DÁVID FERENCZ.

PRÉDIKÁCIÓK

I. RÉSZ.

GYULAFEHÉRVÁR

1770

ELSŐ RESZE

AZ SZENT IRASNAC KŰLEN KŰLEN RESZEYBŐL VÓT

PREDICACIOCNAC AZ ATYA ISTEN RŐL, ENNEC KEDIGAZ Ő FIAROL, AZ IHESVS CHRISTVS ROL, ES AZ MI ŐRŐCSEGÜNCNEC PECZETI RŐL AZ SZ: LELECRŐL.

IRATATTAK

DAVID FERENCZTŐL AZ MEGFESÜLT IHESVS CHRISTVSNAC SZOLGÁJÁTÓL

GALATAS. VI.

Tauol legyen en tőlem, hogy en ketkedgyem egyebben, ha nem czyac az mi vrunc Iesus Christusnac kinszenuedesseben mely altal ez vilag ēnekē felfe szitettet es en ez vilagnac.

A. M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRABÓL

AZ FELSEGES

MASODIC IANOSNAC

MAGYAR ORSZAGNAC, TOT ORSZAGNAC, HORVAT ORSZAGNAC VALAZTOT KIRALIANAC AZ ATYA ISTENTŐL AZ CHRISTVS ALTAL MINDEN TESTI ES LELKI IO ADAT TASSEC.

Felseges kegyelmes vram. Az Istènnec igeieből nyluan ki adatot paranczolatez, Hogy az ő igeiet hirdessüc az ő gyülőkőzötiben, ez kedig nem czyac egre, hanem kőzenseggel minden egyhazi ſolgakra nez, De mind Pal APOSTOL ſol, Nemellyec vetelkedesbol, nem tiztan hirdetic az Christust mind azon altal ualaminemű ocbol legyen, czyac hogy hirdetessec az Christus abban vagyon ő neki őrőme:

Ez Pal Apostolnac mondasat es az CHRISTVSHOZ valo indulat tot ſücseg meg mertekelnyec azocnac, kic az Christusnac attac mgocat: Mert mikepen az esset vtan minugyarast ADAM fiaiban uetelkedes tamada es halalos gyülőſſeg: Azonkepen ket Isteni tiztelet hamis es igaz az embereckőzęt emeltetet fel,

Az igaz ugy mint istennec lelketől az ő IGEIENEC folyasa ſerent, az hamis kedig az pokolbeli ördög irigsegeből az igasagnac meg homalyositassara, nagy haborusagra, es vetelkedesre okot adott.

Sokan az Emberec kőzül, kic az istennec czyelekedettinec tanacz at ezecben nem uehettic, avagy mindenestül fogua meg tartoztattiac magocat, hogy vgyan semmi isteni tiztelettre auagy felelemre gondot ne visselyenec, auagy vgyan hogy tagadyac, hogy Isten volna az ki valami gondot visselne AZ EMBERI NEMSZETRE: Mint ha az uolna, effele uetelkedessec nem tamadnanac, azt alittyac, avagy nemellyec ionac mīdēcket itiluen bekessegnec okaert minden fele tudomant valagatasnelkül beveſnec.

Dűchödnec effele dolgocban e uilagnac fiay, De az Isten az ő hiueitől külömb itiletet es czelekedetet keuan, tudni illic, hogy az lelkeket meg proballyac, es az hamis Prohetactol önnön magocat meg otalmazzac, mely czeledethőz istenhőz valo köniyörges, az ſent irasban valo tudakozas es ez vilagnac tetetes meltosaga mellől ualo el tauozas keuā attic, ſőt incab istentől fel epittetet elme, melyben az ualaztasnac mag ua be hintetuen giyűköret vertt, Mert czac ezec ertic es veſic az igassagat ezecnec mindenec iora uadnac, Ezec uonatatnac az menyiely Atvatol es mind vegig alhatotosson meg maradnac meg győzuen ez vilagnac hamis itiletit, es az önnön testi indullattiocat.

Mire valo ez, és miert sálaló ezeket elöt Hog Felseged az elmult dolgoerol es ezelekedetecröl élekezteszé, Az isten Felseged birodalma alat predicaltattia vetelkedesszel az Christ[illegible], es tussakodas es vysa uorias altal akarya meg tyztittani az ö igassagat, hogy egyeb kiralyeonac es feyedelmeenec interessere ennec utat meg nem fogta Felseged, az istennec igeiehöz ualo serettet es abban ualo gyönöiökedes miüelte, hogy kedig ez vilagnac sidalmat alhattatos sűel vyűlte es hordozta istennec kiualtkeppen valo ayandeka es az valaszainac maguanac meg gyűkörezte tesse.

Tudom hogy ez vilagnac szainac külömb itileti vagyon

Felseged felöl, De bizonyos vagyoc, hog az mely isten FELSEGED benlezt el kezte mind tegig es elö vyti az az ö AIDOT SZENT NEVENEC diczösegere, Mert en io lelki esmerettel erre uallast tehettec hogy en soha semminemü külsö belczösegnec auagy hasonnac es iutalomnac befedenel nem igyekeztem FELSEGED elmeiet meg fognom, auagy imerre auagy amarra vinnem, holot eztingyen en tölem semlehettet volna, miert hogy az Kiralioc füuec istennec kezeben vadnac es oda haittegattia hoa sinte akarya.

Az en huata lomnac tizties rendi szemeim elöt forgot együ

gyű Kepen az istennec igassagata mint meg ertthettem igyekeztem predicallani, es FELSEGED eleiben teryeztenem, es ezfökepen azoka a miert Predicacioimnac elsö reszet az Atya Istennec esmeretiröl es az ö Fiarol az IHESVS CHRISTVSROL FELSEGEDNEC aianlani acartam, hogy egyebec es lathassac minemü tudomant hirdettem, vallom pedig az vetelkedesnec kezdettiben a mikepen predicallattam hogy ugy acartam ki nyomtatnom, hogy meltan senki ne tudolhasson, mint ha külömbet predicallottam volna es külömbet nyomtattom volna ki. Mikepen azert eleitöl fogua az igassagnac sereto[illegible] veltam: Azonkepen ennec utanna es akaroc lennem, es tehetsegem serent az istennec tizta igeyet köuetnem, Ha kedig ualamiben meg ezaltkoztattam volna az kic istennec igeieböl igazbat mutatnac meg köszenem es köuetni öket nem segyenlem. De en abban bizonios vagyok, hogy az HAROMSAG istent kit az Antichristus talalt az szent irasban soha meg nem mutattyac, noha külen külenfele iratsal tamaztyac az istennec tüzze es proba köue meg emizti es meg mutattya, hogy nem igaz szondamentomra epittetet. Ha kedig mi kic kerkedünc, hogy az istennec igeiet köuettyüc es ünchbe akarnoc venni, hogy az utolso üdöben elönc melyben az Antichristus rutsagat az mi Christussunc az ö el yöuetelinec elötte az ö orszagabol ki akarya tiztittani. Annyera nem igeldnnc es az igassagot nem sidalmaznoc, söt ineab tudakozuan az irasban valoban az mi Attyancat leleeben es igassagban tiztelnöc es az meg szesült IHESVS CHRISTVSSAL mellyet minckünc az Atya isten ayaulot

az masikat sűlne es nemsene es ê kepen ket isten volna, hãem menye az ben az Atya semely auagy tulaydonsag annieban sia az Christus mint ha valaki hallotta uolna es el hihettne, Hog az tulaydonsag Szűlne auagy nemzene. Miert hogy az Atya istent ekepen valtoztatta meg allatban es SZEMELYBEN es azt meg tagatta nemezoda HOGY SZENT Ianos azt mongya, Hogy fia ninczen, mert azt az egyetlen egy fiut az ki fogãatot sent lelectöl es sűletet süz Mariatol meg tagaduan mas fiut gondolt mellyet es allatbol es semelybül özue serkeztettet.

An akokaert ha az Antichristus harmas istene es duplas Christussa igassag, bizzonniaual Antichristus az nem lehet melyrűl Ianos azt mondgya, Hogy az Atyat es fiut meg tagadgya, a mellet abban az gyűlöközetben, mely az Romay Papatul fűg az örök elet es az istennec igaz esmerety vagyon, Mikepen sent Ianosnac 17. reszeben iruan uagyon, Byzon oknelkűl sakartanac el az Lutherec az Papatol, hogy ha az harom sag isten es a kettös Christus, mellyet az Papaual egyetemben valnac igassag, De niyluan vagyon ez hogy sent Ianos tagadgya hogy az Papanac az Antichristusnac igaz istene auagy Christussa volna, mert meltatlan mondatatnec Antichristusnac az, az ki Christus ellen tamadot hogy ha az Christusrol igaz vallassa volna, meltatlan iöuendülte uolna Daniel es ö felöle, hogy oly istent tizteles imad az kit az mű Atyaic nem esmertenec.

Minden azert valamint akarya indullyon az ö itileti serent en kedig miert hogy tudom es latom hogy az Antichristusnac soc isteni vadnac tudni illic az harösag, az allat, egy haromban, harom egyben, harom seme liyű, auagy harom tulaydonsagban külömbözö, es latom hogy soc Christussa vagyon öröcke valo es üdö serent meg testesült, es sel epitetet kenieiböl, sabol, es köböl: En azert vgyan tagadom hogy ö neki igaz istene es Christussa volna mert minden ö talalmanya hasuessag es ezalardsag, es niyluan vagyon, hogy nem Antichristus az valaki az szent harösagot tagadgia, auagy az alatot, auagy az termezeteket, auagy az meg testesüleszt, mert ezec mind az Antichristusnac lelemeny, es valahon ezzec tanitatnac es forgatatnac ott igaz isten es Christus nem leher, meltan mondhattiuc kedig az szent Ianosnac vallasteteleböl Antichristusnac nem az ki az haromsag istent tagadya, hanem ki az Atyat es a fiut tagadya mellyet minękünc az egez derec szent iras elöneben ad, Hogy azert az Antichristusnac belyeget az Haromsag istent homlokunkrol levethetnöc es az Christus altal egyenest az Atya Istenhöz mehetnenc. ez predicacioenac ki nyomtatassanac munkaiat es gondgyat ream akartam uenni. MASODZOR hog az egügyű tanitoenac es lelki pastoroenac

nemüne-

neminemů sormä adatattnec eleicben, micor az Atya istenről ennec az ő egyetlen egy fiarol es az ſent lelecről tanittani akarnac, minemů for mat kőueſſenec, Moſt az predikatiocnac czac elſő reſet akartam ki ni omtatni, ha az vrſten eletemet hoſabittya, es erőt ad rea az tőb kerez tyeni tudomaniocnac czikelliről, es ezen rendel az egez derec ſent i- rabol őzue ſedegetuen predicatiocot akaroc irnom Ha mit haznaltam auagy haznaloc az iſtennec gyűlőkezetiben, ez nem enym, hanem az en iſteneme, ha kedig nem haznaloc(mert eſmerem az en gyarlo es tu datlan voltamat) akaratam ellen lőt, mert nem magam haſnat, hanem az iſtennec gyűlőkezettinec epiteſet akartam kereſni am ſugolodg yanac, karomlyanac bator engemet az en ellenſegim az vi- lagoſagnac Atya az mi Chriſtuſuncnac iſtene lattya es erti minden embernec titkyat ő lezen igaz itilő byro· Az Atya iſten az Chriſtuſſert boczaſſa megaz karomlocnac minden bűnőket es aggyon ő nekiec itilettre es igaz ertelemre ualo lelket es igazgaſſő minden hiű kerztyent az vilgoſſagoſſag nac es bekeſſegnec utara· AMEN·

ALBAE JULIAE

ANNO SERVATORIS NOSTRI

1 5 6 9

20 AVGVSTI.

Catalogus

CONTIONVM
CATALOGVS

Az hatuán egy Prédicatiocnac meg mutato Tablaia, hog mindeniket hamarab az meg ieczyet leuelnec ßamaßérent meg talalhaſſad.

1.	1. Thim. 6	O Thimotheus meg eryzzed.		1.
2.	1 Chor 3.	Alelki Ember mindeneket		6.
3.	1. Chor 15	Arra tanitottalac.		9.
4.	1. Chor. 15	Atyamfiai tuttotokra akarom.		13
5.	2. Chor. 11	Feltlec tűtőket mikepen.		15
6.	Ioan. 20.	Monda Chriſtus Vrunc Maria		21
7.	1. Chor. 8.	Iollehet vadnac kik iſtenecnek.		25
8.	Deut. 6.	Hald meg Iſrael, a mi.		29
9.	Rom: 10	Ne mondgyad az te ſiuedbe.		31
10	Ibidem	Ezen igicnec bőſegesben valo magya.		35
11	Ibidem.	Predicatio az Atya iſtenről es az ő ne.		37
12	ibidem.	Mikepen űduczit az Atya iſten.		40
13	Geneſis 3	Monda az iſten teremczűnc Embert.		48
14	Geneſ. 18	Meg iele nek kedig ő nekie az ur,		51
15	1. Ioan. 5	Kichoda kedig ki meg győzi ez vilag.		53
16	Math. 28	Mennyetek azert taniczatok.		56
		Az Atya Iſtentől meg igirt Meſſi aſrol.	*Folio*	
1.	Geneſis 3	Ellenkezeſt helyeztetec te kőzetted		59
2.	Gen· 49.	Iuda magaztalnac tegedet		62
3.	Eſai, 7.	Ezokaert az vr ty nectec yelt ad		65
4.	Eſai, 9,	Gyermec ſűletec minekűnc		71
5.	Eſai, 11,	Iſainac az ő tőkeyeből veſő		66
6.	Eſai, 49,	Halgaſſatoc ti ſigetec		80
7.	Eſai, 49	Es az ſaiamat mint egy eles tőrt		85
8.	Ioann, 1,	Az kezdetnec igeieről		89
9:	Prouer, 8	Sapient, 9 Eccleſiaſt, 24 Dominus poſſed		92
10	Ioann, 1,,	Kezdetbe uala az ige		95
11	Ioan, 11	Az Chriſtuſnac neuezetiről		98
12	Ioann, 11	Az neuezetecnec magyarazaſa		101
13	Ioann, 11	Az Chriſtuſban ualo hűtről		104
14	Phil, 2,	Azon indulat legyen		107
15	Coloſ, 1	Halakat adgyunc		110
16	Ibidem,	Mert mind menyeiec		113
17	Ibidem,	Az iſtennec tellyes volta		115

ioan

18.	loan.1.	Ioan: Az IGE Isten vala.		119
19.	loan.8	Abraham a ty Atyatoc.		122
20.	loan.17	Atyam en teged meg diez,		125
21.	1.Pet.3	A Christus egyzer fenuedet.		128
22	loan.3	Es senki fel nem ment menybe.		130
23	Psal.115	A te erőssegednec napyan.		132
24	loan.1.	Mindenec ő altala lettenec.		135
25	loan.1.	Egy Ember küldetőt vala az Isten.		138
26	loan.1	Az uala az igaz vilagossag		139
27	loan.1.	Az ő tulaydoni közibe iöue.		143
28	loan.1.	Valamennyen kedig őtet veuck.		145
29	loan.1.	Es az ige teste lőn. es lakęc mi		148
30	loan: 1	De eodem verbo caro factum		149
31.	Mar. 1.	Minec vtanna Kereztelő lanos.		152
32	Mar. 1.	Iöue Iesus Cęsarea Philippi.		154
33	Mar. 1.	Az Iesus Christus igaz vallassa felől.	FOLIO	157
34	loan: 1.	Masod nap lata lanos.		161
35	Ibidem.	Vgyan azon dolegrol,		166
36	loan.5.	Ezokaert küldezyk vala az.		167
		AZ SZENT LELEC-RŐL VALO		
1.	Esai. 4.	Micor az vr el mosangya.		168
2.				171
3.				174
4.		a sent Lelecről		175
5.	loan.14.			177
6.	Acto.5.	Egy Ananias neuő		178
7.	1.Cor.12.	Az aiandekocnac kedig.		182
8.	2.Cor 13	Az mi vrunc Iesus Christus.		190

VALOGATOTT PREDICACIOK A SZENT irasnac külömb külömb reßeieből.

ELSŐ PREDICATIO.

1. Timoth. 6.

O Timotheus, meg őrizzed az te nalad le tőt kenczet, el ta uoztatuan az heiaba valo dolgoc felől pogan beßedeket es az ellenuetésecket mellyeket hamissan neueztenec tudo mannac, mellyet nemellyek kőuetuen, à hit mellől el teuellyettenec.

Summa.

SZENT Pal Apostol az Timotheus pispőknec irt első leuel nec az vęgęben, vgy mint egy summaba kőti, es elő szamlalia, mire kellyen főkeppen az Predicatoroknac nęzniek, hogy az ő tiztekben Isten szerint iárianac, es az aniaßentegyhaznac epületire szolgallyanac, Erre tanittya Timotheust es ő kępębe minden Predicatorokat.

Inti pedig imez harom dologra, Elosser, hogy az Istennec na la le tőtt kęnczęt, mely ő reá bizattatott, az az, az ő sent igeiet mellyet szaiaba adott, mint meg vagyon iruan Esa, 59. azt meg őrizze. Masodzor, Azt mutattya meg mikeppen őrizheti meg az ő nala le tőtt kinczet. es mint maradhat meg tőkelletessen az Istennec igassagaban, tudni illik hogyha, el tauoztattya az pogan modra valo solasoknac vysagat, mellyek az termezetnec közönseges folyasibol nem vetettenek, es mellyeknec fundamentumok az Istennec igeieben ninczen, mely solasokat neue ken meg neuez mert tanitasra hasontalanoknac mongya, mel lyek okot adnac ellenuetesre es vetekedesre. Harmadzor, hyia hamissan neuezett tudo mannac. Mert semmi hasznokat ember

nem veheti tanitasra, vgyan itt aztis meg ielenti mely igen nagy kartvallnak azockik azt kőuetik mert az hitben el teuelyednek.

Mies az vr Isténec segitsegeuel kőuessűc a sent Pal besedenec rendet, es rendserint magyarazzuc meg.

Tanusagoc.

Elso. Az Istennec nalunc le tött kenczet auagy marhaiat, mint kel meg őrizni.

Masodic. Mikeppen kel el tauoztatni az pogan modra va lo solasoknac vy mogyait.

Harmadic. Mint mutatya meg sent Pal, az hamis tudomannak hasontalansagat.

AZ ELSŐRŐL

KYVALTKEPPEN valo intese ez sent Pal Apostolnac, Ó Timotheus, meg őrizzed az te nalad le tött kenczet, Ezigekben lelkere es tisztessegere kőti az igassagnac hirdeteset, Mert még ez vilagonis, tisztessege veztett ember az, á ki ő nala őrizni hagyott marhat eppen meg nem tartya, es a ki tartani atta, annac meg nem agya. Szinte azonkeppen sol az Istennec lelke sent Pal altal ittis az Predicatoroc felől, az az ige, mellyet Isten reaioc bizott nem őuek hanem Istene, őc az istennec titkaynac saffari 1. Corinthus: 4. Azt keuannya azert tőllőc az ő lelkeknec idueffege, Istennec paranczolattya, es hyuataloknac meltosaga, hogy az Istennec igeit meg őrizzek. Az kedig az ő naloc le tött kencz, mellyet Matth 13. Christus vrunc, hasonlit, mezőben el asott kinczhőz. Ezenre inti sent Pal massuttis Timotheust. 1. Timoth: 1. Az igaz besedeknec mogyat, mellyeket en tőllem hallottal meg tarczad, az az, mikor az Istennec igeit akarod magyarazni, azon igeckel soly mellyeckel en soltam. 1. Timoth. 3. Te kedid azokban maragy meg, mellyeket en tőllem hallotal, Eleibe agya az Istennec

igeienec igaz ertelmet.

Azonkeppen inti az Thessalonicabeli keresztieneket monduan. 2. Thess. 2. Atiamsiai, tarczatoc meg az mi hagyomaniunkat mellyet tanoltatoc, akar bezedűnc akar pedig leuelűnc altal.

Ha ezeket valoba meg akariuc gondolni, bizoni hogy kiczin dolognac tetzik az predicatoroknac, De sent pal ez igeckel, az Istennec őrőcke valo akarattyat magyaraza meg. Es mind tanitok mind kedig halgatok, kőteleztetnec az Istennec igeihez.

Istennec embere vala Moses, annera diczertetic, a sent irasban, hogy az Isten vgy solt vele, mint ember egy barattyaual. De mikor tanitani küldetic, az Isten nem hagya sabadda vele, hogy azt mongya a mit ő akarna, hanem az Isten sauat sollya a nepnec, Exodi 3. Nagy tiztesegbeli emberec volt anac az Leui fiaies mert az Isten frigyet tőtt vala velec, De azert azt mongya felőlőc, hogy az igassagnac tőruennie legyen saiokban.

Nagy meltosagbeliec voltac az prophetakis, de mindőkor ez forgott az ő saiokbá, az vrnac besede lőn en hozzá, Esmet, az vrnac saia est sola. Azonkeppen az Apostoloc Christus vrunktol mondatatnac, ez földnec sauanak ez vilagnac vilagossaganac. Matth. 5. De azert mikor predicallani küldi Christus vrunk őket, azt hagya nekic, Matt. 28. Taniczatok á nepet arra, á mit en paranczoltam ty nektec.

Hasna ez bezedeknec az. hogy az embereknec elmeiek es vakmerősegec meg zabolaztassec, mert mindenkor czac ez vagyon seműnc előt hogy az irast yo igyekezetből es sandekbol magyarazzuc, es hogy az magyarazat, ha az Istennec igeiebe meg nem talaltikes nem art, czac hogy attol ne külőmbőzőn es ne ellenkezec vele.

De hogyha azt akariuc kőuetni, ez sin alat mind azokat ele vehettyűc, mellyeket az papasagban tanitottanac, Ved essedbe ithogy sent Pal külőmben tanit: Meg őrizd vgy mond, az te nalad le tött kenczet. Mert az predicatornac io lelki esmerettel kel az ő tiztiben el iarni, es senki semelyeuel nem kel gondolni, az lelki esmeret kedig semmiben meg nem niuksik hanem czac az igassagban es a sent irasnac az Iesus Christus fe

lől va

lól valo fúndamentomaban. Vagyon vgyan valami vakmerősége, a mig az igassagot nem erti. de azert haborog lelki esmereti, Es no ha semei be tapaztattanac emberi bólczességnec velekede seuel, de vgyan ninczen lelke czendességben, mind addiges miglen az irast meg egyenesiti es az fundamentumban meg maradvan az ISTEN akarattyat meg erti. Annakokaert, meg kel sabaditanunc a mi lelki esmeretünket, es meg kell mutatűnk hogy embereknec rabiai nem vagyunc.

Iollehet azt gondolhattyuc hogy mi az Istennec gyűlekezetit eppittyűc az embereknec talalmaniockal, de semmit nem hasznalunc vele, Meg nem maradhat, mert heaba valo bekeség, Es az annyaszentegyhaz epitetet az prophetac es az apostoloc fundamentomara Ephes. 2. Es az rakast mind addig kel rontani, mig nem ősuc illic, az tűzis kedig mindent megh tiztít.

Touabba. miert hogy az isten meg igerte az ő nepenec hogy őket nem hagya teuelges es hamis tudomany miat el vezni, melliektől ember kűlőmben meg nem ohattya magat, hanem ha az Istennek kenchet meg őrizi minden ember eszebe vegye, hogy á mig az prophetac es apostoloc solasoknac modgyayt fel nem vezűc. tőkelletes egyességben nem maradhatunc az aniaszentegyhazban, Mert mikeppen hogy a zurzauar tamadot mihelt az Apostolok ideie vtan valo tanitok el allotac az Istennec igeie mellől el idegenűltenec az igassagtol, myes vgy iarunk. ha a szent irasnac folyassat hatra hagyuc.

Lassan lassan az Isten az dolognac végen kezdette el es az mi vtolso időnkben akaria ő szent fellege meg tisztitani az ő anniaszentegyhazat a teuelygesekből es abban vtatis mutatot, mert mid tanitokat es mind halgatokat az ő szent igeie mellet akar meg maraztani.

AZ MASO-

AZ MASODIKROL.

HEIABA valo volna a szent pal tanitasa. ha az le tőtt kencznec meg őrizesenec mogyat előnk be nem adna, Harom dologb a kedig helyhez teti azt, Előszer az pogan modra valo solasok nac mogyainac el tauoztatasaban, mellyek disputaciora, es ellenuetesre okot adnac, es mellyeket hamissan neueznec tudomannac. Rettenetes neueket tulaidonit nekic. hogy meg ohassuc magunk attőlők ved eszedbe kedig minemű igeckel sol vgyan irtozik assele beszedektűl, mellyek ninczenec az szent irasban, mint szinte az emberis irtozik mikor valami vndoksagot lat, vgy czelekegyek az predicatoris az szent irasnac magyarazasaban.

Pogan, auagy szenteletlen beszedeknec modgya, mellyek ez vilag eletnec dolgaibol vetetenec, es az VR Istennec lelketől meg nem szenteltettenec, mert az Isten könyueben nem iratatta nac, melybél kel az mi idueszegűnket tanolnunc, az Istennec igassagat assele solasokbol meg nem erthetyűc, mert ez polgari tarsasagban valo dolgokhoz valoc.

Soc essele dolgoc hozatattanak be az keresztienek közibe azok altal, kik meg homaliositottac az igassagot az papasagaban. mint meg ertheted ezekből. Az orzagos seiedelemnec az ő biro dalmaban, hatalma vagyon az vetkezet embereknec meg kegyelmezni. vgy czelekedet az papais az bűnnec meg boczatasaban, az odozatban kit az vtan kegyetlenseggel tartot meg az nep közőtt, mert saczoltata őket, hogy mit adhatnac azerth ha kentűl bűntől meg odozza.

Az kik velűnk iol teznec, azoknac halaadassal tartozunc ez vilag szerint. Ebből azt magyarazta hogy a szenteket kik meg holtanac, bőittel es imatsaggal kel tiztelni, es erdemekert Istentől erdemet kel varni.

Az vr vaczoraiaban azt monta hogy az kenier es az bor, Christus testeue es vereue valtozik, mert mies mikor kenieretb

 eszűnc

ezünk es bort iſűnc,huſſa es verre lezen bennűnc mikor meg emeztetik Ezeckel akart ez vilagi dolgokrol peldalni, es menniei dolgokat raita magyarazni. minemű ſolaſok az iſtennec igeieben ninczenec.

Azert bator azt higyed, hogy bűneid meg boczattattanac mierthogy buczu leueled vagyon, De ha Iſtentől Chriſtus altal bűneidnec boczanattyat, nem nered, ſemmit az Papa leueleuel nem haſznalſ. Azonkeppen az Iſtennec alattyat, es ſemelieris,az emberi ſokasbol vőtt beſzedeknek mőgyuc.Sockat,predicallot Moſes az Iſten felől, az prophetac, Chriſtus vrunk, es az ő Apoſtoli ſokat ſoltac felőle,oluaſd altal mind az egez Bibliat,ſohol meg nem talalod hogy az allatnak es ſemelynec igeie, az mi ellenkedő attyankfiainac ertelmek ſerint vetetnec. Meg talalod ez iget,vſia,Luce 15.

De ot ioſagert es marhaert vetetik,Azonkeppen,Matthei 6. igy vagyon,az mi allatfelet valo kenierűnket ad meg nekűnc ma, mely iget ſent lukacz 11. reſzebe euangeliumanac, Minden napi kenyerrel,magyarazta, A ſemelnec igeieis talaltatik az irasban, Romanorum 2. Actorum 10. Coloſenſium.3.Epheſiorum 6. Deutronomii 17. Denem az ertelembe vetetik, mel lyre az mi attyākfiai vonzak mikor kedig az Iſtenről ſolunc, nékel ēberi okoſſiggal az iraſt meg elegitenűnc.es holott ez igeſemely, a mi atyankfiainac ertelmek ſerint a ſent iraſban nem talaltatik, pogan beſzednec mongyuc. Mert valahol Moſes az prophetak, Chriſtus vrunk es az apoſtoloc, az attya Iſtenről, az fiurol,es azoknac ſent lelkeről ſoltanak.ſoholt nē em lekezte nec egy allatrol es harom ſemelyről. azert pogan ſo, mert az VR ISTENNEC könyueben ninczen meg iruan.

Maſodzor pogan beſzednec azert mondom,merth az Görög Philoſophuſoc hoſtac az anyaſzentegyhazban, es az ő ideiek előt affele ſolaſnac mogya nem volt az kereſztyeni gyűlekezetben. Mint ezt Baſilius bizonittya negyedik könyueben az

Eunomius ellen monduan hogy az Philoſophuſok okoſkodaſa miat ſzarmaztak ez igec az kereſztyenek közöben. En azt hiſzem, hogy az ISTENNEC lelketűl inditatot ſzent Pal arra, hogy ezt iria, Ez vegre hogy azhiuek el ne allyanac az igaz tudomannac folyaſa mellől.

Harmadzor, heiaba valoknak auuagy űreſeknec neuezi effele zolaſokat, mint mikor egyerzent fel funal, azert vres volna,nem haſznalnal vele, auuagy egy dio heiat viuzzal ozue ragaztanal es ſemmit nem talalnal benne. Azt mongyak hogy az Iſten allatban vagyon, Ved iol eſzedben ha az Iſtent, az mennyorſzag tellyeſſeggel, be nem foghattya, 3. Regum. 8. mikeppen rekezthetned egy allatban, miczoda az az allath, hol vagyon, hol talalod meg, en nem hiſzem hogy ſenki azth meg gondolhattya, nem hogy megtudna mondani, Chriſtus vruncki az ő mennyei ſzent attyat latta, vallyon ſ- nem monthata volnac azon munkaual hogy az Iſten allat minth hogy azt mondotta ſzent Ianoſnal negyedic rezeben, az Iſten lelek, merth oly vilagoſagban lakik, kihez ſenki nem ferhet. Monthattyuc vgyan hogy az Iſten allatban vagyon, de azoc űres beſzedek. Sőt az Iſten minden allatoknac kutfeie es teremptőie, ő tőle vadnac mindenec 1. Corinthiorum. 8. Actorum. 17: Epheſiorum. 4. Mondgyad bator hogy az Iſtenſeg egy allatyaban, egy kető, harom, ſemely vagyon, de azt Iſtennec igeieből megnem mutathatod. mert űres neuek es ſemmi nincz benneck,

Annakutanna,aſzt mongya ſzent Pal, hogy ellenuetesek tamadnac affele ſolaſoc miat,diſputaciora es az Iſtentől valo el tauozaſra okot adnac, Mihelt az a tudomani az emberek altal be hozatatott az iſtennec gyűlekezetiben,legottan uetekedeſec tamattanac,mikeppen valaztatik meg az atya a fiutul, es a ſzent lelek mind az kettőttűl,valoban auuagy ſzemely ſzerint, es mint lehet egy ha harman vadnac,mert az attya nem fiu, az fiu ſem attya. Sokaig diſputaltak errol az papoc Baratok, es az deakok de ſoha igaz ertelemre nem iutottanac, Eſmeg ebbenis

ſapolottac,mint leheſſen ſarmazaſa Az ſent Leleknec az Iſtentől.ha az Iſten az ő termezetiben meg nem valtozik, Malachie 3.

Touabba ebbenis tőrtęc feieket,ha az Iſten egy ő magaban, vagyone a ſemelyeknec,az akaratnac es az egyenlőſegnec külőmbſege? Iſmeg eſtis mondottac,ha az egy Iſtenſegbe harom ſemelyek vadnac,miert nem lehetnenek tőb ſemelickis, ha az Iſten az ő minoltaban ſoha meg nem ſűnic? Aztis tudakoztak ha az ſemelyeknec haromſaga az Iſtenben valoſagoſe auagy nem, feneketlen tenger az ő veſekedeſek. ha kinec kedue vagyon affele lelekueztő tudomant oluaſni , Lombardus Peter Bonauentura, es Aquinas Tamas iraſaba talallya. ki mikor à ſent haromſagrol diſputal, tizenhat argumentumot hoz elő mellyeckel igyekezic azt az tudomant meg hamiſsytani. es azt mongya hogy ő ſoha az haromſag felől valo tudomannak mel leie nem allana, ha az Romai ſentegyhaz meg nem igazlotta volna, Mint karhoztattak őnnőnmagoc tudomaniokat,nyluan vagyon. Ha iraſt tudnal,ſockal tőb ellenueteſeket talalnal es eretnekſeget az regiek iraſiba, hogynem mint az moſtaniakę ban.

Vegezetre, neuezi ſent Pal,hamiſſan neuezet tudomannac, miert mongya hamiſnac? Azert hogy az mire kellene tanitani arra nem tanit, es a mit mondis nem igaz: Tahat mellik az igaz tudomani,az mellyet Chriſtus vrunc tanitott,Ioan.17. Ez az ő rők elet,hogy meg eſmerienec tegedet czac egyedűl igaz Iſtennec Es az kit el küldőttel az Ieſus Chriſtuſt. Es hogy idueſſeges ertelmet aggyunk az Iſtennec nepenec, mely az bűnőknek meg boczanattyaban vagyon.Lucæ 1. Eſmeg. Ez az en atyamnak akarattya,ki engemet boczatot, hogy minden à ki lattya à fiut es hiſen ő benne. el ne veſen hanem őrőcke ellyen.Ioan.6 Ez az igaz tűdomany,De az egy allatu es harom ſemelyű Iſten felől valo tudomany, nem igaz, Azert neuezi ſent Pal. pogan beſedeknek űreſſegenec es hamiſſan neuezet tudomannac. Azt igeri az a haromſag felől valo tudomany,hogy az igaz Iſtennec eſmeretire tanit,maga negyſeget tamazt előnkben , mely felől Chriſtus ſoha czac egy ſoual ſem emlekezett es holot ő legyen az vt, az igaſſag es az elet, őtet kőueſſűc- Ioan.14.

Itt im

Itt immar Atyamfia kereſtyen, azt monthadnad ha el kel hadnom affele ſolaſokat,mellyeckel ez ideig eltűnc az Iſten felől valo tudomannac magyarazatyaban,mimodon ſollyak tahat? tanicz meg.halgas rea, vgy ſoly, mint az Iſtennec igeie tanit Az ő törüenben neueztetik az Iſten I E H O V A N A C, Deuteronomii 6. es egyebűtſoc helyen, azth meg magyarazza C H R I S T V S vrunc, Ioannis. 5. 6. 7. 8. es azt mongya hogy à mely Iſtent az Sidoc ő Iſteneknec mondnac lenni, ő attya az, ſent Palis ſoc helyeen az ő leueleiben ezth iria Dicziriteſſec az Iſtenaz mi vrunc IESVS Chriſtuſnak attya. Oluaſd meg exodi 6 mit mond az Iſten,En vagyoc az V R, ki meg ielentem Abrahamnac Iſaaknac es Iacobnac,hogy en vagyoc az mindenhato Iſten, De meg az en neuemet hogy I E H O V A legyec meg nem ielentetem ő nekiec.

Rőuideden azert az Iſten felől illyen vallaſt teſek, Az atya Iſten mennec, földnec, tengernec, es minden allatoknac teremptőie, az mi vrunc I E S V S C H R I S T V S N A C attya, irgalmas, kegyelmes, igaz, nagy türhető, Exodi. 32. 33. kivalami es mit ő maga felől tudnunc adot, azt az ő ſent fia altal meg ielentette, hogy minekűnc őrők eletet adna. Ioannis.14.17.

Ieſus Chriſtus az Attya Iſtennec egyetlen egy tulaidon es ſerelmes fia , az atyanac igeie es bőlczeſege, az Attyà Iſtennec kepe.es az ő miuoltanac kiiegzet, abrazatya. Ioannis. 1. Hebreorum. 1. Coloſſenſium 1. egyenlő attyahoz Philipenſium 2. ki az időnec tellyeſſegebe ez vilagra ſűlettet: Galatarum 4. hogy minket az ő mennyei attyanac meg engeztelne:2 Corinth. 5. bűnnec boczanattyat ęs őrők ęletet adna az ő benne hyűknec:

Az ſent lelek, az attya Iſtennec es az Chriſtuſnac lelke,
ki altal meg ſenteltetűnc, es meg iegyeztetűnk az
őrők eletre 2 Corinthio: 1. hogy a ſent lelek-
nec ſengeye mi bennünc legyenec, à mi
mennyei atyankat ſegitſegre hyuc,
es az igaz hitbe mind vegig
meg maragyunc.

A ZHARMA-

A PREDICACIOKNAC AZ HARMADICRO L.

AZ HARMADIC tanoſagban ved iol eſedben mit mond Szent Pal, Mely tudomant nemellyek kőuetuen az hit mellől el teuelyettenec. Nem mongya azt, hogy nem űduezültenec, hanem az hitben kart uallottanac, ha azert azt kerdened. El vezteneke azoc, kik az iſten felől illien ertelemben nem voltanac, melly et ty moſt hirdettec? halgas rea. Nem vezteneк el mert az Iſtennec mindenkor voltanac valaztotty, Aſegeni kőſſeg ſem mit nem tudot az egy allatu es harom ſemelyű Iſtenről, de űk egyigyűkeppen vallaſt tőttenec az atyarol, fiurol es à ſ. lelekről. De à Philoſophuſok kic az ő indulattyokat kőuettec, es az Barátok diſputaltac ezekről, De az igaſſagot meg nem erthettec, mert ollyat ragaztottac az V R Iſtennec igeie melle, ki miat el teuellyettec az hit mellől, az az, olyat ſoltac az Iſten felől, mely nem illic ő hozaia.

Az Papa, nem męrte nyluan azt mondani, az Iſtennec igeie nem igaz, hanem azt mondotta, a mi ſűkſeg az űdueſſegre, minden meg nem ielentetett az ſent irasban, de azutan az V R Iſten az ő ſent lelke altal meg ielentette az atyaknac, es azth kel kőuetni mint ſinte az Euangeliumot. Az vtanna válokis azt mondottak, Iollehet hogy az Iſtennec igeie igaz de ertelemnelkűl igen izetlen. azertaz őnnőn feiektől ſok fele magyarazatokat tőttenec.

1. Cor. 3. Azt mongya ſent pal mindennec czelekedeti minemő lęzen, à tűz meg probalya, az az, bizonittya. Innet ők azth magyaraztak hogy purgatorium tűze vagyon. Touabba noha Iſten az à ki az bűnt meg boczáthattya, Matt. 8. De mi nekűnkis hatalmot adot az bűnőknec meg boczataſara es meg tartaſara Matt: 16. Ioan. 20. Eſmeg igy ſolnac Chriſtus az vaczoraban azt mongya, Ez az en teſtem, azert az à kenier, Chriſtuſnac ter mezet ſerint valo teſte, De igeniol eſedbe vegyed, hogy nem az kenier feſitetet meg mi erettűnc. Az ſent haromſagrolis azt mongyak, az Iſten igy ſol, Exodi 3. En vagyoc ki vagyoc azert az Iſtennec allattya vagyő. Latodę minemű kerengő

dolgokat

dolgockal homalyoſitottac meg az vr Iſtennec igaſſagat. Touabba. az Iſten magat az Iordan vizenel igy ielentette meg, az atya menyből ſol, monduan, Ez az en ſerelmes fiam az Chriſtus az Iordamban moſogattatik Ianoſtol. Az ſent lelek galamb kepeben ſallot a Chriſtuſra, Azert kőuetkezic hogy az egy Iſtenſegbe harom ſemely legyen,

De az ſemmi keppen nem kőuetkezic, mert az egez derek ſent iras egyebet hirdet az Iſten felől, Azert erch meg, atyamfia kereſztyen, hogy az kic illyen ertelembe voltanac az Iſten felől, az hit mellől el teuelyetec es noha te nem tudod de azert el nem veztenec, hanem á mit az ő feiektől az Iſtennec igeie melle ragaztottanac, azt mint à fat es pozdoriat, az vrnac igaſſaganac tűze meg egeti, es mi ne kűnc az ő kegyelmeſſegeből igaſſagat meg ielenti:

HUNZA KÖNYV-TÁRA

MASODIC PREDICATIO.

I Corinth. III.

Az lelki ember mindeneket meg itel ő kedig ſenkitől nem iteltetik, mert ki eſmerte meg az vrnak akarattyat, auuagy ki adot tanaczot ő neki? mi kedig az Chriſtus akarattyat ertyűc.

Summa

MEG magyarazza ſent Pal Apoſtol ez igekben, az Iſtennec lelke altal meg vilagoſyttatot embernek tehetſeget. es az igaſſagnac eſmeretit czac annac tulaidonittya.

Tanuſagoc.

Első. Az iraſnac igaz ertelme mikeppen eſmertetik meg.

Maſodic. Mikeppen mehetűnc az igaz ertelemnek tőkelleteſſegere.

Az elsőről

A PREDICACIOKNAC AZ ELSÔRÔL,

AZ LELKI embernec az mondatik, à ki Istennec lelketôl meg vilagositatott, mikeppen ſent Pal Apoſtol mindenkoron az teſtet es lelket egy mas ellenebe veti, es à lelki ember mindeneket meg itęl, Azert mondatik bôlczeſegnec es itelet nec lelkenec az irasban Eſa.11.

Ha immar az iraſnac igaz ertelmere akarunc menni ſûkſeg hogy az igaz tanito meſterre, az ſent lelekre tekinczûnc. Azo kaert az iraſnac igaz ertelmeben ket dologra kel neznûnk, Az ſent lelekre, es az Iſtennec tizta es igaz igeire. A ſent Lelekrôl ſent Ianoſnac Nyolczadic reſeben ekeppen ſol Chriſtus vrunc Ha Iſtẽ a ty atyatoc. mikeppẽ nẽ eſmeritec az en beſedimet mint ha aſt mondana Az Iſtẽnec fiai Iſtennec lelketûl hordoztatnac, es az emberec ſem mikeppen Iſtennec valaſtot fiai nem lehet nec, hanem czak az Iſtennec lelkenec meg vytaſanac altala, mel mikor mi bennûnc lakozic ſabadon az Iſtennec beſedet es an nac magyarazattyat meg valaſtathattyuc az emberetûl, es an nac hamis magyarazattyatul.

Szent Ianoſnac tizedic reſebenis ekeppen ſol, az en iuhaim meg eſmeric az en ſomat, es az idegent nem kôuetik, Niluan va lo dolog kedig ez. hogy az Iſtennec lelkenec ereienec altala le ſûnc ô iuhai, kik az hamis velekedeſeket es eretnekſęgeket, mellyek az idegeneknec ſauat, nem kôuetic, hanem czac egye dûl az Chriſtuſnac ſauat, az az, à ſent iraſnac igaz ertelmet.

Ezent bizonittya ſent Pal Apoſtol ez igekben mikor aſt mõgya, Az teſti ember nem erti, azokat mellyek Iſtene es nem ertheti, mert ô neki bolondſagnac tetzik, De à lelki mindeneket meg itel, es mingyaraſt vtannaveti, az Iſtennec lelke mindeneket meg tudakozik. Chriſtus vrunc ezkeppen tanit, Ioan: 16. Mikor az vigaztalo ſent lelek el iôuend, eſetekbe iutat mindeneket mellyeket hallottatok en tûlem. Azon ſent Ianos elsô leuelenec maſodic reſeben. A kenet, mindenekre meg tanit titeket.

Leg elôſôr tahat ſent Pal Apoſtolnac bezedebôl eſt vegyuk

eſûnkben

eſûnkben, hogy minden az ki kereſtyen, annieban az Iſtennec lelketôl meg aiandekoztatot, hogy az Iſtennec igeiebôl ami ertelmet vehet, es meg itelheti azt ami ô neki ſûkſeges az ô ûdue ſegere, czac hogy az Iſtennec igeit meg ne veſſe, es meg ne vtallya, mert igaz Chrũs vrunknac az ô beſede kereſſetek es meg tallyatoc ſôrgeſſetek es meg nyttatik tinektek. Matth. 7. Luce. 11.

Maſodzor. az iraſnac igaz ertelmet, vgyan azon Iſtennec igeiebôl kel vennûnk, mert ha mi homalios mondas talaltatik az irasban, Vilagosb mondaſſal kel aſt meg magyarazni: Miert hogy kedig olly mondas az irasban ninczen, kihez haſonlo nẽ talaltatnec, ſûkſeg hogy az vilagosb az homalioſt magyarazza, es az vy teſtamentumbol, az ô Teſtamentumbeli mondaſokat ki kereſſûk.

Harmadzor. Ezen igekbôl vegyûc eſûnkbẽ mikor ſ. pal azt mongya, a lelki ember mindeneket meg itel az igaz iteletnek Regulaia minemô legyen, az Iſtennec lelketôl az kichordoztatnac es viſeltetnec, azok nem embereknek rabbyai, emberekhez es emberi itelethez nem kôteleztetnec, hanem az Iſtennek lelketôl ki mutattatot magyarazashoz. Nagy bôczûletben kel vgyan tartanunk a ſent attyakat es conciliomokat, de czac annyeban kel ô nekiek engednûnk, a menyeben lelkiek es lelki dolgokat tanitnak es magyaraznac, es az menieben az egez derek ſent iraſnac folyaſat kôuetik. Sok czikelekben kedig az attyac ônnôn kôztôk ellenkeznek es tuſakodnak, Laſd meg Moſes elsô kônyuenec elſô reſerôl, es ſent Ianos euangeliomanac elsô reſerôl valo magyarazattyokat, es el czodalkozzol az ônnôn kôztôk valo ſok viſſà vonaſon.

Ha kedig az Conciliomokat meg tekintyûc, vgyan ſok teuelgeſeket talalunc azokban. az Niceabeli concilium, a melhez fôkeppen moſtani idobẽ nemellyek ragazkodnac, es hitûnknec vallaſat a hoz akariak kôtelezni, az mi igaz hitûnknec agat az Ieſus Chriſtus felôl fel forditotta es hamiſſan magyarazta. Mert à Credoban ezt vallyuk. Es Ieſus Chriſtuſban, az ô egyetlen egy fiaban mi urunkban, ki fogantatott. ſent lelektûl es ſûletet ſûz Mariatol. &c. Az Niceabeli concilium kedig mas Chriſtuſt mutat, tudni illic, azt a ki minden idûknek elôtte, az attyanac allattyabol ſûletet, kirôl az apoſtoloc ſoha tanobizonſagot nem

tettenec

tőttenec azt mongyak ſűletet nem teremtettőt, holot az iras Roma.1.ezt mongya, mely fiu keſitetet Dauidnac maguabol teſt ſerint. Galatiabelieknec irt leuelenec negyedic reſeben. Mi kor az időnek be tellyeſiteſe be iőtt volna, ki boczata Iſten az ő fiat aſoniallatnac maguabol keſitettet.

Touuaba hitűnknec agaba eztis vallyuc, fogãtatot ſ.lelektől es ſűletet ſűz mariatol, az Niceabeli conciliom kedig ez vallaſ ſal ellenkezik, nem ſűletet, vgymond, hanẽ meg teſteſűlt, mert az maſodic ſemely az haromſagban vőtte fel az emberi teſtet, meli vallas a ſent irasban ninczen es ſoholt nem bizonitatic, Mith mongyak kedig az baluanioknac fel emeleſe es meg confirmala ſa felől, mely abban az conciliomban lőtt.

Az Arminiabeli Concilium mindeneſtűl fogua az Arriusnac tu domaniat erőſitette. Az Niceabeli es Epheſusbeli eſmeg az ellen volt. Az maſodic Conciliom mely lőtt Epheſusban, Euticheſnec hamis velekedeſet erőſitette.

Az Calcedonumbeli conciliom kedig ebben teuelgett, hogy az Leo az Romai Piſpec egyenlő akarattal kőzőnſeges papanac, anagy az anyaſentegyhaznac fő gonduiſelőinec neuezteſ ſec, es mindenűt egez kereſtienſegben az Iſtennec gyűlekezetiuel ő birion. Mely vegezeſt Leo meg vete, vgy mint Iſtennec ige ie kiuől valo dolgot. Affele dolgokat ſokakat ſamlalhatnank elő, de ezeckel elegedgyűnk meg, es vegyűk eſűnkben hogy az emberi vegezeſekben es conciliomokban ſok teuelgeſek voltanac es leſnek, melyekben batorſagal az kereſtiennek lelke meg nem niughatic hanem ha nyluan meg bizonitatik hogy az Iſten nek igeieuel egyenlő folyaſa vagyon.

Nẽde Peter, ki Chrũſnac apoſtola vala, niluã teuelget volnac? Gal 2. Ha Pal őtet meg nẽfedete volna Mẽyeuel ĩkab a tőb eghazi ſol gac es pűſpőkők teuelygettec. Szűkſeg azert hog ſ. Pal Apaſtol nac ĩteſe ſerĩt mĩdenek â proba kőre az Iſtẽnec igeienec regulaia ravõataſſanac es az altal bizõitaſſanac meg, mert a Chrũſnac ige ie lelek es elet, czac abban talaltatik meg az igaſſag es mindẽ val tozaſnekűl valo alhatotaſag.

Negyedzer, ezẽigikből tanolyuc meg, ha az iraſnac igaz ertelmere akarũnk mẽni, hog lelki embere k legyűnk, az ertelemnekes bőlczeſegnec lelket az attya Iſtentől az Chrũs altal meg nyeriűk

nyeryűk es vegyűc, es ſűntelen kőniőrőgiűnk, mint ſent Pal Apoſtol eph.1.3 6. arra tanit. Dauid prophetaual egyetemben kedig ezt mongyuc. vedd el vr Iſten az fedelet az en ſemeimről hog az te tőrueniednec czodalatos dolgait meg mertekelheſſem Tanicz meg az te meg igazulaſodra agy ertelmet az te ſolgadnac, mikeppen 119. enekeben effele ſok kőnyorgeſek talaltatnak

AZ MASODIKROL.

MASODZOR, Ez igeckből tanollyuc meg mikeppen meheſſünc az igaz ertelemnec tőkelleteſſegere, (oly tőkelleteſſegről ſoloc kedig, mely az mi meg igazulaſunkra keuantatik) Szent Pal apoſtol. az atya Iſtennec eſmerhetetlen ertelmet es tanitaſat, az Chriſtuſnac ertelmeben mutattya meg, mit akar mondani, mi erthyűk az Iſtennec akarattyat, es az igaz ertelemben tőkelleteſſek vagyunk, merth az Chriſtuſnac ertelme mi nalunk vagyon, Ekeppen mutattya meg az iras ertelmenek tőkelleteſſeget az Chriſtusban, Bizoniara ſent Pal Apoſtol nagy vilagoſſon mutattya meg mikeppen kellyen az iraſnac ertelmenek tőkelleteſſegere iutnunc, merth az Chriſtuſt, es annak az ő ertelmet agya előnkben: minden prophetaknac iraſit tehat a Chrũſra es annac ertelmere kel vinűnc, Az Chrũs legyen mindennec czellya es fondamẽtõa, mikeppen ſẽki mas fundamentumot nem vethet, azon kiuől mely meg vettetet az Ieſus Chrũs 1.Cor.3. Es erről minden prophetak bizonſagot teznek. Actor.10. Az iraſnac azert elete es lelke az Chrũs mellyet a ki meg eſmer es igaz ertelmet vette, ez az egez Biblianac magyarazattyaban ſabadon elő mehet.

Sockat ſol az iras az Iſtẽnec igaz eſmeretiről, ki legyen ez az Iſten es mikeppen kellyen meg eſmernűnc. Az Chrũs meg tanit arra, tudni illik az ő menniei ſent attya, Ezt kedig, mierthog lathatatlan, meg nem eſmerhettyűc, hanem ha az ő lathato abrazattyara es kepere az Chrũſra tekintűnc, Mint Io.14. Coloſ.1. Ebr.1. iruan vagõ. Es az ő teſtamentũbã valami meg irattatot az Iſtennec abrazatyarol, ſineről, lataſarol ſolaſarol, mind azok az Chrũsban bizonitattanac meg. Mert az atya Iſten az Chriſtus altal lattatik es eſmertetik. Ezt az atya iſten vgy vegeſte, es ebbẽ az tűkőrben akarta őnnen magat meg mutatni, es meg eſmertetni, es ez a latas auag eſmeret es ertelem, az kereſtienekben tő

 kellete.

tökelletes es eleg,hogy az lathatatlan Istennec esmeretiben lelek ben meg elegitetuen örüllyenec,Mert az Christus az vt es lelek ben kel az atya Istenhez közelgettnünk. Ez az Istennec igaz esmereti nem az allatban es semelyekben valo hasontalan bölczel kedes.

Azonkeppen santalan helyeken tamaztatik az irasban az id uezitö hit mi elönkben,de ez mind az Christus ertelmere vetetik,mikeppen sent Pal Ro·10.bizonittya, Ez az hitnec igie mel lyet predicalunk,mert ha saiaddal vallandod az vr Iesust, es az te siuedben el hiended,hogy az Isten ötet halottaibol fel tamaz totta,iduezülz.Gal.3. hogy az poganokban Abrahamnac az ö aldassa meg tökelletettnec az Iesus Christusban hogy az hitnec altala a leleknec igiretit vegyük Ezen bizonitattik az Apostali czelekedetröl irt könyünec 2.4.8.9.10.13.17. rebeböl mert mikor az Apostoloc a meg fesült Iesus Christust predicallanac, az sent lelek reaiok salla,es az Christustol valo igaz ertelmet meg erösite bennek.

Szent Ianosnac 7 rebeben kedig azt mongya. A sent lelek meg nem vala,mert az Christus meg nem diczöitetet vala meg. Summa Az igaz hit az atya Istenben,az Christus ertelme serit igaz,es abban tökellettetic meg mert ö altala megyünc az attya Istenhez,es ö altala kedues es kellemetes a mi hitünk az attya Istenben, merth hiuen az ö igiretinec,azoknac be tellyesitelet az Christusban talalyuc meg,mikeppen az egez töruennec ö vege Rom.10.Heb.10.

Hogy azert röuideden egy sümabã ezt â tanusagot be foglalyã Leg elöber est kel tudnunc.hogy az hitnec igaz ertelme tökeltetet meg minket az Istenec esmeretiben,mert az,az vr nac igaz ertelmet elönkbe agya,es valakic az örök eletre valastattanac,az istennec igeienec hisnec,es az vrnak akaratyat meg ertik,Es az Isten az Christus altal öket meg tanittya,es az ertelẽ felyül hala ga az mennyet es az földet,mert az Istent,kit a meny es az föld be nem foghat, meg fogya es öueie tesi az Christusban.es âz Christus az atya Istennec melseginek, selesegenec, hosusaganac es temerdeksegenec ki mutatasa es ki ielentese, hogy eckeppen igazan mondatassec hogy az igaz ertelemnec tökelletesegere az Christus altal megyünk.

Ha

Ha azert az irasnac igaz ertelmere akarunk menni emberek nec rabiai ne legyünk,es emberi vegezesekhez magunkat ne kötelezzük, mert az emberi vegesesekn ec fenieſſegi, mindenkor az igaz ertelemnec fedelei , es meg bantoi voltanac, tudni illik mint az allatnac semelnecmeg testesülesnec,semelicknec egybe serkeztetesenec termezetnec valtozasanac,es a semelynek tulaidonitasanac,igeic,es ezekhez valo solasoknac mogyai, mellyek az meg fesült Christusnac ertelmere nem visnec, hanẽ inkab el idegenitnec töle, es irasaban valo homaliosagot seresnec.

Együgü az Christus besede es vilagos,mikeppen önnön magais mongya,hogy ö ez vilagnac vilagossaga,Ioan.8.Es az ö mẽniei sent atyanac tudomaniarol es annac igaz ertelmetöl el nem tauozik, a ki ennek besedet be vesi Istennec titkos es el reitetet tanaczat meg erti,Mert az Christus az nagy tanacznac angyala Esa.9.Es ennel vagon Dauidnac kolcza,a kinec ö adgia,meg erti:kitöl meg vonsa, homalios sötetseg annak az Istennek igie.

Röuideden azert ha a sent irasnac tökelletes ertelmere menni akarunk, az meg fesült Iesus Christust esmeriük meg ki minket az ö menniei sent atyanak titkainac esmeretire visen. mert ebben vagyon helheztetuen az örök elet,hogy az egy attya Istent,es a kit el boczatot az Iesus Christust,meg esmeriük,meg esmeruen kedig el higyüc, hogy naponkent az ö lelkenec altala meg vilagositassunc miglen tökelletes ferfiuua lezünk az Iesus Christusban Eph.4. es az ö akaratyat valoba meg ertyüc.
Ez az esmeret,mel igaz hitböl sarmazik,erös es tökelletes,mert batorsaggal es bizöios keppẽ ragazkodic az igeiehez es igiretihez es ezert neueztetik az hit esmeretnec es ertelemnec.Col.2.1.Ioa 5. hogy kedig erös es alhatatos legyen,sent Dauidnac 18. enekeben meg bizonitatik,prouer.30.Eph:3. Batorsaggal ragazkothatunk hat az Apostoloknac tanitasahoz,kik az Christusnac akaratyat es tudomaniat ertetek,hogy mies azt mö dhassuk,mi az Christusnac akaratyat erthyüc.

A PREDICATIOKNAC HARMADIC PREDIKACIO.

I. Cor: XV.

Arra tanitotalac meg titeket előßőr, á melliet enis vőttem, az Chirſtus meghott a mi bűneinkert az iraſoc ßerint, es hogy el temettetet, és hogy fel tamadott harmad napon az iraſoc ßerint.

Summa.

EZ keues beßedekben rőuideden ſent Pal az idueſſegne e tellyes fundamentomat be foglalya. Gyakorta ſokot effele rőuid beßedeckel ſolni mint Rom. 4. halalra adatot az Chriſtus a mi bűneinkert, es fel tamadot az mi igazulaſunkert. Ez illyen keues ſoual azert ſoltak az apoſtoloc. hogy az Iſtennec lelke tutta az mi erőtlenſegűnket, es elmenknec laſſuſagat akaria tamogatni, es az idueſſeg dolgat keues beßeddel azert akarta előn kbe adni, hogy meg tanolhaſſuc, es arrol elmelkedheſſűnk, es hog minden kereßtyen idueſſege felől bizonios legyen, mertha ſinte ſok ſoual ſolnankis, de az hatara ezen terűl meg, hogy a mit az Iſten őnnőnmagaban őrőktűl ſogua az mi idueſſegőnkről az emberi nemzetnec valtſagarul el vegezet volt, azt a prophetak altal meg ielentette á ſent iraſokban Rom. 1. tudni illic hogy az meg feßűlt Chriſtus altal akar idueziteni, az bűnnec kegyetlenſe get el tőrelni, es az ő igaſſagat mi bennűnk ſent fia halala altal megtőkelleni az ő ſent lelke altal fel ſerkenteni az idueſſegnec pe czetyuel be peczetleni, es a mit igert meg adni, hogy ő tulaidoni legyűnk es vele őrőcke eliűnk.

Mind ezeket az vr Iſtennec ſent lelke keues beßedben beſoglalya, es vgymint egy tűkőrbe latnunk agya az Chriſtusban, ki az atya Iſtennec diczőſſegenec fenie, kibe mint egy kenczes ladaban meg talalhattyuc es az igaz hit altal mienke tehettyűk.

Főkeppen azert ſent Pal ez igekben, predical az Chriſtus halarol, el temeteſeről, es fel tamadaſarul, hogy a mi teſtűnknec fel tamada

fel tamadaſat, es lelkűnknec halhatatlanſagat abbol meg bizoni cza, es az hiuek vigaztalaſara fundamentumot ueſſen, hogy mi keppen Chriſtus az mi feiűnk fél tamadot, azonkeppen mies ő tagiai fel tamadunk őrők eletre.

Es ezeknec meg bizonitaſaban az iraſokra fog, hogy az Iſtennec igeretinec igaſſagat meg erczűk.

De miert hogy az Chriſtus halalarol, es temeteſeről, es fel tamadaſarol egyebkor haznosban tanolhatunc. moſt az iraſoknac arrol valo bizonſagit elő nem ſamlalom, hanem rendßerint ezekről ſolok.

Tanuſagoc.

Elſő hogyha az egyhazi ſolgac, adhatnak eme lteſagot az Iſtennec igeienec, Anagy ők az Iſtennec igeitűl veßnec.

Maſodic, Mikor az Iſten felől, anagy az Chriſtus felől akarunk az anyaßentegyhazban ſolni, minemő ſolaſnac mogyat kel kőuetnűnk.

Harmadic. Az ßent iraſnac magyarazaſaban, minemű regulat kel tartanunk, mert ez moſtani predicatioban ſent Pal, kettőzteti ez iget, az iraſok ßerint.

AZ ELSŐRŐL.

GYAKORTA emlekezik ſent Pal az ő tudomania felől, melről azt mongya hogy az vrtol vőtte. 1 Cor. 11. En vgymond az vrtol vőttem azt a mit nektec attam, Acto. 17. mikor Theſſalonicaban az vran Athenasban predicalana ſenth pal, otris tanitaſa közbe ſent iraſockal bizonitot, haluan azert az kereßtienek az ő tanitaſat. meg kereſtek az prophetak iraſiban, es hogy meg talaltak, meg hittek ſauat. Iſmeg Actorum. 18 Diczertetic Appollos á ſent Pal tarſſa, kî Iſtennec lelketől buzgoſſaggal fel inditatot vala, hogy Epheſusban meg győzte az Sidokat kickel diſputalt. meg bizonituan hogy az Ieſus legyen az Chriſtus.

Lu, 4. Mikor Chrűs vtűc be mét volna, a Nazaretbeli ſcholabá könyuet kere kezebő mellyet meg nituan, á helre talala, mely Eſaias prophetanal 61. rezeben vagyon Iruan, az vrnac lelke

en raitam

en raitam,vagyon mert megkent engemet,es azt az iras magara magyaraza.

Luc.24. Halotaibol fel tamadasa vtan,mikor meg feddette volna tanituanit az ő hitetlensegekről,elő szamlalya vala nekic az irasokat, Moses az prophetak es szent Dauid könyueből,mellyek ő felőle valanac.Azonkeppen inti az Sidokat Ioan.5.hogy az irasokrol tudakozzanac,mellyek bizonsagot tesznec ő felőlle

Actor.2.mikor pinkőst napyan Ierusalemben,szent Peter Apostal az ő predicatioiat el kezdette uolna,mindgyarast beszedet bizonitani kezde az szent Dauid tizenőtődic enekeből, Es Ioel propheta könyuenek masodic reszeből.

Ioan.1: Mikor Philep Apostol,meg talalta volna Nathanaelt, monda neki meg talaltuc amaz Iesust ki felől Moses irt az törvenbe es a prophetac tudni illic az Ioseph fiat amaz nazaretbelit

Roman.1.Szent Pal mikor az ő Apostolsagra valo hiuatala felől szolana,azt monda,Pal Iesus Christusnac szolgaia,Apostolsagra hiuatatot,el valasztatot az Istennec euangeliomanac predicalasara,mellyet az ő Prophetai altal a szent irasokban.

Rom.3.mikor az Istennec igassaga es az mi meg igazulasunk felől predikallana,igy szola mostan kedig az törvennelkül az Istennec igassaga meg ielentetet,meg bizonitatuan az törvennek es az prophetaknac bizonsag tereleuel.

Szent Ianosnac 7.reszeben ezt mongya Christus vrunk az en tudomaniom,nem enim,hanem az en atyame ki engemet küldőt,Ismeg 14.Az beszed mellyet hallottatok, nem enim hanem az en atyame aki engemet boczatot.Innet vagyon hogy az Prophetakis minden bezedeket es predicatioiokat igy kezdetek el, Az vrnac beszede lőn en hozzam es az vrnac szaia ezth monda Esa.1.Azert semmit nem tulaidonittotak az prophetak magoknac,mint Ieremias propheta könyuenec első reszeben menti magat-Ah ah,vram Isten gyermek vagyok en,nem tudoc szolnom, Azonkeppen Esaias,hatodic reszeben Iay ennekem mert en meg ferteztetet aiakn ferfiu vagok.Annakokaert az Istennec igeire az meltosag nem az predikatorokrol szal,hanem az ige agga az meltosagot az egyhazi szolgaknac,mint szent Pal tanit.2 Corinthiorum 5. reszeben. Az isten vgymond, mi bennünk

helhezte

helheztete az meg engesztelesnec beszedet, azokaert az Christus neueben kőuetek vagyunk ti hozzatoc.Az kőuetnec az ő vratol vagyon meltosaga a ki őtet küldőtte.

Mi haznat vesed atyamfia keresztyen,hogy ezeket erted, ved eszedben,Tudnod kell hogy az egyhazi szolgaknac nem ő magoctol vagyon meltosagok,hanem az Istennec igeiről,mert ő nekic kis bizonios regula adattot eleikben,mellyet kőuetniek kell az szent irasnak magyarazasaban.Ennek kedig ket hasna vagyon Első ez,Mierthogy az vr Istennec lelke tudakozza még az melsegeketis,tutta hogy leznec oly idők,hogy az embereknec szemei, emberi meltosagnac tekentetiuel be fedeztetnec,el haguan az Istennec igeit emberi velekedeseket kezdnec kőuetni,es azoknac meltosagokat az Istennec igeienel nagyobnac kezdic bőczulni. Es ezt igaznac lenni,a mi nagkaruinckal meg erzettük,Soha ki nem feselhetünk vala az papai szerzeseknec hamissagabol,még ez vtanis külőmben meg nem ohatiuc magunkat hanem ha az leleknec törit ragagyuc,mely az Istennec igeie Eph.6.es az igassagot kőuetyük. Soha az Istennec igassagaban el nem mehettünc volna ha az Conciliomokat es az atyak vallasat kőuettük volna mert azok irasaban mindenkor az hamisznac es sok teuelgesek oltalmazasat talaltuc, melyről en most nem szolec, De ha kinec kedne vagő affele dolgoknac meg ertesehez,oluassa meg az Tiszteletes Bőlcz Philep Melanthonnac egy kis kőnyuecz keit,mellet az aniaszentegyhazrol irt es ot meg talalia. Sőt meg mostis sokan azt kialtyak, à Conciliomoc es az atyak irasi mellől el ne allyunc.De ha te azokra nezz es az Istennec igassagat hatra hagod soha az idueszeget meg nem erted.Az papasok kőzőt czoda magyarazatokat talalsz az s.iras felől,mint nemelyek kőzzülők azt iriak mikeppen az Christus oldalabol viz es vér folt ki,azonkeppen a miseben,a borth vizzel kel meg elegiteni, mind ezeket haluan,Az en beszedemet vgy ne magarazad mint ha en olczarlananam az atyak irasat, de azt mondom hogy meg kel rostalni,ha azigaz hittel egyenlőkę auagy nem. Agoston Doctor, Ieronimus,Chrisostomus es a tőbi ezt keuanniak az ő irasoc felől azerth oknelkül vettik szemünkre az AGOSTON mondasat, holott igy szol, Az Euangeliomnak nem hinnec, ha az kőzönseges

anyaszent-

aniaſentegyhaznac meltoſſaga arra nem inditana.es euel akar iak az ő teuelgeſeket meg otalmazni,mert ők vgy magyarazzak hogy az Euangeliumnac az aniaſentegyhaznac meltoſagaerth kell hinni,es vgmond azert mongya ſent Pal az aniaſentegyhazat igaz mondaſnac ozlopanak.De hogynem az legyen az Agoſton bezedenek ertelme.nyluan meg tetzik,Mert az Iſtennek igeiet,męg az mēnyei Angyalnak ſem ſabad meg maſolni.Ga.1

Maſodic haſon.Az Chriſtus tudomāyanac bizonios volta es alhatatoſſaga.mikor az te iſtenedet elmered es ūret vgy tiſteled a mint igeiebe magat meg ielentette,ſemmikeppen el nem teue liedel, Mert az iſtennec igeie az a vilagoſſag es ſőuetnec mely io vton hordoz tegedet hogy el ne teuelyeggyel,Pſal.119 2.Pet.1 Mert a ki teuelyedic mentől touab megyen annal inkab el teuelieg es gonſol iar.Azt bizonitria kedig ſent Pal,hogy az ſent iras, nem arra valo hogy ſenki ſemet be kőſſek vele es emberek meltoſagahoz kőtelezze,de ahoz kőtelezteti a mi az Iſtene. El vonatatic minden ember az irastudoc es Phariſeuſok ſerſeſe mellől es az Iſtennec igeiebe meg ielentetet igaſſaghoz kőtelez tetik.

AZ MASODICROL.

Zent Pal azt mongya hogy ő azt vőtte az vrtul amit az Corintusbelieknec adott tudni illik hogy az Chriſtus meg holt az iraſok ſerint, es hogy el temettetet es hogy fel tamadot az iraſok ſerint. Ez igekben modot ſab az tanitoknac az predicallasban. Mikor az Iſten felől auagy az Ieſus Chriſtus felől ſolunk tehat az iras ſerint ſoliunk,mert az Iſten akaratyanac es az idueſſegnec predicallaſaban nem ſabad ſolaſnac vy modgyait gondolnūc, de az iraſnac tizta folyaſat kel kőuetnūnc En moſtan nem ſoloc az egyeb tiſteſseges tudomaniokrol,melyek az emberi eletre ſūkſegeſek es kikheztulaidon ſolaſok vadnac,hanē az idueſegnec dolgarol,melben nem kel az emberek nek Iſten igeieuel ellenkező magyarazattyokat kőuetnūnk.

Fő dolog azert az īgaſſagnac meg erteſeben az ſent PAL mondaſa

mondaſa 1.Cor.3.fundamentomot maſt ſenki nem vethet, hanem a mely vettetet az Ieſus Chriſtus,mikor azert az Iſten felől ſolunk,tartozunk az iſten igeie ſerint ſolni,mert az iſtent ſoha ſenki nem latta az egyetlen egy fiu ki az atyanac kebeleben vagyon azielentete meg.Ioan.1.

Roma.1..ſol ez vilagi bőlczektől, kik mikor az ſent iras kiuől valo ſolaſokat gondoltak volna az Iſten felől,es az ő okoſkodaſok ſerint velekettek volna felőle,hogy heiaba valocka es ſemmie lőttenec az ő gondolatyokban. Innet vagyon hogy ſ. Pal mikor Timotheuſt es Tituſt tanitana,igy monda,Az igaz be ſednec formaiat meg tarczad,mellyeket en tőlem hallottal, az az, Ne gondoly az te feiettől ſolaſoknac vy mogyait, hanem mikor az Iſten felől es az idueſſeg felől predicalaſ az ſent iraſoknac folyaſat kőueſſed,mellyek az Iſten kőnyueben az Biblia ban iratattanac,es mimodon az Iſtennec ſent emberi ſollottanak D: affele ſolaſokat,mellyek az Iſtennec egyhazanac epūletire nē ſolgalnac,hanem inkab el idegenitik az hiuket az iagaſſaganac tudomanya mellől ſemmikeppen ne kőueſſed:Ez az ok a hogy az mindenhato atya vr Iſten, azt paranczolta volt az Sidoknac,hogy az ő ſiuek vtan ne kereſkegyenec,ſe az ő ſemek vtan ne iarianac,mellyek vtan paraznalkozni ſoktak , Moſes negyedic kőnyuenek tizenőtődik reſeben.

Az mi okoſſagunknac itelet i ſerint,ſok dolgoc latatnac kőuetkezni nemely mondaſokbol,De ha mi terzik te neked, az maſnak egyűld nem teczik es azert nem all melled mert nem igazollya.

Szent Pal,Iſtennec valaztot edenie vala, ki az harmadic egben elis ragattatot vala, Actor.9.2.Corinth.12..De mikor az Iſten felől ſol nem ſab külömb rendet az ő ſolaſahoz,hanem ā mint ſoltanac Moſes es az prophetak,azokat kőueti tanitaſaban

Rőuideden.Az predicatoroknac legen tűkere a ſent Pal,hog mikor az Iſten felől,es az Chriſtus felől tanittyak az nepet, ne gondolyanac ő magoktol ſolaſokat, hanem kőueſſek az ſent iraſnac rendet mint meg vagyon irua .Eſai.8 az tőruenre es az bizonſag tetelre nezzenec mert az ki ez

beſed

bezed ſerint nem ſol annak nem lezen hainali vylagoſſaga. az az, nem eſmerheti meg az vr Iſtent.

AZ HARMADICRO L.

SZorgalmatoſſaggal eſünkbe kel uennünk, à mit ſent Pal ir mond ketzer, az iraſoc ſerint meg mutaetya mint kellyen à ſent iraſt magyarazni De it az Papaſok euel allnak elönkbe. Az iras ö magaba bötü ſerint igen homalios, es ember meg nem ertheti az Iſten akarattyat, vadnac kedig ſent iras magyarazo Doctorok, es a'regi ſent attyac azert azt kel köuetnünc, es ö tollöc kel meg kerdenunc. mint az Iſten paranczollya. Deu 32. Kerd meg az te attyadat es meg mongyac te neked, az te eleidet es meg felelnec te neked. Aztis mondgyak. Lam ſent Peteris maſodik leuelenec harmadic reſzeben, ſol az iraſnac homalios ertelemtöl: mikor azt mongya. Az Pal leueleiben, vgymond, vadnac nemely nehez ertelmü mondaſok &c: Mind ezekböl azt akariak magyarazni, hogy a ſent iraſt külömben ne erczük ſe magyarazzuc hanem a mint az mi elöttünk valo es moſtani Doctoroc magyarazzak, es mellyet az fö es közönſeges Scholac igazlottanac.

De kerlek atyamfia kereſztyen ved iol eſzedbe, minemü beſe deckel akariac meg rekezteni az igaſſagnak tudakozaſat es azt akariac hogy emberek rabiai legyönc, azoc magyarzatyat köueſſüc, kic ſoha az tizta igaſſagban ſem ertettec egyet, ſöt igen külömböztek egy maſtol.

Az ſent iras azert tizta es eleg vilagos, mint ſent Dauidnac 12.19.119. enekeböl meg ertheted. Es ſent Peternec maſodic leuelenec elſö reſzeböl De ami elmenk ſötet, es ertelmünc homalios. Mert az egez derek ſent irasban ſoholt nincz oly mondas kihez egyenlöt ember nem talalna, es egyc az maſikat meg nē magyarazna. Legyen ez pelda.

Azt mongya ſent Iacab apaſtol leuelenec maſodic reſzeben, hog az hit az czelekedetnelkül nem idüezithet. ved iol eſzedben egyebüt az tellyes ſent iras azt vallya hogy meg igazulunk, in-

gyen az czelekedetnelkül. Rom. 3.5.8. Epheſ, 2.

Ha immar a ſent Iacabnac egyetlen egy mondaſat az derek ſent iras ellen fogod magyarazni, nem leſzen io. mert az magyarazatnac az hittel egyenlönec kel lenni, Rom. 12. mely ezt kialtya hogy a melyektöl az törueni altal meg nem igazulhattunk minden a ki ez meg feſzült Ieſus Chriſtusban hiſzen, meg igazittatik Actor. 13.

Immar aztis tudnunc kel, hogy az igazitas, ketkeppen vetetic külsö es belsö keppen, Az mondatik külsö keppen meg igazultnac, a ki artatlanſagat es büntelen voltat mutathatya. Ezt a belſö tudni illic a lelki igazulaſrais magyarazhattyuk Mi feienket bünösök vagünk. Pſal 14. Rom 3. Senki az vr Iſtennel ömagaban artatlan ninczen Exo. 32. Mert ſenki azt nem monthattya, tizta az en füuem, En üres vagyok a büntöl Prouer. 20: fükſeg azert hogy ha meg igazulni akarunk hogy az Iſten elöt valo igaſſagot mi magunk kiuöl masban, az az, Chriſtusban kereſſük, ki adatot minekünk az Iſtentöl igaſſagunkra. 1. Cor. 1. 2 Cor. 5.

Nem külömben kel czelekednünk az vr vaczoraianac ertelebenis. ahol Chriſtus azt mongya: Ez az en teſtem, ha ez igeket erteni akarod az Chriſtus teſtenec es verenek ielenuoltarol tehat ellenkezzel az hitnec agaiual, holot Chriſtuſnac menybe meneſet es az atya Iſtennec iobian üleſet vallyuc. meg kiſſebited Chriſtus vrunkat dicöſegeben, es lelki orzagat meg tagadod, mert mikor azt mongya, ez az en teſtem. Az iraſnak ſokaſa ſerint, az iegnec tulaidonittya az iegyzet dolognak neuezetet. mint meg oluaſhatod, Exod: 12. 1: Cor. 5: 10: 11: Ioan. 6: es egyebüt ſok helyen meg tetzik ez magyarazatnak igaſſaga. Az Iſten azert nem akart minket üres iegeckel meg czalnni, de a mit ez iegiek altal igert, meg akarta tökelleni es a mi hitünk altal, belſöke pen lelkünknec meg adni: Summa ſerint ercz meg, hogy az vr Iſten mindē vallaſokat, ertelmeket, es vetekedeſeket, mellyek az ö ſent igaſſaganae ellene vadnac. ki akar ſiuönkböl ſaggatni, es az ö aniaſzentegyhazat az igaz fundamentomon az Chriſtuſon meg akaria gyökereztetni, hogy tökelletesek legyenec mind az vtolſo napig A M E N:

A PREDICATIOKNAC NEGYEDIC PREDIKACIO.

I. Cor: XV.

Attyamfiai tuttotokra akarom adni az Euangeliomot mèllyet predicalottam tinektec, mellyet uetettekis, melyben alatokis mel altal üdüözültokis, mikeppen hirdettem nektec, ha tugyatok, banemha heiaba hittetec volna:

Summa.

Szent Pal Apostol ez igekben, Nagy vigaßtalaßt ad az hiueknec eleyben az halal es a pokol ellen, es el kezdi magyarazni az idueßlegnec fundamentomat. Azt bizonittya kedig hogy az mi testünketis fel tamaztya az vr Isten. miert hogy Christus fel tamadot halottaybol. Vegünk azert tanüsagot, az vr Istennek segitßegeuel ez igekbül, es rendßerint lassuc meg ezeket.

Elsö. Miert emlekezteti ßent Pal az Corintusbeli kereßtyeneket az ö tanitasara. es annak mi haßna volt köztök.

Masodic Mith kel miuelni az kereßtyen embernec ha az vr Istennec igeiben gyökeres akar lenni, elöför engegyen 2. az Euangeliomnac higyen, 3. iduezülyön.

Harmadic Az akadaliokat es botrankoztatasokat, mellyek az hiueknec az idueßleg dolgaba arthatnanak, el veti elölök es el tauoztattya.

Ezeket a vegre mondom, Ne alicza senki hogy mi vy tudomant kezdetünk volna hirdetni, hanem meg ercze minden ember hogy mi azon regi Euangeliomot predicallyuc, mellyet ß. Pales az töb apostoloc hirdettek.

AZ ELSÖRÖL.

VTTATOKRA akarom adni az Euangeliomot. Ket dolgot ad elönkbe itt a ßent Pal: Elößer, regulat ad es modot mutat a predicatorok nac a tanitasnac rendibe mit czelekegenec Masodzor meg röttya az eberi gyarlosagnac sapolodalat.

Hogy azert az predicatorok ebereknec keduek ßerint ne ßabjak az predicatior minemü keuanok ez vilagi embereknek heusagos elmeiek, azt ielenti meg hogy nem illik embereknec azzal

kedueſk e

kedueſkedni, Azt mongya ö magarol ßent Pal Roman. 1: En nem ßegyenlem az Euangeliomot predicallani, Esmeg Galat. 1. ha en az embereknec kedueskettem volna az predicallaßal Christus ßolgaia nem lehettem volna semmikeppen. Azert valaki az igaz Euangeliomnac hißen, iduezül.

Innet vagyon hogy gyakorta aßt mongya hogy ö az meg feßölt Iesus Christusnac kiuüle maßt nem akar tanitani sem tudis. 1. Cor: 3. Es azt a tudomant mongya Euangeliumnak, melynec kiuöle, senkinec nem ßabad maßt hirdetni. Mert az egyhazi ßolga köteles az Istennec igeihez, es arra kel az nepet emlekeztetni: Esa. 8: Psal. 119: Masodzor, Az emberi termezetnec gyarlosagat rontya meg, mely naponkent vyob vyob hitet keuan, De ha az Isten tutta volna hog valami haßon es epület volna az dolognac vysagabá, gyakorta vy tudomant hirdettetet volna, de azt nem akarta miuelni, egyert azert mert nem haßnos, Masert, mert az ebernek elmeie az külömb külömb fele dologhal meg haboritattik, Söt a kik czac egyfele mesterseget tudis hanem gyakorlya el feleiti. Mikeppen az deak ember ha magat az irasra es annac oluasara nem ßoktattia, el feleiti. mennel inkab az Istennec menniei bölczeseget, mely bölczeseget ad az kisdedeknec Psal. 18. ha az predicator nem forgattya. meg fogyatkozik dolgaban: Azerth mondattatik az Christustol Matt. 13. az Euangelium, hasonlatosnac lenni, az mezöben el asot kinczhez, mely czac az Istennec ß. lelke altal ielentetik meg, mint Esaias mongya, 54. hogy mindnaian Istentöl tanitottak leznek Iere. 31. Ioan. 6. Azt a regi Euangeliumot, mellyet az attya vristen, paradiczomba hirdettetet es melbe az Iöuendö Mesiaßt meg igerte volt, kel mostis predicallanunk ßünetlen, az Istennec nepet arra es nem embereknek okoskodo talalmaniokra tanitanunk es veßerlenünk.

AZ MASODIK.

Rezük meg az kegyelmes vr Istennec segitsegeuel, mit kellyen miuelni az kereßtyen embernek, ha az I

 stenne

ſtennec igeienec haſnat akaria venni. Elöſör azert,engedni kel az igaſſagnac,ellene nem kel allani,azth ſem illic mondani, Iſten ſoha hallanom ſe aggya. Erre int ſent Dauid-Pſal.94. es ſent PAL Hebreorum. 3: ha ez mai nap az Iſtennec ſzauat halliatok. Az ty ſiueiteket meg ne kemen iczetek. Arrol mongya Romanornm .1. hogy az vr Ieſus Chriſtus azert hitta ötet az apoſtoli tiſztre,hogy az hitnec engegyenec minden nepec az ö neueben.

Azt keuannya azert az vr Iſten,hogy tiſzta ſiuel es együgyű elmeuel engegyűnk az ö ſent igeinec mert a gonoz akaro lelek ben be nem megyen az bölczeſſeg es nem lakozik ateſtben meli rabia a bűnnek Sap.1.

Tanollyuk meg innet,hogy az Iſtennec igeit meg ne karomlyuc,hanem tiſzteſſegbe tarczuc es böczűlliűc mint iſtennec fö aiandekat. Ez ertelmec az igeknek a hol azt mongya, Mely Euangeliomot vöttetek.

Maſodzor azt mongya, melyben allotokis. Ezec vitezlö dologrol vöt beſzedek. Az hadnagy a ſeregben kit houa allat, vagy ſtraſara,vagy allo ſeregbe, egyebet nem mer miuelni,feie,ioſzaga,es tiſztesege veſztese alatt,hanem rendet kell allani: Azonkeppen az Iſten tökelletes alhatatoſſagot keuan az igaſſagnac vallaſaban az ö fiaitöl, Nem hogy ma egy hitet, holnap eſmet maſt kezgyenec,hanem az igaſſagban tökelleteſec legyenec: Arrol mongya Chriſtus vrűnk. A ki az ke ſzaruara tezi kezet es hatra nez.nem melto az iſten orzagaba Luc:8.es Matth:24: A ki vegig meg marád az igaz hitben az űduezűl. Innet vagyon hogy ſz: Pal 2. Timot:4. azt mongya Io viadalt vittam,az futaſt el vegeſztem meg ielentuen hogy tökelletes alhatatoſſagot keuan az vr Iſten minden hiuektöl,mely alhatatoſſag ö aiandeka,mint meg vagyon iruan 1. Cor.10. A ki ſen all, meg laſſa hogy el ne eſſek. Azert illic hogy gyakorta köniörögiűnk,ſent Dauiddal Pſal.67 monduan, eröſsicz meg vr Iſten mi bennűnk azt, a mit czelekettel,az te ſent templomodert,&c. azt mondom hogy köniörgenűnk kel hogy a ki el kezdette mi bennűnk a io dolgot, vegre vigye az Ieſus Chriſtuſnac napiaig Philip.1. Arrol vagyon hog ſent Ianos azt irta Apo:3. Legy hiű mind halalig es te neked adom az eletnec koronaiat,De az ember mikor el hiſi magat es

veli

veli valaminec lenni,holot ſemmi ö maga meg czallya magath, mint ſent Peter,ki el hiue magat es ſzegyent valla Matt:26.

Harmadzor,igy ſol ſent Pal,mely altal iduezűltökis igy rendelte az vr Iſten az embereknec idueſſegeket hogy az ö ſent igeit vegyec,annac engegyenec, ez vilagon higyenec es iduezűllyenec.

AZ HARMADIC

EM köuethettyűc mind feienkent ezt a regulat mellyet ſent Pal elönkbe ad, mert igen ſok botrankoztataſok vadnac melyekbe meg akadunc: Azert ſenki azt ne uelie, hogy mihelt az igeth meg hallya,hogy mingyaraſt meg tanolhattya,es tugya. De az vr Iſtennec törueniben mind eiel es nappal elmelkedni kel pſalmo 1. Mert a ki magat auual biztattya,hogy valamit tud,es nagy bölczeſſeggel negedeſkedik, holott az nalaninczen,effele fel fualkodas,meg tartoztattya az embertűl az Euangeliomnac es az Iſtennek eſmeretinek elömenetit, Chriſtus vrunk ennel kűlömb modot adot elönkben. Ioan.5. Tudakozzatok az iraſokrol,mert azok tanubizonſagot teſznek en felölem. Iſmeg.ez az örök elet hogy meg eſmerienec tegedet egyedűl igaz Iſtenec lenni,es a kit el küldöttel az Ieſus Chriſtuſt. Ioan.17: Ebben diczöitetik az en atyam, hogy ſok gyűmölczöt hozzatoc, es en tanituanim legyetec. Ioan.15.

Az mi Meſterűnk az Chriſtus,mind Meſtereket es mind tanituaniokat,ö tanituaniua akarta tenni,mikor azt montha Mat. 23. Ne hyatoc Meſtert magatoknak ez földön,mert egy az ty meſtertek,az Chriſtus. Mihelt a predicator az Iſtennec igeit hatra hagya magat egyeb dologba foglalya,nem akaria az iraſt oluaſni es tanolni, ſem köniörgeni,mint ſent Dauid Pſal.118. Agy vr Iſten ertelmet,az te ſzolgadnac,hog meg tanollyam az te igaſſagodat: Tanicz meg engemet az te vtaidra,veddelaz fedelet az en ſzemeim elöl,tahat az ollyan Predicator mind magat mind Iſtennec nepet el veſzti,mert az Iſtennec bölczeſſege ki merithetet

len

len kutfő, mint a bőlcz kialttya, Eccle-24 Az kic engemet eſ-
nek, megis meg eheznec, es a kik engemet iſnac, megis meg ſom
iuhoznac. ha ez igaz, az tanitokrol, annal inkab az halgatokrol.

Hypocrates a bőlcz oruos, az ő tudomaniarol azt mondot
ta hogy a tudomany hoſu, de az elet rőuid, ha ez igaz ez vilagi e
letnec oruoſſagarol, melnec a halal altal vege leſen, ſockal inkab
az Iſtennec bőlczeſegeről igaz mellyből ménęl tőbbet merit az
ember annal nagyob beűſeggel foly. Azert el veſſűk ſeműnk
elől ezt az akadalt hogy valamit tudnanc, mert ſenki ſemmie az
te tudomaniod, ha mas ember nem tugya tudomanniodat. Ma
ſodic botrankozas, az napig valo es haſontalan hit, Nez kedig ſ:
Pal ez mondasban az Chriſtus ſauara, ki Matt.13. Lucę 8. Az
negyfele magrol peldalt, es meg ielentette hogy nemelyec az
magok kőzzől eſtenec a kőſiklara azok kik nagy őrőmmel ve-
ſik az iget, de czac ideig hiſnec es az keſerteſnec ideien hatra al
nak: Summa.

Rőuideden emlekezik itt ſent Pal az ő tudomaniarol es az
halgatoknakis tiztekről, kiknec ez az ő dolgok hogy kőniőrőgie
nec az vr Iſtennec, kinel az eletnec kutfeie vagyon Pſal.36. hogy
engegye meg azt, hogy az ő vilagoſſagaual laſſac meg az ő elme
retinec igaz vilagoſſagat, es az Ieſus Chriſtuſnac al-
tala, veheſſec az ő ſent orzaganac niugo
dalmat, mind őrőcke
AMEN.

ŐTŐDIC PREDIKACIO.
II. Cor: XI.

Feltlec titeket hogy mikeppen az kegyo Euat meg czalta az ő alnaksagaual hoǵ azonkeppen a ti ertelmetek meg ne veſſenek, es el tauozzanac az Chriſtus Ieſusban valo egyűgyűſegtől. Mert ha az a ki iőtt mas Chriſtuſt predical, kit mi nem predicaltunk auagy mas lelket veſtek, kit nem vőt tetec auaǵmas Euangeliomot mellyet nem vettetek, igazan ſſenuednetec.

EZ igekbe ſent Pal Apoſtol iőuendőt mond az alnokſagnak
titka, a teuelgeſnec lelke felől, melynec az iras azon Antichriſ
tusnac neuet agya, es Romaba az maſodic Babylonba helhezte-
ti mint Apoc.18. azt vgy mint lelki ſemeuel meg lata minemő
ſurzauar tamadna Romabol, Mert az Babylon annet teſſen,
mint ſurſauar. az inditott ſok fele teuelgeſeket az Iſtennec gyű
lekezetibe, es minemű erő adatott neki idő ſerint, azth mint ha
ſemeuel latta volna vgy iőuendűlte, es meg hirdette mi kőuetke
zendő.

Feltlek vgymond, hogy mint az kigyo a mi elſő anyankat E-
uat meg czalta, tőbbet igeruen hogy nem mint az iſten igert va-
la, el ne vigyen titeket, es elmeteket meg ne haboricza, az igaz es
egyűgyű tudomanban, mely az Ieſus Chriſtuſnac ſent Euangeli
oma, kit predicaltam mellyet az predicallasből vőttetek, mikor
a ſent lelek ty bennetec czelekedett, es az igaſſagot meg atta erte-
netec.

Ki legyen az Antichriſtus meg mutattya, mint haboritotta
meg az hiueknek ertelmeket, ennec az Ideitis meg ielenti, az pro
phetak iőuendő mondaſa ſerint, poſt aſcenſioné Chriſti, holot az
egyűgyű Apoſtoloktol adatot tudomant meg kezdette habori-
tani, es idegen hamis tudomant hozot be.

Hogy mies, ezt eſűnkbe veheſſűc, mierthogy ezt forgattyac,
hogy lehetet az hogy masfel ezer es hatuan eſtendeig teuelieghe
tet volna az Iſtennec gyűlekezeti, hogy meg nem erthette volna,
ha ez az igaz tudomani. Szinte ez am, a mit ſent Ianos mond, hoǵ
negyuen ket holnapig adatot a hatalom a Beſtianac, hogy hada-
kozzek az Iſtennec ſentî ellen, ki kergeſe őket, kit ha meg ſam
lalz tizenketſaz es hatuan eſtendőt talalſ, ha meg akarod vetni
Conſtantinus Czaſar es Syluester Papa napiatol fogua, ez eſten
dőket talalod, es meg bizonittatic, hogy ennek igy kellet lenni,
hogy azert a botrankozaſnac eleit veheſd.

Előſer laſſuc meg Chriſtus vrunknac es az Apoſtoloknac iő-
uédő mődaſokat è dolog felűl hoǵ ſéki ne monthaſſa tőrtenetnec

Maſodzor laſſuc meg aſtis kiczoda ez czalard es hitető ki el
teuelieſtete az kereſtyeneket.

Harmad: Mint hitette el, hogy magadat meg oltalmazhaſdá
fel tudomantol, kit a Papa az aniaſenteghazaba be hozott.

A PREDICACIOKNAC AZ ELSÓRÓL.

YA KORTA intette Chriſtus vrunk az ő tanitua nit arra hogy el tauoztaſſac az teuelgő tudomant.fő-keppen Luc.21. ez igeckel ſola: Videte ne ſeducami ni: Multi enim venient in nomine meo, dicentes, quia ego ſum & tempus appropinquauit. Nolite ergo ire poſt eos. Ezent monta ſent Pal.2. Theſſal.2. Ne quis vos ſeducat vllo modo, quoniam niſi venerit diſceſsio primum & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduerſatur & extollitur ſupra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Ez dolog azert meg akor el kezdet volt kőzelgetni, mint meg vagyon iruan 1: Ioan: 4. 2. Pet 2. Mert az kiraliok Cronikaiaban meg tetzik hog Chriſtus ſűletefe vtan 230; eztendőuel kezdetet, az előt az Apoſtolok kőzőtt, es az ő tanitaſokban hirět ſem hallottak ſem az allatnac ſem az ſemelnec. hanē mikor az Gőrőg Philoſophus Tertullianus az iſtennecgyűlekezetibe akada, Ackor talalac az igeket, es atok alatt hagyak, hogy az Iſtent minden vgy vallya, es az hitet fel vegye.

Az vtan Athanaſius, 345. eſtendő el muluan, kezde azont erő ſiteni, es à Caſar hatalmaual elő vitetni. Annakutāna eſmeg 400. eztendő el teluen, Agoſton es Ieronimus ideiebe. Eſmeg Petrus Lőbardus kergeteſſel es űldőzeſſel azon volt a ki vēni nē akarta. A ki ezeket oluaſni akaria, meg talallia Euſebiuſnal 4. kőnyueben. Nicephorus lib.10.cap.15. Primus omnium Oſius Cordubenſis Epiſcopus, mouit queſtionem de ſubſtantia. Vnde multa nugamenta orta ſunt, Et Synodus Alexandrina repudiauit hunc Sciuit enim quia de Deo, nec eſſentia nec ſubſtantia dici poteſt. De ez hadiarion:

Ioan: 5. Meg iőuendőlte ezth Criſtus vrunk monduan Ego veni in nomine patris mei, & non recepiſtis me. Si alius venerit in nomine ſuo, illum recipietis. Azt kezdi meg magarazni a mi leiendő volt nem vgy vőlte? bizoni vg Igazā iőuendűlte Chrűs ezt, mert igaz Meſſias leuen, Adamnac, Abrahamnac, Iſaaknac Iacobnac meg igert mag leuē mi igaz kőzbeiarők es fő papűk leuē nē akarac vēni, hanē azt vőttec a mit Papa talalt. nē Marianac maguat hirdette, hanē a kit az ő feictől talalt: Latode mit ragazkodunk hozzaia, mely igen be halolta ſeműnket az igaſſagot kedig meg

meg vettyűk. Ioannis 9: Mig vgymond, az napielen vagon, Munkalkodni kell, mert en vagyok az vilagoſſag, de maid el iű mikor ſenki nem munkalkodhatik: Niluan ſol hogy az igaz tudomant hirdetni kell. En vagyok az igaz vilagoſſag, predicallanom kel az ISTENNEC vilagoſſagat. De maid el iű a ſőtetſeg, az hamiſſag mely el nyomia az igaſſagot es meg homaliositya Ioannis. 12. Meg egy keues ideig kőztetek vagyon az vilagoſſag, de el iű az idő hogy az en menyei ſent atyamnac akarattyat tiztan es igazan nem hirdetik, hanem ſetetſeggel őzue elegitik, Azert vegyetec eſetekbe magatokat.

Philipenſium. 1. Panaſolkodic ſent Pal az ő ideieről hogy immar ackor nem tiſtan kezdettek volt az Iſtennec igeit hirdetni, meg akor el kezdetet volt, mely az vtan az paparol vgyā meg confirmaltatott, es atokalatth meg tartattnihagyattatott.

Actorum 20. Mikor Aſiabol kimene Romaba, őzue hiuata Aſiaba az előtt az Tanitokat, ſenth PAL ſola nekik es ezt mouda. Ti tugyatok, az elő naptolfogua hogy be iőttem Aſiaban, mikeppen mind az űdőtűlfogua veletek voltam, ſolgaluan az vr Iſtennec minden alazatoſſaggal es kőnyhullataſſal, es keſerteteckel, mellyek en raitam lőttenec Az Sidoknac leſeſkedeſekből, mikeppen ſemmi haſznos dolgot el nē titkoltam tűletek hogy meg nem ielentettem volna es kire meg nem tanitottalac volna, mind kőzőnſeggel es mind hazonkent, tanubizonſagot teuen mind Sidoknac es poganoknac, az iſtenhez valo meg tereſeről, es az VR IESVS CHRISTVSBAN valo hitről.

Az vtan eſmet azt mongya, Semmitől magamat meg nem kemellettem, hogy ty nektek meg nem ielentetem volna az vr Iſtennec minden tanaczat, De nem ſok időmuluan tamadnac tinnen kőzűletec ferfiak kik el tekozlyak az nyaiat, meg nem maradnak az igaztudomanban, azt meg feitik, es az ő gondolattyokat veſik be. vide locum.

Coloſ: 2. Arrainti az valaſztatokat, hogy vgy maragyanac meg az igaz hitbe, a mint ő tőle vőttek, es a minth az Chriſtuſt meg tanoltac, de azt a ki meg feſitetet, mert az PAPA CHRISTVSA meg nem halhat ſenuedhetetlen azon

azon ŏrŏk Iſten mely az atya.de ſent Pal meg magyarazza hog ŏ az meg feſůlt Ieſus Chriſtuſrol ſolt,es a kiuŏl maſt nem eſmer videte ne quis vos decipiat per philoſophiam & inanem decepti onem ſecundum traditionem hominum. Azert inti oly igen gyakorta Timotheuſt es Tituſt:Deuita prophanas vocum nouitates, Item formam ſanorum verborum retine.Platonac es Ariſtotelesnec valo az eſſentia es hypoſta ſis, mind az allatot, es mind az ſemelt onnet vŏttec. Ariſtoteles tanittya ezt hogy Deus eſt eſſentia communis,omnia in ſe complectens.Romano. 1. Azt mongya ſent Pal hogy ez vilagi bŏlczek az ŏ agyokbol tal altac hogy az lathatatlan Iſtent az kůlsŏ formaba rekeztik. Lato de mint ha vgyan ſemeuel latta volna.azt a mi kŏuetkezett,ſinte vgyan magyarazta.

2.Timothe .2. Azt mongya, kenſeritlek az Iſtenre es az Ieſus Chriſtusra,hogy eſedbe vedd a mit mondaz Det tibi Deus intellectum in omnibus. Mi ſůkſeg volt volna tanituanyat meg esketki,es kŏniŏrŏgni Iſtennec erette,hogy ertelmet agyon neki,hogy meg maradhaſſon az Euangeliumban az Ieſus Chriſtus felŏl: hanem latta volna hogy iŏuendŏ az idŏ, melybe nem az meg feſůlt Chriſtuſt predicalliak , hanem maſt ezen kiuŏl.

Ide valo a ſent Ianos inteſeis 1.Ioannis 1.melybe mindenkor predicallya,mutattya hog ezůnkbe vegyůk magunkat, ha Iſten nec fiai akarunk lenni, Arrol az Ieſus Chriſtuſrol tegyůnk vallaſt,a ki teſtbe iŏt el,nem a ki a kiuŏl iŏt,az az,ki fogantatot ſent lelektŏl es ſůletet ſůz mariatol. Qui non fatetur Ieſum in carne veniſſe,hic eſt Antichriſtus & impoſtor. az a czalard a ki meg czalia a nepet el tagagya az igaz hitet,ket fele ſakaztya az Chriſtuſt,egyk ember maſik nem ember hanem Iſten. vedd ezedbe azerth hogy meg ertheſſed hogy ezek meg lŏttec es mutattatatic mint homolioſodot meg az igaſſag haddel tehat nem mond azt, hogy lehet hogy anni idŏtůlfogua nem ertettec volna, Vay ki ſokat nem ertettec,męg moſtis az mikeppen laſſan egymas vtan be czuſot az tudomannac homalioſitaſa , Ezkeppen kel ki gyomlaltatni es az vilagoſſag gyertiaianac meg gyuitatni.

Im er-

Im ertyůk hogy nem czac ſent Pal, hanem Chriſtus vrunk mind az Apoſtolockal egetembe meg iŏuendŏltek ēs mutattak az Iſtenrŏl es az Chriſtuſrol valo igaz tudomannac meg homalioſitaſat,megis lŏtt valoba.

AZ MASODIK

LASSVC meg ez maſodic tanuſagban kiczoda az cyalard mikeppen czalta meg Az Iſten nepet, es mint iŏrbe Feltlec vgymond hogy meg czalti teket a kegyo ertelmeteket fel fordittya,es el terit az egůgyůſeg mellŏl, Mert ha valaki iů ki mas Euangeliomot predikal,kŏnien be veſitec.kiczoda az kigo? az pokolbeli ŏrdŏg kirŏl az Iſtennec igeie Gen.3. azt mongya. A kigo meg mardoſſa ſarkadat es az ŏ merget ki hinti az ēberi nēzetre·es mikeppen Apo:12:13.20.iruan vagyon,Amaz Babyloni ai beſtia,kinec a pokolbeli Sarkan kego hatalmat ada,ki iů meg ŏlni az Iſtennec ſenteit,es karomlo beſedet mondani Iſten ellē, Ved eſedbe.A kigo mind ket helyen mondatik mind az elſŏ teremtet embert a kigyo az ů czalardſagaual el vezte,monduan ha ez meg tiltot fanac gyůmŏlczeben eztek,haſonlatoſok leztek Iſtenhez,nagyobbat igeruen nekichog nem mint az Iſten adot vala,teſti halalt,nyomoruſagot nemze nekůnk es maradekinknac.Azonkeppen azon pokolbeli ŏrdŏg az Chriſtuſtol vyonnā teremtet embert meg ſebeſite mergeuel,teuelgeſre,lelki veſedel emre,nyomoruſagra viue, Ez a maſodic halal kirŏl ſent Ianos az ŏ lataſaban ſol,mely mindeniknel niomoruſagosb azert nē teſti halalt mond az papanac,hanem ŏrŏcke valo veſedelmeth es tůzet nē czac ŏ maganac,hanē azoknakis kik neki ſolgalnak es mint Sodomat Gomorrat el ſili eſte,ezeketis el akaria veſteni.Ez a kego mellyet ir Apo.9.ki ápokolnac alſo fēckere helheſteti lelkeket azert mongya hogy Sidoul Abadon neue, az az puſtito,a Chriſtuſtul el vonſa az embereknec lelkeket es ŏrŏk nyaualiara viſi es mint mongya vę,ŏrŏcke valo nyaualyat hoz azokra valakik ānak ſolgalnac.piliſſet,bellyeget, viſelic. Ezeket az iras mongya, nem en. Summa. valami az alnokſagnac

titka,

titka es valami ellenſege volt az Iſten nepenek teſt ſerint, az abraztatik az Papaba ki az merges kigy oki mergeuel itatta az kiraliokat es fegyuerrel kergetette az igazakat, Ez a mit ſent Ianos mond, hogy az vilagoſſag meg homalioſodot, az ania ſenteg haz el budoſot, ha kik az Chriſtus hitit vallyak, mingyart aſſisba kűldic mint erről niluan valo peldakat monthatnank Ezek ákik Babiloniaba barſonban iarnak. Ezt magyarazzac Eſaias es Ieremias, az kulſő teſti ruhaknac őltőzeteknec buiaſagat es diczőſeget nekik tulaidonittyak.

Azonkeppen Apoc 18. fel őltőztetuen vadnac ez uilagi diczőſeg ſerint, biborba, barſonba iarnak, es czengő, pengő czelekedeteckel az Iſtent tiſztelik, mint Daniel, 12. Az ő Iſtenet az miſet, gyertyackal draga keneteckel tiſztelik. Ez egyptus foklaga mely be fogua tartatnak az kereſztyenek es kőtőztetnec emberi lelemen ieckel, mint Chriſtus vrunk panazolkodic az irastudoc es Phariſeuſok ellen hogy az emberi ſerzeſekert hatra hattac az Iſtennec őruenit. Matt. 15: Ezek Tyruſnac es Sydonnac kereſke dői kik iutalmokat el vőttek.

Ez az Edom aki verbe martot ruhaba iar. es ki fel inditotta egymas ellen az attyafiakat vertec vagtak egymaſt, Azert ſacrum bellum volt a neue verrel folt mint az elſő Babylon, ez maſodic es verrel czelekedet, kiert az Iſten meg niomorittya.

Ez a melbe Maſodzor az Ieſus Chriſtus meg feſitetet apoc: 14. Ez a kinec ſaiabol kegoc bekak iőnec ki, es az hituan vndok lelkeket minden kiralyok imagyak az ő harom Iſtenet, allatyat es ſemelyt, A kik nem miuelic. fegyuerre itelik. nem ſoloc moſt egy igetis arrul mit irtak az prophetak ez dologrol, Apoc: 13: oluaſd meg:

Latode ihol az elſő kigyo az őrdőg, ki meg ferteztette az elſő teremtet embert: Az maſodic kegyo az Antichriſtus, ki az Chriſtuſtol vyonan teremtetet. embert meg ferteztete, dűhős es hamis ertelmet be vitt az Iſtennec gyűlekezetiben, es ecke ppen a czyllagok ala eſtenec, a nap meg homalioſodot es a hold el űzetet a puſztaba. Az aſſonialat mely Ieſus Chriſtuſnac gyűlekezeti, latroknac barlangyaua lőtt, mint az phariſeuſok czelekettek Mat 1. Meg mondatot volt ez, gentes prophanabunt Ieruſalem, & lupi rapaces habitabunt in illa, latode mikor ſent Ianos ezeket

irta

irta, regen vege volt, mas Ieruſalemre nez hat mely ſentſeggel fel epitetet, ! miuel czalta meg a kigyo. feltlek vgymond mikeppen Euat meg czalta. Miuel czalta meg egyetec az meg tiltoth gyűmőlczben es Iſtenec leztec, a meg tiltot gyűmőlczbe őnek. Conſtantinus Czáſar Papaua lőn, Sylueſter Papa Czaſarra, fel fordula ez vilag Reges gentium dominantur, vos autē non ſic Meg eue Papa az meg tiltot gyűmőlczőt két kardot vőn kezebe, mind ket kard őue, mert ſent Peter mongya, Ecce duo gladii hic. Luc. 22. meg eue az gyűmőlczőt, meg igere az őrdőg Adam nac hog iſtē lēne, Bezzeg ő lőn ez vilagi Iſten: Chriſtus beſedet el hagya ez vilag es ezt hiuc, kiben meg czalatek: mert amaz igaz Chriſtus helyen maſt hoza be, kiről ſoha ſem emlekezett az iras hanem az ő ſok Conciliomi hozac be es fel emelek.

Miert mongya hogy feltlek?. Mert latta ſent Pal. 2. Theſſal. 2. es azt mongya, Irtam nektek az alnokſagnac fiarol. Ezebe vette vala hogy az haladatlanſagert ez vilagot Iſten meg buntety es az ſetetſeget rea ereſti. Syrtak azon es panaſolkottac az Angyaloc. Ierem. 4. vgyan meg feketűltek az Chillagoc az egbe. Luc: 21 virtutes celorum mouebuntur. Panaſolkottak az Propheiakis latuan az vakulaſt, ez a lnakſagnac fia altal. Miert feltete? hogy a ti ertelmetek meg ne haborittaſſec, corrumpantur, hogy meg ne veſen ſenuigyen mint a bor meg valtozik. bűdőſſe legyen.

A ſimplicitate, quæ eſt in Chriſto Ieſu. Ezekből kőuetkezik az harmadik tanoſaga-zert laſſuc meg rőuideden.

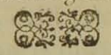

AZ HARMADIC

ERCZŰK meg ez igekből mint tauoztac el, az hiuek az kegyomiat az Chrűs Ieſusban valo egyű gyűſegtől az lelektől es Euangeliomtol, maid ezedbe veheted ha rea halgatz. Miczoda egyűgyűſeg az? az melliet ő maga az Chriſtus az tanitaſban kőuetett, es kit az Apoſtoloc kőuettec, mimodon? Latode mely egyűgyű ez tudomani. Egy mindenhato atya Iſtenről predicalnak, mindenkor,

ezt

ezt magyarazzak. valamikor az Sidoc Christussal vetekettec az isten felől. azt monta, Az az Isten kit ty istenteknek mondotok lenni,en atyam. Ioan.8.mikor tanituanit az königörgesre tanitottais azt mondotta,Matt.6. Lueç.11. Mi attyanc ki vagy mennyekben,Ez tudomanbā semmi homaly ninczen,mert teis attya leuē a te fiaidnac erted miczoda azatiai neu,a te veredncc indulattyat essedbe vessed fiadhoz mikor te elöted attyarol emlekeznec, meg erted miczoda, Soha ez linia mellöl el nem mēt Christus. hanem az atya istent predicallotta,es meg monta hogy minden azt hya segetsegül,kitöl minden iok vadnac. Az ördög à kegyo fel nem fordithatta az papa altal ezt,meg maradott az együgyü rend az apostoloc irasaban,mindenüt azt talalod, Bene dictus Deus & Pater domini nostri Iesu Christi. ezt ki nem olthatta. De mint a Satan maskeppen magyarazta az isten paranczolattyat az elsö embernek.nem az,vgy mond, az ertelme, hog a mely nap essel,meg halß,hanē,ha eiended vgmond,ireg az istē reatok. Latode az irast hamis ertelemmel corrumpala mas keppen magyarazza,hogynem mint az isten monta vala. Azonkeppen az Conciliomok altal nem meri ki törleni az egy igaz istent,hanem meg glossala azt mongya , Non vnus sed trinus, a mint most talaltak Trinitarius, Non vnus Deus Pater, vnus in essentia,trinus in personis. Nem mere az irast fel forgatni ki oltatni,hanem hamis ertelmet ve tett melleye.mint az ellö attyank nac monda az ördög,non sic, Azonkeppen mikor aziras azth mongya, vnus Deus, nem vgy,hanem,tres sunt,Pater, filius & spiritus sanctus,nem az attya az Isten , hanem ö elsö semely, nē az allat az isten hanem az harom semely. Latodę mint forgattia fel es mint az elsö teremptesbe fel forgata az irast azonkeppen ez masodic teremptesben,mint ö magok meg vallyak mint hoz tac be az együgyü iras ellen Itt az Euangeliomba. Omnia sunt simplicia. vnus Deus pater vnus Iesus Christus vnus spiritus,vnum baptisma.

Az Papatul harom isten harom semelben es egy allatban hozatatec be.ket Christus,ket sületes ket vaczora egyk az holtakę, mas az eleuenekc ket keresztseg, mind harangoknac es egyeb baluanioknac keresztelese,egy az Christus keresztsege mind duplasa papac, mert el ment az együgyüseg mellöl, mely az Iesus Christus-

Christusba vagyon, együgyü az Christus tudömania,niluan valo,melbe meg ielentetet a mi idueſſegünknek fundamentoma. Ioan.17. ez az örök elet,hogy meg esmerienec tegedet egye dül igaz Istennec es az kit el küldöttel az Iesus Christust. El nem boczattatot az Papa Christusa,hanem ö boczatott mást, Istensege serint boczat,embersege serint iö,Istensege serint egyenlö attyaual embersege serint kisseb,mind kettös a hol mi vagö. It kedig sentPal együgyünek mongya az Christus tudomaniat.

Mas euangeliomotis mond,mert Papa azt mongya hogy ammit Christus predicallot,az idueſſegre nem eleg,hanem a mi ahoz kell azutan az Isten az atyaknac meg ielentette. Söt vala mit az Papa à Conciliommal vegez, es valaki a melle nem all, vetkezik az Euangelium ellen,

Mas lelek amez,Christus azt mongya. Ioan.16. cum venerit spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem Item suggeret vobis omnia,quęcunque dixi vobis. Imez Papa lelke az Conciliumba serzette,az etel valogatast,hazassag es etkek meg tiltasat 1.Timo.4. kepek emeleset az Niceabeli Conciliumba vegesteç mas lelek am ez nem Istennec lelke.

Az iras magyarazattyabanis mas,mert az Istennek lelke egyk irast masickal magyaraz, az prophetak irasat az apostoloke ual, vgy megyen ele. De az papa lelke,ennek az harmás Istennek magyarazasaban mas regulat tart, mellyel oltalmazza, mint az attyac es Conciliumok vegestek.

Azt mongyac pedig. Lehetetlen hogy anni atiak teuelgettec volna. inkab akarok az Concilium mellett meg maradni:hogy nem mint a mostani tanitok vtan iarni. De ennel meg nagyobbatis mondnak, inkab akarok az regi sent iambor attyackal teuelgeni, högy nem mint az mostani predikatorockal iduezülni. Mas regulat ad sent Pal.1 Cor.14. Spiritus prophetarum, Prophetis subiectus est. Hald meg az Isten igeieböl vött magyarazatot,egyc a masikat magyarazza.

Christus vrunk intese seri nt Matt.23. Patrem nolite vobis vocare super terram, Vnus est Pater vester qui in cęlis est, nec vocemini magistri,quia Magister vnus est Christus. A nnak nyluan ualo magyarazttyat köuesd,meg latod hogy az igaz, es meg bi-

zonittya magyarazattyanac igassagat

Bőueb beßeddel kellene erről ßolnom, es rend ßerint immar a mondasokat elő hoznom, mellyekből fel epitettec, Babylont, mellyeket hurczoltanac nem igaz magarazat ßerint, mint a Christus ielentette. Meg montuk ennekelőtte es meg tetzik hogy mi az meg feßült Iesus Christusrol teßünk bizonsagot, Azonkeppen az egy attya istenről, es ezeknec ßent Lelkeről. nem a harmas Istenről mint az Papa fiai tanitnak, mely Christusnak igaz esmeretinelkül senki nem üduezülhet, de ők azt mongyak hogy a ßent haromsag Istennec esmeretinelkül ember nem üduezülhet, tahat vg a Prophetak sē az ö töruenben valo ßentek közül eg sem üduezülhetet volna, mert ők az harmas Istennec czac hiret sem hallotak.

Miert hogy az üdő el mult. es hogy az Istennec igassaga ki mutatassec, el kelletik mennem es az kereßtyen attyafiackal ßembe lennem, es az aniaßentegyhaz rendeleseről es tudomania rol ßolnom, most az kereßtyeneket Istennec aianlom, es intem hogy meg esmerick azt a mit predicallotam. Igerem erre magamat, hogy mikor Isten modot ad meg teresemben az hol eßt el hattam, azon kezdem el, es meg mutatom azoknak igaz ertelmet, mellyeket az ellenkező atyafiak az harmas Istennec oltalmara vonßnak mellyeknek nem az ęrtelme, mellyet ők mondnak Azert az kereßtyenek meg boczassanak, es velem egetembe az vr Istennec kőniőrőgienec az közbe iaro Iesus Christusnac neuebe, hog az 1260. eßtendő be teluen monthassac az eneket. Cecidit Babylon, hogy az Papa talalmania meg romollyon, a Christus győzedelmes legyen az őfiaiba, es ki esuen az feguer kezeből ne kergethesse az kereßtyeneket, es az Istennec igassagat ne olthassa meg, hogy az Euangeliomnak tißta magyarazattya köztünk meg maraduan, az ö kegelmessege az aniaßentegyhazhoz meg lattassec minden nepek közőt es el kezdet igassagat ele vige az ő ßent neuenek tißtessegeert. Amen

HATODIK

HATODIC PREDIKACIO.

Joan. XX.

Monda Christus vrunk Maria magdalenanak menniel az en atyamfiaihőz, es mond ezt nekic fel megyek az en atyamhoz es a ti atyatokhoz az en Istenemhőz es a ti Istentekhőz.

Summa

EZ beßedekben Sent Ianos Euangelista Christus vrunknac Izenetit ßālalya elő miniemű kőuetseget adot halottaibolfel tamadasnac vtāna Maria magdalenanak, el külduē őtet tāituāihoz.

Minden ketsegnelkül az Apostolokat neuezi ő attiafiainak es azoknac izen, mint meg tetzik Matt:12. Mar-3. hol főkeppen peterről ßol, hiya penig őket attyafiainak az titkoknac be tellyesedeseiert, mellyekert minekőnk az Christus adatot, hog ő altala az igaz attyafiusagra Iussunk, es hogy a iőuendő mondasok ő bē ne be tellyesednenec. mert az előt lelekben iőuendőlt volt ő kepebe Dauid Psal. 22. hirdettem a te neuedet az en atyamfiainak hog meg esmerienec tegedet es a kitel boczattal a Iesus Chrūst Ioh:17. Tekincz meg azert mely ßep nęuel neuezi őket, kik az előt feltekbe el futottak volt mellőle, Peter penig vgyan megis tagatta vala, es ezt azert miueli Christus hogy meg mutassa mīt kellyen a kereßtyeni gyülekezetbe az ßeretetnec meg maradni, es noha botrankoztatassal emberi gyarlossagbol es fel fualkodasbol az Isten ellen vetkezünk de azert az attyafiui ßeretetből ki ne essünk, mert vag el essünk, vag fen allūk az vre vagūc Ro·14. Mit izen pedig azt hog fel megyek az en attyāhoz &c· fel tamadasanac vtanna negyuen napig volt az tanituaniockal, Acto: 1. az vtan ment menyben az ő ßent attyahoz, nem mingyarast ackor mihelt Marianac ez beßedeket monda: Szol azert az ő igeretinec betellyesiteseről, melyről emlekezet vala Ioa. 16 monduan, Egy keues ideig nem lattoc engemet, es esmet eg keues ideig lattoc engemet, &c: mīt ha azt mődana. Immar mind meg tőkelletē azt a miert az en attyā engemet ē vilagra küldőt, czak ez vagyő hatra hog fel mēniek az en Istenēhőz kit tinektek meg engeßteltem es valoba meg mutatom hogy en ty Kiraliotok, fő

 papotok

papotok es gonduiselőtők vagoc,es hogy tyes menybe valok vattok, azen Istenemnec es atyamnac iouaiba reßesek leßtek hogties erőssen ő hozaia ßerkeztettessetek, ki ontom az en lelke met ty reatok,hogy mondhassatok azt hogy tyes Isten fiai vattok en altalam, Ioan.1. mint hogy az en attyamnak termezet ße rent valo fia vagyok.

Im hallod minemű beßedeckel vigaztallya Christus az ő tani tuanit,es minemű legyen az mi iduőssegűnknec bizonsag tetele mely előnkbe adattatik.Mert nē czak a iokrol tanit mellyeket predicallot,de męg aztis meg ielenti ki legyen az ő Istene es attya,az vtan mimodon legyen ő Istene es attya es ő altala mien kis, melly tudomannelkűl az iduőssegnec vtat meg nem erthettyűk.

Ez ez altal vt meniorßagra,hogy meg tugyad az Istent te Istenednec es attyadnac lenni,hogy el valhatatlan keppen ő vele őz ue ßerkeztessel,őted diczeryed es menybe vęle elly.

Szűkseg azert nekűnk ezekről gondolkodunk es a Christus ßauat meg ertenűnk ,mert azt mongya ßent Ianos cap.1. Az Istent soha senki nem latta,az Isten felűl soha senki semmit nem tanithat hanemha az egyetlen egy fiu meg ielenti. Annakokaert a Christus magyarazasat az Isten felől, Erczuk meg az irasok ße rint hogy iduezűlhessűnk.

Es az elő ßamlalt igikből lassuk meg ezeket rend ßerint

1. Minemű Istenről predical az Iesus Christus.
2. Mikeppen kűlőmbőz Christus vrunk minden Patriarchaktol,Prophetaktol Apostoloktoles minden egyeb emberektől, mert azt mongya ő magarol: Az en Istenemhőz es az en atyamhoz,mi rolunk pedig, Az ty Istentekhőzes ati atyatokhoz.

AZ ELSŐRŐL.

AZ mi vrunk Iesus Christus vigaßtalni akaruan az ő keserues tanituanit, ezt Izenę nekik Mariatol, fel megyek az en Istenemhőz es az ti istentekhőz: Leg előßer ßol az ő Isteneről es az a mi Istēűnkről Minden embernek meg az poganoknak ßiuőkbe ni be oltatot az Istennek emlekezeti,es nincz oly veßett ember ki az ő okossaganac itiletiből meg nem erti hogy czac egy Isten vagyon ,ki minden ioknak oka meg mertekhetetlen,meg fogha

tatlā,halhatatlā,mīdenecnec felette valo,ki masnelkűl el lehet,sē kinelkűl nē ßűkőlkődic, es ki az ő tellyessegeből mindeneknec ad mint ß.Pal bizonittya Ro.1. Id quod de Deo cognosci potest manifestum est etiam in gentibus vide locū. Sőt inkab ß.Iacab v gan aztis monga Iac.2 Et Demonia credunt ac contremiscunt &c: Ez dologrol semmi vetelkedes ninczen,De meltan kel vtalnūc minden teuelgő velekedeseket,mellyekben az emberek a ß: iras kiuől sok isteneket gondoltanak,azert nē mingyart kereßtyen a ki az Istent egnec monga, mert mind Tőrőkők smind poganok vallyak azt,de meg erczed az istennec igeieből es a ßent irasnac folyasabol iduőssegedőt, hogy ez az Isten,kit a ßent prophetak, Christus vrunk ő maga es a ßent Apostok tanitottak ki legyen, mert ez a kereßtienek iduőssegcenec fondamentoma.Szűkseg az ert hogy mi a Christus beßedere vigyazzunk az ő paranczolattia ßerint az irasokrol tudakozzunk Ioan.5.hogy ki legyen a mi Istenűnk kit az irasban egynec mondunk lenni.

Ercz meg annakokaert a Christusnac erről valo magyarazat tyat ki ezt monda Marianac menniel es mond meg az en attyāfi ainac fel megyek az en istenemhőz.De hogy senki ebben ne ketelkedhessek se idegen ez tulaidon ertelmet ne ragazzon az irashoz Chrūs ez ßolasbol meg elenzi,mert azt monga az en attyamhoz es a ti attyaitokhoz.Szinte azonkeppen a Sidock al valo vetel kedeseben Io:8 Ezt monga :az az Isten akiuel ti Sidoc kerkettec, hog ti istentek,es esmeritec,es ki a ti attyatokat ki hozta Egyptus bol,en atyam az.Mikor azert vetekedes tamad az iras magyara zasa felől ezekre kel tekintenűnk,1.á Christusra a mi Mesterűn kre es Doctorūkra,Mat:3.17 2.Az Apostolokra kel neznűnk, kiket valaßtott vala az Euangeliomanac hirdetesere hog az ēbereket az Istēnec esmeretire vigek,3. Az tanitokra kik kőuettec Chrūst az igaz Mestert es az Apostoloknac igaz tudomaniokat. az igassagnac mindē tudakozasa ebbē vagō.Nē ßűkseg a kereßtiēnek masuua mēni,ha pedig mīd altal oluasodis az Istē kőnyuet a Bibliat ezt talalod hog a patriarchac ꝓphetac nē imattanac mas Istent,hanē az Abrahamnac Isaacnac es Iacobnac Istenęt ki a mi vrūc Iesus Chrūsnac ß:atya,a Chrūs altal pēig mienc, ez Istēbē biß tanac es a meg igert magęrt ezt hitak segitsegűl.ēnel egebet nē talalß a ß.irasba,sőt ami vrūk Ies9 Chrūsis mīdē predicatioibā ezt tāi

 totta hogy ő

hogy ő altala folyamiunk az Istenhöz es hygyed hogy ez az Istennec akarattya hogy minden a ki latya az fiut es abban hiſen el ne veſen hanem öröcke elyen. Ioan. 6. Ennel külömbet nem talalſ az Euangeliſtac es apoſtolok irasaban. Laſd meg mint predikal vala Chriſtus vrunk mikor Nikodemuſt az iduöſſegnek vtara akara vinni. Ioan. 3. vgy ſeretteaz Iſten ez vilagot, &c: miczoda Iſtenröl ſol itt, az ő menniei ſent attyarol, es annak ſerelmettamaztya elönkbe, mint ſent Palis Rom. 8. ha Iſten vagyon velünk, ki lehet ellenünk, ki az ő tulaidon fianak nem kedueze, hanem mi eretünk mindniaian halalra atta őtet, 1 Cor. 1. hiüt az Iſten minket az ő fianac tarſaſagara. Irtis aianlya az atya Iſtennec ſerelmet, ki az ördögnec tarſaſagabol ki hozot, es vitt az ő ſerelmes fianak orzagaban Col. 1. 2. Theſſ. 1. 1. Cor. 12.

Azert mongya heb. 1. hogy az Iſten az vtolſo üdöben ſolt az ő fia altal, es ezt az iraſnak ſok helyei bizonittiak, De fökeppen 1. Cor. 8. igy ſol, noha ſok Iſtenec vadnak mind menyben es mind ez földön, de nekünk kereſtyeneknec egy Iſtenünk vagon kitül mindenek vadnac, es egy vrunk Ieſus Chriſtus, ki altal mi denek vadnac, menyben Iſteneknek mondatnak az angyalok, az Iſtenek köuetſegert, az eberek pedig, a földe az az, feiedelmek az ő tiſteknek meltoſagaert, ezenkeppen Epheſ. 4 Summa. oluaſd altal mind a tellyes ſent iraſt es az Apoſtolok leueleit, es meg erted, hog ők mas Iſtent nem eſmertenek hanem az egy attya Iſtent, ſem Meſsiaſt egyebet az megfeſitet Nazaretbeli Ieſuſnal, Ebbe helyheztettek az hiueknek iduöſſegeket, Innet vagyon hogy ſent Pal minden leueleinec inkab az kezdetit ezen kezdi el, kegyelem es bekeſeg tinektec, Az Iſtentöl a mi atyanktol es ami vrunk Ieſus Chriſtuſtul'

Ket dolgot hallottal itt, egyket a Chriſtus magyarazattyat az Iſten felöl, melybe ha Iſten fia akarz lenni meg kel maradnod, mert ő igaſſag, Ioan. 14. es az ő ſaiaba nem talaltatott alnokſag. Eſa: 53. Sőt azert iött ez vilagra, hogy az iduöſſegnek vtara taniczon hog az vtolſo napon meg ne gyalaſtaſſal:

Ha it elő akarnā ſamlalni az elſő aniaſenteghaznac vallaſat, minek előtte az Antichriſtuſnac hamiſſaga be iőt az Iſtennek gū leközetiben, Ignatiusnac, Ireneuſnac, Hillariuſnak, es ſok helyen Chriſoſtomuſnakis, mikeppen Iſtennec akaratyabol

hamar

hamār valo üdön meg bizonitiuk mikor az iras egy Iſtent neuez nem ert harmiat raita hanem, egyet a mi vrunk Ieſus Chriſtuſnak ſent atyat.

De ha azt mondanad ha egyedül az attya Iſten, hol marad a Chriſtus, a vag ez ac neuezet ſerint valo Iſten leſen, auagy tizti ſerint, vagy üdö ſerint valo, vagy Baluany auuagy haſonlatoſag mely az Iſten neuet viſeli. Halgas tea meg magyarazza teneked Chriſtus ez dolgot, mert igy ſoly, mond meg az en attyamfiainac, fel megök az en Iſtenemhöz es a ti Iſtentekhöz, az en atyam hoz es az ty atyatokhoz. Akinek te fia vagy attyad az te neked, annak termeſetit viſeled acki tulaidon attyad tenek mint lehecz idegen attol, hiſem nem czak neuet viſeled annak, az ſemmik eppen nem lehet, mert ha az Chriſtus az attya Iſtennek fia mint it ő maga mongya Bizony Iſtennek es örök eletnek kel vallanod, ha atkozot nem akarz lenni.

Sőt azt mondom hog valaki az Chriſtuſt igaz Iſtennek nem vallya lenni, atkozot legyen. Irtis nem az a kerdes ha az Chriſtus Iſten auuagy nem, hanem azt kergyük mi modon Iſten, ebben forog az üdueſſegnec ſarka es ez igaſſagot nem egyebünnet kel venned, hanem a Prophetakbol, Chriſtus vrunktol es az Apoſtolok tol.

Az Apoſtoloc ideie vtan vgy mint haromſaz eſtendöuel mint az Apoſtoloc meg iöuendöltek vala, ez igaſſag meg bonta kozott volt, mert ki ki mind meg akarta magarazni az Chriſtus mint legen Iſten, el tauozuan az Apoſtoli egügyü tudomantol, ſok teueligeſeket hirdettek. Ved eſedben es meg mondom. Sabbellius ezt tanitotta, hogy az attya az fia es ſent lelek czak neuezet ſerint egy Iſten. Mikor az ő ſerelmet meg akaria mutatni atyanak neuezi magat, mikor kegyelmeſſeget Ielentette es minket hozzaia hüt, es az emberi termezetet fel vötte fiunak mondatot, mikor az ő ereiet ki öntötte ſent lelekuec neueztetet, mint az Proſaban vagon, Tria ſunt nomina omnia eadem ſubſtantia, Ez merő bolondſag, meg nē valaſtani az atyat az fiutol az iras ſerint, es meg nē mutatni mikeppē mödataſſeka ſzlelek az Iſtēnec ereie: Mas felöl Arrius teuelgö lelek azt tanitotta, hog mikeppen az Angyaloc tiſta vilagoſſagbol teremtettenec, azon keppen az Chriſtuſis, es aztis monta hogy ISTENSEGE

ſerinth

ſerintis kiſſeb az attyanal. Ezek pedig hamiſſac, 1. Mert az iras nẽ monga ezeket ez ember Ieſus Chriſtus,ki ſogantatot ſent lelektöles ſületet ſüz mariatol,egyenlö az Iſtenhez

Ezek között. Athanaſius közeparant akaruan maradni azt tanitotta. hogy az Iſten egy allatyaba,es harom ſemelyebe,es hog az Iſtennec neuetulaidonkeppen az allatra vetetik. De minth ſinte az ketteinec nem volt iras ſerint valo fundamentoma:Azonkepen az harmadiknakis.Innet vagö hog az Apoſtoloc meg iöuendültek volt,hogy az haladatlanſagert 1260. eztendeig vralkodik az Satan, es az igaſſag el vetetik, az ſentekis halua fekeznek Babylon ban. Szent Palis azt mongya hog immar ö ideiebe czelekedni kezdett volt az hamiſſagnak titka.

Te neked keresztyen egyenes vtad vagyon az Prophetak Chriſtus es az Apoſtoloc tudomaniabol, az Iſtennec igeie vilagos Pſal.19. Nem mutogat ideſtoua,nincz ellenkezö dolog benne. Ig ſol ſ, Palis az ö tudomania felöl AzChrüs predicatioibã az Iſten felöl Nẽ talalod hog eg es haró hanẽ azt hirdetik hogy az atya legyen magatol valo örök Iſtẽ.

Az Chriſtus minemü tehat? oluaſd meg az iraſoknac köuetkezédö bizöſagit: Eſa.7.9 .11:35:42.48:Ier:23.33.Dan:9.Zach: 31:nezd meg a Prophetak iraſat es meg talalod. Mongyaç valahol az iras,hog a Chriſtus azö Iſtẽ ki az attya. Sohol nẽ mongya Söt az igeretec fiurol émlekeznek, kinek ſüztöl kel let ſületetni ki velünk valo Iſtẽ legẽ,kin meg nyugogyek az Iſtennec lelke betölcze ötet-ki meg kenetet legen az ö fele tarſainak felette,Es kinek ayakara ki ontatot legyen az kegelem Pſal.45 kinec az atya Iſten az ö lelket merteknelkül atta Ioa:3: Es ezen dolgot ömaga Chriſtus meg magyarazta mikor a Sidoc Ioan:10 azth mondanak felöle hog karomlaſt ſolt,azert hog magat Iſten fianak mö ta,felele es möda,de nẽ iruan vagyone a ti töruenietekben,en azt montam, Iſtenek vatoc ha azokat monta Iſteneknec,kikhez az iſtẽ beſede,lött,es az iras meg nẽ feitethetik,kit az attya meg ſentelt es ez vilagra küldöt azt mongyatok hogy en karomlaſth ſoltam,hogy azt mondottam Iſten fia vagyok.

Ha azert az Chriſtus iſtenſegeröl kerdezkeddel, ercz megh hogy mas iſtenſeg ninczen hanem az attyae:Sem idö ſerint valo Iſtenſege ninczen,hanem az atyanac Iſtenſege lakozik ö benne telliesſeggel,ſẽ neuezet ſerít valo Iſtẽ: A mi tulaidona az attyanac

az ſiunakis

az atyanakis tulaidona,mert mikeppen az atyanac magaban vagyon elete azonkeppen atta a ſiunakis hogy magaban legyen elete Ioan,5.hogy azt mi velünk reſelteſſe,Az Chriſtus nem baluany,ſem vâz mert hathatokeppen czelekedic, el rontotta az bünt a halalt, a poklot,ö ſentel meg,iduezit es igazit mert mind ezeket az atya ö altala czelekedi.

Neuezet ſerint valok,Moſes,Exo.7. a hol az attya iſten azt mongya neki. En tegedet Pharaonnac Iſtenque töttelek. Cyrus kyraly Eſa.43. az iſrael nepenec Iſtenenek mondatik az ö velek valo io tetemenyert.De az Chriſtus Ieſus nem czak neuezet ſerint valo iſten,hanem bizon Iſten 1: Ioan:5. mert az attya Iſtenſegenec tellies volta lakik ö benne El annyera hogy valamit az Iſten felöl tudni akarz minth egy draga tarhazban az kenczet, az Chriſtuſnal talalod meg.mert ö adatot minekünk az Iſtentöl bölczeſſegül es valtſagul.1.Cor.1. mind az altal ninczket iſten,mert az menyebe Chriſtus Iſten es annak mondatatik ninczegyeb Iſtenſege hanem az attyaç. Mas Iſten volna kedig az Chriſtus,ha magatul valo Iſten volna, De ha az Chriſtuſrol ſolaſ ki ſogantatot ſent lelektöl es ſületett ſüz Mariatol, kinec tellyeſſegeböl peldat vehetnęl az kutföröl, melyböl noha a viz ki foly azö viz vagö â folyambanis,mely az kutföbe, azökeppẽ hog Chrüsba azö iſtẽſeg vagyö mely az atyaban,nem mas Iſten.

Honnet vagyon azert hogy az emberek az atya Iſtennec es az Chriſtuſnac meltoſagat igy homalyoſitottac meg nem egebtöl lön,hanem ez igenec,Iſten,hamis ertelmeböl,Ioan:1 De a ſentiras io ertelemmel ſol. Mert az atyat Iſtennec mongya,az Chriſtuſtis azonkeppen,mikor azert az iras magyarazo doctorok latnak hogy az Chriſtuſnakis Iſteni neu tulaidonittatik,azt magyaraztak belöle hog az Chriſtus azon Iſten ki az attya,miert hog pedig az Iſtennec minden ſenti közül. Kik vereket az Chriſtuſ eret ki ontottak,es az Chriſtus bizonſag tetelet vereckel be peczeltek es üduezültek,czak egy ſem volt ki az Chriſtuſt azon Iſtẽnec vallotta volna,ki az attya,hanem elö Iſtennec fianac mondottak lenni Mat.16.Io:6:11.erre ez hitre epitette Chriſtus az ö ſentegyhazat.Nekünkis ezen kel maradnunk. es meg ertheted mi legẽ az ige, Iſtẽ.Mert ez neu mikor az atyanac tulaidonittatic az ertetik raita az ki magatol valo Iſten ki lelkeknec attya.

Numer

Numer.16.mennec es földnec teremptöie az idueſſegnec fö oka kitöl mindenec vadnac: A hol pedig az iras Iſtennec neuezi az Chriſtuſt erti ez Iſtennec egyetlen egy fiat,ki Emanuel az az,velünk valo Iſten,Matt.1. Eſa.7:Dauidnac magua mi igaſſagunknak Iſtene,Iere.23.33. Auagy mit ſ. Tamas möta Io.20.en vram es en Iſtenem,ki lathato es tapaſztalhato Iſten, ne forogion a te ſemed elöt egy es harom hanem az ſent iraſnac tiſta folyaſat köueſſed, Az atyat magatul valo Iſtennec,az Chriſtuſt kedig Iſten nęc fianac eſmeried,kiben vagyon a the idueſſeged.itt nagy vigaztalaſt talalſ es meg tudod hogy az atya Iſten az Chriſtusnak is Iſtene,ki ſent fiaert tegedet,fiaua fogadott,es Chriſtus hatalmat adot azoknak kik az ö neuebe hiſnec hogy Iſten fiai legyenec Ioan.1. Azert mon gyaſ. Pal 1 Cor.3.az Chrüs kedig az Iſtene.

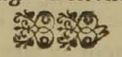

AZ M:ASODJK.

MIKEPPEN valaſztatik meg Chrüs vrük mide patriarchaktol Prophetaktol ez tanoſagban vegyük eſünkben.Ig ſol pedig.fel megyek az en Iſtenemhez Item az en atyamhoz. Miert ſoly igy, es mit mond, halgas rea, meg iöuendültek vala eſt a prophetak hogy a Meſsias el valhatatlankeppen köteleztetet az atya Iſtenhez,mint a kik egyek azt monthatyac Te enim vagy,En tied vagyok,hogy azert meg ertheſſed idueſſegednec fondamentomat tanold meg ezt mint ſerkeztetet es egyeſſült Chriſtus az atyaual.mies Iſten fiai vagyunk, Az Iſten mi Iſtenünkis,de külömben hogynem az Chriſtuſe. Minekünk atyank az Chriſtus altal,ö neki kedig külömben attya, Mert ötet külömben ſültemaganac à ſüznek meheböl hogy ez altal meg eppitene az meg romlott emberi termeſetet,es eletet agyon,mint Ioan.10. en azert iöttem hogy eletec legyen es beü eg esben legyen.vgy anniera hogy az Iſtennec minden Iouoltanac kegyelmeſſegenec,irgalmaſſaganac kenczeit ez Chriſtusban taalod meg, Söt oly Iſten hogy az Chriſtus kiuöl ſemmi közöd

közöd tarſaſagod nem lehet az Iſtéuel az Chriſtus kiuöl.Oh mely dragalatos az Chriſtus,melto kit magaztallyunk az mi ſüüönk ben es diczeriünk,mondom a meg feſült Iesus Chriſtuſt.Nincze nek az irasba effele dolgok ſem az prophetak ſem patriarchak felöl,ſem egyeb ſent emberek felöl. Es ezt nem iſeni Magdalenatol egyebeknek hanem czak az Apoſtoloknak, valami az te iduöſſegedre ſükſeg:az a Chriſtusba vagon, es ö vgy mint közen fogua akar tegedet az ö ſent attyahoz vinni, mint maſut mongya Ion.12.17. Azt akarom hogy a hol en vagok az en ſol gamis ott legyen, mert külömben nem iuthatnal az Iſtenhöz hanem czak ö altala,,Matt.11.Ioan.14,oly vilagoſſagban lakozik az iſté houa ſenki nem ferhet,es ſenki nem latta ötet,hanem az egyetlen egy fiu magyarazta meg, Ioan.1. 1. Timot.6.&c. Immar az Chriſtus te iſtened,te atiadſia,te feied, öleld hozzad ötet igaz hittel,es eſmerd meg,mint az attya Iſten ötet menyböl aianlotta.Nem kel ötet külömben tiſtelned hanem mint a ſent iras tartya,Mikeppen az papaſoc,tiſteſſeget akaruan tenni aſüz Marianac,az Chriſtus felet magaſztaltak,de nem hogy illyenkeppen tiſteltek volna inkab kiſſebſeggel illetek, ſinte czenkeppen czelekettek az Chriſtuſſalis.

Soha nem ertem mit keuanhatnal egyebet az Chriſtuſtol ha tö kelletes igaſſagot es örök eletet talalſ benne.hagyuk el immar az baratok ſok bolondoskodaſokat az Iſtennek allattya,es az ſe melyek felöl valo tudakozaſokat,mar agyunk meg az Iſtennek együgyü igaſſagaban, hogy az Chriſtus altal örök eletet nierheſſünk Amen.

HETEDIC PREDIKACIO.

1:Cor:8.

Jollebet vadnak kik Jſteneknek mondatatnak menyben es földön,mert vadnac ſok Iſtenec es vrak,mind azon altal minekünk eg Attya Iſtenünk uagyon honnet mindenek uadnac es mi ö benne,es egy vr Iesus Chriſtus kinek altala mindenek es mi ö altala.

Summa

PAL Apostol Isténec mindé hyueiuel az egy igaz Attya Istent meg valastya, mindé egyeb fele neuezet serint valo Istenektől es meg magyarazza mi legyen az egy attya isten, es az ő fia a Iesus Christus, egyenlő kedig ez a vallas tetel Christus vrunknac predicatioiai aual, ez az ő rők elet. &c Ioh. 17.

Tanusagok:

Első mely legyen az egy Isten felől igaz tudomani.
Masodik. minemő külőmbseg legyen az Papasok es igaz keresztieneknec tudomania kőzőt az egy Isten felől.

AZ ELSŐRŐL.

IE G előser Pal Apostol az poganoknac Istenit es Vrait, es azoknak sok voltat mutattya meg, mellyek valoban nem egyebek, hanem az emberecnek agokbol gődoltatot el mulando heusag, mely nec eleibe helhezteti az ég Istenről valo igaz tudomant, saiatkeppen meg neuesies mely legyen az egy igaz Isten nem amaz harmas, auagharomsag isten. hanem a mi vrunk Iesus Christusnac sent attya, honnet vgy mint ég kutfőből mindenek vadnak. Ennec ez magyarazatnak igassagat kedig meg a karuan mutatni, az igeuel (mi ne kűnk kedig) egybe foglalya mind vy es az ő Testamentumbeli nepet, es azon ég Attya Istennek vallassahoz kőteleśi, es őnnen magat az Istennek hiueinek seregben be rekezti, melyben az igaz Vallasnac iutalmat es kőzőnsegesnec az Apostolokua l ielenti léni es erre akár tanitani, hog azoknak tarsasagokban talaltassunc meg, melyek az igaz Istenről vallast teznek, es tudgya bizonial kit tisztelnec es mikeppen.

Sereghben

Rostallyuc meg hat valoban, mi legyen az igaz Isten, Pal Apostolnac tanitasabol, az Isten ertelmes Lelek, Bőlcz hatalmas, Kegelmes, mindenhato, igaz, tista, mindeknec felette, mennec főld nec teremptője, Az mi vrunk Christusnak sét Attia ki az irasban Iehouanac. az az, oly Istennec neueztetik, honet mindenek vadnak, mikeppen Moses Első könyuenec 2. reszeben, es masodic kőniuenec hatodik res. bizonitatik. Az ige kedig Isten nő vala mi allatnak auagy termezetnek ő igeie, hanem io tetemenienec es velűnk valo keduenek ki eiezese. Mert mi legyen az Isten az

ő ter

ő termezetiben es allattyaban az iras meg nem magyarazza, sem sűksег űduessegűnkre arrol tudakoznunk Istennec paranczolat tiabol es nem kőteleśtetűnk arra.

Ezt az Istent Pal Apostol égnek neuezi bizonios okert, mert az irasnac follyasaban gyakorta talaltatnak ez igeiek, egy, kiűle mas ninczen, egedűl mint Deut. 6. Esai. 45. Ioan. 17. Vetti kedig ez igeket az Baluani istenec ellen, nem az ő fia ellen, kinek minden Istenseget atta hogy valoban ő benne lakosek, Legelőser hat az Attya Istent égnec monga lenni, hogy ettől mindeneket kic nem igaz Istenek, ki rekese, es ebben egedűl, mint ég kut főben minden iokat meg mutasson, hog az mi elmőnk ezen kyuól tőbre ne vitetteссec, es baluani imadoua ne legűnk mint az Sidok, az isten mellől el sakaduan, minden varasokban idegen Isteneket es baluaniokat emelnek fel. Mikeppen az prophetak erőssen panasolkodnac az Israelnec nepe ellen, Es mikeppen az Papasagban lőtt, minek vtanna az ég attya Istenről el forditottac az ő semeket, es az egy allatu es harom semeliű Istent hoztak be: mentő baluant emeltec fel, es oly Istőt imatartanac az Istőnek nepeuel, melről az prophetak es Apostolok tanubizonsagot nem tőttenek. Bizzonial ha hitűnknec aga volna a sent Haromsag es valloban hinnűnk kellene, az ő irasokban meg ielentetek volna. Főkeppen Pal Apostol mely Acto. 20. nyluan mongya, hogy azokban semmit el nem titkolt hanem mindenket meg ielentett, es meg tanitotta azokra kik sűksegesek az iduősségre, soholt az Apostoloc irasaban meg nem talalod hogy az egy Istent haromra ostanak, hanem az egy Istent az attyat neuesik. Tanubizonsagot tesnec a meg fesűlt Iesus Christusrol, az egy vrrol, es az egy Attya Istennec az ő lelkeről kit soholt sent lelek Istennec nem neueznec, hanem Istennec lelkenec, az Haromsag Istőnek azert az ő neuezeti az igaz keresztyeni giűlekezetben mel az Prophetaknac es Apostoloknac fondamentomara epitettet nem volt, mi es azert ha az igaz hiűőknek tarsasagaban meg akarunk maradni Pa lApostalal egetembe ezt mongűk minekűnk kedig egy Istenűnk vagon az attya honnet mindenek vadnak.

Masodzor Pal Apostol ezt az ég Istent attyanac neuezi, mely igeuel vg mint nyluan valo tulaidősagual meg valasztya mindenektől az egy istent, mely attyai neuel, nem az első semelt Papai

mod

modra erti az haromſagban,azert hogy ôrôktôl fogua az ô allat tiabol ſûlte volna az ô fiat,hanẽ e harõ okokert. Elôſer mĩdenek nek teremteſeert,miert hog ô tôle,es ô belôlle vg mint fô okbol es kutfôbôl mĩdenek vadnaces ſarmazaſnac,mikeppẽ it Pal Apoſtol ez neuezetnek okat aggya ez igeuel. Egy attya Iſtẽ honnet mindenek vadnak, mindeneknec az ô lete es eredeti vagyon, ez a mi Iſtenûnc es Attyanc, ebben akar meg eſmertetni es meg vâlaſtatni minden egyeb Iſtenektôl, mikeppen Eſaias Prophetanak 41.42.43.45.es48, reſebôl niluan uagyon,meg mutatuan hogy az idegen Iſtenec nem teremtôc hanem teremtett allatok hitunknec agiaiba ec keppen neueſûc az egy Iſtent attianak mẽy nek fôldnek teremtôienek,es mindeneknek kik lathatok es lathatatlanak.

Maſodzor,ez az eg Iſten attyanac mõdatatik,az emberi nem zetnec az reſeert mely az elſô Adamnac vetkeuel meg rontatot, viſontak attyai kegelembôl fel epitetet,es az elsô allapatra hozatatot,vgyan ezert mondatatik ſûlônknec es az valaſtatok kedig Iſtentûl ſûletetteknec,mert elô remenſegre ſûlt minket. 1. Pet.1. Es ſent Ianos Elsô leuelenec ôtôdik reſeben. Minden a ki hiſi hogy az Ieſus Chriſtus Iſtentôl ſûletet,es minden ki ſereti azt, a ki ôret ſûlte azt es ſereti,aki ô tôle ſûletet, ez ertelem ſerint ſol Chriſtus vrunk ſent Ianoſſnal 20 reſeben, fel megyek az en atiã hoz,es a ti atyatokhoz,ez az attyaſag olyã melyben nẽ czak fogãtatoſunktol fogua minket fiaua ſûl,hanem meg atyanktol bûnbẽ ſûleteteket vyonnan ſûl es teremt az ô kepere es haſonlatoſſagara tellies eletûnknec forgaſaban, laſſan laſſan neueluen ôrôgbiti mi bennûnk,az fel ta madasban kedig meg tekeluen, mikeppen bizonittatik mikor meg ielenik meg lattyuc ôtet a mint vagon, es ô hozza haſonlatoſok leſûnk.

Harmadzor. Ez az egy Iſten attyanac mondatatatik Chriſtuſra valo tekintetben,mert az Chriſtus az magaſſagbeli Iſtennec fianak hiuatatik,es az eg iſten a mi vrunk Ieſus Chriſtus attyanak neueztetik:mikeppen ſent Pal Apoſtol minden leuelenek kezdetiben ezt a mi vrunk Ieſus Chriſtuſnac attyat magaſtallya. Feletteigen ſûkſges it ez helyen meg merteklenûnk mikeppen mondatuſſec ez egy iſten a mi vrunk Ieſus Chriſtus attyanac,mert az tudatlanok es kik az Papai vakſagban el merûltenek karhoztatnak

nak minket mint ha meg tagadnok,hogy ez az egy Iſten a mi vrunk Ieſus Chriſtusnac attya nem volna, Es ez a mi vrunk Ieſus Chriſtus mint ha ez egy attya Iſtennec fia nem volna,holot kedig niluan,az egez ſent iraſnak folyaſaual egyetembe mi az egy Iſtent az Ieſus Chriſtuſnac attyanak mondgyuc lenni,es az Ieſus Chriſtuſt ô fianak

Holot nyluan erttiûk, hogy az Chriſtus az elô Iſtennec fia mert ô az attya,ſûkſeg meg talalnunk mikeppen mondataſſec ô attianak lenni, viſſontag az CHRISTVS ô fianak, attyanak mondatatik nem vgy mint az tôb teremtet allatoknak auagy az valaſtatoknac kik vizbôl es lelekbôl onnet felliûl ſûleretnek hanem tulaidonkeppẽ mondatatik ô attyanak, mert az Chriſtus az attya Iſtennek tulaidon es termezet ſerint valo fia,meli elſô ſûleteknek egyetlen egnec es ſerelmeſnek mõdattatik: A tôb fiakat kiket maganac ſûl,az iras fogadot fiaknak neueſi,es ſûluen az bûnôs ſûlektôl fogadot fiai leſznek ô nekie,de ezt az ô ſent fiat,nem bûnôs magbol ſûli ô maganac,ſem valaſtaskeppen, hanem a ſûznek az ô meg ſentelt,es meg tiſtitotot magua bol az ô igereti ſerint az egyeb ſûletettec tiſtatalan magbol, es bûnben fogantatnac az ô annioktol es attyoktol, ez kedig ô magatol az attya Iſtentôl es az ô lelkenec ereietôl minden termezet ſerint valo czelekedetnelkûl,hogy mi hozzank az bûntôl meg valua mindenben haſonlatos legyen Azert kedig embernek fiaennek feleſte az attya Iſten,minden Iſtenſeginec mi voltat ô bele ôtti az ô fogantataſaba,hog minden ki az attyac aſõ az ô fiac legyen,es ô benne mint egy kenczes ladaban meg talaltaſſek,mikeppen ſent Lukacz Euangeliomanak elſô reſeben az Angyal Marianak meg magyarazza. Erre nez Pal Apoſtol az Sidoknak irt leuelenek elsô reſeben mikor ôtet az attyanac diczôſſegenek, fenienek neuezi,mellyet az Angalok es tiſtelnec es imadnak. Mikeppen azert az viaz az peczetnek formaiat mellyet reanyomnac abrazat kepen be foglalya,es ki mutattya. Azonkeppen az mi az lathatatlan Iſtenſegben vagyon, be foglaltatik es ki mutatik az Ieſus Chriſtusban,hogy meltan es igazan mondgyac az Apoſtoloc, es lattuk az ô diczôſeget vgy mint attyatul egyetlen egy ſûletetnek,nem hogy az alatban egy Iſten volna az ô attyaual. Ioh.1.

Az maſô

A PREDICACIOKNAC AZ MÁSODJK.

Ez az eǵ Istéröl valoi gaz tudomany, nē czak kůlömböz a Papai tudomātol, mely az eǵ allatbā az harō ſemelyt talalta hanē mīdē eǵeb tetoazo velekedeſekröles, melyec az eǵ atya Istē kiuöl töb Isteneket gōdoltanac ö magoknac, moſt kedig czak az Papai velekedeſſel veſſůc eǵbe ezt az tudomāt, hoǵ meg bizonitaſſec hogy az eǵ Iſtenröl valo tudomāniok az Papaſoknak hamis leǵen. Mi ert hogy az igaz tudomannac minden czikelit fel fordittotak, vgyan lehetetlen dolog: hoǵy ezt es fel nem forditottak volna. Ta gathatatlàn kedig hog ſantalā ſok teuelgeſeket nemtamaztattanak, minden kereſtieni tudomanak czikeliben, ſöt inkab az ki az regi Hiſtoriakat figyelmeteſſen oluaſſa meg talallya hoǵ az eǵ attya iſtennec igaz eſmeretiröl valo el tauozas az Niceabeli Cōciliumban okot adot, az vtan kůlön kůlön teuelgeſſeknec behoſaſara. Mert mikor az igaz fondamentom, meg haboritatot az egy Iſtenröl, es az ö aldot ſent fiarol az Ieſus Chriſtuſrol, ſůkſeg volt, hogy az többi es mindenkeppen meg bontakoſſec, Veg pel dat az hazrol mikor annak az fondamentoma meg moſdul, auaǵ meg rökennig, valami az egez haſra epitettet, ſůkſeg hogy meg indullion es haſodas legyen. Szinte azonkeppen indult meg es meg haſodot az Iſtennec haſa a ſent gyůlekezet az Papanak talal mania miat, az eǵ allatban, es harō ſemelybē valo Iſtenert, mely az egy attya Iſtent mellyet az ſent iras mi elönkben ad az Iſtennek gyůlekezetiböl ki rekeſtette az igaz Iſtenhöz valo köniörgeſt meg haboritotta, hogy kedig az igaz legyen eckeppen bizonitatik.

Az Iſtennec igeie mindenůt eǵ iſtent maǵaraz, es Pal Apoſtol itt ez helyen, ki legyen meg magyarazza, mikor ezt attyanak neuezi, Azonkeppen Chriſtus vrunk ſent Ianoſnak 5. 8. 10. es 17: rezeben. Az Papa az eg allaton harmat ertuen el temetti az egy attya Iſtent, Az egyen Pal Apoſtol tanitaſa ſerint, nem egy attya tya Iſtent hanem allatot ertuen, mely böl nem haromſag magya aztatik, hanem negyſeg, mert minde nik ſemely kůlömb az attya tol az allat kedig nem ſemely, hanem az allatban vaǵon az ſemly mikeppen meg az Credo enekleſeben es az Papa megmutotta mint

mint az ö Papia az oltarnal el kezdette, Hiſec egy Iſtenben az Diakok az feleletben vtanna mondottak, mindenhato attyaban Ieſus Chriſtusban, es ſent lelekben, mellyel nyluan meg mutotta, hogy az egy Iſtennec neue allat amaz harmat ertette, tudni illik az attyat, az fiut, es ſent lelket, melyböl nyluan vagyon, hogy az papaſoknal az egy igaz Iſtennec, eſmereti nem volt, mert azoknal vagyon, az eǵ igaz Iſtennec az ö eſmereti az ki az mi attyaink nac Abrahamnac, Iſaaknac, Iacobnác Iſtene volt, az kedig ki az ö nepet Aegyptusbol ki hozta, es az ö aldot ſent fiat, a mi vrunk Ieſus Chriſtuſt minekůnk meg atta, es mindeneket egyedůl, es ö magatol az ö Teſtamentomban czelekedet, Az Papa Iſtene egyedůl ö magatul ezeket nē czelekette, hanē mindēkorō egyēlö kipē amaz harō: Nyluan valo dolog hat, hog az Papa orſagaban, az eǵ attya Iſtennec az ö igaz eſmereti nem volt. Touab az Chriſtuſſal minekůnk eǵ attyank, es eǵ Iſtenůnk vaǵon, nyluan valo dolog kedig hoǵ az Chriſtuſnac, czak eǵ attya vaǵon, az eǵ Iſten.

Vgyan itten tanulliuk meg mely igen ſokkeppen homalioſittiak meg az Papaſok az eǵ Iſtenröl valo igaz tudomant, mert ezt leg elöſer nem vallyak mindeneknec felette léni, es oly Iſtennec honnet mindenek vadnak, hanem öttet az allatban rekeſtuen mōǵac allatban lenni, auaǵ eǵ allatnac. Maſodzor az atyanak az ö neuet es meg valtoztattyac, mert neha az elſö ſemelt ertik rai ta mely az ö öröktöl foguan valo ſůleteſeert az fiunak czak attyanak hiuatatik, neha kedig az attya neuen, az egez ſent Haromſagot ertik, tudni illik az attyat az fiut es ſ. lelket az teremteſnek okaert, es az köniörgesben mint öc tanitnac mi attyank ki vagy meniekben, nem az attiat, hanē mind az harmat eǵſer mind hiiuc ſegitſegůl, es köniörgůnk ö nekie, es eckeppen az Chriſtus naces, ket attyat mongyac lenni, Iſteni termezeti ſerent czak az attya iſtent, emberi termezeti ſerent mind az harmat, hogy eckeppen az Chriſtus ö maganak mind attya ſmind fia legyen.

Vegezetre az Papai tudomannac hamiſſaga az harmas Iſtenröl ebben es meg mutatik, hogy ollyan ůdöben tamadot mikor immar az teuelgeſſek es baluanyimadaſok neuekedni keztenek. Mert mikor Conſtantinus Czaſar, ky mind nap kellet fele es nap niugotfele vralkodic vala, Az Romai birodalmot Görög orſagban helyheztette es az ö neuere varaſt epiite, valoban neuekedec az Papai birodalom, es az Piſpekeknek, Papoknac,

Varosokat,falukat kezde oztogatni,es őket sabatsagokual mindē egyeb rendbeli emberek felet meg latogatni,es semmikeppen az pispekek közöt valo vetelkedest,es egymas ellen valo panasolko do irasokat nē merekle meg oluasni,hogy kedig ennek ideieben mind az haromsag Isten mind egyeb fele sok teuelgesek tamattanac,az Historiac meg mutattyak, mert Nycephorus niolczadik könyuenec hatodik resben, es heredik könyuenek tizenhatodik resben ezt iria az ő Annia felől Helenarol hog a pogansagbol az keresztiensegre teritettet (kit inkab papasagnac mondhatunk) mikor Syluester Papa egy Bikat kit mereggel megöltenec vala,a Christus neuenec altala fel tamastotta,volna mit ha a Christus neue Bika tamastasara es a fel tamadas az Bikakra nez ne,HelenaAson azert ekeppen meg teruen az poganságbol buczura Hierusalemben menne,az Christus keresztfaiat keresuen,harom keresztfat talaluan,es egy falra melyre az Christus kepe fel iratot vala meg nem valasthattya vala,mellik volna az Christus keresztfaia,es czuda tetelnek altala esmerte meg,kinek egy rezet az ot valo Pispeknek,az Masikat kedig az ő fianak küldé. Vgan azon údőben Alexandriabeli Pispek Alexander neue vala,meli az vetelkedest Arrius ellen indita az fiu felől,hogy egy allatu volna az attyaual,Athanasiust maganac valasta Notariusa, es az vtan Pispekke,es miert hogy a tőb gyermekek kik az vczaban vele iaczodnak vala meg keresztelek,nem akara hogy masodzor meg keresteltessek,mert hog az gyermekektől meg keresteltetet volna,ki nem lattya ezeket merő babonasagnac lenni, vgyan akor mikeppen valtostatot meg az mi hiűnknec aga es vallasa az Iesus Christusrol azon Nicephorus niolczadik könuenek 17 reseből az sentsegek es niolczadik könuenek hussőharmadik reseből nyluan vagyon.

Summa mint ackort vyonnan epittet Constantinapol az igaz keresztienecknec lelkeknec tőmlecze volt, azonkeppen bizőnial az keresztienecknek testeknec tőmlecze es rabsagnac haza:

Minden irgalmassagnac vra es Istene az ő aldot sent fiaert az mi Vrunk Iesus Christusert sabadiczon meg az lelki Babylonnak az ő fogsagabol,es tizticzon ki közülűnk minden babonassagot,hogy ő nekie lelekbē es igassagban solgalhassunk Amen.

Moses

NIOLCZADIC PREDIKACIO·

MOSES ötödic könyuenek hatodik reßeből.

Hald meg Israel,a mi vrunk Istenünk egy Isten.

Summa:

Moses ez mondasban az Israel nepet solitya,es figyelmetes hallgatasra inti, hogy meg esmeriek hogy ő nekiek czak egy Istenek legyen.

M. N. MÚZEUM KÖNYV-TÁRA

Tanusagok:

Első hogy egy legyen az Isten,es miert.
Masod,ez az egy Isten kiről Moses predical,ki legyen.

AZ ELSŐRŐL.

HOGY eglegyē az Isten oly niluan vagon mindeneknel hog meg az poganok es az termesetnek follyatabol meg esmertek, es egy isten felől tesnec tanubizonságot,mikeppen Pal Apostol a Romabelieknek irt leuelenek első resben bizőittya,noha ezt az igassagot nagysokan ő magokban meg foitottac es az halhatatlan istennec az ő diczőseget az halando embernek hasonlatosagra valtoztattak,Plato,Aristoteles, es a tőb bőlczek, az teremtet allatoknak rendiből esekben vőtek, hog czak eg legen az isten, melytől mind ezek oly bőlczőn teremtettenek es viseltetnec: Esaias Prophetanak 43.resben:az Isten az egez vilagnac nepet es minden nemzeteket be ideztet,es hogy czak ő egyedől egy Isten legyen sockeppen bizonittya. Előser az poganoknac sűuekben be iratott esmeretiuel az egy Isten felől, mert ha azok meg tekintik ez vilagot,mely ekessen bőlczőn es tőkelletesen teremtettet,meg erthetni hogy mind esec egy bőlcz elmetől minden ionak kutfejetől teremtettenek:mikeppen Dauid Prophetanac 33 enekeben iruan vagyon, hogy az egec,hirdettik az Istennek az ő diczőleget : Ha kedig az teremtet allatoknac az ő gondgyauiselesetes megtekinttiűc , nyluan kenseritettűnk

hogy

hogy ezeket valliuk mikeppen 145. enekeben Dauid propheta nac bizonitatik es Pal Apostol Acto.14 bizonittya,

Masodzor, bizonittya az ő ßolgaiual Israeluel kit ő maganac valaßtott mert ennek főkeppen ielentette meg ő magat es külön külön czoda tetel iuel mutatta meg magat, hogy az poganoknac Istenek sémic legyenec, ő kedig mindenhato es hatalmas es ezt az egy Istenről valo esmeretet az ő ßiuőkben be peczeltette, es erős bizonsagockal az prophetak es Apostoloc altal, sőt inkab Christus vrunk altal meg predicaltotta lasd meg Exodi 18. Deu. 4. 6. 32. 33. 1. Reg. 2. 3. Reg. 18. Dani. 4. 6. 1 Paralip. 17. Esa. 41. 42. 44. 45. 46. Osę 13 Psal. 18. 115. Mar. 12. Ro. 3. Gal. 3. Eph. 4. 1 Tim. 2. Iac. 2. 4

Harmadzor, mert ezt predicaltattya ő felőle mely első es vtolso legyen, ki előt semmi teremtet Isten nem volt sem leßen es ki minden ßűksegekben hyű es igaz segitő legyen az őueinec, es űduezitő Isten legyen ki mind ielenualokat es kőuetkezendőket erczien es tudgyon.

Mi legyen ennek az oka hogy az iras mi előnkbe egy Istent tamazt, ha tudakozni akarűk kőnyen meg erthetiűk, termezet ßerent bennűnk vagyon az baluanioßas, es sok es idegen Istenekhőz valo folyamassunk, hogy azert mindenestűl fogua czak az egy Istennec tulaidonitassek, az tißteseg, es czak ő nekie ßolgalha hassunk, es az baluanioßasoktol el vonatassunk egy Istenről predical minekűnk az istennec igeye, mint az Galatiabelieknec irt leuelenec 4: reßeből niluã vagő, mert mikor eßekben iutatya, mine műek voltanac minec előte az eg Isténec esmeretire iutotanac volna azt monga hogy azoknak ßolgaltatok, kik termezet ßerint Istenek nem voltanac. Azonkeppen mikor Christus vrunk az őrdognec kesertetit meg győze azt monda iruan vagyon, az te vradot Istenedet hit segitsegűl es czak ő neki egyedül ßolgal Mattei. 4.

Ezzenkeppen az Angyal Ianost meg fedde hogy az Isteni tyz teletet ő nekie tulaydonita Apoc. 19 Peter es Cornelius Acto. 10 Zacharias Prophetak kedig 14: reßeben, mikor az istennec gyű lekezetinek fel epitese felől predicallana niluan beßedeckel emlekeßic nem czak hogy egy leßen az Isten, hanem az ő neue es egy leßen, hogy meg esmertessec, hogy az baluaniockkal semmi kőzenem leßen.

Masodzor

Masodzor egy Istenről emlekezik az iras hogy mi ketteről auagi haromrol ne gondolkodiunk, es a mi elmenk idestoua ne budossek, az kőniőrgesben legyen kire tekintenűnk, es kinek kőniőrőgnűnk, tudni illik az attya Istennec az Christus altal mikeppen őnnen maga tanit, vala mit kertek az attyamtol en neuében, touab mikor kőniőrgőttek ezt mongatok mi attyank ki vagy menyekbe. Mat. 6. Lucę 6. C. XI. 2

AZ MASODJK.

Miert hogy az ellenkező fele mondasbol a haromsag istent magyarazza, meg kel latnunk hogy ha itt az ige Isten, haromrol egyetemben vettetessec, auagy czak az egy istenről a mi vrunk Iesus Christusnac ßent attyarol. E mondasnak kedig igaz ertelmet kőnnyen eßűnkben vehettyűk, hogy ha azokat mellyeket Moses ezen kőniűnek őtődik reßebe elő ßamlal eßűnkbe veßßűk, mert vgan mint a helieken czak azon egy Iehouarol ßol, es azon egy Istenről emlekezik melyből nyluan vagyon, hogy azon egy Istennec esmeretit teriezti az Israelnec nepe eleibe.

Eckeppen ßol kedig Moses ezen kőniűnek őtődik reßeben a Iehouah a mi istenűnk mi velőnk Horebnek hegyen ßőuetseget tőtt, Moses masodic kőnyuenek 19. reßeben ßinről ßinre ßolot ty veletek a Iehouah az hegyen a tűznec kőzepiből, monduan: En Iehouah te Istened, ki tegedet Egyptusnak földeből ki hoztalac á rabsagnac, auag raboknak hazabol. Ezé Iehoua isten őtődik kőnyuenek 18 reß. igeri hogy az Israel nepenek ő kőzűlők prophetat tamazt, ki moseshőz hasonlo legé, mely igeretnec hyű es igaz magyarazoia Peter Apostol, az Apastali czelekedetről irt kőniűnek 3. reß: Tinektek leg előßer a fel tamaßtatot fiat a Iesust az isté kűlte ki titőket meg aldana, nyluan bizőittya Peter Apostol, hog a Iesus annak a Iehouanak az ő fia ki az igeretet tőtte, hog prophetat akar ő nekiek tamaßtani, hogha az ige Iehoua, vettetetic a harősagert, a Iehoua fia kedig a Christus: Az ellenkező felnek magara zatiabol e kőuetkezik, hogy a haromsagnac fia legen a Christus, nem az Attya Istenne, mely az az egez ßent irasnak fondamentoma ellen vagyon.

Touabba

Touabba, hogy a Iehoua Iſten,ki a prophetat igeri azon legyen ki ſöuetſeget tött Horebnec hegyen az Iſrael nepeuel Moſes böſegeſen meg bizonittya ötedik köniuenec.18.reſeben, mikor azt monga.Mindenec ſerint a mit keuantal az te Iſtenettöl Horeb hegyen az egbe gyülesnec nappyan mikor azt mondad, töbſer ne halliam a Iehouanak az en Iſtenemnec ſzauat,ſe laſſam töbzer ezt a nagy tüzet hog meg ne hallyak,es monda ennekē à Iehouah.iol miueltec hogy ſoltanak.Prophetat tamaſtoc ö neki ek.&c. Ezen igec masodik könyuęnek Moſesnec 20. reſeben talaltatnak, Es ötödik köniůenek ötödik reſeben.

Az bizonſagoknak vgyan azon Moſes könyuenec öſſue egyeniteseböl nyluan vagyon,hogy hamis a Sophiſtaktol talalt maga razattioknac az öfundamentuma, mikor aſt mongyak hogy az ige Iſten,neha mind a haromert,neha kedig czak egert vetettik,mert czak egy a Iehoua Iſten,es mikor az iras eſt magyarazza, a mi vrunk Ieſus Chriſtuſnak ſent attyat erti, nem harmat auagy kettöt ezen kiuöl.Ezekröl elmelkegyek a kereſtyen ember es ez ötödik reſeböl ötödik könyůnek Moſesnec vött bizonſagokbol meg erösyteſſec,mikor az iras egy Iehoua Iſtent tamazt elönkbe,hogy az egyen,harmat nem akar erteni, harmat ſem akar elönkbe tamaſtani,mikeppen vakmerökeppen az Antichriſtuſnak tarſai tekerik az iraſt.

Hatodik reſebē kedig leg elöſer laſſa meg mindē iſtenſelö,miczoda igek ez igec elöt,vadnac Hald meg Iſrael es miczoda igek köuetkeznek,eckeppen ſol az Moſes. Ez a paranczolat a Iehouatol a ti Iſtentektöl hogy tanitanalac titeket,hogy felned a Iehouat a,te Iſtenedet,azokaert Iſrael hald meg es örizd meg, es tekeld meg hogy io legyen teneked,es igen ſaporogyal mikeppen a Iehoua monta a te attyaidnac Iſtene.

Moſesnec bizonſagat Peter Apoſtol az Apaſtali czelekedetekröl irt köniůnec 3.reſeben meg magyarazza amaz Abrahamnac, Iſaacnak,es Iacobnak,Iſtene a mi attyainknak Iſtene, meg dicz öitette az ö fiat a Ieſuſt kitty el arultatok, Ezenkeppen magyaraztatik ezen bizonſag az Apoſtali czelekedetrůl irt köniůnek 5 reſeben mint a Chriſtuſta Moſes nem neuezi az atioknac Iſtenęnek,hanem az ö magoknac es prophetanak,Azon ötödic köniůnek hatodic reſeben e mondas vtan,Hald meg Iſrael a Iehoua te Iſtened

te Iſtened egy Iſten,ez igeket helyhezteti,ez leſen kedig mikor a Iehouah te Iſtened a földre be viſen,melyröl meg eskůt a ty attyaitoknak Abrahamnak,Iſaaknak,es Iacobnak,hogy meg adna teneked a nag es ſep varaſokat, ezert meg örizd magadat hogel ne feletkezzel az Iehouarol mely tegedet egyptusnak földeböl,a rabſagnac hazabol ki hozott:a Iehouat a te Iſtenedet felied es ötet tiſztellied.

Ez igekben fökeppen eſůnkben kel vennůnk ki legyen az az Iſten ki meg eskůt Abrahamnac hogy ö nekie es az ö maguanak adna a Chanaanac földet az alattetaz az a haromſag Iſten a uag a Chriſtuſnac az ö attia,hogy ezt iobban meg eſmerheſſůe az igereteket laſſuc meg,

A Iehoua Iſten Abrahamnac töt igeretet, Geneſis. 12.13. 15.22. 24 Deut.34.Iſaacnac Gen.2.Iacobnac Gen 28.35.

Ez igeretekben mellyeket az atya Iſten tött az attyaknac,ket töt kel eſůnkbe vennůuk Elsö hogy az földet az ö maguanak igeri,masodik hogy az ö maguaban aldana meg minden nepecet. Gen.22.26.28.

Ez igeretnec elsö reſet Peter Apaſtol az apaſtali czelekedetröl irt könyůnek 3.reſeben meg magyaraza hogy az Iſten, ki az igiretet tötte,nem az haromſag Iſten legyen,hanē a Chriſtuſnac attya Abrahamaak kedig Iſaacnak es Iacobnak magu a hogy a Chriſtus legyen.

Az igeretnek kedig masodic reſet Pal Apoſtol az Galatiabelieknek irt leuelenek harmadik reſeben magyarazza hogy az a ki a Chanaanac földet igerte Abrahamnak, nem a haromſag Iſten, hanem a Chriſtusnac attya legyen,es a meg igertetet mag,à Ieſus Chriſtus.Ezekböl nyluan ki muratik hogy azon eg Iſten ki Abrahamnak es az ö maguanak a Chanaānac földet,igerte,es ki Egyptusbol à nepet ki hozta ki à töruent ki atta,es öket az igeretnec földere be vitte. Mind ezeket e czelekedeteket az Apoſtaloc az Ieſus Chriſtus attyanactulaidonittyak,mikeppen az ö magyarazattyokbol niluan vagyon, Szükſeg tehat eſt vallanunk hogy ezt e mondaſt,hald meg Iſrael à te vrad Iſtened egy iſten. Nem egyebröl,hanem az vr Ieſus Chriſtus attyarol kellyen magyaraznunk,es ertenůnk Mert mind az elöl iaro igekben, mind kedig köuetkezendökben nem haromſag Iſtenröl, ki az mi

 urunk Ie

vrunk Iesus Christusnac attya, Mert az egy Iehouah Istent kettő ről auag haromrol semmikeppen nem erthettyűc.

Ha valaki kedig vakmerőkeppen ez bizonsagokat a haromsag istenről magyarazanga, ßűksegkeppen meg kel engedni, hog a Christus nem az atya Istennec fia, hanem a haromsag Istene holot nyluan valokeppen meg bizonitatot az Apostoloknak magarazattiokbol, hogy ez mondasok a Iesus Christusnac ßent attyarol ßolnac, Bizonios dolog ez hogy meg az ellenkező felis meg kezdene ßegyenleni ha a Christusnac harom attyat tulaidonitana, az attya Istent, a masodic ßemelt a Logost a harmadikat a ß. lelket. Nē czoda kedig hog ami ellēsegik a nyluā valo igassagbā meg vakulnac, es nē hihetikel hogy az Israel nepenek Iehoua es Istene a Iehouah isten legyen holot meg a Sidoc sem hiuec, mikor Christus Vrunk őnnen maga ßent Ianosnac niolczadik reßeben, azt az egy Iehouah istent niluan valo bizonsagockal ő attyanac magyarazza lenni, Azonkeppen Pal Apostol 1. Chor. 8, ßent Marknac tizenharmadik, Galatiabelieknek harmadikban, Ephesumbelieknek negedikben, Első Timotheusnak irt leuelenec masodik reßeben az egy IEHOVAH az attyarol magyaraztatik.

A ki az irasnac igaz solyasaßerent elhißi, hogy az egy Iehouah Isten a mi vrunk Iesus Christusnac attya legyen ez eßtis elhißi, hogy az Iehouah czak egyedűl legyen, 4 Regum tizenkilenczedikben es hogy ehőz mindenestől fogua hasonlatos ne legyen, Exo. 9. Hogy ez minden isteneknec Istene legyen Deu. 10. hog Christusnac Istene legyen. Ephes: 1. Mert mindeneket ő magatol czelekeßik, es Christus vrunk őnnen maga vallya, hogy valami ő nala vagyon, hogy az ő menniei ßent attya atta ő neki aßokat.

KILENCZEDIC PREDIKACIO.

Rom x.

Ne mongyad a te ßiuedbe, kiczoda megyen fel menybe, ez az Christust magassagbol ala hozni. Auagy ki ßal a melyseg be ez az Christust halottaîbol fel hozni, De mit mond az iras? kőzel vagyon az ige a te ßaiadban es a te ßiued-

ben ez

ben, ez az hitnec igeie mellyet predîcallunk, tudni illik, ha meg vallandod a te ßaddal az ur Iesust, es hiendet a te ßiuedben, hogy az Isten fel tamaztotta őtet halottâibol, iduezűlz: Mert ßiuelhißnec az igassagra, ßaial kedig vallas tetel leßen az iduessegre.

Summa:

Pal Apostol ßoluan a ket fele igassagrol, tudni illik az tőruyennek es az Euangeliomnac igassagarol, mind a kettőnek kűlőmbseget, miuel eggyk az masiktol kűlőmbeztetik, meg mutattya: Es mind az ő mind Vy Testamentomnac irasinac bizonsagiual meg erősiti, hogy a Christus a tőruynnek be tellyesitőie, Masodzor az Apostoli tudomannac Summa iat elő ßamlalya. Harmadzor az iduessegnec modgyat es vtat előnkben adgya,

Tanusagok:

1. Az ő Testamentomnac bizonsaginak czellya auagy az tőruennek betellyesitese minemű legyen.
2. Hogy az Apostali tudomannak Summaia foglaltatot a hitben, es a vallas tetelben.
3. A mi meg igazulasunknac es iduessegűnknec rendiről.

AZ ELSŐRŐL.

HA az Mosesnek 5: kőniűenek harminczadik reßet meg tekintiűc, a honnet Pal Apostol vőtte ez igeket, es mind az elől iaro mind a kőuetkezendő igeket iol meg mertekellyűk, meg tetzik hogy nem a tőruennek bőteyeről, hanem a tőruennek lelkeről ßol. mert aßt mongya hogy az Isten hoßaia akarya őket teriteni, hogy őttet ßeressec tellyes lelekből, tellyes ßiuekből, es minden ereiekből: es hogy az ő ßiueket, es az ő maguainak ßiuet kerniűl akaria metelni, es czelekedni bennek, hog halgassak es czelekedettel meg miuellyek, hog eleikben tőt eletőt es iot, es vißőtag halalt es gonoßt, meg valaßßanac mellyek nē a tőruēyben hanem mind az Christusbân tellyesettenekbe. mindeneknek előtte azert illik minekűnk Pal Apostolt, vgy mint Moysesnek hyű magyarazoiat kőuetnűnk, ki az ő tőruenybeli bizősagoknac czellyat mutatya

 kiczoda

kiczoda megyen fel a menybe ? ez az Christust ala hozni mint ha azt mondana,minek vtanna az Christus ki menyből ala ſallot mennybe ment, Epheſiorum 4. a tőruint be tőltette, attyanak akarattyat meg tekellette,es minekűnk a menyekre vtat nitot,mondani hitetlenſegből es tudakozni ki ment fel menybe, ſemmi nem egyeb hanem az Christust ki menniből àla ſallot es fel ment,viſontac ala hozni,es meg nem eſmerni hogy ezek a Christus altal tekelletettenec meg,es el vegeſtettenek:ekeppen a melyſegre ala ſallani,ez a Christust halottaîbol viſa hoſni,mert ala ſallani ez földnec alſo reſeîre, nem egyeb hanem hogy az Christus meg holt es el temettetőt, es erről edologrol ketelkedesből tudakozni,nemegyeb,hànem Christuſnac halalat tagadni, eckeppen azert ennek be tellyeſiteſe mutatatatik a Christusban,mert Actorum tizenőtődikben vgy vagyon iruan, hogy az tőruennec igaia el viſelhetetlen volt, es Pal Apoſtolnac az ő diſputatioia mind erre megyen, hogy meg mutaſſa hogy az tőruyennek czelekedetiből ninczen az igaſſag: Vallyuk azert erőskeppen hogy az tőruyennek vege az CHRISTVS legyen, es hogy mind az Prophetak erről tőttenek vallaſt es nem maſrol ki ebben lőt volna auuagy ezzel őſſue ſerkeztetőt volna,

Maſodzor meg erőſittetik es meg bizonittatik e dologſent Ianoſnal harmadik reſeből amot aſt mongya,ne mongad az te ſiuedben ki megyen fel. Christus kedig aſt mongya ſenki fel nem ment mennybe hanē az ēbernek fia ki menyből ala ſallot,meg tetzik a menybe valo fel menetel,mi legyen nē kel tehat azt mondani,ki megyen fel mennyekbe, miert hogy immar a Christusban es Christus altal az iſten minket últettet mennyekbe,es ő altala ſabadon iàrulhatunk immaran a kegyelmeſſegnek ſekihőz es Eſaiaſnac mondaſa ſerint,hogy menyben repelő madarak vagonk: ſőt a mit az tőruyen meg nem ſerezhete az czelekedőknek az Iſten meg ſerze az Christus altal,es a nyluan valo igaſſagot ada minket igaſa teuen, hogy a tőruyennek meg igazitaſa be tellyeſſednek mi bennűnk,minket az Iſten nyluabban diczeitet meg a ſidoknal az Christus Ieſuſnac keduenek altala.

Ez dolognac meg erőſiteſere neznek Christusnac külőmb külőmb ſele predicatioi:mint ezek,immar ti tiſtak vattok.halalbol vittetettek az eletre,Ez a hit mellyel en bennē hiſtek,iduezitőt titeket:mindniaian kik a Christusban hiſnek őtőle fel öltőztettenek iduesſegnek ruhaiaban, es igaſſagnak öltezetiben, Summa Az tőruiunek minden igireti be tellyeſednek

ſednek mi bennűnk kik hiſűnk a Christus Ieſusban: A Christuſnak aldaſanak maguai vagyunk, A niugodalmat remillyűk,es az ő mennyei orſaganak őrőkſeget az ő benne valo hitnek altala, meg nyertűk Actorum 3.Es be vittetettűnk az vrnak niugodalmaban Heb.4.

Ekeppen a tőbbinekes,mellyek meg iőuendűltettenek vala,be tellyeſe deſęt lattyuc a Christusban,tudni illik,mint az, hogy az Iſten el moſſa az mi bűneinket.es az Iacobnak hitetlenſeget:Az ő tőruennyet adgya a mi ſiuőnkbe.mi bennűnk akar lakozni.meg engeſteltetik minekűnk, es hogy mi ő nepei leſűnk. mindniaian iſtentől tanittatak leſűnk, mellyek mind be tellyeſſettenek,noha nemellyeknek az űdőknec nyauallyaſaga mia lattattanak,mint ha benem tellyeſſettenek uolna. Meg iőuendűltetőt volt,es be es tellyeſſedőt hogy az igaz az ő hitiből el. Hogy meg gyogyul minden az ki az ercz kigyora fel tekint, be tellyeſſedőt hogy minden teſt latando vala az Iſtennek iduezitőiet,hogy igaz keniert adna minekűnk mennyorſagbol: hogy az Iſtennek lelket reank őtti. Az tőruiennek minden tiſtulaſok.meg igazulaſok, moſſogataſok,es ſentelelek mi bennűnk tellyeſſettenek a mint Pal Apoſtol mongya, meg moſſogatatuan vattok, meg tiſtittatuan vattok az vr IeſusChristuſnak neueben,es a mi Iſtenűnknek lelkeben 1. Cor. 6.

Harmadzor, Az időnek külőmbſeget, es eſűnkbe kel vennűnk, Mert Moyſeſnęl mint iőuendő időre mondatik, kiczoda megyen fel, mert az meg vylaſnak orſaga es az meg epiteſnek ideie iőuendő vala mely a Christuſnak el iőueteliben be tőlt, amikeppen Mar.1. meg vagon iruan,be tellyeſſedőt az idő,es el közelget az Iſtennek orſaga. Pal Apoſtol kedig Eph.3. es Coloſſ.1.azont magyaraza.

E tanuſſagnak haſna ez,hogy meg eſmerűk eſt e Christuſt, a ki az Vy teſtamentumban közbeiaro: mert ha ez előt mas lőt volna, heaba mutatna Pal Apoſtol ebben mindeneknek betellyeſſedeſſet: es miert hogy az iſtennek igireti eſt mutattyac minekűnk,az Iſtent igaznak higgyűk lenni az ű igiretinek be tellyeſiteleben:mert ha maſt adot volna hog nem mint aſt, a kit igirt volt tudni illik az aſoniallatnak magtuat,az ő igiretynek igaſſaga meg nem alhatna.

AZ MASODIK.

AZ Apostali tudomannac Sommaia ſamlaltatik elő ez igekben, Mert nem czak őmagarol,hanem az egyeb Apostolokrol es ſol Pal Apostol mikoron azt mongya, Az hitnek igeyet mellyet mi predikallunk. Az hitnek igeiet neueſi az Euangeliomot,Eſaias kedig meg rő uiditetőt beſednek,ez meg tekelletetőt igaſſagnak,nem egyeb okert, ha nem hogy az Euangeliom es az igiretek hittel kapczoltatnak hoſſank Auagy mondatik hitnek igeienek,mert as iſtennek igeie,az Chriſtusban valo hitre tanit,es eſt aianlia minekűnk:ez hitnek predicallaſara küldetetőt Pal Apoſtal Actorum 26 Romanorum 1.es 16·Ez hitert kő niőrgőt Chriſtus Peterert,hogy meg ne fogyatkozzek az ő hiti: Es mi erettűnk kik ő benne hiſűnk,keri az ő attyat, Ez hitnek igeie teſen minket Iſtennek fiaiua.Ioan.1.es 17.

Ez tanuſſagnak harom reſe vagyon, Első ſaiunckal minemű vallaſt, kel tennűnk.Maſodik,ſiuel mit kellyen hinnűnk, Harmadik,e hitnek miczoda czelekedeti auagereie legyen.

Noha vgy tetzik hogy Pal Apoſtol nem igaz rendet tart az ő tanitaſaban, mert az hit iar elől es nem ſaiunknak vallas tetele, mind az altal, miert hogy mi nem eſmerhettyűkmeg felebaratunkban hogy ha hiſen, ha nem ha vallas tetelet hallyuc. Ennek okaert veti elől Pal Apoſtol az hitnek czelekedeſet,hogy nem a czelekedetnek okat tudni illik a hitet.Leg előſer azert eſűnkbe vegyűk mit kellyen vallanunk,tudni illik,hogy a Ieſus legen az vr.Maſodzor mit kellyen hinnűnk, mert eſt,hogy az Iſten eſt az vr Ieſuſt fel tamaſtotta halottaibol.

Nyluabban valo es rőuidebben.ſemmi ninczen ez Apoſtali vallas tetelnel:Bizoniaba a Sophiſtaknak az ő ſur ſauar tudomaniok,ellenkezőkeppen tuſakodik ez tudomannial, kik ezt mongyak: A ki űdue zűlni akar ſűkſeghogy a kereſtieni hitet vallya, Ez kedig a kereſtieni hit, hogy az egyeſſegbe a haromſagot,es a haromſagban egyeſſeget vallyunk:Es hogy az iſtennec fia maſodik ſemely legen a haromſagban,ki őrőktől fogua attyanak allatyabol nemzetőt,Azon allatu őrőcke valo, es egyenlő az ő attyával &c. Pal Apoſtol kedig ſemmi emlekezetőt nő teſen ezekről,de czak egygyűgyűkeppen emlekezik az attya iſtenről,es az ő fiarol a mi vrunk Ieſus Chriſtuſrol,ki felől ſemmit nem akar egyebet hogy vallyunk hanem hogy higyek őtet egy vrnak lenni, kinek altala mindenek vadnak,auagy amint Philipenſium 2.magyarazza,kinek oly neu adatot,mely minden neucknec felette vagyon, hogy vallyuk

őtet vrnak lenni az attya Iſtennek diczőſſegeben. es előſer kűldőt Corintusbelieknek tizenkettődik reſeben, Senki nem mondhattya hogy az vr Ieſus, hanem a ſent lelek altal. Eckeppen magyaraztatik Epheſiorum 1. miczoda legyen az Ieſuſt vrnak lenni,kik hiſűnk az ő ereienek hatalmaſſaganak czelekedeti ſerint mellyet czelekedőt az Chriſtuſban fel kőltuen őtet halottaibol,es helyheztetuen az ő iobiara mennyekben minden feiedelemſegeken hatalmaſſagokon es minden erőcken, es minden neuen,mely neueſtet nem czak e vilagon, de a iőuendő vilagonis,mindeneket az ő labai ala vetőt es őtet atta főnek minden kereſtieni gyűlekezeteken Ezen dolog erősitetik meg Coloſſabelieknec irt leuelenek.1.reſeben

Maſodzor ſaiunckal vallani a Ieſuſt vrnak lenni,nem egyeb hanem vallani hogy ő altala ſabadittatunk meg,mert ő minket meg valtot az ő vereuel,es mint vr arron meg vőt minket 1.Corinthiorum 7. Aron vetettetek meg,ne legyetek embereknek ſolgai,Es a ki minden mi el ellenſegűnket meg győſte,es minket maganak valo nepenek valaſtot Sőt hogy ez legyen az, kit az iſten minekűnk vra es Chriſtuſſa tőtt Act: 2. Sőt ez az,a ki az ő vraſſagat es birodalmat meg mutattya minden ő ellenſegi ellen,es meg oltalmazza az ő egyhazat vgy mint kiualtkeppen valo vr,kinek az attyá Iſten minket kezebe adot,es őtet a kereſtyeni gű lekezetben őrőkeſnek es vrnak akarta lenni.Heb.3.

Harmadſor ſaiunckal vallani a Ieſuſt vrnak lenni,ſent Ianoſnak vallaſſa ſerint,1 Ioan:4 es 5. nem egyeb hanem vallani a Ieſuſt iſtennek fianak lenni:Valaki vallangya hog a Ieſus Iſtennek fia,iſten ő benne lakoſik,es ő az iſtenben.Es Kiczoda az ki meg győſte e vilagot, hanem a ki aſt hiſi,hogy a Ieſus iſtennec fia: Ezt erősiti az Apaſtoli Credonak vallaſſais, hiſec az Ieſus Chriſtusban mi egyetlen egy vrunkban. Rőuidedő azert az Apaſtoli vallaſnak Sűmaia ez,hog a Ieſuſt,a meg ig ert iduezitőt,tűdni illik a gyermeket ki fogatatot es ſűletőt,ſűz Mariatol a mit az angil magarazza,neueſd őtet Ieſuſnac,vallyuc mi vrunknac ez az Iſtennek egyetlen egy fianak lenni,hogy kedig ez vallaſt nyluabban meg ertheſſuk rendſerint ekettőt kel latnunc. Előſer a Ieſuſnac neue minec magyaraztatic.Maſodzor,hog ez e Ieſus iſtennec fia legen

AZ ELSŐRŐL.

Senki nem ketelkedőt ſoha az ember felől ki a ſűztől ſűletőt,es a Sydoktul meg feſitetőt, hogy nem az volna az Ieſus: es nem az maſodic

ſemyel az haromſagban: Mert ez ő nekie tulaidon neue, mely Meg gyer mek koraban, az kőrniűl meteleſben az Angyalnak paranczolattiabol nekie adatot, mikeppen teneked Peter, es amannak, Ianos, mert az Ieſus, ferfiui tulaidon neu.

E neuet, nemelliek magyarazzak az ſido neuről, haſa, mely annit teſen, mint iduezitőt, auuagy meg tartot, es ez az Angyalnak magyaraza ſaual őſſue illik, hyad vgy mond az ő neuet Ieſusnak, mert ez ſabadittia meg az ő nepet az ő bűneiktől. Nemellyek kedig a Iehouah es aiſtol magyarazzak, ki annit tenne mint ferfiu Iehouah, auagy Iehouah ferfiu hogy ez ferfiu auagy ember Iehouah legyen, Szaiunckal vallani a Ieſuſt vrnak lenni, nem egyebnek mongyuk lenni, hanem aſt vallani hogy ez ember mindenek felette fel magaſtaltatot, es hogy vrra es iſten nelőtt, ſőt hogy ez a Ieſus az mi Meſsiaſunk auuagy Chriſtuſunk. Igaz nak talaltatik ez lenni ſent Ianoſnak 9 reſeből. Ezeket mondak az ő ſűlei, miert hogy felnek vala a ſidoktol, mert immar az Sidok azt vegeſtek volt őnnen kőſtek hogy ha valaki vallana őtet Chriſtuſnaclenni, az gyűlekezetnek kiűöle lenne. Azert mondatik Pal Apoſtolrol es, Actorum 9. hogy az Synagogaba be menyuen tanit vala hogy az Ieſus volna az Chriſtus. Azonkeppen Actorum 18. az Appollorol, es az iraſokbol bizonittya vala a Ieſuſt, Chriſtusnac lenni. Szaiunckal kel az ert vallanunk hogy a Ieſus a Chriſtus, auagy vr es Meſsias, auagy a Ieſuſt vrnak lenni. hogy kedig ez ember Ieſus legyen a Chriſtus auagy vr, niluan meg teſſik egyeb helyekbőlis, mint Acto: 10. Ty tugyatok A Nazaretbeli Ieſuſt mikeppen meg kente őtet az iſten ſ. leleckel es erő uel kiiaruan iol czelekeder, gyogytuan mindeneket kik az őrdőgtől biratatnak vala, mert iſten vala ő vele, Act. 13. Ennek maguabol hoza ki az Iſten az ő igireti ſerint Iſraelnec iduezitőiet e Ieſuſt 1. Tim. 2. Egy az iſten es egy a közbeiaro iſtenkőzőt es ember kőzőt az emberi Ieſus Chriſtus. Rőuideden eleg legyen, hogy meg bizonitottuk hogy a Ieſus embernek tulaidon neue legyen, es nem az lathatatlan maſodik ſemelye amint ſent Lukacznak 20 reſebűl nyluan meg tettzik, az Nazaretbeli Ieſuſrol ki terfiu Propheta vala, hatalmas czelekedetiben es beſedeben Iſten előt es mind az egez nep előt. bizoniczuk meg immar hogy az ember Ieſus Iſtennec fia legyen.

AZ MASODIK

AZ ellékezeſnek kiualtkeppé valo reſe ebbé vagő hogy ha az ember, ki az ſűz Mariatol ſuletőt Iſtennek fia, auuagy az acki az Attyanak al

nak alattyabol nemſetőt őrőktől fogua, es mely maſodik ſemelynek neueſtetik az haromſagban. Az Scholai Doctorok es mindniaian a kik ezeket kőuetik, tagadgyak ez embert Iſtennek fianak es Iſtennec lenni, es hogy mondataſſec Iſtennec fianak es Iſtennek, hanem czak improprie, idegen keppé, per Cőmunicationé Idiomatű, az az, Az ket termeſetnek egmaſſal valo reſesitesenek altala. mi kedig kik az igaſſaghoz ragazkottűk inkab, es a ſ. iraſnak nyluű valo bizonſagihőz, ellenek azt vallyuk, hogy ez ember Ieſus, ki ſűz Mariatol ſűletőt, iſtennek tulaidon fia, es nem egyeb, nem es mutathatni maſt. Hogy azert az iraſnak niluan valo bizonſagit, kik ezt bizonittyak, elő ſamlallyuk, ezt kel tanuſagul minekűnk elő vennűnk, hog a maſodik ſemelynek ſem nemzeſe, ſem czelekedeti, ſem elette, ſem erkőlcze, ſem tudomania meg nem irattatik, mind ezeket kedig (ha valaha lőt uolna elő kellet volna ſamlalni,) mert meg valtaſnelkűl es iduezitesnelkűl kőzbeiaro, es Iſtennek fia nem lehetet. Ennek kedig az ember Ieſuſnac Iſtennek fianak meg iratasa niluan vagyon, leg előſer a mikoron igertetőt paradiczomban. Annakutanna kik nek: maſodzor mely űdőben adatatot a Prophetaknak iőuendűleſek ſerint. Az ő fogantatala Angyalnak altala meg izentetőt Marianak, es czodalatos mehebe valo magzatnak ſekeſſeuel meg erősitettet. hol es mikoron ſűletőt, es mikeppen kik altal hirdettetőt, mikeppen fogattak őtet az emberec Az ő Egyptusba valo futaſa, es meg tereſe, predicallaſanak eleie Ianoſnak kereſtſegenek vtána. hol es kit, es mit tanitot, mi nemű czodakat czelekedőt, embereckel iot teuen, es az őrdőgtől meg niomoritatokat ſabadituan, hadakozuan az őrdőggel mikeppen ez vilagnak aldaſt hozot, es aſt a kinek halalon vala birodalma, mikeppen halalnak altala meg győſte, ezeket e dolgokat mind emberek, mind Angyalok lattak. Azonkeppen ken ſenuedeſet, halalat, fel tamadaſat, menybe fel meneſet, az Iſtennec iobian valo űleſet, es ennek e fiunak maſodic el iőuetelit az iras minden kőrniűl allo dolgockal minekűc előnkbe agga. A maſodik ſemelynek kedig es a mas fiunak auagnemſeſeről, a vagy nemſeſenek modgarol, auagy czelekedetiről es czoda teteliről ſoholt nem emlekezik: Innet meg terzik hog a fiu ki az attyanak allatriabol nemzetőt, a ſent iraſnac kiűűle gondoltatot doleg. Moſtan lattuc meg az bizonſagokat, mellyec bizonittyak ez ember Ieſuſt iſtennec fianac lenni. Matthei 1. Iacob nemze Ioſephet, Marianac feriet, kiből ſűletőt az Ieſus ki hiuatatik Chriſtusnac, es A mi ő benne ſűletőt ſent lelektől vagyon, fiat ſűl kedig, ez az ő neuet hyad Ieſusnac, es es nem eſmere

meg

meg ötet meglen ſůle az ö elſö fiat, es hiua ötet Ieſuſnak.

Lucę 1. Ime fogacz mehedben, es fiat ſůlz, es az ö neuet hiuod Ieſuſnak, es nagy leſen es a magaſſagbelinek fianak hiuatattik, es az vr Iſtennekie aggya az ö attyanak Da uidnak ſekit.

Lucę 3. A Ieſus mikoron meg kereſtelkedöt volna es imatkoznek, meg nylek a meny, es ſozat lönmenyböl, te vagy az en ſerelmes fiam, te benned meg engeſteltetem: Es az IESVS kezdet vala lenni vgy mint harmincz eſtendös, a mint velik vala Ioſeph fia. Bizonittya ſent Lukacz e Ieſuſt iſtennek fianak lenni, az attya Iſtennek bizonſag teteleböl, viſontag meg hamiſittya a hamis velekedeſt, mellyel velik vala e Ieſuſt Ioſephnek fianak lenni: A uagy ha inkab meg akarod erteni, a Ieſus, Ioſephnec velekedö fia, de az Iſtennek igaz, es tulaidon fia, az Sophiſtac ellen kik eſt Iſtennec nem tulaidon fianak mongyac lenni, maga Pal Apoſtol Rom 8. Iſtennec tulaidon fianak mongya ötet, mellyet mi erettönk adot halalra. Bizoniosdolog kedig hogy ez ember Ieſus fe zittetet meg, es adatatot mi erettünk, ki Ianoſtul es egy ſůletnek neueztetik, es az, a mit Chriſtus Ioan. 6: meg feitöt, Az en teſtem az, mellyet e uilagnac eletiert adoc. Meg akeppen. 1. Theſſaloni. 1. Es varni az ö fiat menyekböl kit fel tamaſtot halottaibol, a Ieſuſt. Actorum 4, A te kezedet ki nyuituan erre, hogy gyogytaſok, iegyek es czodatetelek czelekettesſenec a te fiadnak a Ieſuſnac neueben: Ez az ſaiunckal valo vallas, mellyet Pal Apoſtol minden hiuektöl keuan. moſtan immar laſſiuk meg a maſodik reſet, tudni illik a ſůnec az ö hitit.

AZ MASODJK.

MAſodik reſe a predicationak, hinni hogy az iſten ez vr Ieſtuſt fel tamaſtotta halottaibol, mindenek elötte ſůkſeg meg latnunk, kiczoda, es minemů Iſten ez, ki e Ieſuſt fel tamaſtotta halottaibol.

Pal Apoſtol az ö iraſanac igaz magyarazoia, mert Romanorum 6. eckeppen magyaraza meg ötet: El temettettünk ö vele egyetemben a kereſtſegnec altala az halalban, hogy ammikeppen az Chriſtus fel tamadot halottaybol atyanak diczöſegenek altala, azonkeppen myes vy eletben iariunk. Ime Pal Apostol bizoniaba itt az istent, ki a Chriſtust fel tamaztotta atyanac neuezi mikorö fel tamaztatnak mögá attianak diczöſſegenec altala: Naghoſu predicatioual feiti eſt meg Peter Apaſtol Act: 2: kit az iſten fel tamaſta meg ſabadituan pokolnak faidal mitöl vtanna veti a bizöſagoknac ſamlalasoknac vtanna, e Ieſuſt fel tamaſtotta az Isten, kinec mi tanubizonsagi vagyunk köuetkezik az

ma

magyarazatot, kiczoda legyen az iſten ki fel tamaſtotta a Ieſuſt Iſtennec iobiaual, vgy mond, fel tamaſtatot es a ſent leleknek igeretit el veuen az attyatol. Az attya iſten azert az az Iſten, ki az Chriſtuſt fel tamaſtotta: Az Apoſtali Credoban es azt vallyuk, ůl az atya iſtennek iobian. Ha valakinek euilagos bizonſagtetelec eleget nem teſnec, laſſa meg az Apoſtolokat ſoluan e dologrol Acto. 3. 5. 10. es 13. hogy kedig nehol az iras emlekezik, hogy az Chriſtus önnenmagat fel tamaſtotta, Annak az ö magyarazattya Ioan. 10. niluan vagyon, es ezt a paranczolatot vöttem vgmond az en attyamtol. Es Ioh. 5. a Chriſtus bizonittya, hogy az attya eletet ádot a fiunak.

Ez hitböl mellyel paranczoltatik hynnünk hogy az Iſten fel tamaztotta a Chriſtuſt halottaibol, ket dolgot kiualtkeppen kel eſůnkbe vennünk:

Elſöt. Pal Apaſtal, minemů iſtent tamaſt elönkbe:

Maſodikat. Miczoda az attya iſténec az ö tulaidö neueſeti

AZ ELSÖRÖL.

MINEM V̊ Iſtent tamaſt elönkbe Pal Apoſtol az egyeb Apoſtolockal egyetembe, az ö iraſabol vilagoſſon meg tetzik. Mert ö az ö iraſaban Illyen ſolaſnac mogáiual ęl. Adolt az Iſten es az mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac attya, Es kegyelem es bekeſeg az attya Iſtentöl: Nem emlekeſic azert ſoholt ez ö iraſiban a harmas Iſtenröl, ki egy es harom, harom es egy: Söt nyluan meg tetzik e Pal Apoſtol beſedeböl hogy a Sophiſtak tudomania hamis, kiuel ök az harmas Iſtent oltalmazzak, tudni illik, valamikoron ez ige, Iſten, vetettetik ö maganac, indefinite, hogy ot az egez haromſag ertetetik: mert it az ige iſté, vettetik indefinite ö maganac az az nem nez egyeb neuezetre, tudni illik az atyara, a vagy fiura. Az iſten tamaztotta fel vg möd halottaibol, mind az altal harö ert né vetetik, mert Pal Apoſtol iraſanac ellene leſé. De hog meg roſhatot tamaſnak mutataſſek ez léni az Iſtének igeieböl töb bizö ſagokat hoſok elö hoga Sophiſtaknac iſtene közenſeges keppé vetettetöt, mutaſſec meg haſontalães heaba valo talalmãnak leni. Io. 3. vgy ſzerete az Iſten euilagot hogy az ö egy ſůletet ada hog mindé a ki hiſenö benne, el ne veſen, de örök eletet vallyö ittis az ige Iſté, né haromert vetetik, noha indefinite czac ömaganak

vette

vetetik,de az attya Istenrôl ertettetik, mert a Christus atya Istẽ fia, nem haromsage kit az attya adot, es ez vilagra el küldet. Ezen dolgot bizonittyak az kõuetkezendõ igekes:Mert az Isten nẽ küllte az õ fiat ez vilagra hogmeg ityllye euilagot, de hogy ez vilag meg tartassec õ altala.Itt az ige Isten, közönseges keppen. haromert nem vetetetik, mert õ maga a Chrũs Io.6.meg magarasa kiczoda legyen az,az Isten,a ki õtet el küldõte, ez kedig az en attyamnak akarattya a ki engemet el küldõt,hogy minden ki lattya a fiut es hisen õ benne, örök elete legyen.Es Io. 5. es a ki engemet el küldet az en attyam.

Ioan.4 Azisten lelek: Az ige isten,vettettetik indefinite de mind az altal nem magyarazhatni haromrol,hanem czak az attyarol mert a Christus õ maga ekeppen sol. Az igaz imadok imadgyae az attiat lelekben,es igassagban, mert az attya es affeleieket keres,a kik õtet imadgak.Vtanna veti,az isten lelek,hogy meg mutassa hogy nem haromrol sol,hanem czak az õ attyarol

Rom.8.ha az isten mi erettünk,a vagy melletünk vagyon,kiczoda ellẽünk? ki az õ tulaidõ fianak nẽ ẽgedõt,de mi erettünk mĩdniaĩ atta õtet.It az Isten ki az õ fiat erettünk aggya,az attya mert czak ennek vagon fia,es nem masnak valakinek:mert ha ez en kiuõl mas volna,azis attya volna,mert fia nẽ lehet senkinek hanem czak attyanak,hanem ha az attyat fiu nelkül,es a fiut attyanelkül vallyuc lenni.

1.Chor,1.hiũ az isten ki altala hiuatattatok az õ fianak a mi vrunk Iesus Christusnac tarsasagaban.

1.Thess. 1 Es mikeppen tertetek az Istenhõz,a baluanioktol, hogsolgal liatok az igaz es elõ istennec,es varnatok menybõl az õ fiat a Iesust,kit fel tamastot halottaibol,ki meg sabaditot minket a iõuendõ haragtol.

Heb.1.Sokkeppen,es sok moddal regen solot az Isten az attyaknac a prophetakban,ez vtolso napokban solot minekünk az õ fiaban.

Heb.3 Aki mindeneket teremtet Isten az Es Moses hyũ vala vgyan minden õ hazaban,mint solga,asoknac bizonsagra kiket mondani auagy hirdetni kell vala: Christus kedig mint a fiu az õ hazaban.

Ha effele

Ha effele bizonsagokat akarnec elõ samlalni a nap sem volna eleg, miert hogy az közönseges istenrõl a sent iras semmit nem sol, es minekünk mindenkoron az egy Istent,az Iesus Christus attyat aiánlya. miert hogy kedig ez ketelkedõ dologban vagyon mindenvetelkedesnek sõ maia, tudni illik,mikoron a sent irasban neueztetik az egy isten, hogy ha azt haromrol auagy czak õmagarol az attyarol kel ertenünc.

Ez ketelkedõ dolognak meg feitesben,mikeppen minden egyeb dologbanis,leg elõser meg kel latni,mikeppen e dologrol a prophetak,mi keppen a Christus, es mit az Apostolok ertettenek:vtolsosor ezek vtan meg tekinthetni az regi iras magarazokatis,kic az õ údõiecben valo keresztyeni gyülekezetnek hytit, vtannok valoknak akartak esmeretekre adni irassockal:es ha ast be vesyüc,a mit a regi keresztieneknek gyülekezetiben hittenek,nyluan lesen hogy nem vy velekedesnek talaloinak, hanem a regi tista es egyũgyũ hũtnek oltalmazoinak meltan itiltetünk lenni.

Mindeneknec elõtte,a prophetak az egy istent az õ elsõ es fõ czelekedetirõl teremtõnek neuesik,mint Gene.1 Esa.44.45.Mala.2.es mind selel. Ezt ez Elohimot teremtõnek,a Christus es az Apostolok nẽ haromrol, hanem az attyarol magyarazzac:Christus Matthei 11.ast mongya, halat adok teneked attyam, földnek es mennynec vra.Az attyat neuesi vrnak, es Elohymnak földnek es menynek teremtõienek.

Matt. 19. nem oluastatoke hogy a ki teremtõtte az emberr kesdetben, ferfiuua es asoniallata teremte õket: Az ige teremczünk Gen· 3 az embernek teremteserõl mely vagyon, nem haromrol,hanem az egyrõl,tudni illik az õ attyarol magyarazza, sockalinkab nem õmagarol.

Azonkeppen Marci 10. A teremtesnec kezdetiben ferfiuua es asoniallata teremte õket bizoniaba ha az Christus az õ attyaual es a sent lelecekel czelekedet, es teremtõt volna, semmikeppen el nem halgatta volna, sõt miert hogy õ az igassag,nem tagadhatta volna meg, sem kellet volna meg tagadnia,de inkab ast monta volna,En az attyaual teremtettem mint Ioan.5 En es az en attyam mind eddig czelekedik az kornak meg gyogytassaban bizonittya.

Marci 13. Lesnek a napokban oly niomorusagok a minemũek nem voltanak allatoknak teremtesetõl fogua,mellyet az isten teremtõtt,mind ez ideiglen,sem lesnek.

Lucę 3, ki volt Henos,ki volt Seth, ki volt Adam,ki volt Istene.mindenik Testamentomban nem egyeb hanem az attya Isten ertetic.

Lucę 10. Halat adoc teneked attyam,menynec földnec vra,Az Apostoloc Act.4 te vagy az Isten,ki teremtettel földet mēniet,tengert, es mideneket kic ezekben vadnac,ki Dauidnac a te szolgadnac szaia altal mōdotal miert dühösködnec az poganoc,es a nepec miert gondolnak heaba valokat? fel tamattak e földi Kiralyoc es a feiedelmek egybe gyülienek a te szent fiad ellen az Iesus ellen kit meg kentel- Az apostoloc imatsaga ez,kiben segitsegre hiiac az istent ki földet menniet teremtöt, Ez harmas nem lehet,mert mindiarast emlekeznec Dauidrol ki a szent lelec altal szolot,mert az attya isten az ö lelkeuel szolta Prophetak altal,mikoron az ö inditasabol szolnak,es kiualtkeppen emlekeznec a Iesusrol, de nem vgy mint masodic szemelyröl a haromsagban,ki egy Isten az attyaual,hanem mint arrol kit az isten,földnec mēynec teremtöie meg kent,

Masodzor a prophetac az egy Iehoua istent neuezic,minec vtanna a földnec mēynec teremteset el vegezte volna,hogy meg ielentetnek czac ötet egyedül lenni az el fogyhatatlan ki folyo kutnac, es hogy minden allatoknac termezeti ö benne tartatnac meg,sőt hogy ö legyen kiben elünk, mozgunk,es letünk vagyon.Pal Apastol 1.Chorin.8.Ephe.4.Az egy Iehoua Istent kiböl mindenek vadnac,atyanac neuezi.

Harmadzor az ö nepenec vyonnan valo valasztasarol es velec valo frigy tetelröl, Abrahamnac,Isaknac es Iakobnac istenenec neuezetic, melly mondast az Apostoloc Act.3.az atia istenröl magyaraznak illyen bezeddel, Abrahamnac Istene,es Isaacnac Istene es Iakobnac istene az mi atyainknac istene meg diczöitette az ö fiat a Iesust, Az ötedic rezebē kedig azt mongac,Ami atyainknac istene fel tamasztotta az ö fiat a Iesust,kit ti meg öltetek a fan fel figeztuen. A Christus kedig ö maga Mar:12.azt mongya, Az halottakrol kedig hogy fel tamadnak,nem olvastatoke?Moses könyueben, a czipke bokorbol mikeppen szolot neki az Isten monduan,En vagyoc Abrahamnac,Isaknac es Iakobnac istene Az isten nem a meg holtake,hanem az eleuenecke.

Negyedzer az ö nepenek Aegyptusbol valo ki szabadulasarol neuezetik egyptusbol az ö nepenek ki hozo Iehouanac.Exo.20.Deute. 5. Hald meg Israel En vagok a te vrad Istened: ki ki hoztalac, Egyptusbol szolgalatnak hazabol. A Christus ömaga nem haromrol magyaraz za ezeket, hanem az ö attyarol,Ioan.8.ha en magamat diczöitem,az en diczöszegem semmi,vagon atyam mely engemet diczöit,mellyet ti mondotoc hogy a ty istentök. szent Istuan Acto.7.Es Pal Apostol Acto.13. Az Israel nepenek istene valasztotta a mi atyainkat, es fel magasztalta az

nepet mikoron iöueuyenec volnanac Egyptus földen,es az ö hatalmas kariaual ki hoza öket belöle Esaię 43.

Ezekböl nyluan tetzik meg minemű istent minekünk a prophetak, Christus es az Apostoloc predicallottanac, es minemüet mostanis(ha a prophetaknac,Christusnac, es az Apostoloknac niomat követni akarunc) a Christus hiuenek kell predicallanunk.mert ha Christusnac nepe es a mi pastorunknac iuhai akarunk lenni szükseg hogy eleuen kövec legyünc fel epitettec a prophetaknac,Christusnac, es az Apostoloknac fundamentoman,es e dologban semmit egyebet nem keresheтünk.

De hogy az ellenkezö fęl ez fidalommal ne nehezęczen, hogy mindenestöl fogua a regieknec az ö irileteket meg vettetüc, Azert az ö kedue kert az attyakbol egnehany helyeket elö szamlaloc.

Ireneus negyedic könyuennec 13. rezeben.Es harmadic könyuennec 6, 11.es 12.rezeben.es negyedik könyuenek 14 rezeben,Az egy Istent,nem harmat ösue,hanem a Christus attyat mongya lenni.

Iustinus kedig a könyubenkit Marcion ellen irt:azont bizonittya.

Hilarius harmadic könyuebenkit haromsagrol irt,magarazuan a s. Ianosnac irasanac czickelyet 17. rezeböl Ez kedig az örök elet, hogy tegedet egyedül valo egy istennec esmerienec,es a kit el küldöttel a Iesust Christust,nem haromrol hanem az attiarol magyarazza.

Ha azert e neg rendbeli dolog az igassagnac tudakozasara Illyen nilluan valo bizonsagtetel,mellyec egy szaial,nem harmas, hanem az egy Istent a Christusnac atyat elönkbe adgyac:nem kel ketelkednünc hogne e volna az tekelletes igassag,mellyet az egy istenröl,a Chrüs Iesusnac atiarol tanittunc:es ninczen ok a hog az ellékezöfel azt hania vesse,A Chrüs tahatne isten mert ha a fedel el vetetuen A s. irasra mint eg proba köre mindeneket rea vonszünc,es az Istennec igeieböl az Istennec igaz esmeretiröl ertekezünc,minden szur szauar es vyszaltatas meg szünic.

Leg elöszer azert ezt kel eszünk be vennünc,hogy az isteni neu, Az vrnac minden hatalmasszaganac es meltosszaganac neuezeti es kiualtkeppen ahoz illik ez neu, a ki mindenek felet vagyon,es a ki mindeneknec vra:Kiralyoknac Kiralia,es vralkodoknac vra,kitöl mindenec vadnak ki czak egyedül mindeneknec attya es teremtöie. Tulaidonittatik ez neu teremtöt allatoknakis,de nem tulaidonkeppen: mint valakiknec hatalmasszagoc es meltosszagok,auagy felső birodalmok istentöl engettetöt valakiken vagyon,azok Isteneknec mondatatnak,mint Moses Pharaho istenenec mondatik,es Cyrus,Israel nepenec Istenenec.Es ha szabad

bad peldaul be hozni az poganok irasit a sent iras melle, A uguſtus Czaſar Vergilius Iſtene volt: Lentulus Cicero iſtene, mert ő volt az ő be iktataſanak, es haza ſerſeſenek oka, Es ez illyen okbol neuezi az iras iſteneknec azokat, kiket a felső es őrek iſtē valami kegelmeſſegeuel hatalommal, es kiualtkeppen valo aiandekiual fellyeb à tőbbinel meg iedzet es meg ekesitőt, es innet mongya Dauid, en montam hog Iſtenec vattok, es a magaſſagbeli Iſtennek fiai mindniaian. Es Exo. 22. Az Iſteneknek meg ne vond az ő meltoſagokat, es a te nepednec feiedelmenec gonoſt ne mong, Es ha ſinte a lopo meg nem tudatik es a haſnac vra vi teteſſec az Iſtennek eleikbe, es mind kettőnec az ő igie az Iſtenec eleibe iut. Ezek kedig nem termeſet ſerint valo iſtenec, de az fő es hatalmas iſtennec keduenec, es aiandekanak altala: es ezokaert Soha azon Iſtennek neuezetiuel nem neueſtetnec, mely neuezet czak egyedűl az hatalmas iſtent illeti: mert efele Iſtenek es vrak a ſidoknal kiknec iſtennec neuezetiuel aidonittatik, kűlőmbeſtettnek, Elohymnac es Adonainac hiuattatnak,

Annak felette harom egyenlő termeſet ſerint valo Iſtent allatni es hini niluan valo karomlas, es atkozot hitetlenſeg, mert ſűkſeg mindeneket az egy iſtenre vinnűnk tudni illik arra, ki mindeneknec lettenek oka es mindeneket az ő akarattya ſerint teremtőt, mert czak őmaga termeſet ſerint valo iſten: A tőbbi kedig, valakic nem ő magoktol valo iſtenek, az iſtenſegnec neuezetit az egy atya iſtentől valo iſteneknec neueſtetnek, mert az hatalmas iſten, es fő feiedelem meg ſentelheti az ő teremtőt allatit es iſtenſeggel be tőlheti.

Harom azert termezet ſerint valo egyenlő iſteneket ſemmikeppen nem alathatunk, mert ha aſt miuellyűc, ſűkſeges keppen kőuetkeſik hog harom teremtőket, es harom attyakat alaſſunc, mert czac az atyanac ki őmagatol valo iſten, ki mindeneket teremtőt, iſtennec neue kiualtkeppen illik. es czak ő tulaidonkeppen es igazan iſtennec neueſtetic

Immar ez meg mondot beſedekből, kőniű meg itelni mikeppen a mi vrunk Ieſus Chriſtus iſtennec igaz fia mondataſſec iſtennek, mert az ő Iſtenſegenec oka az attya iſtentől vetettik, es igaz iſtennec az igaz iſtentől mondatik. minden teremtőt allatoknac iſtene, de nem az attyanac iſtene ki ne kie mindeneket alaia vetőt: Sőt az attya, ki czak egyedűl es őmagatol valo iſten az ő fianac vra es iſtene, Amikeppen az ő fia ſol, El megyek az en attyamhoz es a ti attyatokhoz. Az, en iſte-

nem

nem miert hagyal el engemet. es Apo. 3. es meg irom raita az en Iſtenemnec neuet, es az en varaſomnac neuet. Nem illik ide azoknac magarazattioc, kic aſt mongyac hogy az iſtennec fia ezeket ſolotta ugy mint ember, es nem mint iſten.

A felelet ez azoknac, hogy az iſtenſegnec az ő miuolta mely a fiuban vagyon nem illik egyebhőz, hanem ahoz, ki fogantatot ſent lelektől es ſűletet ſűz Mariatol, Annak okaert nem vetetik el az attyanac az ő meltoſſaga a fiura, Iolehet a fiu az atyatul lőt minekűnc vrunc es iſtenűnk, es mi feiűnk, mind az altal az attya iſten az ő fianac vra, Iſtene es feie. 1. Cor. 11. Es a fiu alaia vettetőt az ő attyanak. 1 Cor. 15. es az ő attia hazànac gonduiſeleic Heb. 3. Ennek okaert a fiu, vgy mint a mi iſtenűnk es a mi feiűnc az ő attyanac Iſtenſeget es meltoſſagat eſmerte ő magaban, Innet vagon hogy a propheta ez Iſtenſegnec az ő miuoltat, tudni illik az attyaet, es a fiuet niluan meg feitőtte, ſoluan a fiurol Pſal. 45 Szeb abrazatu minden emberek fiainal, a kegelem el őntettőt ate aiãdekidban. Ime mikeppen Dauid lelekben a fiut Iſtennec neuezi, es az attyat az ő fianac Iſtenenec: Mert az igec, a te ſeked O Iſten. Es meg kent tegedet O Iſten, vocàtiui ſunt caſus. az az, fel kialto beſedek, es a fiura ertettetnek: Akit annac vtanna mond, Ate iſtened, az atyarol ſol, ki meg kente es meg ſentőlte a fiut. Azonkeppen a bőlczeſſeg, mely Iſtennec fianac abrazattya, Es meg gyűkereſtem a tiſteletes nep kőzőt, es az en Iſtenemnec reſzeieben az en őrekſegem.

Nagy vilagoſſon velem hog meg erthetic immar mindenec, a kic az irashoz halgatni akarnak, hogy a fiu az attyatol valo Iſten, es hogy ſereſtetet az atyatol, hogy mindeneknec iſtene legyen, es hogy az ő attyanac iſtenſeget es meltoſſagat eſmeri magaban, Iollehet hogy az Görőgőknel es a deakoknal az Iſtenſegnec neuezetinek kűlőmbſege nem talaltatik, es mind az egy Iſtennec neueuel neueſtetnec.

Egy azert a termeſet ſerint es őmagatol valo iſten, őrőcke valo lathatatlã, fő, halhatatlã, meg foghatatlan, ki a vilagoſſagban lakik, kibẽ ſéki nẽ mehet, ki mídeneket bir, terẽtet mídeneket kitől mídenek vadnac es biratatnac: ez minden iſteneenec iſtene, kiralyoknac kiralya, es vralkodoknac vra, Iehoua, attya, kit czac ő magat az iras tulaidonkeppen, es kiualikeppen iſtennec es attyanac neuezi, Leg előſer kőzőnſegeskeppen mindniaiunknac attyanac, Annak vtanna tulaidonkeppen es kiualtkeppen a mi vrunk Ieſus Chriſtuſnac attyanac, mely dolgot P A L Apoſ

tol vila

tol vilagoſon meg magyaraz. 1 Corinthiorum 8. Mi nekünc, vg mond, egy iſtenünc vagyon.

Innet nyiluan tetzik meg hogy, az iſtenſegnec neuenel az teremtőt allatokis meg ekeſitetnec, de az eg iſtennec keduenec es engedelmenec altala, es eckeppen mondatic iſteneknec Iſtenenec, feiedelem es mindeneknec attya, mindenec felet, mindenekőn es mindenekben. Epheſio. 4. kiben vgy mint egyetlen egyben, fő termeßet ſerint, es őmagatol valo iſtenben egyebek mindenek rekeztetnek, es ő nekie alaia vettetnek, es ő nekie engednec: Es ez alſo renden valo iſteneknec ſokaſſaga, az eg Iſtennec iſtenſegenec meltoſagat meg nem vonßa, ſem meg nem homaliosittya, mert minden teremtőt allat az egy teremtő iſtent halgattya, es czak ő hozzaia, vgy mint fő, es felſeges Iſtenhőz fel néz es ſohaßkodic, ő tet tißteli es imagya, kiről az egeß ſent iras tanubizonſagot teßen hogy egéb iſten annac, melly Deut. 6 ſol, Hald meg Iſrael, a te vrad iſtened eg iſten. Es Deut. 10. Iehoua iſteneknec iſtene. Es pſal. 50. Az Iſteneknec Iſtene ſolot. Es Pal Apoſtol Galat. 4. mikoron nem eſmeritec vala az iſtent, ſolgaltoc vala azoknac, kic nem termeßet ſerint valo iſtenec. 1 Timot: 6. 1. kit az ő időiben meg mutat ama bodog es czac ő maga valo feiedelem, kiralyoknac kiralya es vra, Theſſa. 1. hogy ſolgalnatok az igaz es elő Iſtennek. 1 Timot. 2. Egy az iſten egy a közbeiaro. 1. Tim. 6. paranczolocteneked az Iſten előt ki mindeniket meg eleuenit, es az Ieſus Chriſtus előt. Titum. 2. Meg vilagoſodec minden embereknec az iſtenec amaz idueſleg hozo kegyelme.

Vedd iol eßedbe, mikeppen az iras az Iſten közőt, es az Iſtennec fia közőt valaßtaſt teßen, es ha ſorgalmatoſon meg tekinted, meg latod hog az egeß iras mindenkoron egyűgyűkeppen es kiualtkeppen az attyat neuezi iſtennec, nem a fiut mind az altal, külőmbőz a fiunac iſtenſege az egyeb iſtenektől. Mert az attya iſten egyebeket meg iſteneſitőt es meg ſentelt mertek ſerint, mint fogadot fiakat: es azert voltanac Moſes es Cyrus Pharaonac es Izraél nepenec reß ſerint valo iſtenek, A Chriſtuſt kedig vgy mint az ő tulaidon aldot fiat az iſten mertecknekűl ſentelte meg, es tellies keppen az ő ſent lelkeuel es minden Iſtenſegeuel be tőltőte hogy valoban iſten legyen, kinek tellyes voltabol mi onyaian vettűnk.

Nem ellenkezic, a fellyűl meg mondot dolgockal, hogy a fiu az ő attiahoz iſtenſeggel, hatalmaſſaggal es diczőſeggel egyenlitetőt legyen: mert minden iſtenſeg, diczőſſeg, es a fiunac egyenlőſege az attya iſtentől vagyon, es eſmeri magaban a fiu vgy mint Iſtennec aiandekat, a mikoron

azt mongya, Adatatot ennekem minden hatalom menyben es a földen. Peter Apoſtolis azt monga, bizonnial tudgya az egez iſrael haza, hogy vrra es Chriſtuſa tőtte ezt a Ieſuſt az Iſten.

Pal Apoſtol azt mongya az iſten nagy tißteſegre felmagaßtalta őtet, es ada ő nekie neuet Phil. 2. Es az Iſtennec minden Angyali imagac őtet Heb 1. Epheſ. 1. A Chriſtuſt fel tamaßtotta halottaibol, es le űltete őtet az ű iobiara meniekben Heb. 1 kinec az Angyalok kőßűl monta valaha, en fiam vagy te. Apo 5. melto a baran ki meg ölettetőt el venni az hatalmat. Iollehet hogy a fiu hogy az ő attyanac aiandekabol lőt egyenlőue erőuel, diczőſeggel es hatalommal, mind az altal, nem akart az egy enlőſſegnec aiandekaual gonoßul, auagy vißa elni, es gonoß hatalomra, es ragadozaſra forditani a mint Pal Apoſtol erre meg tanit Philip. 2 Ennek okaert az iſten nagy meltoſagra fel magaßtalla őtet, es mind menieieket, mind földieket es pokolbelieket nekie alaia vette, es vrra es Iſtene ßerße hogy minden teremtőt allatok őtet imadgyac es tißtelliec. Rőuideden, Anni erőt, hatalmat keduet, Aldaſt, diczőſſeget, es iſtenſeget a mindenhato atya helyheztetőt az ő ßerelmes fiaban, a mennyt leg inkab helyheztethetet, es ez ő egyenlőſegebenes kiraly ſekibe űtet helyheztette, es anni tißteſeget akar mi tőllűnk tulaidonitatni az ő fianac mint ſinte őmaganac.

Ennek okaert valaki nem eſmeri a Fiut, az tagagya az attyates, mert nem adatot tőb neu az ęg alat embereknec kiben kellyen iduezűlniec es idueſſegeket remelinienec, hanẽ czac az iſtennek Fianac a Ieſus Chriſtuſnac neueben, ki minekűnc egyetlen egy vrunk es iſtenűnc, a mint Thamas: es Pal Apoſtol, es ſent Ianos nyluan vallyac.

Szűnnienek meg tehat az ellenkezőfel a karomlaſtol, mellyel az igaſagnac tudomaniat, ki egyenlő a Prophetaknac es az Apoſtoloknal iraſiual, akariac el boritani. es aßt mutatni hogy mi a Chriſtusbol baluant auagy abrazatos iſtent, auagy czac tißt ſerint valo I S T E N T tanitananc es vallananc lenni, kiczoda mereßlene ezt ſolni erről? Miert hogy a baluani a mint Pal Apoſtol mongya, valami űreſſ allat, es ſemmi: Acki kedig attyanac iſtenſegeuel be tőltőtte fogantataſaban, es ßületeseben lehete baluan, es ſemi? ki teßi űtet abraßatos iſtenne kibẽ a minemű abrazaſok voltanác, meg ßüntenec, Es mindẽ tőruiẽbeli abraztataſok be tőltenec, Sőt ki az iſtennec minden czelekedetinec meg tekel leſeßauag, Ez mondaſſok tißt ſerint valo iſtẽnec tulaidonitatnake? ki mi den Patriarchaknal, prophetaknal es minden kiralioknal nagyob? ki fiu es őrőkes, kinec az attya mindeneket keßeben adot es aki őrőkős kepẽ

bir mindeneket,es vallya,hogy mindenek a kic nala vadnac az ő at tiac. Ezek mikeppen hogy az attyanac az ő meltoſſagat erősitik,azonke pen a Chriſtuſt magaſtalliac:minemű diczőſſege nagyob lehet a Chriſ tuſnac,mint mikorő eſmeriűk őtet az attya iſtentől minekűnc ſereſtete tet igaſſagunknac,meg ſentelesűnknec, es valczagunknac lőnni ? Az Chriſtus őmaga ſem oltalmazta az ő czelekedetit es tudomániat az Pha riſeuſoknac karomlaſi ellen,egyeb erőſſeggel,hanem az attyanac melto ſagaual,es ő benne vallya hogy az ő kiualtkeppen valo diczőſege hely heſztettőt,Mert mindeneket az attya adot nekic, hogy tanubizonſagot tegyen ő felőle:

III. PREDIKACIO.

MIkorő Pal Apoſtol az atya iſtenről aſt mongya,hogy az vr Ieſuſt fel tamaſtotta halottaibol:Az atyat a Ieſuſtol meg valaſtya, mert mas aki tamaſtia es mas a ki tamaſtatik, ſellyeb valoua es teſi aſt a ki tá maſtotta fel,hogy nem a ki tamaſtatic, egynec vallya tahat az iſtent,ki Ioteue, es io akaro,kitől valami vagon,es valaminemű lathato es latha tatlan, akar nemzetőt akar ſűletőt,akar teremtetőt legyen,a nag mikep pen ſarmazot legyen, mindenek nec eredeti tűle vagyon,kinec az ő di czőſſeget,es veghetetlé valo felſeget ſemmikeppen meg né foghatni, ki miert hog ſemminelkűl né ſűkelkedic,ami ſűkelkedeſűnknec legitſeggel lehet:minden ionac kut feie es fő oka,Ez oly igen niluan vagyon, hogy Pal Apoſtol Rom.1.a poganokat termeſetnek vezerleſcből monga hog meg eſmertek: De hogy ez Iſten Chriſtus atya legyen,kie minden felő meltoſſag,eſt az iſtennec igeiből eſmeriűk, es valliuc hogy ſoha nem volt lathato es valtozo:ſoha nem ſűletet, ſoha ember nem volt, ſoha nem Kűldetetet,ſem nem ſenuedőt,ſem meg nem holt,es fel nem tamaſ tatot,de mindenkorő aző lathatatlan iſten,meg foghatatlanes valtoſ- hatatlan maradot,es valamie vagyon a fiunac, míden ő tőle vagyon.

Az Iſtennec fia kedig,igaz ember,igazan nemzetőt es ſűletőt,igazan kűldettetőt, Lattatot,es tapaſztaltatot, igazá ſenuedet,meg holt es fel ta maſztatot,eſmeruen az atyat fellieb valonac es nagyobnac őmaganal lőnni. Ioannis 10.14. Az attia nagyob nalomnal, Es az attya nagyob mindeneknel.az egeſ ſent iraſnac igaſſaga,es az Chriſtus vallaſa, min denűt az atyanac tulaidonittia a fő meltoſſagot: Leg előſer Ioan.17. mikoron ezac őtet egy iſtennec nevezi,magyarazuan,ki legyen az, a ki ő töruenben őmagat mondotta egy Iſtennec lűnni, kinelkűl maſ

ninczen.Es 1.Cor.3. mondatik,ti kedig Chriſtuſe vattok,a Chriſtus ke dig az Iſtene.ved eſedbe itt a fő meltoſagot:es a rédet:mi Chrűſe vagűc mert ő minket maganac tulaidő neppeue valaſtrot a vagrendelt,es azert ő a mi vrunc es mindniaiunknal fellyeb valo, Chriſtus kedig az iſtene harmas tahat né lehetnec,miert hog a Sophiſtac vallaſa ſerét a harő kő zűl egic, azert ő az attya Iſtennec fa tehat kitől vagő az ő lete Ioan:7.ő tűle vagyok.Azonkeppen tizenegyedic reſeben,minden ferfiunac feie a Chriſtus,az aſoniallatnak ſeie kedig a fetfiu,A Chriſtuſnac kedig fe- ie az iſten.ved eſedbe a rendet es a modot:A Chriſtus ſeie a kereſztieni gyűlekezetnek. Epheſiorum.1.Coloſſenſium 1. Az aſonniallatnac ſeie a ferfiu: igy rendelte az Iſten eſt e rendet,hogy a ferfiu es az aſoniallat- nac az ő ferie legyen az ő feie. mert ha ez rendeles nem lőt volna, Ahaſnac az ő gonduiſeleſe es igazgataſa helyen nem marathatna fel- lieb valo kedig a Chriſtuſnal az attya,ki az ő feie,es kittől eletet es min deneket vőtt. Eckeppen Epheſiorum 1 mondatik Az mi vrunk Ieſus Chriſtuſnak attyanak,diczőſſegnec attianak.Epheſusbelieknec irt leue lenec negyedik reſeben Egy az Iſten es mindeneknec attya ki minde nec felet,es mindenken vagyon 1 Corinthiorum 15. mindeneket az ő labai ala vetőt,a mikoron kedig aſt mongya mindeneket alaia vetőt, ket ſegnelkűl atul meg valua,a ki nekie alaia vetőtte.

Erre azert az attyanak fő meltoſagara valo tekintetből,egyenlőſeg- nec nagy kűlőmbſege mutatik meg,mely egyetlenſeg az attya kőſőt es a fiu kőſőt vagyon, mikeppen eſt őmaga a Chriſtus Io. 6. meg maga raſta illyen beſeddel, Ala ſalottam mennyből hogy miuellyem nem aſt a mit en akaroc,de azt a mit az akar,a ki égemet el kűldet,miert hog a Chriſtus niluan mongya,hogy nem aſert ſallot ala hogy azt miellye a mit ő akar,ielenti hogy az ő attyanak olly alhatataſon akar engedni, hogy ha valamirkeuanna es,mind az altal nem akaria hogy az ő attya akarattyanelkűl lenne, kit voltakeppenis meg mutatot,mikoron az iſo nio kin ſenuedeſnec ideie el közelgetne, imatkozek,hog ha lehetſeges volna mulnec el az a kűn tűle,mert azt mőga Abba atiá mindenek le- hetſegeſek teneked veddel e pohart tűlé. Niluá meg tetſik inet hog az Chrűs né az őmaga,hané az ő atianac akaratiáac égedőt,miert hog kedig a Chriſtus azert talaltatik eſt mielni,hog az ő attyanac riſteſſeget kiuel tartozik meg adna az atyanac nag fő meltoſſaga mutattatik meg innet mert a hol mídékeppé valo egélőſeg vagő,ot egic a maſiknac akaratiatul né fyg,de mindenic a mit akar es valamikoron akaria aſt mieli,kőuet keſik,tehat,mikeppen a fiu aſt monta,nem kereſem az en akaratomat,

de az en attyamat a ki engemat el boczatot, Azonkeppen az attyanac es aſt kellene mondani, nem keresem az en akaratomat de keresem az en fiamnac akarattyat a kit en boczattam. Azonkeppen a fiu aſt mongya, Abba atyam el vegyed tűlem a pohart: Illet volna tahat az attyanak is mondani, el ved előlem ez kőniőrgeſeket, es ne legyen a mit en akarok hanem a mit te akarz az legyen, De ez ſemmikeppen nem illet az atiahoz, a mikeppen a lőt dologbol meg tetzik, mert az iſten az ő Angyalat küldőte hoſaia ki őtet meg erősicze. Azonkeppen Ioan. 5. Ahol a fiunac adatot egyenlőſeg magyaraztatik, az egyetelenſeg es meg mutattatik, mert az attya eletet adot fianac, es a fiu nem adot az atyanak.

Harmadſor pal Apoſtol az hitnek es az vallas tetelnec az ő czelekedetit es rendit mutatty a meg. A hűtnek kedig es az vallas tetelnec czelekedeti. auagy ereie es gyűmőlcze az iduőſſeg: mert azt mongya, iduezűlſ A rend kedig, ſiuel hiſnec az igaſſagra, Szai al lesen kedig az vallas tetel az idueſſegre,

Ezeket hogy meg ertheſſük, rend ſerint ezekről ſolűc:

Előſer pal Apoſtol mint erezen itt az igaſſagnac igeien:

Maſodzror mikeppen igazultatunk meg.

Harmadſor, miczoda haſna legyen ez tudomannak,

AZ ELSŐRŐL.

SZI uel kel hinni az igaſſagra: Az igaſſagnac igei it ehelyen bűnnek boczanattyat, iedzi: mert hittel veſűc bűnűnknec boczanattyat es eſt az iſtennec io voltat, mellyel a hamis es hitetlen embereket meg igazittya, meg mutatuan az ő nagy betegſegeket, a bűnt, halalt es karhoſatot, es ezekből őket ki ſabadituã eletőt es igaſſagot ad nekic, Ez az Iſtēnec igaſſaga auag meg igazitaſa, melyel mi meg odoſtatűc meg ſabaditatunc igazaknac ſenteknec, es artatlanoknac mondattatunc es hirdettetűnc, mind az Iſten előt, mind az Angyalok előt, es az ő valaſtot ſenti előt: Ez hogy igaz legyen, a ſent iras muttattya meg. Ro: 8 Kiczodà vadollia az Iſtennec ſentit? Iſten az e ki meg igazit, ki ſemmi vadolot nem tamaſt ellenűnk: Ime az embernek az ő meg igazitaſa, nem egeb hanem a bűnektől meg ſabaditaſa es odozaſa: es az vtan az ő meg diczeiteſe, mert az Iſten a kiket meg igazitot: azokat megis diczőitette: Ro: 3: Az iſten meg mutatta hoſank az ő igaſſagat., az az, az ő keduet es kegelmeſſeget, mikeppē: vtāna veti az elől iaro bűneknec boczanatyanac altala, Ezec meg

vilago

vilagoſitattnak Dauidnac es Abrahamnac peldaiaual. Ezenkeppen 2. Cor: 5. es mind ſellel:

Maſodzor ez ſolaſnac modgyaual. ſűuel kel hinni az igaſſagra, tanittatunk hogy az igaſſag ninczen a tőruiennek czelekedetiből auag a tőruiennek czelekedetiert nem mondatunk igazaknac iſten előt, Innet vagő hogmődattatic. Ro: 3 moſtã az iſtēnec igaſſaga meg ielētetőt tőruinnelkűl. Az vy Teſtamentőbã iſtēnec irgalmaſaga, iouolta, es a bűneſek hőz valo ſerelme mutattatot meg. a Chriſtuſnac predicallaſanac es Apaſtoloknac altala, mely annak előtte a tőruienben czac abraztatot, annekokal be fedeſtetőt volt, es keueſſē eſmertek aſt es mint eg tűkőrnec altala lattac meg. Masfele tahat ez az igaſſag hognē az tőruinnek igaſſaga a kiről Pal apoſtol ſol ez egez leuelbē: Gal: 3. ha a tőruien adatot volna hogmeg eleuenithetne, bizoniaba tőruyenből volna az igaſſag: Epha 2. Iſtennec kegyelmeſſegből idueſűltűnc nem az czelekedetből ne diczekegyek Senki Philip: 3. Pal Apoſtol karnac, es ganenac velte minden ő niereſeget, a tőruiennec igaſſagit, kic voltanac Chriſtusnelkűl, hitnelkyl, es leleknelkűl. mely bizonſagokbol aſt tanullyuc, hogy az iſten nem a vegre atta volt a tőruint a Sidoknac hog az altal meg igazultatnanak, mikeppen mies meg nem igazulunk a mi czelekedetűnk altal iſten előt n ert nem ez az Iſtennec teruienenek kiualtkeppen valo tiſti: A Sidok a tőruen allat voltanak, mi kedig a kegyelem alat. A tőruien volt veſerek Az ſidoknacmint gyermeczkeknec, mi kedig nem vagyunc az vezető alat. A Sidoc iollehet iſtennec iauainac őrekeſi voltanac mikeppen mies, de azert a tőruennek ſolgainac hiuattattanac. A veſerlő es igazgato meſter, nem athattia az gyermekeknecaz őrőkſeget mellyet az gyermekekec nem kerhetik tűle mert nem ő az ő attiok, es nem ő tiſti az, de czak io erkőlczre tanittya őket: Az attya viſontag valamit ad, ő fiainak adgya, aiandekozuan őket tekelletes ſabadſaggal es az fiuſagnak őrekes uoltaual, es eſt ingyen. Ackoron adgya nekiek az őrek eletet, a ſent lelket a fiuſagnac bizonios peczetit, vigaſagos es czendes lelki eſmeretőt: Az nehezekből es lehetetlenekből czak őmaga az A T T I A ſerzi az ő fiainak az az hiucknek hogy mindenek legyenek lehetſegeſek kiualtkeppen mikoron ki mennec az gyermekſegből. Az ő tőruient P A L A P O S T O L neuezi elementa mundi, kik allat az attyak voltanak mert a tőruiennec az ő dolgai ollyanok voltanak mint a gyerme

keknec azo

az ő első tanitasoc, mellyec az Euangeliumnak be iöueteliben meg sűn tenek. Az törueny vala a iöuendő ioknac arnieka, Az Euangelium kedig az meg adatot ielen valoknac vilagossaga. A törueny külömbezteti vala a körniül metelt Sidokat, az körniül meteletlen poganoktol. Az Euangelium kedig ösue serkezteti, es minden fele nemsetsegeket eggyesiti· A törueni czac külsőkeppen tesi vala a Sidokat sentecke es igazac ka az Israelnec nepe előtt. Heb. 9, A tulkoknak es az űrőknec, uere, es az Isőnek hamma, vgymond, el hintetuen testi tisztasagra senteli vala meg őket. De nem tisztittya vala meg az lelki esmeretőt a halalos czelekede tektől az elő Istennek solgalattyara. Summa A törueniben czelekedeti es testi igassag vagyon, Az Euangeliomban kedig leleknec es eletnec igassaga:

De ennec e dolognac igazan valo meg ertesere, sükség meg feiteni, hogyha voltanak valakik igazak isten előt az ő törueinben, miert hogy az iras ast monga, hogy ninczen czac egy igaz es ninczen egyis. Erre fe leliűnc a Christusnac az önnen bizonsag reteliuel Matt. 13. Soc prophetac es igazac akartac latni kit ti lattok &c. Es Io: 20 Bodogoknac neuezi a zokat kik nem lattac es hittenek: Niluan valo peldac vadnac 2: Pet: 2: Ig igaz Noe, igaz Lot, Melchisedec igaz Kiral. Salomonrol mondatic hogy serette az igaslagot, es gyűlelte a hamissgaot: Igaz Abel Heb: 11, Abra ham, Isaac Iakob, Dauid, a sentek igaslagot czelekettenec: Egykeppen es azon modra igazultanac az atyac amikeppen mi Istennek kegyelme czelekedetnelkűl hitnec altala vagyon: mert a mi meg igazulasunk Isten előt, nem sarmazik a mi igassagos czelekedetinkből, de a mi igassagunc isten előt es emberec előt, mind külső mind belső lathato es lathatatlan sarmazic minekűnc az ingyen valo meg igazulasbol, mellyet mi igaz es eleuen hittel vesűc es el fogatiuc, mely hitőt kőueti a kerestyeni igas sag, es nem vesi elől: Mert az meg igazito hitnek czelekedeti es gyű mölcze a mi io czelekedetinc, mely hitnelkűl akar minemű io legyen, semmi isten előt Rom. 14 lőt bűn: Innet vagyon hogy a sent prophetac es Patriarchac az ő Testamentűban, neha Isten előt ki teriestic vala az ő sentsegeket es igassagokat, es artatlansagokat: Neha kedig semmi iot nē esmernec vala magokban, de alastac magokat az Istennec hatalmas ke se a lat mikeppen minekűnkis kerestienecnec mind a kerőtt sűkleg mi uelnűnc, mert az isten es est mieli a sent irasbân: neha mikoron lattya hogy meg restűltűnk, es el tűnyűltűnc Serkenget az igaz kegyessegre,

et bel-

es belső es külső igassagra mely felyűl haladgya a pharisеusok igassagat, es nagyobban bőuelkedic Matt. 5 Neha kedig latuan hogy fel emelket tűnc, es bisodalmunkat vetettűk czelekedetűnkben, es affele heaba va lo bizodalommal es remenseggel meg vetettűc az Istennec dicőseget, es űresittyűk az ő kegelmesseget, ackoron minket el uonson effeleczele kedetűnkben valo bizodalmunktol akar mely sepec legyenec mond uan ha mindeneket meg műuelenditec mongyatoc hasontalan solgac. vagyunc, a kiuel tartoztunc meg miueltűc· A kiesés, nemdiczekedic au ual, mikoron meg fizeti azokat akickel adosvolt, annal inkab nem di czekedic isten előt: De ez ketfele igassagrol masut sollijunc.

AZ MASODJK.

PAL Apostol ez mondassal, siuel kel hinni az igassagra, Masodzor a mi meg igazulasunknac mogyat es rendit akaria előnkbe adni. Elől veti, ha saiaddal meg vallandod az vr Iesust, es siueddel hiendez hogy az Isten őtet fel tamastotta halottaibol, Pal Apostol meg akaria bizoni tani hogy az attya Isten igazit minket az ő fianac a Christusnac altala, mellyet mikeppen mi hozzanc küldőt, azonkeppen ő altala az ő Euan geliomat a meg engestelesnec igeiet minekűnc predikaltattya. Annac fe lette, ez altal az ő fia altal agya minekűnc az ő sent lelket, mellynec alta la belől bizoniossa tesen minket ez mi meg igazulasunkrol, es meg pe czetli mi bennűnk. Ami meg igazulasunknac modgyat azert es rendit sűkseg iol esűnkbe vennűnc, tudni illic, hogy minket ingyen igazit a uagy igaza tesen, mert hittel kell hinni az igassagra nem czelekedettel: a Christus altal, az Euangelium altal, es a sent lelek altal, mi kedig miert hogy erőtlen, földi atkozot bűnesek vagyunc, az istennnec Illyen nagy io teteletes keduet el vesűk, es el fogagyuc az Istentől nem ressерint, ha nem mindenestől fogua a mi igaz es elő hitűnknec altala, mely hitűnk ket nezi az isten czac őmaga, mikeppen hog czac ő siuőnknec latoia es minden czelekedetűnknec tudoia: melly reitekben valo hitűnket meg bizonittyuc es meg mutattiuc isten előt belső sentseges gondolattinck al, buzgosagos fohaskodasinckal, es lelki dologban valo győniőrkede sőnkel. emberec előt kedig mindenkoron es minden helyen az igassag nac czelekedetiuel.

Ez rőuideden a mi meg igazulasunknac ertelme, mellyet a kiesebe

ves

vesi nẽ teuelghet az irasnac ertelmeben,mely iras kűlőmb kűlőmb kep
pen sol a mi meg igazulasunkrol. De hogy e tudomant vilagosban es
niluabban meg ertheslűc, sűkseg bűuebben solnunc ezekről.

Mikoron Pal Apostol meg iria es előnkbe agya az egy attya Istent,
nem oknelkűl mutattya meg hogy ő legyen a kitől mindenec vadnac:
zeket minekűnc bizonioskeppen hínűnk kel felőle,.mert ő az,a ki az
Iűst tőtte vra es Christussa,es ő az,ki a Christust halalra atta a mi bű
neinkert,es fel tamastotta halottaibol. Rom: 4.mert czac ő őmagatol a
mi idueſſegűnknec es meg igazulasunknac kut feie, eredete,es funda-
mentoma, senki őneki erre tanaczot nem adot,es senki fel nem inditot
ta,hanem valamiiot czelekedet velűnc,mindent czac az ő ki monthatat
lan valo irgalmassagabol,es io uoltabol czelekedet,mikeppen hogy azt
őrőktől fogua az ő tanaczaban rendelte el es vegezte volt, azonkeppen
a mikorő akarta minekűnc meg ielentőtte.nẽ mielhette tehat ezeket va
la mi emberektől czinalt, auagy gondolatbol nemzetőt istennec fia,
mely auagy egy,auagy mas atol, de egyenlő es őrőktűl fogua valo kőz
beiaro,hogy tanaczot adot volna nekie,auagy essedeseuel es kőzbe ia-
rasaual szerzette volna.hogy minket bűnesek et meg igazitana,es iduezi
tene: Mert a Christus nem azert adatot minekűnc az istentől, hogy ő
lenne a mi idueſſegűnknec fő oka, es hogy minket őrőktől fogua
szeressen, mikeppen hogy az ISTEN őrőktől fogua szere-
tet, es el valaztot : De az CHRISTVS adatot mine-
kűnc az Istennec kiualtkeppen hozanc valo szerelmebol es kegyelmesse
gebol,hogy az Istennec fia lenne minekűnc az Istennec hozanc valo sze-
relmenec tanubizonsagai es zaloga, ammikeppen a Christus őmaga sol
erről.Ioan.3.vgy szerete az isten euilagot.hogy az ő egyszerűletet fiat ad
na eretre: Es hogy ő nekie nem engedőt, noha szerelmes fia volt, de
mi eretűnc meg verte őtet,es atkozot es gyalazatos halalra atta őtet;
Miert hogy azert czac az egy igaz Istenől vadnac mindenec,nyiluan
est az ő diczősseget senkinec nem akaria adni,sőt inkab azt kiuannia,
hogy mindeneket őnekie tulaidoniczűc, mikeppen a Christusis czele-
kedőt,ki őnekie mindeneket tulaidonitot , es őmagat vtnac lenni az
attyahoz tanitot.Eckeppen igazit meg azert minket az isten,hogyha ő-
tet tisztelliűk es czac ő tőle mind ezeket lenni hiszűc .mellyet miert hog
sokan nẽhisic ,bizoniaba az ő idueſſegec felől valo remensegekben
meg czalatatnac. A mikoron kedig az iras sol,hogy az Istennec fia es a

Christus

Christus minket meg igazit,es ollyan bizősagokbã iollehet hog az Istẽ
nec fia nagy meltossagra emeltetik,tudni illic,hogy minket űduezit,bű-
neiket meg boczattia,őrec eletet ad es meg igazit,mid az altal az Istẽnec
fianac esse fel magaztalasanac altala semibẽ meg nẽ kiflebittetic az atya
Istẽnec az ő diczősege,sőt az Istẽ magastaltatik az ő fiaba.Mert az em
ber Christus nẽ egyẽlőitetic midẽestől fogua az ő attyahoz,mert valami a
Christus,es valaminemű diczőssege es hatalmassaga vagyon a fiunac,
mind azokat az ő attyanak kedueből biria es vallia . Isten atta
neki ezeket hogy ő minket meg igaziczon es meg eleueniczen.

A bizonsagok,kickel meg bizonittatic hogy a Christus iduezit min
ket, Esa.53.: Az en igaz solgam,az ő esmeretiuel sokakat meg igazit, a
uagy űduezit.es a mi alnaksaginkat ő viselte.

Rom:10, A törüennec vege a Christus a meg igazitasra.Rom.8. A
mit a törüen meg nem szerezhettőt a testnec erőtlensegenec miatta, az is
sten el küldüen az ő fiat bűnes testnec hasonlatossagaban,a bűnről kar
hoztata a bűnt a testbe, hogy a törüennec meg igazitasa be telliesed-
nec mi bennűnc. Rom:4. A Christus meg holt a mi bűneinkert es fel
tamadot a mi meg igazulasunkert.Rom.5.Az isten ajanlia az ő szerel-
met mi hozzanc,mert ha mikoron meg bűnesek valanc azűdő szerent
Christus meg holt eretűnc,mennieuel nagyobban mostan meg igazi
tatuan az ő verenec altala meg szabadultunc a haragtol ő altala. 1.Cor.1
A Cristus sőt minekűnc istentől (kegyelmesegből nem erdeműnk
ből) bőlczesseglűnk, igassagunk,szentsegűnc es valczagunk.
Kereszteni ső bőlczesegűnk ez, Az Istent meg esmerni a Christus altal,
es az ő mi hozanc valo akarattyat,est a fiu ielenti meg minekűnc az ő
attya felől : mi azert a Christusban maraduan mint a tagok a sőben
es mint a sőlő uessők a sőlő tőben,noha e uilag előt bolondoc vagyunc
mind az altal Isten előt valoba essesec es bőlczec vagyunc. A Christus-
ban mi megesigazitattunc, az őrdőgnec,ez vilagnac,es a bűnnec solga-
lattyatol meg szabadittatunc,es meg valtattunc,nem czac neuu szerint,ha
nem valoban,es mind ez iocnac birodalmanac altala.Ennekokaert va
loban szentec legyűnc,es igassagnac czelekedetiben foglalatosok,mert a
mi megigazulasunk helyheztőttet a mi el mult bűneinknec meg bocza
tasaban, es a ielen valoknac meg vtalasaban es el tauoztatasaban, mel-
liek sűnetlen szeműnc előt forognac.Gyakorliuc azert magunkat min-
denkoron az vr Christusnac esmeretiben es kedueben, hogy sűnetlen
szeműnc előt legyenec a modok,kikel bizoniossa tetettűnc az ielen valo

bűnein

bůneinknec boczanattyarol,az iſten előt valo meg engeſteltetesűnkről, meg igazulaſűkrol,es az Chriſtuſnac engedelmeſſegeről,melyel mi meg igazittatunk,mikoron nem czak hiſſűc, hogy a Chriſtus Iſtennec hyű ſolgaia legyen,ki az ő attyanac engedelmes volt mind az kereſtfanac halalaiglan. Annac felette aſt tanolliuk, hogy a mi meg igazulaſunk hel heſtetőt a Chriſtuſnac halalaban ,es fel tamadaſaban,melynec altala el vetettetnec a mi bůneink,tudni illic. mikoron hiſűk,hogy az Iſtennel ſemmi nem volt ſerelmesb mint az ő fia,mind az altal vgy ſeretőt minket,hogy őtet halalra atta mi erettűnc,hog eckeppen mi kiſteteſſűnc es meg győzeteſſűnc iſtennec illyen nagy ſerelmeuel,viſontag mies őtet ſe reſſűk:Az őrdőgnec,teſtnec, bűnnec, ſetetſegnec czelekedetit ne kőueſſűk , de el veſſűk,es higgyűc, hogy Chriſtus volt az artatlanes ſep lűnelkűl valo Barany,ki nem az ő bůneiert,mint a gonoz teuők,hanem a mieinkert ſenuedet. higyűk megint hogy a Chriſtus halala nem volt ő nekie veſedelem es rothadas,hanem halalbol eletre valo menetel mikeppen ez az ő diczőſſeges fel tamanaſaual meg bizonittatot,es mike penitt e hellyen es mondatik,Ha hiendeſ, es ſaiaddal vallandod,hogy az iſten őtet fel tamaſtotta,iduezűlſ.

Ide es erre ſolgal az euangeliomnac tudomania, kiről Pal Apoſtol Rom 1. aſt mongya,Nem ſegyenlem en az euangeliomot,mert iſtennec hatalmaſſaga minden hiuőnec idueſſegere, Lattyuk hogy az Iſten nyuit tya minekűnc az ő igaſſagat,az az ő ſerelmet,az Euangeliomnac igeienek altala,melynec predicallaſara boczatta volt a Chriſtuſt Luc:4. Az Euangeliumnac neue alat kedig a Chriſtuſtol ſerezterőt,es az apoſtoloktol meg tartatot,es minekűnc adatot,mindő kűlső ſolgalatot,tudni illik a tanitaſt mind az kűlső Ceremoniackal, a kereſtſſeggel es vrnac vaczoraiaual egyetemben kel ertenűnc,mert a Chriſtus nem hatta aruaul itt e uilagon az ő egyhazat,de ſerzet neki az Euaugeliomnac predicallaſat,es a ſentſegeknec ſolgaltataſat,mellyec meg maradnac mind vilag vegezetiglen, mely Euangeliumban adattattanac minekűnc kűlőmb kűlőmb fele vigaſtalaſok,kegyeſſegre valo inteſek,es kűlőmb kűlőmb fele feniteſec,Mert az Iſtennec igeie eleuen,es oly fegyuer, ki be hat a ſiunec belső reſere: meg halhatatlan mag,kiuel mi vyonnan ſule tetűnc, mind az iőuendő őrek eletre, mind ez ielen valora, hogy abba kegyeſſene lyűnk.

Mikoron Pal Apoſtol a tőruint oſue veti az euangeliommal, a tőbbi kőzőt aſt mongya Ha,az karhoztataſuac ſolgalattya diczőſeges volt, miuel

miuel inkab az igaſſagnac ſolgaltataſa diczőſſegesb leſen. Ime az Iſten minket az igenec es az euangeliomnac ſolgalattianac altala tanit,miczoda legyen a mi igaſſagunk iſten előt.2.Cor.11 Eckeppen az igenec ſolgai neueſtetnec igaſſagnak ſolgainak Dan.12: Akic ſokakat meg igazitnak,mint az czillagok fenlenec őrőcke. Az igenec ſolgai czak arra tanitnac, miczoda igaſſag hathato Iſten előt,De mikorő iſtennec igeieből modot mutatnac embereknec az ő bűnekből valo meg ſabadulaſaban , ackoron mondatatnak maſt igazitani. Pal ez Iſtentől ſereſtetőt euangeliomnac predicallaſat,neuezi Iſtenűnckel valo meg bekeltetesnec ſolgalattyat, tudni illic,hogy az Iſten mi reanc nem haragſik, de mint kegyes attianc ſeret minket.

Ez felliűl meg mondot dolgoknac felette,mikoron az Iſten minket igazit, aduan minekűnc a Chriſtuſt es az euangeliomot, az ő igeieben nekűnc adgya a ſent lellketis, kinec altala minket meg valoztat, meg vyit,es a mi lelki eſmeretűnkbe hizonoſla teſen a mi meg igazulaſunkrol, melly ſent lelek minket el vonſon a mi gonoſ czelekedetiktől hogy azokat ne miellyűk es vezet minket az Iſtennec az ő nagy kegyelmeſſegere melly kegyelmeſſeggel kiſtetettőt hogy minket ſereſſen es meg igaziczon. Heaba adna az ő fianak lelket kit ſenkinek nem akar adni ha nem a ki Chriſtuſnac iuha es tagya leſen. Rom. 8. Szűkſeg tehat bizoniaban hogy ereſſűk magunkban aſent lelket Eze.11. hogy bizoniaba meg vyult es meg igazult emberek legyűnc.

Maſodzor mikor Pal Apaſtol aſt mongya, ſűuel kel hinni az igaſſagra,ſaial leſen vallastetel az idueſſegre,tanit arra, mikeppen kellyen minekűnk itt e ielen valo eletűnkben el vennűnc es el fogadnunc az minekűnc ingyen adot Iſtennec igaſſagat. Ket modot mutat kedig ebben eggic belőt,tudni illica hitőt belső gyűmőlczeuel,kiket czac az Iſten eſmer ő maga,Maſodikat kűllőt,mellyet az emberek eſmernek tudni illik az igaſſagnac es ſentſegnec czelekedetit, kiknec altala mindenkoron es mindenűt emberek előt bizonſagot teſűnk es meg bizonittyűk, hogy mi belől iſtennec előtte,nem tetetes keppen,hanem valoban meg igazultunk, meg igazuluan meg diczeűitettűnk ,es mindenkeppen meg vyda mitattunk.

Hogy hittel kel hinni az igaſſagra,az az, hogy hitnek altala meg igazultatunk iſten előt, igy bizonittatik meg. Abacuc.2. Az igaz embet az ő hitiből el. Ro.3. meg igazituan aſt a ki a Ieſus Chriſtusnac hitiből valyon. Rom:4. hytt Abraham az iſtennec,es tulaidonittatec neki igaſſag

ra

ra,ot egynehanſor emlekezic a hitről.Rom.5 meg igazuluan hitnek al tal bekeſſegünk vagyon az Iſtennel a mi vrunc Iesus Chriſtuſnac altala.

Maſodic mod auagy ezkőz, ſaiunknac vallaſa, mellyen ertettnek minden külső czelekedetink kic hitből ſarmaznak,mert tartoſunk mi a mi hűtűnket ſentſeges diczerettűckel es czelekedetőnckel igaznac vallani es predicallani tudni illik hogy ő igaz, io,kegyelmes,es hatalmas,hog mi ő nekic engedelmes ſiai vagyunk,es hogy ſemminemű kőſeſűleſűnk ninczen az hamiſaggal 2·Cor:5. 1.Ioan·3.Aſt hiya igaznak a ki igaſſagot czelekeſic,mikeppen a Chriſtus igaz. Act.3. ſűkſeg azert meg eſmernűnk az igaſſagnac vtat,a bűnnec meg halnűk es elnűnc az igaſſagnac: 1.Pet.2. Az igaſſagnac fegynerebe fel őlteznűnk.Az igaſſagot ſeretnűnc. es gyűlőlnűnk az hamiagot. Heb:1 kőuetűnk az igaſſagot es el tauoz nunc minden hamiſagtol,Be tőlnűnc igaſſagnac gyűmőlczenel , Ehezni es ſomiuhozni az igaſſagot,Iſtennec ſolgalni ſentſegben es igaſſagban, Ami tagainkat igaſſagnac feguerenec ſerzeni az iſtenec hog az igaſſagnac egedelmenec ſolgai legűnc,fel őltezűnc az vy eberbe,mely igaſſagra teremtetőt: hogy az igaſſaggal inkab bőuelkegyűnc hognem mint a Pharileuſok,es hogy kereſſűc iſtennec orſagat, es az ő igaſſagat Mat.5.6.

AZ HARMADIC.

MINEC vtanna Pal Apaſtol az meg igazulaſnac modgyat meg mutatta,vtanna veti,Iduezűlz· a meg igaſulaſnac ereiet es czelekedetit magyarazuan, idueſſegről emlekezic auagy az őrők eletről,Ezent czelekedic a Chriſtusis.Ioan:3:5: es egnehany helyen mind ſellel.De ennec felette vadnac egyeb vigaſtalaſokis,kic kőuetkeznec a mi meg igazulaſunkbol,mellyet mi eletűknec ſentſegeuel muttattyuk meg. Matth. 5. Aſt mongya a Chtiſtus,Bodogoc kic eheſic es ſomiuhozzac az igaſſagot,mert azoc meg elegittetnec,noha az hiuek itte vilagon haboruſagot es külőn külőn fele nyomoruſagot ſenuednek a ſentſeges igaſſagert, mind az altal, bodogok, es őuek a mennieknec orſaga. Eckeppen ſol Dauides,pſal.111: őrőcke valo emlekezetben leſen az igaz ember,es gonoſ hirtől nem fęl.Prouer:8: Az igaz mint egy oroſlan batorſagos lenen meg nem retten. Az igaz ember,mint Libanus hegyen valo Cedrus

fa

ſa meg viragſic es meg ſokaſodic: az igazaknac hailekokbā vigaſagnac es idueſſegnec ſaua vagyon, pſal:118.Az igazaknac az ő vtok mint az hainali czillagnac vilagoſſaga elő megyen,es vilagoſitya mind az tekellctes napiglan,Pro:4.

Az igaz ſoha meg nem mozdul,a hitetlenek kedig nem marathatnac ez földőn.Az igaznac az ő ſaia bőlczeſſeget ſol,az ektelenſeg ſolo nie ſűkedig ki mettzetetic Pſal.30.Az kic iſtennec orſaganac igaſſagat kereſic azoknac mindenec meg adatattnac. Mat.6.

Az vrnak ſemei neznec az igazakra,es az ő fűlei az ő kőniőrgeſekre vagyon,Az vrnac Abrazattia kedig az gonoz czelekedeken vagyon: 1.Pet.3:

Meg Igazuluan hitnec altala,bekeſegűnk vagyon az Iſtennel.Eſt ez Iſtennel valo meg bekelletest, Iſtennek frigyet,es lelkűnknec czendeſeget, es batorſagot, ez vilag nem adhattya. Az meg igazitas az őrőcke valo karhozatnac felelmetől az igazakat meg ſabadittya:Ezt e bekeſſeget az igazac meg haboruſagokban es el nem veſtic, mellyekben diczőkednek es, az Iſten ſiainac diczőſſegenec remenſegeert, Mert a kiket meg igazitot azokat megis diczőitőtte Rom:8. Az igazak fenlenek mint az nap,ez vilagnac vegezetiglen. ki mennec az Angyalok es ki valaſtiac a gonoſokat az igaſac kőzűl Matt.13:es 25:

Ezek az hitnek igaſſaganac czelekedeti es haſznai,kiknel nagyobbak es fellieb valoc nem lehetnek,czak hogy ſuűnkben őket helyhez teſſűk,es a minden napi eletűnkbe, hitűnknec gyakorlaſaban es kőniőrgesben meg bizonitſuc, meg vetuen ez vilagnac mindena haſő talan győniőrűſeget.

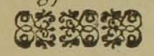

X: PREDICACIO.

MOSE Első kőniuenek első reſzeben.

Monda az Iſten,teremczűnk embert, az mi képűnkre es haſſon latoſagunkra,

Summa

Ez igekben meg magyaraßtatik, ki teremtete az embert, es mikeppen teremtette. Miert kedig az ellenkezö fęl é mondaſt es egyebeket az haromſag Iſtennec meg oltalmazaſara vonßßa, es innet az egy allatot, es harom ßemelt tamaßttya, az igekböl czinalliunc auag teremczünc az harom ßemelyt a mi kepünkre, es haſſonlatoſſagunkra az eg allatot Leg elößer azert eßt a magyarazatot hamiſnac lenni meg akarom mutatnom. Maſodßor, Ez igeknec mely legyen igaz ertelmek meg magyarazom:

AZ ELSÖRÖL.

LEG elößer nylluan valo dolog ez, hogy e mondasban, teremczünc embert, Moſes nē arra akar tanitani, mi legyen az Iſten az ö allattiaban es ßemelyebē, hanē arra, mikeppē teremtette az Iſtē az embert es keßdetbē á terētesbē minemü allapatbā volt az ēber, hog aßt ne uelliük, hogy ollyan volt az eſſetnec elötte minemü moſtan. Röuideden azert eßt mondom valahon az Iſtēnec igei e nem tanit minket az Iſtennec allattyarol, es a ßemeliek röl, az igeket nem meltan vonßuc az allatnak es ßemelyeknec bizonitaſara. Ez Moſeſnec jgeieben nem tanittatunc az Iſtennec allattyarol es ßemelyeröl, hanem az embernek teremteſeröl: Nem igaz iraſnac follyaſabol akariac hat innet bizonitani az egy allatot, es harom ßemelyt. Fökeppen ez okertis holot nyluan valo magyaraz aſok es paranczolatok vadnac mint kellyen az Iſten felöl ertenünk es vallanünk, nyluan valo iraſok vadnac kedig hogy egy legyen az iſten es ö kiuüle töb iſten ne legyen, kiben ſem allat ſem ßemely nē mutattatic Ezt az eg mondaſt hat ſemmikeppen nē tekerhetic az egez derec ßent iraſnac folyaſſa ellen, holot kedig ez e mondas az bötünec folyaſa ßerint maſkeppen magyaraztathattik: e mellet e fele homalios mondaſokat ßoktunk magyarazni niluan valo mondaſokkal, az ßent irasbol, Chriſtus vrunk kedig ßent Mathenak tizenkilenczedik reßeben meg magyaraztá eßt az mondaſt nem haromrol, hanem az ö menniei ßent attayrol Luc. 11. Mar. 13. Lattiuk minemü ßokaſſoc legyen az külſö töruennek ki ßolgaltataſaban az Biraknac, hogy ha oly tanu hozatatik be mely mint kel felnek latatik ßolgalni, arrol itiletet teßnec mas tanunac vallaſſabol mely vilagosb mennieuel inkab iſtennec igeienec magyarazattiaban ßükſeg eßt kö uetnünk.

Touaba

Touabb, ac ßolaſnac modgya, teremczünk, noha lattatatic mint ha eg höz nem illenek: mind azon altal egyhöz iol illhetik: ßokot ßolaſnac modgya, Mi dolgunc, ez noha nem ſokan hanem czac egy czelekette aßt a miröl vallas tetel löt: holot kedig az Iſten az embernec es mindeneknec teremteſeben vallaſtiteßen ö maga felöl, hogy czac ö egyedül teremtet mindeneket, es ö nekie ſenki ſegitö tarſa nem volt, mi ßükſeg az mi Iſtenünknec uallas tetele elllen, eßt az eg iget teremczünk magyaraznunk?

Semmikeppen hat ez igeben teremczünk, az ßemelyeknec ſokaſagat nem erthettyük, hanem az teremteſnec az ö formaiat. Annak felette ha az ellenkezö felnec megis engednök, hogy az ige teremczünk ſokaſagot es nem egyeſſeget iegezzen, Az ige kep, es haſonlatoſſag egröl mondataſſec holot kedig az iras az attya Iſtenben töb ßemelyeket nem mutat, miert nem magyarazhatnok, es miert nem kellene töbekröl magyaraznunc, hogy nem mind az harom ßemelyekröl?

Vegezetre, ha ßinte meg engednöe es, hog ez ige teremczünc: ßemelyeket iegezzen, mêg kerdes volna felöle, ha kettöröl auag haromrol auag töbröl kellene ertenünk, holot e ßolaſnac modgya töbet es rekeztbe ö magaba. Tekeriek hat ßinte vgy a mint akariac ez iget teremczünk, vgā ſemmikeppen az harom ßemelyt ki nem faraghatyac belöle, az igaz iraſnak folliaſa ßerint

AZ MASODJK.

EZ igeknec teremczünc embert a mi haſonlatoſſagunkra es kepünkre magyarazattiaban, ßükſeg eßünkbe vennünc, hogy az prophetat az Iſtennec lelke vgy vezerlette, hogy az Iſtennec ki mondhatatlan az teremtesben valo czelekedetinec modgyait ertelēmel es lathato keppen a karta elönkbe tamaßtani, Ez embernec az ö teremteſe, az attya Iſtennek vtolſo czelekedeti, melyben az Iſtēnec tanaczkozaſa az igebē terēczünc mutatic meg: iolehet hogy ſokaſſagnac igeie neueztetic itt, mert az igaz es meg allando, es meg valtoztathatlan teremtes, mely az Chriſtus altal löt az vy teſtamentomban, abraßtatic meg itt e helyen, az elsö teremtes, mind az ēbere, ſmind a töb allatoke az atya Iſtene egedül, de miert hogy az embernec elſö teremteſeben az maſodic abraßtatic meg, melly az atya Iſtentöl a Chrūs altal lelekben tekeltettet meg, meltan mōga az iras vg mint töbröl teremczünc, Mert ez ige teremczünc, nez az attya Iſtēnec az Chriſtus altal az ßentelö lelekben valo teremteſre. Laſſuc

Lassuc meg az igeket es azoknac igaz magyarazattyat kereſſüc ki az attya Iſtennec itt e hellyen minemű tanaczkozas tulaidonitattik va lami tarſaſagiual nagyob dolgoknac czelekedetire hogy nem mint aze lőt az teremteſben lőt, ha vgyan czac betű ſerint vgy ertiük, hogy vagy az az allat ſolt az ſemelyeckel, auagy az attya a fiuual es ſent leleckel imez ektelen dolgok kőuetkeznec belőle. hogy az atty a Iſtennec tanaczoſi voltanac, az iras ellen, Ro.11. ki volt az ő tanacz adoja? Maſodfor hogy nem az attya Iſten egyedűl ő magatol teremtette az embert ſem az fiu altal, mint az ellenkező ſęl vallia, hanem egyenlőkeppen mind az harom ſemely, mert egyenlőkeppen mind a harom ſemelynec kel mond ani, teremczűnk egyenlőkeppen mind az harom ſemelyre neſ, ſűkſeg hogy az harom ſemely egyebnec ſolt, kic az teremtesben ielen voltanac, Negyedſer auagy czac eſtis meg kel engedniec, hogy az attia ſolt amaz kettőnec, mert ő elſő ſemely az haromſagban, es ő nekie tulaido nitatic e meltoſag.

Valaki azert ez igeknec magyarazatiaban az igaz magyarazatot nem kőueti, ſűkſeg hogy ekeppen leueggyen ideſtoua. Chriſtus vrunk ſent Ianoſnac őtődic reſeben az ő menniei ſent attyarol azt mongya, az ő abrazattyat nem lattatok, es az ő ſauat nem hallottatok maſut kedig az iras mindenűt aſt mongya, hogy ſolt az Iſten, mikeppen kel hat ez ellenkező iraſokat egbe egeneſiteni? Nem ſol az iſten kűlſőkeppen mint mi ſoktunk ſolni, es kűlſő kifeiezet beſſeddel az mi akaratunkat meg ielentyűc ,mert ő nekie effele kűlső bető ſerint valo zengo ſaua ninczen, de mondattatic ſolni mikeppen az ſidoknac irt leuelenec elő reſeben vagyon, Angyali altal, Prophetai altal, vegezetre az ő fia altal lasd meg. Gal.3. Heb.1. es 2. az Iſtennek az ő ſolaſa akarattianac es vegezeſſenec meg tekeltetefe az ő ſolgalattiara teremtettet lelkes allatok altal, auagy ő maga hatalmaſſaganac altala, mert az iras ugy magyarazza Monda, es lőn, es a teremteſnec az ő rendi Moſeſtől meg irattatot ezent mutattia, mert az iſten a teremtesben az ő eleuenitő ereiet, es hatha to voltat akarta meg mutatni, hogy azoc, kic nem voltanac. legyenec, es valoban meg alapadianac.

Nem tagadom ſőt inkab bizonittom, hogy az ige teremczűnc, nem ſa iatkeppen, hanem kőzőnſegeſen veteteſſec es tőbről hogy nem mint egy ről mondattaſſec: Hog kedig az nem az ſemelyeknec ſokſagarol, hanem az Iſtennec czelekedetinek az ő mogyarol es rendiről erteſſec, nyluan vagyon. Eſaias prophetanac.45. reſeből. En czinaltam vgy amond

a földet, es az embert aſon en teremtettem, es az en kezeim vontac fel az egeket, es minden ő ſeregkenec en paranczóltam. Ihon az Iſtennek ke zei az igebe, teremczűnc, be foglaltatuan vadnac, tudni illic az ő igeie es lelke, az elő teremteſben latathatlan es teſtetlen ige az ő vegezeſenek es tanaczanak meg tekeltetefe, az maſodik teremtesbe lathato es teſtes ige az ember Iesus Chriſtus, melly ige es lelek az ó teſtamentomban nem ſőmelynek auag indiuiduűnak, hanem az Iſtennec bőlczeſſegenek ereienec es hatalmanac, mellyec az teremtesben niluan meg mutattanac neueſtetik

Az Iſtennec czelekedeſſenec rendiben az ő igeienec es lelkenec altala neha homalyosban mutatatot meg, neha vilagosban. Az Iſtennec czele lekedetinec főkeppen harom nemei vadnac, az teremtes, az teremtet allatoknac meg tartaſa, Harmadzor az mi valczagunc, Az teremtesben es az teremtet allatoknac meg tartaſaban az mi ertelműnc ſerint mutat tya meg az ő igeiet es lelket vgy mint az teremteſnec es teremtett allatoc nac meg tartaſſanac vegeben, Nem mint ő magaban az ige es lelek vagyon, kőzőnſeges kepen az teremtőt emberről, ez mondatatik, nem czac az kenyerből ęl az ember, hanem Iſtenec minden igeieből, mely az ő ſaia bol ſarmazik, az az, az ő hatalmaſſaganac. ki mutataſſanac kűlőn modgá iual, azonkeppen az ő lelkeről ez mondattatic el veſet a te lelkedet es meg haboritatnac, kőzőnſegel kedig az iſtenről ő benne elűnc, mozgunc es vagyunc mert azon ő lelkeuel es igeienec ereienec altala tartatunc meg es taplaltattunk.

Az ő igeienec es lelkenec altala valo ezelekedetit az iſten a mi valcza gunkban vilagosban mutattya meg, mert az belső es lathatatlan ige mely az elő teremtesben fenlet, meg mutatot lathato keppen, es az Ie ſus Chriſtus az ige Iſten, minekűnc meg adattatot, es az eletnek igeie mikeppen ſent Ianos elő leuelenec elő reſeben niluan vagyon, Azon keppen az Iſtennec lelke, mely lathatatlan keppen az első teremtesben ki mutatot, az maſikban vilagosban adatatic előnkben, Leg előſer a Chriſtuſnac kereſtſegeben, az vtan az Apoſtoloknac lelekben valo ke reſtſegekben es lathato ieleknec ki mutataſaban, ezec meltan mondatat nac Iſtennec kezei, mellyeckel menniet földet es mindeneket teremtet, mely az iraſnac folyaſa ſerint ő igeienec, es lelkenec neueſtetnec, melyben nem czac az ielen valo teremteſre nez az A T T Y A I S T E N, hanem az tellyeſeguel valo fel epiteſre az ő Chriſtuſſa

altal melyben valoban azember teremtetet es fel epitetet az Istennec kepere es hasonlatosagara: Mert az elsö teremtetet ember testi es földi eletet veste el, de az masikban az mennyei es lelki adattatot meg, az elsö földi ember földböl, hogy külsökeppen illyen teremtetet az masodik kedig menyböl menniei az atya istentöl sülettetet, hogy az ö eleuenitö lel keuel mindeneket meg eleueniczen. Az elsö oly allapatot veste el mely meg valtozhattec imez ollyant hozot be helyebe, mely semminemü erösackal meg nem haboritathatic nemsuenmagsatokat nem földi halando magbol, hanem menniei halhatatlan magbol, az elsö teremtet ember el vestette az paradiczomat es az eletnek faiat melynek gyümölcze ez külsö eletet taplalta volna. az masodic ember altal kedig meg epitetet ez abba valo menetöl kezitettet, es az eletnek faia az Iesus Christus meg adatatot Luc.23. Ioan. 6.

Az elsö teremtesben oly Isteni esmerettel vilagositatot vala az ember mely meg homalliositatot es elueztetet. De az masodic embernek teremteseben az attia Isten a Iesus Christus altal valo teremtes az istenbe esmereti, es minden titkoknac vilagossaga meg adattot Ephe.1.2. Colos.1. Rom.16:

Vtolsor. Mikeppen Istennec minden igireti es beszedi nem czac az ielé valo üdöreneznec, hané az üdönec be tellyesitesere mely az ö aldot sent fianac meg adasaban el kezdetet ez vilagon valoiartaban meg bizonittatot fel tamadasaban meg erösittetet es az vtolso napon meg tekeltetic. Azökeppé az mi Istenünknec hasölatossagara es kepere valo teremtessünc ackor bizonitatic meg, mikor minden seplö es macula eluettetik. es valoban az istennec kepe, es hasonlatossaga mi bennünc fenlik, mikeppen Pal Apostol 2.Cor.3. bizonittya ez igiekuel mi pedig mindni aian fel fedeztetet orczaual az vrnac diczösseget tekintüé, azökepre valt oztatüc meg diczösegröl diczösegre vé mint az Isténec lelketöl, Ez a mi Istéünckel valo resesülesünk, mellyben ö mi bennünc lakozic, es mi ö bé ne az ö Isteni termeszetiben resesek leuen. 2. Pet.1. vizböl es lelekböl sülletetuen Ioan 3 Summa Istennec kepere es hassonlatossagara vyonnan teremtet emberek vagyuncio czelekedetre Ephe. 1. es hogy az Christus az igaz hitnec altala mi bennünk lakozzec Ephe.3: az ö töruenie az mi belsö tagainkban be iratassec, es a mi siuünk körniülmeteltessek Iere:31: Ezech.36. Engegye az hatalmas attya vr Isten az ö aldot sent fiert hogy valoban ö benne teremtessünc es az ö igireti mi bennünc meg tekeltessec: Amen

XI. PREDICACIO

MOSE Selsö köniuenek xviii. reszeben.

Meg ielenek kedig ö neki az vr Mambrenac Cherfas völgyebe, mikor ülne az ö satoranac aitaian a napnac leg melegbkorába, es mikor az ö szemeit fel emelte uolna es nezne, Ime elötte harom ferfiu al uala: es mikor üket latta volna, eleikbe futamek az ö satoranac aitaiárol, es à földre haioluan monda. Kerlec Vram, ha keduet talaltam à teszemeid elöt, ne kerüld el à te szolgadat. Had hozzánac egy keues uizet, es mossac meg à ti labotakat, es nyugodgyatok megé fa alat, En kedig eg falat kenieret hozoc ti nektec hogy meg erösitessec à tiszüuetek, es annakutanna menniietek el: Mert ezokaert tertetec à ti szolgatokhoz. Es ök monda nac, miueld azt a mit mondal

Summa.

Ez igekben meg magyaraztatik mikeppen az isten harom Angyali altal Abrahamnac meg ielent es azok altal minemü igiretöt tött ö nekie

Tanusagok:

Elsö hogy ez harom Abrahamnak meg ielent Angyaloc semmikeppen az szent Haromsag isten nem lehetet:
Masodik: Röuiden ez Historiabol mit kellyen tanulnunk:

AZ ELSÖRÖL.

KÜlön külön Keresztfogasokat, miuelnek az Papistac ez igekböl es mindenkeppen igyekeznec hog az haromsag istent innet ki saitolhassak, es ezt meric mondani. hogy itt ez vagyon irua, Abraham egyet imadotes harmat latot, hogy az harom szemyel volna az egyet kedig kitimadot az allatban az egy Isten legyen. Mely igen niluan valo vtkmerüseg legyen ez. ketkeppen muttatodic meg. Elöszer hogy az Istennek igeiet meg masolliac: Masodzor hogy a mit Isten Abrahamnac

meg ſemakart ielenteni,es mely ingyen Abrahamnac gondolattiaban nem volt, hogy aſt ő rea merik kenni: Mert Abraham hól es mikeppen latta az harom ferfiat meg mutattya az iras, es minemű tiſteſeguel fogatta hozzaia az fóldre valo borulaſaual mikeppen ān ac az nemzetnek kőzőnſeges ſokaſa volt meg mutattya, Egnek ſolt főkeppen, nem azert, hogy az egy allatban az harom ſőmelyt ertette volna, hanem az egyet, kit főnek alitot az harom kőzűl, kerte hogy beterienek hozza, mikeppen gyakorta ſokot lenni, hogy egynec ſolunk főkeppen es hyuűnk de aual a tőb ielen valokat ki nem rekeztiűk az tiſteſeges hiuatalbol.

Maſodzor ez harom megielent ferfiak, ſemmikeppen az harom ſemely nem lehetet. Mert Chriſtus vrunc ſent Ianoſnac ötődic reſeben az attya Iſtenről aſt mongya, Az ő abrazattyat ſoha ſem lattatoc, ſe beſedet nem hallottatok, Ezent mongya Moſes ötődic kőniuenec negyedic reſeben Az ő beſedinec ſauat hallottatoc, de ſemminemű abrazattyat nem lattatok, Az attya iſten ſenkitől ſoha nem lattatot nem kűldetet es ſemminemű formaban nem valtoztatot, Semmikeppen hat az meg ielenes az harő ſemelyre nem illic.

Harmadſor holot az Iſtennec kűlſő czelekedeti meg oſtrozhatatlanoc, melyben mind a harom ſemely egyarant czelekedic itt kedig az Hiſtoria azt mongya, hogy kettei Sodomanac es Gomoranac meg bűntetelere kűldettenec az harmadik kedig Abrahammal maraduan ő vele bezelet.

Negyedſer hogy bizonitani akariac hogy ezek nem teremtet Angyaloc voltanac, mert az Iehouanac az ő neueuel ekeſitetnec meg es Abraham vranac neuezi ez Angyalt, holot az teremtőt Angyalok az hiueknec nem vrai, hanem ſolgai ſemmi erős bizonſaga ninczen. mert ez a neu az iedzeſert az teremtet allatoknac es tulaidonittatic mint Exodi. 16. Iudicum 6. Ezech. vltimo azonkeppen az Angyal ez vilagnac biraianak hiuattatic Abrahamtol mert annac az kőuetſeget hordozza es viſſeli. Es az Angyaloc mi ſolgaincnac neueſtetnec menyeben az mi ſolgalatunkra vaduac rendeltetuen, amenniebe kedig az Iſtennec kőuetſeget hordoſac es viſelic annieba vrainknak is neueztőtnec.

Vegeſetre ſűkſeg eſűnkben vennűnc, hogy ez harom Angyal ſemmikeppen haromſag nem lehetet, mert az iras ott ahelyen, es az vtan az kőuetkezendő igekben Angyaloknac neuezi, es Pal Apoſtol az Sidoknac irt leuelenec tizenharmadik reſeben nem az Haromſag Iſtent monga

hogy

hogy Abraham es Lot haſaban bē fogadot, hanem az Angyalokat, to uab, mellic lehetet nagyob meg ielenes az ő teſtamentomban az Iſtennek mind az ő tőruennienek ki adaſa melyben az iras az Iſtent őnnen magat hog Moſeſsel ſolt ielenti mint azonaltal Pal Apoſtol az Galatiabelicknec irt leuelenec harmadik reſeben hogy az Angyalok altal lőt es adatatot Moſeſaecvgy mint Iſtenkőzőt es a Sidonep kőzőt, kőzbeiaro leuen. Azonkeppen a ſidoknac irt leuelenec maſodik reſeben, ha az a beſed mely az Angyalok altal mondattatot erős volt, es ha mīden vetek es engedetlenſeg az ő igaz iutalmanac fizeteſet vőtte, mikeppen tauoztathatiuk mi el hogyha oly űduőſſegűnket meg vettiűc, mely nec magyarazattyanac kezdeti az vrtol vagyon. Azonkeppen az vy teſtamentumban az attia Iſten fel ſenteli az ő fiat, ſemminemű abrazat auagy kep nem lattatic, hanem czak a ſozat hallatatik, auagy Angyalok altal, auagy mikeppen az atria Iſten az ő akarattiat meg akarta mutatni. Touabba ez harom Angyalnac Abrahamnac meg ieleneſeben, mellyben Saranac Iſaknac fogantataſat hirdetik, nem nagyob Chriſtus es kereſtelő Ianoſnac fogantataſanal, de ott ſemmi haromſagot nem oluaſſűc hanem az Angyalok altal valo iſenetet.

Semmikeppen é fele ſolaſoknac mogyai meg ne banczanak minket, mert az iras eckeppen ſol, neha hogy az vrat mongya az Iehouat, hogy meg ielent, neha kedig hogy az Angyalok ſoltac es meg ielentec, neha kedig hogy az Angyal az vrnac beſedet ő maganac tulaidonittya, neha kedig vgy mint az vrtol boczatatott vgy ſol. Summa az vr ſol, mert az Angyal a ki ſol az vr kőuetſeget beſeli, az Angyal ſol es az vrnac beſedet maganac tulaidonittya, mert a kőuet az vr kepeben ſol. Laſd meg ſent Lukacz Euangeliomanac maſodic reſeben. Azonkeppen elſő reſeben Az Apoſtoli czelekedetekről irt kőnyuenec 12, 17. 23. 27.

holot e ſolaſnac modgya bizonitatik

AZ MASODIK.

Leg előſer ez igekből eſűnkben vegyűk, hogy igaz a mi megirattatot az Sidoknac irt leuelenec első reſeben, nem de az Angyalok mind niaiā ſolgaltato lelkeke? ſolgalatra kűldetuen, azoknac kic az idueſſegnec őrőkſeget kiuanniac, mindenek azert ez harom Angyalokis az Iſtentől kűldetuen az ſentek nec ſolgalattyara, kiki mind az ő hiuatallya ſerent el iar benne. Az első Abrahamnac Saratol ſűlettet magot az Iſaacot hirdeti, mikeppē Chriſtuſnac ſűleteſſenec hirdetesebē Az Gabriel Arch

angyal

Angyal el boczatatik Nazaretbe a ſűz Mariahoz,hogy az Chriſtuſnac az ő fogantataſat es ſűleteſet hirdeſſe. Az maſodic Angyal, hogy Lotot meg ſabaditana:az Harmadic,hogy Sodomat Gomorrat el ſűllyeſztenc.

Hogy czeket az Iſtenelcitől fogua czelekette az ő Angyali altal,az Iſtennec igeieből nyluan vagon,melyben az ő ſolgalo Angyalinac paranczolt.Pſal.90.Eſai.6.45. auagy az hiuőknec meg ſabaditaſokban,auagy az gonoſoknac meg bűnteteſeben, melyben az Iſtennec hozzanc ualo kegyelmeſſege nyluan meg tetzic,hogy mi,ki az Iſtenſegenec fenyeſſeget ſemmikeppē el nem viſelhettyűk,Angyaloc altal ſolt az embereknec,es az ő akarattyat meg ielentette,hogy eckeppen az ő igeiehőz valo engedelme laſſan laſſan epitene őket. Summa,mindenben az Iſtennec az ő bőlczeſſege ielentetic meg,hogy az ő ſent Angyaliual ſolgaltat minekűnc.Kűlőn neueckel ekeſittetnec az Iſtennec igeieben, neha menniei ſeregeknec neueſztetnec: mert mikeppen az vitęzek az ő Feiedelmek kőrnyűl forgolodnac,es ielen valo ſolgalattyockal ekeſsitik az ő meltoſſagat,es figyelmeteſſen tekintuen az ő zaſloiara,mindenkoron keſzeknec akarnac talaltatni az ſolgalatra. Azonkeppen az ſ. Angyaloces.Ez az oka,miert Kirali ſzekeknecis neueſztetnec Pal Apoſtalnac Colloſſabelieknec irt leuelenec elſő reſzeben.Laſd meg Daniel.3. Neha kedig neueſztetnec hatalmaſſagoknac ſeiedelemſegeknec: mert az Iſten az ő ereiet es hatalmaſſagat ő altaloc meg muttatya. Gyakorta neueſztetnec es ſeiedelemſegeknec,Iſteneknec,az ő tiſztekert es meltoſſagokert,mellyben az Iſtentől vadnac helyheſztetuen;

Főkeppē kedig a mi hitűnknec meg erősiteſere ez vigaſztalaſűkra vagyő az angalokrol valo tűnſaga,az Iſtēnec igeieből aſert ſűkſeg meg tűlnűc Mert az Iſtēnec igeie eſt mi tőlűnc el nē titkollya,Mert az Iſtēnec Angalihozzāc valo io kedueneckiſolgaltatoi,ez az oka a miert a mi meg maradaſűkra vigaznac,es a mi vtaſkat őrizik,ſorgalmatoſſő gōdot viſeluē hog valami veſzedelē raittūc ne eſſec.Kőzőnſeges mondaſok,mely kiualt keppen a Chriſtuſra az mi ſeiűnkre neznec, az vtan kedig minden tagiaira.Mint im eſis Paranczolt az ő ſent Angyalinac te felőled,hogy minden te vtaidban meg őrizenec tegedet,kezekben viſelnek tegedet, hogy meg ne űſſed labodat az kőben. Dauid harmincznegyedic enekében,az Iſtennec Angyala azoknac kőrniűl vigyaz az kik őtet felik, es meg ſabadittya őket,Melly igekben meg bizonitatic, hogy az kiknec gondgyat fel vőtte az Iſten,hogy azoknac őrizetekre valaſztya az Angyalokat. Ennek bizonſagara amaz budoſo Agart vigaſztallya az

Iſtennec Angyala, es paranczolta,hogy az ő aſſoniaual meg bekellyek: Azonkeppē Abraham az ő Szolgayat kit el kűlde,hog az ő fianac Iſaknac tarſot hozzon haſaiabol auual batoritotta, hog az Iſtennec Angyala prodija leſzen az vton.Iacob,Ephraimot,es Manaſſeh meg alduan kőniő rőg az Iſtennec,hogy az az Angyala ki őtet minden nyaualyaiban meg ſegitette algya meg őket.Azonkeppen Angyal valaſztatot az Iſraęl nępenec meg őreſzeſere,es valamikor az Iſten az ő nepenek Hadnagyokat es ſabaditokat akart tamaſztani Angyalocnac altala ielent meg ő nekiec es az ő akarattyat meg izente.Mi t mongűc a Chriſtus feiől nem de az Angyalok ſolgaltanac ő nekie?es minden ſűkſegeben azzoc altal az Iſten vigaztalta Ezzec hirdettec az ő fel tamadaſat menyben meneſet, ſűleteſet,es mindeneket,az őrdőgők ellen mi erettűnk hadakoznac, es az mi ellenſegűnket meg bűntetik mint Hieruſalemnec meg ſallaſakort az Angyal niolczuan őt ezert vagale Az Aſſyriai KIRALNAC ſeregeben.

Maſodzor,Abrahamnac az ő peldaiaban,az kereſztyeni io akaratnac es vendeg fogadaſnac az ő bőczűleti muttatic meg , mert iőueuenieket, es idegeneket be fogaduan hazokban tudatlan az Iſtennec Angyalinak adot zallaſt. Hebreorum 13. Sőt inkab Chriſtus Vrunc ſent Mathenak huſzonőtődik reſzeben, aſt mon gya:Eh valęk,es ſomiu valec, ęteltes italt attatoc ennekem,az Poganoknal, mind az iőueuenyeknec,es mind vton iaroknac, mind kedig az gazdagnac az ő allapattiok magaztaltatic,es mindniaian intetűnc,hog igaz ſzeretetből,es io akaratbol euel ęgy maſt tiztellyuc, es az iőueueniektől ,auagy az vton iaroktol, kezeinket es ſegitſegűnket meg ne vőnyuk,mint Eſaiaſnac őtuē niolczadic reſzeben tanitatunc. Szegd meg az ęhezőnec a te kenieredet, az ſűkőlkődőket, es budoſokat, vidbe az te haſzadban, mikoron meſitelent latz ruhazd meg őtet, es az te tagodat meg ne vtald.Ackor az te vilagoſſagod mít à hainal ki ſenlic,es a te egelseged hamarab fel tamad, es a te igaſſagot a te ſinődnec előte iar,es az vrnac az ő diczőſege egbe ſzedeget tegedet. Ide valo Pal Apoſtolnac az ő inteſe,Rom. 12. Az ſenteknec ſűkſegekben ſegitſegűl legyetec, es az gazdaſſagot kőueſſetec, az etelben es italban kedig az lakodalomnac kőſziteſſeben , a kereſztyeni mertekleteſeget ſűkſeg meg tanolnunc es kőuetnűnc,Mert it nem latni kűlőn kűlőn borſos etkeket, ſem kűlőn kűlőn fele borokat, idegen orſzagokbol italra es etelre ingerlő ſzerſzamokat, hanem Vay, Tey, Boriuhűs,es a mi a haznal talaltatic,nem kűlőn kűlőn ekeſſeg es ſőnyeget

meg

meg vettet azt aloc, es ezúſt poharok, hanem az ſa alat valo letelepedes, es Iſten ſerent valo etelnec, es italnac gyakorlaſa, Iſtennec ezodatetele felól valo beſzelgettes nem buyaſagra, es gonoſſagra indito ektelen ſolaſſoc, mely lakodalomban mindenec rendeltetuen vadnac az termeſzetnec taplalaſara es nem romlaſara.

Ha igaz kereſztienec akarunc lenni, eſzeket ſzúkſeg hogy kóueſſúk es è vilagnac az ó gonoſz ſokaſit el tauoztaſſuk, mellyben mi údónkben az lakodalmoc termezetnec romlaſara, es egeſſegnec gyótrelmere rendeltetnec, es az tobzodaſnac es torkoſſagnac vege feneke ninczen, ely anniera hogy az emberek az lakodalmoknac miatta marhaiokból ónnen magokat ki puſztittiac, kúlón kúlón fele betegſegekre az ó teſtekben okot adnac, es a fęle haſzontalan, es heaban valo kólczieguel az attiafiai ſerettetet meg vonſzac: mert a miuel az ſzegenicket meg ſegithetnec azt elköltuen minden igaſſag ellen, czalard kereſkedeſeknec mod gyat veſzik elő, hog azt a mit el kóltettenec viſzontag begiútheſſec, hogy azomban az Iſtennec haragia felól ſemmit ne ſollyac, melly ó reaiok kóuetkezic Eſa. 5. 19.

XII: PREDICACIO:

Szent Janos élſó leuelenéc óttódic reſzeból.

Kiczoda kedig ki meg gyóſzi ez Vilagot, hanem az â ki hiſzi hogy az Ieſus Iſtennec fia, ez az Jeſus Chriſtus a ki uiznec, es uernec altala iótt, nem czac vizben, hanem uizben es uerben, es lelec az, a ki tanu bizonſagot teſzen, hogy az Chriſtus az bizonſag, mert harmán vadnac kic bizonſagott teſznec menyben, az Attya, az ige, es a ſzent lelec, es é harmac eggyek, es harmán uadnac kic bizonſagot teſznec è földón, a lelec a uiz, es az uer, es è harmac eggyek.

Summa,

Szent Ianos ez igekben meg bizonittya, hogy az meg feſzúlt Ieſus legyen az Meſsias auagy az Chriſtus, melyben mi nekúnc az órók elet adatot. Ennek ez tudomannac minemű alhatatos volta legyen, es minemű bizonſagockal erósitettic meg, hogy annac igaſſagaban ſemmit ne ketelkedgyúnc.

Tanuſagok:

Elſó az Ieſus Chriſtuſrolualo vallaſnac bizonios volta.
Maſod: hogyez igekból nem bizonittatic az egy allatu, es harom ſzemellyű Iſten.

AZ ELSÓRÓL.

AZ Chriſtuſnac menyben fel meneſenec vtanna fókeppen az emberek kózót imerról vala az vetelkedes, hogy ha az a Ieſus, kit az Sidok fel feſzittuen oly ſzórhiű hallalal meg óltenec, hogy ha az volna az Meſsias es Iſtennec fia? ſokoknal ez a vallas tetel vg mint bolondſagnac es karomlaſnac itiltetic vala lenni, mint Pal Apoſtol. 1. Cor. 2. biſzonittia, innet vagyon, hogy az Apoſtoloknac az ó predicacioioc fókeppen mind ez egy czelra igazgattatnac, hog meg biſzonitaſſec hoge Ieſus Iſtennec fia legyen, ki az mi búneinkert meg holt, es az mi meg igaſzulaſunkert fel tamadot. Ó maga es ſzent Ianos mind Euangeliomaban mind kedig ebben az leuelben ezent bizonittya, hogy valoban elhiggyúc, hogy e Ieſus Iſtennec fia legyen, es ezt húuen úduóſzúliúnc. Mikeppen azert az tóruennec rendtartaſaban bizonſagnac, es tanuknac altala az igieknec igaſsagà meg valaſztatic es meg óreſſitettic, Aſzonkeppé czele kedic az Apoſtoles, ez igaſſagnac erósſiteſeben, Moſesnec, es Chriſtuſnac paranczolattya ſzerent, hogy minden biſzonſag kóttenec auagy haromnac vallaſſaban allapadnec meg. Harom tanut tamaſzt elő, az vizet, az vert, es az lelket, kiuel biſzonittya valoban hogy az Ieſus Iſtennec fia legyen.

Mondattattic kedig az Chriſtus vizbé es verben iöni az ó tiſzteert es hoſzanc valo iovoltaert, mellicket az ó eliöueteliuel ſzerzet az emberi nézetnec. a viznec, az ó igeieuel ertetetnec mindé ſzénieknec, es búneiknec el moſſogataſſa az vernec az ó igeieuel Iſténel valo meg bekeltetesſúnc az vernec kiontaſanac altala. E kettő tudni illic az viz, es az vęr az ò Teſtamétũbã mindé ſzentſegnec meg tekeltetesſet abraza. Mikeppé az Sidoknac kúlón kúlón meg tiſztulaſoc, es moſsogataſoc bizõittiac kic he

meg mossogatassunc az kereſtſegben aianlattot minekünc az Chriſtustol,mellyben vallaſt teſünc, hogy az Chriſtus altal minden bűneinkből valo meg tiſztulasunc reanc aradot. Mint Peter Apostolnac első leuelenec 3.reſebe bizonittatic,titeket es azőkeppen az mossogatas űduőzit, nem a testi ſenynec leuetese,hanem az lelki esmeretnec, Istennel valo kerdezkedese az Iesus Chriſtusnac halottaibol fel tamadasanak altala.

E Chriſtusnac hozzanc valo io tetemenie aianlattatic minekűnc, az viſnec az ő neue allat,melly hozzanc valo io tetemenienec vilagos bizonsagat mutatta meg az Chriſtus ő magaban: Mikor az elő viſnec foliamat az ő oldalabol az kereſtſan ki onta,mellyre főkeppenitt az Apostol neſ es meg bizonitatot, Hogy az Chriſtus mi eretőnc meg feſi tetset,es az ő tőruyennec viſnec altala valo mossogatasoc meg tekeltettenek,eſt az czoda tetelt ſent Ianos ő magaellő ſamlallya es az ő bizonsag tetelet igaznac mongya lenni.

Az masodic tanu es bizonsag az ver,mellyel az attya Istennel valo ős tue bekelytetessünc magyaraztatic meg, es az ő Testamentűba az Kossoknac,Baranioknac,tulkoknac, es egyebeknec aldozatra rendeltettet allatoknac verenec ki ontasaual abraztatot meg. Mikeppen Moses masodic könyuenec 24 reſeből meg bizonitatic,es az Sidoknac irt leueleben bősegessen meg magyarastatic. ſent Mathenac kedig 26. es ſent Lukacznac 22. Chriſtus vrunktol ő magatol meg bizonittatic, Lasd meg Pal Apostol mit ir erről 1.Cor:6.Col.1.es 1 Tim.2 Az Sidoknac irt leue:9. es 10.reſeben. Dauid Propheta 51.enekeben az ő testamentumbeli ver altal meg tiſztulasat keuanniá,es a külső erről erre ńezuen bizonios hogy meg tiſztitatic,es feierb leſen az honal. Meg kel masodzor esmernűnc hogy az attya Istennel meg bekeltettűnc,es bűneinkből meg ſabadultunc,az Chriſtus verenec altala,es az ő verenec ki ontasa,az mi bűneinknec boczanattya legyen.Mikeppen 1. Ioan.1. mondattatic az Iesus Chriſtusnac az ő vere mossagat meg minket az mi bűneinkből. Masodzor hat az Chriſtus verenec ki ontasa,az kereſtſan teſen minket bizonyossa,hogy igaz az Chriſtusrol valo vallasunc,es hogő az halalnac altala azt kinec hatalma vala az halalon meg rontotta.

Harmadic tanu auagy bizonsag az lelek, melly mind az vizel valo meg mossagatasanac, es ver altal Istenűnckel valo bekelteteſſűnket

meg erő

meg erősiti,es az Chriſtusrol valo igaz tudomant es io tetemenit az mi ſűueinkben be peczetli: Mert mikeppen az első Adam ez külső es vilagi eletre indulattya volt: Azonkeppen az masodik Adam a meg eleuenitő lelket vőtte el,melynec altala minket,kik ő tagiai vagyunk az ő lelesőuel es ereienec altala mennyei eletre eleuenit meg,Nem oknelkül mongya hat ſent Ianos, hogy harmadic tanu az Chriſtusban valo hitnec meg erősitesere a lelek legyen, kinec meltossagat es czelekedetit reſ ſerint termeſetiből,reſ ſerint kedig ereieből es meg erthettiűk,ha tèrmezetit meg tekintiűk Istennec lelke kinec termeſetitől idegen nem lehet,miert hogy az isten őnnenmaga lelec· Ez Istennec lelkenec az ő ereie nyluan fenlik,es meg mutatodot mindeneknec teremtesseben, es az teremtet allatoknac meg tartasaban es taplalasaban,az igaz ertelemnec tanitasaban az meg vytasabã es fel epitesebẽ,es ez azoka miert Chriſtus vrunk őnnen maga eſt az lelket igassagnac lelcknec neuezi,ki minket igaz ertelemre viſen. Mikor vgmond amaz el iőuend ki az igassagnac az ő lelke minden bizonsagra viſen tűtőket. Ennek az igassagra tanito mesternec az ő ereiet az mi Chriſtusunk őmaga meg erzette,mikor ſent Lukacznac negyedik reſeben eſt mongya,Hogy az vrnac lelke ő rayta vagyon,Mert meg kente őtet,hogy mindeneket,mellyek az mi ű duősegűnkre valok minekűnc meg ielencze es arra meg taniczon, Innet vagyon,hogy ez az lelec az Istennec melyseget is meg viſgallya el.ő Corintusbelieknec irt leuelenec masodic reſeben.

Mikeppen azert ez a lelek,melly tanubizonsagot teſen az Chriſtusrol itiletnek es igaz mondasnac lelkenec mondatatik: azonkeppen a meg vytasrol es fel epitesről az irasbã vyito leleknec mődattatot, mellyről Chrűs vrűc őnnẽ maga eſt mődga, Hanẽ ha valaki ſűlettetik lelekből es viſből a menniecknec orſagaban be nẽ mehet,ez az lelek melyről Ezechiel propheta ekeppen ſol,es vy lelket helyheztetek ti kőzűtekbẽ, mely igen dragalatos Istennec lelkenec ereie,es mely altal el tőreltetuen az vetkec,az igassagra meg viulunc es az mi bennűnk lakozo Chriſtusunknac bizonios ſalogat es peczetit az mi ſűuűnkben hordozzuk tudni illik az ſent lelket,Meltan mongya hat ſent Ianos,hogy az lelek tanu bizonsagot teſen,hogy az Chriſtus Istennec fia,Mert mikeppen Pal Apostol is Rom.1 bizonittya,az meg ſentelő lelekben halottainac fel tamadasaual bizonitatot Istennec fianac lenni, Rom.1.

AZ MASODIK

Fő

Fő paiſok az ellenkező felnek ez a mondas, mellyel ők batron otal mazzac a ſent Haromſagot, miert hogy itt az iras haromrol az Attyarol az Igeről, es az Lelekről emlekezic, es a harmat egyeknec mondgya lenni. Es az papiſtak nẽ maskeppen czelekettenec ez mondaſſal mint ſent Ianos Euangeliomanac kezdetiuel, es ſent Matthenak elſő reſeuel, mellyeckel bőueltenec es elreitet kinczieket kereſtenec, es az Iſtennec igeiet, az ő ſabad akarattioc ſerent vondoztac es hurczoltac, ektelen es idegen ertelemre.

Ha ennek ſinte ſemmi egyeb bizonſaga nem volnais, mert ſem ſemelyről ſe allatrol it ſemmi ẽlekezet ninczen, ha ſinte harmat neueſis nem mindgyaraſt kőuetkezic hogy haromſag legyen, ha az harmat egynec mongya lenni az iraſnac folyaſa ſerint, egyenlőkeppenes egy akaratbol mondatatic vallaſt tenni nem egynec lenni, ſoha ſem monthatta volna ſent Ianos, hogy ez a harom tanu egy volna, holot haromrol akart bizonitanikiknec egyenlő vallaſok legyen, az igaſſagnac es az Chriſtuſrol valo tudomannac meg erősiteſere, ez nyluan vagyon, mindeneknel az kik e mondaſt figyelmeteſſen oluaſſak, de menniünk touab.

Maſodſor mondom hogy ez igekből ſem az egy allatot ſem az harom ſemelyt meg nem bizonithattiac, mert ez harom tanut, az attiat az iget, es az lelket ſent Ianos ide nem helyheztette, es ſemminemű iraſiban effele ſolaſnac modgyat nem talalliuk, hanem mint ſok iambor bőlcz ferfiak eſekben vőttek neminemű tudatlantol es az igaſſagnac ellenſegetől foldoztattanac be az haromſagnac oltálmaſaſara, mert hogy ſent Ianos haromrol emlekezik, az viſről, verről, es lelekről, es e tanuckal bizonit az Ieſus Chriſtuſrol, ebből ez kőuetkeſeſt hoſtac tudni illik hogy az haromſagbanes harom legyen az tanubizonſag tudni illik az attya, az ige, es a ſent lelek, hogy kedig ennec az ő tanoly volta es idegen volta es idegen ertelme meg nem eſmerteſſec menniei tanuknak neueſi, hogy ez az Apoſtoloknac igekezetitől tanul legyen eckeppen bizonitatik.

Leg előſer ez bizonſaggal meg az Papai Doctorok ſem elnek, es vgy mint idegent meg vettik az regiek kőzzűl, Agoſton, Cyrillus, Ambroſius, Beda, es az moſtaniac kőzzűl Caluinus, Bullingerus, es az Tigurumbeli Tanitok az vy Teſtamentumnak magarazattiaban, Eraſmus Rotorodamus kedig az vy Teſtamentumnac magyarazatyaban ſokot ſol e mődaſrol hog ſoholt nẽ talalta hanẽ eg Hyſpaniabol hozot kőnuybẽ

melynec az ſelire

ſelere irtak volt ezt emondaſt es nem a tőb igeknec rendiben mellyből nyluan vagyon, hogy ez e mondas nem bizonios a mi hűtűnknek aganak meg erősiteſere.

Maſodzor bizonittatik hogy ez e mondas ſent Ianoſtol nem iratattot. Mert ha mind az elől iaro igeket mind az kőuetkezendőket meg tekintiűk nyluan meg tetzic hogy ez e mondas idegen az ő tudomaniatol, mert az Apoſtol ezekről ſol, Elſő hogy ez vilagnac győzedelmere ſűkſeg hogy higyűk, hogy az Ieſus Iſtennec fia, ennek okat agya, mert czac egedűl ő legẽ, a ki viſnec es vernek altala iőt, bűneikből meg moſogatot, es verenec ki ontaſanacaltala az ő ménieiſ. attyat meg engeſtelte, Eſ kedig hogy vgyan bizonios legyen maſodzor hozza elő es aſt mongya ez nem czak viſnec altala iőt hanem viſnec es vernec altala, Harmadzor emlekeſic az leleknec bizonſagarol, ekeppen, minek előtte az tanukat elő hoſa, kettőről emlekeſic tudni illic az viſről es az lelekről minek vtanna az ketőről emlekezetet tőtt vgy hoſa az harmadikat elő tudni illic az leleknek bizonſagot, azutã ezeket vgmít harő tanut egbe ſálallia es aſt mőga hog egenlőkeppen a Chriſtuſrol teſẽ tanubizőſagot harmã. tudni illic a viſ, a ver, es a lelek teſnec tãubizőſagot a negedikről tudni illic a Ieſus Chrűſrol hog az Iſtẽnec fia legẽ. mikeppẽ illik ide tehat ez harom bizonſag az Attya, ige, es a lelek, Nẽ de az ige iſtẽnec fia, az Ieſus Chriſtus ki fogantatot ſent Lelektől, es ſűlettet ſűz Mariatol? nem de az előbbeli tanuk kőzőt ſamlaltatik az lelek? nem de az attya Iſten az ő lekenec altala tőtt e tanubizonſagot az ő ſerelmes fiarol? Maſodſor azert ekeppen bizonittatik hogy e mondas harman vadnac menyben kik tanubizonſagot teſnec idegen legyen az Apoſtolnak az ő tanitaſatol.

Harmadzor innet es niluan vagyon, hogy ez mondas nem ſent Ianoſtol iratatot mert mind az ket fele rendbeli tanukat tudni illic mind földieket es mẽieieket egbe ſauaria. melliek niluan valokeppen kűlőmbeſnek hanem ha egyikben az lelken erti az lelket kit az kereſtſan az ő attianac kezeben aianlot

Ezeket nem azert ſamlalam elő, hogy az attya Iſtennec az ő lelkenec es Chriſtusnac az ő bizonſag tetelet ő maga felől meg uetnem, hanem hogy meg mutatnam minemű ketſeges mondaſokbol akaria az ellenkező feltamaſtani az papa tudomaniat a haromſagrol mind azon altal hagy ertyűk a mikeppen eſt Chriſtus önnen maga ſ. Ianoſnac ötődic reſeben meg magyarazta tudni illic, hogy az ő attya ő fellőle tanubizonſagot

ſagot teßen, az ônnen maga czudateteli es hogy Iſtennec fia legyen, az igaſſagnac lelke, es mely mind ônnen magat Chriſtus vrunkat erôſiti mint kedig az ô tanubizonſagit az Apoſtolokat, hogy ez e mondas helyen maradgyon ßabadon meg engethettyûc de hon leßen az egy allattu es harom ßemeliû Iſtennec az ô erôſſege, az Attiya Iſten az Chriſtuſert vilagoſicza meg az mi elmenknec ßemeit hog az iraſnac magyarazattyaban az ô akaratryat ertheſſûc es kôuetheſſûc Amen.

XIII: PREDICACIO:

S. Mathê Euângeliomanac hußonniolczâdic reßêlên

Mennietêc el âzêrt tânîczâtoc minden nepêket meg moſſagatuân ôket attianac neueben es fiunac es ßent leleknec,

Summa,

Ez igekben Chriſtus vrunknac az Apoſtolokhoz valo paranczolattia ßamlaltatic elô melyben mind az tanitaſnac rendit mind kedig az moſogataſnac ßentſegenec ki ßolgaltataſanac modgyat elôikben tamaßtya:

Tanuſagoc:

Elſô az moſogataſnac auagy kereßteleſnec az ô ßentſegerôl.

Maſod. az Papanac teuelygeſerôl az egy allatu es harom ßemelyû Iſtenrôl.

AZ ELSÔRÔL.

Ami az moſagataſnac ßentſeget nezi hogy ez Chriſtuſtol rendeltetet nyluan vagyon ezigekbôl es az Apoſtoli czelekedetekrôl irt kônyuenec ſoc reßeibôl mely ßent czelekedet. aa inlatot az iſtennec gyûlekezetinec melybê az Iſtennec hoßanc valo io akarattianac teteminit mutattya meg hogy minket az mi tißtinkrôl es hiuatallyuncrol meg emlekezteſſen.

Ennec a ßent czelekedetnec az ô nagy voltat mutattiac meg az dolgoc kic ez moſagatasban be foglaltatnak, mint az mi regi termeßetûnknec meg tißtitaſaes vyonnan valo ßûletese mely az Iſtennec termeßetiuel es aka

uel es akarattyaual egyenlô: Ennec kedig az ô eſmereti mikeppen az teſti embernec az ô ertelmet fellyûl halladia, melly eßeben nê veheti azokat az mellyec az Iſtennec lelkeie. Azonkeppen az moſſogatas Iſtennec lelkenec talalmanya, nem az teſteie, auagy az emberi bôlczeſegie. Azoka ert felette igê vetkeßtenec, a kic az Iſtênec igeie kôuôl az ônnê gôdolatiokbol nag ſoc dolgokat foldoßtanac hozza, mikor aßt meric tâitani, hog a kereßtſegnec vg mît az kûlſô czelekedetbê az igaſſag adatic, es hog az eredeter bûn es nyauallya a kerßtſegnec altala eckeppen vetetic el, hogy annac az ô indulattya az Iſtennec tôruenye ellen ki vagyon, ſemmikeppen bûnnec ne alitaſſêc lônni. Kic effeleket tulaidonitnac az moſſagato ßentſegnec, az Chriſtuſnac rendeleſet meg feytic, es az igaz hit ellen tamadnac, melly az Iſtennec igeieben fondaltattot, melly bizonſagot teßen, hogy az eredet bûnnec az ô ßennye maſkeppen el nem tôrôltethetic, hanem czac az artatlan Barannac az ô verêuel, melyben a tûz vagon mely meg emeßti eßt e niaualat, mely belſô moſagataſrol is Chriſtuſnac az ô lelkenec altala valo czelekedetirôl ime vallas tetel vagô, hog meg moſsogatta ôket lelekben es tûzben Ioa. 3. Hanem ha valaki ßûletendic vizbôl es lelekbôl, mennyeknec orßagaban be nem mehet.

A kic kûlſôkeppê meg kereßteltettenec, hog az eredêdô bûn, a minemû îdulatokat ô bênec nêz, meg nê ßabadultâac hog dôgleletes, es bûnnel rakuak legenec, az Iſtênec hiueinec, az ô kônyôrgeſi meg muttattyac, melyben bûnôknec boczanattyat kiuannyac, es minnyayan hog meg vyultaſſanac meltan keuannyac. Mert mi minnyayan egy teſtben moſſagattat tunc meg. Mikeppen azert az iſtennec gyûlekezeti kôuûl ſemminemû vyonnan valo ßûletes ninczen, vy vilagoſſagra, igaſſagra es eletre, Azonkeppen azon kôuûl ſemmi moſsagatas ninczen, mely iſtennek elôtte kedues es kellemetes volna. Iſtennec kedig io akarattyanac es ielen valo io tetemenyenec ki mutataſa tamaßtatic az kereßtſegben elônkben, Mikeppen az kereßtſegnec az ô igei meg mutattyac. Kereßtellyetec ôket, attyanac, fiunac, es ßent leleknec neueben. Az attyanac, ô neueben, ki mi hozanc vgy mint fiaihoz io keduel es io akarattal vagyon, mi belônc ôtnen az fiuſagra valaßtaſnac az ô lelket, kinec altala eßt kialttyuc, Ides attyanc, es nem rettegûnc ô tôle mint kegyetlen birotol, mint azoc ôtet feltec, kic az kegyetlen meſternec az tôruênnec az ô fenyegeteſse allat fekûttenec. Az fiunac kedig ô neueben, vgy mint kinec altala az attya minket meg akart tartani, es mi bennûnc vy eletet, meg boczatuan minden

den bűneinket akar epitteni es fel tamaßtani,az ßent Leleknec kedig neueben,a minemű űduőßeget az attya Iſten minekűnc rendelt ,es ßerzet az ő fiaban. Azt az atryanac es fiunac,az ő lelkec meg erőſicze es mi bennűnc bepeczetellye,honnet az irasban az mi őrőkſegűnknec ßalagianac es peczetinec neueßtetic. Eph.1.2.Cor:1

Ez ellen leg előßer vetekeznec kic az Iſtent kegyes Attya gyanant nem tißtelic, ſőt inkab kegyetlen biro gyanant tarttyac, mert, az az Iſten,ki neueben kereßtelkedűnc attianac neueßtette ő magat. Eckeppen vetkeznec azokes kic az Ieſus Chriſtuſt Iſtennec fianac lenni nem eſmerik, melynec altala az attya minekűnc az mi űduőſſegűnket el keßitette,es ezen kiuűl az ő űduőſſegeknec bizonios voltat helyheßtetic,Egyc reßet az űduőſſegnec az őnnen ßabad akarattioknac,az Maſikat az Chriſtuſnac tulaidonituan. Holot kedig itt nyluan bizonittatic hogy az fiunac neueben kereßtelkedűnc. Vetkeznec azokes kic az őnnen ereiekből es tehetſegekből gondolliac hogy meg vytathatnac,holot hallyac es ertik hogy ßent leleknec neueben kereztelkettenec meg, mely az vy törnenben es frigyben az Chriſtus verenec altala meg erősitetet,kinec minen magunkat atiuk es kinec ſegitſeget variuk.

Touabba ez moſſogataſnac ő rendiből,az mi tißtűnkről, es hyuatalunkrol meg tanittatunc:Mert mikeppen Pal Apoſtol tanit az moſſogaſnac altála el temettetűnc az Chriſtuſſal az ő halalaban,hogy mikeppen ő fel tamaßtatot halottaibol az ő attyanac űczőſſegenec altala, mi es ekeppen eletnec vyſagaban iaroliunc. Leg előßer azert az kereßtſegben vallaſt teßűnc,hogy az O Adambol ki akarunc őltetni,az Chriſtuſnac lelkenec altala, melly mi hiuatalunkra. es tiztűnkre neß Chriſtuſnac imez mondaſſa, taniczatoc meg tartani mindencket kiket paranczoltam tűnektec, vetkeznec hat leg előßer tißtec es hiuatalloc ellen,kic eletekben a Chriſtuſnac nem ßolgalnac, es az igaſſagnac czelekedetiuel meg nem muttatyac hogy az bűnnec meg holtanac.

Touabba ez moſſagatasban meg bizonitatic, hogy beiratattunc az Iſtennec teſteben az hiűknec gyűlekezetiben,mely kiuűl ſem Chriſtus,ſem hűt,ſem űduőſſeg,ſemſeminemű io nem talaltatic, es meg bizonitatic,hog a minemű iokat Adamban el veßttetűnc mind azokat az Ieſus Chriſtusban meg talaltuc, es ő altala vyonnan teremtettűnc. Mikeppen oluaſſuc,hog az Apoſtoloc az Chriſtuſnac neueben kereßteltenec. Vegeßetre ez moſogatasban,az mi teſtűnknec fel tamadaſanac abrazat

tya ta-

tya tamaßtatic előnkben, hogy ez az Chriſtusban a földnec porabol fel tamaßtando leßen az űczőſegnek es eletnec meg reßelűlelere, mert az Chriſtus halalanac, es fel tamadaſanac legnagyob haßna az mi teſtűnknec fel tamaßtaſsa az mennyei eletnec űczőſegere.

AZ MASODIK.

AZ mi valatſagunknac auagy meg igazulaſunknac rendit, valamenyeßer az ßent iras előnkben teryezti,mindenkoron az Attya Iſtenről emlekeßic ,es azt mongya fő kutnac, es okanac lenni, ezkezzűl mi hozzanc az Ieſus Chriſtuſt az ő aldot ßent fiat,az meg ßentelő lelket kedig,vgy mint őrőkſegűnknec ßalogat es bizonios peczetit,ez miert hog vgy adatatic előnkben az iraſnac folyaſaban,ſokaknac okot adot harom ßemelynec az egy iſtenſegben valo elmelkedeſre,főkeppen kedig az kereßtſegnec auagy moſſagataſnac az ő ßentſegeben,melyből vgy mint nyluan valo irasbol az Papa,es kic az Papat kőuetic, az ő velekedeſec ßerent,az egy allatu es harom ßemelyű Iſtennec meg erősiteſet mongyac lenni,hogy kedig ez velekedes hamiſnac talaltaſſec lenni. Maſodzor, ímar mind ebből az kereßtſegnec rendeleſeből, mint kedig az Chriſtuſnac meg moſsogataſsabol meg akarom mutatni.es az kereßtyenecnec ßemec eleibe tamaßtani.

Leg előßer,Miert hog az Kereßtſegben főkeppen haromrol leßen emlekezet,tudni illic az attyarol,fiurol,es ßent lelekről, ha eßec egy Iſten allattyokban,meg muttatic az Papaſoknac vallaſa hamiſnac lenni, mellyben az fiu es Iſtennec,es az ßent lelek vgyan ő magatol valo Iſtenecnec mondatatnac lenni mint az attya. Azert ha azon egy Iſten az attya az fiu,es az ßent lelec,heiaban kereßtelkedűnc az fiunac es ßent leleknec az ő neuebe. Maſodzor,Mikeppe lehetnec azoc ßamal es allatal egnec,mellyec mind helliel mind kűlső meg ieleneſeckel meg valaßtatnac az attyanac magas menyből valo ſoßattya,auagy bizonſaga hallattatic, Latode az meg valaßtaſnac nyluan valo ielet az helyt,az menyet,es az ßengő es hallo ßozatot az Iordan vizenec partyan,ne az lathatatlan fiu,es az maſodic ßemely az haromſagban moſſagattatic meg hanem az Nazaretbeli Ieſus melly fogantatot ßent lelektűl,es ßűletet ßűz Mariatol, ime mind a zalat az ember Ieſus Chriſtus,mind az hely,az Iordan viznec az par

ttyat

tya meg valastatic mind az menytöl, mind az Attyatol, az sent lelec kedig galamb kepeben, az Christusra le saluan: ime az allatnac, es az helynec meg valaztasa, semmikeppen azert az eg allatu Isten, egenlö, es harö semeliü az keresztsegnec rendiböl meg nem bizonitathattic. söt inkab euuel ellenkezö dolog muttatic meg.

Harmadsor sükseg eztis esünkben vennünc, hog mikor keresteltettünc az fiunac az ö neueben, nem erre kötelestetünc hogy higgüc, hog az fiu eg allatu legé az attyaual egyenlo ö hozza, es kiöröktül fogua sülettetet ö töle, hanem hogy higyünc, es keresztelkedgyünc annac a fiunac az ö neueben, mellyet minekünc az attya meg igert, es valoban meg atta Azonkeppen mikor keresteltettünc az sent leleknec neueben, nem tanitattunc hünni, hogy valami harmadic semely legyen az sentlelec egy allatu es egyenlö Isten az attyaual, hanem hogy higgyüc hogy az attya Isten az ö fianac altala az ö ereieuel, es lelkeuel minket meg eleuenit, es az igassagot es az eletet velünc kösseluē be peczetli mibēnünc eltetti es erö gbiti. Ezeket az iokat adga hog napökēt neuekeduē elö tagai lehessünc es miert hogy Istennec fiaiua löttünc az ö lelketöl hordostassunc, es visselteszünc, hogy tellies eletünknec rendiben meg ne fogyatkozzunc, hanem elö remensegben es hütben az igassagnac gyümölczet teremczüc, es minden sükségünkben ö hozza folyamuan ötet segitségül hihassuc. Ha az keresztségben az egy allatu ez harom semelyü Isten tamastatnec elönkben, az Christusnac az ö rendeleset fel feitettec volna, es vetkeztenec volna az Apostoloc keresteluen az Christusnac az ö neueben: De innet ez nyluan vagyon, hogy az attya Istennec az ö kegyelmessege az Christus altal aianlattatic minekünc, mely az ö lelket bösegessen az Christus altal mi reancakaria ki önteni. Titum. 3.

Touabba ha az keresztseg, mikeppen Pal Apostol magyarazza az mi vyonnan valo sületesünknec, es meg vyulasunknac az ö feredöie, auag az mi üdö ssegünknec peczeti es bizonsaga az mi meg igazulasunk tol semmikeppen nem külömbezhet. A mi meg igazulasunc kedig eckeppen vagyon meg ielentetuen az Istennec igeieben: tudni illic hogy az attya Isten ingyen az ö kegyelmessegböl üdözit minket, es egyebet mi tölünc nem keuan, hanem hogy öttet mi attyanknac lenni esmeriüc, es hog ö egedül legyen minden ionac kutfeie es oka, ki mi bennünc valo iosagra nem tekintuen (mert semmi effele mi bennünc, ki haragnac voltunc fiai nem talaltattot) Hanem az ö irgalmassaganac, es szereitetinec ki mu

tatasat,

tatasat, hog az ö kepere es hasonaltosagara teremttettet ember el nem vesne, hanem öröcke ö vele eln: Est az örökseget kedig es az eletet az ö fianac altala mi belönc önténc, es ö mi igassagunc sentsegunc, es eletünc lenne. Harmadsor, hogy az Christus verenec altala minekünc szerestettet iok el ne omolnánac, Mikeppen az Christusnac fogantatasaban az Istennec lelkenec ereie meg bizonittatot, azonkeppen az mi vyonnan valo sületesünkben fel epitettünc es meg erösitettünc az ö lelkenec altala. Ez rövideden az mi meg igazulasunknac rendi es modgya. A keresztseg kedig miert hogānac bizösag tetele nem egebre vissé es tāit, sé eg allatu, sem ket allatu, sem eg sem kettö sé harö semelyü Istenre némutat

Azert az sent haromsag Isten, sem az Prophetaknac, sem az Apostolöknac irasaban nem talaltatic, sem az keresztségnec ö igeieuel nem bizonittatic: Mert mikeppen az egyhazi Cronicanac follyasabol bizonittattic, Tertullianus üdöieben kezdettet el, mikor Christus sületese vtan irnanac 230. esztendöben. Az vtan mikor irnanac 345. Athanasius Alexandriabeli Püspöknec üdöieben örögbittettet, es nagy hatalommal disputaltatot. Az vtan vissontag mikor 400. irnanac, Agoston, es Ieronimus üdöieben meg erösitettet, es külen külön irasockal tamastatot meg mellyekben külömbezest es vissa vonast lathatni. Ezeknec kinec kedue vagyon oluassa irasokat.

Rövideden azert est vallom, Keresztelni Attyanac, Fiunac es s. Lelknec neueben, nem az sent haromsag Istennec neueben, sem az eg allatu, es harö sé elyü Istenec neuebē keresztelni, Hanē vallast téni, hog az attya mīdē io aiādekocnac elsö es igaz kutfeie, Iac 1. A Chrüsnac kedig neuebē, mert a Chrüs altal vagö meg égesteleslünc az attya Istenel, es ö altala adatatnac minekünc Istenec mīdē iauai, sé talaltatic mas neu az ęg allat mellyben kellyen üdözülnünc, hanem czac az Christus neue, sem mas hüt, mert hiuen az Christusban, hissünc az attya Istenben, latuan az Christust, lattyuk az attyat, Ioa. 6. 14. Es az Chriustsbā valo hüt es tisztelet, az mennyei attyanac hütire, es tizteletire vissen Az sét leleknec kedig neuebē keresteltetünc, mert mīnyaiā, kic igazā keresteltetüc, a Chrüsban öltezüc, es a s. leleknec aiandekat vesüc Lu. 24. Act. 1. 2.

Vallom azert ez igeknec folliasabol, hogy ha valaki igaz keresztseget akar fel venni, hogy meg esmerie es higye, hogy az Attya Istentöl adatatic, sökeppen ez az io ö nekie, es hogy ö igazittya öttet, es minden bünein el törli, czac ö magaert. Ezeket kedig czelekedi az Attya Isten az ö

fiaban

es fianac altala mellyben bölczessegenec es hoßßanc valo io tetemenye nec draga kinczeit mi belönc ötti, hogy ez vilagnac meg öletessünc es czac ö nekie valaßtot ßolgai legyünc, ö töle czinaltatuan es formaltatuan Esaię 44 etc. Szükseg mondom, hogy vallya es meg esmerie, hogy Istennec ioaiual alhatotoson nem rezesülhet hanem ha meg esmeri hog az Isten az ö lelkenec altala az ö lelkenec ßemeit meg vilagosittya, hogy ezeket az iokat az ö ßüueben meg ereße, es az ö belsö embereben, valobã meg vyullyon ßükseg meg esmerni.

AZ ATTIA ISTENTÖL MEG igert Messiasrol az Iesus Christusrol, ö egyetlen egy fiarol, mi Vrunkról es meg valtonkrol.

I: PREDICACIO:

Moses elsö könyuenec harmadic reßeböl.

Ellenkezest hellyheztetec te közetted, es az Aßonialat közet, az ö magua közöt, es a te magod közöt a mag a te feiedet meg ronttya, es te az ö sarka vtan leßelkedel. (auag) mardossod az ö sarkat:.

Summa,

Ez igekben Moses az Attya Istennec igiretit, az elsö embernec vetke vtan ßamlállya elö, es meg muttatya mikeppen rontattatic meg az ördögnec az ö hatalma es az aßßonyialat maguanac minemü hatalma es alla pattya leßen.

Tanosagoc,

Elsö, az ördögnec czalardsagarol az hüuek ellen.
Masodic, Mi legyen az Christus az meg igert Messias?
Harmadic. minemüek legyenec az ö mi hozzanc valo io tetemeny.

AZ ELSÖRÖL.

AZ ordögnec az ö czalardsagat az Christus ellen, es az ö hiuei ellen (mert aßoc az o feienec tagiai, es ßükseg hogy azon allapadban legyenec) foképpen ez kettöuel magyaraztatic meg. Elso ellenkezest vettec,

Masodßor? mordassot az ö sarkat. Mikeppé azert nyiluan valo vißßavonassual valaßtatnac meg a vilagossag es ßetetseg, az igassag es hamissag, az elet es az halal. Azonkeppen meg engeßtelhetetlen hadakozas es ellenkezes vagyon az ördög közöt, es az Christus közöt, Mert minemü tarsasaga lehet, mint Pal Apostol mongya, az igassagnac az hamissaggal? Auagy minemü reßesülese az vilagossagnac az söttetseggel? auagy minemü egeneseg az Christusnac az Beliallal? Ez az oka, a miert ßent Ianos latasarol irt könyuenec 19. reßeben oluassuc, hogy az Barane vilagnac kezdeti töl fogua meg ölettet, tudni illic, az ördögnec igyeközeti ßerent es akarattya ßerent. Es ebben az gyülösegben es ellenkezesben elöment mint addig, mig ßülettec, es Herodesnec altala öttet kergette halalra, Az vtan mikor tanitana az ö mennyei attyanac akarattya ßerent az Phariseusoc, Iras tudoc, es egyebec altal sok ßidalommal es karomlo beßeddel illette. Vegezetre vgyan az kereßtfara fel fügeßtuen meg öle: Az Istenfelöc es Istentelenec közöt valo vißavonassokat, mellyec az sötetsegnec vratol az ördegtöl tamaßtattanac eleitöl fogua, az Istennec igeie es külen külen fele historiac elö ßamllályac: Caint, Abelt, Caimnac nemzetseget az vtan Sethet, es mikeppen kergette Esaú Iacobot. Az Egyptusbeliec, Cananabeliec, Assiriabeliec, az Izrael nepet, Saul Dauidot, az Istentelen kyralioc az Prophetakat, Az Phariseusok az Apostalokat es mindenkoron az kepmuttatok az igaz kereßtyeneket. Ezen magyaraßtatic az sarknac az ö mardosassaban. Mert mikeppen az Christusnac egyeb nem arthatot, hanem hogy az ö sarkat mardosta, es mindenekben mi erettünc meg kesertettet, meg verettetet, es vg mit mīdē nel gonozbnac itiltettet lē ni. Azonkeppen az hiuöknec az ö sarkokat es mardossa, mikor öket az velek ßülettet, bünuel külön külön essetbe hozza. Ez sarkrol ßol Vrunc mikor aßt mongya, Az ki meg mossagattot, nem ßükseg, hanem hogy az labat meg mossa, az az, hogy az regi embert ki tißticza, melly az gonoß keuansaggal, mellyet az ördög mi belönc fuallot mindékor, az leleknec ellene rugodozic. Nemellyec vgy magyarazzac, leßeskedig az te sarkad vtã, nemellyec mardossa az te sarkodat, nemellyec a te sarkodrafuual, tudni illic merget, Mert á kigonac artalmas mereg tulaidöitattic mellyet az ö nyeluenec heges voltaual be ereßt azokbã, kiket meg mardos, Soc kal artalmasb kedig az ördögnec az ö merge, mellröl Pal Apostol, haragos mereggel rakua az ö nyeluec. Annak felette aßt iriak az termeßet

tudo mesterec,az kigó felől, hogy harom agu fekete nyelue vagyon mellyel az merget be vagia, Azonkeppen az ördögnec az ő czalardsa ga es sockeppé tetetes,es artalmas,mikor ő magat vilagossagnac Angálaua valtostattya,az ő kepmutatassanac edenyi altal,az Eretnekec altal. Hon net anni hassadasoc, tudománnac valtozasi, es hamissagoc tamattanac Est az kiontot meregnec az mi elsö sűleinkre kel tulaydonitanunc Mert az tudakozasnac velekedeseuel es Isténec hasőlatossaganac fel fual kodassaual czalatatic meg e vilag, a rra valo kepest vetti meg az Ist ennec igassagat, Ez pokolbeli ördögnec az ő czalardsagat meg kel esmer nűnc, es igyekeznűnc, hogy mindenkeppen el tauostassuc, es vigyazunc, hogy meg ne czalliő, Mert mint a sino riuo Orosslan környűlűnc forgo lodic, es keres kit el nyelhessen, mint Peter Apostol az hűueket inti 1. Petri. 5.

AZ MASODIK.

Iollehet Moses nyiluan valo bessedeckel nem emlekezie az Christusrol, mert Assonyialatnac maguarol emlekezic: de ha az prophetaknac irasinac follyasát meg mertek ellyűc, à Christusrol valo tăitasnac mógá ha rő rendben vagon, Első ez, az Prophetac, auág peldazo bessedeckel, auág annelkűl solnac. Az vy testamentomban kedig, a hon a betűnec az ő sedele el vettetet, minden arnyek nelkűl az iras az Christusrol nyiluan sol. Hogy kedig Mosesnec e mondasa az assonyiallatnac magua meg ronttya az kigyonac az ő feiet, az Christusrol kellyen ertenűnc, sent Ia nosnac harmadic rebeől nyiluan vagyon. Pal Apastol kédig 2 Cor. 11. bizonittya, hogy e kigó a pokolbeli ördög legyen, melly Euat meg czal ta. Hogy kedig az Christus legyen az aldot mag, mely az kigyonak fe iet nyomdossa, meg bizonittatic: Mert aest mondgya, Ime tinektec hatal mat adoc niomdosni az kigyokat, es Scorpiokat, es az ellensegnec min den hatalmat. Melly igeckel meg bizonittatic, hogy ő legyen, ki az ki gyonac az feiet meg ronttya, es minket annac hatalmassagatol meg ment. Az kigyo feiet kedig senki meg nem ronthattya, hanem az ki bűnelkűl vagyon, es kinec hatalma vagyon az Halalon, az Bűnőn es karhozaton: Ez kedig czac az Christus, kiről Esaias aest mongya, Hogy hamissagot nem czelekedet, es czalardsag az ő saiaban nem talaltatot; Hat fökeppen ez Assonyialattnac maguaban ket dolog lattatic, egyic az ő fogantatasa, az masic az ő sűlettesse: Az ő fogantatasa az

sent

sent lelektől es nem ferfiunac bűnes maguabol ertettic lenni, az sűletes nec kedig altala ertetic, hogy minekűncaz sűz sent, es aldot magot sűlt ezvilagra: Mikeppé hűtűnknec agabanes valliuc, mely foganttatot sent lelektől, es sűlettet sűz Mariatol, melyről az propheta az előt iőuendűlt volt. Ime a sűz fogat meheben, es gyermeket sűl, mert annac kinec meg kel vala rontani az bűnt tiztanac, es nem vetekben fogantatnac, sem sűletetnec kellet lenni, mely nem ezföldi, hanem az mennyei embernec az ő meltosagat tudna oltalmazni, Ezokaert ez é mag az ő fogantata saert Istennec fia, mikeppen az Angyal bizonittya, A sent, mely te belő led sűlettetic, az magassagbeli Istennec fianac hiuattatic, az sűztől valo sűletesert kedig Embernec fianac esmertetic lenni, egyfelől igassagnac, sentsegnec, es artatlansagnac ki mutatasaban, mas felől minden nyomo rusagnac es nyauialainknac mi eretűnc valo testeben el viselesben, mel lyekben mi hozzanc hasonlittatot az bűntől el valua. Ez Christusnac a zert fogantatasaban es sűletesben, ket dologra kel nesnűnc mely ke nantatnac az meg igazulasban, es az mi első allapattunknac fel epitese ben. Első, az Christusnac halala, Masodic az ő fel tamadasa, è mellet ket allapatot, egyc mely sidalomban, es keresben mutatic meg, az maso dic mely dűczősegben lattatic meg, az ő halalaban kedig az valtsagnac az ő ata bizonittatic meg, kinec meg fizetesseuel az Christus az Istennec itiletinec vgy mint bűn ellen valo aldozat meg fizettet, mikor az artatlan az artalmasokert, es bűntelen az bűnősökert meg holt, es aldozot, melly aldozatrol Esaias aest mongya meg veretetet az mi bűneinkert.

Az ő fel tamadasabã kedig à győzedelé, a bűn, es halal ellé lattatic, Innet vagő, hogé zent magnac halalabã, es fel tamadasabã ket dolgot kel estűnkbé vénűnc, egyc az ő hatalma, a masodic az aiãdekoc melyeket ni ert a Chrűs, az ő hatalmat minekűnc űduősségre aduã. Aménieb kedig az hatalmat merrekellyűc, ket resbé fűg, eggic melliel a kigot meg gősitse az első allapatra visé, Masodic à Papsagnac az ő meltosagã, mellyet ec keppé kęlesmernűc, hogé aldozatra atta önné magat mi ereűc, melybé va lobã viselte ami nyaualiaikat, es Isténec Barãia leué a mi bűnűket valã viselte, mi eretűnc bűnősökert köniőrget mellyet mid eltebé mid hala labã mit kedig mostani dűczősegebé, es meg mutattot mikor az ő halala nacionait az ő lelkenec altala mi velőnc közli, melybé meg bizőittatic, hogé mi közbeiarőc sosolűc, legé. Az ő hatalmanac mi volta kedig ebbé bizőittatic meg, mert azt mőga, Az mag meg rőttya a kigonac az ő feiet Esaias, az hatalmasoknac ostogattiael ragadomaniat sent Ianosnal kedig

Vrunc,immar meg itiltettet ez vilagnac feiedelme, Kirali hatalmas volt tat,es az ő lelkenec altala mi bennűnc meg bisonittya,mikor az mi el méket akarattűkat,es sűnűket haitogattya az ő égedelmere,hog ő méiei orsagabã neuekediűnc:mikeppé a kőniörges meg mutatya.Iőien el a te orsagod. E kigo feienec meg rontasa,es Isteni hatalő meg bizonittatot a Chrűsban,mikor à halalt az ő fel tamadasanac altala meg győzte,es ő neki minden hatalom adattot menyben es földőn,ez az attya Istenec iobia mellyre az Christus últetet,es egenlő hatalommal. bőlczesseggel,es igassaggal meg aiandekostatot, es oly neu adatot ő neki melly mindeneknec felette vagyon Eph. 1.Phi.2

Az úduessegre valo dolgokat kedig,mellyeket ez aldot mag serzet,es kesitet,az ő halalanac,es fel tamadasanac ereieuel külőnfelec,az első az mi bűneinknec boczanattya,mikeppé hűtűnknec agabã vallyuc Hisé bűneinec boczanattyat,es Dauid Propheta,Bodog az kinec meg boczatatanac bűnei. Masodic a fiusagra valastasnac lelkenec aiãdekozasa,melyel vg mint nalunc le tőt salogal eresűc hog Istenec kedues fiai vagűc,minekűnc kic haragnac,es halalnac fiai voltunc,bűnűnket meg boczattya. Erről Pal Apostol ugy sol,Vőttetec à fiusagrà valastasnac az ő lelket mely altal ast kialttyatoc,Edes attyanc,es à lelec bizőiossa tesen minket à mi Istenűnknec hossac valo io kedue fölől,es à bűnnec rabsagatol valo meg sabadulassunc felől,el anniera ne hog minekűnc arthatna,à pokol,à karhossat,es à halal,hanẽ inkab hasnal. Pal Apostol,az eletnec lelke ẽgemet meg sabadit a bűnnec,es halalnac az ő tőruenietől,ez a sabadsag kedig vagő a Chrűs lelkebẽ,mint è módasban bizonittatic ahő az Vrnac lelke ott vagő à sabadsag,melynec altala a sőteknec mídenec alaia vettettnec a tőruen,a bűn,a halal,az elet,a meny,es ez fiusagra valastasnac lelke kedig a Chrűs fel tamadasanac ereienec altala sarmazic mi reac mint hűtűnknec agaban vagő. Harmad nap hallottaibol fel tamada,es ennec az ő aiandekarol. Hisec sent lelket,melyről Dauid est monga, Fel ment az magassagban,es aiandekot adot az embereknec, tudni illic az igasságnac es sentlegnec aiandekit mellről Pal Apostol Rom.5.bűsegesen sol.

Harmadic hasna,mellyet minekűnc ez aldot Mag serzet,a kigo feienec meg rőtalabã,a mi meg vyulassunc mely testűnket,es elméket nezi,az mi elmenknec meg vyul assa ez vilagon kezdettic el,es napőkét gyarapodic az hűűőkben, Testűnknec kedig fel epitesse ackor lesen mikor az vr el

iőuend az

az porbol az mi testűnket fel tamastani,mint vallast tesűnc. Hysem testnec fel tamadastat, Melyben az mi gyarlo testűnc az ő meg dűczőűlt testhőz hasonlitatic,Ez dűczősegnec allapattya, nyluan meg muttatic ez aldot magban, Mert az első Adamban ez külső testi eletet vesztettűc el, Ebben az lelki es mennyei adattatic meg,mellyben àz mi testi kiuansagunc meg őlettetnec,es lelekben fel epitetűnc.

Negyedic hasna, hogy mi az Istennec tarsasagaban beuetetűnc, mikor a mi feiűnknec tagiai lesűnc,Mert mikeppen az Christus,es az aldot mag Istennec termesetserent valo fia,es az attyanac Istensege tellies keppen ő benne lakozic,ő altala mies az ő Isteni termesetiuel resesűlűnc Mely czelekedetben lattyuc az Christusnac hozzanc valo io keduet,hogy bűnelkűl valo magoc leuen ő altala őrőcke elnenc, es az mi első essetűnc ez Aldot magnac altala fel epitetnec az fidalombol az diczőssegre,az gyalazatbol a tiztessegre az halalbol az eletre ménenc.

Otődsőr, es vtolsor ez hasna, hog ez magnac altala vy vilagnac, egnec,es földnec ő epiteset meg esmeriűc,mert az Attya Isten, az Christus altal,ezeket meg igerte, hogy vyonnan akaria epiteni Esai.42.43.44.63. Mert mikeppen az első magnac az ő Adamnac vetke miat mindenec meg romlottanac. Azonkeppen az masodic aldot magnac altala mindenec io rendre es allapatra hozzatattanac,mert vgy volt kedues az attya Isten előt,hogy az ő verénec ki ontasánac altala mindenec meg bekelteszenec mind menybën mind földőn. Czac ress serint akartam ez sent magnac az ő hasnait elő samlalnom,melly Moses altal homaliosban,az tőb Prophetac altal pedig vilagosban magyaraztatot meg az Vy Testamentumban az Nazaretbeli Iesusnac lenni. Kőniőrőgiűnc az attya Istenec ki az ő io voltabol az ő fiat minekűnc atta,es ez assonialatnac maguanac altala az pokobeli őrdőgnec az ő hatalmat meg akarta rontani,hogy az ő lelkenec altala ezt az ő fiat meg esmerhesűc, es erről egyedűl tanubizonsagot tehessűnc Amen.

II: PREDICACIO:

MOSES első könyuenec xlix resseből.

Juda magastalnac tegedet az te atyadfiay,az te kezeid atè ellensegidnec nyakan leznec, a te attiadnac fiay imadnac tegedet Iuda Orosslannac kölke en fiam,ragadomanyra mentel fel mint az Orosslan,es Orosslan nősten: Nagra iuttotal serelmes fiam

nagy győzdelemnec altal

âltâl le ereßkedet, es le fekût es ki serkenti fel ôtet. El nem vettettic az kirâli istâp Iudanac nemzetsegetôl, es az ô agyekabol valo feiedelem, meglen el nem iô az à ki iôuendô: es ôleßen a nepeknec varakodasa (àuagy) remensege.

Summâ.

Iacob Patriarchanac iôuendô mõdasa, mellyben az ô test ßerint valo fianac Iudanac allapattiat mongya meg, hogy az igaz lelki Iudanac az ô tißtit es miuoltat meg ęrthessûc.

Tanosagoc.

Elsô, Az igaz Iuda az Christus ki legyen.
Masod, Mikor adattatot az Christus.
Harmad, Minemû orßaga leßen az Christusnac:

AZ ELSÖRÔL.

IVDA külsôkeppen magaßtaltatot az ô attiafiaytol, mikor Dauidot Hebronban kirallya valaßtottac, es ô ideieben Izraelnec nemzetsege Iudanac attyafiai bekesegben, es külsô dûczôsegben voltanac, Valoban kedig meg bizonittatot, mikor az Iesus Christust, az igaz Iudat minden nepec magaßtaltac es diczertec. Mint Dauid Propheta bizonittya, Diczirietec az vrat, minden nepec. Mert mikeppen az ige Iuda, annyet, iegyez mint diczirendôt. Azonkeppen melto ez es az diczirettec Dauidnac az ô kezei az ô ellenseginec niakan, es vallokon fekûttenec, mikeppen ônnen maga vállya, hogy az Isten az ô ellensegit laba ala vettette. De fôkeppen az Christus Iuda nemzetsegebôl valo kiralyunc vralkodot az ô ellensegin, az poklot, a halalt, es karhozatot meg gyôßte, mikor az erôs vitez az Satan ez vilagot el birta volna, annal hatalmasb rea tamaduan meg gyôßte volna, es minden ô ragadomanit el oßtotta volna, mint Isaias Propheta 53: reßeben meg iôuendûlte volt, Es az hatalmassocnac ragadomanit el oßtotta, Ezert mongya, hog az ô attyafiai, diczirie, magaßtallyac az Iudat, es az ô kezei leßnec az ellensegnec nyakan.

Masodzor errôl az test ßerint valo Iudarol aßt mongya, Es imadnac tegedet auagy tißtelnec az te attyadfiai, külsôkeppen meg lôtt, mikor

mikor gôzedelmessen meg iôt az ellensegnec hattaribol, es ôtet vgy mint Fôt es Kiralt tißtelttec. Az Christusrol kedig, holot valoban minden hiuektôl imattatic es tißteltettic mint az attya, es olly neuû adattatot ô neki, mely minden neûnec felette vagyon, hogy az ô neueben mennyeieknec es fôldieknec terdei meg haiollyanac, mely ennec az ô orßaganac meg epiteseben ßentseggel es hatalommal elô mennyen, es mint az oroßlan meg ne bantatassec, mint addig meg ne ßûnnyec, mig gyôzedelmes ne legen. Ez kedig vgy volt, hog lefekût, es az halalban eltemettet, hogy az vtan az kiralyi meltosagra fel vitettet, es aiandekokat oßtogatot az ẽbereknec, Le fekuẽ nyugot, es sẽki ôtet fel nẽ kôlthette, es az ragadõant ô tôle el nẽ vehette. Bôtû ßerent be tellyesedet Dauidnac es Salomonnac az ô ûdeieben, Mert az kirallyokrol irt kônueben mi ezeket oluassuc: Es Dauidnac mind egeß kôrnyûckben bekessege vala, Iuda es Izrael mĩden felelem nelkûl lakic vala. Ez bôtûnec igassaga be tellyessedet a Christus birodalmaban, mellyrôl Esaias: Sakosodic az ô birodalma, es a bekessegnec, vg mond, vege nem leßen.

Rôuideden azert ez igekbôl lassuc meg, az igaz Iuda az Iesus Christus, mikeppen magyaraßtatic meg.

Iuda nemzetsegbôl gyôzedelmes Oroßlan, auagy az igaz Messias, az ember Iesus Christus, mely mi testûnc es verûnc, es mindenben hasonlatos mi hozanc, az bûntôl meg valua, mellyet az attya Isten elônkbe helyheßtettet, hogy ôtet tißtellyûc es imadgyuc, es valoban el higyûc, hogy ô altala minden ellensegûnc meg gyôzetetnec, es minekûnc istenbeli bekeseg adattatic. Ez magyarazat innét ez igekbôl, es az egeß ßent irasbol nyiluan vagyon, hogy ezen kiuûl valami mas fiurol, auagy az Haromsagnac ßemelyerôl ne almodozunc, hanem az Aßßonyiallatnac maguat az Iesus Christust meg esmeriûc, es az mi remensegûnket ô benne helyheßtessûc

AZ MASODIK.

MASOD ßor, mikor eßt mondgya, hogy a Kirali paltza el nem vétetic Iudanac nemzetsegetôl, es az ô agyekabol valo feiedelem, meglen el nem iô az, a ki iôuendô, meg muttattya, mikor adatattot az Christus Mert az kirali birodalom Iudanac nemzetsegebôl elôb el nem vétettet

az Christus ez vilagnac meg igertetet üduösitö az attya Istentöl ez vilagra küldettet. Ez kiraly Istapban erttetic az ö töruenbeli söuetsegnec az ö kisolgaltatassa, az az mind kiraly, mind papi tisztelet, mely az templomban gyakorlattatic vala, hogy ez igeknec ez legyen ertelme, azregi ö töruenbeli kiralysag es Papsag addig tart, meg az Silo el iö az Christus az üduösitö es meg valto, es az ö menyei orszaganac ioaiual, es annac igassagaual betellieszczen, hogy eckeppen az sötetseg helt adgyon az vilagossagnac, az regiec az Wyoknac, az testiec az lelkieknec az üdö serent valoc az öröcke valoknac. Ez iöuendö mondashoz egészlö Danielnec az ö Prophetiaia, melyben az Christus orszaganac kezdeti az Romai birodalomban muttattyc meg, es az Sidoknac feiedelemsegeknec meg bontakozasoknac üdöieben söt valtozasaban, es idegen nemzetsegnec meg adasabā. Ezē magaraztatic az köuetkezendö igekben, es az Hadnagy auagy Feiedelem az ö agyekabol Sido nyelünec sokasa ferent azt mongya. Az Iuda nemzetsegenec maguabol meg nem fogyatkozic az Feiedelem, es Biro, meglen az Messias el iö. ket dologrol emlekeztet hat e iöuendö mondas. Elsö az Kiraly meltosagrol. Masodzor az Feiedelmekröl, kik az Kiralyoc kepebe igazgattac az nepet, mely Kiralyoc mind addig birtak az nepet, meglen SEDECHIAS Kyraly fogsagban vettettet, az vtan kedig, az Babyloniai fogsagabol valo meg szabadulasnac vtanna Zorobabel, es az töb Feiedelmec igazgattac, mellyeket Herodes Ascalonites Antipaternec fia, ki Hyrcanus vtan vralkodot Sido orszagban meg ölette, es mindenestöl az Sidoktol az birodalomnac remenseget el vöue Ennec vrasaganac 31. esztendöben születet az Christus. Ezokaert ez iöuendö mondas be tellyesedet mikor immar Christus vrunc meg adattot, mert ackor immar idegen nemzetre vittetet az birodalom, es sinte ackor születet az Christus mikor Herodesnec altala el vettetet az Iuda nemzetsegebölaz birodalom.

Semmiben nem külömböz ezektöl Danieltöl meg iegyeztetött hetnen het mellyec mikeppen ez Christusnac az vilagra valo születesere, illyenec Danielnec irasabol nyluan vagyon, mert az hetuen hetnec forgasabā kellet a bünnec el oltattni, az öröcke valo igazsagnac meg adatattni az Christus születesenec altala, ēnec meg öletetni, es ēnec halala vtan az Romabelieknec el iöni kic Ierusalemet az templommal egyetemben, es minden tisteletiuel egyetemben meg rontattac. Ezen dolognac bizonitasara valo az sido nepneckülön külön nyaualai mellyeckel

sanszagattatnac az Christusnac meg tagadasaert es felszeszitesecert mint Esaiasnac 28. reszben iruan vagyon, Tüember czufolloc, hallyatoc meg az vrnac az ö igeiet, miert hogy az vrtol Sionnac fondamentomaban helyheztettöt köuet meg vettettec. külön külön fele nyaualyackal meg büntettec.

Egyeb bizonsagoc es vadnac, az Istennec könyueben, mellyec bizöittyac ennec az Prophetianac betellyesitesset, de vgan azon Daniel Prophetanac irasabol nyluan vagyon, hogy az Christusnac meg adasaban az attya Isten mas orszagot es birodalmott tamazt, melynec vege nem lesen, es melynec altala az töb birodalmoc meg rontatnac, vgy mint emberi keznelkül, kivagatattot az Kösiklabol. Ez az kö minden magyarazoknac itileti serent az meg igert Messias, mely minec vtanna születtet es az ö menyben felmenetelinec vtanna az Euangeliomnac predicalassa vtan ez seles vilagon, nyluan vagyon, mikeppen kezdet megerötlenül ni az Romai birodalom, mikor immar az elöt az Babiloniai, Persiabeli, es Görög orszagbeli birodalom meg romlot vala.

Hogy az Christusnac meg adasaban Iacob Patriarchanac az ö iöuendö mondassa betellyessedet, ezzel es bizonitattic, mert az töb nepekes, az Istennec frigyeben es söuetsegeben be vettettenec az Israel nepenec meg vetesse vtan: Mert semmi üdö nem mutathatic, melyben az Poganoc az baluan imadast el haguan, az igaz Istenhöz tertenec volna, es az Christusrol ki adot Euangeliomanac hüttenec volna, hanem czyac akor mikor az Christus meg adattot, meg holt, halottaibol fel tamadot az eletre: Ez üdökröl iöuendült Iacob Patriarcha mikor azt mongya. Es ö hossza gyülnec a nepec. Egget sem mutathatnac a Sidoc Iuda nemzetsegbol valot, kihöz anni nepec es nemzetsegec iarultanac volna, mint az Christushoz, mellyet annac felette az seles vilagon vgtizteltenec es imatanac volna külön külön nepec. Touabba seminemü üdöt sem mutathatnac melyre iobbā illenec Mosesnec amaz iöuendö mödassa Bolöd nepbe igerlec en türöket, mit az minekünc meg adatot Christusnac üdöiere.

Leg vtolsor ez iöuédö mödasnac az ö be tellyesitesset a Christusban bizonittya az iras magyarazoknac az ö egyenlö volta, mert az Silot magyarazzuk lenni amaz Assonialatnac fianac kiröl az igeret sol, melyben ez ket dolog adatik elönkben. Elsö hog az Messias bizony ember, masod, hogy szüztöl születet, mely Assonyalatnac fia legyen ferfiu magnelkül születtet, az ige Silot nemellyec magyarazzac meg bekeltetönec,

es meg

es meggyogitonac lenni, mely az igaz ůduőſſeget, es az bekeſſeget minekůnk hozta.

AZ HARMADIC.

EZ igekben. Es ő leßen mellyet az nepec varnac, auag az poganoknac remenſegec minemů orßaga legyen az Meſsiasnac a magyaraztatic meg. Az Sido birodalomnac az ő kiralyſaga bizonios hatarokban volt befoglalua, de az mi meg valtonknac es Meſsiaſunknac az ő birodalma ki terießtetic ez egez vilag ßerte: mert a Sido igeknec es az ő ertelmec i mez, A nepeknec egybe gyůlőſſec leßen, az az minden felől az nepec hoßa folyamnac az Euangeliőhoz valo engedelmeſſegnec altala a tőruć nec kőfalai meg rontatanac, ez mi Silonc es Meſiaſunknac altala.

Az Prophetaknac az ő iőuendő mondaſſi az Chriſtus felől, mint ez ielen valo igekből ßarmaznac, mint Eſaias 11. reßeben. Az napokban a Ieſsenec az ő gyůkőre melly helyheßtettet a nepeknec iellůl, őtet az Poganoc meg kereſsic. Micheas kedig, Nepec hozzaia foliamodnac es ſok nemzetſegec ő hoßa ſiettnec. Aggeus. es el iő, az, az kit az Poganok keuanſaggal vartanac.

Leg előßer azert tanolliuc meg, ez igekből, hogy az Chriſtus orßaga az vy Teſtamentomban az Sido orßagnac hatararol ki teriedet, es minden nepeken valo birodalom adatot ő neki, es hogy czac Chriſtus el iőuetelinec ůdőiere volt kőteleßtetuen, az Sidoknac az ő kůlſő teſt ßerent valo meltoſagoc, hogy immar ſemmi kůlőmbſeg ne legyen, Sido kőzet es egyeb nemzet kőzőt, hanem az Chriſtusban es az ő orßagaban minnyaian eggyec vagunc 2. Cor, 5. Gal.. 6. Col. 2

Maſodzor nyluán vagyon ez igekből, hogy ez Iuda nemßetſegből valo Oroßlant, az Silot es Meſsiaſt vartac mindniaian a nepec, es ez azoknac ſegitőie, es meg gyogytoia ezt vartac minniaian hogy el iőien. Mikeppen Eſaiaſnac 45. reßeben es bizonittatic, Hogy az egec harmatozzanac onnet felyůl, es az kődőc eſſőkeppen bocziaſſac ala az igaßßot, ez a mennyei harmat, es kőd az mennyei Adam, melly az Iſtennec lelkenec harmatozaſſanac altala ßůlettet, ezt vartak. Azert az Aßßonyalatnac maguarol, es ſemminemů maſodic ßemelyről az ßent haromſagban nem gondoltanac, ſem hůttenec, ſemmit ſem tuttac erről. ſem hittec hogy az maſodic ßemely az Haromſagban venne fel az emberi teſtet,

ſtet, vagy hogy az meg teſteſůlne, hanem hogy az Meſsias ßůletetnec az ßůztől, es minden teſti es lelki iokat hoßna őnekiec, es az ielen valo niaualyakbol meg ßabaditana őket.

Harmadßor meg bizonittatic ez igekből, hogy az Chriſtus es Meſſias minekůnc valoban meg adatot, mert ackor kellet el iőni meglen az Sidoknac minden birodalmoc meg nem romlot, nyluan vagyon kedig, hogy moſt mindeneſtől fogua, meg romlot, meg adattot hat az Chriſtus, es heyaban variac meg, vgy mint iőuendőt a Sidoc. Miert kedig hogy můes kic Sidoc kiuůl voltunc az hůuőknec tarſaſagokban bevetetůnc, es az Chriſtus orßagaban beplantaltattunc, ſőt inkab bizonioſoc vagyunc, az mi hiuatalunc felől, Az Prophetaknac iőuendő mondaſi betellieſſettenec, es az Chriſtus, mely az Poganoknac remenſegec, es varaſoc volt meg adattot. Laſd meg Dauid Prophetanac 2. 72. 82. Eneket. Eſaiaſnac hatuan harmadicat. ßent Mathenac 9. reßet.

It é helyen kerdes tamad, mikeppen iőuendůli itt Iacob Patriarcha? hogy az KIRALY birodalom el nem vetettic Iuda nemzetſegeből holot Az Kiralliokrol irt Kőnyuekben Dauidnac oly igiretet teßen az Iſté, hog az ő orßaga őrőcke valo leßen, es ßent Lukacznal az Angyal ßůz Marianac ezt mongá, es az Vriſten az ő Attyanac Dauidnac az ő ßeket ő neki adgá, es vralkodic Iacobnac hazaban mind őrőcke, es az ő orßaganac vege nem leßen. Mikeppen al meg hat az iraſnac folyaſa, holot it azt mongya hogy vege leßé. Felelet. Az Iudanac kiraly iſtapaban ket dolog foglaltatic be, melynec egycke kůlſő abrazat es arniec, az maſodic kedig az igaſſag es az dolog mely abraztatic es iegzetetic, az abrazat mellyel abraztatot a Chrũſnac az ő kiraly Iſtapia el mult, mihelt a Chriſtus menyei orßaganac az ő vilagoſſaga fel tamadot. Erre a birodalomra nez az Iſten mikor Dauidnac orßagat őrőcke valonac neuezi, ennek kißolgaltataſſa meg ßůnec, mikeppen a Chũſe mint Pal Apoſtol 1. Cor. 15. magyarazza de a mi lelki es őrőcke valo meg marad. Vgã ezé az itilet az Iſtennec frigye felől az Cananeabeli orßagnac birodalma felől, az Szombat nap felől, az papſagnac az ő rendi felől, mellyekben ha a kůlſő fedelet el veßed, a Chriſtusban az őrőcke valot meg talalod mellyekről Pal Apoſtol eßt mondgá, ezec az iőuendő dolgoknac arnieki, az teſte kedig az Chriſtus

III. PREDICACIO.

Esaias Prophetanac hetedic reßeböl.

Ezokaert az vr tůnektéc ielt ad, ime az ßůz fogad, es fiat ßůl es az ö néue Emanuelnec hîuatatic.

Summa,

Iöuendö mondas az messiasnac ßůleteseröl, mely Achab kiralynac iely gianant, auagy czoda tetel gyanant adatot, az ö meg ßabadulasanac bizonsagaert. Melyben meg magyaraztatic mint ßůlettic az Messias es mileßen az ö tizti:

Tanusagoc,

Elsö hog az el veßet ẽbernec a Christusban kellyen keresni, az ö meg ßabadulasat.

Masod, mikeppen ßůlettet az Christus:

Harmad, kiczoda az Christus, es minemů neuů adatot ö neki.

AZ ELSÖRÖL.

IOLLEHET sokã vadnac, kic ez igeket nẽ az ůduözitö Christusrol es az ö ßůleteseröl magarazzac, hanem neminemů mennyeczkeröl a mely oly neuů magßatot Emanuelt ßůlt volna, mikor az Assyriabeliec Achasra Ierusalemet uittac volna, es az vtolso veßedelemböl valo meg ßabadulasanac ez löt volna bizonios iele, ha ßinte ezt e magyarazatot meg engediůkis, Vgyan azert ennec az ö iegyzesse meg marad, tudni illic, hogy a Christus altal, es az ö ßůleteseuel minden ellenseginktöl meg ßabadulunc: Gyakorta azert az iras noha kůlsökeppen valami dolgot elönkben tamazt, vgyan azert, az lelki dolgoknac abrazattyarol el nem feletkezic mint Cyrust Christusnac es Messiasnac neuezi, az kůlsö iokert, es meg ßabadulasaert ö nepenec, valoban ertuen aßert az igaz meg ßabadito Messiast. Azökeppẽ a Moses az Amalechitakat mikor meg vere az Oltart kit annac bizonsagara epitet, Iehouanac neueze, nem azert hog az az Oltar ö magaban Iehoua volna, hanem hogy azt, mellyet az attya Isten adando volna, az mi bůneinkert aldozatra bizon, Iehoua volna ki az Istennec minden iouait mi velůnc közlene: Azert mikeppen akor, Achaz Kyralynac meg ßabadulasanac bizonios iele volt az Emanuelnec az ö ßůletese. Azonkeppen mindenkoron az elueßet emberi nemßetnec meg ßabadulassat czac az Christusban kel meg keresnůnc

Hogy

Hogy kedig ez é dolog vilagosban meg bizonitassec ez Prophetaknac ßolasinac modgyait eßůnkben kel vennůnc mellyec mikoron kiualt keppen valo igireteket akarnac meg erösiteni é fondamentomra epittnec, tudni illic, hog az Isten az ůduezitöt es meg valtot el akaria kůldeni, valami iot immar az Isten miuelt az ö nepeuel, mindenkoron erre az ö igiretire nezet, es ßůkseg hogy ha az ö attyai kegyelmet valoban meg akariuc kostolni é Christusban töt igiretekre neßůnc, mert semmikeppen kegyelmes mi hoßanc nem lehet, hanem az Christus altal, innet vagyon hogy Pal Apostol Rom. 15. 2 Cor. 1 azt mondgya, hogy Istennec minden igireti az Christusban tellyessednec meg. Erre muttatanac az aldozatoc es minden igirettec az iöuendö meg aldasunkrol.

Lasd meg az ö Töruenybeli, es Vy Testamentombeli bizonsagokat. Elsö Kiralyokrol irt könyuenec 2. reßeben Eröt ad az Isten az ö Kiralyanac, es az ö Messiasnac az ö ßaruat fel emeli. Semmiketsegůnc kedig ebben ne legyen, hogy az attya Isten a Christusnac elö abrazattyat Dauidban es az ö maradekiban nem akarta volna meg mutatni, ez az oka, miert masodic enekeben erre intetůnc, hog apolgassuc az fiut.

Nem tagadhatni, hogy az Israel nepenec nemzetsegenec mind az baluaniozasra valo ßakadasaban, mind kedig rabsagban valo el viteleben, nagy romloassa nem löt volna, mind azonaltal a minemů frigye es ßöuetsege volt az Istennec Dauidnac az ö maradekiual, alhatatosson meg kellet allani. Lasd meg az elsö Kiralyokrol irt könyenec 11: reßet es 15 Dauidnac kedig 78: eneket.

Azonkeppen mikor az vtolso veßedelemben vigaztalas es segitseg igertetic, es az Istennec nepenec ßabadittassa magyaraztatic meg, mindenkoron az bizodalomnac es az remensegnec az ö ßazloia a Christusban helyheßtetic, es meg mutattic Habacuc Propheta 3: reßeben eckeppen ßol Ki ment az Isten az ö nepenec meg ßabaditasara az ö Messiasaual auagy auual ki meg kenettet. A kůlsö kiralyon ertuẽ az igaz lelki kiralt a Iesus Chrũst, kiröl Zacharias Prophetanac 9 reßebẽ, é mõdatatic öruendöz es vigady Siõnac Leannia, ime a te kiraliod iö teneked ßiligẽ. Valamẽie ßer kedig ẽlekezet vagõ az irasbã a hůuöknec fel epitese felöl a ꝓphetac mindẽkorõ a nepet ẽlekeztetic az igiretec felöl, mellyec Dauidnac adatattanac az ö birodalmanac meg maradassa felöl. Ezt kedig nem oknekůl, mert ezẽkiuůl az Istẽnec ßöuetsegenec alhatatos volta meg nẽ mutathattic. Esaias. 55: reße: ekeppẽ ßol öröcke valo friget ßerzec tů veletec az hů

Dauidnac

Dauidnac az ő kegyelmesseget, Ime bizonsagul attam őttet az nepeknec hadnagul es tanitoul az Poganoknac. Erti az kűlső Dauidon amaz igaz lelki kiralt az mennyei Dauidot, melyben az attya Isten minden kegelmesseget reanc őntette, es ő altala minden nepeknec bizonsagot tettet mi hozzanc valo io akarattyarol. Hieremiasnac 23. reßeben, Ime el iőnec az napoc, es fel tamaztom Dauidnac igaz nőueset, Vraikodic az kiraly, bőlcz leßen, itilettet es igassagot ßolgaltat e földőn. Hieremiasnac 34. reßeben. Es eg Paßtort tamaztoc az en iuhaimnac az mely legeltesse őket, az en ßolgamat Dauidot, es ő leßen az ő Paßtoroc harmincz hetedic reßeben kedig . Es az en ßolgam Dauid leßen az ő kirallyoc es mindeneknec egy Paßtoroc leßen az en itiletimben iarnac, es az en paranczolatimat őrißic, hogy azokat meg tekellyec. Amos Propheta kilenczedic reßeben. Az napokban Dauidnac az ő Satora mely leomlot felepitem, es az ő kőfalinac hassadekit be rakom, es a mellyec le estenec meg epitem amint regenten volt. Ha kedig az vy Testamentomra beßalaß nyluabban valo bizonsagokat talalß a Christus felől, mellyekben meg bizonittatic, hogy az Christusban vagyon az mi meg maradassűc, elettűnc, es igassagunc. Lasd meg ßent Ianos Euangeliomnac 12. 5. 10. es 14. reßet.

AZ MASODIK.

AZ Christus ßűletessenec az ő modgya ez igekben meg magyarazta tic, es ékettőben forog, tudni illic az ő fogantatasaban es ßűleteseben, mert az Propheta mind kettőről emlekezic, tudni illic, mint fogantatasarol, mint kedig ßűleteseről, Amenyeben az ő fogantatasat es ßűletesset magarazzac a Prophetanac igeie ßerét ßűzbé es ßűztől mdongyuc lenni az fogantatast ßent lelektől, mert ßent Matthenac első reßeben ekeppen vagyon irua, mert ami ő benne fogantatot ßent lelektől vagő, es eckeppen ßent lelektől fogaduan ßűlt é ßűz. Ezokaert a ßent lelektől valo fogantatasaert a Christus a mi vrunc, Istennec egyetlen egy es tulaidon fianac neuezte tic (mert senki ezen kiűűl vgy nem fogantatot sem ßűlettet) mi egetlé eg vrűknac őrőkeskeppé Heb. 1. méyei ébernec méyből Io. 1. 6. 1 Cor. 15 né Dauidnac hané az isténec igaz es termezet ßerét valo fia Hog kedig e ßűztől ßűletet ébernec fia itt e világő kűlőn kűlőn nyaualliac ala vettetet. Rőuid beßeddel azert a Propheta meg akar táitái, erre, minéű űduősseges iel legé a Chrűs, mikor iőuédűli hog ßűztől fogátatot mert

mert meg akarta ielenteni, hogy nem ferfiunac tiztatalan magnabol ßűletteric, hanem Istennec Lelketől fogantatic, mely eckeppen fogantattot az ő bűnelkűl valo ßűletessenec altala, műnket, kic bűnbé fogantatunc es ßűlettetűnc: Termezet ßerint kedig haragnac fiai vagunc Psal. 51. Eph 2. azoktol meg ßabadulnanc es ki tißtitattnanc az ő Adamnac az ő fertelmes vetkeiből, es hog ennec meg tekelteteßere eleg volna az ßűztől ßűletet aldot mag, Ez tiztasagnac es ßentsegnec mellyet a Christusban meg kel esmernűnc eleg voltat muttattya meg e ßűztől valo ßűletes, Ennec meg erősiteßere ßolgalnac mód azoc a bizősagoc, mely a Chrűsnac ßétseget es artatlansagat magyarazzac. Ide valoc Moseßnel az tizta es maculancl kűl valo aldozatra rendeltetet Baranioc es egyeb aldozatoknac nemei, mellyec az artatlan Barant a Christnst icgzettec, mert mi keppen menthettet volna meg minket az a bűntől es a fertelmes gonosagoktol ki bűnben es fertelmesslegben ßűlettet volna. Szűkseg hat e mondatt io! meg mertekelnűnc, mert ez igeczke (ime) nag dolgoknac kimutatasara es bizonitasara helyheztetet ide, mert mikor nagy dolgokrol, melliec az mi elmenknec ertelmet felliűl halladiac ßolni akar az iras e fele igeuel ęl, es ez hog az Istennec lelke fel emelhesse a mi ßiueinket az ő czelekedetinec elmelkedeßere eckeppé ßol, azt keuánya azert a ppheta hogénec az czelekedetnec gődolassabá figelmetessec legűc: mert Isténec nag titkos czelekedette, es míden kegelmesseggel tellies, hog sem Angial oc altal sem semmi egeb teremtet allatoc altal akarta a mi űduősseg ű nket meg tekelleni, hanem az altal, ki az Isténec Christusa es fia, mely ő tő le valo legé bizőnial meg ßételtetet, es mindé Angaloknac Patriarchaknac felette fel magaßtaltattot, es mindeneken vra rendeltettet. Heb, 1.

Rőuideden azert ez az ember Iesus Chrűs Isténec egyetlé eg fia, az attya Isténec tanaczanac es minden czelekedetinec meg tekelteteße, egen lőue tettetet hatalommal es diczősseggel mikeppen. Eph. 1. Col 1. bizőittatic ennec az ő fogantatasanac es ßűleteßenec az ő modgyát hat tanulyuc meg, mert ebben az ő fogantatasaban mutattic meg, hogy ő menyei harmat es menyből valo essőnec az ő űduősslege legyen, mellyben az ő Adánac az ő meg rőlot termeßeti meg epittetic, el ániera hog amit az mi attyáktol veßűnc bűnbé es rőlotsagban a Chrűs az ő méyei ß, Attyatol az ő lelkenec fogantatasanacaltala bűnelkűl es rőlotsagnelkűl veßi, es mikeppen mi az mi fogantatasunkban a mi attiainknac es anniainknac termeßetibé rezesűlűnc, azőkeppé a Christus az ő attyanac termezetibé fel

fel öltözic es minden Istenſegenec iouaiban tellyeskeppen be vetetic.

Az igaz Kereſtieneknec az ő vigaſztalaſoc ebből tamſatatic előnkben, es biſonnyal ő nekiec meg muttatic, hogy eg teſt egy ver ő velecz Chriſtus, es hogy be oltatuan az Chriſtuſnac az ő teſteben, ſemmi karhozatra valo dolgunc ne legyen. Mert mikeppen ő fogantatot ſent lelektől onnet fellyűl az magaſagbeli Istentől: Azonkeppen mies onnet fel yűl vizből es lelekből ſűletetűc vyőnā Ioa.3. Es mikeppen az Chriſtus ezert a z ſent lelektől valo fogantataſaert Istennec fianac hiuattatic Lucz 1. Azonkeppen mű kic az Istennec őrökősi vagunc ez az Chriſtuſnac őrökes tarſai hatalom adatattic ő altala hogy Istennec fiai legűnc, mikeppen az Chriſtus az ő ſűleteſeben meg eleuenittetic azonkeppen meg rontuan, az halalt elettet ad minekűnc. 2. Timot. 1. 1. Pet. 1. Touab mikeppen az Chriſtus az ő fogantataſaban betellyeſittetic az Attya Istennec minden Istenſegeuel Col. 2. Azonkeppen mű minniaian az ő bűſegeből veſſűnc, es vyonnan valo erőuel fel öltőztetűnc es Istennec templomanac ſenteltettűnc. 1, Cor. 3. 6, 2. Cor. 6. Eph. 2: Eſa. 57. Ez ſent lelektől fogantattot azert, es ſűz Mariatol ſűlettet fiat az mi Vrunc Ieſus Chriſtuſunkat ſemmikeppen meg ne veſſűc, es az Antichriſtuſſal egyűt ne bolondoſkodiunc, ki ezt Istennec igaz fianac nem vallya lenni es ezenkiuűl mas Chriſtuſt ő maganac talalt.

AZ HARMADIC.

MI legyen az Chriſtus es az ő tiſti. Harmadſor ez igékben magyarazza meg az Propheta, es hiuattatic az ő neuue Emanuelnec, es ez fogantatot giermek az ſűz Marianac az ő meheben, es az a ki ő tőle ſűlettetic velűnc valo Istennec hiuattatic, mint ha azt mondana, ez é gyermek nem puſta ember leſen, hanem velűnc valo Isten, mert ebben tekeltetic meg valoban az Istennec igireti, hogy mi Istenűnc akar lenni, es ezt keuannya, hog mi ő nepei legyűnc. Ebben es ez altal bekelt meg minekűnc, es muttatta meg, hogy minket hoſzaia fogadot es mi ISTENŰNC, Ez igeben azert velűnc valo ISTEN az fogantattot es ſűlettet magnac az ő haſna és ereie muttatic meg, hogy velűnc valo ISTENŰNC ki altal mi űduőſűlűnc es meg tartattunc, mikeppen az ANGYAL Marianak meg hagya, es hiiad az ő neuet IESVSNAC: Mert ő menti auagy

ſaba

ſabaditya az ő nepet minden bűneitől. Ezec az Chriſtusban meg bizonitatanac, mikor ő altala a bűn, az őrők halalnac az ő ara el vettetic, es az őrőcke valo igaſſag meg adatattic Daniel. 12. Pal Apoſtol Rom. 4 Eckeppen magyarazz ameg halalra adatot az mi bűneinkert, es az mi meg igazulaſűkert feltamadot. Ezt azert minekűnc adatot es ſűletteteg ermeket velűnc valo Istenec a Prophetaual egetőbe ualyuc léni, mertaz ő fogantataſa ſent Lelektől vagyon, es az Istenſeg tellyeskeppen lakozic ő benne mint Dauid Prophetanac 45. enekeben bizonittatic, az Sidoknac irt leuelenec kedig elő reſzeben, ſent Ianos Euangeliomanac 3 reſzben. Nem mertec ſerent atta ő neki a Lelket. Innet vagyon hogy meg az ſent Attyacis eſt vallottac, hogy az emberſegnec az ő meg keneſſe az Chriſtusban, az ő Istenſege, euuel egyűt iar hat it é helyen, hog az ſűlettet gyermeket Eſaias Propheta velűnc valo Istennec neueſi.

Ez Chriſtuſnac az ő fogantataſa es az mi velőnc valo Istennec az ő neueſeti, melly az Istennec Lelkenec altala lőtt. Kettőt ad előnkben, Eggyc hogy kiralyunc, Maſodic hogy fő Papunc, kirallyunc, mert az ő fogantataſaban meg kenettet az kiraly Leleckel, es minden menyeiekkő es földiekken hatalmat adot ő nekie, melyről ő maga Chriſtus vrunc vgſol. Ennekem adattot minden hatalom menyben es földőn, Ezert az Istennec lelkenec meg keneteſeert mondattic es ſeregecnec Vranac, es mind ezeknec biraianac mint Eſaiaſnac 11. es 61. reſzben bizonittatic. Mikeppen azert az ő tőruenben az kirallioc meg kenetettenec: azonkeppen az mi Meſsiaſunknac es kiralyunknac az ő keneteſe az űdőnec betellyeſiteſseben meg kenettet es kirallyul ſenteltetet az Istennec Lelketől fogātataſabā: Mert ez bűnből az igaſſagra, a halalbol az elettre vgy mint, mind ezeknec Vra, es Feiedelme meg ſabaditott. es ki vőt

Fő papunc kedig, hogy volt, es erre kenettet meg az ISTENNEC Lelketől, ebben bizonittatic meg, hogy mi ſoſolonc es közbeiaronc az menyei ſent Attyanknal. Mikeppen ſent Ianos elő reſzben bizonittatic. Ha ki vetkezik ſoſolonc vagyon az attyanal amaz igaz ő kedig az mi bűneinc ellen engeſztelőnc, es hogy minket meg ald. Szent Ianos az ő Euangeliomanac elő reſzben bizonittia mert az ő bűſegeből mīdniaiā veſunc. Miczoda kedig a mit veſűnc a meg ſenteleſnec, igaſſagnac, eletnec bőlczeſegnec, az ő lelket mi kic ſűleteſſűnc ſerent tiſztatalanac, es halalnac voltűnc fiai, a mi azert az mi Chriſtuſunknac az ő Papſagat nezi ebben es mi Emanuelűnc, melly

neue

neuezetbôl eſt ſükſeg meg tanolnunc,hogy mikeppen a teſt,es az lelec egy embert ſerkeſtôt ôſſue: Azonkeppen az Chriſtus mind teſteben es lelekben meg kenettet minekûnc egy közbeiaronc,Iſten közet es az emberec közet 1. Timoth.2.

Erre nezuen az Sidoc közet valo bôlczec, ez harmat,tudni illic az teſtet, az lelket,es az Iſtenſeget, az harom köhöz haſonlitottac, mellyet az Iacob Patriarcha Meſſopotãiaban menuen az feye ala helyheſtettet. Mikeppen Moſes elſô köniuenec 31,reſzben iruan vagon,Es eſt az harom köuet egynec mongyac lönni,Mert czac egy az közbeiaro Chriſtus,melyben az harom talaltatic meg,tudni illic,az ô teſte lelke,es az attyatol adatot ô neki Iſtenſeg.Itt az Prophetatol ez Emanuelnec hiuattatic azert,hogy az attya Iſtent minekûnc meg engeſteli,mint az ô verenec altala valo közbeiaronc,es minden ellenſeginc ellẽ valo otalmunk, kinec hatalmaſſagaual az mi ellenſegûnc ellen meg otalmaſtatunc. Touabba,a Chrûs mi velûnc valo Iſtẽ,Mert ô az mi feiûnc,es mi ô tagiai vagûc,kicbẽ ô Iſtẽſegenec lelket ônti,kinec altala meg vyuluã,Iſtẽnec fiai legûnc,es reſzeſüllyûc az Iſteni termeſzettel ami feiûnkben be oſtatuã örökeſſe ſamlaltatunc az mi Iſtenûnknec.De miczoda örögſegnec örökôſi vagyunc?Annac,melyrôl az Iſten Abrahamnac eſt mondgya,En vagoc a te iutalmod:Es az Leuitaknac,En vagoc a tû örökſegtec,az az igaſſagotoc,eletetec,bôlczeſegtec, es a ti diczôſegtec,az en fiãban az Meſsiasban,mely mikeppẽ en ſerelmes fiam,Azonkeppen tû az en ſerelmẽben be vattoc helyheſztetuen.Ezeket az iokat atta minekûnc az attya Iſten az ô fia altal,az elô Ieſus Chriſtus altal.

Ez az üdueſſegnec iele igertettet AchazKiralnac,es az poganoknac ô vilagoſſaga,es az ô nepenec az ô diczôſgec, mint Simeon öttet magaſtal Iya.Ez az aldot mag,mellyet az Iſten mindgyaraſt kezdetben az paradiczomban az mi elſô ſüleinknec meg igert,kiben es mellynec altala az Iſten e vilagnac eletet adot, es mindeneket ményben es földön ô magaual meg bekeltettet,es az ſületet fiu az maſodic Adã, az meg eleuenitô lelekre adatot,mellyet ô az halottaibol valo fel tamadaſsanak ereienec altala,mely meg eleuenitô lelekben ez aiandekoc be foglaltatnac. Elſô a mi ſüuünkbe valo zalag az attya Iſtennec hozzanc valo io kedueröl, mellyröl Pal Apoſtol az Romabelieknec irt leuelenec nioltzadic reſzben eckeppen ſol,Az a lelec, az mi lelkünknec tanubizonſagot teſzen,

hog

hog Iſtẽnec fiai vagûc ez è ſalog a mikeppẽ meg nẽ czyal azôkeppẽ nẽis czalattatic meg,mert az igaſſagnac es igaz módaſnac az ô lelke·Maſodic ezẽ ô lelkenec altala fel indit a köniörgeſre.mikeppẽ meg igerte HogDauidnac az ô hazara ki önti az köniörgeſnec es kegyelemnec az ô lelket. Es a Lelec tanit minket mint kellyen köniörögnûnc. Bizoniara meltan mondatatnac bodogocnac kiknec ſüuekbẽ az igaz hütnec altala lakozic az üduöſſeges iel,mert ki feithetne meg ezt, a bûne ? Semmikeppen, mert az eletnec lelke annac az ô hatalmatol meg mentet, vallyon az halale ?mert ennec az ô ſalagia elet,mikeppen ſent Ianos Euangeliõanac 6.reſzebẽ bizonittatic, Az beſzedeket kiket en ſoloc lelec es elet. Euilage hat?nem lehet,mert az Chriſtuſnac lelke azt meg itili es el karhoztattya, az ördög arthate ? ninczen hatalma mert minden tarſaiual egetemben meg öletetic,mikeppen Eſaias iöuendûlte hogy az Iſtentelent az ô ſaianac lelkeuel meg öli. Ez ioc es kinaltkeppen valo gyöſzedelmec,miert hogy minden hüuökre neznec valoban az Chriſtus altal adattatnac,hogy minden keſerüſegünkben es nyaualyakban bizonios ſegit ſeget ô tôle variunc,es ſeminemû igyunkben meg ne felemlûnc mert e velûnc valo Iſtenûnc minekûnc meg igerte,hogy ez vilagnac vegezettiglen velûnc akar lenni. Az attya Iſten diczerteſſec az ô aldot ſent fianac az mi vrunc Ieſus Chriſtusnac altala, hogy minden ioainac reſzeſüleſet, az ô fianac altala mi bennünc meg akarta tekellenni.Amen.

IIII PREDICATIO,

Eſaiás Prophetanac kilenczedic reſzben.

Gyêrmek ſületec minekûnc, es fiu adatot minekûnc, es az ô birodalma az ô ualan uagyon,az ô neue kedig hiuattatic czio dalâtoſnac, tanâczkoſzonac erôs Iſtennec az iöuendô vilagnac Attianac az bôlczeſſegnec feiedelmenec.

Somma.

Iöuendô mondas az Meſsiaſnac az ô ſületeſerôl,melyben meg magá raztatic ki legyen ô es minemû az ô birodalma.

Tanuſagoc

Elsö, Az Christus ki legyen es mi vegre adatot.
Masod, Minemü birodalma legyen.
Harmad, Minemü neuel neuestetic a Messias.

AZ ELSÖRÖL

KET neuel magyarazza leg elöser a Propheta az Messiasnac az Christusnac az ö semeliet, gyermeknec es fiunac hiuan ötet, az gyermekröl, azt mondga. Hogy sületet minekünc, mert az ember Iesus Christus mi hozzanc hasölatos mindenekben a büntöl meg valua, sülettetet süz Mariatol, bizö ember embertöl mindö niomorusagoknac el viselesere alkolmatos. A fiui neuel kedig meg magyarazuan az ö sent lelektöl valo fogantatasat mellyert ötet Istennec fianac auagy Istent Istentöl kel vallanunc, az mi hitünknec agaiban ez bizonittatic, Es Iesusbä Christusban a mi Vrunkban egyetlen egy fiaban, Ki fogantattot sent lelektöl, es sületet süz Mariatol, Mely sületesben meg kenetet sent Leleknek altala, kirali es Papi meltosagra, hog mid menieieken, földieken, es föld alat valokon Vralkodnec. Ez fiui neuestetröl emlekezic Dauid, mikor masodic enekeben azt mongya, En fiam vagy te ma sültelec en tegedet. Lasd meg Acto13. Heb.1.es 5. Ez Messiasnac es Isten fianac az ö meltosagat es hatalmasagat bizöityac az ö neuei, es mi vegre adatot meg muttattyac ez igec minekünc, Születet es adatot, tudni illic a mi üdüössegünkre, es meg maradasunkra, minekünc mongya az Propheta kik fogantatasunkbol az bünnec miatta meg romlottunc, mellyeket meg gyogytuan es az bünböl ki tiztituan, meg igazit es tekelletessecke testen: minekünc mondom kic a bünnec miatta meg holtunc, hogy eletet adgyon, es kic pokolra indultunc, a menyeieknec vtat fel nissa, kic sidalom es attoc alavettettünc, mi eretünc atoc es sidalom leuen az mennici düczösegnec az ö fenyessegere be vinne, minekünc kic az mi regi termezetünc serent vackoc es bolondoc vagyunc, sületet es itiltetöt az emberektöl bolondnac, es vaknac, holot az ö mennyei attianac bölczessege leuen minket meg vilagositot, es annac igaz esmeretire vüt, Ez igaz ertelme ez igeknec, Minekünc sületet, melynec igaz ertelmet nem az mi termesetünknek ereieböl foghattiuc meg, hanem az hütnec ö aiandekaual. Nem eleg azert hinni, hogy az Messias sületet hanem sükseg hinni hogy teneked sü-

lettet, az az igaz sünec bizodalmaual vegyed hogy az ö halalanac es feltamadalanac altala az attya Istent te neked meg engestelte es mindenkeppen ö nala keduesse töt.

Az Antichristusnac orsagaban santalanon vadnac kic hisic, hogy az Attya Isten menynec földnec teremtöie, es hogy az Christus a süztöl sülettet. De miert hogy nem hisic hogy ö nekiec sülettet, ö erettec fesitetet meg, ö nekiec tamadot fel halottaibol az eletre, az a hüt ö nekiec sü te anniet hasnal mint az ördögnec hogy hisnec es meg rettegnec. Mert nem hisic hogy az Christus ö nekiec sülettet es adattot az attyatol, mely altal egyedül üdüözülhessenec es meg tartatassanac. Sokan kedig visötag vesekednec ez igecnec magarazattyabä, mikor ez minekünc adatot fiunac magarazattyaban az Görög bölcz Philosophusoknac irasibol az alatnac es seelynec ez fiunac öröktül foguä valo sületesset tekerig. Ezekbö kedig vesekeduen egebet semmit nem muelnec, hanem hog az Istennec vilagos igeiet meg homaliositsac, mert az agyermek ki sülettet, az a fiu aki minekünc adatot, kinec az ö meltossagat magaztalnunc kellene, es valoban meg mutatnioc, hogy imez halalanac es feltamadassanac iouait keduelic es esmeric, hogy az attya Istennec iobian üluen vralkodic meg gyösuen az ördögöt, az halalt, az Poklot, es minden ellensegünket üdüössegés aiandekokat ostogat az ö hüueinec: Mint önnen maga az ö minekünc meg adasarol Predical sent Ianos Euangeliomanac harmadic resseben. Eckeppen serette az Isten, &c. ez a mit az Propheta mond Fiu adatot minekünc.

AZ MASODIK.

EZ igekben (viseli az birodalmot az ö valan) meg valastya az Christus birodalmat, minden egyebbirodalmoktol, mellyec nem viseltettnec eckeppen, mint önnen maga es Pilatus elöt vallast tön, az en birodalmö auagy orsagom nem ez vilagi, mely nem emberi hatalommal es fegyuerrel sereztetic es otalmastatic, es melyben nem ez vilagi marhara, hatalomra, es düczössegre vagyon az tekintet. mellyeknec altala az ö feiedelmec hatalmaskodnac az ö allata valokon. hanem az ö orsaga mennyei, es mi bennünc vagyon, nem etel sem ital, hanem öröm es bekesseg lelekben, mert ebben Vrasag es birodalom muttatic az bünön, Az Me-

siasnac

ſiaſnac vilagoſſaganac fel gyuitaſanac altala, es az ő igaſſaganac rezé ſúleſeben vralkodunc az halalon es fel őlteztetuen az őrők eletnec dűczőſegében,az poklon es győſſedelmeſec leſűnc,es biriűc az mennyeiek nec orſagat, es ſőt inkab helyheſtetuen mennyeknec orſagaban Iſtennec igaſſaganac plantai vagunc es az igaſſagnac az ő fondamentomara, es az űduőſſegnec az ő kőſiklaiara vagyunc helyheztetuen.

Meg kel hat eſmernűnc,hogy ez Meſsiaſnac mely minekűnc adatot az menyei attyatol, es ſűlettet az ſűz Mariatol, birodalmaban őrőcke valo igaſſag meg győzetetuen az hamiſſag,őrőcke valo elet,meg győſſetetuen az halal, őrőcke valo feniesſeg es dűczőſſeg (el tőrölteten az kereztnec az ő ſidalma) adattatic minekűnc: es valoban megmuttatic. Bodogok azőc az kiknec ebben az birodalomban reſec vagon, es kic ennec az hű feiedelemnec az ő valain viſeltetnec,mely birodalomnac az ő nagy voltat, ha meg akariuc eſmerni es abbol igaz vigaztalaſt es tanuſagot akarunc véni,imez őt dőlogra kel főkeppen neznűnc, Legelőſer az mi Kiraliunc es feiedelműnc ki legyen, es minemű legyen, mert ez,az attya Iſtennec igeie, es bőlczeſſege az ő diczőſſegenec es mi uoltanac ki iegyzet belege, es eleuen tűkőre, melyben mi nyluan az mi Iſtűnknec mídő iouait meg koſtolhattyuc es mienke tehettiűc,hogy alobá meg bizőitaſſec hogő minekűc Iſtűnc,mi kedig ő nepei legűnc.mely dolgoc meg bizőitattanac az ő fogátataſabá az ő halottaibol valo fel tamadaſanac altala,hog azert erre vg tekintczűnc mint Iſténec fiara,es mít embernec fiara,ki mi iduőſſegűnc eletűnc, ſétſegűnc.es mi valtſagűc,Ma ſodſor.Meg kel tanulnunc,minemű birodalma legen es minemű ſablaiual oltalmaſtattic,mert az ő igeiénec hatalmaſſaganac altala viſeltetnec mindenec,es ennec az ő fegyuere az ő igeie,melyel az ellenſegeket meg győſi, es az ő menyei ſent attyanac akarattya ſerent labai ala vetti,ezekről az fegyűereckről bőuebben ſol Iſaias tizenegyedic reſeben, holot ezeket meg magyarazom.Harmadzor minemű kiraly ſeke legyen melyben ő kiraly űl es vralkodic,miert mindeneknec felete felmagaſtaltatot,es minden hatalom adatot ő nekie menyben es főldőn, es űltetet az Attya Iſténec iobiara ahőnet aiandekokat oſtogat Prophetakat, Apoſtolokat es tanitokat aduan minekűnc, kiket az ő igeieuel fel feguerkeztettet es az pokolbeli őrdőgnec dűhőſſege ellen az ő akarattia ſerent meg otalmaſa, az ő igeiet ſaiokban helyhezti melynec altala hatalmaskeppen vralkodic az embereknec gondolatyokat kettő metzi, es ſinte az belſő

belſő veleieben elhat, mely ő ſolgainac altala valo czelekedeti noha ez vilag ſerent erőtlennec lattatic lenni,mind azon altal hatalmas es minden tehető,el anniera,hogy ez altal az egec plantaltatnac es az főld fondaltattic. Ezt az ő hatalmat,az Chriſtus az erőtlenec altal,es az elnettetec altal akaria meg tekelleni,es megmutatni,hogy az attya Iſtennec az ő vegezeſe ſerent, ő Sionnac az ő hegyő az kereſztieni gyűlekezető Kirallyul helyheſtetet, mint Dauid 2 enekeben bizonittatic.Negyedzer ſűkſeg meg tanulnunc,ebben az birodalomban minemű tőruenniel igazgattya es viſeli az ő hiueit a Chrűs az igaſſagra,eletre,es dűczőſegre mert énec az ő tőruennie nő kő tablara irattatot, mít a Moſes altal adatot tőruen az Sido nepnec, hanem ſűnűnknec az ő belſő tagainkban,melyben nem az kűlső felelemnec es rabſaganac az ő ſolgalattya muttatig meg, hanem az eletnec es az kegyelemnec az ő lelke az dűczőſegre,mert a tőrű a Moſes altal vagő,az igaſſag kedig es a kegelő a Chrűs altal,ez a meg rőuiditet ige,es a meg tekeltetet igaſſag,es a kőnjű terhe, es a gőniőrűſeges iga a hűtnec az ő bizodalma a Chrűsbá,melybő a tőrű be tellyeſitettic,es mindő mi dűczőſegűnc melyet az attya Iſtő keſittet az ő fiainac meg adattatic a Meſsiaſtol minekűnc,ezokaert ez ſereztettet iokat meg kel eſmernűnc es meg mertekelnűnc mely igen kűlőmbőſen. ennec az ő birodalma mídő egeb birodalmoktol es ellőbe vettet legő a pokolbeli őrdőgnec az ő birodalmanac mikor ezeket rend ſerét az Iſténec igeieből eſűnkbe veſűc ſabadő meg erthettiűc,miert őga a Propheta,Hog a birodalő az ő valan vagyon.

AZ HARMADIC.

Harmadſor a Propheta rendſerét elő ſamlalia a meg igert Meſsiaſnac az ő neueit,mert azt őga,Es hiuattatic,ha a Meſsiaſnac atyara tekítez, ez e hiuatal az ő ſűleteſe,mert vg ſűlletet,hog olliá legyen,a mikeppő it meg irattatic,ha kedig az Iſtenfelőket neſet azokert hiuatatic, ekeppen mert igaz hűttnec altala ollyenac léni eſmeriec őttet minden keſertetek nec ő altala valo győſſedelmekbő. De laſſuc meg rőd ſerét az ő neueſetit

Elſő Czodalatos,mely neu az előt az angyalban meg abraztatot Moſes elſő könyuenec 31.reſeben,ez Meſsiaſnac kedig ő cziodalatos volta meg muttattatic mind ſűleteseben,termeſetiben,az ő tiſtiben es czelekedetiben, hogy ha az ő ſűleteſet meg tekinted, az mennyből vagyon az Iſtennec lelketől a ſűſnec meheben,honnet ő menyei Adamnac es onnet feliűl valonac neueztetic.1 Corinth.15.Io.3 Ha kedig az ő termeſetit

ſerit meg tekintet, nem czac puſ a ember, hanem Iſtennec fia melybé tellies Iſtenſeg valoban lakozic, mi lehet vallion ennel czodalatosb? mint oly emberre tekintenünc, mely egyenlő hatalmu legyen az attyaual es az egez Iſtenſeget ő magaban be foglalia, mikeppen azert az ő ſületese es termezete czodalatos: Azonkeppen az ő tizti, es minden czelekedeti, az ő tiſti oly meltoſagos, hogy ſemmikeppen emberi gondolattal meg nem mertekeltethetic, es beſeddel ki nem mondathatic, mert az attya Iſten mindeneknec teremteſeben erre vgy mint ki abraztatot peldara neſet, ez ki az menyei Attyanak ő titkos tanaczat ki ielenti es meg magyarazza, melyet ſent Ianos eckeppen bizonit. A fiu ki az attyanac kebeleben vagyon ő magyarazza meg minekünc, es tekelleteskepen az ő menyei ſent attyanac eſmeretire viſen, mikeppen Philepnec ő maga meg ielente, Philep, a ki engemet lat, az en atyamat lattya. Ha kedig az ő tiſtit meg gondolliuc, mellyre az attya őttet valaſtotta, Czyodalatoſnac talaltatic mind halalabā mind fel tamadaſaban, mely az halalnac meg rontaſaban, es az eletnec meg adaſaban bizonittatic meg. Ennec az tiſtnec az ő viſeleſeben es czyodalotos, hogy az ember az bűnnes teſtnec haſonlatoſſagaban az bűnt az bűnről el karhoztatta, az bűnt meg győſuen igaſſagot, az halalt eletet, az atkot aldomaſt, a Szidalmat dűczőſſeget adot minekünc, mind ezeket kedig nagy alazatoſſagban tekelte meg. Es Iſtennec abrazattyaban leuen ſolgai abrazatot vőt fel, es eckeppen magaſtaltatot fel, hogy menyeiec földiec, es föld alat valokes, az ő neueben terdet haittnac, es hogy ő az attyatol rendeltetet biro eleueneken es holtakon meg bizonittatic, Az ő czelekedetinec kedig czodalatos volta az vyonnan valo teremtesben es meg muttatic, melybeu vy eg, es föld, viſ, lelec vilagoſſag, Paradiczom, Ieruſalem az az, az keresztienec gyűlekőzetec meg lattatic, ezeket az Iſten az ő fianac az Ieſus Chriſtusnac altala teremti, melynec czudalatos czelekedettit, az vy vilagban meg lattyuk.

Maſodic neueſet Tanaczyos, Miert hogy az Meſsiaſrol a PROPHETA azt monda, Az ő birodalma az ő valan vagyon, Ez a Birodalom tanacznelkűl ſem viſeltettic, ſem biratattic: Ebben az igeben azert tanaczos, mely igen bőlcz Kiraly legyen az mi Meſsiaſunc magyaraztatic meg, mert az Iſtennec bőlczeſſegenec tanacziat mikeppen atta előnkben, es az igaſſagnac az őrőcke valo eletnec es dűczőſſeg

czőſſegnec meg tekelteteſſet mikeppen predicalta az Euangeliſtac rend ſerint meg irtac.

Ez űduőſſeges tanacziokat bőczűlic az Angyaloc mennyekben, tiſtel ic ez földön az emberek, az Iſtentelenec kedig, es az őrdőgők felic es rettegic.

Ez minekűnc Iſtentől adatot tanaczunc, nem czac tanaczot ad, hanem az ő lelkenec altala az hiuőknec az ő ſűueirfel indittya, hogy az tanaczot kőueſſec es valoban űduőſſegeſnec lenni meg eſmeriec, es eletekben meg mutaſſac, mellyet ſem Moſes ſem a tőb Prophetak nem czelekettenec. Innet vagyon hogy az Salomonnac eneklő könyuben az Iſtennec gyűlekőzeti azt keuannia hogy ez Meſsias az ő ſaiaual őttet czocollya, az az tekelletes tudomanra meg taniczia, az tanacznac es az ertelemnec lelke altal es azoknac kőueteſere erőt adgyon.

Ez vilagi Feiedelmeknec tanaczſi vadnac, kic mind hadnac mint bekeſſegnec ideieben, az orſagi iőuedelemnec be ſolgaltataſara azoknac rendel valo ki oſtaſſara, az kőzőnſeges igaſſagnac ki ſolgaltataſara az ioknac oltalmaſaſokra, es a gonoſoknac bűnteteſere, minden kűlső io rendnec meg tartaſara, es az teſti ioknac ki ſolgaltataſara neſnec, es minden tanaczoc arra a czelyra neſ es rendeltetuen vagyon. Ami Chriſtuſunknac kedig menniei birodalmaban, tanaczkoſſoc vadnac az menyei iokrol, az Hadakozaſrol mely, viſſeltetic az ſőterſegnec vra ellen. A vilag, a teſt, es annac az ő keuanſagi ellen. Ennec ez orſagnac ki terieſteſeről, es az igaſſagnac tőruenynec ki ſolgaltataſarol, mellyben ez gyűlekőzetnec Polgari bekeſſegben, es czendes lelki eſmeretben meg tartaſsanac az bűnnec es az halalnac az ő kegyetlenſege ellen, Effele tanaczos az mi Meſsiaſunc kinec bőlczeſſege es tanacza altal valamely fe iedelmec auagy kiralyoc igazan birodalmokot es haſznoſſon viſelni akariac, ſűkſeg hogy ez altal legyenec es birataſſanac.

Harmadic neueſet Iſten, mellyet ennec előtte meg magyaraztunc mi keppen mondataſſec az Chriſtus ISTENNEC, hogy kedig ő meltan mondattaſſec Iſtennec az ő fogantataſaert es ſűleteſeert ebbőles nyiluan vagyon. Mert ez altal hiſűc, es valliuk, hogy az ſent Leleknec bőſeges voltat, amint ſent Ianos ſol, merteknelkűl vőtte es őtet az attya Iſten minden fele tarſainac felette meg kente, hinni kedig hogy ebben az éberbé a tellies Iſtéſeg lakozic, nem egéb hané vallani hogy ez az ember Iſten Iſtentől legyen, es Iſténec fianac lenni, ki az ő attiahoz

 egen

egyenlő legyen bölczieſſeggel,hatalommal es dűczőſseggel. Maſodzor az ő Iſtenſege ebbőles nyluan vagyon,mert valliuc hog ő az ő ſent gűlekőſetinec feie,mert mikeppen tagadhatatlan ez,melytől minden tekel leres iok aradnac az hűnőkre,hogy az Iſten nem volna azonkeppen a Chriſtus Iſtenſegees tagadhatatlá,mert ő tőle,mint az főtől aradnac minden ioc,hogyha immar az Chriſtus tagiai Iſtennec fiainac hiuatattnac,es az Iſteni termezettel reſeſűlnec,mennieuel inkab a Chriſtus Iſtennec termeſet ſerent valo fia,meltan Iſtennec hiuatatic es valoban mondatatic. Harmadſor hogyha az ő feiedélemſeget meg tekintiűc bizonnyal őttet Iſtennec ſenni vallanunk kel,mert menyecken,földicken,es az föld alat valokon annac birodalma nem lehet,ſőt inkab a bűnt,az halalt, az poklot meg nem győzheti,es minden hatalmaſſagoc annac birodalma ala nem vetethetnec melyben Iſteni hatalom ninczen. Az mi Chriſtuſunkban kedig mind ezeket meg talalliuk. Mert ha ez vg nem volna,mikeppen helyheztethetnőc az mi remenſegűnket ő bele, vgy mint ki gőſedel met vőta halalon a tőrnennien,es hatalma legyen,a mi bűneinketminekűnc megbocziatani,hog ekeppé ő altala,az eletre igaſſagra es dűczőſſegre űltettettűnc, mert ő az mi igaſſagunc,eletűnc, es valtſagvnc. Ezeket vallani es hinni a Chriſtus felől, nem egyeb hanem vallani, hog ő igaz Iſten legen es nem puſta ember.

Negyedic neueſeti, Erős auagy hatalmas. AzMeſsiaſnac az ő hatalmaſſaga meg bizonittatic,az bűnnec halalnac ez vilagnac feiedelmenec, az Sathannac,es annac az ő fianac,Az Antichriſtusnac az Papanac győſedelmeben,fellette igen nagy vigaztalaſunkra vagyon hogy é fele erős es hatalmas hadnagynac az ő ſaſloia alat forgolodunc es bizonioſoc vagyunc, hogy ollian vőtte fel partunkat, ki mi Iſtenűnc es űdueſitőnc legyen, ki ellen ſemmi hatalmaſſag nem alhat,es ki oly vitez legyen, ki az ő hatalmaual minden ellenkező hatalmaſſagokat,meg tuggyon győſni,es meg győſettettet nyluan ki mutaſſon, es annac bizonſagara elő allaſſon. Abraham, Iſaac, Iacob, Ioſeph, Moſes,Iosua, Gedeon, Dauid, Ezechias, az Prophetak es Apoſtoloc Iſtennec lelketől viteſkeppen fel feguerkeztettenec,de eg ſé ezeckőſſűl oly erős seget es viteſſeget mutathattot meg mít a Ieſus Chrűs,ſé őthattiac kedig ő maga felől azt a mit ez a mi erős Viteſűnc a Ieſus Chriſtus ő maga felől mond es predical,hogy ő meg győſte ez vilagot,es azt meg gőſűé azé menyei ſent Attiánac iobiara űlté,melybé mindeneké míd mébé

mind

mind földön Vralkodom. Azokaert ha valakinel feiedelemſeg vagyon, ha menyei bölczſseg,tanacz,es valami éſ auagy elme, ha valakic iſtennűnknec mondatatnac es valami birodalma vagyon,mind ezec meltan valhattiac hog az ő Meſsiaſoknacio kedueből biriac,es az ő lelkenec reſeſűleſeből vitettenec erre,es mindenec az ő tellies voltabol folynac.

Őttődic neueſeti az ſűlettet ez minekűnc adatot Meſsiaſnac ez, hogy Attyanac mondattatic, tudni illic a iővendő vilagnac, nem az elsőnec: Egykeppen, hog az,ő altala vagon teremtetuen,maskeppé az ő ſ.lelkeert mely ő altala mi belenc őntetic Iſtennec fiaua nemſűé es ſűlűé minket ez attyai termezetet a Chriſtuſban ezen Propheta vg magyarazza,hogy Iſtentől tanitattot fiai leſnec ő nekie,es Chriſtus vrunc ſent Ianoſnac 6.reſeben ezent bizonittya, Ezec miert hogy né ez elmulando vilagnac reſeſűleſeert ſűletetnec,hanem az iővendő es őrők vilagnac mely ſem mikeppenmeg nem valtoztathatic, az mi Meſsiaſunc az őrőcke valoſſagnac, auagy az iővendő vilagnac Attyanac mondattatic lenni, Mert az mi Chriſtuſunc,mikeppen vy es menyei ember tellies Iſtenſeggel az vy vilagnac mely minden maculanelkűl vagon es alhatatoſő meg marad mind őrőcke,meltan attianac neueztetic. Mikeppen azert az atyai neu gonduiſeleſnec, es ſeretetnec az ő neuezeti,es azert ez mi ATTIANKNAC mondattatic lenni. Azonkeppen hogy mi aatiankfia legyen az egy mi menyei attiankban,ſemmikeppen nem tagathattic meg, es őnnen maga nem ſegyenli mi attiancfianac mondani magat Io.20. Pſalmo:22.es 122.enekeben Sz.Danidnac.Innet vagő hogy Salomonnac eneklő könyueben az menyaſon ezt attyafianac lenni eſmeries, eckeppen aitatoſſagbol köniőrőguen azt monga, Ki ad tegedet ennekem mint attiamfiat az en aniamnac emlőiet ſopuá, hol tálallac tegedet es meg cziokallac tegedet. Ezokaert ez mi Meſsiaſunknac oly neuezeti vadnac,melliek a valaſtatokhoz mindé io akarattyat mutattiac meg , mint attyanac attyankfianac,feiűnknec es feriűnknec neueztetic Pal Apoſtol Eph.1.eſt iria,es őtet atta feiűl az ő gűlekezetenec, es Oſeas pphetanac 1,reſebé,es egélőkepé egbe gűlnec Iudanac es Iſrael nec az ő fiai,es egfeiet emelnec magoknak,mely a Meſsias,Minéű kőſelb valo es erősb őſueſerkeztetes lehet,mint az fő közet? E győniőrűſeges dolgokat akarta az attya Iſté az ő fianac neuezetibé előnkbé tamaſtani Hattodic neuezeti bekeſſegnec feiedelme,mely igekbé az birodalőnac io es űduőſſeges allapatya magaraztatic meg melybé mídeneket az Iſténel

őſue ſerkeztetűé

uen ő magaual meg bekeltettet. Ennec az alapatnac fel epitőie az Christus, ki az embert önnen magat es abban mindeneket fel epit, es az atya Istennel meg bekeltetet, mert az Colossabelieknec irt leuelenec 2. reßeben ezt mondgya, mert tettűt, hogy ő benne lakozzec az tellies Istenseg, es ő altala meg engez teltessenec mídenec az ő kereßtfaianac verenec altala meg bekeltetuen mind azoc, kic menyben es földön vadnac, mely dolog ackor tekeltetig meg, mikor az ember fel epittettic, mely kis vilagnac neueßtetic meg az Philosophusoktolis.

Ez a bekesseg, mellyet az Christus ßerzet az embernec, es az ember altal, az tő[illegible]emptet allatoknac itt ez vilagon az embernec elmeieben lattatic meg, melyben, az ő Istenenec a Christus verenec ki ontassanac altala meg ßerzet, bekessegben czendessen el es batron niugßic, az halal es az bűn ellen. Masodzor az egyenesslegben muttatic meg, mely a belső es külső ẽberbẽ bizőittatic meg a Messiasnac az ő lelke altal, az masodic fel tamadassnac az ő napian, A testnec meg dűczőitesseben es fel tamazta ssaban, mind ketfele bekeseg az Christus lelke altal vagyon, melynec fődẽentőara epitetet a mi meg igazzulasunc mikeppẽ a Romabelieknec irt leuelenec őttődic reßeben bizőittia Pal Apostol, Ezokaert meg igazultatuẽ hűtnec altala bekessegűnc vagő az Istẽhőz, Deminemű bekeseg űnc vagő Az Iesus Christus altal, mert ez igec kőuetkeznec az mi Vrűc Iesus Christusnac altala, Ez az oka, miert Isaias Propheta az mi Messiasunkat bekessegnec feiedelmenec neuezi. Eßt a bekesseget kedig a Chrűs ßerzette ez vilagnac az ő győßedelmeuel, melliet vőt az poklon, az halalon es az őrdőgőn, mely győßedelemből az Istennec fiai meg ertic, mely igẽ győniőrűsseges bekeseg legẽ ez, melyről a Propheta ẽlek őzic, es az Istennec Angali A Christus szűletesebẽ, enek elnec monduan, Dűczőseg magassagban istennec, bekesseg e földön, es io akarat az emberekben. Az io akaratrol auag kegyelemről emlekeznec, hogy meg mutattnac, hogy ez aldot magnac altala,, az Istennec hozzanc valo io kedue es akararttya ki ie lentettet es meg mutatodot, melyben bekeseg, es az bűntől valo meg szabadulas peczettlettetbe, es az ő Verenec ki ontasanac altala erősitettet meg, meltan mondatattic hat a Messias az bekesegnec feiedelmenec, mely nem czac ő magaban es ő magaert bekessegnec feiedelmenec mondatatic, hanem mi eretűnk is kiket ő magaban, es az ő igassagaban meg egenesűlt, es az bekessegnec, kőtelet az igaz attyafiai ßeretettet

az ő lelkenec

az ő lelkenek altala, a mi szűűnkben be helyhezteti.

Az Attya mindenhato vristen az ő Christusa altal, minekűnc meg igirt es tekeltettet bekessegeet adgya meg, hogy ő benne őruendezhessűnc, es az igaz hűtnec altala, az eletnec Coronaiat el vehessűc Amen

V. PREDICACIO.

Esaias Prophetanac tizenegiedic reßeből.

Isainac az ő tőkeieből ueßő neuekedic, es az ő gűkereből neues leßen, es gűmőlczes, az Iehouanac az ő lelke meg niugzic ő raita az bőlczesegnec ertelemnec az tanacznac es erősseguec az ő lelke, az Iehoua Ertelmenec es felelmenec az ő lelke, nem az ő ßemenec tekinteti ßerent itil, sem az ő fülenec hallassa ßerint fennyt, hanem igassagban itili az ßegeneket, es az ßiligeket egyenessegel dorgal (auag feddi) az Istentélent kedig az ő ßaianac lelke altal őli meg.

Summa,

Ez igekben iőuendő mondas vagyon, az Iesus Christusrol, tudni illic az attya isten minemű űdőben es mikeppen adga meg őret, mikeppẽ aiã dekoztatic meg. minemű legyen az ő orßaga es mikeppen birattatic.

Tanusagoc,

Első: mikeppen telliesiti be az Isten az ő igeretit.
Masodic: minemű iockal bőuesitetuen adatot minekűnc a Christus:
Harmad. mi legyen az Iehouanac az ő lelke.
Negyed. az Christus az ő orßagat, mikeppen biria es igazgattya.

AZ ELJŐRŐL.

AZ Isten az ő igeretit olliãkor sokta be telliesiteni, mikor minden emberi eßes elme, ki fogyatkozic, es annac az ő meg tekeltetesenek sem modgyat sem formaiat nem lattyac az emberec, niluan ez meg muttatic az iőuendő mondasbol, mert ez előt az Propheta azt monda

Hog

Hogy az Sido orſag eckeppen puſtul meg,mint az erdő mely ki egette tet,es czyac tiltul neminemű czőtorkac latattatnac.E nag puſtulasbā es veſedelemben igeri az Propheta hogy az Iſten az ő igiretit beakaria tel lieſiteni,annac a modgyat magyarazza meg ez igeckben.Iſainac törzekből auagy gyűkőrebőliő,auagy ki nő az veſő ſal, nem emlekezik Dauidrol,kinec az ő birodalma es meltoſſaga tetetes es hatalmas voit mindeneknec előtte,hanem az attyarol Ieſſeről mely eſmeretlen es bű czűletlen volt,minec előtte az ő fia az kiralyſagra valaſztatot volt, azon keppen az Chriſtuſnac az menyei kiralnac az ő meg adaſſaban az Dauid kiralnac az ő nemſetſege eſmeretlen es el vettetet volt, vallyon ki merte volna mődani hog az ſegeny ſűz Maria a Dauid kiralnac nősetſe geből valo volt volna? Ha kedig őnnő magat a Chrűſt meg tekíret veſő ſalhoz es neuekedeshőz haſonlittatic,nem meg rőgzet termőfahoz,hog az ſűleteſſenec es meg adaſſanac az ő formaiat előnkben tamaſa, ollyan űdőben kedig,mikor az Iſainac czac a tőrſeke leſen,es ingyen ſem latta tic,mint ha az Iſté a Meſsiaſnac az ő orſagat fel akarna epiteni,es ezigec bizonittyac Iacob Patriarchanac az ő iővendő mondaſat,hogy ackor ſű lettetic az Chriſtus,mikor immar az birodalom Dauid nemſetſegeben meg kezd romlani.

Maſodzor ezen igekből nyluan vagyon,minemű alazatos es emberi el menec gondolattya felet alapatban adga meg az attya Iſten az ő fiat,mi keppen tekeli meg az ő igiretit ő benne, Bizonnial czac győnge neueke des, ha az ő ſűleteſet es a helt ahon ſűlettetic meg gondolod, mert Bethleemben az okolban leſen,ha viſontag az ő neuekedeſſőt es fel tartaſat meg tekintet Nazaretben, Ha kedig eletenec es tudomany anac kiſolgalt ataſat meg mertekeled mindenec alazatoſſoc es emberi itilet ſerent el vettetec,mert az ő ſaiatyaban iő, es az ő uei be nem ſogadgyac.

Vtolſor,Szidalmat es gyalazatot ſenuedet a halalaban,mely az ő biro dalmanac kezdeti volt,mint azonaltal vgyan neuekedet ezekben mike ppen eſen Iſaiaſnac ő tuenegyedic reſeben iruan vagyon.Lattiuc azert ezekből az Iſten az ő igiretit mikeppen telliesiti be,tudni illic,nem emberi velekedeſnec rendi ſerent,hanem az ő akarattya ſerent,hogy meg bizonitaſſec,hogy az Iſtennec itileti es gondolati az embereknec itiletit es gondolattyokat felliűl haladgya, es oly tauol legyenec egy maſtol, mint az ęg az földtől. Maſodzor mikor immar vgyan maid lehetetlen

nec lattatic lenni, es minden emberi erő ki fogyatkozot,hogy eckeppen ennec az ő iſteſſege egyedűl czac az Iſtennec tulaidonitaſſec, es meg bizonitaſſec,hogy ő nő köteles ſemmi emberi eſkőſechőz hanem ſabad a karatu es hatalmas legyen ,ki ackort mikor ő akaria es azonkeppen mint ő ſabta be teilieſiti az ő igiretit.

AZ MASODIK.

Ez neuekedes es veſſő az mi vrunc Ieſus Chriſtus, mely Iſainac gyű kereből ſ rmazic ő magaban a mint vagyon,minden elette es melyeket ő bir,mindeneket az ő menyei ſent attyatol vőtt, ki őtet meg kente,es meg ſentelte az ő lelkenec belső es hathato ereienec altala mike ppen ez ielen valo igekben bizonittatic. Az felelemnec es bőlcziesſegnec, erőſſegnec itiletnec es ertelemnec lelke meg niugſic ő raita , ezen bizonittatic Eſaiaſnac 42,es 61.reſeben. Ime az en ſolgam hoſam fogadom őtet az en valaſztottom meg niugot az en lelkem ő benne az en lelkemet attam ő reaia. Az vrnac lelke en raitam, mert meg kent engemet mi vegre kedig vgyan ottan a Propheta meg magyarazza. Szent Dauid 45 enekeben,melly igeket Pal Apoſtol az Sidoknac irt leuelenec első reſeben, az Ieſus Chriſtuſrol magyaraz, Meg kent tegedet az Iſten, a te Iſtened az őrőmnec olaiaual az te fele tarſidnac felette. Daniel Prophetānac Heredic reſeben,hetuen het vegeztettet auagy rőuidittettenec te felőled,es az te neped felől,es az vtan meg kenettetic minden ſentegnec ſente.

Ez meg mondot igeknec ez a haſna,hogy meg erczűc,az mi Chriſtu ſunc minemű iockal epittetet fel az ő mennyei ſent Attyatol ,es minemű iokal reſeſit minket, mert menyből adatot minekűnc az maſodic Adam meg eleuenitő lelekre,ez az oka,miert az attya Iſten ez iellel mutattya meg kereſtelő Ianoſnac az ő fiat, Hogy az ő lelke rea ſal, es ő raita nyugſic meg. Innet vagyon hog ſent Ianos első leuelenec őrtődic reſeben, az tanuckőzze az lelekes oda ſamlatatic,De laſſuc meg az Chrűs minemű aiādekockal epitettet fel,a bőtű rēd ſerētelő ſālallya de hog mi ezeket nyluabban meg erheſſűc,laſſuc meg mikeppen legyenec eſec az hűuőkben,hogy az vtan mint legyenec a Chriſtusban eſűnkben vehe ſſűc. Előſer emlekezic az Propheta,a felelemnec az ő lelkeről Az vrnac felelme kedig az Iſtennec itiletinec az ő ereie mely az hűuőknec ſűuekben az valaſtaſnac lelkenec altala behelyheſtettet melyben az mi Iſten

nec kedues meg esmertetic, es azoknac kouetesere igyekeznec mely érő önnen magat ki mutattya,mihelt az valastattoc az igaz es hamis kőzőt valastaſt tudnac tenni Ez az Isteni felelem vtat nit, az Euangeliomnac halgatasara mikeppen az Apostoli czelekedetről irt könyuenec13.re seben bizonittatic. Attyamfiai ferfiac, Abrahamnac fiai,es kic tű kősületec felic az vristent, Tűnektec bocziatatot az űduősségnec az ő igeie az Isten felőknec azert az űduősséges Euangeliom el bocziattatic.

Ez Istennec lelkenec az ő ereie az valastatokhoz anniera ki te ried, amennyere az Istennec hosanc valo io akarattya ki muttattot,mert ezec az Istentől seretetnecminec előtte hogseretetnenec meg ertic.Peter Apostol ezt bizonittya Actor.10. Mostan valoban ertem, hogy ninczen az Istennel semelyre valo tekintet,hanem minden nepec kőzőt a kic őtet felic,es igazan czelekednec keduessec ő nala,ollyan vala Iethro, Rachab, az Gabaonittac Siriabeli Naaman az Sareptabeli özueg,a Niniuitabeliec,a Cornelius es a többi,kinec sűuecket,az Istű az felelénec lelkenel meg hitegettet,mellyec keduessec voltanac Istűnel,minec e lőtte az Euágelió ki ielőtetet,mert mikeppű a koabá a tűznec sikrai meg talaltatnac minec előtte atzellal meg űtettic ,es á magokbá tellyes fűuec es fac be rekeztetnec.Azőkeppű az Istűi felelénec az ő lelke á Messiasnac esmeretinec az ő lelket ő magabá rekesti,mellyet űdőuel az Euágeliőnac az ő vilagossaga meg nylatkoztat.Ez az oka miert az Istűnec igeiebű Az Isteni felelű a bőlczessegnec kezdetinec neuestetic,Mert a mi vyőnű valo sűletesűnkbű első gradicz.Innet vagő,hog az Istűnec igeiebű ez mő dattatic.Aki Istűtől vagő Istűnec igeiet halgattya,ti kedig nű histec,mert nű az en iuh ai kősűl vattoc,az Istűi felelmenec az ő lelke nű kesitette az tű sűuetőket az Euangeliőnac halgatasara,es hűtelere. Azőkeppű Malachias ppheta 3.resebű,ti nektec kic az Istűt felitec fel tamad az en neuű az igasságnac az ő napia A Iesus Christus, mellyekről Pal Apostol Hűttenec valamenyec el rendeltetuen voltanac az őrők eletre:

Masodzor emlekezic a propheta a bőlczessegnec az ő lelkeről melybenmeg mutatic az Istűi igaz tiztelet,es az űduősségre valo igaz vt meg magáraztatic:Ezt az Isteni esmeretnec az ő bőlczesseget é vilagi bőlczec bolődsagnac allittyac léni,miert kedig hog a Chrűs elet es igassag azoknac kic bizodalmokat ő bűne hely hestettic,Ez a bőlczessegnec az ő lelke eletet igassagot es bőlczesseget nűz mi bűnűc mert é bőlczessegnec altala esmertetic a Christus é Vilagnac űduősitőienec léni,ki az ő lelkenec altala minekűnc bőlczeseget es eletet ad, ez bőlczessegnec lelke eckeppen

sol Salomőnal.A ki engemet meg talalt,az eletet talalta meg, E bőlczie slegnec lelke mutattya meg ki legű a Chrűs,es hőnet legű az ő eredeti,es ő tőle vg mít főtől mi reanc ki őntette mit kellyen minekűnc a Chrűsrol varnűc meg mutattya,hog czac ő bűne es ő altala,az attyat tiztelly űc,es az űduesseget meg talalliuc,ezt az igaz hűtnec altala meg esmerni a valaztatoknac az ő bőltczesesegec,melyről it Esaias élekezic es Pal Apo ol azt monga.Szerzetetet minekűnc a Christus bőlczesslegre,sentsegre,es valtsagra.

Harmadsor ez bőlczesegnec az ő lelkeuel egűt iar az ertelénec az ő lelke, Ennec altala meg valaztatic a hamis az igaztol a io a gonostul, Erről az ertelemnec az ő lelkeről mely meg bizőitatic a Messiasnac igaz esmereti vtá.Pal Apol eckepű sol.Ez a Istűnec akaratya a Istű Chrűs altal ti hozatoc,hog alelkeket meg ne olciatoc es áiőuűdő mődassokat meg ne vtaliatoc,mídeneket meg pballiatoc,es a mi io azt tarczatoc.Ez ertelemnec lelke ebbű vagő hog az Istűnec minden czelekedetiben valo akarattiat meg esmerhesse,meg őrizuen magat hog vakmerősségből valamit ne czelekedyec,hog az Istennec tiztesegere es kedues akarattyara nesuen, azt miuelliűc a mi ő nala kedues. Eckeppű Abraham,Isaac ,Iacob, á sű Prophetac es kirallioc menyből ez ertelemnec lelketől valasoc lőt es taitattanac minden ő czelekedetecben. fellette igen sűkőlkednec az kerestienec ennec az ertelemnec lelkenec az ő ereienelkűl,mert ez tanittya meg arra mi legyen az Istennec tiztessegere es az kerestyeni gyűlekő zetnec epűletire. Annac felette holot mind ez vilag,az test, ammi okossagunc,az őrdőg minden tarsasagiual egyetemben mi velűnc ellenkő sic,nű eleg volna hosa,hog a bőlczessegnec lelke mi bennűnc volna es az ertelénec,hogha onnet az ő erősségenem adattatnec,melynec altala az bőlczieszseg es az ertelem veghőz uittetnec. Negyedser Azert az Propheta arrol emlekezic,es meg muttattya,hogy az bőlczessegnec ertelemnec es tanacznac az ő lelke meg erősittettic,es annac az ő ereie mi bennűnc meg bizonitattic. Ebből kőuetkezic az tudomannac az ő lelke, mely az Istennec az ő titiletinec melysseget visgallya, es az Istennec tanaczyat, mind az első vilagnac teremtesben , mind az masiknac. Az első embernec es az masiknac formalassanac okait tudgya es erti, miert akart eckeppen mindeneket az Isten ő magaual meg bekelttetni, Erről sol P A L Apostol Elősser Chorintusbelieknec irt leuelenec masodic resben.

őtődse

ötödßer emlekezic immar az leleknec es itiletnec az ö gyorsasagarol es egyenes voltarol, mely az Messiasban tekelleteskeppen talaltatic, mely az Christusnac aiandekozasanac merteke ßerent az hüüöknec es adattatic, hogy gyorsson az feketet az feiertöl az igazt az hamistol meg valaßthassac, A Christus vtan ezec mi reanc neßnec mint az mi feiünknec tagiaira hogy amit mi az ördögnec czialardsaga miat el veßtetünc az Christusban valoban meg talalhassuc,

AZ HARMADJC.

Harmadzor ez igec magyarazzac mi legyen a ßent lelec, tudn
mint az Papa vallya Harmadic ßemely az ßent Haromsagba
az ertelemnec, bölczeßegnec, es az felelemnec az ö lelke, mely
iandeki az ö lelkenec altala nem mertec ßerent hanem tellieske
tattanac az Messiasnac es az Vrnac lelke ö raita meg niugot,
bizonitattanac mikor a Christus meg mosogattatot mikeppe
3. Marci 1. Lu. 3, ßol az iras. A ßzent lelec azert nem valaminen
ly, auagy Harmadic Isten, hanem az attya Istennec az Ch
tal minekünc adatot ereienec aiandeka, melyben meg b
hogy azert ßalot az CHRISTVS RA galamb ke
meg mutatna hogy a Christus az ö termeßetiben es tißtiben
ßiligy legyen: Mikeppen ßent Matthenac 11 reßeben ö maga ß
atoc en tölem, mert ßiligy vagyoc es együgyü ßuü: Azonkepp
zes nyelunec es az ßelnec ßugassamely az Apostolokra boczy
egyebet iegyzet, hanem hogy az Apostoloc erös hatalomma
zö tüzzel epittettenec fel, mikeppen Peter Apostol tanitassabol nyluan
vagyon, holot harom eßer ember egy predikacioiara tert meg. Azonkep
pen a ßent Lelec hiuattatic Istennec vyanac, olaynac, vißnec az ö terme-
zetiben hassonlatossaggal magyaraztatic meg seminemü ßemelynec auag
meg valaßtattot Istennec elmelkedese, es bizonsaga ott nem forgot sem
bizonittattot. Az Antichristus talalta ezeket es ki az attya Istent el val-
toztatta az allatra es ßemelyre, Az egy Christusst kettöue, azon talalta az
Harmadic ßemelyt auag Istent az egy attya Istennec es annac az ö ereie
nec meg homalyositasara es el valtoztatasara, mikeppen azert azon egy
Nap nem ßemely, melynec külön külön fele ereie vagyon, ßarazt keme-
nit es oluaßt, nem czyuda hat, ha az Istennec lelke auagy ereie külön kü

Iesus meg kenetet kiraly papsagnac lelkeuel, melyröl hatuanegyedic reßeben vgy ßol a Propheta Az vrnac lelke en raitam, mert meg kent enge
met, es erre bocziatot engemet, hogy az nyomorultoknac az Euangelio
mot predicaliam.

Negyedzer az hadakozo ßerzamban es fegyuerekben muttatic meg a
külömbseg, mert az kiraly istapia, es ßablaia az Euangeliomnac az ö
predicatioya, mely ez vilagnac bizonsagara es itiletire rendeltettic, mike
ppen Christus vrunc ßent Matthenac hußonnegyedic reßeben bißonit-
tya. Az Messiasnac hat ö fegyueri nem testiec, hanem az ö aiakinac lel
ke, mellyel az Pokolbeli ördögnec minden czialardsagi es hamis tu-
dománia es tißteleti meg rontattic, mikeppen eleitöl fogua meg mu-
rßaganac epitesseben, Ezt kedig
iörgesnec az ö fiara ki öntuen, Mi-
ßaga az Istennec lelkenec altala meg
Sathan a Christusnac altala, Azonke
meg nemrontathatic külsö hatalom
z vilagnac dúczössegetöl es kegetlen
losoc legyünc, hogy az mi feiünc az
mi altalunc az ö hatalmassagat meg

DICATIO.
. XLX.

s ti meße valo népec uegyetec
n Aniamnâc meheböl hit en-
gemet, es az en neuemrol emlekezet, mikor meg Aniamnac
mehebe volnec.

Somma

Esaias Propheta, az önnen ßemelybe, peldazo beßed altal be hozza az Christust mint ha iöuendöre ßolna, kit az attya vristen a mi idueßegün kre adot. Es meg iria annac, tiztit es eredetit, mikeppen es mi okaert va laßtatott az ö menici ßent attyatol. Ez prophecianac igassagat erösiti az vy testamentumnac frigyeuel mely vgy mint vilagossaga az ö Testamen tumnac, mint a Christus magat mondgya ez vilagnac vilagossaganac ß. Ianosnal niolczadikbã. Esaias itt poganoknac vilagossaganac neuezi

ôtôdßer emlekezic immar az leleknec es itiletnec az ô gyorsasagarol es egyenes voltarol, mely az Messiasban tekelleteskeppen talaltatic, mely az Christusnac aiandekozasanac merteke ßerent az hûuôknec es adattatic, hogy gyorsson az feketet az feiertôl az igazt az hamistol meg valaßthassac, A Christus vtan ezec mi reanc neßnec mint az mi feiûnknec tagiaira hogy amit mi az ôrdôgnec czialardsaga miat el veßtetûnc az Christusban valoban meg talalhassue,

AZ HARMADIC.

Harmadzor ez igec magyarazzac mi legyen a ßent lelec, tudni illic, nẽ mint az Papa, vallya Harmadic ßemely az ßent Haromsagban hanem az ertelemnec, bôlczessegnec, es az felelemnec az ô lelke, mely Istennec a iandeki az ô lelkenec altala nem mertec ßerent hanem tellieskeppen ada tattanac az Messiasnac es az Vrnac lelke ô raita meg niugot, ezec meg bizonitattanac mikor a Christus meg mossogattatot mikeppen Mathei. 3. Marci 1. Lu. 3, ßol az iras. A ßzent lelec azert nem valaminemû ßemely, auagy Harmadic Isten, hanem az attya Istennec az Christus altal minekûnc adatot ereienec aiandeka, melyben meg bizonittatic hogy azert ßalot az CHRISTVS RA galamb kepeben hog meg mutatna hogy a Christus az ô termeßetiben es tißtiben egygyû es ßiligy legyen: Mikeppen ßent Matthenac 11 reßeben ô maga ßol. Tanuly atoc en tôlem, mert ßiligy vagyoc es egyûgyû ßuû: Azonkeppen az tûzes nyelunec es az ßelnec ßugassamely az Apostolokra boczyatattot nẽ egyebet iegyzet, hanem hogy az Apostoloc erôs hatalommal es geriede zô tûzzel epittettenec fel, mikeppen Peter Apostol tanitassabol nyluan vagyon, holot harom eßer ember egy predikacioiara tert meg. Azonkeppen a ßent Lelec hiuattatic Istennec vyanac, olaynac, vißnec az ô termezetiben hassonlatossaggal magyaraztatic meg seminemû ßemelynec auag meg valaßtattot Istennec elmelkedese, es bizonsaga ott nem forgot sem bizonittattot. Az Antichristus talalta ezeket es ki az attya Istent el valtoztatta az allatra es ßemelyre, Az egy Christust kettôue, azon talalta az Harmadic ßemelyt auag Istent az egy attya Istennec es annac az ô ereienec meg homalyositasara es el valtoztatasara, mikeppen azert azon egy Nap nem ßemely, melynec kûlôn kûlôn fele ereie vagyon, ßarazt kemenit es oluaßt, nem czyuda hat, ha az Istennec lelke auagy ereie kûlôn kû

lôn

Iesus meg kenetet kiraly papsagnac lelkeuel, melyrôl hatuanegyedic reßeben vgy ßol a Propheta Az vrnac lelke en raitam, mert meg kent engemet, es erre bocziatot engemet, hogy az nyomorultoknac az Euangeliomot predicaliam.

Negyedzer az hadakozo ßerzamban es fegyuerekben muttatic meg a kûlômbseg, mert az kiraly istapia, es ßablaia az Euangeliomnac az ô predicatioya, mely ez vilagnac bizonsagara es itiletire rendeltettic, mikeppen Christus vrunc ßent Matthenac hußonnegyedic reßeben bißonittya. Az Messiasnac hat ô fegyueri nem testiec, hanem az ô aiakinac lelke, mellyel az Pokolbeli ôrdôgnec minden czialardsagi es hamis tudomania, es tißteleti meg rontattic, mikeppen eleitôl fogua meg mutatta az Isten az ô aldot ßent fianac orßaganac epitesseben, Ezt kedig miueliaz kegyelemnec lelket es kôniôrgesnec az ô fiara ki ôntuen, Mikeppen azert az Antichristusnac orßaga az Istennec lelkenec altala meg rontatic Annac kedig az ô attya a Sathan a Christusnac altala, Azonkeppen es Christustol epitettet orßaga meg nemrontathatic kûlsô hatalomnac es feguernec altala, Azokaert ez vilagnac dûczôssegetôl es kegetlensegetôl meg ne iedgyûnc, es bizoniosoc legyûnc, hogy az mi feiûnc az Christus az Istentelent meg ôli, es mi altalunc az ô hatalmassagat meg mutattya AMEN:

VI. PREDICATIO.

Esaie. XLX.

Halgassatoc ti ßigetec, es ti meße valo nêpec uegyetec eßetekben. Az VRaz en Aniamnâc mehebôl hit engemet, es az en neuemrôl emlekezet, mikor meg Aniamnac mehebe volnec.

Somma

Esaias Propheta, az ônnen ßemelybe, peldazo beßed altal be hozza az Christust mint ha iôuendôre ßolna, kit az attya vristen a mi iduessegûnkre adot. Es meg iria annac, tiztit es eredetit, mikeppen es mi okaert valaßtatott az ô meniei ßent attyatol. Ez prophecianac igassagat erôsiti az vy testamentumnac frigyeuel mely vgy mint vilagossaga az ô Testamentumnac, mint a Christus magat mondgya ez vilagnac vilagossaganac ß. Ianosnal niolczadikbã. Esaias itt poganoknac vilagossaganac neuezi

Simeon

Simeon kedig Luc: 2. Az Christust, Vrnac iduezitőinec, Poganoc vilá-
gossaganac, es Israelnec diczőssegenec mondgya, Ismeg Matt: 11: Lucç 15
sol: Azonkeppen Christus vrunc az keresztelő Ianos tanitmaninac, kic
kerdic vala hogyha ő volnac az Messias auagy nem, meg felele ezen E-
saias irasanac 42: reszeből eckeppen: A nepnec frigyűl auagy kőtesűl atta
lac tegedet, es a Poganoknac vilagossagul, hogy meg nissad az vakok-
nac szemeket es ki hozzad az fogliokat az fogsagbol, es a setetbe űlőket
az tőmlőczből, mint ha azt mondana, az Atya Isten az Christusnac, az
te czelekedetid altal akaroc meg engesztelletni, mely iővendő monda-
soknac igassagat, magyarazta az Christus szent Matthenac tizenc-
gyedikben es Lucç 4 mellyeckel meg akarta mutatni hogy ő legyen az
meg igert iduezitő

Miert hogy az szent irasnac fondamentomabol hozza az Prophe
ta elő az Christust, ez igeket vegyűc mies elő, es magyarazzuc meg az
Christust.

Tanusagoc.

Első, Miert nem csol az Propheta, az ő sokassa serint az Sidoknac, ha-
nem az Poganoknac.

Masodic, Ahol azt mondgya. Az Iehoua az en aniamnac meheből
hytt engemet. Erczűk meg az mi Christusunknac szűletese, kitől kereszt
eneknec neueztetűnc, mikeppen lőtt.

AZ ELSŐ,

Istennec bizonios vegezeseből solittya az Propheta az Szigeteket, es az
Sidoc kiűűl valo poganokat, mert meg hirdette vala az vr Isten hogy
ő az poganokatis meg aldgya, mely aldasnac, igassaga, az vy Testamen-
tomban az Christus altal tellieſedet be, holott nem czac az Sidoknac
hanem az poganoknakis predicaltatott az Christus, kibe mindenek
meg epytettenec. mint szent Ianosnal 6. reszeben mongya, Az en Attyam
ad menyből igaz kenieret, Esaias Propheta könyuenec tizenegyedic re
szeben, ahol az Messias szűletese felől szolt, eztis mondta. Es leszen az időbe,
hogy Isainac győkere, ki all az nepeknec szaszloul, Ezt a poganok meg
keresslik: Psal 40. Ime ielen vagyoc hogy az te akaratodat be tellyesiczem, az az meg akarlac titeket szabaditani, holot, az vy testamentomnac
diczőssege az IESVS CHRISTVSBAN meg mutattatic,
melliel mi ielesbec vagyunk az ő Tőruenbeli nepeknel, Merth
annac előtte valo időben külőmben vala, Mikor az vr ISTEN
czac Ia-

czac Iacobót valaztotta vala maganac minden nepec kőzűl, es czac az
Sidokat tartotta ő nepenec kiket az őnnen neueről akart neueztetni,
Moses 5. könyuenec tizedic rezeben, ig szola az Sidoknac, Ime az te v
rad Istenede az menyes a főld, es mind azokba valo allatoc, de mind az
altal az te atyaidhoz ragazkodot, az vr, es szerette őket, es valaztotta az ő
magokat, ő vtannac, az az, titeket minden nepec kőzűl, mely dolog-
rol emlekezett szent Palis Antiochiaban, mint szent Lukacz irta Acto. 13.
monduan, hatalmas kariaual ki hozza az Isten az mi attyainkat Egyp
tusbol, Negyuen eztendeig el tűrte az ő erkőlczőket az pusztaban. Es
het nemzetsegeket rontot el Chanaan főldebe, es a főldet nekiec atta.
De az vy Testamentumba mind feienkent minket az Isten fiuua foga-
dot az Christusban, Rom 8. Gala. 4. Innet vagyon hogy az Prophetak
ezt a dűczősseget az Christusnac ideiere halasztyac, es biztattyac a Poga
nokat az iővendő űduősseggel, mint hogy it Esaias azt mongya halgassa
toc ti szigetec es ti messé valo nepec vegetec eszetekben, mint ha azt mo-
dana, Ez ideiglen czac az Sidoknac hirdettetet az űduessег, mert azokat
az Istő maganac sayat nepűl valasztotta vala. De most immar az főldtől
messe szakadot szigetek nekis, houa emberek nęm iartanac hireckel lesz-
en az vrnac iduezitőie, mellyől szent Pal szol, hogy az űdőnec tellyesse
gebe boczattatot el: Galat. 4 kinec altala nem czac az Sidok, de az Po-
ganokis az fiusagot őrőkslegűl vőttec, mely altal kialtunc Istenhőz mon
duan, edes attianc.

Annakokaert mikor az kőzbe iaro Christus meg adatot volna, ki az
mi bekessegűnc Ephe. 2. mind az ket nepet, az az, Sidokat es Poganokat
egye teue, es az kőz falat el ronta az ő teste altal, az gyűlősseget, az az, az
tőruenben valo paranczolatoknac szertartasat el bonta hogy őmagaban
kettőt egy vy czberre teremtene, bekeseget szerezuen. Innet vagyon az
is hogy Gala. 3 semmi külőmbseget nem teszen, a Sido es az Gőrőg kőz
őtt, a szolga es az szabados, az ferfiu es az asonyallat kőzőt, mert vgmond
Ti minniaian egyek vattoc a Christusban. Ez igekben meg kel te-
kintenűnc az Christusnac es az vy Testamentomnac meltosaga, mely
hogy meg bizonittatnec, külső lathato iegyecuelis meg erősitetet.
az Apastali czelekedetről irt könyuenec tizedic reszeben, mikor szent
PETER Corneliushoz menteben, egy negyszegő Lepedőbe os
uekőtue mindő fele vadakat es madarakat, es egyeb fele allatokat,

mellyeckel

mellyeckel elni az Sidoknac az tóruenben tilalmas vala, latot volnã mert ő hozza ala ereztettet vala menyből, es illyen ſozatot halla, Peter, őllied es egyed, Ez latasban az poganoknac az Iſten eſmeretire es orſagara valo hiuataloc abraztatot meg,mert annac előtte ſent Peter es a tőb Apoſtoloc, nem ertettec azt,hogy az Poganokis az Iſtennec orzagara valoc legyenec. auagy volnanac

Ezen dolog abraztatot vala meg regenten az Ammonita neuő poganokbanis,kiket az vr Iſten az Sidoc tarſaſagaba beſogadot vala,nem hog a frigben reſeſec lennenec, hanẽ hog az Sidoknac kűlſő taplalaſokban es eleteknec rendiben ſolgalnanac munkaiockal. Ezt neuezi ſent Pal Col: i: reſeben, Ez vilgnac ideietől es nemſetſegetől el reitett titoknac,moſtan kedig meg ielentetnec az ő ſenteinec, Azert mongya az Angyalis a Paſtoroknac, Lucę 2. Nagy őrőmet hirdetec en ti nektec,mely minden nepẽ leſen.

Mit tanolſzezkből, Attiamfia kereſien. Tekincz meg az Attya Vr Iſtennec meg monthatatlan nagy irgalmaſſagat, hogy ſent fiat minekűnc atta, kiben mind teſti es lelki igeretit valobabe tőltőtte. Masodſor Azert ſolittya az ſigeteket es az meſől valo nepeket hogy meg mutaſſa az ő es vy Tőruennynec kűlőmbſeget es az vynac nagyob meltoſagat az Chriſtus altal.

AZ MASODIK.

AZ VR az en Aniamnac meheből hiit engemet, es az en neuemről emlekezet,mikor meg Aniamnac mehebe volnec. Ez igekben meg irattatic az mi vruuc Ieſus Chriſtuſnac ſűleteſenec modgya es rendi· Ez az vr ,a kiről az Propheta emlekezic, Az Iehoua ki az menynec es főldnec teremtőie. kit Chriſtűs vrunc ő attyanak neuez Ioan,8: Ez Iſten hitta az Chriſtuſt az ő Annianac meheből,mely igeknec ertelme:Io 7:meg muttatic,

A mi en vagoc ,azt az Iſtentől vőttem ki az en aniamnac meheből hit engemet,mely mődaſſal az Chriſtus tizti magyaraztatic meg:Masodſor az en neuemről emlekezet,mikor meg annyamnac mehebe volnec: ezt minekűnkis valſanűc kel az Iſten felől, ſent Pallal egyetemben, Ki Ro: 4:meg azokatis hyya melyec ninczienec, kit az Credoban, Mennec es főldnec teremtőienec hiuőnc, Mert azokat az ő beſede altal teremtette monduan, Legyenec,es lőttenec: Szinte azon keppen az Atya Iſten, kőniőrűluen az emberi nemzeten es aztmeg akarta epitenies helyre allatni az ő fia altal ki altal mindeneket vyonnan teremte

az ő hatalmaſſaganac igeieuel azt nemze az ſűznec meheben,mint őmaga a Chriſtus az Propheta altal mongya,Az en aniamnac meheből hűtt az Iſten engemet.Igy ſol maſuttis Chriſtus vrunc Ioan.7. Az Iſtentől vagyoc en,

Ez az Chriſtuſnac ſűleteſe bőűſegeſſen meg irattatot Matthei 1. Lucę 1. es 2. reſeben,ſent Matthe igy irta Az Ieſus Chriſtuſnac ſűleteſe igy lőtt. Mikor az ő annia Maria iegyzetett volna Ioſephnec,minekelő tte egymaſſal ſembe lőttenec volna, terheſnec talaltatec ſent lelektől, Iſmeg. Monda az Angyal Ioſephnec· Ne fely hozzad venni Mariat, mert a mi ő benne fogantatot ſent Lelektől vagyon.

Szent Lukacz kedig első reſeben igy ſol, Monda az Angyal Marianac,ne fely Maria, mert kedues vagy az vrnal,Mert ime fogacz a te meheben es fiat ſűlz, Ez nagy leſen, es a felſegeſnec fianac hiuattatic.

Ez az belső hiuatal,es az Iſtennec hatalmas czelekedeti ki az ő ereie altal mindeneket eleuenit,es azokatis hiia mellyec ninczenec, hogy legénec, hogy ezt nyluan meg hiheſſed, az Angyal meg magyarazza az ſűz Marianac,mikor ſorgalmatoſſon tudakoznec mint lenne Annya az Iſten fianac. mert azt mongya vala, hogy ő ferfiat nem eſmerne, monda az Angyal. Az ſent Lelec ſal te read,es az felſegeſnec ereie meg arniekoz tegedet. Annakokaert a mi te tőled ſűlettetic, ſent. Iſtennec fianac hiuattatic.

Ez a Chriſtus ſűleteſſenec rendi kit az Propheta homalios beſeddel, az Euangeliſtac kedig nyluã valo es vilagos mődaſſockal meg ielętettec. Es ez dolog męg az termezetbenis meg tetzic. Mert a mit az teſti fiu, veſen az ő attiatol,azt a Chriſtus vőtte az ő menniei ſent attyatol ki az mennyet es főldet teremtette, kit fogadot az ő ſent lelkenec altala a ſűznec meheben, Es az mit mi veſűnc az mi Annianktol, a teſtet es a vert ezt az Chriſtuſis vőtte az ő Annyatol tiztan es bűnnelkűl, hogy az ő igaz fiuſaga meg mutattatnec. Es azert mondatic Iſten fianac, hogy Iſten az ő attya, embernec fianac kedig, mert az ſűz Marianac igaz fia auagy magua, ki nem gondolatbol nemzetett,hogy az attya magat meg tekintuen őrőktől fogua az ő allattiabol melſyet az ő fiaban őntőtt ſűletet volna,de hogy valoba nemzette az ő fiat es ez vilagnac meg atta igireti ſerent Rom.1.

Azt ſem kel alitani hog az Photinuſnac,Carpocrateſnec, Cherintuſnac, Ebiőnac,es egeb eretnekeknec atkozot teuelygeſec ſerent, Ioſephnec fia vol-

ſia volna az Chriſtus,miert hogy mas attya ninczen az attya Iſtennel eg eb: ſem az Arriuſnac vtallatos velekedeſe ſerent, ki azt mondotta,hogy minden allatoknac teremteſe előt,az Chriſtus igen ſep tizta vilagoſſagbol teremtettet volna, hanem azt kel hinnűnc a mint Eſaias Propheta it c saz euangeliſtac irnac felőle,hog az attya Iſten, annianac meheből hitta őtet, ki az attyanac egyetlenegy ſűlőtte,mi bekeſſeg ſerſőnc,mint az mi igaz Credonkban valliuc,fogantatott ſent lelektől,es ſűlettet ſűz Mariatol,melly vallas,mellűl az kereſtien embernec ſoha ſemmmikeppen nem kel el allani,de azt Iſtennec fianac kel vallani es ki a ſűz Marianac meheben formaltatot es ez vilagra ſűlettet, hogy az mi halalos eſetűnc ő altala meg epitetnec ,es az tőrueny betellyeſitettnec es minden ieuait mi velűnc közlene.

Immar aztis laſſuc meg,mint legyen a Chriſtus Iſten , holot Iſtennec fia. Azt mongya a Propheta, ved eſedben, hogy az Iſten hitta ezt az ő Annianac meheből,es ſűlte az ő ſentlelkenec altala,es formalta őtett. Te azert vagy ember,hogy az te atiadnac termezeti benned vagyon, Az Chriſtus azert Iſten,mert az attya , az ő Iſtenſeget közlőtte ő vele, es valoba nemzette őttet,ember kedig azert,mert mi huſunkbol valo hus,es a mi czionionkbol valo czont Ephe 5.Ezec az Iſtennec igeieben igen bizonios dolgoc.es azert irattattanac meg,hogy meg higyűk a Chriſtuſt Iſtennec fianac lenni.

Laſſuc meg immar az ő ſűleteſenec renditis, es azt meg ielenti az Propheta imez igekbenMikor meg Aniamnac mehebe volnec,meg emlekezett az en neuemről,ezt ielenti meg az Iſtennec Angyala az Paſtroknakis,mikor aztmonda,Luc.2 ma ſűletett,vgymond ti nektec az id uezitő ki az vr Chriſtus, Dauidnac varoſaban. Nem ſabad mi nekűnc a ſent iras kiuűl budoſnunc,hanem ahoz kel kőteleſſeknec lennűnc, ki ből meg erttyűc hogy ez az iduezitő, ki felől itt az Propheta ſol, es az Euangeliſtac bizonſagot teſznec.

Oh mindenhato Iſten,ha az ſent iraſban czyac eg bőtű anagy egyirasbe li nyluan valo bizonſag volna,amaz Antichriſtuſtol kőltőtt őrőcke valo fiunac, az Attyanac ſemelyeből valo ſűleteſſenec,igaſſagarol miczoda Iſtentelen ember volna a ki azt meg merne vetni?

De ha egyebet nem akarz benne miuelni,oluaſd meg az egez Bibliat mind reſenkent kereſd iol meg,egebet ſoholt nem talalz, hanem hog az Iſten az ő igereti ſerint ſent fiat ez vilagra kűlte,es ő minden igere-

teket

igereteket az vy Teſtamentomban be tellyeſitet,mellyec felől az Euangeliſtac emlekeznec,tudni illic,azChriſtus hol ſűlettetet,mit czyelekedet, mint tőkellette meg az ő menniei ſent attyanac akarattyat.Annakokaert elegedgyűnc meg az Chriſtus meltoſagaual,es az Prophetaknac ő feſőle tőt bizonſagockal,kinec kiuűle ha mas Chriſtus volna, Nemde az Prophetac, Euangeliſtac,auag az Angyaloc bizonſagot tőttec volnac feſőle? De vedde eſedbe itt az Propheta mikeppen hozza be az Chriſtuſt, hogy ſoltac vele. Hallyatoc, vgymond, ti ſigetec, Mint ha azt mondana. Meg beſzelem ty nektec, hogy ki legyec en, es minemű iokat akaroc miuelni ty veletec Poganockal, Engemet az IEHOVA hitt.

Itt egy kerdes tamadhat.Ha az Chriſtus valoſaggal az ő Tőrueny-ben nem volt, ſenki kedig az atya Iſtenhez nem mehet, hanem czac ő altala. Ioan.14.Tehat az ő Tőruenbeli ſentec mikeppen iduőſűltenec? Ez a felelet, halgas rea, Igerue volt az regi időben valo hiueknel az Meſsias, kit hittenec hogy iőuendő időben el iő Ez vilagot meg valtani, Ezt vartac es ſiuek ſerint kiuantac az vr Iſtentől hogy ő nekic el bo cziaſſa, Mint meg vagyon irua, Eſa.45.reſzeben Egec Harmatozzatoc onnat felliűl,es a felhőc eſſenec igaſzat. A főld nylliec meg,es hozzon ſa baditot. Erről ſol Chriſtus vrunkis Matth:13 Luc.10.hogy ſok Kiralioc Prophetac es igazac keuantac őret latni, Mint Abrahamrol monda Ioan.8.Abraham vgymond, az ti Atyitoc keuanta latni az en napomat.Latta es őrűlt raita. Ved eſzedben, Nem azt mondgya Chriſtus vrunc hogy űtet Abraham ſemely ſerint latta volna,hanem az ő napiat, mellyet az igeretről kel ertened. Hittenec azert az ő Tőruenbeli hiuek az el iőuendő Ieſus Chriſtusbã,es ez remeſegbẽ idueſűltenec. Mi kedig hiſűnc az el iőtt Ieſus Chriſtusban, ki felől az Euangeliſtac iraſabol azt ertűc, hogy ez vilagra ſűlettet,tanittot, czodakat tőt, meg holt, fel tamadot menyben ment, es az attyanac iobian űl. Azert immar az mi űdueſſegűnknekis ſemmi heya nem leſzen,ha az meg feſűlt Ieſus Chriſtusban hiſűnc, ki minekűnc az Iſtentől adatot bőlczeſegűnkre, ſentſegűnkre igaſſagunkra es valtſagunkra, 1. Cor: 1. Es ez fundamentumon niugaſſuc meg lelkűnket, es halgaſſuc az Vr Ieſus Chriſtuſt, ki az Propheta altal minekűnc ſol, kiben tőkelleteſen higyűnc es őrőcke iduezűllyűnc:Amen:

Esaias Prophetanac azon negyuenkilenczedic reßebol.

Kezdettűc uala magy arazni az vr Istennec segitsegeuel Esaias Prophetanac irasat,holot vy es peldazo beßednec solasaual,iőuendől a Iesus Christus kepeben,kit ez egéz uilagnac eleibe tamazt,es meg mutattya mit akar az vr Isten altala czelekedni,tudni illic,hogy nem czac az Sidokat, akaria az Christus altal az ő esmeretire hozni, hanem meg az meße földőn es figetekbe lakozo poganok atis, kic az Istennec igaz esmeretinelkűl eltenec. Azert mondgya, Halgassatoc ti figetec es ti meße valo nepec uegyetec eßetekben, Azonkeppen sol Ieremias Prophetais, ki azt mondgya,hog mindenec meg vyulnac,melliec akor telließettenec be valoba,mikor az Christus ez vilagra adatot, kinec altala mindenec meg epitettenec, azt iőuendűli azert, hogy bűnes testből le vetkezűnc,es vy teremtet allatocka legyűnc,hogy az Christust ki nekűnc sűletet tizta szüel hozzanc fogadhassuc:

Masodzor azt mutatta meg honnet legyen eredeti az Christusnac, tudni illic az Iehouatul az Israel Istenetől, mint az Propheta mongyaket dolgot ad előnkben, Egyc hogy eredeti az Istentől vagyon,ki azokatis hiia mellyec ninczienec hogy legyenec,hitta azert a Christust az ő akarattya ferent, ki kiualtkeppen sűlt engemet, hogy az ő akarattyat be tellyesiczicm,az őrdőgnec kegyetlenseget meg ronczam,es az embert az regi sent allapatra hozzam, En ami vagyoc,az Istentől vagyoc, ő hit engemet az en Aniamnac meheből,azt akarta hogy en czontbol es hus bol epitessem,mellyec bűnnelkűl vadnac en bennem minden egyeb emberi tulaidősagockal egyetemben· Rőuid beßeddel, az Iehoua hit engemet az en Aniamnac meheből,azt keuannia minden embertől, hogy en ő fianac esmertessem,es hogy az en neuem altal minden embernec őrők elete legyen.

Touabba,, azt ielenti az Propheta, hogy nem kell az kereßtyen embernec idestoua habozni az iduessig dolgabā,es valamely masodic semel a uagy őrőcke valo fiurol vesekedniec, hanem arra kell ami siuűnket figeztenűnc à kit az vr Isten az ő sent irasaba muttatot nekűnc, ki ez vilagra sűletett,meg holt,fel tamadot,es attianac minden akarattyat be tőltőtte. mert ez igec. Az vr az en Aniamnac meheből hit engemet bizonios időt iegyeznec, mely igeckel azt ielenti az Propheta,hogy Istennec egyeb fia ninczen annal,à ki fogantattot s:Lelektől es sűletet à szűz Marianac meheből.

Ezt

Ezt a vallast ez vilag noha atkozot eretnecsignec,es hittől sakat tudomannac neuezi,minden dűhősiggel kegyetlenkedic az igassagnac hirdetői ellen,azert semmit ne gondolliunc vele, mert az istentelenec az Antichristusnac sokűdőtűlfogua meg regzet, es meg aggott serzesse mellől semmikeppenel nem acarnac allani, es az igassagot nem acariac uenni. De mi kereßtienec az Propheta mondasanac igassagaual meg elegedigűnc, mert mihelt az Antichrűs fel tamadot,az igaz Chrűsnac el kellet fontani,es az igassag helyeben hamissagnac hirdetetni mint e vilag meg erdemlette 2 Tess.2 Azert hogy az Antichristus tagatta azt hogy Christus testbe iőt volna,hanem test előtt,es test kiuűl, meltan neuezte te Antichristusnac,az az, Christus ellen tamadotnac mert ő mindgyarast az Christus menybe menese,es az Apostoloknac halaloc vtan, az igassagot meg kezde vetni es sokfele teuelygesseckel be boritani.

Ez miert hogy vgy vagyon. Lassuc meg az Esaias Propheta beßedenec igassagat,hogy ha ez Iesus Christus legyenç az Istennec fia ki a szűz Marianac meheből sűletet,auagy mas ezenkiuűl.

Előßer itt regula adattatic előnkben,hogy az vy Testamentum az ő törüennec magyarazattya, auagy siue es lelke, Mint Christus vrunc monda az Sidoknac Ioan.5. Ha Mosesnec hittetec volna,tehat ennekcis hittetec volna, Mert ő en felőlem irt: Azonkeppen mikor meg magyarazta uolna Esa 61.reßeből az ő felőle valo Prophetiat, Lucç 4. monda az Nazaretbelieknec. Ez mai nap tellyessedetbe ez iras az ti fűleitekben: Szűkseg azert hogy az irasbol ne czac egy czikelt auagy mondast vegyűnc előnkben, hanē az irasnac tellies egyenlősseget az derec sent kőnyuekből ki kel keresni,mert ha ezt hatra hadgyuc,semmikeppen az teuelgestől magunkat meg nem ohattyuc. Igy bizonittya sent Ianos Euangeliomanac 1 reßeben az ő es vy törüennec egyenlősseget. Az törueny vgy mond Moses altal adatot, de az kegyelem es az igassag Iesus Christus altal lőtt,Ismeg, Matt.11. Luc.16. Az törueny es az Prophetac Ianosig voltanac, az az, a napig mig a Christus meg adatot, kit Ianos vyaualmutatot. Mely dologrol Sent Peteris Actor.10. igy solt, Az Nazaretbeli Iesus Christusrol minden Prophetac tanobizonsagot teßnec hogy bűneinec boczianattyat veßi az ő neue altal, minden valaki ő benne hißen. Ezekből meg ertheted, hogy az tellies sent iras nem egyeb re,hanem az meg fesűlt Iesus CHRISTVSRA mutat. Azert lassuc meg immar az SZENT irasnac bizonsagit, mellyek

az mi

Iyec azmi CHRISTVSVNC felől ſolnac mind az ó es vy Teſtamentumban, hogy meg erczűk, hogy, mas CHRISTVS nincz-en, hanem az a ki fogantatot ſent LELEKTőL es ſűletet ſűz Mariatol:

Annakokaert ez prophetianac rendi viſſé arra, hogy arrol ertekezűnc: miert hog az chriſtus iſtennec mondattatic, mikeppen legen iſten. Ez kerdeſnec meg feitelere tudokoznűc illic a ſét iraſnac igaz erteléről, kit ha mineſűnc, meg tapaſtalhattiuc hog a ſűz Marianac igaz maguara igazit az iras, es azt monga A Propheta iſtennec, nem maſt ez előtt ualot. Ierem: Propheta. 23. es 33. reſzben. Ime el iőnec az napoc azt monga az vriſté, es fel tamaztő Dauidnac igaz meguat, es vralkodic az kiraly, es bőlcz leſzen, es itiletet es igaſſagot chyelekedic ez főldőn: Az napocban meg ſabadittatic Iuda, es Izrael batorſaggal lakoſic, es ez az ő neue melliel nevezic őtőt, Iſten mi igaſſagunc, auagmi igaſſagunknac iſtene, Latod hog az iras micor az Chriſtvſiol ſol illien modon, nem az atya iſtent erti, hanem ánnac a fiat, ki fogantatot ſent lelektől es ſűletet ſűz Mariatol, az a Dauidnacigaz magua, a kit az Iehoua az ő Annianac meheből hitt. Azert mondgya itt Ieremias propheta, Ime el iőnec az napoc es azt az űdőt melyben az Chriſtus meg adatot ſent Pal Gala. 4. időnec tellyeſſegenec neuezi:

Eſaias Prophetais, 7 reſzben, ezt mongya. Ime egy ſűz terhes leſzen es fiat ſűl es neueztetic Emanuelnec: az az velűnc valo Iſtennec, Az Chriſt neuezi Iſtennec azt a ki ſűletet a ſűz Marianac meheből.

Vgyan azon Eſaias Prophetanac 9. reſzben. Gyermec ſűletetec minekűnc, es fiu adatec minekűnc, kinec birodalma őnnen valan vagyon, es ez neuel neuezteic czodalatos, tanaczos, erős Iſten, iőuendő vilagnac attya, bekeſſegnec ſzerzedelme. Im hallod ittis hogy az Propheta az ſűletet gyermeket, erős auagy hatalmas Iſtennec neuezi.

Iſmeg azon Eſaiaſnac 11. reſzben ezt mondgya, es Iſainac tőrſekeből ueſő neuekedic, es az agh az ő győkereből gyűmőlczes, vgyan otian, Es leſzen az időben, Iſainac győkere, ki al az nepnec ſazloul, ezt a poganoc kereſic.

Eſa. 35. Az Iſten ő maga el iő, es meg ſabadit titeket, ackor meg nyiznac az vakoknac ſzemec, es a ſiketeknec fűlőc meg nittatnac, mely dolgoc az Ieſus Chriſtusban tellyeſettenec be.

Az Vy Teſtamentumban kedig ſent Ianos azt mondgya, hogy kezdetben

detben vala az ige, es az ige iſtennel vala, es iſten vala az ige. Ioan. 1. Minemű kezdet legyen azt nem titkolliac az Euangeliſtac, es ſémit ő nőn köztők nem külőmbőznec az magyarazatban. Az Euangeliſtac negyen vadnac: az kettei ſent Mathe es ſent Lukach, az Ieſus chrűſnac fogantataſat es ſűleteſenec ideiit, tanitaſat es czyoda tetelet irtac meg. Mert ſent Mathe igy kezdi el az ő Evangeliomat, Ieſvschriſtuſnac Dauid fianac, Abraham fianac nemzetſegeről valo kőniu, mint ha azt mő dana, en az Ieſvs chriſtuſnac fogantataſat ſűleteſet akarom meg irni. Az vtan eſmeg a ket Evangeliſta, ſent Marc es ſent Ianos, az Ieſus chriſtus orſzagarol irnac, melliet az Evangeliom altal kezdett el: mert ſent Marc igy kezdi az ő iraſat, az Ieſus chriſtuſnac az iſten fianac Evangeliomanac kezdeti &c. Szent Ianos kedig, Kezdetben vala az ige, Mind ez ket helyé egarant valo ige vagyő az Görőcben. ezt irtac azert, Mikeppé kezdette el az prophetac yővendő mondaſa ſzerent chriſtus az ő tiſztit melliert őtőt az atya iſten ez vilagra küldőtte. De minemű kezdet legé az, meg tetzic az ſent iraſnac ſoc reſzeyből. Ioan, 6. rezeben. Monda Chriſtus vrunc az Apoſtolocnac, Vadnac nemelliec tj közzűletec kic nem hiſznec, mert eleitűl fogua tugya vala Ieſus, kik volnanac azoc kik nem hinnenec ő benne, es ki arulna el őtet. Miczoda kezdetet emlegef, azt monduan, Hogy eleytől fogua tugya vala: Szol az Chriſtus Predicallaſanac kezdetyről, mikor az Apoſtolocat el hitta volna.

Ioan. 8. Mikor az Sidoc chriſtus vrunktol azt kerdettec uolna, ki vagy te? Monda nekic, az kezdet, a ki veletec ſoloc, az az, Nem mas vagyoc, hanem á minec magamat mondottam eleitől fogua lenni, á vagyoc, A regiec közzűl nemellyec ezt á kezdetet az Meſsiaſrol ertettec; mint ha Chriſtus azt mondana, en vagyoc az Meſsias, Iſtennec fia, az elő kenier: Nem mas vagyoc.

Ioanis 15:16. Azt mondgya Chriſtus vrunc az Apoſtoloknac, Ti ennekem bizonſagim leſztec, mert eleitől fogua auagy kezdettűlfogua velem vattoc: Miczoda kezdet az, Az mikor az Apoſtolokat az predicallaſra hitta, ſent Matthenac negyedic reſzben ſent Lukacznac őtődikben ſent Ianoſnal elſőben, Peter, Andraſt, Iacobot es Ianoſt a halaſzaſſrol, Mathet kedig á vamrol, Matt. 9. Ioan 16 Iſmeg azt mondgya. Ezek et eleitőlfogua nem mondottam ti nektec, mert veletec voltam. Ittis az ő predicallaſſanac ideienec kezdetit ielenti.

1: Ioan:1. A mi kezdettűlfogua vala,a mit hallottunc, amit az minnen ſeműnkel lattunc,a mit neztűnc, es a mi kezeinc meg tapaſztaltanac,az elet nec igeie felől, Mert az elet meg ielentettet es latuc: &c:

Actorum 10. Beſzedet küldé az Iſten az Izrael fiainac hirdetuen bekeſeget az Ieſus Chriſtuſnac altala:

Azonkepen Coloſ,1 Heb:1 mondattatic az lathatatlan Iſtennec lathato kepenec, es az Atyanac miuoltanac ki icgyzet abrazattyanac, mely neuezetec maſhoz nem illenec,hanem cziac ehez a kit az Iſten Annianac meheből ki hît,es kinec neueről meg emlekezet mikor meg Annianac mehebe volna, kiben minden akarattyat meg tőkelette , Es a mit aző tőruenbeli dolgoc peldaztanac, az vy tőruenben mind be tel lieſettenec.

Az ő tőruenben igerte volt az Iſten,hogy Abraham maguaban minden nemzetſegeket meg aldana, Moſes elſő kőnyuenec huſzonkettődic reſzebe, Az vy Teſtamentumban kedig el küldőtte Iſten az ő fiat ki minket meg aldot Actorum 3. Epheſiorum 1, Ez Chriſtus az mi bekeſlegűnc a mi fő Papunc igaſlagunc es ſzentſegűnc, Es ez az Chriſtus kiről itt Eſaias Propheta ſol, kinec oly neueket ad,mellyekről az ő mi hozzanc valo io tetemenit meg erthettyűc Amen.

VII. PREDICACIO.

Vgyánázon Eſaiaſnác negyuenkilènczédic reſzeből. Es az enſzaiamat tőtte mint egy eles tőrt. Az ő kezenec arniekaual fődőzőt be engemet, és tőtt engemet meg tiſztitot nilla,es az ő tőgzebe tőtbe es ezt mondot ta ennekem. Te uagy enſzolgam Izrael, Kì altál diczőitetni akaroc.

Summa.

Ennekelőtte valo igekben az Propheta az vr Ieſus Chriſtns ſzületeſſenec modgyat,az ő tiſztit es velőnc valo io tetemenit irta meg, kit azert mielt hogy az hiueket az bűnnec almabol fel ſerkencze,es az lathatatlan Iſtennec io voltarol, kit mi nekűnc Chriſtusban meg ielentett, elmelketteſſe, Mert az Iſten Az Chriſtusban az menyet es ſőldet őſzue akar

akarta ſzerkeztetni, mint az Iacob Patriarcha lataſaban vagyon, melről ſzent Ianos .1. rezeben ſol:Meg Iattyatoc vgy mond hogy az iſtennec Angyali fel mennec es ala yőnec ez embernec fiara. Ezis iſtennec chyel ekedeti hog nem chyak az Sidokat, hanem meg az poganokatis az ő eſmeretire akaria hoſzni az Chriſtus altal, kit ő annianac meheből ki hit, es az ő lelkenec altala formalt a ſzűznek meheben,mely dologgal arra intetűnc ,hog mi kereztyenec,kik a mi feiűnctől az chriſtuſtol neueztetűnk, giakorta a mi neuűnkről meg emlekezzűnk es tiſztűnkben el iaryunc. Azert mondotta a bölcz Plato, hogy bodog az a közönſeges es polgari rend, á hol az polgaroc es az tanaczbeli emberec az ő neuekről meg emlekeznenec.

Meg mutattuc ez előt meg mondot beſzedekből, minemű atyaſſag es fiuſag legyen az atya Iſten es az Ieſus Chriſtus közőt, es hogy az Ieſus CHRISTVS Iſtennec fia legyen mint ezt az tellies ſzent irás bizonittya.

Mind az egez ő es vy Teſtamentum azt adgya előnkben hogy az Ieſus Chriſtus legyen az Iſtennec fia, es hogy maſt ne eſmeriűnc, hanem azt a ki fogantatot ſzent lelektől es ſzűletet ſzűz Mariatol. Azert az Conciliomoc es az atyac iraſi valamit tártnac az őrőcke valo fiunac meg teſteſűleſe felől, ki az atyanac ſzemelyeből ſzűletet, az mind ellene vagyon az Prophetac es Apoſtoloc iraſanac, es mint embereknec hamis talalmaniokat meg kel vetni. Sőt inkab kel hinni, az atyá Iſtennec,az Angyalocnac, az prophetaknac,es Apoſtoloknac,es az euangeliſtaknac bizonſag teteleknec,kic egy ſzoval minket az Chriſtűſra mutatnac, ki a ſzűz Mariatol ſzűletet, hogy nem mint az embereknec ketſeges es tetoazo magyarazattioknac,azert arra fordiczuc ſzeműnket kinec fog antataſat es ſzűleteſet az irasba ertyűc.

Immar magyarazzuc meg az igeket rend ſzerint, az Propheta azt mongya.

Es az enſzaiamat tőtte mint egy eles tőrt. Az ő kezenec arniékaual fedezett be engemet,

Ez igekbe az vr Ieſus Chriſtus az Propheta kepeben meg ielenti hog ki legyen ő es miert hiuattatot az Iehouatol es mi vegre emlekezet meg az ő neueről, mikor meg Annianac meheben volna. Magyarazzuk meg.

Hassonlatossagot vött az teremtet allatoktol: es azoc altal lelki dolo-
gra akar tanitani, mikeppen az feguyernec es az kezinac, es nylnac ha-
na vagyon az polgari tarsasagban hogy ember maganac eletet meg oltal-
mazza, es hogy az gonoz teuök meg büntetessenec, es a iamboroc meg
oltalmaßtassanac, az kezinec kedig es az nylaknac haßna ez, hogy ember
az ö ellensegit tauol meg löie. Azonkeppen az vr Iesus Christus hatal-
mas, az ö attyatul vöt hatalommal mint Heb 1 iruan vagyon hordoz
mindeneket az ö igeienec hatalmassagaual, az beßedek mellieket ßoloc,
lelec es elet, Ioan 6: auagy mint Cleophas mondotta ßent Lukacznal
hußonnegedikben hatalmas vala beßedeben es czelekedetiben Isten elöt
es mind az nep elöt:

Mit akar kedig ielenteni az Propheta ez igekben, masut tudni illic
51. reßeben nyluan meg magyarazza. Es attam az en igemet a te ßaiad
ban, es be fedlec tegedet az en kezemnec arniekaual, hogy az mennyeie
ket plantaliad, es a földet fundalliad es Sionnac azt mongyad. te vagy
az en nepem. Ittis azonkeppen ßol, hassonlia az ö ßaiat eles törhöz, es
kezihez.

Erczük meg azert, Miokaert mondattatic az Christus igenec, es mi-
ert hassonlia az ö ßaiat eles törhöz. Lasd meg mit mond az Propheta,
Meg emlekezet vgymond, az en neuemröl mikor męg Aniamnac mehę
be volnec, es az en ßaiamat ollyanna tötte mint egy eles tör, tudni illic
az Istennec igeie, mert azt atta ßaiaba. Esa. 51. ßent Palis Ephe: 6. reßeben
igy magyarazza, vegyetec fel az iduessegnec sisakiat, es a leleknec töret,
mely az Istennec igeie. Az Sidoknac irth leuelenec negyedic
reßeben, Eleuen az Istennec igeie es foganatos es elesb akar mely ket
ęlö törnelis, es be hat mind az eletnec, es a leleknec meg oßlasig &c:
Azonkeppen magyarazza ßent Ianosis a latasrol irt könyuenec tizenki-
lenczedic reßeben.

Annakutanna latam hogy az meny meg nylt, es ime egy feier lo iö-
ue, es a ki azon ül vala, hiuattatic vala hyünec, es igaznac, es ki
igazan itil es hadakozic, az ö ßemei kedig ollianoc valanac mint a tüz-
nec langia, es az ö feien soc koronac valanac, es az ö neue irua vala, mel
lyet senki nem tud, hanem czac ö maga, Es fel öltöztetet vala verbe mar
tot ruhaba es hiuattatic vala az ö neue, ISTEN IGEIENEC
Meg magyarazza ittes az CHRISTVST, ki vęręt ontot-
ta az mi büneinkert, es engedelmes volt az ö attyanac mind az
kereßtnec

kereztnec halalaig. Phillip: 2. Ezent czodallia Esaias propheta 63. rez
eben, es yg kerdi az Christust: Myert veres a te ruhad, es az te öltözetid
ollianoc mint a bor nyomoę? Chyac egyedül nyomtam az saitot es séki
nynczyen az nęp közzül en velem. Es Szent Ianos esmeg elsö leuelenec
elsö reßeben. Eletnec igeinec neuezi, kit ßemeckel lattac, es keßeckel meg
tapaztaltanac az Apostoloc.

Azert nyluan meg tetzic enni soc byzonsagockbol, mellieket mind
az ö es vy Testamentombol elö ßamlaltunc, hogaz üduessegnec igeie az
Chrūs es ez fondamentoma az üduessegnec, mellien minden magiarazato
knac meg kel allani.

Az ęles törön erti az propheta, annac vtanna az igaz tudomant, mel-
liet kereßtelö Ianosis hirdetet, es az prophetac irasabol vött magyara-
zattal neuezi. Tanold meg azert hogy ninczen mas Christus, hanem az à
ki meg fezittetet.

Leg elößer, hassonlatosag vagyon az igęben. Mert mikeppen az ige,
az embernec ßiuenec köuete es ki ielentese, kiröl az beßed az ember el-
menec beliegenec mondatic, azert hogy az ßünec titkait nekünc meg ie-
lenti. melliet az vtā czielekedettel meg miuelünc. Azonkeppen a Christus
az Istennec igeie es vegezese, es az ö miuoltanac ki iegyzet abrazattya,
kiben az emberi nemzetnec valtsaga ki nilatkoztatot, mint Christus v
runc monda Philepnec, Ioan, 14. A ki engemet lat, az en attyamat latt-
ya: Mert valamit az en atyam magaban el vegezet, azt en meg ielen-
tem es nylatkoztatom: Az Istent soha senki nem latta, az egyetlen egy fiu
ki az atyanac kebeleben vagyon, az Ielentette meg, es az lathatatlan Is-
ten az ö lathato ßent fia altal ielentette meg magat mi nekünc, Col: 1: Io
anis. 1.

Azon modon az Christus egyeb neuelis neuezi magat, vgy mint, ßö
lötökenec, elö keniernec, elö vißnec, barannac, vtnac, aitonac, es egyeb
nec, mert mikeppen az ßölö veßöc eletet veznec es sirt az ßölö töböl, A-
zonkeppen az hiuec vgy mint tagoc, eletet veßnec, az Christustol az ö fe
iektöl, Es mikeppen az aito arra valo, hogy ember altal be mennien a
hazba, Azonkeppen az Christus altal mehetünc be az Istennec orßaga-
ban: Ioan: 14. Mikeppen az kenier erösiti es taplalia az testet, Azonkep-
pen az Christus a mi lelkönknec keniere es elete Matt: 4: Mikeppen a
barany rendeltetet volt aldozatra, Azonkeppen a Christus egyßer aldo
zot mi erettünc 1: Cor: 5:

Touab

Touabba mondattatic jgenec,nem czyac haſſonlatoſſag ſerent hanem az hatalomnac eröſſegiertis ,mely altal eletet ad, mint hogy az igenec hatalmaſſaga ſerent fel tamaſt es meg eleuènjt. azert mongia az Prophetas Es az en ſaiomat tötte mint egy eles tört. Az törben nem czyac az fenyeſig vagion,hanem annac felette Eles, mely meg hattia az embert: Azonkeppen minden yocat közöl Chriſtus az hyueckel. Nyluabban meg erthettyük ezt, ha az ſent iraſbol haſonlatoſſagot kereſünc hozzaia melböl az CHRISTVS felöl valo beſedet meg ertheſſüc ſent Ianoſnal elſö reſeben.

Mikor az Ieruſalembeli köuetec azt kerdic vala ſent Ianoſſol hogy ö ki volna, nem kerdeznec vala ſem allattyarol ſem ſemelyröl, mert azt lattac, hanem tiſztiröl, meg felele nekic es monda, En vgymond, puſtaban kialtonac ſaua vagyoc,az az, Iſtenhez valo meg tereſt hirdetec, hogy minden ember az ö bünciböl Iſtenhez meg terien, es az vr Ieſus Chriſtuſt meg eſmeriec es iduezülliön:

Annak utanna ezt oluaſſuc Moſes maſodic könyuenec Negyedic reſebe n, mikor ötet az vr Iſten Egyptusban küldene az Sido nepnec ki ſabaditaſara, menti vala magat monduan, vram, vagyon harmad napia hogy Pelpyvagyoc es keſedelmes nyeluö,mitöl fogua velem ſoltal,külg máſt a kit akarſ. Monda neki az Vr,Aaron a Leuita az te attyadfia,tudom hogy ekeſſen ſolo, ö ſolte ereted az nepnec es te ſaad leſen, Ittis Aaron mondattatic Moſes ſaianac, nem allattya ſem termezeti, ſem ſemelye ſerint,hanem tizti ſerent, Eckeppen el az iras ez vilagi dologrol vött haſſonlatoſſaggal,meg ielentuen hogy ki ki mind vgy iarion el hiuatalaban a mint az vr Iſten rendelte:

Maſodſor:az igenec neuezetiuel azert hiia az Chriſtuſt, hogy meg mutaſſa ki legen,es az atya vr Iſten mit akar ö altala czelekedni.Ezt mö ga kedig en az en igemet az te ſaiadban helyheztettem, hogy Plantalliad az menniet es fundaliad az földet,az az, Te Ieſus Chriſtus, Iſten vagy, de nem azon Iſten. ki az atya, De valaſtattal arra, hogy az menniet Plantalliad, az az, hogy mennec földnec vra legy, es azoc te altalad vyonnan teremteſſenec:

Az elſö vilag, Mely Eſaias Prophetanac ideie elöt vgymint harom eſer eſtendöuel teremtetet vala,Es Eſaias az Chriſtus ſületefe elöt ezer eztendöuel elt.imar akor e vilag,a meny es a föld kęſ vala,Azert:köuet kezic hogy azt nem Chrüs teremtette. De mikeppen hogy az atya Iſtö

az

az elſö vilagot, az ö igeie altal teremtette, monduan. Legyenec, es löttenec, Azonkeppen a chriſtus Ieſusnac altala ki iſten Igienec mondattatik az menyet es földet, meg viitotta es uyonnan chynalta: mert mindenec ö altala löttenec Ioan 1. Meg tetzic azert ez igaſnac lenni.Eſai 51 reſeböl.

Az chriſtus azert, iſten,de meg ualaſtatic az iraſnac rendi ſerint az ö menyei ſent attyatol 1.corinth 8.azt mongia hogy az atia, egi iſten kitül, mindenec uadnac,es az Ieſus Chriſtus egy vr, ki altal vadnac mindenec kiket meg valaſt, es öſſue nem elegiti, mint az neuekis mellieckel Chriſtus neueztetic,niluan meg muttatyac az Chriſtus tiſztinec harhatoſagat, es mit kellyen töle varnunc, mimodon akar minket az Iſten az Chriſtus ban iduezitenі.

Bizoniabaczyodalatos az igaſſag ellenſeginec dolgoc,kic noha oluaſſac az bölcz Salomon mondaſat Prouer.25. A ki az Iſtennec felſeges voltat tudakozza, meg rontatic az diczöſegtöl,aztis tudgyac kedig hogy az allatnac es ſemelnec igeie ninczen a ſent irasban, megis veſekednec a felöl,es az vrIſtennec diczöſſeget oſtromliac, De mi elegedgyünc meg idueſſegünkre az vr Iſtennec meg ielentet tiſta igeieuel,es hadgyunc beket az Plato es Triſmegiſtus okoſkodaſanac,kic keueregnec az ö velekedeſekben es ki nem feſelhetnec az ö ſokfele ſapolodaſokbol, ami kö uetközeſeket czinalnac az iras igaſſaga ellen,azt monduan,hogy az Igeſent Ianoſnal elſö reſeben az haromſagbeli maſodic ſemelt iegezi, mely azon egy örök mindenhato Iſten mint az Atya allattya ſerent, de ſemelie ſerent mas, de im ſolaſt azert nem igazolliac hogy egyc ſemely az maſic ſemelyben volna, mint ſent Ianos ſol,hogy az ige az Iſtennel vala, minemü homaliban keuertec az ſent iraſt, ha ki akaria Lombardus Peter iraſat oluaſni,eleg bolondſagokat talallya az Sophiſtaknac,Mi azert kereſtienec nem vagyunc köteleſſec Azoknac ketſeges es eſ ueſtö magyarazatyokhoz,hanem az Iſtennec igaſſagahoz es tiſta ſ. igeiehöz Eſai.8.

Azt iria Niſſenus Gergely, a ſent Gergelnec kic czodatelelek-necmeſterenec neuez, eletenec hyſtoriaiaban, Mikor az püſpökſegre akarnac valaſtani egy etzaka ſemmit nem alut, es ſokfele gondolatokban ſapolodott,azonközbe egy igen ſen aſonnyalat iö hozzaia,biſtatni es batoritani kezdi, es arra inti hogy az tiztet hatra ne

hagya

hágya,es ő ſegitſegűl leſen neki. Eſmeg masodzor mikor el alut volna, latta almaban egy ſep Iffiat,kinec latafan meg iede az Aſſoniallat viſontag el iőuc,az almot neki meg magyarazza,azt monduan,hogy ő volna a ſűz Maria, Chriſtuſnac Annia, Az Iffiu kedig Ianos Euangeliſta volna ki vele beſellene, es azt iria Niſſenus Gergely, hogy az Iſten fe lől tanitotta, mely tanitas ſemmit nem kűlőmbőz az Papanac haromſagos Iſtenetűl,Mert ottis az Iget,az maſodic ſemelynec mondga lenni. Mely dologbol meg tetczic minemű alombol es hazukſagokbol akariac teuelgő tudomaniockal az hiueket el altatni.

Mondgyac aztis hogy mikor Iulianus Czaſar,az meg romlott Ieruſalemet,meg akarna epitetni, Az Iſten ſemmikeppen el nem hadgyhattya vala vele az el kezdet dolgot, mikoron dolgoznanac, talalanac valami boltokra, azt aſni kezdec,egy Kutat lelenec abba kőtelen egy embert ala ereſtenec,Midőn azert ot iarna,es ala ſſel tapogatna,egy leuelet tala la,melyben irua vala Aſ. Ianos Euangeliomanac kezdeti, Mikor az embert az kutbol fel vontac volna,meg oluaſſac az leuelet,es azt talalac rai ta,hogy az Ige. az Maſodic ſemely az haromſagba volna, mennec es főldnec teremtőie.

Az tőb hamis magyarazatokat,melliec ſinte effelec,altalom elő ſamlalni, kickel az vr Iſtennec tizta es igaz ſent igeit meg haboritottac, mint mikor azt mondottac az Papaſoc,hogy mihelt az Pap á Vaczoranac igeit az oſtiara lehelli,ollian teſte leſen,es á bor verre, minemőben halalt ſenuedet. Latode miczoda hitetlen es babonas tudomaniokat kőuetnűnc kellet,az igaſſagnac vtalaſaert. Ha kedig tizta igaſſagot hirdettet volna,miczodaeſt uezet ember vetette volna meg tanitaſokat? auagy minemű Iſtentelen ember volna moſtis a ki meg vetne az haromſag felől valo tudomant,ha a ſent iraſſal nē ellēkeznec? De idueſſegebe iar minden kereſtiennec,hogy azt a tudomant kőueſſe.melyben az Prophetac es az Apoſtoloc az meg feſűlt Ieſus Chriſtuſra mutatnac, ő rea fordiczűc ſeműnket,es ő viſen minket az Iſtennec eſmeretire:

Annakokaert erczűc meg hogy az Iſten mi nekűnc kegyelmes az Ieſus Chriſtus altal:azt tiſtelliűc es imagyuk, mert á ki nem tizteli az fiut nem tiſteli az attyatis Ioan,5.de az ki az fiuban hiſen annac őrők elete leſen. Amen:

VIII. PREDICACIO.

Oratio ad Deum Patrem per Filium.

Kőnyőrőgiűnk az őrők mindenhato attya vriſtennec, Menynec, Főldnec teremtőienec, hogy kőnyőrűlyon raitunc es az pokolbeli őrdőgőt a Satant Az veſedelemnec fiaual egetemben labunc ala veſſe, es meg nio modgya, hogy az ő bellieget homlokunkrol le vetheſſűc, es az ő ſent fianac az mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac orſagaban meg epűlheſsűnc, es az ő ſent akarattya ſerint ő neki kedues dolgot czelekedheſsűnc:

ZENT Ianos vallas tetelet es bizonſagot, mellyet első rezeben Euangeliomanac meg irt, az mi vrunk Ieſus Chriſtus felol akaroc magyaraznj, mellyet Eſaias Propheta kilenczedic rezeben, az tőb neuezetec kőzőt, az iőuendő vilagnac attyanac mongya, hogy meg valaſſa az őrők mindenhato attya Iſtentűl mennec főldnec teremtőietűl, mely az irasban is teremtőnec mondattatic, de az iőuendő vilagnac, az az, az kereſtieni ania ſent egyhaznac teremtőienec es attyanac, melyben az attya Iſten az ő hiueit fel akaria epiteni. Ebben penig az magyarazatban, nem czac kőzőnſeggel akarom az igeket elő vēnem es meg latnom mit akar ſent Ianos előnkbē tamaztani, hanē mind az igiket rend ſerent meg akaroc roſtalnom, es az igaz derec ſent irasbol meg latnom az Iſtennec ſent lelke mit akar itt előnkben tamaztani. Hogy pedig az kereſtyenec tanulſagot veheſſenec ez igeknec magyarazattyabol, leg előſőr mikeppen magaraztac az Doctoroc es az Scholabeli tudoſoc az ő ertelmec ſerint, elő ſamlalom, az vtan az Iſtennec igeie es ſent lelec az igaz magyarazo ki igit igeuel magyarazot es az Chriſtusnac, es az Apoſtoloknac igaz ertelmet tutta, mint ſent Pal 1 Cor.13. Bizonittya, nos mentem Chriſti tenemus. Hog mies abbā az igaz hitben meg maradhaſſűc, es lekűncnec czédeſſeget talalhaſſuc. Kezdetben az ige vala, es az ige Iſtennel vala es az ige Iſten vala.

Miczoda az első, Ige? kezdetnec ő Igeie, negy magyarazatot talaloc fű keppen az kezdetnec igeieről, mellyet forgatnac az kic az haromſagrol tanitottanac es az ő tudomaniokat bizonitani akartac, Leg előſőr amikeppen ſent Agoſton magyarazza. Kezdetbē az az afiuban Moſesnec első kőnyuenec első reſet magyarazuan, kezdetben teremte az Iſten ez vilagot, az az a fiuban, mely kezdet mint ſent Ianoſnac niolczadic reſebē

dik rezeben ő maga mongia :En vagiok ki keſdettűlſogua ſoltam ti nektek· Maſodzor ez kezdet annit iegiez mint az atia,amint azon ſent Agoſton harmadic es hetedic kőnyueben az ſent haromſagrul mongia, Mert az attya kezdetnelkűl valo kezdet: azert mikor ſent Ianos mongá, Kezdetben,erti az attyat,moſtani időben ſokan mint Caluinus az kezdetet magyarazzac az egy kőzőnſeges allatrol, mellyet az attyan ac kezdetinec es az egez ſent haromſagnac,mondgyac lenni. Az negyedic magyarazat ki kőzőnſeggel vagyon mindeneknel,vezi az kezdetet őrők től fogua valo dologert. In prícipio ideſt ab æterno. Hog őc az Chriſtu ſnac őrőcke valo voltat,az atyaual vag az attyaban meg mutathaſſac. De meg ő kőzőtőkis,ſok an ezekben vettic erőtlen voltat ez magyarazatnac, Ezek főkeppen valo magyarazattyoc,kit azert ſamlalęc elő hogy ez tudomanynac kűlőmbőző voltat meg erczetec,mert mikor az Iſten nec liniaia mellől el megyen az ember, ſoc kűlőmb kűlőmb fele velekedeſec tamadnac. Azokaert hadgyűc beker ezeknec,es laſſuc meg mit akar ſent Ianos az kezdetnec igeieuel.

Nagy batorſaggal mondóm,hogy az egez derec ſent iraſban, valamenni. In Principio vagyon,ſohult nem vetetic őrőcke valo dologert,es czudalkozom ezen, hogy valameni tanito vagyon es volt,mind azt mondgyac hogy az Iſtennec igeiet az ő igeieből kel tanitani, es mely ho malios mas nyluan valoual az Iſten az ő igeiben mutatta ezt a Regulat, es keuánya hog kőueſűc: De mi teriűnc arra es kereſűc haſőlatos igeket es az iraſnac egélő folyaſat vegűc eſűnkbé. Gen 1: Azt mőga kezdetben teremte az Iſten az vilagot ha ot az kezdetnec igeiet őrőcke valo igeiet veſed,ez kőuetkezic belőle,hogy ez vilag őrőktől fogua valo volt hat meg nierte Ariſtoteles, mert ő azt mőta hog nincz kezdeti,az Iſtennec igeie kedig maſt mond,mindeneknec előtte, mikor meg Iſten, magat ki nem ielentete vala,ebben ielente meg bizonios időben,nem őrőcke valo űdőben, Philipenſium 4. Scitis autē & vos Philippenſes,quod in principio Euangelii. &c: Am laſsad ha az principium őrőcke valo voltat iegyez, Az Apoſtoloknac mongya Chriſtus kezdetűl fogua veletec vagyoc,az kezdetet erti mikor nekic predicallot,es velec egyűt volt. Az őrdőgtől azt monga, Ab initio mendax eſt & homicida, Ioa: 8. hat az Angagyaloc őrőktől fogua voltac nem teremtettec. De mit veſődőm en ezzel, ha az ſent irasban czac egy bizonſagal meg bizonittyac, hogy

az prín

az principio őrőcke valot iegyezen à nyereſſeg legyen őuec, hanem ha mas biblia volna ki meg mi kezűnkben nem forgot volna, mit akar hat ſent Ianos veſſűc őſue az iraſt, es kereſſűc meg magyarazattyat. Moſeſnec kezdeti,es ſent Ianoſnac egiűt iar : az kűlőmbſeg ez hogy Moſes az teremtet allatoknac kezdetit mutattya meg· Szent Ianos az Chriſtus altal menyeieknec földieknec vyonnan meg epűleſet es vytaſat magyarazza meg, mindenic kezdet mind az kűlső vilagnac kezdeti, mind penig az belső lelki vilagnac Chriſtus altal valo fel epiteſenec kezdeti, Latode mikeppen kezdi az Moſes, kezdetben teremte &c : az az mindeneknec előtte mikor meg ſemmi nem vala,azon kezde el,ki arra nęz hogy meg magyarazza Moſes ebben rend ſerent mindenec teremteſet mint volt első, maſodic, harmadic, negyedic, őttődic, hatodic napon meg el vegeſte,nem en ſom ez,oluaſſac meg, Moſeſnec hyſtoriaiat mint ſamlalya, es mint veti az kezdetet az iőuendő dolgokert, Azon keppen ſent Ianoſis az Chriſtus orſaganac teremteſet az hiueknec meg vytaſat az Chriſtus fel epiteſet az mit az pokolbeli őrdőg meg rontot Ladde mint kezdi magyarazni tudni illic,hogy az Euangeliomnac kezdetiben az Ige iſtennel volt, hogy ez igaz legyen,halgas rea, ſenki nem iob magyarazó az ő mondaſanak mint ő maga. ſent Ianos meg magyarazza ezeket 1 Ioan:i: Quod erat ab initio.&c: Amit az mi ſeműnc meg lattac, kezeinc meg tapogattac.az eletnec igieről, őrőktől fogua az Apoſtoloc nem lattak az Chriſtuſt nem tapogattac: hanem ſent Peter meg magyarazta mikor meg egyűt Iar vala velűnc lattuc őttet,vettűc tanitaſat. Miczoda kezdetűl ſol itt,az Ieſus Chriſtuſnac es az ő menyei orzaganac ánac epűletinec kezdetiről,kiben a Chrűs ki ielentetet,es czodakat tőt,.es attyanac akarattyat ki ielentette Maſodzor bizonittom az Euangeliſtaknac Iraſinac derec folyaſabol,rend ſerent negy Euangeliſta vagyon ſent Mathe ,ſent Lukacz, ſent Marc, ſent Ianos, Kettei az Euangeliſtaknac, Chriſtus vrvnc ſűleteſe felől ir,kettei ſent Marc ſent Ianos,nem vgy kezdic el Liber generationis &c: hanem mikor immar az ő menyei ſent Attyatűl meg ſenteltettet,predicallot,czudakat tőt, es es meg muttata, hogy Iſtennec fia legyen ő ,vgyan azon Archi vagyon ſent Marknal, à mely en archi vagő ſ: Ianoſnal, hogy valoban meg mutaſſac meg erteſſec velűnc mit akarnac irnia ,es ammikeppen az Apoſtoloc mongyac,hogy őc az meg ſeſűlt Ieſus Chriſtuſnal egyebet nem tudnac ſę predicalnac Oluaſd el Az Apoſtoloc czelekedetit hol az meg ſeſűlt

últ Iesus Christusrol valo predicallasnal egyebet nem talalß. Hogy ittis valoban meg erczed, latode miczoda kezdetet mutat, es mint magyara za. Előßőr im meg bizonitoc hasonlatos mondasockal, az vtan az Euan gelistac mondasibol. Touab ßent Ianos mit akar irni lassuc meg az Scop usst, mert az Scholabanis, de Scopo & de intentione Authoris tanitnac, meg magyarazta hußodic reßeben ßent Ianos, azt mongya, Hęc autem scripta sunt vt credatis, quia Iesus est filius Dei, & vt credentes vitam ha beatis in nomine eius, Nem talalz ot ennel egyebet, az az, hogy el higye tec hogy az Iesus Christus Istennec fia. Miczodarol ir, meg magyaraza az Angyal. Luca. Matt. 2. Ecce concipies & paries filium, & vocabis nő en eius Iesum. Ipse enim saluum faciet populum suum á peccatis eorum az vocabis iőuendőre valo: Latode ßent Ianos irasanac czelyat, a mit ir mi vegre irta, mit akar bizonitani, hiz ő maganac, bezzeg hinned kel, mert senki az ő sententiaiat iobban nem tudgya magyarazni mint ő ma ga, ha ez vegre irta, hat ez kezdetet, az Iesus Christusrol valo tudomanit mellynel dragalatosb teste Paulo nincz, etre feiezűc erről tanulliunc, es ezűtkben vegyűc, Vgan ezen ßent Ianos touab megyen. Kezdetben va la az ige. Mikor mind ezeket rend ßerent elő ßamlalta volna, vtanna veti Lex per Mosen data est, Veritas autem & gratia per Iesum Christum. Meg valaßtia az Iesus Christust, az kiről ő ir az ő tőruennec minden cz elekedetiről Mosestul es az ő Testamentomtol, ha ßent Ianos itt az hel- yen arrol az első teremtesről akart ßolni, melyben elő ßamlaltatic hogy az attya Isten semmiből földet menniet teremtette, ő maga ellen volna, mikor Iesust Christust meg valaßtya, az ő tőruębeli czelekedetektől es azt mongya hogy az igassag es az kegyelem az Christus altal. Kerdes.

Szent Ianos az Iesus Christust annac, orßagat, formaiat, minden czu- da terelit akaria meg irnia vagy nem? Azt hißem hogy minden kőßűlűnc azt vallya hogy az Iesus Christust akaria irnia, mint ő maga vallya, vt agnoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum esse Christum. ßent Ianos az igaz Istennec esmeretire es az Iesus Christusra akar vini es velűnc valo io tetelere, mint minden irasa neki azt tartya mit predica lot, ha ez igaz mint senki meg nem tagadhattya, hat az Iesus Christus- ban mindenek meg vyoltak, vetera preterierunt, & omnia nova facta sunt, azt mongya ßent Pal, vette penig ez igeket Esaiasnac 46. reßeben kit ßent Pal 2 Cor. 5. meg magyaraz, vy orßag vy lelec, vy teremtet alla toc, vy frigy, meny es föld mindenec vyac, mikeppe Ierem 31 Ezech: 36.

bizoni

bizonitatik. Szent Pal ad Rom. 1. 2. Corinth: 3. Elő ßamlallia az bißon sagocat: Ecce dies venient dicit dominus, & feriam pactum domui Israel & domui IvDA fœdus nouum, non secundum pactum quod pepigi cum patribus vestris quod irritum fecerunt. Ha ßent Ianos az- on ő tőruennek teremteseről, az mit Moses irt keßdene el az vy Te- stamentőnac az ő fondamentomat, annac meg valaßtassa az ő tőruentul meg nem mutatatnek, mi szűksęg penig ßent Ianosnac arrol irniaha Mo sesnel meg vagyon irua, ha igaz amit ßent Pal mond 2. Cor: 3: mikor be boronalia őzue hassonlituan az ket testamento mot. Dominus spiritus est vbi spiritus ibi libertas, nem külső dologrol ßol minekűnc Christus- nac orßaga, mellyet az Apostoloc meg irtac, nem mint az ő testamentő ban, á hol külső testi dologban valanac foglalatosoc, hanem mint Chri stus vrunc magyaraza Matt. 11. Luc. 16: ad Rom. 14 Regnum Dei non est cibus & potus, sed gaudium & Pax in spiritu sancto.

Sz: ianosnal 6. reßebe ő maga mőga, verba q̃ ego loquor vobis spũs & vita sũt. lelekbe vytlac en meg titeket es eletet adoc tinektec, mint 11: re ßeben mondgya Veni vt vitam habeatis, & abundantius habeatis, nem oknekűl monda ßent Peter Apostol mint Acto. 2. irua vagyon, hogy most tőlt be Iohelnec az ő mondasa, a mit az ő fia felől vegezet. Effun- dam de spiritu meo super omnem carnem. Ez az vr Iesus Christus do- minus spiritus est, az az, lelki dolgokat teremt, epiit mi bennűnc az őrőc bodogsagot. lelki indulatokat, attyanac Igaz esmeretit az őrőc eletnec meg adasara. Nem oknelkűl mongya ßent Ianosnac 6. reßeben, nem tu dgyac vala miczoda a ßent lelec mert meg Iesus meg nem diczőitetet va la, az Christusnac halotaibol fel tamadasanac altala ßent lelkenec meg a dassanac altala, az ember teremtetic vyonnal es be oltatic az őrőc bo- dogsagra, mint ßent Pal ad Romanos 8: Non accepistis spiritum seruitu- tis sed accepistis spiritum adoptionis filiorum Dei, In quo clamamus, Ab ba Pater, az az, fiura valo fogadasnac lelkit. Ismet Inclusi in eandem fidem quęreuelanda erat ad Gal: 4 Az tanito oktato mester alat voltunc az ő tőruenyben, nem az kegyelem alat, At vbi venit plenitudo temporis, ac kor bocziata el az ő fiat, hogy az tőruennec kőtteletől meg ßabaditana, nem volt am nitua a menniecnec orßaga ő előtte, Ez mutatta meg az vt at ő maga mongya, Ego sum via senki be nem ment menniecnec orßa- gaban meg Christus fel nem tamadot, ßent Matthe azt mongya, hogy az ßenteknec teste vele egyűt tamadot fel. Ad Heb. 11. disposuit dominus de

nobis a-

nobis aliquid melius, Mert nem akarta hogy azoc be tekelteſſenec el-
eb, hanē miuelűnc, īnet vagő, hog Chrűs vrűk magaſtallya ő ideiebē va
lo nepeket, Beati oculi &c. multi Reges &. Nē lattake hat ā pphetac hat
miert mődatnac latoknac. Reſponſio, lattac abrazatban homalyban,
mint Daniel vallia, kűlőmb latni es annac haſnat venni, hogy nem mint
az tauoly latasban, varasban maradni, Danielis 8, 9. Audiui domine
& vidi, ſed non intellexi. Ad Rom. 12. nox preceſsit dies apropinquauit:
Innet vagyon Abacucnac az ő oratioia pro ignorantijs. Meg mondac am
Abacucnac obſigna viſionem quia nondum venit &c: Meg nem erte, az
vtan kőniőrge hogy meg bocziaſa bűnet, obſignabis quia tempus non
venit, mert ez az Ieſus Chriſtus az teremtő Iſten, ki vyonnan teremt min
dent az ő attya akarattyabol, ēnel vagyon az Daniel kulczia, ez melto
hogy az kőnyuetfel tőheſſe, mint ſent Ianos lataſrol irua vagyon. Ez
az dominus ſpiritus, ki Moſeſnec bűteőit, orſaganac rēdit el vezi es meg
vyttya, hogy ſent Palnac magyarazattya ſerent ad Roma, 7: Az leleknec
vy voltaban iariunc, nem az regi arniekban, Ha ez igaz mint, ſenki nem
tagadhattya ez ſent Ianos Chriſtuſrol az ő teremenyeről akar irnia, ez
penig lelki orſagot akar bennec epiteni ez az ő kezdeti nem mas
kezdet.

Maſodzor mikeppen bizonitom, ſent Ianos auagy az mi űdueſſegűn
knec Chriſtusban tekelletes voltat iria meg, auagy czac valami rezt iel-
ent. de ſenki nem tagadhatta hogy tekelleteſſen nem iria űdueſſegűnket
mert azt mongya. Sic Deus dilexit mundum &c: Hęc eſt voluntas Patris
mei &c: ez az tekelleteſſeg, az vy Teſtamentomban az Ieſus Chriſtusban
aki vy teremtet allatokat nemz az őrőc bodogſagra ebben mutatta meg,
honnet bizonitom ad Eph: 3 laſd meg mit ir ſēt Pal. Ennekem vg mond
ki leg kiſſeb vagoc adatot az Kegelem az ő hatalmaſſaganac czelekedeti
nec altala, hogy az poganoknac hirdeſſem az Euangeliomot az Chriſtu
ſnac ki mondhatatlan nagy kazdagſagot &c: Honnet meg tanullyuc
hogy Chriſtus mindenben eleg tetelűnc, kazdagſagunc, es vgy mond
Meg vilagoſita mind eneket meg ielente mi legyen az titkos dolognac ki
ſolgaltataſa, mely minden űdőtűl fogua el reitetue volt az Chriſtusban,
ki mindeneket teremtet, hogy ki ielēnec az Iſtennec bőlczeſſege az űdő
nec rendi ſerent, mit akar mondani az Iſten űdőt rendel mikor predical
taſſa, az el iőt, (Collige hic definitionem Euangelii) Mikor ſent Ianos
irta. Chriſtuſrol irta, az ő orzagat erti, be telliesitette mint, conſummatū
eſt

eſt, hat erre nez ſent Ianos iraſa, Szent Palis ad Coloſſ, 1. meg magya
raza, de vegyűc Chriſtus vrunc iraſat, Poſtq; autem traditus eſt Ioan-
nes, venit Ieſus in Galilęam prędicans Euangelium regni Dei.

En altalam akaria ē vilagot vyonnan teremteni, mert az űdő betőlt, en
nek immar meg kel lenni, az Chriſtus ackor iűt mikor az idő be tőlt,
hogy meg ronczia az Satant. Azert amint az egez derec ſent iras tartya
ha az meg epites a Chriſtusban vagyon es ſent Ianos rola ir, nez ő az or
ſaganac tekelletes voltara.

Harmadſor, kűlőmbſeget mutat ſent Ianos, A Chriſtuſnac orſaga vy
es ő teſtamentom kőſt, de laſd meg mely ſepen ſol ſent Palnal 2. Cor: 3.
amaz kő tablaban abrazatban irattatot meg, ez Ieſus Chriſtus a mi ſiu-
űnkben, mert hit altal lakozic Chriſtus ſiuőnkben, mint amaz haragra
ez eletnec meg adaſa, amaz fel vettetet ereie ki ment, ennec diczőſſege
meg maradot, hogy Chriſtuſt ſinről ſinre lattiuc es vyobban ſűletret-
űnc az ő lelkenec haſonlatos teremteſere· eckeppen kellene Chriſtus io
tetet eſmernűnc, es mint adatot minekűnc, es nem kellene egbe ſurnune
ſauarnunc, azon de nem azon, egy nem egy, Hanem valoban ſent Pal
lal azt kel mondanűnc: Nobis autem vnus Deus Pater, ex quo omnia, Et
vnus Dominus Ieſus Chriſtus per quem omnia, az az, ki mindeneket fel
epit es az őrőc bodogſagot nekűnc adgya az Apoſtolokhoz kellene ma
gunkat ſabnunc nem az Papahoz.

Ez igiről mődā ezt. kezdetbē vala. Ezt en az meg ielēt Ieſ9 Chrűsbā Em
anuelbē velűnc valo Ieſusbā magaraztā. Ebbē meg nē tagadhatő hog az
attya Iſtennel abrazatban, vegezeſben, prędeſtinatione, prędefinitione,
decreto, pręſcientia, mint ſent Pal ſol nem lőt legyen az ő teſtamentom-
ban, mert volt, de ſent Ianoſnac igeit akarom meg magyarazni, mint
magyarazza az meg adatot Ieſus Chriſtuſt, a mely iraſt penig Prouerb:
8. hoznac, honnet az ſiunac őrőcke valo voltat mongyac holnap meg
magyarazom Legyen eleg.

IX. PREDICACIO

Prouer: viii. Sapien. ix. Eccleſ, xxiiii.

SZent Ianos iraſanac Euangeliomanac elſő reſeczekeienec elſő igeit
magarazzuc meg, az kezdetnec igeiet, mint vetettic az irasba, ha ki
meg nem elegedic az I S T E N N E C lelkenec magyarazattya-
ual, meg az A T T Y A K kőſűlis talaltatnac kic igy ma-

 gyaraztac

gyaraztac, Theophilactus meg feddi hogy az magyarazat meg nemal hat, a ki az kezdettet öröcke valora magyarazza. Mert az öröcke valo dolognac nincz kezdeti. Az mostani tanitokis tusakodnac Caluinus In principio hoc est ab æterno. RODOLPHVS Gualterus meg bizoni ttya sok okockal ez magyarazatot hamisnac lenni. igy tusakodnac mert az Istennec igeie mellöl el mentenec. de ez ebbe maradgyon, hisem hog a kereßtienek ha rea vigyaztac, eßekbe vehettec.

Talaltatnac neminemö helyec az Irasba, mellyec az kezdetet nem az öröcke valo kezdetre magyarazzac, hanem az elsö kezdetre az terem tesnec elötte: mint Salamonnac elsö könyuenec niolczadic, masodic könyuenec kilenczedic reßeben, harmadic könyuenec hußonnegyedic reßeben, a hol oly vallastetel vagö, vilagtulfogua mikor à vilag kezdetet az el ött meg kezdetbe minekelötte a föld fundaltatnęc. az hegyec teremtetnenec, à tenger es a viß meg hataroztatnęc, az földnec pora ki irtattatnec, hogy az elöt az Istennec bölczesege formaltatot az elöt fogantat tot auagy birattatot,

Dominus posedit me initio viarum suarum, Mikor az ö vtat el kezde az IEHOVAH ISTEN ackor en ott valęc &cc. Es az sokassagnac kiuansaga valec, Ammint az iras ezekröl rend serent sol.

Ez igec fökeppen hozattatnac elö es magyaraztatnac azoktul, kic az öröcke valo fiat, annac nemzeset, fökeppen ez mondasokat forgattyac, es innet akariac valoba bizonitani annac öröcke valo voltat: Miert hogy mi attyamfiai Kereßtienec az irasba ezt nem oluassuc, sem talallyuc, es az Istennec lelke nem iratta, nem illic hogy egy mondast az egez derecßent iras ellen magyarazztunc:

Mikeppen meg hallad az iget mint ßent Ianos sol, hogy az ö röcke valo fiu, kiröl öc nyluan valo bizonsagot nem talalnac, hanem az Papa talalta, hogy az Christust meg homaliosicza es az kereßtienektül meg fozza:

Tanusagoc.

Legelößer, meg magyarazom mi legyen az bölczesseg:
Masodzor, mikeppen magyaraztatic meg ez igekbe, Ez igek, az vilag-

vilagnak kezdetibe minemü ertelembe vetessenek az irasba.

AZ ELSÖRÖL

Ez az istennek bölchiesege mint Salomon ö maga magyarazza, Petiui, Sapientiam a domino & datus est mihi Spiritus intelligentię, michoda bölchesegt az bölchiesegnec lelke, mely neki adatott hogy ö benne lakozzek, es az istennec igaz ertelmere vigie igy magyarazza, harmadik könyuebenis. Sapien. 1 & 6. Lasd meg mint sol felöle, qui a in maleuolam animam non introibit sapientia: Az gonoz akaro lelecbe az bölchiesegbe nem megyen, sem lakoßic a testbe, mely rabia az bünnek mi legyen az meg magyarazza: Spiritus enim sanctus &c. az tanito zent lelek el megyen vgymond az kepmutatotul, es az ögon dolatitul el uonza magat. Latode mikeppen magyarazza: az istennek jora vezerlö lelkenek mongya lenni 6. es 7. rezeben ezent meg magyarazza. Omnium enim artifex docuit me sapiętia. est enim in illa spus sapientię, &c Ved eßedbe ez a bölczesseg kiczoda? az ertelemnec ßent lelke, ki egygyü, gyenge niluan valo, minden ionac seretöie &c: Esmeg harmadic könyuenec hußonnegyedic reßeben, mindenek nec teremtöie aki engemet teremte, az en satoromba meg niugouęk, Monda Iacobba la kozzal Izraelbe legy örökös, &c. Latode mint magyarazza. Röuide den ved eßedbe, minden bölczesegnec tiköre, belyege az mi belsö elmenknec, mint az napnac fenie, hogy fenieskedic az nappal. Azonkeppen az bölczesseg, fenießege, tüköre az Isten czelekedetinec es ki mutatasa, Mind Isteni mind pedig ez vilagi dolgocnac ki mutatasa, mint Salomon mondgya: Devs ingenio suo iuuit sapientiam. Iob hußonniolczadic reßeben ezent monga, Mikor az iras ezeket magyarazza: hogy bölczeseggel akar czelekedni, ezt Icelenti hogy bölcz az Isten. En euuel meg elegedem:

De az velekedöknec az ö akarattyoc serent bellieb kel valamenyuel mennünc, es melliebben kel solnunc. Ez az Istennec bölczeßege nem meliatlan, hanem iol mondattatic az Christusnac lenni, nem tagadom en, vedd eßedbe.

Mert ßent Pal. 1. Corinth: 2. oly magyarazatot teßen, Ez vgymond az CHRISTVS nemelynec ISTENNEC bölczesege. Esmeg. Szolliuc Istennec bölczesseget, In Mysterio, mely el reitetet melyet

mellſet az iſten meg hatarozot volt, el vegezett volt ő nala ez vilagnac előtte az mi dicheoſſegűnkre, melliet ez vilagnac feiedelmi nem eſmertenec: Mert ha meg eſmertek volna az dicheoſſignek vrat ſoha meg nem feſitettek volna.

Im hallod itt ſent Pal az bőlczeſſeget magyarazta Chriſtuſnak lenni, de mikeppen? Quam prædeſtinauit deus: meg abrazttatot az előtt, es ielentette az iſten az mi dichőſegűncre. Hat az iſtennek bőlchieſege abrazatban mutatattot meg az iőuendő Chriſtus. Szent Pal magyarazza, nemen, az iſtennek teremtetlen bőlchieſſege, mely magaban vagyon, ki altal mindenek teremtettenek abrazta az Chriſtuſt: es ſent Pal mongia: Hog az iſten mivoltanak nyluan valo beliiege, melben az iſtennec bőlchieſege ki mutattatik mint Colo: 2 Omnes theſauri ſapientię & ſcientię dei &c.

Latodę ezent magyarazza. Epheſi: 1. es 3. hol pręfinitionac nenezy multiformis ſapientię dei az az, iſtennek ſocſele bőlchieſegenec meg hataroſaſanac: Akkor abrazatban volt, moſtan kedig valoſagban, Mert elſő Chorintusbelicknec irt leuelenec elſő rezeben azt mongia factus eſt nobis a deo ſapientia, & iuſtitia, & ſanctificatio & redemptio.

Hogy ez igaz legyen ſallyunc az igekre, es Salomonnak az őnnen pelda beſedebe meg byſonittyuk igaznak lenni.

1. Sapientia ędificauit ſibi domum. &c. Ki volna oly eſtelen ki nem latna hogy abraſatba zol, nemynemű haſonlatoſſagokkal akaria magyarazni az iſtennek bőlchieſegęt.

Miczoda hazat epittet, Az ő aldot ſent fianak az mi vrunk Ieſus Chriſtuſnak teſtet, melyben lakoſni akar. Mert az iſten vagyon Chriſtuſban Coloſſenſium 2: az egez iſtenſeg valoba teſt ſerent lakoſik benne.

Minemő ozlopot faragot, azt mongya ſent peter. Tu es Petrus & ſuper hanc Petram &c: Erre akarom epiteni az en Anyaſent-egyhaſamat kűlſő abrazatban mutattia, SALOMON az ISTENNEC iőuendő chelekedetit, mellyeket az Chriſtuſban akar adni.

őſuenieken, vtzakon akkor kialtott, mikor az Apoſtolocat ki erezte kiről iruan vagion Pſalmo: 19 Romanorum. decimo in omnem

in omnem terram exiuit ſonus eorum. Minden földre ki mene az ő ſengeſec &c:

Maſodzor bizonitatic, mert azt mondgya, Creata ſum, & formata ſum, teremtetettem, es formaltattam, mely Iſtennec bőlczeſſege nem teremtetet ackor ſem formaltatot, hanę ackor mikor az Chriſtus nekőnc adatott, es fűletet, mint ſent Pal mongya, Galat. 4. factum ex Muliere, mert az teremtetlen bőlczeſſeg, teremtettnec mondatic, Azert hogy abrazattya az teremtendőnec, tudni illic az fűletendő Chriſtuſnac, ki ne kűnc adatot es fűletet:

Meg abraztatot, ielentetőtt, kűlſő aldozatokban, abrazatokban, az ő Teſtamentumban.

Bizonittatic maſodzor Iſaias kőnyuenec negyuenőttődic reſeből, a hol az Iſten eckeppen ſol. Ego Dominus creaui eum. Itis az bőlczeſegről azont mongya Salomon, formata, Creata ſum, hat az igeknec egyenlő volta mutatic meg. Iob. tizenegyedik reſeben, Az emberről azt mondgya, hogy az halmoknac előtte teremtettet: Latode hogy az emberis az halmoknac előtte mondatic teremtettnec lenni, Szent Pal mondgya, Epheſusbelicknec irt leuelenec elſő reſeben: Antequam iacerentur, &c: Itt mint ſol az iras ved eſedben, Mert az Iſten ki minden időknec felette vagyon, idő ala nem vettetet, es aki az napot eztendőt, ſamlalya, meg keſitette, azoknac felette vagyon, 1. Petri. 1. Nyluan mondgya az Chriſtuſrol: Agni immaculati prędordinati ante Mundi conſtitutionem, Maga arrol az Barannol azt mondgya ſent Ianos, Ecce Agnus Dei &c. Mikor aldozatra adatic, ackor mondatic Barannac, az iras az előtt mongya prędordinati hogy arra hataraztatot, moſt nem ſamlalom elő, az kereſtieneknec eſebe iuthat mikor az Angyalnac az ő kepet forgatom vala, ackor meg mutattam, mikeppen az Chriſtuſnac abrazattya kűlőmb kűlőmb keppen meg abraztatot, mint akaria nekűnc meg adni. Emlekezzenec meg rola az kereſtyenec. Ezt a bőlczeſſeget ha vgy magyarazzuk, multitudo delectationum, hogy őrőcke valo fiu, hat ſokan leſznec mint mongyac ab æterno, vgyan a ſokaſag kőuetkezic belőle. &c.

Kenſeritettűnk hat SALOMONNAC beſedeből es iraſabol erre az magyarazatra, Hogy az Iſtennec teremtetlen bőlczeſſeget mongyuc lenni, az teremtettet CHRISTVSNAC es annac kepenec:

Az regiekis

Az regiekis azont mongiak, mert mikor Arius ezt forgatna az Nicęnumbeli Conciliumba, euuel bißonitnak ellene. azt mongia latode hogy az en valasomat byßonittia: mert az Christus az vel agossagbol teremtetet mint az angyalok, improprie et figurate dicitur creata et formata sapientia. Szent Agoston super Ioannem ser: 58. ezent magiarazza azt mongia Nem ßolott az iras tulaidonkepen hanem figurate az az hasonlatossag ßerent, mert az iövendö Christusnac abrazattia:

Athanasius contra Evsebium eckeppen magiarazza: Hilarius de Trinitate lib: 12 thesaur: lib: 4 cap: 5: azonkeppen magiarazza. Ebbe a magiarazatba mind az istennec igeie smind az atiaknac bißonsaga ßolgal. Sollehet ezeknek bißonsagat nem követnöc, ha az istennek igeije vel együtt nem folna.

Lasuk az igeket honnet uettek a fiunak örökke valo voltat, az ö gondolattioc ßerent. A seculo ordinata sum et a principio, örökke valo voltat magyarazaç itt SALOMON? ved eßedbe. Az ISTENNEC bölczessege mikor mutatatot meg, nem mondatic az ember bölczesec męg ki nem ielenti bölczeseget, az Istenbe az ö bölczessege öröktül fogua volt, de itt azt mongya, a seculo, miert? mert mikor az vilagot teremte, dixit, Ackor ielente meg az ö bölczen teremtesbe, Azert mongya ordinata sum à seculo, Mert az Isten az ö bölczesseget ackor ielentette meg. Ostan à Principio antequam terra fierer. Mert minekelötte lön akkor mutatta meg, dixit & factum est, à Principio, hogy hogy, fiat terra fiat cœlum, es minec vtanna monda, az vtan lön.

Az melysegec az Abyssus, a melyröl Moses ßol, hogy minden vgymond Abyssus vala, zauarba valanac minek elötte az Isten el valaßta az vißet à földtöl, pußta, ßaraz, Azt mongya, Et ego iam concepta eram, az az, Immar az Isten az ö elmeieben el vegeßte vala az ö bölczesege ferint, mint teremtene à földet

Im hallod miczoda fogantatas, mikor az mi ßuönkbe meg abrazhattyuc a dolgot, feiünkbe veßüc minec elötte a dologhoz kezdünc, Azonkeppen az Istennec bölczessege hogy el volt hatarozuan.

Miczoda öröcke valot mond, nem latode, hogy az teremtesnec kezdetiröl ßol, Ackor ielentettet ki az Istennec teremtetlen bölczesege az teremtesnec kęzdetibe, mely bölczessegnec abrazattyat viselte az Christus, Semmikeppen azert ez mondas nekic nem ßolgal.

Vegünc

Vegyuk eßünkbe hat mi legien az öröktül fogua, magyarazza az Isten, es az ö chyelekedetit, ky üdö ala nem vettetet, üdö ßerent chyelekedet az teremtesben, fia meg adasaban: mondatik öröktül fogua chelekedni az ö rendelese ßerint. Ezen bißonittia a Messiasnac örökke valo voltat, keßdetöl fogua hyua: &c: Ez az ember eluolt reitetuen az hatalmas Istennel, mint ielente a termtesben fya meg adasaba az üdö telliessiteseben.

Ebböl ember eßebe veheti mi legien az örökke valonac es az üdö ßerent valonak meg magyarazattia. hat külömb mikor az iras örökke valo uoltat ielenti, mas mikor üdö ßerent valo meg adasat ielenti, nem kel hat özue ßauarni.

Ide valo Micheç: 5: melliet ßent Mathe, 2: Ioan: 7 meg irtak: Et tu Bethlehem IVDA nequaquam minima es. &c: Egressio eius a diebus seculi. ez vilagnac napyaytul fogua. ved eßedbe a ßüz mariatol ßületett Iesus Christustol ßolßent Mathe, byßonittia ßent Ianosis. Miert mongya hát. Egressus eius à diebus seculi? Azert, Mert mihelt isten ez vilagot teremte es az ember el eçk, mingyarast igiretbe lön ennecè ki yövetele noha most ßülettett de ez világ kezdeti, termtese vtan, mingyarast igiretben lön es az vtan aßonyallattul meg adatek mert az igiretben üdueßülrek a regiek hat a volt az egressio: Azonkeppen mondatik ßent Ianostol Agnus occisus ab origine mundi. Noha akkor ölettetett meg mikor aldoßtatott, mert az igiretbe meg volt eleytül fogua.

Az önnön Mesterec Calvinus magyarazuan Micheasnac megnevezett helyet azt mongia, itt ez helyen, vgymond, Egressio. Neni ßol az Christusnac örökke valo voltarol, hanem az igireteknek beteliessiteserol, tudni illic az üdö ßerent valo ßületesröl, Es azt mongya, hogy meltan chufolhatók azok, ualakik innet az Christusnak az atya Istennec alattiabol öröktül fogua valo ßületeset magyarazzak.

Hat az irast nem kell fel forgatni, hanem meg kell tartanunk, vgy amint zent Mathe az zent Ianos magyarazzak. Most errol nem akarok többet ßolnom, hanem chak az kezdetnek igeiiröl akarek ßolni, hogy az tegnapi magyarázatot felne bonczám.

Hogy ekkeppen mi a mi Christusuknak es az ö orßáganak keßdetitt meg esmeriiuk mint az Angyal monda, AZ DAVID szeket

aggia neki

adgya neki az vr Isten, es vralkodic Iacobnac hazan.

Mikor el vegezem ſent Ianos mondaſat, Rend ſerent elő hozoc aſſ-ele mondaſokat, es meg magyarazom. Moſtczac az kezdetnec igeit akaram magyarazni, hogy az ő őrőcke valo volta itt meg nem bantatic.

X. PREDICATIO.

SZent Ianoſnac Iraſabol magyarazzuc meg az kezdetnec igeit, mikor ſent Ianos azt mongya, kezdetbe vala az ige, az vy teremteſnec kezdetit tamaſtya elenkben, es az Ieſus Chriſtuſnac az ő orſagat, mellyet az Atya Iſten az ő igereti ſerent ő altala fel akart epiteni vy eget es vilagot teremteni.

Mert ebbe az vy vilagba az Iſtennec hazaba feiedelem, fő czelekedő es tiſtarto az Ieſus Chriſtus á meg igert Meſsias, mikeppen ſent Pal Hebr: 1. 2. 3: bizonittya, mikeppen azert az Iſten nem mondattatic bőlcznec lenni, mig bőlczeſſeget ki nem ielenti noha őrőcke bőlcz. Nem mondatatic az Iſten az ő aldot ſent fianac Attyanac, meglen az fiu valoban ielen vagyon es meg adatatic, hanem a mennybe iőuendőbe az igeretre nęz es ki muttatatic. ha mind az elſő teremtesbe mind az maſodikban az igeretet nezed es bizonios időt nez. Mert ákinec kezdeti vagyon, nem őrőktől fogua vagyon.

Mondom azert hogy a mi á meg Ielenesre nez, mind az elſőbe ſmind a maſikba bizonios ůdőt iegez, ha pedig Iſtent tekinted ki ůdő ala nē vettetic, egy eztendő ő nala ezer eſtendő, hogyha ez hatarozaſt meg tekinted, Mely Iſten Roman 4. vocat ea quę non ſunt, tanquā ſint, Es á Prophetac á iőuendő dolgokrol, vgy mint Ielen valokrol, ſoltac, Mert az Iſtennel nincz erat, & futurum eſt, az az, vala es leiendő, hanem mindenec nyluan vadnac ő előtte, Heb 4, az ő bőlczeſſege ſerent ſemmi ůdő ala nem vettetic.

Ha ezen kőzbe vetteſnec igeit el vęted, az Iſtennec tanacza ſerent, es őrőcke valo dolgot magyaraz, mi erről nem ſolunc, hanem meg kel magyaraznunc Hogy az mennec földnec teremtőie Az mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac ſent attya, ki ůdő be teluen az ő fiat minekőnc meg akara adni &c:

Menniůnc touab, es laſſuc meg, ſent Ianos az kőuetkezendő igekben mit ad előnkben,

Harō

Harom dolgot kel itt nekőnc meg magyaraznunk.

1. Mi legyen az ige, mert ezt mondgya, ſ. Ianos Kezdetben vala az Ige
2: Ez a Ieſus Chriſtus miert mondatic Igęnec,
3. azt mongya hogy az ige Iſtennel volt. Mikeppen volt Iſtennel, es miert mongya hogy Iſtennel volt:

AZ ELSŐRŐL

Nyluan vagyon mindeneknel hogy ez neuezet Ige. A mikeppen ennec az ő tulaidonſaga es folyaſa mutattya hogy auagy ſengeſſel ki mondot beſedet, auagy az czelekedetnec modgyat formaiat adgya elenkbe, es azt magyarazza, Ved eſedbe, Ez ige, Logos, a Sidoba Dair, az az ſengő ſoual ki mondatott ki feieztetet iget iegyez, auagy az czelekedetnec az ő rendeleſet, diſpoſitiot es format, A mint Tertulianus, Clemens es á kic kőzelb eltenec az Apoſtolokhoz igy magyaraztac.

Ez magyarazattal es ez igenek tulaidonſagaval meg nem elegeduen az emberek, főkeppen az Gőrőgőc, mert ez ige Logos, gőrőg ő magaban, czodalatos magyarazatot tőttec, es ebből ez igeből ſemelt talaltanac. Indiuiduum ſubſiſtens, incommunicabile, non ſuſtentatum ab alio, Mint az ember hogy Indiuiduum Peter, Pal, Azonkeppen abbol egy emberi ſemelt czinaltanac, mely ſemely neha az Iſtennel egy allatban vagyon, de azert ſemminemő reſeſůleſe az allatba ninczen, ſemminemů reſeſůleſe az ſemelyben ninczen, de az allatban vagyon.

Mely igen egy mas ellen vagyon, az allatban vagyon az harom ſemely, Eſſentia communicat, a mint őc mongyac, Imit reſeſůles vagyon imit nincz, Touab mentek, es azt montac, hogy itt az ige iedzi a maſodic ſemelt a ſent haromſagban, Iſtennec őrőktůl fogua valo fiat, conſubſtantialem & coęqualem patri.

Erről pedig holot az Iſtennec igeie ſem az ó ſem az vy teſtamentumban ſemmi bizonſagot es vallaſt nem teſen, nem vg mongya, a mint okoſkottac es mentek ebben, ket felę haſonluan es ellenkezuen eg maſſal, erről az Logoſrol oly nagy tuſakodaſok volt.

Nemelliec kőzzůlőc azt montac, hogy az Logos az Iſtennec allattyabol ſůlettetęt, azt nemely tagatta, es azt mondotta hogy ſemelyből ſůletet. ki harmad vtat vgy mint bizoniosbat, kőuetet, es azt montha, hogy mind allattyabol ſmind pedig ſemelyeb ől. Anniera vittec, hogy

czu-

ezussagot czinaltac az keresztieni tudomanybol. Mikor arrol solnac menni niomorusag sallot az Isten nepe közibe arrol valo disputatiomiat, ackor meg hallod.

Semmikeppen męg Agoston ő magais ebből ki nem tudott feselni, sem á többi, holott azt montac hogy a szent haromsagban á Logos az Istensegben egyc szemely legyen, es az masodic szemely ki bizony ember á keppen lőtt, hogy vnum indiuiduum assumpserit, aliud indiuiduum, holot a masodic szemely az allatban legyen,, es hogy az attya sel nem vőtte az testet, hanem az masodic szemely: nehol gondolatokat hoznac elő es hasonlatossagocat á szűzről, hogy ket szűz őltőztőt harmadikat.

De actionibus Dei intra et extra, Communicatio idiomatum hogy e gyckel az masikat be burithassac, es az irast sel feithessec.

Valoba meg lőtt raitoc á Salamőnacődasa A ki az Istennec selseget vissgallya, az á diczőlegtől be burittatic es lenyomattatic annac vegere nem mehet. Es ő magoc mongyac hogy mikor szent Agoston arrol bőlcziel kednec. Egy kis Gyermec a tenger vizęt hat egy kalannal akaria ki meregetni. Kerde szent Agoston mit bolondoskodnęc, mert á lehetetlen dolog volna, monda á kis Gyermec, en szinte azt mielem á mit te, mert teis á szent Haromsagnac vegęre akarz menni, mely kęptelen es lehetetlen &cc. Ez kedig hogy igaz legyen ő selőlőc, az őnnőn kőnyuőc meg bizonittiac, minemű rettenetes disputacioc, teuelygesec, tamattac miattok, De mi hadgyuc hatra mind azokat.

Lassuc hogy ha az Istennec egygyő irasa szerint az mi vrunc Iesus Christusnac esmeretire mehetűnkę, mert ebbe vagyon az fundamentum vt cognoscant tesolum &c. Hat nem oly dolog hogy vęgere nem mehet űnc, czac kőuessűc az irast es á Prophetakat, ne kőuessűc az Philosophusokat, kic okot attac Istentűl el szakadasara es Poganokhoz hailasara es annyera mentec, hogy inkab fogot naloc az okossagnac bőlczessege, hogy nem mint az ISTENNEC tizta es egygyű igaz igeie.

Mi szollyunc az Istennec igeieből, es lassuc meg mit magyaraz, s. Ianos az Logosson.

Kezdetbe vala az ige:

Itt az Igen, szent Ianos semminemű termeszettet anágy allatot nem magyaraz, hanem az meg feszűlt Iesus Christust, a ki idő be tellyessed uen az

vęn az atya istennec igireti szerent mi nekánk adatott es szűletett, azt mongya, De honnet bysonnitria? Az zent irasbol. 1. Ioan. 1 Apocal. 19 Acto. 10. 13: hogy hogy? Azon igeknec formaia es szolasnac moggya vagion első leueleben. A mi ugy mond kesdetbe uala, az istennec igeie kit lattunk. &c. Tudodę mint tanitnac a Donatba, ha az istennec igeie nem fog. Corpus est quod tangi, videri, & palpari potest. Amikeppen Christus vrunk. Ioan. 20. Lucę. 24. Palpate & videte, quoniam spiritus carnem & ossa non habet, sicut me uidetis habere. &c. Szent Ianos az eletnec igeiről azt mongya, mellyet szeműnkkel lattunk mellyett meg tapaztaltunc. Mellik az? Az ember Iesus Christus, a Nazarethbeli Iesus, a meg igirtetett Messias, aki fogantatott szent Iselectől, szűletett szűz Mariatol, AvGvSTvS Chyasarnak birodalmaba, az vtolso űdőben; az azonyallatnac magua, melliet az isten meg igirt uolt, valt sagunkra, idueszegűnkre, Sz. Ianos Apoc, 19. ottis meg iria ez iget. Vessikedig az bizonsagot Esa 63. reszben. Latam hogy meg nylatkozec az eg, es ime egy feier lo, es a ki raita űl vala, neuezteric vala, az ő neue Istennec igeienec. Lasd meg ott a helt mit szol Esaias Propheta, es mint hozza be az Messiast, minemű szokat ad neki az ő kenszenuedeseről es halalarol mint prędical. Latode mit mond: Ime a ki igasságot szoloc, es meg oltalmazo vagyoc az űdőzitesre, miert az te ruhad veres, miert az te őltőzeted olyan mint az laito niomoknac? meg felel, Torcular Calcaui solus. Egyedűl kellet az bűnert eleget tennem, ez vilagnac bűne raitam fekűt mint szent Ianos mongya, Ecce Agnus Dei qui tollit peccata mundi &c. Aspersa est sanguine vestis mea Mert az sertelmes bűnőket viselem az en hatamon, ezeket magyarazza ameg feszűlt Iesus Christusrol, es azt mondgya hogy az az Isten igeie.

Szent Palnac es szent Peternec predicatioiat oluasd meg actorum: 10, & 13. Mit mondnac? Peter vgy mond mikor el kezdi Predicatioiat, most valoba ertetem meg hogy Istennel nincz szemely valagatas &c: Verbű misit Deus &c. Itt az gőrőgben azon Logos vagyon, mint masutis. Psal. 184. Misit verbum suum & sanauit eos. szol az pusztaban valo kigőktol meg mardostatot emberektűl: kiknek Isten bizonios ielt ada az erczből czinalt kigyot, hogy mikor az emberec arra tekintenenec, meg győgyulnanac. Ezt meg magyarazza szent Ianos harmadic reszben hogy Christus vrunc magara vesi-itt szent Peteris azt mongya. Az a Iesus Christus

ſtus mindeneknec vra. Actor.13.ezent mongya, Dauidnac az ő maguabol vgymond hozta ki az Iſten az iduezitő Ieſuſt, Attyamſſiai Abraham fiai, kic felitec az Iſtent. Tinektec küldetett az idueſſegnec igeie, kin az Ieſus Chriſtuſt magyarazza.

Szent Ianos hát az Ieſus Chriſtuſt ki minek űnc adatott valtſagunkra es ſentſegűnkre. 1.Corint.1. mondgya igenec lenni, neminemő termeſetiert auagy allattyaert, hanem tiztiert,miuoltaert, es velűnc valo czelekedetiert,kibe az attya Iſten nekűnc magat meg ielentette. Es azon czodalkozhatic az kereſtien, hogy holot az iras nem ſol az ſent harom ſagba valo maſodic ſemelyről ſemmit,az ő akarattyat kibe az Ieſuſt ainlotta nekűnc meg bőczőllyűc. Arra nem megyűnc a mit az Iſtennec igeie tart,annac meg tartaſara,bőczűleſere,hanem amit nem hadgyot,abba faraztyuc magunkat:

Szent Ianos az Euangeliomnac elſő reſzben mondgya, Egő ſum vox clamantis in deſerto. ſozatnac mondatic,mięrt? Allattyaertę auagy termeſetiert,Nem azert, hanem tiztiert, mert predicator volt ő neki ki altani kellec,pęnitenciat kellet hirdetni,mert ő felőlę,meg volt mondtű vt conuertat corda patrum in filios Lucę.1. Elől megyen Chriſtus előt, azt kiaſtya,keſiczetec vtat,mert immar az ſác győkerihez vettetec az feyzetes nincz ſemmi hatra.

Azt mondá Iſten Moſesnec Aaronrol. Ime,vgymond ſaiul ádom ezt te neked,ki volna oly bolond hogy ez igeket auagy termeſetire,auagy allatyara magyarazna. Hiſem azert mondattatic Moſes ſaianac, hogy ő vele akaria meg mondatni akarattyat, miert hogy Moſes Pelp vala:

Szaly be az egez derec ſent irasba, valamenni neuezetit talalod az Chriſtuſnac az irasba mind tiſtiről adattatnac:

Paſtornac mondattatic, mert mint Ezechiel Propheta ſol, az vtolſo i dőbe paſtort tamazt az vr Iſten,ki az el veſet iuhokat őſue kőreſſe, hog meg bizonitaſſec hogy az Iohokert eletet halalra adgyá: Ioan.10:

Aytonac mondattatic, miert? Nem termeſetiert auagy allattyaert,hanem az ő tiztiert hozzanc valo io voltaęrt, mert ő altala mehetűnc Iſtenhez Ioan:14:

Mondattatic Barannac, nem termezetiert auagy allattyaert, hanem tiſtiert, mert Iſten őtet rendelte vala, bűnęrt valo aldozatra, Ioann :1:1: Cor:5. Apoc.13:

Kereſd

Kereſd ele minden neuezetit, maſra nem vetetic az ő neue, hanem hogy czac az ő io tetet es tiztit magyarazza:

Rőuideden á mit mondam a ſent irasba az ige, nem egyebet iegyez hanem a meg feſűlt Ieſus Chriſtuſt &c: Kiualtkeppen kedig ſent Ianos ezt akarta elő venni es igenec mondgya, hogy meg mutaſſa, mikeppen hogy az elſő vilag igenec altala teremtetett az attya Iſtentől, Azonkeppen az vy vilag az Chriſtus altal teremtetic, hogy az igeknec egyenlő voltok meg mutataſſęc. Im ertyűc rőuideden mit akar ſent Ianos:

De miert mondatik az Ieſus Chriſtus Igenek, Neg okaęrt ſő keppen.

1. Hogy az atya Iſten ki az ő igeiebe meg ielentette magat,bőlcznek, ſentnek, mindenhatonac, hatalmaſnac, igaſnac, igazmondonac lenni, mint az iras felőle ſol es vallaſt teſen, hogy mi azt az ű fiaban igeiben valoban meg talalliuc, mert mind ſentſegűnket ſmind kedig artatlanſagunkat ebben talalliuc meg,az atya Iſtennec aldot ſent fiaba,ſent Pal á hol az Chriſtuſt meg iria Iſtennec tarhazanac es ki monhatatlan nagy kenczenec neuezi Colo. 2:

2: Oka ez hogy igenec mondatic. Mert mikeppen az attyá Iſten igenec altala mindeneknec eletet mozdulaſt ad, Azonkeppen az Ieſus Chriſtuſnac az Atya Iſtennec igenec altala á halal,pokol el vetetic, az őrdőg rabſaga ſemmie lezen, es ő altala elűnc, ſine me nihil poteſtis &c. ő czelekedi ezt mi bennűnc az ő leſkenec altala:

3: Mikeppen az ige, ved eſedbe,belſő gondolatunknac bizonios czegere, ki feiezeſe,Sermo enim eſt character animi: A mit belől gondolűc mikor ſolunc, azt beſelliűc meg Es á mi ſiuebe vagyon embernek, ſenki nem tudgya,hanem mikor ki mongya:

Azonkeppen az Iſtennec fia az mi vrunc Ieſus Chriſtus igenec mondtattatic, mert az attya Iſten minden ſiue titkat, tanaczat,akarattyat ez altal ielentette ki,mint meg vagyon irua. Filius qui eſt in ſinu patris,ipſe enarrauit &c. Item, Verba ſunt patris que loquor: Ioan:7:14. Es mikeppen az tikőrbe eleuen abrazattya az embernec meg lattatic, Azonkeppen az IESVS CHRISTVS BAN az attya Iſtennec termezet ſerent valo es egyetlen egy fiaba, meg abraztatic az iſtennec akarattya:

4. Mikeppen az Iſtennec igeie meg tartaſunknac oka, es nagy

 bőczű-

bőczűlet,hogy mindenec alaia vettetnec,Mert annac hatalmaſſaga altal viſel mindeneket.Hebreorum primó Azonkeppen az ő ſent fianac a laia vetettenec mindenec, es oly hatalmaſſag adatott neki,hogy mind mennieiek földiec es Pokolbeliek,terdet haitnac ű neki. Matt.28.Phi .2. Ezokokert mondom hogy az Ieſus Chriſtus Iſtennec igeienec mondattatic.

Laſſuc meg immar az harmadikat.

Es az àz ige Iſtennel vala.

Czodakeppen bőlczelkednec ezenis az Scholaſticus Doctoroc Azt mondgya hogy mikor ez ige I S T E N vetteric az irasban, minden kőzbeuetesnelkől tahat harmat iegyez.Itt kedig Latode,ez az Ige Iſtennel vala, hat Itt az attyat,a fiut es a ſent lelket iegyzi.

De hogy ez magyarazat meg nem alhat, maſt talaltac raita, es azt mondgyac, Si relatio interſeritur de Patre intelligitur, Mi ſűkſeg ezenkeppen veſekedni, embernec à ſoc gloſat be venni az irasba,ved eſedbe kőnyő ez magyarazat ha rea vigyaz.

Mit akar itt a ſent Ianos Euangeliſta mondani, Az a Nazaretbeli Ieſus Chriſtus,ki itt ez földőn iart, es a ſidoktul meg nem eſmertetęc, Mert Ioſeph fianac mondac őtet lenni, eſmeric vala ſemelye ſerent, de Iſtennec igeienec nem eſmerec lenni,Miert?mert azt mongya,Abba a vilagba vala kit teremtet vala, az a vilag nem fogada őtet nem eſmere, Męg ſent Ianos ő magarol azt mongya,En moſt vizzel kereſtelec de ty kőztetec vagyon, quem vos non nouiſtis, Iſmeg azt mondgya. Ego veni baptizans, & non noueram eum, ſed poſtea noui, Mikor iſten tanubizonſagot tőn felőle, de azert kereſteltem meg hogy ez az Iſtennec fia.

Kezdetbe, az Euangelium predicallaſanac ideiebe ackor ez földőn iar vala, Iſtennel vala, az az,ő nala vala eſmeretes:de az emberec nem tugyac vala Ioan.7. menyfel az innepre,ha te vagy az Meſsias &c.monda,nem iűt meg el az ora,Latode nyluã meg bizonittatic, hogy az ige Iſtennel volt eſmeretben, Lucę 2.Creſcebat ſapientia & gratia coram deo & hominibus az az,napőkent ki ielenti vala az Iſten,hog ez az ő fia volna, es főkeppen halottaibol fel tamadaſanac vtanna & vita erat apud Deum patrem & reuelata eſt nobis, mondhaſſuc ezt hogy ez altal adgya az őrők eletet.

Az Iſten

Az Iſtennel hogy abrazatban, vegſesben volt nyncz ellenem, De mi ſőlunc az Meſſiaſrol kit az atya iſten ki ielentett, hogy ez a mi űdueſſegőnk.

Kezdetnec igeit magyaraztuk az Logoſra:ki, az Nazaretbeli Ieſus Chriſtus, es nem magyaraztunk őrőcke valo fyut avagy masodik ſemelyt.

Immar az iőuendő prędicacioban meg bizonitom az derek ſent irasbol, hogy az kereſtienec meg tapaſtalliac az Iſtennec eſmeretit,melyben vagyon az mi lelkűnknec őrőc elete, ſent Ianos Euangeliomanac tizen hettedic reſeben.

XI. PREDICATIO.

SZENT Ianos Euangeliomanac elſő reſet keztűc magarazni,es az Iget logos az vy Teſtamentumbelit es az Chriſtus orſaganac vyonnan valo teremteſenec kezdetit meg magyaraztuc,melybe ſent Ianos ſolaſſanac modgyat tartottuc,hogy ezt, az atya Iſtentől minekűnc meg adatot Chriſtuſt,Doctornac, Meſternec,Szoſolonac meg eſmeriűc, es hogy ez meg feſűlt Ieſus Chriſtus kiuűl maſt ne eſmeriűnc,meg bizonitottuc ſẽt Ianoſnac beſedeből. Es mikeppen meg mõdã:az egez derec ſẽt irasbol ezt meg akarom mutatnom,es bizõitanõ hogy igaz legyen ez magyarazat. Es a Papa az ő tarſaſagaual egyetembe á mely magyarazatot tőtt, hogy maſodic ſemely volt a ſent Haromſagba,auagy azõ Iſten,auagy a hoz egyenlő,auagy egy allatu, hogy az ő feiektől vagyon,nem Iſtennec igeieből,es valamit az iras Chriſtuſrol mond, mint mikor Iſtenűnknec, Eletűnknec, Paſtorunknac neuezi, mind ezeket az mi Chriſtuſunk az Vy Teſtamentumban tekellete meg, es valamit az Prophetac iőuendőre montanac, itt nekűnc valoba meg adattott, es az Chriſtusban meg bizonittatott. Es hogy mi Attyamfiai kereſtienec ez tudomannac igaſſagaban elő meheſſűnc es meg tanolhaſſuc, Az AntiChriſtuſnac belyeget niakunkrol el vetheſſűc, mint egy tablaba elődbe adom es meg mutatom az attya Iſtennec az ő Chriſtuſat, mert annac mondgya ſent Pal elſő Corintusbelieknec irt leuelenec harmadic es tizenegyedic reſeben. Chriſtus autem Dei.Chrũs az attya Iſtenę, ennec á Chriſtuſnac feie az attya Iſten, őnnen maga ſ.Ianoſnal 20.reſebẽ

ő Iſte.

ő Istenenek es atyanak mongia lenni. Hogy te ezt az atia Istennec az ő Christusat, kit ő a paradiczomba meg igírt, es az údőnek be tellieſledeſebe meg adott, Az Apoſtoloc prędicallottac, ezt n ő dom hogy meg eſmerheſd es az Papatul lelt Chriſtuſtol meg valaz thaſſad. Legelőſer ezt a tudomant ele ſamlaltuk, kiuel az ő tudo manyokat byſonitottak: Az vtan az derek ſent irasbol valo magya razatot. Hat rendben foglalom ez dolgot, az vtan mindenik czikeleről bőűſegeſſen zolok es meg magyarazom.

1. Az mi Chriſtuſunkrol az Istennek igeie, Legelőzőr ezt vallia, hogy Azonyallat maguabol valo legyen, Davidnac, Abrahamnak ſi a legyen ő Israęlből tamaztatott avagy amint zent Pal ſol actor - 13 Hogy az údőeſitő Ieſuſt, Davidnac maguabol hozta ki az atya iſtē.

Papa tagagya am ezt a Chriſtuſt, ved eſzedbe, ezen kiuűl n aſſ far rag, maſt gondol agyaba, mely nem Abrahamnac es Davidn c ſſia ſem. aſonyalatnac magua hanem őrőktűlfogua az Istennec allattyabol ſűletet legyen. Nyluan akarok am ſolnom.

Ihon Papanac Chriſtuſa, Ihol az atya Istennek Chriſtuſais ved eſzedben.

2 Maſodzor, ami Chriſtuſunk, kyről az Prophetac es Apoſtoloc prędieallottanac, fogantattot zent lelektűl, ſűletett ſűz Mariatol 1569. eſtendőnec előtte, az nap melyen az Angyalok prędicallottanak ezkeppen. Ime nagy őrőmet hyrdetűnk ti nektek, mert ſűletet ez nap ty nektek űduezitőtők, ki az vr Chriſtus, Davidnac varoſaban. Lucę 2.

A PaPa Chriſtvſanac: ved eſzedbe, ninchien napya, eztendeiie, űde ye, nynczen allattia itt ez főldőn, hanem őrőktőlfogua vagion, nem ſent lelectől fogantatott, ſem ſűz Mariatol ſűletett, h anem a mint ő mongia az Istennec allattiabol, ſemelyből: Mert mindeniket mongia. Ez Maſodic: Ihol az arya Istennec Chriſtuſa, Ihol az PAPA Chriſtuſais.

3 Harmadzor. Ez ami Chriſtuſunc, kiről az Apoſtoloc prędicallottac, neuekedett, űdeiiebe, bőlchieſegebe, meg kenettetet ſent lelekkel nem mertek ſerint hanem tellieskeppen, faradozott, viaskodott az Pokolbeli őrdőg ellen, ehſegett es ſomyusagot ſenuedett, alvtt, meg holt, feltamadott menybe ment, amint az te Apoſtoli Credod te neked meg mutattya.

A PaPa

A Papa Chriſtuſa, ſem neuekedet ideiebe, ſem tudomaniaba, nem faradozot, nem ſenuedet, meg nem holt, fel nem tamadot, menyekben nē ment, Mert ez halhatatlan, Azon Isten, mindenkeppen egyenlő az ő attyaual, ſenuetheterlen, es lathatatlan. Ez harmadic.

4 Negyedſer, Ez â mi Chriſtuſunc, Az Atya Istentől adattot, es ſe reztetett nekűnc, hogy mi vrunc legyen, mikeppen vallyuc a Credoba. Es Ieſus Chriſtusba mi vrunkban &c: Auagy amint ſent Peter Actor. 2. mongya, fecit eum Chriſtum & dominum, Chriſtuſſa es vrra tőtte, meg kenetette, hogy fő Piſpőkűnc legyen es minden birodalmat alaia vetett. Es ez lőtt aſſonyallatbol, mint ſent pal Gala. 4. meg magyarazza, es ſent Peter hirdette elő predicatioiaba, es ennec neuebe czodat tőt, Es nyluan mondgya hogy azert atta a ſent lelket hogy az igeretet be tellyeſiczie, es ő altala, az aldaſt meg nyeriűc. Ez negyedſer az attya Istennec Chriſtuſa.

A Papac ez ellen vagyon, mert ő neki az Chriſtus az attya Istentől, nem ſereztetett, mert azt enekli az Miſeben, Az Apoſtoli Credot ki vetuen az kereſztieni gyűlekezetből, maſt vitt be az ellen valot, genitum non factum. Az natuſt ki vonatta, es azt tőtte heliebe, Incarnatus eſt, Az Antichriſtus talalmania am ez. Igen mondhattyuc venit in carnem, de iuſſunc rea czyac magyarazni, meg ertyűc, ha igaz auagy nem.

őtődic kűlőmbſeg az Ieſus Chriſtuſrol, melyben mint egy tablaban meg lattatic az tudomannac kűlőmblege, mert â Prophetac es Apoſtoloc az meg feſűlt Ieſus Chriſtuſrol teſnec tanubizonſagot, kiről ſent Paliſ 1. Cor. 3 Azt mongya, en ſemmit vgymond, dragabnac nem alitoc predicallani Az IESVS CHRISTVSNAL, annal penig a ki meg feſitetőtt.

A Papa es az ő kőuetőie kűlőmbet predicaltanac az ſenuedhetetlen Chriſtuſt, ki a mi bűneinkert meg nem feſűlt, mert az ő őrőcke valo Chriſtuſoc ſenuedhetetlen es ſemmi effele hozza nem ferhet.

6. Hatodſor. ſent Peter maſodic leuelenec 2. reſebe eretnekſegnec es el veſendő rettenetes teuelgeſnec mongya, Latode mit akar az Papa be hozni. Leznec affelec kic az vr Ieſuſt meg tagadgyac ki az ő vereuel, valtot meg. Ideie leſen hogy meg magyarazom hogy tiſenket ſaz eztendeig kellet duralni az Papa tudomanianac.

Az Pa

A Papa Christussa ki allatbol vagyon, ninczen vęre mikor az iras azt mongya, sanguine suo, redemit Deus mũdum, Nem communicatione idiomatum kel azt erteni.

7. Szent Ianos, 1. leuelenec, 5, es masodic leuelenec 1 reßeben, Az Antichristusnac bizonios beliegenec neuezi, á ki tagadgya hogy a Christus testbe nem iůt, az az, vagy á test elõt, vagy test kiuůl. De a Papa Christusa test kiuůl iůt nem testbe, mert azt mondgya hogy az elõt volt Meg lathat az attyac irasaba, ennec menni sok glossaia vagyon, Azon ß. Ianos, hazugnac mongya azt lenni, valaki az Iesus Christus letęt meg tagadgya. Az Iesus neu, az ßůletet gyermeknec adattatec, mert azt monda az Angyal felõle, Matthei. 1. Saluabit populum suum a peccatis eorum.

A Papa Christusa ez ellen vagyon, mert az Iesus neki nem Christus, hanem á Iesus iõtt az Christus melle, es az czí alta az emberi termezetet melleye, hogy mikor imez meg holt, amaz nem holt, es mint ßent Agoston mongya, totus in cœlo, totus in inferno. No rõuideden elõ ßamlaloc mint egy tablaba ezeket, hogy te meg essmerhessed az te Christusodat.

Ezt meg kel immar bizonitanunc, hogy ez á ßent Ianosnac igeie, az az, Christussa, mert azt mongya Euangeliomanac hußadic reßeben, hogy az Iesus Istennec fia Christus legyen, es ezt hiuen az õrõc elettet vegyũc.

Touabba á hol az Prophetac a Messias felõl ßoltanac, az vy teremtesnec czelekedetit ertettec kiknec az Christusba kellet be tellyessedniec.

Moses első könyuõnec. 3.12.17: es hußonniolczadic reßeben meg vagyon irua, hogy az aßonialatnac magua megrontya. Abolitio mali, Iegezdmeg az aldomasnac meg adasa mikor az aßonyallatnac maguaba, minden nemzeteket meg aldatnac, mint az attya Isten Abrahamnac igere. Meg magyarazza ezt az Istennec ßent lelke ßent Peter Apostol altal, amint iruan vagyon Actor. 3. Et omnes Prophetę á Samuel vsq, & qui deinceps locuti sunt, annunciauerunt &c. Meg iõuedõltec ez napokat. Ty vatroc, vgy mond az Propheraknac fiai az Testamentumnac mellyet az Isten a mi attyainknac rendele, mikor Abrahamnac ezt monda. Az te magodban aldatnac meg minden nemßetlegec &c. Vobis Deus sulcitans filium suum misit, Lato: hogy az Prophetac az iůuendõrõl, ßent Peter kedig es a tõb Apostolocarrol az Christusrol ßoltanac, ki immar valoba meg adatott vala ßent Lukacz Actor: 1: Ennec czelekedetinec es tudomanianac kezdetit meg irta, mint meg rontotta az pokolbeli õrdõgnec hatalmat, rend ßerent ezent irtac az Euangelistakis De mẽnyũnc touab: Es: 35: reßebẽ kõnyuenec iõuẽdůl a Iesus Christusrol, vyonnan valo teremtesnec czelekedetirõl, Vedd eßedbe mit mond. Ackor vgymond á vakoknac meg nilatkoznac ßemek, es á siketeknek fülõc, ßent Mathe. 15: reßebe elõ hozza es azt bizonittya hogy mikor Christus vrunc ez vilagra iõtt, ackor telließedet be. Et accedentes ad eũ turbæ multę, habentes cęcos, claudos & curauit eos: Latodę mikeppen bizonittya ßent Mathe azt a mit Esaias Propheta iõuendůlt hogy be telließedet: Ezen ßent Mathe kõnyuenec 11: reßeben írta, hogy mikor keresztelõ ßent Ianos Christushoz küldõtte volna az õ tanituanit, meg kerdec hogyha õ volna az Messias, ezt monda nekic, Mennietec el es mongyatoc meg Ianosnac: A vakok latnac, A Santac Iarnac, á bęl Poklosoc meg tiztittatnac, az halottac fel tamadnac, &c. Mint ha azt monda na. Tugya á ti Mesteretec Ianos, mit iůuendõltec az Prophetac az Messias felõl ki legyen õ, mint kel meg esmerni, tudniillic, hogy mikor meg adatic az Istentõl, hogy ezec meg leßnec, miert hogy ezeket lattiatok, mongyatok meg neki.

Azon Esaias hatuanegyedic reßebe, mikor elõ hozza a mi vrunc Christus Iesust? az Męssiast, az õ orzagat, annac vyonnan teremteset ezeneket ßamlalya - Szent Lukacz 4. reßeben ezt irta, Euangeliomanac. Hogy mikor Christus vrunc be ment volna, az Nazaretbeli Scholaban, es ott kõnyuet kere, Esaias Propheta kõnyuęt adac kezeben es talala 61. rezere, el oluasuan, vißa ada vgy kezde predicallani monduan. Quia hodie impleta est hęc scriptura in auribus vestris. Ha ackor telließedet be, auagy Christus ßoua nem igaz, (Mely tauol legyen az hiuektõl gondolnies, nem hogy mondani) hat hogy ez elõt azt czelekette volna, Christus ellen valo, az Papa gondolattia. mert ha az elõt telließedet volna be, nem monta volna, hogy ez mai napon telließedet be, hat az irasra kel tekinteni.

Im latod hogy meg bizonitotam hogy az Christus Iesus aßonyallatnac magua, hogy ez altal aldatnac meg, es valamit Papa gondolt, az semmi. Mert á kit Isten mi nekũnc adot volt, es ez vilagon iart: Azt a Papa labayual meg nyomotta es el reitette. Es mast õrõktůlfogua valot hozot be, mostis mint á Sidoc variac, ezekis ßinte vgy variac mind Ceremonia

Cęremoniastul hogy valoba meg mutassak, hog sem Istenec sem Christusoc nem volt. Immar rend serent meg bysonitotuk, hogy a Papa magyarazattia hamis, Azert most legyen eleg.

XII. PREDICATIO.

Rend serent mint egy tablaba az tegnapi prędicatioba elő samlaltuk az atya Istennec Christusat melliet ő maga meg igirt volt, es az Apostoloc prędicallottanac, az Papanac az Antichristusnac kedig Christusat, az atya Istē nem igerte, sē Apostoloc nē prędicallottanac felőle.

Hogy ezt a kereztienec esekbe vegyek, es nemünemő emberi gondolatbol be hozott velekedesektűl meg tudgac valaztāi az Istēnec igeyt. Első Ellenkezes ebbe vala, Asonyalat magvabol, es Davidnac, Abrahamnac maguabol, igirtetek nekünk az Chrūs nē nemünemő alatbol. Masodic, Ez a mi Chrūsūc, az atya Istēnek aldott sēt fia, fogātatot sēt lelectől, sűletett Szűz Mariatol, Az Papaę kedig nem fogantatot sent lelectől, sem sűletett sűz Mariatol.

Az masodic rezeczkenec bisonitasaba kell elő ménűnc, no halgas rea. Nem mondattatott az mindēhato vristen teremtőnek miglen az vlagoslagbol kimutatta magat, teremtet menyet es földet lathato es lathatatlan allatokat ackor neueztetett teremtőnek· Masodzor, Abrahamnac, Isaaknac es Iacobnac Istenenek nem mondatot minec előtte azoc nem voltac. Mikor immar voltac, es az isten frigyet tőn velek, vg neueze magat, es monda, Abrahamnac, Isaacnac es Iacobnac Istene vagyoc en. Harmadzor nem neueze magat oly Istennek ki az Israęl nepet, az Egiptusbeli fogsagbol ki hozta uolna, mig ez chyelekedetet valoba meg nem miuele, ackor monda oztan En uagyoc az te vrad Istened, ki tegedet ki hoztalac Egiptusnac földeből, az solgalatnac hazabol. Exod. 20. Deuter: 5. &c.

Azonkeppen nem mondatott az mi vrunk Iesus Christusnac sent Atyanac miglen az ő aldott zent fiat az mi vrunk Iesus Chrűst nekűnc meg atta. Sőth incab az Sidoc karőlasnac uęlec, micor az mēnec földnec vrat Istēęt atyāac mōda. Amaz isten, kyről Moses solt tinektek kit ti Istenetek nek vallottac lenni, En atyam, Ioan: 10: Ez az vy Testamentumba gyacor helyen vadnac ez neuezetec. Benedictus deus et Pater domini nostri Iesu Christi. &c. őn nőn maga pedig Chrūs vrűkis ig sol Fel megyek az en atyamhoz es a ti atyatokhoz, az en Istenemhőz es az ti Istentekhőz. ioan: 20.

Hogy kedig ez igaz legyen ved elő a sent Mathe Euangeliomanac 1: es sent

es 5: Lukacznac masodic resset, es abbol bűűsegessen meg ertheted, Amit fogatz męhedbe, mit mond az Angyal? es a kit sűlz, vedd essedbe minemő kezdetet mutata: az conceptiot, hic paruulus filius Dei vocabitur, nē mongya hogy ez előt hiuattatot, hanem vocabitur iőuendőben, hic erit magnus, non erat, Es az Isten az ő attianac Dauidnac seket neki adgya hat az előt nem atta volt, Im mely igen nyluan predical az angyal erről, az Istennec fiarol az Iesus Christusrol.

Nem mongya hogy ez fiu az logosbol hozattatic, ki az Istennec allatyabol iőtt ki, őrőktűl fogua, es ez te benned emberi termezetet vessen fel. Es az Logos es az ember egy semely lessen, es mondatic Iesus Christusnac, nem mond illieneket hanem igy sol. fogadz mehedbe, fiat sűlz, Ismeg, A ki te tőled sűletetic auagy mint 5: Pal magarazza, Dauidnac maguabol ki hozattatot Acto: 13: Az Istennec fianac neueztetic, nem mas ezen kiuűl, Ez fiunac az Isten birodalmat ad, az ő attyanac Dauidnac seket, agya az az hogy az aniassentegyhaznac, passtora kőzbeiaroia es mindenbe gonduiselőie legyen.

Menniűnc touab. Ved ele sent Pal Predicatioiat, mellyet Galat: 4: előnkbe tamazt ezkeppen. Mikor vgymond, az időnec tellies volta el iőue, amint az attya Isten meg igerte vala, hogy az vtolso időben az Messiast meg adna, ackor vgymond, El erezte, ki boczata az ő fiat, hogy meg erczed miczoda fiu, factum ex muliere a ki asonyallatbol lőn, nem mongа hogy logosbol auag essentiabol, ha valami egyeb őrőktűl fogua valo fiu volt volna, meg monta volna sent Pal, De azt mongya hogy az ű-dő be tellieseduen, ki boczi ata, miczoda boczatas ez? Az igeret serent ualo meg adas, Mint Esaias monga, Gyermec sűlettetic es fiu adatic, Esaię 9 Itt sent Pal ki boczatasnac mondgya, hogy idő be teluen valoba meg atta Isten az ő fiat, es męg bizonitotta magat igaznac lenni az ő igiretibē De az Sophistaknac soc metaphisica ratioioc, az az, termezet főlőt valo okoc vagyon, mikor sent Pal azt mongya hog Isten ki boczata az ő fiat.

Ahol az iras ki boczatast mond, őc iras kiuől mas sarmazast hoznac be, Ved essedben mi legyen az ki boczatas minemű fiu legyen ez, Factum ex muliere, oly kőnnyen meg monthatta volna sent Pal genitum non factum, de miert nem magyarazza vgy, mert nem talallya az istennec igeiebe nyluan sol sent Pal mint kel az irast magyarazni·

Kī boczata. hat az előt mas fiu volt· Szent Ianosis ki boczatatot

 ha ő

hat ő az előttis volt, Christus urunc az ő tanituanirol azont mongya, Io an:20. Az mint engemet az en attyam boczyatot enis vgy boczatlac titeket, tahat őc az előttis voltanac: Ez am a dolog mikor az iraſt tetoua vonzuc es igaz foliaſat nem akariuk eſűnkbe venni. Az ki boczatas az Angyaltol meg magyaraztatic, mert nem egyeb, hanem az attya Iſten nec igeretinec be tellyeſsyteſſe, az Christus felől.

De hogy ezt iobban meg bizoniczyam, Immar à derec ſent irasbol ſo loc, es rend ſerint az Euangeliſtac es az Apoſtoloc iraſabol męgis elő ſamlalom, amenybe moſt lehet, hogy valoba meg laſſuc miczoda fiat magyaraz az Iſtennec igeie. Matt: 3.17. Mar: 1.9. Luc: 1.3:9. Es mikeppen eről ſent Ianos az ő Euangeliomanac elſő reſzeben tanoſagot ad, Az attya Iſten aianla az ő fiat, Ez az en ſerelmęs fiam, vgymond, ezt halgaſſatok, ſent Ianos azt mondgya felőle, En nem tudom vala ki volna, De az attya Iſten meg monda nekem, A kin a ſent lelket latod àz az en fiam: El menec hogy meg kereſtelliem hogy ki ielenteſſec Iſraelnec előtte,

Ved eſzedbe menyből az attya Iſtennec tanobizonſag tetęlet, ſent Ianoſnac vallaſſat es czelekedetęt, En azt hiſzem hogy ami ellenkedőinc meg önmagoc ſem vallyac hogy az őrőktűl fogua valo valo fiu kereſztelkedet volna meg. De itt ſent Ianos az lathato fiurol ſol, kin a ſent lelke latta kiuel meg aiandekoztatott, mint Pſalmo: 45. Hebreorum: 1. meg vagyon irua. Iſtenſege ſerint fele tarſai nem voltanac az Chriſtuſnac, mert Iſtennec vgy tőb fiai es volnanac az Chriſtuſnal.

Miczoda fele tarſai, meg mongya ſent Pal Hebreorum 2. holot teſtbe es verbe reſzeſűlt vęlec, &c: es ezt mutattya meg, nem tutta az Iſtennec lelke azt, amit azutan talaltac, Ez az en ſerelmes fiam, az az, Ez mellet az Iſtennec mas fiais vagyon, es az kettő egybe ſerkeztettet, &c: Nem tudot az Iſtennec gyűlekezeti ackor errűl ſemmit, mikor meg diczőite az ATTIA ISTEN az ő aldot ſent fiat, monda, Ez az en ſerelmes fiam: Matthei decimoſeptimo, Nem ſűkőlkődőt az Iſtenſeg ſerent valo fiu meg diczőitesnelkűl; Mert annelkűlis őrőcke valo diczőſeges ISTEN, Nem diczőitetic az meg, mert az őrőcke valo, kibe elnem vehecz, hozza ſem tehecz, hanem meg magyarazza hogy meg feniesedett orczaia. Oluaſd meg, es meg erted.

Szent Matthe tizenhatodic rezeben ezt iria. Mikor Christus vrunc

vrunk Cęſarea varos hataraba yarna, es meg kerdette volna tanitvanit, monduan: Quem me dicunt homines eſſe, filium illum hominis? Az az kinek mondnac engem lenny az emberek, amaz embernec fyat. Felelenek az tanituaniok es mondanac, nemelliek Illieſnec nemelliek Ieremiaſnac, nemelliek kereztelő Ianoſnac. &c. Ti kedig kinec mondotoc? felele Peter, te vagy a Christus az elő Iſtennec fya, azt Christus igazola es monda, nem à reſt ſem a ver ielentette azt te neked, hanem az en menyey ſent atyam &c. ved eſzedbe. Amaz lathatatlan maſodic ſemelről nem volt kerdes az vidoc közőt, hanem az lathato ember felől, arra vagyon a felelet. Tu es Christus filius dei viui. Michioda az Christus, aki meg kenetetet, az igaz Meſſias ki az attya Iſtentől el boczatatot az emberec valtſagara, Te vgymond, Christus, Ez az elő Iſtennec fia. Embernec fianac mondattic Annyaęrt. Mert ő Dauidnac maguabol volt es azert mondatic Abrahamnac es Dauidnac fianac: Iſtennec fianac mondattic az ő attyarol: Mierthogy az felſeges Iſtennec hatalmaſſaganac altala a ſűz Maria kőrniűl vetetet, Ez Iſtennec fianac nem mas fiu, mondattatic, hanem à ſűz Marianac magua. Ez czodalatos dolog hogy ſenki fiunac nem mondàttatic, akinec attya nynczen, maga az iras azt mongya, hogy az attya Iſtennec fia legyen az meg kenetet Ieſus, Ez az igaz vallas mellyre Christus az ő egyhazat epitette, erős kő ozlop ez, De el hattac ezt az Sophiſtac, mas kőſzalra, fiura epitettec ki nincz az irasba, tudni illic az Iſten igeieben, es azt hoztac be, hogy immar ezt magyaraz zuk. Te vagy Christus az elő Iſtennec fia &c: Hogy ez ember Ieſus Christuſt mondgyuc Iſtennec fiunac lenni, azt mondgyac hogy tőrőc hitt, De az hadiarion, meg lattya az vr Iſten męg, mellic az Tőrők hit, es iai leſzen az karomloknac.

Az Alkoranba, à Tőrőkőc Bibliaiaba, nem talalalod azt, hog Christus az elő Iſtennec fia legyen, Mely fogantatot ſent Lelektől es ſűletet ſűz Mariatol, ha az emberec męrges ſűből nem ſolnanac meg latnac könnyen miczoda kűlőmbſeg vagyon mi köztűnc es a tőrőkőc kőzőt, az vr Iſten meg boczaſſon nekic.

Egy kerdeſt vete Christus vrunc Matthei vigeſimo primo. Az Phariſęuſoc eleibe es monda, Az Czyalados ember el kűlde ſolgaiat az ő ſő leiebe, hogy meg laſſa mint miuelic a ſőlőt a kikre bizta vala, Azt mon-

azt mongya ott az iras hogy meg fogac es meg ölec azokat, kiket o-da boczata. Monda a chyalados ember, Ime az en egyetlen egy fyamat küldöm el: mondanac az myuesek. Iertec öllyukmeg, ez az örökös. Azt mongya az iras hogy eßekbę vęuek az Phariseusoc hogy ez pel-dat ö rolok monda, vallion s-kit öltek meg bezzeg nem az örökke valo fiut, mert az halhatatlan. Imitt kedig azt mongya, hogy az ö fiat öltek meg.

Mi dolog az? hogy semminek tartyuk az Christus erdemęt, hogy labunckal nyomoggyuk, semmit nem myuel, vgy mondnac, az ember Christus, hanem az öröcke valo fyu, maga az iras azt mongya hogy az Christus halala altal vagyon öröc eletönc, Es mi haßon vol-na Sent Palnac aianlasaban, a hol azt mondgya, Romanorum octauo hogy az Isten az ö tulaidon fianac nem keduezet, hanem mi eretünc minniaian halalra atta ötet. Christus vrunkis azt mongya, hogy az Isten az ü egyetlen egy fiat atta mi erettünc Ioannis tertio. De mind semmi am ez ö naloc, hanem a masodic ßemely az LOGOS az czyeleke det mindent a ki ebben vagyon.

Gongya volt, vagyonis az Atya Isténec az ö fyarol nyluan meg büntet, hogy ezt az ember IESVS CHRISTVST meg nem esme-riük, es ennec meltosagat nem vissellüc, söt most nehezen ßen uedgyüc.

Matthei. vicesimosecundo, kerde az Irastudokat Christus, ki fianac mondanac ötet lenni. felelenec, Dauid fyanac, monda nekic Iesus, hat miert mondgya ötet Dauid lelekben vranac monduan, Monda az vr az en vramnac &c. Vedd eßedbe. Leg elößör ez igekbe, hogy Chri-stus vrunc feddi az Sidoknac hamis velekedeseket, Mert holott az iras az Messiast Dauid fianac mongya lenni, es mint közönseggel velekedesec volt felöle, hogy kic Ioseph maguabol montac ßületetnec lenni. Azertis tamattac volt regen affele eretnekec, mint Carpocrates. mostis vadnac oly Poganoc, ezt mondotta meg, hogy meg esmeriec ö-tet, attya Istennec fyanac lenni, noha Marianac maguabol ßülettetet, de ö neki attya az mennec földnec Istene es teremtöie. Es latode. Ezt lelek ben monta Dauid, iöuendült erröl, hogy noha en Mariatol ßülette-tem, de azert Attya Istennec fya vagyoc, vra vagyoc Dauidnac, Mert en altalam veßi az öröc bodogsagot.

ül az en

Vl az en yóbom felöl.

Mert egyenlö hatalom adatot neki az ö attiatol menyen es föl-dön. Matthei vicesimooctauo. Vtanna veti, Quia filius hominis est. Ioa n:5: Ez volt az Christus felöl az kereßtiensegnec igaz ęrtelme, kiröl ßent Pal azt mondgya hogy az Sidoknac botrankozas, az Görögöknec bo-londsag. Mert ez az te hytednec menyey böltsesege, hogy az atya Isten az masodic vilagba ßerezte meg az te iduessegedet, kit elönkbe tamaßtot ßent Matthe hußonhettedic reßeben, mikor az Centurio illy en vallast tön az Iesus Christusrol. Vere hic homo filius Dei erat. Veßekedhettel vgyan az Sophistakbol, mert ök meg bizonithattyac hogy a ßamar repül, mert ö naloc az Abstractum, Concretum, Com municattio Idiomatum, mind be fedezi.

Az mi Christusunkal az iras igy nem czufolkodot, azert hagy beket nekiec, aly az ISTENNEC igeie melle, Vere Filius Dei erat ho-mo iste, &c.

Ezeket akaram ele ßamlalny, ez vtan az töb irasokrolis ßoloc, es vala hol Filiust talaloc elö hozom, ha öc mast iobbat hoznac elö örömest ta noloc.

XIII. PREDICATIO.

AZ mi Vrunc Iesus Christust, az attya Istennec elö ßent fiat, egyetlen egy termezet ßerint valo es ßerelmes ßent fiat meg magyaraztuk, ki fe-löl az ß, Prophetac iöuendültec, hog az atya Isten az ö igireti ßerét meg adga, Az Apostoloc kedig vgymint ki meg adatott, es nyluã meg bizo-nittatot, Predicallottac, hogy az kereßtienec abba hidgyenec es idue-zülyenec. Hogy kedig meg esmerhessed es valoba meg valaßthassad, az Papa az ö maradekiual egyetembe minemü Christust hyrdet, ki ellenke-dic az Atya Istennec Christussaual, halgas ide.

Ez, Attyamfia kereßtyen, oly együgyü, oly nyluan valo vilagos tudo many, hogy mindenkoron az Apostoloknac, ßaiokban forgot az meg fe ßült Iesus Chrũs, mindenüt predicallottac. Es oly hathato e tudomany, hogy egy prędicatioyara ßent Peternec harom ezer ember tęrt meg Acto rum. 2. Mellyet minekünkis eßünkbe kell vennünc, es errül elmelked-nünc. Mert bodog az a ki ebben meg nem botrankozic. Matthei 11. Az kic az ö meg rögzöt velekedesekbe vakmeröseggel oltalmazzak,

hamis

hamis tudomaniokat, es az meg feßült Christus kiuül, kit az Apostoloc prędicallottanac, mas Christust hoztac be az Istennec gyülekezeti be, nem az Istennec igeit kőuetic.

Mert lam nyluan vagyon az Credoba. Hißec es Iesus Christusba az ő egyetlen egy fiaban mi vrunkban, Mellic az egyetlen egy fiu? Az a ki fogantatot ßent lelektől, ßületet ßűz Mariatol &c. Vedd eßedbe, Nem attac az Apostoloc egyeb credot az Istennec nepenec eleiben Es ez igaz hit oly hathato, mint ßent Ianos mongya, hogy az attya Istennec termezet ßerint valo ßent fia az Christus Iesus minketis Isten fia iua valaßt, hatalmat ada, vgy mond ßent Ianos első reßeben, azoknac hogy Isten fiai lennenec, kic az ő neueben hißnec. Ha immat mi fogadot fiai vagyunc az Istennec, ez ember Iesus Christus altal. sockal inkab ő fia az CHRISTVS. Azert mondgya az iras, Ez az Istennec fia, hozzateßi valaßtasnac okaert, ille filius, mert ő egyetlen egy es termezet ßerint valo fiu, mi kedig ő altala fogadot fiac vagyunc.

Ha mi az mi atyainknac termezet ßerint valo fioc vagyunc, miert hogy ő tőlőc ßarmazunc mely dolog nincz az Istennec gonduiselesenelkül, mert Isten ad è vilagra ami ßüleinc altal. Mennyuel inkab ez ember Christus Iesus bizonnial es igazan mondattatic az attya Istennec fianac lenni, holot az ő ßületesebe senki nem czelekedett, hanem az Isten. Es mikeppen az első embert az fődből fel epittette az ő hatalmassaganac altal: Azonkeppen az menyei Adamot, hatalmassaganac ereienec altala meg ßenteluen, fel epituen a ßűznec meheben, fiat akart maganac teremteni, ßülni, epiteni, mely minden tanaczyanac, czelekedetinec tőkelletes rendelőie legyen, kiben az attya Isten győniőrkődgyec, ki altal mindenec ő neki keduessec legyenec, es mindeneket vyonnan teremezen, es az őrőc bodogsagra be fogadyon.

Nem ßolnec enni beßeddel erről, sem bantanam az kereßtieneket a sok bizonsagoknac elő ßamlalasaual mint eddig czelekettünc, De az regi kouaz es a meg rőgzőt velekedes a ki bennünc vagyon, ezt miueltetí hogy az nap feniessegebenis homaliosok vagyunc, es az igaz fondamentomtől el tauoztunc, az Gőrőg Philosophusoknac mi attoc, kik az Istennec igeit fel forgattac es vißa magyaraztac sok időtül fogua, Az nem hadgy mostis ennec igassagara mennünc.

Azert kell bőuebben ßolnom hogy ßent Pallal egyetemben az mi ßa

iunkba

ßaiunkba se forroggion amaz lathatatlan fiu, hanem az meg feßült Iesus Christus ki altal mindenec vadnac, mint ßent Pal ßol prima Corinthiorum octauo, Ebben vagyon az iduesseg, Es á te kezedből en nec fundamentomat semmikeppen ki nem hadgyad vonattatni, mint meg latod hogy mikor ezt el uegezzük, elő ßamlalom az bizonsagokat, mellyeckel bizonittyac az ISTEN FIANAC őrőcke valo voltat.

Szamlallyuc elő az bizonsagokat, mellyekbe az vr Iesus Christus előnkbe adatatic, magyaraztatic, es meg mutattatic, hog nem mas adatot kiben iduezülliünc, hanem az Nazaretbeli Iesus Actorum quarto. ßent Mathe irasabol elő ßamlalam. Immar ßent Mark lassuc mit mond, fő keppen tizennegyedic reßeben ott az fő Pap, mikor Christvs előt allana, es őttet vadolnac, esskűessel vgyan rea keßerite, hogy uallast tegyen maga felől, Adiuro te vt dicas nobis si tu es Christus filius Dei viui, Meg valla Christus es azt monda, En vagyoc, Meg lattyatoc az embernec fianac az ő diczősseget, ackor meg esmeritec hogy en vagyoc. Vedd eßedbe az kerdest, es az feleletet. Az fő Pap, miert kerdi, skit kerd. Azt kerdi a kit ßeneuel lat, az ember Iesus Christust, mint kerdi? eskűessel, arrol hogy ha ő az Messias, az elő Istennec fia, Arra felel Christus es azt mondgya, hogy en vagyoc: Nem mongya hogy en bennem vagon az, az Istennec belső igeie őrőktül fogua valo fia, auagy az en külső embersegemmel ößue czyatlatatot, auagy az masodic ßemely az Istensegbe ki fel vett az emberseget, hogy vgyan meg erczie mit mond, meg magyaraza hogy mikor az embernec fia eliő az kődbe meg esmeritec. Nagy dolog ez mint ßolt Christus vrunc, mind az Apostolockal, Sidockal, meit emlekezic mind az ó es vy Testamentum ő felőle, hogy egyßer ki nem monta á mit ezec forgatnac. Proprię Logos est filius Dei, Impropre filius hominis, Czac külsőkeppen viseli a fiusagot, auagy az Istennec fia en bennem vagyon, es az belől mindeneket czelekesic az emberseg emnec altala, a mint őc magyarazzak.

Holot pedig Christus egy igassag nyluan ßol, mindent niluan magyaraz es ki feiezi homalynelkül.

Mi attiamfiai kereßyenec elegedgyünc meg euel, mikeppen ő maga vallast teßen magafelől, es mint ielenti hogy ő legyen az elő Istennec fia.

Menn

Mennyünc touab es lassuc ß: Ianos irasatis, mert sókeppen ot vadnac
á bizonsagoc. Azt iria ß: Ianos 1. reßeben, hog Philep mikor az Messiast
meg esmerte volna, Nathanaeltis oda hiua, hog veleis meg esmertesse az
meg igert Messiast, hog oda iöue, Christus vrunc monda. Hic est verus
Israelita in quo dolus non est. Ez igaz Izraęl fia, nem rauaz, nem kepmuta
to, meg kerde Nathanaęl Christust. Honnet tudna, es esmerne ötet, meg
monda neki, Mikorá tűge fa alat valal, męg az előt lattalac, mindgya-
rast Mesternec monda, Ismere hogy Isten ötet küldötte, es hogy ő legen
az Messias ki meg tartya ötet, Vallast tőn az Christus felől, es monda,
Tu es filius Dei. Tu es rex Israęl, &c: Vallyon tudottę az Nathanael va-
lamit az masodic ßemely felől: az belső fiurol, ki az ember Iesus Christus
ba lakozic, es abba czelekeßic, Bizon semmit sem hallot, sem tudott. Egy
ügyűkeppen a kit lat, arrol ßol, az ember Iesus Christust vallya Istennec
fianac lenni, es abba az vallasba meg akar maradni es venni az őrőc bo-
dogsagot.

Az Istennec ßentinec nem volt egyeb vallásoc ennel, vgy ved eßedbe
A ßent vęn Iambor Simeon mikor a ßületet Iesust ölebe vette volna, Lu
cę: 2: monda, Erezd el vram a teßolgadat, mert meg latta ate iduezitő-
det &c, Nem ßegyenle az Iesusrol ezt mondani, ebbe ez hitbe mulęc ki
ez vilagbol, es byzonnial rezes lőn az őrőc bodogsagba. Azonkeppen
mies ez Iesus Christussal maradgyunc meg. Touab. Sz. Ianosnac 6. reße
be, Christus vrunc predicaluan az idueßegnec fondamentomarol, egy be
ßedbe kőti es azt monga, Ez vgymond az n attyamnac akarattya, ki en
gemet el boczatot, hogy minden a ki latta a fiut es hißen abban, el ne
veßen hanem őrőcke ellien, Vallyon mit mondnac itt az mi Sophistainc
videt filium, hißem vtanna veti, kiczoda az lhato fiu? Az ember Iesus
Christus, Ez mongya hogy az ő attyanac z akarattya hogy a ki őtet la
tya es ő benne hißen, őrőcke elien. Bezzg itt vagy Communicatio I-
diomatumra kell menni, vagy el nem mult előtte, hogy ket fiat ne czi-
nallion de ez meße vagyon, egy maßtol, mát az Euangelium az Alcoran
nal hogy őzze nem illic.

Touab: ß. Ianosnac. 9: reßebe, amaz vak on ßülettet eber, kit Chrűs meg go
gyta, vallast teßen hoga Iesus az Marianac fá, sárt czinala es meg ada
ßeme uilagat. Nem teczic ez vallas a ßerzets Sidoknac, ki atkozac kő-
zűlők eretre, mint mostis ezert ki attkozzac s ßamkive ic a kereßtiene
ket. Azonkőzbe talalkozzec az Christusra, ionda neki, hißę te az Isten

fiaba

ßaba monda, hog hog higec, ha ingyen sem esmerem. Mintha azt mon-
dana. A hitbe esmeretnec kel lenni, felele Chrűs vrunc neki móda, quę
vidisti & qui loquitur tecum ipse est. hißę elęg niluan valo vallas ez, So-
ha nę tudő hol keuáhatnal vilagosbat, nę mongya azt, hogy a ki ßemel-
nec egyessęgbe vagyon velem, az az Istennec fia, hané azt mongya, a kit
latz. Azt mongya az iras hog le borula es imada: Kit az Sophistac nem
engednec: Nem fog ő naloc Apo: 4: 5. A ki meg holt es fel tamadot azt
imagac, a barány a kinec a tißtesseg adátot azt imadgyac, De őc azt mőgac
hogimadni kell de az Istenseget: Erre hassonlatossagotis hoznac mint az
barsoni a kiralion vagő, tißtessęget teznec neki a barsonnyal egűt, Azon
keppen az ęberseget el nę kel valaßtani, de az Istenseganec kel tißtesseget
tęni Chrisostom mőga &c. niluan valo keppę vetkezet volna a ßegęi ę-
ber, nę iol imatta volna a Christust, ha vg vagő a mint ezec mőgac.

Ismeg Ioa. 11: reßebę mikor nag ßiuec ßakadua varnac vrűc Iesust, Martha
es Maria, hog az ő attyocfiat Lazart, fel tamaßtana halottaibol, ßolnac eg
massal, ot a tőb beßedi kőzőt vallast teßę Martha Chrűs vrűc felől, es est
mőga. En el hittę hog te vag a Chrűs, valliő tudottę Martha valamit a lat
thatatlá fiu, a masodic ßemely felől, az Istęsegbe, bizőy semit nę, ęlek ezetbe
se volt. A kit hazaba fogadot, az ęber Iesus Chrűst, kinec kőniőrgőr, hog a
tyafiat fel tamaßa, es halat ada neki hog meg halgatta es Lazart fel tamaß
tuá diczőitette. Tizedic reßebe, halgassuc ő magat a mi vrűc Iesus Chrűst
mit bizőit maga felől. Ti azt mőgatoc hog en karőlast zoltá, hog azt mőtá
Istenec fia vagoc. A Sidoc ebbe botrákoznac meg. hog Chrűs Istenec fia
nac őta magat: Ebbe botrákoznac mostis az irastudoc, De mit bizőita
Ha nę hißitec hog Istenec fia vagoc, higętec a czelekedetekert, mit legen
ez, meg magarazza masut ß. ánnos In hoc cognoscimus q. Deus in nobis
est, quia de spű suo dedit nobis. Mint vagő Chrűs az Istębe, es az Istę ő
bęne, Tudni illic hog Istę az ő lelket telließeggel neki atta, es a tellies Is-
tęseg lakic ő bęne. Io: 3. Col: 2: Nę hog egic ßemeli a masikba volna, ęberi
gondolat ez: Iobban meg magarazza Ioa: 17: Meg oluashatot a helyen
az igaz magarazatot.

Vegezetre Io: 20. be boronallia, ez az Euągeliű azert iratatot meg hog
higętec hog a Iesus legę a Chrűs az Istenec fia: a Iesus neu ackor adatot
mikor ßületet a Chrűs ánit teßę, mint meg kenetetet, mit meg hallod ez
vtá, ez a Iesus Chrűs kiről ß. Pal azt mőtha, 1 Tim: 2 Eg az Istę eg a kőzb-
beiaro az ember Iesus Christus el higűc hog Istennec fia legyen.

Acto 8: Az Istenec lelke Philepnec meg mutata hog a ßereczęi orßagbe
likiralne aßőnac komornikia az yton vagő, es eleibe kerűllien, úl vala

ő ſekerben, es Eſaias Propheta iraſanac ötuenharmadicreſet oluaſſa va la. Vittetec vgymond, mint az ioh az halalra, es az ő ſaiat fel nem nita az ötet Nyrő előt. Kerde Philep á Komornikot ertede az i raſt,azt monda hog nem erti,meg mőda neki hogá Nazaretbeli Ieſusrol ſolna kit a Sidoc artatlá meg öltenec,kit az atya Iſten az emberi nézetnec valtſagaçrt halalra adot,ezt mikor neki meg magárazta volna meg kerde, ha hiſie,ő azt felőle, hogy hiſi az Ieſus Chriſtuſt Iſtennec fianac lenni,&c.Laſd meg az iraſnac helyet.

Kiről magárazza az iras ezt, ki meg feſitettet ki meg holt,az,a kiről ezt magyarazza,az az Iſtennec fia, De az Papatul be hozatatot fiu nem ſen uedet, veret ſem ontotta, mert halhatatlan ,Azon iſten allattyaba,maſedic ſemely,ſenuedhetetlen lathatatlan, á mint öc ſolnac, nem predical arrol Philep, hanem olyrol ki minket vereuel meg valtot.

Azonkeppen ſent Pal mihelt meg nylec ſeme (a mint az hyſtoria mondgya Actorum 9:) be mene az Sidoc Scholaba, predicallani kezde es meg bizonita hogy az Nazaretbeli Ieſus az Iſtennec fia: Actor.18.Apolloſſnac azon vallaſſa vagyon.hogy az Ieſus volna az Chriſtus.

Summa. Az Apoſtoloknac tellyes iraſokbol meg teczic hogy öc egyeb Chriſtuſt nem tuttac predicallani hanem czac ezt,es ez volt az igazfundamentum mely altal üduözültec: Mint ſent Pal 1.Corinthio:3. mondgya,Fundamentum aliud nemo ponere poteſt &c. Vayha az minnen keuelſegünket,ęs elmenknéc fel fualkodaſat le üethetnöc,tehat az Iſtennec igeienec egygyüſſeget es vallaſſat eſünkbe vehetnöc. De had ſallion le czac a halog ſemünkről adaſſec a Dauid kőlcza kezünkbe,nitaſſec fel az Iſtennec könyue, meg latod attyamfia kereſtyen,Noha ſi dalmas erről ſolni,es mint az Purgatoriumoſoknak meg ſegyenitette az vr Iſten: Azonkeppen ezeketis meg ſegyeniti,Gyczd el varni,bar mondgyad ez vtan hogy Iſten az ő igeinec együgyő voltat meg oltalmazza, es meg mutattya hog ő neki egy, es termezet ſerent valo fia vagyon,hogy az lathatatlan Iſtenhez ez lathato fia altal mehetőnc,es valamit kerűnc ez altal meg adattatic.Ioan.14:16:

Touab kellene mennünk es töb iraſckatis meg kell magyaraznune De főkeppen ved eſedben 1. Cor. 15. hol azt mongia. Micor az orſagot az Iſtennec es az ű Atyanac meg aggia, accor az Fiues alaya uetettic, ha it emberſige ſerint uezi ez mondaſt, ahat az iſtennec emberſig ſerent valo fia vagion: Tauol legyen az, mert az kereztienecknec, Iſtennec

nec egy fianal töb ninczen. De ſ̧ent Pal azt mongya hogy alaia vettetic hogy Iſtennec tellies volta mg mutattaſſec.

Ezeckel moſt elegyedűnc meg, Ez vtan ualo prędicacioban el kezdem az bizonſagokat ſamlalni,kickel az Sophiſtac akariac az őrőcke valo fyut magiarazni,De nem vihetic az iraſt arra.Mert chyac az fiurol ſolki ſületet ſüz Mariatol az mi üdueſlegünkre,&c. Legyen eleg.

XIIII.PREDICACIO

VEGYŐC elő ſent Palnac az,Philippi varosbelieknec irt leuelénec 2. reſeben ualo tanitalat, mellyel az igaſſagnac ellékedői az őrőcke valo fiur magyarazzac,es hogy azon Iſten legyen ki az atya,bizonitani akariac, Laſſucmire akar tanitani.

Azon indulat legyen ti bennetec, mély volt Chriſtus Ieſusba,ki noha Iſtennec abrazatiaba volna,nem tarta ragadománnac, az ő Iſtennel valo egyenlőſeget, De önnönmagat meg üreſite, ſolgay abrazatot fel veuen,lőn mint egyeb emberek,es allapattiába talaltatec mint ember. Meg alâza magat engedelmes lőn mind halalig, mondom á kereztnec halalaig. Ennekokaert az Iſtenis fel magaztalta ütet,es neuet adot üneki , mely minden neunec felette vagyon: Hogy a Ieſus neuebe mind azoknac terdec meg haiollianac, kic menybe földön,es fold àlat uadnac. Es minden nieluek valliac, hogy Ieſus Chriſtus az vr az Attia Iſtennec diczőſſegere.

Summa

Ez igekbe ſent Pal inti az Philippivarosbeli kereſtieneket,hogy az megfeſült Ieſus Chriſtuſt es annac peldaiat kőueſſec alazatoſſagba- Es az minemű aiandeakockal őket meg latogatta az Iſten nem fel fualkodasbol, vetekedesből es magoc mutatalabol,hanem ſeretetből,Iſten tiſteſigere es epűletire ellyenec vele,

Szent Pal ſemitt,ſem maſut,a mint meg montam az fundamentomtul az

ſul az meg feßült Ieſus Chriſtuſtol el nem tauozic, ſem valamely öröktül fogua valo fyurol, ſem az atyahoz haſonlatos, auagaz ő Iſtenről nem ſol, hanem amint ſent Peter mondgya Actorum 2.&10: Az atya Iſten azt paranczolta az Apoſtoloknac, hogy az meg feßült Nazaretbeli Ieſusſnac bizonſagi legyenec, es annac neueben az bűnöknec boczyanattyat, es az örök eletet, hirdeſſec, kic egyebről nemis tuttac tanubizonſagot tenni, vedd eßedbe, Ez am az eletnec igeie, mellyről ſent Ianos bizonſagot teßen prima Ioannis primo Hog ſemeuel latta es kezeuel meg tapaß talta. Ez a hit mellyert Chriſtus meg holt, melybe ami idueſſegűnc meg tökellettetet, Ezert ölec meg hogy az ember Ieſus Chriſtus Iſtennec fyanac monda magat. Ez a ki meg bizonittattot magas menyből, mikor az Iſten ötet fianac monda. Ez akinec vereuel az vy Teſtamentum bepeczeteltettet, es kiről azt monta ſent Ianos, hog az Chriſtus Ieſus vere tiz tit meg minket minden bűntől, Ez az kibe az vr Iſten az öröc bodogſagot helyhezteti, Ioannis ſeptimo. A ki en bennem hiſen, folyo viſec folynac ki annac haſabol, azt pedig monda a ſent lelekről &c: Ez az vallas es fundamentum melyre Chriſtus, az ő egyhazat, epitette, Es hogy vallaſt akar arrol tenni a ki ötet vallya, Ez á hit mel yről ſent Pal azt mondgya, Galatarum ſecundo hogy ő az Chriſtuſſ ol, fel feßitetet, kinek hitibe ęl, mely az iduezito hit, es hogy vgy ſerette, hogy magat erette atta. Nem tauozic el az fundamentum mellől ſent Pal, hogy meg bizonitaſſec pedig ez moſtan az tőb igeknec tanoſagit hatra hadgyuan czac ez igeket magyarazom meg rend ſerint.

Elſő: Mi legyen az Iſtennec abrazattyaban lenni,

Maſodic. Nem tarta ragadomannac Iſtenhez valo egyenlőſſeget.

Harmadic. magat meg üreſituen, ſolgai abrazatot vęn fel,

Itt de vnione hypoſtatica kell ſolnom. Azert rea halgas Attyamfia kereßtyen, es az egez derec ſent irasbol meg ertheted az te Chriſtuſodat.

AZ ELSŐRŐL

Nemellyec az Doctorok közzűl, ez igeket ki mikor Iſtennec abrazattyaban volna, igy magyarazzac, mely Chriſtus mikor termezet ſerint valo Iſten volna, nemellyec pedig, mikor öröktűlfogua valo fyu volna, azatyanac allattyabol ſületetet es atyahoz haſőlatos auag egélő Iſtő.

Bizony keuannunc kellene itt hogy ſent Pal őmaga hallana effele magyarazatokat, mert ő ſoha ingyen ſem gondolkodot erről, ſem ſolt ez

kep

ezkeppen, De noha ő maga tauol vagyon, azert iraſa itt vagyon ő pedig nem ellenkezyk ſoholt az egez derek ſent iraſtal ſem egieb magárazatokat nem teßő, hanem chyac az prophetakra viſen.

Miczoda az iſtennec abrazattia? Rakua az iras euel, valahol az ő teſt amentumba az iőuendő Chriſtuſnac abrazattyat magyarazzak az prophetac, valahol az atya Iſtennec igiretit az Meſſias felől yelentyk, azt aggyac előnkben: vgy ved eßedbe olua ſd meg: Exo. 3.20 Pſal 16 Eſai: 6. Ezeh. 1, 10. es ezec mellet ſantalá helyeket talalz hol az abrázat, a forma, fedel alat abraztatyk. 2 Corinth. 4. El vetetet immar az fedel, hogy az atya Iſtennec abrazattya valoba az Ieſus Chriſtuſba meg latteſſek, vgy magyaraztac az Prophetac, zent Palis Coloſs: 1. ezt az ember Ieſus Chriſtuſt az lathatatlan Iſtennec lathato kepenec mőgya, mít itt Iſtennek formaianac, mert a mi meg abraztatyk az formaban őt tetyk es az kepről es az forma es abrazat mutattatyk meg, mint az peczetet mikor az vyuſra nyomyac, azt latod meg a vynzban, ved el chyak gondolatodat az iras kyuűl valo Iſtenecről, es fordicz ſemedet az egy Atya Iſtenre, es a Chriſtuſra, meg ęrted az igaſſagot.

Az Chriſtus az Iſtennec formaiaba uala.

az az mintaz Sidoknac irt leuelenec első reßebő magyarazza az atya Iſtennec mivoltanac, avagy termezetinek ky feyezet belyege, hogy te latuan az Ember Ieſus Chriſtuſt, az atya iſtent ő magat laſſad, mind en termezetybe, mi voltaban valami ő mind ot talalod meg. Mint Chriſtus vrunk ő maga monta. Ioan. 5. 10 es 14 Philep a ki engemet lat az en Atyámat lattya, ötődic rezeben az Sidocnac ezt monda ti azzal, kęrkettek, hogy egi iſtenetek vagion, Sed non vidiſtis ſpeciem eius Mert a kit az el bochiatot, annac ſauat be nem veſitek.

A forma a myből formaltattot, annac abrazattyat aggia előnkbe. Azonkeppen az lathatatlan atya Iſtennec lathato kepe az Ieſus chrűs Mert bator ez Gőrőg iget hyparchon vegied Subſtantialiter, de ugán az ember Ieſus Chriſtus az, ő vagyon az Iſtennec formaiaban. Nomoſt nem akaroc erről bőueb beßeddel ſolnom, mert tuggyatok mikor az Angyaloc abrazattyat magyaraztam, mit ſoltam. Nem illic am ez mondas az atya iſtenhez, ſem a mint ők mongiak az öröcke valo fyuhoz, azon iſten, azon iſtennec formaiaban nem lehet. De ſent Pal azt mongia az Chriſtuſrol hog az Iſtennec formaiaba vala, az az ebben abraztatyk es eſmertetik valoba meg az Iſten, ha vgy veßed hog

az iſtennec

az Istennec formaiaba volt, az az, azon Isten ki az attya, hat ki formaiaba volt. Itt mindgyart az Valentinus eretnekſege leſen. Mert ez nem illic az attya Istenhez, hanem az ember Ieſus Chriſtuſhoz ki mondatic az Istennec kepere es haſſonlatoſſagara teremtetnec lenni. Ez a forma eleg edgyel meg vele. Erted hogy mikor ſent Pal magyarazza az ember Ieſus Chriſtuſt a formaba nem mond maſodic ſemelt az haromſagba, ſem örö cke valo fiu Istent, hanem az meg feſült Ieſus Chriſtuſt. Mennyünc az maſodic reſre.

AZ MASODIC.

Qui cum eſſet in forma Dei, &c. Itt a Görögbe Hyparchon vagyon 1. Cor: 8. pedig. Qui cum eſſet diues pro nobis pauper factus eſt. on vagyon, de mind egyet tezen. ki mikor valoba kazdag volna, az az, mint maſut ſent Pal magyarazza Colo: 2. hogy az tellies Istenſeg es annac formaba valoba benne lakozic, nem mint az regi abrazatokba ielentettet arniekok alat, hanem valoba.

Ragadomannac nem alita Istenhez ualo egyenlöſſeget.

Miczoda az? azę, hog azö Istē ki az attya, nē lehet az mert ſ. Pal azt mögai Cor: 8. vnus Deus Pater, & vnus dnūs Ieſus Chrūs, ki altal mindenec vyonnan teremtetenec.

Ezt Chriſtus vrunk Ioan: 5. ömagais meg magyarazza minemü egyenlöſſege legyen neki az atyaual, mikor az Iraſtudoc karomliac vala hog magat egyenlöę tötte Istenhez, azt monda nekic, az en atyam mind eddig czelekedic, enis ö vele. Ge: 2. mikor az menyet es földet teremtette volna, meg nyugot minden czelekedetitül: Mas czelekedet hat ez, az teremtet allatoknac meg tartaſa, fel epiteſſe, kit az Pokolbeli ördög el rontot vala: Ezektül nem ſünt meg az attya Isten, hanem az ö fia altal czelekedi, Minden hatalmat, itiletet, halotaknac fel tamaztaſat, bünnec boczanattyanac adaſſat, az fiunac, adot hogy tiſteltesſec az fyues mint az Attya. Ioan, 17, Ez az egyenlöſeg, kiuel az Ieſus Chriſtus meg aiandekozta tot hatalmaſſagal es hogy meg bekelteſſen az Istennel. Col: 2. Eph: 1. hog mindeneket az ö labai ala vetett, fel emelte minden hatalmaſſagoknac felette, hogy mindeneknec vra legyen. Eznem illic az attyanac Istenſegehez, Mert ſent Pal azt mongya Ro. 11 Ki adot valamit neki, tökelletes bölczeſſeg, ſentſeg, az Atya Isten. ki ömagatul valo, ſenkitöl ſemmit nem vöt, ſemmi ſükölködeſe nincz, hog mi velünc mindent közölheſſen, ken czit, az ö aldot ſent fyanac az vr Ieſus Chriſtuſnac, agya, hog ö töle reanc follyanac ad Titum. 3.

Az Por

Az Prophetakis meg magyaraztac ez egyenlöſſeget, mert Daniel 5, reſeben azt mongya, Hog az vtolſo idöbe latam hogy az embernec fia el iö, es kiraly birodalom adatot neki. Rom. 1, Ki hatalommal meg bizonitatot Istennec fianac lenni. Ieremias Propheta, mikor vigaſtallya az ania ſentegyhazat azt mondgya, Kiczoda az a ki ſinte melleie megyen az Istennec, Zach. 13. Te fegyuer tamadgy fel az ferfiura, ki hozzam egyenlö mert az gyalazatoc altal, kel hiueinec eletet adni. Mikor ollyan vala az ember Ieſus Chriſtus a ki az attya Istennec formaiaban vala, mindenteremtet allatoknac felette fel emeltetet vala, mint ſent Peter mondgya, hogy az Isten ötet vrra es Chriſtuſa tötte.

Ezt az egyenlöſſeget nem ragada maganac, nem ele vgy vele mint kegyetlen, hanem mikeppen atta vala neki az attya. mert a ki ragad, hatarabol ki megyen, nem czelekedic igaſſag ſerint, de ez Chriſtus igaſſag ſerint czelekedet, es a mint ſent Pal mongya, Philip: 2: Mindenekbe meg al azta magat, es igaſſag leuen az töruent be tölte, es ſent attyanac akarattya ſerent ſenuede. Söt mikor kirallya akarac tenni, nem ragada maganac, hanem el męne elötte Ioan: 6 mert meg eſmere hogy az ö attya nem arra boczata volna? Mikor az Sidokat az kerbe egy ſoual el vezhetne, hataraba tarta magat: Ioan: 18. Es azt monda hogy el iöt volna az ora. Ittis vedd eſedbe mi legyen az Chriſtuſnac Istennel egyenlö volta, hogy mas Istent ne czinaly:

Röuideden mit akar ſent Pal? Imez ket dolgot forgattya: Ti Philip piuarosbeliec, El hittetec magatokat, De peldatoc legyen az vr Ieſus Chriſtus, Ez mikor Istennec abrazatryaba vala az attya Istennec aldot ſent fia vala, es az tellyes Istenſeg benne lakoznec, annac bellyege vala, nem ęle euuel ragadomankeppen, nem igaſſag kiuöl, hanem meg alaza magat, ſolgay abrazatot ven fel, az az mindeneknec ſolgala, vgy viſele magat mint ha mindeneknęl alab valo volna Eſa. 53, es mint az iras, ta nobizonſagot tezen felöle pſal: 22. Vermis ſum & non homo. En vgymond, fęreg vagyoc es nem ember, mindeneknec ſolgala mint ö maga mondgya, Matthei 20. nem azert iöt az embernec fia hogy magat ſolgaltaſſa, hanem hogy ö ſolgallyon egyebeknec, es mint a vęg vaczaran, Ioan 13. En meſtertec leuen ſolgaloc tinektec peldat aduan.

AZ HAR-

AZ HARMADIC.

Magâ uiſelesebe talaltatec mint ember.

az az, Iſten fya leuen fel epittetet mindẽ bölczeſſeggel,Im erted ſent Pal beſedenec igaz ertelmet,hogy itt ne gondolkodgyal az ket termezetrõl, allatrol,hogi ezt kedig meg erczed,ved eſedbe,es az a harmadic tanoſag.

A mint hallad a Sophiſtac ezt vgy magyarazzac Iſten formaiaban le uen,ſolgaii abrazatot vön, az az, Az öröcke valo fiu meg teſteſüle,es ez kettõ egy ſemelye lün az termezeteknec egybe ſerkezteſeuel, kęt ſemel de nem kettõ, hanem vnita eſt,az az, meg egyeſlült,Ez magyarazat nem igaz,Mert nem mongya ſent Pal. Qui cum eſſet forma Deus, hogy az mas Iſten lõt volna,nem vgy ſol , hanem in forma Dei mely ember Ie ſusChriſtus Iſtennecformaiaba vala, az az, Az Iſtenſeg valoba benne lakic vala, nem mongya ęqualis Deus, de ęqualis Deo, nem kel azigebõl azt harogatni a ki az irasba nynczen.

Vallaſt teſen à közöt a kihez haſonlo,ha egyenlõ es haſonlatos, hat nem vgyan azon Iſten,mert a ki azon, nem lehet abba haſſonlatoſſag. Nam ęqualitas eſt inter duos, mert az egyenlõſeg kettõ közöt vagyon.

Tovabba. Azon Iſten, meg nem üreſiti magat,mert azt mongya,Ma la.3. Deus ſum & non mutor, nem illic ez az Iſtenhez,meg ſem feſitettic meg ſem hal, kiröl ſent Pal mongya,hogy az kereztnec halaláig meg ü reſite magat, ez mondaſoc mind az ember Ieſus Chriſtuſrol vadnac à ki fogantatot ſent Lelektül,es ſülettet ſüz Mariatol,es meg feſittetet,mint á Credo tartya.Im hallod miczoda Chriſtuſrol, minemü ęqualitaſrol, miczoda meg üreſiteſröl,alazatoſagrol,fel magaſtalaſrol ſol ſent Pal, mind ezec az Ieſus Chriſtuſrol az mi iduezitönkröl bizonitathac maſra nem viheted, hanem ha az Apoſtoli credo ellen tęſi magyarazatot. Sem mi hat az vnio hypoſtatica,mert ez czyatot az Iſtennec igeie nem mutattya, es mint hogy el fogyatkozot az czyat kiuel az kenieczes czatlottac vala az Chriſtus teſtet,ezis el fogy, mert az Scholaſticus Doctoroc talal tac az iraſt meg hamiſituan hoztac be, hogy pedig meg bizonitaſſec hog nem oda valo, ved eſedbe,mert valamit te kerez az te iducſsegedre,ez meg feſülť Ieſus Chriſtusba talalod meg. Azt âkaródę hogy az pokol meg rontaſſęc,azt az ember Ieſus Chriſtusba talalod meg,mert meg vagyon irua. Gene:3:1.Ioan,3.hogy az ronttya meg a kegyo feyt,az ördõg nec hatalmat. Erröl mongya ſent Pal Rom.3.hogy az ö vere altal bekel

tetet

tetet meg az Iſtennel. Ez Chriſtus mellet ontottac ki a ſentec az ö vereket,miert hogy az ö vereuel meg ſentelte öket, hogy az ki ö eretec meg öletetet,fel tamadot. hittec hogy öketis fel tamaſtya, Es az attya Iſtennecio akarattya ebben tökelletet meg.

Mit tęz hat azczattal, kin az te ſiued es lelked meg nem nyughatic, Ne mond immar azt hogy tagadgyuc à Chriſtuſnac Iſtenſeget. Ez ſület ett gyermeket mondom en Iſtennek, Emanuelnec, A kit ſent Ianos bizony Iſtennec es oröc eletnec mond, Ez vtan meg latod az vr Iſtennec ſegitſegebõl, hogy külömben adom elõ az Ieſus Chriſtuſrol valo igaz tudomant, hogy nem mint ök magyarazzac, az ö maſodic ſemelyeket a ſent haromſagban. Legyen eleg.

XV. PREDICACIO

Szent Pal Apoſto'nac Co': 1.reſebõl vegyünc tanoſagot,ezkeppen ſol.

Halakat àdgunc az Iſtennec es az Atyanac, ki meltocka tõt minket az ſentec örökſegenec reſzeſüleſere az uilagoſſagban ki meg mentet minket a ſetetſegnec hatalmaſſagabol, es altal vît az öſzerelmes fyanac orſzagaban , kiben uagyon ualtſagunc az ö vere altal bũneinknec boczanattya, ki àz lathatatlan Iſten nec kępe, minden teremtet allatnac elſöſzülötte, mert ö altala teremtettenec mindenec, melliec menyben es ez földön uadnac lath atoc es lathatatlanoc.

Summa.

Szent Pal ez igekbe inti az kereſztyeneket halaadaſra, meg tanittia öket kince adgyanac halat,az attya Iſtennec,okat meg mongya,miert,az el vöt iokert, Miczoda iokat ſamlal elõ, hogy az vr Iſten az örök eletre valaſtotta öket. es hogy örököſſe tötte.es az ſetetſegbõl ki vonta es ſerelmes fianac orzagaba vitte.

Hogy valoba meg eſmerheſſec ez Iſten fiat az Coloſsabelick meg magarrazza,es azt mongya, hogy az lathatatlan Iſtennec kępe,mind az igec knec rendibe meg mondoc,Es ez volt az Atya Iſtennec el vegezett akarattya es tanaczya hogy az tellies Iſtenſegö benne lakozzęk hogy ö alla tala bekelteſſenec meg. Im erted mint magyaraza ſent Pal az Ieſus Chri ſtuſt.

Ez ige-

Ez igeket az ellenkező Atyaffyak arra uonzac, hogy meg byzonicz ak innet, hogy az Iesus Christus az atya Istennec öröktülfogua valo fya legyen, ollian teremtő azon termeſető es allatu. De mely igen nem illenec, az igek oda, es nem azt magyarazzac meg kell bizonitanom, hogi itt ſent Pal nem mas Christuſt prędical, hanem az meg feſült Iesus Christuſt, ki ſent lelectől fogantatot es ſűz Mariatol ſűletett. Az mint mondam előſer inti őket az halaadaſra, annac okat adgia, es vgy ſal az Christuſra. Mies chyac rőuidedęn azon rendel ſolliunc.

Halakat advan a~ Istennec &c. Az halaadas nem egyeb, hanem az Istennec el vőt iouait meg eſmerni tizta ſiuel őtęt es leleckel fel magaztalni, esezt uallani hogy erdeműnknek felette irgálmaſſagbol czyelket te mi velűnk. vegyec eſzebe az kereztyenęk hogy minden iouokat meg eſmeriek es halakat adgianac. De amaz harmas Istenekę egy alatban, ki Atya, Fiu, es ſent lilec, harom ſemelben. Nem tutta ſent Pal azt, nem talalod azt meg áBibliaban, hanem Papa magyarazta es faragta ſent Pal ellen. Deus, et pater Domini noſtri Ieſu Chriſti. az iſten es az mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac atya: vedd eſzebe hogy az Istenſegnec keſdetit nem az atya kiuűl, hanem az atyaban helhezteti. Ez am egyk czjckel hogy kőſönſeges iſtenſeget czinalnac, hogy ez harom kivűl ualami negyedic legyen, kibe az harmat meg talaliad. Honnet vettec ezt? es mi adott ok ot ez hamis magyarazatra ſent Pal tanitaſſa ellen, es hogy az mi vrunk Ieſus Christuſt az ő magyarazattiat, es Apoſtoli Credot el hattac? hog hog? Mert Christus vrunk mint Ioan: 8. iruan vagion, mikor a Sidokkal vętekednęc es azoc kerkednenek hogy mi nekűnk egy Iſtenűnk vagion, mint Moyſes tanit: Deut: 6: Audi Iſraęl Dominus Deus tuus Deus vnus eſt. Hald meg Iſraęl az te vrad Iſtened, egy iſten: Meg monda Christus vrunc. Az az iſten kit ty Iſtenteknek mondotoc lenni, en atyam'Innet vagion az teuelgeſnec fondamentoma, a kitt iſten nekűnk ſentelt, azt el hattak. mert az Credobanis azt mongiuk, Hiſek egi Iſtenbe mindéhato Atiaban: &c: Ezt el hattac es azt mongiac, hog mikor az iras egi iſtent neuez, azon ęrti az Iſteni termeſetet, kiben vagion az atia fiu es ſent lelek, harom egi, es egi harom. Kűlőmb az ſemeli az allatnal de az allat egy. vedd eſzebe, Nem kel az kereztiennek czufolkodni noha az iras ſol AZ ATYAROL FIVROL es ZENT LELEKRőL de ſoha ez harombol egyet nem czinal ſemaz egyből harmat, hanem mindenkor valáztaſſal ſol az CHIELEKEDETEC rendiben

mimodon

Mimodon? az atyat az iſtenſegnec kutfeiinec mongya lenni, nem mutat az atya kiuűl mas iſtenſeget, melybe az atya, fyu, es zent Lelec volna, hanem az atya iſtent veti kutfőűl. Minekűnk kedig vgy mond 1. Corinth. 8. Egy Iſtenűnk vagion, Deus Pater ex qvo OMNIA: et Vnus Dominus Ieſus Chriſtus Per quem omnia. Latodę minemű valaztaſt teſen. Christus vrunkis pedig ig ſol. Ego non ſum ſolus, ſed Pater mecum eſt. Ioan. 8: Valaztaſt tezenaz iras az atya iſten között, es az ő aldott ſent fya között, nem zurya őzue, azert mongya zent Pal ittis Halakat aduan az Iſtennec, hog meg mutaſſa ki legyen az atya iſten: mi keppen Christus az ő menyei ſent atianac halakat adot es meg eſmerte, hog mindeneket tőle vőt. No lezen meg erre időnk, mert az bőtű ki vűl nem tanozom: Mikor meg magyarazzvk az haromſagot, az egy mint legien az haromban, es Faciamus hominem, mint ha azt mondana hogy ott az iſtenſegről ſolna, maga az teremteſnec mogyarol ſol, es erről erős paranczolatunk vagyon, hogy micor az iſten felől akarunc ſolni, az iraſt kel forgatnunc, akkoris mikor byſonitani akarunk felőle, De ez moſt hadyaryon. Es laſſuk meg, miert ad halakat az iſtennek.

Hogy meltocka tőt titeket áſſentek örökſegenek reſſeſűleſere az velagoſſagban.

Leg előſer vety miert kel az kereztieneknek halat adni. mint Eph. 1. Hogy az Christus altal vagyunk valaztatuan. Latodę mely ſępen magyarazza meg ſ: Pal, In ſorte Sanctorum in lumine, az a ſors az kyt neked oztnak, hogy vgyan tyed te örökſiged, the read nęz, te birtokodban vagyon, oſlaſba iutot neked. mert a kię az örökſeg, oztozo tarsnagy auual, az atya Iſtennec örökőſſe az Christus, te kedig vęr ſerint valo atyaffya vagy, ugy gondolkodgyal felőle atyamffya kereztien. Nag volna az te melkoſagod. Cohęredes Chriſti, Rom. 8. Szinte olyan igen meg adgyac a rezt mi nekűnk, mint az atya Iſten meg atta Christuſnac mert egy teſt es vęr velűnk, Mint Pſal. 16. halala orayan monda, mert yőuendőbe lelecben az Christus felől ott azt magyarazza, hogy meg turczia es ne borullyon az halalba, Pręclara hęreditas data eſt mihi &c. Sok kereztienecket akar en altalam az örök bodogſagra be fogadni. Az en ſorſom ſep kyes helyen eſett, uallion ſ-ki mondhattya meg ez örökſegnec nagy voltat, mint Eſaias Quinquageſimo tertio Capite. GENERATIONEM EIVS quis ennarrabit. Nem az örőctűl fogua

valo

valo ſületesrül ſol, ved elödben czac es lasd meg az irast, hogy ot az Propheta az Messiasnac öröcke valo ſületeserül, ſoha nem gondolkodot, &c:

No azert adgyunc halat, hogy az uilagossagba be vitá ſenteknec reſüleſeben, hogy az töb ſenteckel nekünkis reſünc leſen az öröc eletben, Ez elſö dolog kiert halakat kel adnunc. Masod, hogy az fötetſegeknec hatalmassagabol ki vont, vakok es haragnac fiai valanc. Ephe. 2. Iſten felöl ſemmit nem tuttunc. De most hozaia közel iarunc, mert be vitettetünc az ö ſerelmes fyanac orzagaban. A hol azt mondgya hogy az ſeretſegeknec hatalmassagabol ki vont, meg erczed hogy ez czelekedet az vy Testamentumbeli, melly az ö Töruenben meg igertetet volt az Messiasnac orzagá felöl, az Vy Testamentumban kedig meg tekellettetet. Hacbbe ketelkeddel oluasd meg: Esa. 11. Ieremie viceſimotertio. Ezechielis triceſimo ſeptimo. Pſalmo viceſimoprimo, keresd meg mind az Prophetac irasat. Valamely iras az Messias orzaga felöl vagyon abba egyebet nem talalſ, hanem hogy iöuendöre igertetett, kit az Angyal meg magyaraz Lucę: 1. mikor ezt mondgya, Et dabit illi deus ſedem Dauid patris ſui, & regnabit ſuper domum Iacob in ęternum &c. Es ne ki adgya az Iſten az ö atyanac Dauidnac ſeket, es vralkodic Iacobnac hazan öröcke &c: Innet vagyon hogy mikor kereſtelö ſent Ianos, Chriſtus vrunc ö maga es az Apoſtoloc el kezdettec predicatiokat, Azt mondottac, Regnum Dei ad vos peruenit, hogy meg mutassac minemö orſagot akar az Chriſtusnac ſerzeni az attya Iſten, az immar yelen vagyon, es eſek be vegyec hogy az Prophetiac be tellyesſettec. Mely igenieles orzag legyen ez, mely mindeneket felliül halad, Regnum dilectionis, ſeretetnec orſaga. nincz itt harag, veſedelem, hanem ſeretet. melybe az attya Iſten az ö ſeretetet ki ontotta, es valoba az ö fiaba minketis akar ſeretni, es az öröc bodogſagot meg adni, Ez ideig ket dologrol ſolanc, Miert kellyen meg eſmerni az Iſtent es halat adni. Immar az harmadikat lassuk mint magyarazza Sz. Pal az meg feſüult Ieſus Chrüſt.

Kibe ualtſagunc uagyon az ö verenec altala.

Ez beſedeknec kezdetibe ved eſedbe, mikeppen magyarazza ſ. Pal á Ieſus Chriſtuſt, annac vęręt, valtſagates az bünnec boczanattyat, helyheztety. Az öröcke valo Chriſtuſnac kit az attya Iſtennec allattyabol ki hoznac nincz vere, hat nyluan itt nem arrol akar ſent Pal ſolni hanem a kinec vere vagyon es ki ontotta, merth az magyarazatba

razatbá az ige helyheztetic, valtſagrol ſol, kit Matt: 20. meg magyaraz Filius hominis dabit animam ſuam redemptionem pro multis, ſent Pal 1. Tim: 2. Vnus Mediator homo Ieſus Chriſtus, qui dedit ſemetipſum precium redemptionis pro omnibus. Azonkeppen Rom: 3 az atya Iſten elönkbe helheztette az Ieſus Chriſtuſt, engeſtelöul az ö verenec altala valtſagrol, verröl emlekezic, miczoda az valtſag? Moſes, 3. könyuenec 25 26: reſeben meg magyarazza. A ki rabſagba vagon, köteles maſę, vagpen ſel, vagy adomannyal valtatic meg, es az ſabadſagra vgy hozattatic, Azt mongya ſ: Pal hogy az bünnec miata, rabſagra eſtünc volt, az ördög rabiay voltunk, mert mikeppen ſent Peter vallaſt teſen, á ki valaki ſolga ia annac kel ſolgalni, ahoz köteles: Bezzeg meg Chriſtus vrunkis azt mongya, mint Eſaias propheta iria, 43: ſolgaltattal en velem az te bünc idben, hogy valtſagunc legyen. Az valtſagnac arrat meg mongya mit adot ertünc, az ö veret ontotta ki mint 1. Pet: 1. Redempti eſtis non corruptibili auro vel argento, ſed precioſo ſanguine agni imaculati. 1. Cor: 6. ezent bizonittya Es mikeppen az ö Teſtamentumba az elſö ſülöteket meg kellet valtani: Azonkeppen az Chriſtus altal meg kellet valtatnunc, Vegyük eſünkbe hogy valtſagunc vagyon. Ezt bizonittya Chriſtus vrunc Matt: 26. Mar: 14. Lucę 22: 1: Cor: 11: Ez Pohar Vy Teſtamentum az en veremben mely ki ontatic bünötöknec boczanatyara, kit azert tarcziuk meg, hogy az botrankozaſra es karomlaſra ne menniünc, mint ha az külſö vęr nem haznalt volna, hanem hogy az mi Chriſtuſunk veret, eleg tetelet, labunc ala ne nyomodgyuc. Meg lattyac a kic az Chriſtus verere es emberſegere tamaztyac az valtſagot, hogy nem ertic, mert az nem eleg valaö nönmagaba. hanem az iras maſt mond, Elönkbe veti az meg feſüult Ieſus Chriſtvſt, ki te ereted verbe fertengött, Am azt kit az Apoſtoloc nem tanitottac meg nem talalod, de ezt az eletnec igeit vgyan kezeddel meg tapaſtalhatod, mint tiſztitotta meg az te bünc idet, mikeppen ſent Pal ſol Galatarum tertio Hog ſemünc elött feſitetet meg az Chriſtus: Bizonſagunk arrol ſent Pal, ki ittis ſol az IESVS CHRISTVS ROL ki fogantattot ſent Lelektöl es ſületet ſüz Mariatol. Es meg akaram magyarazni valtſagunknac arrat. Amiz LOGOSNAC nincz vere, hat Szenth PAL arro nem ſolt.

Ki az latathatlan Iſtennec kepe etc:

Az Logos kit hamiſſan magyaraznac az Iſtéſegbe maſodic ſemelinec

Nem

Nem kepe ſem tikőre az lathatatlan Iſtennec,mert egy allatban vagyő vele, es miert hogy azon Iſtenſegnec maſodic ſemelye, a mint őc mongyac, minthogy az attya lathatatlan az fyues lathatatlan, es mint az attya őrőktűlfogua vagyon,a fyues vg, De ſent Pal nekűnc magyarazuan az Chriſtuſt azt mongya,Ki az lathatatlan Iſtennec lathato kepe, azt latod kinec kepet mutattya a tikőrbeis azt latod, a kinec ſemelye abraztatic, ha lathatatlan a fiu, nem kęp, ha kęp hat abraz valakit, Az Ieſus Chriſtus, az lathatatlan Iſtennec kepe, kiről ſent Pal 1.Timo.1.azt mőgya,Ez vilagnac kyraliaiac,halhatatlannac,lathatatlannac,czac egyedűl bőlcz Iſtennec tiſteſſeg legyen mind őrőcke Amen: Arrol azt mongya ſent Ianoſis,hogy ſenki nem latta. hanem à fiu magyarazta meg Ioan.1 őmagaban az Iſten lathatatlan,foghatatlan, De ſenki nem iduezűlhet,ha nem ha meg lathattya, mert ignoti nulla cupido, Latnunc kel az Iſtent Mikeppen? Az ő aldot ſent fiaban 2.Cor:4. hogy a kī az ſetetſegből kifenlett hogy az ő diczőſeget meg laſſuc, az Ieſus Chriſtuſnac orczaian. Azert monda Ioan 14. Phileppnec a ki engemet lat, az en attyamat lattya,

Ez lathato kepet az Ieſus Chriſtuſt magyarázza ſent Pal, ki itt ez ſőldőn iart, mint meg mongya 1. Cor:15: Ackor hozza teſi hogy lattatot ſokaktul,Arra nez ki [illegible] kűnc meg mutatot, ez à tikőr kibe magat az latathatlan Iſten meg akarta lattatni, Az attya latathatlan az fiu lathato Iſten, Azert mondgya maſut ſent Pal. 1. Timot.3. Teſtbe meg ielent Iſtennec,ez az ember Ieſus Chriſtus az te lathato Iſtened.

Maſodzor,Primogenitus omnis creaturę, minden teremtet allatoknac elő ſűlőtte, ved eſedbe, mit akar az iras ezen magyarazni, mondam ez előt, az bőlczeſſegrőlis Salomon harmadic kőnyuenec 24: refebben igy ſol. Primogenita ſum ante omnes Creaturas, Miert ſol eckeppen az iras? Mert az teremtetlen bőlczeſſeg,titkiat,abrazattyat viſeli az iőuendő Chriſtuſnac, mely az ő felſeges voltaert elő ſűletnec mondatic az teremtet allatoc kőzőt.

Mit iegyez az elő ſűlőt? Leg előſer ſent Pal Heb:12: Az patriarchakat elő ſűletetnec mondgya meltoſagokert, Az Iſtennec eſmeretiert. Mint Dauid Propheta,Elő ſűletnec mondattic az ő atyafiai kőzőt,maga Iſainac vtolſo germeke volt,Pſal.89.1.Re.16.Iſrael nepe miert hogy Iſtennec ſeretetibe vala. 4.Eſdr.6. Elő ſűlettnec mondatic:Iere.31.Ephraim Iſtennec elő ſűlettetnec hiuattatic, maga azt mongya az iras Gene. 48 hog

Hogy Manaſſes volt Ioſephnec elő ſűlette. Apocal. 3.Az vr'chriſtus hal attak kőzul valo elő ſűlőttnek neueztetik. Rő.8. Sok atyafiac kőzőtt el ő ſűlőt.Hát ez ige Primogenitus, Elő ſűlőtt, az iras folyaſa ſerent, nē vetetyk az űdőre, hanem az meltoſagra. vedd eſedbe es ezt nyluan az ſent iraſbolis meg byzonithattyuk. Ioan. 1.vir qui poſt me uenit, ante me factus eſt, quia pręſtantior me erat, az az, fellieb valo meltoſagoſb, nagyob en nalamnal. Eſai: 41. Primogeniti pauperum, mī dennel ſegen bec, az iras igy ſol, Primogenitus ōnis creaturę minden teremtett allatok kőzőt nagyob, minden hatalmaſſagal fellyeb vetetett, kinec meltoſaga hatalmaſaga,bőczűleti,mī deneket felliűl halad,Miczoda az termtet allat az Angalok es emberek de ezeketis az atya labai ala vetete az Chriſtuſnac. &c: Legyen eleg.

XVI. PREDICATIO.

Az meg feſűlt Ieſus Chriſtus felől valo tanitaſat zent Pal Apoſtolnac, ez előt valo prędicatiocban meg magyaraztuc, kinec kiuűl ő mas Chriſtuſt nem eſmer, prędicallani ſem tud, es kirűl zent Peter azt mondotta, Hogy az legyen az eletnec vra Actor. 3.ki az Sidoctul meg feſitetett volt, kit az atya Iſten fel tamaztuan, vrra es Chriſtuſa ſentelt minekűnk, nem czak ez vilagon, hanem a maſikonis, azert my es ez magyarazatot kőueſſűk: Mert ha itt Coloſ.1.a mint az igek vetetnec az Chriſtuſrol, tudni illic, hogy az lathatatlan Iſtennec tűkőre, elő ſűlőt, kybe mind menyeyek es főldiec teremtettenec, az lathatalan es őrőkke valo fyura magyaraztatnac, tahat zent Pal iraſa ellen valo magyarazat lenne. Mert ő az meg feſűlt Ieſus Chriſtus kiuől maſt nem tud, ſem prędicallot es ha valami őrőkke valo fiurol ſolna ez vtan, az őnnőn beſede nec yaraſat meg tagadna, holot az vernec ki ontaſarol kezdi el beſedet es azon vegezi el mint ezt nyluan ualo biſonſagkkal meg erőſſitettűk, Es hogy zent Palnal az termteſnec igeie, epiteſeęrt es vyonnan valo teremteſeert vetetyk, mint Ephes,2. meg vagion irua. In plenitudine temporis recapitulauit per Chriſtum omnia, mieor az ő fiat az Chriſtus Ieſuſt meg ada, ackor mindeneket vyonnan teremte: Erről moſt tőbbet nem ſoloc mert ez elmult prędikatioban azt meg mutattuk.

De kerdhetne valaky, mikeppen mongya zent Pal hogy mind menyeyeket es főldieket uyonnan teremtet es meg bekeltetett az Chriſtus altal, mi ſűkſeg volt az Angyalokat meg epiteni ha romlaſba nem uoltak? ha

tak? Halgás rea: Nyluan mongya zent Pal, Hębr: 9 Pacificans per sanguinem cœlestia. Tagathatlã ez hogy mi az mi elsö sülcinknec uetkek miatt az bün ala rekeztetnec, ezis, hogy az Angyalocba ha ösue veted az Istennec tökelletes igassagaual hogy isten fogiatkozast nem talę, mint az zent iras vallya. Exod. 33. Az a tekelletes igassagot nem al hattiac meg, azert vagion az irasba, mint ül az isten az ö fenyessegebe, hogy az Angyalocbe fedesic orczaiokat, mert az Istennec igassaga az meg emeztö tüz, meg emeztene öket, ha fedelec nem volna, az az ha az Christus igassanac ot alma alat nem volnanac, nem sol az iras arrol, mikor es mint teremtettenec az Angyaloc es mi modon estenek el, mert nem sükseg azt nekünc tudnunk az mi haznunkra nynchien. az esetböl az Christus altal valo meg epitesünket, tudnunc illic ez haznos à meg vagyon az irasba nyluan.

Ha az menyeiek nek Christus altal valo meg epiteseket nem erted, azert ẽnek igassagat tudhatod, Mert nem heaba mongya az iras, hogy az menyekismeg epitetenek. Illik ennekokaęrt kösbeyarodat meg esmerned hogy ö legyen az te igassagod es ebbe talalod meg, mint ez meg uolt a braztatuan az ö Testamentumbeli ladaban.

Lassuk immar minemö igeckel sol megis zent Pal az Christus Iesus felöl. *Mert mind menyeyec es földiec, Vraságoc, batalmasagoc ö altala es öbenne teremtettenek.*

Harmadzor, sal az zent Pal Apostol, az Christus Iesusnac hatalmassaganac meg magyarazasara, ha kedig valoba meg akarod erteni zent Pal nac ez irasat, ved elödbe az Ephe. 1. reset, a hol vgyan ezen dolgokat forgattia: Mert otris vraságokrol emlekezyk, mellyec ö benne termtettenec, Szíte vg actor. 13. azt mögya, mikor Istẽ az ö fiat halotaybol fel tãztotta, akkor bysöitotta meg ezt, Filius meus es tu, ego hodie genui te. Rö. 1. Qui declaratus est filius dei, eo q̃ resurrexit a mortuis, Azzal byzöitattot meg Istenec fiãac lẽni, mikor az hatalö adatot ö neki. azökepẽ az hatalmasognac ö altala valo terẽtese nẽ egyeb hanẽ ez hatolönac az ö Atyatul neki adasa, mit Mat. 28.. adatott ẽnekẽ hatalö menyen es földön. Phil. 1. Oly neuet adot neki, mely minden neunec felette vagyö Ioan. 17: Dedisti ei potestatem omnis carnis. Ez a byrodalom melröl sol. De mikeppen uagyon ez? vedd esedbe, Legelösser azt mongya zent Pal 1 Cor. 2 Hogy az atya Istentül adatot bölchesegül, Az pedig Salomönal

monnal igy sol, Per me reges regnant. Prouer. 8. Az kyralioc közöt fel lyeb valo az Christus. Azert hozza be zent Mathe 21. Zacharias Propheta mondasat, Ecce rex tuus venit tibi mansuetus. Arrol vagyon Apocal. 1 Hogy az ö neue, Rex regũ & Dominus dominantium. Hat ö benne uadnac teremtetuen mind az kyraly sekek az az, ö altala vadnac, ö feye mind valamyk chyelekettenec.

Masodzor. ezeket ö azö zent akarattya es hatamalssaga serint vysęly hordozza, es hatalmassaga meg mutattya, hog minden tanachok, igyekezetek az kyralyoknac touab nem mehet, hanẽ a menyre boczatya söt ha valamit ellene kezdnec, semmye tezy: Azert mongya zent David Psl. 2: Hogy heyaba valo dolgocat forgatnac az vrnac es az Christusnac ellene.

Harmadzor: Ez az Christus az ö birodalmaban mind essket meg rontia semmye tesi, mint Daniel: 2: Ez à kö, ky emberi keznelk ül az hegyböl ky vetetyc, es az ozlopot a hol az orzagok folyasa magaraztatic: semie te si, inet vagyon hogy az atya Isten azt akaria hogy ezt apolgassac Psal. 2: Es be erezzec hog ö köztök vralkodgyec. Ps: 23: Immar latod mi legyẽ az Christusban teremtetni az kyrali sekeknec, ęiedelemsigecnec: &c:

De ez ember Iesus Christus, micor istẽhöz egiẽlö vala, solgay abrazat ot vön fel Phil: 2: mint ha mindennęl el veteteb volna, el anniera hogy ö maga azt mongya, Math. 8. Az eghy madaracnac fezkec uagyon es az Rokaknac lykoc, de az Embernec fianac ninczien anny helye a houa fe yet le hay hassa, Erröl magyarazzuk hogfel magaztaltatott es atyãac yobiara ültetett, esmit az Prophetãal mögya Hog Dauidot Pastorul fel akaria taãaztãi es neki byrodalmat serseni Ez ember Iesus Christusrol oluasluk, hogy az isten hatalmat adott neki, melröl az Prophetakis solnac, es az Messiasnac tulaydöitnac. Ez harmadic czickel.

Az utan azt mongya, Christus felöl hogy elsö sülött az az nagyob, hatalmasb, mindenec közöt. Ezt byzonyttia hębr: 1 Micor öret fellyeb valonac mögyaaz Angyalocnal ezt möduan, hogy az Angyalocnac nẽ monta, üly az en sobomra, mert az Angyalokat solgalny teremtette. Ez harmadic vala hogy minden vrasgoc ö altala vadnac termtetuen az az meg vyuluan, Lassuk meg immár az negyediket

Et ipse est ante omnes et omnia in ipso consistunt.

Szent Pal itt ez mondasbe, zent Ianossal egyut yar: Mert nem czak e tzer, hanem haromzor ezenröl tezen allast. Ioan: 1: vir qui post venit ante me

ANTEME FACTVSEST ,quia prior me erat,Vir,az Ember Iesus Christus, venit, fűletet, miert mongya zent Ianoshogy az Christus ő nalanal eleb uolt, meg magyarazza mert tűzbe Ielekbe kereztel az ő telliesslegebűl vesűnk kegyelmet, kegyelemert, nagyob, sel magaz Itatott, az atya istentűl, hogy az ő meltosaga mindeneket felyűl halagyon: mert ha valoba meg tekinted , Qui post me uenit,ante me factus est, nem magyarazhatod az Istensegre, mert tagagyak hog,Secundum diuinitatem fit factus, zent Ianos penig azt mőgya, Ante me factus est.

Ha kedig ugyan zent Ianosnac es zent Palnac magyarattia ellé akaroda dolgot vysaltatni. Est áte őnes,i:ab ęterno amit mőgak, ved esed be,az Istennec bőlchiesseget, mely sem fűletet sem teremtetett mondhattyuk hogy uolt, myert mondatic Factusnac lenni. Mert vyseli az bőlchesegnec abrazattyat, mely nekűnc adatott. 1. Cor1. Ezenkeppen abrazatban meg engedem, hogy őrőktűl fogva valonac mondatassek de ha magyarazod az ember Iesus Christusra,ki ueret ki ontota nem lehet,mert ennec mind fogantatasanak es mind fűletesséc kezdety vagyő mind czoda tetelerűl mind tanitasarol. Az Apostoloc irtanac acto. 1,hat semmikeppen arra nem viheted , hanem mind zent Pales zent Ianos vgy kell magyaràznod. Ante omnes est, et omnia in ipso consistunt az az,valakik ez vylagon vadnac, es az Istennec haragya megnem emezty őket,az Christusert vagion . Regen el romlot volna kedig ez,ha az Christus vere hulasanac erdeme meg nem tartana, es az emberec az bűnből es halalbol ky nem iőhetnenek, es semmi yot nem chyelekedhetnenec, ha a Iesus Christus erdeme nem vyselne es tartana. ved esed be azert, Mikeppen az atya Istennec teremtetlen bőlchiesege altal kűlő keppen mindenec teremtettec. Dixit et facta sunt. Psl. 32. Es ezec az pokolbeli őrdőgnec miatta meg rontattanac. Azonkeppen az Iesus Christus altal ky mi nekűnc adatot bőlchesegűnkre . 1: Cor.1.vyonnan teremtettenec es meg tartatnac, hogy mindenec ő benne allapogyanac meg mint Ioan. 15 mongya Sine me nihil potestis facere. Latodę michoda. In ipso consistunt, hog valaminec meg maradasa es elemenety vagyon az őrőc bodogsagra keuansaga vagion, az Christus altal vagyon. hát meltan mongya zent Pal in ipso consistunt, mint hogy az egez epűlet az fűdamentomon all meg , ky ha nem yo el romol az epűlet azonkeppen az attya isten az mi űduessegűnket epitette az Christusunkra, mint meg vagyon irua: Cor:3: Fundamentum aliud nemo ponere potest &c:

Immar latod mikeppen mind az zent Ianos irasa Ioann.1.mind zent

Sent Pale Colossi egbe illyenec, es a meg fesűlt Iesus Christust. magyarazzac, ki veret ontotta valtsagunkert, hogy ezt meg esmeriűk es az Papa Christusat az helybe ne kereslűc, ez á negyedic czickel.

őtődic Caput Ecclesię, Primogenitus ex mortuis vt ipse in omnibus primatum teneat &c: Szal immar sent Pal az meg fesűlt Iesus Christusnac tőb io tetemenire, mellyec azoc? Mikeppen az fő erőt ad mind az tagoknac, az menny mozdulas a testbe vagyon, afőtől vagyon, Nam principia Neruorű sűt in capite. Es męg a fő fen all, az tagoc mozognac, es az elenenseg el nem vettetet az tagoktul . Azonkeppen az masodic Adam 1.Cor.15. az eletet ádgya nekűnc, Mert az elő Adamban halalnac vagyunc fiai, az Isten sententiaia raitunc, ez Christus az halalęrt, eletet ad, Ezert mondatic vtnac,elernec, es igassagnac,Ioan.14. Szent Pal it hassonlatossaggal magyarazza, Ipse est caput Ecclesię, hogy mikeppen á fő oka minden mozdulasnac Azonkeppen az Christus minden keresteni czelekedetnec oka.

Lasd meg kedig mint legyen fő az Christus.1: Cor:11. caput Christi Deus, Az atya isten feie az Christusnac, onnet vesi az Christus 1.Cor:3 Az anyasentegyháznac Christus feie, mert attyatul vőtte, Az asonyallatnac feie az vra, mint az haznac feie, kin az birodelom all, Effele rend tartast sabot az attya Isten az ő menyei hazanac birodalmaban, mint az kűlső birodalomba mihelt az fő el esic, minden azt mieli a mit akar ki ki mind sabad Ispan őztőc.

Az attya Isten a menyei birodalmat igy rendelte ő felsegesb mindenec felette,az vrán ezt az Iesus Christust atta,hogy ez mindenekben vral kogyec es a halaltis meg győzze. Ezt közli az Christus az ő anyasenteg hazaual, mely altal predicaltattya igeit. azert mongya az apostoloknac Lucę 10: Qui vos audit me audit. Latodę miczoda rend sabot,mely igé tauol vagyon a sur sauartol, mely bőlczen rendelte aző hazanac igazgatasat, nem kel hat egyből, harmat, es harombol egyet czinalunc. meg te létette a vr Christus hog őtet meg esmeriűc? az ő neuebe kőniőrőgiűnc, es meg tudgiuc,hogy ő legyen mindé ionac adoia,Ez oka miert sent Pal az anyasentegyhaz testenec feienec hya, Nem mongya hogy, caput Dei Christus, hanem corporis ecclesię, hogy meg esmeriűc hogy ő mi feijűnc es eletűnc tőle legyen.

Első sengeie azoknac kic halottaibol fel tamadnac, mint 1.Cor.15,Sen ki eslőser halottaibol fel nem tamadot hanem az Iesus Christus, Azert

mon

mongya Apoc.1. Hogy ő legyen első azoc kőzűl kic halottaibol fel tamadnac. Merth mindenec ő altala tamadnac fel, Mert ő az fel tamadas es az elet Ioan.11. Hat eßűnk be kel vennűnc, hogy a ki meg holt volt, Azon tamadot fel, mort uus fui et reuixi Apo·1 Illic immar az Eletnec fundamétomat a Christust meg keresnunc, es hatalmassagat meg esmernűnc. Kőuetkezic az hatodic. Hog a tellies Istenseg lakozic ő benne. Ezt az iőuendő predicatiobā az ur Istennec segitsegenel meg magyarazom. Most legyen elęg.

XVI. PREDICATIO.

Szent Pal Colo: első reßeben, az meg feßűlt Iesus Christusrol predical, mint ezt mies ez előt valo predicatiokban meg magyaraztuk, es azt telließeggel anniera előnkbe adgya, hogy valoba az kereßtienec meg esmerheßec az ő űduősßegeket, es annac fundamentomaba ępec legyenec. Mert a ßent Apostoloc az Iesus Christvsba valo hitet predicallottac, az ő verenecki ontasaba mutattac meg az bűnnec boczanattyat, es eleg te telűnket, es az Isten haragianac meg engeßteleset, Es mindenkor nagy batorsaggal es bizodalommal vallottac az egy meg feßűlt Christust, es megmutattac hogy annac tanituani legyenec, es ßegyenlic azt vallani kit az attya Isten nekűnc bőzbeiaronl ßentelt, annac Euangelicmat predicallani. Mondam hogsok beßeddel es kűlőmb kűlőmb fele igeckel magyarazza az Iesus Christust hogy valoba meg erczed az te id uesseged minemű fundamentomra legyen epitetuen.

A tőb beßedi kőßőt, mellyekről ßoltunc, tudni illic, hogy az lathatatlan Istennec lathato ępe, minden teremtet allatoc kőzőt elő ßűlőtt, mint oda fel rendel meg montuc. Immar azt mongya, Ez vgyond teczet, hogy az Istenségnec tellięs volta ő benne lakozec, es meg engeßtellyen mindeneket, kic mennyben es földőn vadnac. &c:

Ez magyarazat az egez ßent irasnac derec fondamentomabol vętetet. Es ha ßent Pal kiualtkeppen valo menyei latasockal czuda teteleckel meg ekesiteret, es az Apostoli tiztbe meg erősitettet, erre hogy a Christus Iesus esmeretit az Poganoc kőzőt hirdesse Acto·9 es az Attya Istennec kazdagsagit ki predicallya mint ő maga erről tanobizonsagot tezen, tahat minękűnk is ßűkseg az ő magyarazattyā melle allanunc, es vallasat kőneműnc, mellyet Col: meg irt. mikeppen legyen az meg feßűlt Iesus Christus mindeneknec ęlőtte, mikeppen őtet az attya Isten foűl helyheztette mindeneknec, mikeppen meritűnc mi az ő tellyes voltabol es mindeneket az Christusba talalunc meg.

Mind eze

Mind ezeket ez el mult napon valo beßedűnkben meg ielentettűc, Mind az altal hogy megis meg erősiteßűnc vallasunkban es az Christusnac esmeretibe ez czikeleket lassuc meg rend ßerint.

1 Mikeppen allapadnac mindenec az Christusban.
2. Az tellyes Istenseg mint lakozic ő benne.
3: Miczoda bekeltetesről ßol ßent Pal, kinel be boronallya a Christusrol valo mondassat. Hogy az kezdeti beßedűnknec az vtollyaual egy arant follyon, halgassanak rea az kereßtienec, mert ez az idueßegnec ő fundamentőma, es mi legyen az te Christusod, illic meg tudnod.

AZ ELSŐRŐL.

MIKeppen allapadnac meg mindenec es meg erősitetnec az Christusban, ha mi ezt meg akariuk erteni az Christus magyarazattyat kel be vennűnc igy ßol azert Ioan·8. Ha en azt mondanam hogy az Istent nem esmerem, ollyan hazug volnec mint ßinte ty, de en esmerem őtet, &c. Vgan azon helyen, Tudomanyarolis azt mongya, hogy nem őnę ha nem Attyaę, czelekedetyről azonkeppen vallast teßen, Ioan: 10: 11: 14: hogy mind azocat az atya czelekedi ő benne. Mykeppen allapadnac hát ő benne meg? Az atya isten kytaz iras Iehouanac neuez, az az, minden allatoknac teremtőynec, kytfeynec, kybe mindenec meg alnac, ki az teremtet allatockal ISTENSEGET meg kőzlőtte ki miatt mindenec ęlnec, mozognac actor: 17: minden igassagnac oka ő benne talaltatyk, hog ßent Pallal mondhassuc, hogy ő az isten kytől mindenec vadnac. Es mikeppen ez isten az ő istenségenec mivoltaual reßesitette az Angyalocat, es az ő Testamentumban az ő neneről es tyztyről reaiok atta, az ő hatalmassagat altaloc ki mutatta, küldőzuen idestoua őket es czelekednen, es mint az ő Testamentumba az Istennec termezety, mely velec kőzletett, imattatott, es mindeneket ßemek előtt abrazott, az ő aldott zent fiara az Iesus Christusra valo tekintetibe: Azonkeppen mostis minec utánna az Christust meg atta, ezt az Iehoua neuet is neki atta. Ierem. 23. 33. Esai. 23. Dauidnac az ő magvat my igassagvnknac Iehouanac mongya, es mint zent Pal byßonitti a oly neuet adot neki, mely minden neunec felette uagyon Philip. 2

Sőt ynkab mint zent Pal. Coloß. 2 mongya főyűl helyheztette az Angyalokon. es mikeppen az atya Isten mindeneket teremtuen, abraztatuan az ő fiat kőßőluę az Angyalockal, hogy azokat az Iesus Christusba

mutassa

mutassa meg, Azonkeppen mostanis mindenec a melliec vadnac az Iesus Christusba allapodnac.es az ő hitibe vallasaba erősődnec, es az meg nem segyenűl valaki ez ozlop mellet meg all.

Rőuideden ezt akartam meg magyarazni hogy sent Palnac mondassa igaz legyen, hogy ez Iesus Christusba mindenec erősslec legyenec, mogyat akartam mutatni, mikeppen legyenec az Attya Istentől mindenec, most pedig soloc az Iesus Christusrol, hogy erről igaz iteleted legyen. Amot mindenek erre valo tekintetbe teremtettenec ezekbe mutattatot meg, áz Attyanac Istensegenec hatalmassaga, mostan kedig áz meg vyt asba es meg tartasba az Christus altal, hogy ez sent Pal mondassa igaz legyen, nyluan valo irasunc vagyon Psal:67. Dani:7. az Istenec santalan tőmenyezer Angyali előtte alnac, kikbe az ő bőlczesegenec, igassaganac ki solgaltatasa mutattatic az iras azt mongya, Et dominus in omnibus eis, mind ezekbe az Iehoua vagyon, hogy kessec az solgalatra, azt mongya hog az Iehoua vagyon bennec, az az, Istennec velec valo kőlessed

Mikeppen azert az Istennec bőlczessegenec altala mindenec teremtettenec, es abba minden teremtet allatoknac abrazati meg vadnac es az Isten az ő bőlczesseget hatalmassagat meg mutatta, Es mind ezeket abrazta iőuendőbe az mi vrunc Iesus Christusert, es valamik kezdetben teremtettenec, ez altal allapodnac meg. Ettűl vagyon hogy az Iesus Christus az irasba A & O. az az, kezdetnec es vegezetnec mondatic Apoc. 1. Heb:13. Azon Iesus Christus tegnap, a ki ma, mert valamit eleitől fogua az attya Istē chyelekedet, mennec földnec teremtesebe, Angyaloknac solgaltatasaban, Istensegenec, hatalmassaganac meg mutatasaban, Ezec nem egyebec voltanac, hanem az iőuendő Christusnac abrazati, Es mindenkor erre nezet az attya Isten, hog mīdenec ő benne allapadnac meg. Latode it atyamfia keresztien, mely igen iol meg esmerheted a te Christusodat. kit az atya Isten elődben tamaztot. Es semmi karhozat ninez azokon, kic a Christusban be oltattanac Ro:8. Masodzor. mikeppen az első teremtesben az vilagossagnac altala mīdēec rendre hozatattanac, es az vilagossag mely a setetsegből ki fenlic a teremtesnec formaiaban mert azt mōga Moses Ge.1. hog az setetseg be fogta volt az melyseget, es a terētesnec formaia a vilagossag altal terzet ki, mely altal mīdenec el rēdeltettenec es igaz allapatra hozattatanac: Azők eppē most a setetseg es a vesedelēnec oka, a Chrūs altal vetetic el, mely valoba igaz vilagossag Mikeppē ő maga mōga, Ego sū lux mūdi, Qui sequitur me nō ābulat in tenebris Ioan

Ioan.8 Erről mondgya sent Ianosis Ioan.1 Az vala az igaz vilagossag, ki meg vilagosit vala minden embert.

Harmadzor, Mikeppen az Elohym mindeneket teremt es mondatatic az irasba, hogy az ember az Elohimnac hassonlatossagara teremtetet az attya Istentűl, es meg abraztatot az Elohym: Azonkeppen az teremtes az Christusba vyonnan valoba meg mutattatic, hat ebbenis igaz harmadzor, hogy mindenek ő benne allapodnac meg, mikeppen az el ső Adamba be fogantatec az Lelec, Azonkeppen az Christus adattatec in spiritum viuificantem, hogy valoba fel indicza mi bennünc az ő sent lelket, es be peczetellye az őrőc eletnec bodogsagara.

Ha essedbe venned es meg akarnad erteni, meg latnad am kőnyen, mindenec allapodnac mindenec meg az Christusban. Tudode azt hogy mikor az hatarba iucz, ott meg allaz touab nem megy, Azonkeppen miert hogy az megfesűlt Christus, az attya Istennec czelekedetinec vege, hatara, mellre mindenkor nezet, es ezert czelekedet, kibe Istensegnec meg nyugouassa vagyon, Nem oknelkűl, hanem valoba mongya sent Pal, hogy ű benne mindenec meg allapodnac. Innet vagyon hogy mikor az Christus az ő orzagat magyarazza az sent Apostolokat minemő erős leleckel fel epiti, hogy az consistentiat, alhatatos meg maradast valoba mi előnkbe vehessüc.

Nē vessic ezt essekbe az mi atyācsiai nē akariac meg erteni, hogy minden allatoknac kutfeie az atya Isten legē, es az bőlczessege zerint terētetuē legyenec, hāē őtet allatba rekeztetic be, nem vállyac hogy az Atya Isten minden allatnac allatyanac kutfeie legyen, es hogy minden ő altala legyen, mint a bőlczesseg meg magyarazza hānem ā harmat, az Atyat, fiut es s. lelket, eg allatba rekeztic be, holot mīdē allatocnac őnat legē eredeti.

2. Nem esmeric meg, mikeppen az attya Isten mindeneket a Chrūsba rekeztet es bēne abrazta, hog ő rea tekītetbe, mellyet az vy Testāētūba meg peczetlett, mindent czelekedet, Es hog, mikor az iras minden czelekedeteknec soc voltat Plurali numero Dij, magarazza, mēten az ő hatalmassagara forditatic, holot pedig az attya Isten, mind a terētesbe es mind az meg valtasba az ő s. fiat akarta előnkbe adni, mikeppē abraztattanac ezec? tarcz meg e regulat valoban, hog eg Istened es eg vrad Iesus Chrūs vagon, es ezeknec erősslege a s. lelec, mint a s. iras sol. Lucę.1.24. Nem czac őrőc eletednec meg adassa, mīdē isteni czelekedeteknec be peczetlesse allapodic meg Chrūsba, hanē meg kűlsőkeppēis a terētetoknac ki m-

ki mutatassa az te Christusodba fenlic meg, mint egy tikörbe, es mint sent Pal mongya, Omnes thesauri sapientię & scientię in ipso sunt reconditi Colo.2, Meltan mongya hát aztis hogy consistunt.

Az attya Isten azt mongya hogy ő teremtő, sent Pal azt mongya hog Christusba allapadnac meg, mert az attya Isten a birodalmat fianac atta es tőlekel varnunc üdvőssegűnket, ha külőmben tanitaz ennel, az egyből harmat, es az harombol egyet czinalsz, anniera megy, hogy egyket sem esmered es Christusnelkül maradz, Ercz meg hat mint allapodnac mindenec meg, az Christusban.

AZ MASODIC.

Placuit totam diuinitatem inhabitare in Christo.

Ez volt az Attya Istennec akarattya, hogy ez meg fesült Iesus Christusban az Istenssegnec tellies volta, lakozęc. Vedd essedbe.

A mikor tellies mond, nincz ott fogyatkozas, tőlcz meg à bort, nem lesen heya. Az tellies veti kedig sent Pal az ő Töruenbeli fogyatkozassal valo czelekedetekert, mellyec abrazatban sockeppen valo czelekedetteket, helyheztettec az emberec eleibe. Hogy ez igaz legyen sent Palnac ezen leuelenec masodic reseből igy bizonitom, hol ezen solasnac modgya vagyon, mert ő benne lakozic as tellies Istenseg test serint, Az Corpust veti az iras, az arnieknac ellene, Ezkeppen sol masut. Lex vmbra futurorum, Corpus autem Christus, Veg peldat külsőkeppen, Az Arniec vettetic á testről, a minemő arniekot mutat arrol, mikor à test immar ielen vagyon, az arniec ki azt mutatta el vetetic, hogy az arniec el vetettessec es be fedeztessec, es a valoba valo dolog a test, adassec erette. Azt mongya az Istennec igeie az Christus sületesse felől, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi Lucę.1. Az mi az Arniekba volt immar környűl vettetic hogy immar ne legyen arniec, hanem annac tökelletessege. Innet vagyon hogy Esa 9.40. Matt. 4. Az atya Isten mikor meg magyaraztatta az Propheta altal igeretit, Azt monda hogy nagy vilagossag tamada az nepeknec, kic az sötetsegbe ülnec vala, es mint Zacharias Pap enecklette a Christus Iesusrol, ki szűz Mariatul sületet azt monduan, Hogy iduesseges ertelmet aggyon az ő nepenec es meg vilagoszicza azokat kic a halal arniekaban ülnec vala Luc 1. Azert adatot Istentől minekünc.

No rouideden s: Pal az Christust meg iruan azt mőga hog az Istősegnec tellies volta lakosic benne. Mit akar mondani? Noha az ő Testamentőb a az Istősegnec külőmb külőmb sele abrazati voltánac, az Angyalocbá, Patriarchacban, Prophetácbán Istennec emberiben, de azoc mind czyac arnyekoc voltanac, czyac rez serent mutattác meg az Istent külső abrazatokban. Innet vagyon hogy az iras azt mongya, In caligine et nube apparuit gloria Domini, Nem volt az akkori abrazat az istensegnec tő kelletes miuolta, De az vy Testamentomba az Christus annac tőkellete sege es teste Caro Dei, Sanguis dei, oly test es vęr, hog a ki essik es issik benne őrők eletre adattatic neki. Mert ez meg fesült ember Iesus Christus Istennec fia ki fogantatott sent lelectől sületet szűz Mariatol.

Lessen am meg it valami hogy az urnac vaczyorayaual őrőmest ęlnęl, mert abba byzőnyal az őrők ęlet muttatatik es valoba meg ielentetik,

Michodá az Christusnac Istensegé.

Szent Pal meg magyarazza, plenitudo diuinitatis habitat in eo. Az attya Istennec tellies istensege minden Angyalocnac felette, mely abraztatott eleitől fogua. Most larhato keppen valoba az Christusba uagion. Ez az ő istensege. Vagyonę byzonsag erről? Im hallod kętt helyet sol sent Pal a Cor: 5 Deus erat in Christo mũdum sibi reconcilans, zent Peteris actor. 10. Deus erat cum illo. Mykeppen legelőser az satorba lakosik vala az isten, igireti serint ő Istenek akaruan lenni: Leuit:26. En ő bennec akarok, vgy mond, lakoznom. Es azvtan Salomon templomban, kit be foga az vrnac dicsősege, valoba meg bysonitatott nem abrazat serent, hanem allattya serent a Christusba, kitt az Istensegnek temploma, mint meg monda: Matth: 26. Ioan. 2 Destruite templum hoc Szola az önnön testeről es az ő halalarol. Mikeppen a satorba, templumba az Istensegnec lakasa regen ki mutattatott, es be peczeteltetett, Immar az Iesus Christusba meg tapáztalhato keppen adatott, hog sent sig, igassag vegheterlen bodogsag legyen.

Tarczyac essebe ezt az kereztyenek es tegyenek itiletet felőle. Az ellenkőző atyafiac ezt mőgyac, az masodic semely az Istensegbe az Ige, külőmb semely volt az Atyatul, az iőtt ala menyorszagbol, es fel vőtte az emberseget a szűznec meheben, es ez kettő egy semely, ki őrőcztűl fogua valo isten mint az atya. de mas semelű. ved essedbe ez rez serent valo semelies Istenseget, mert azt mongyac hogy az ATYA ISTEN FEL NEM VŐTTE az Emberi termeszetet hanem a masodic semely.

Az tell

Az tellies Istenseg az attya, hat rez ßerint valo Istenseg vötte fel, mint hogy reß ßerint ßemelies Istennec mondgyac az Christust. My kedig ötet tellies Istennec mögyuc léni, né czac rez ßerít, hané tökelletes voltaban. Es eckeppen nem mas Isten az CHRISTVS hanem az attyanac tellies Istensege vagyon benne. Ezt talalod meg az Iesus Christusba mít egy czőoba, es ãnac erdeme, valtsaga, ßétsege valoba neked adattatic, hogy mikeppen az tellies Istenseg az Christusba vagyon, ö az te testedet fel tamaßtya, es az ö testehez hassonlatossa teßi, es tegedetis az ö dúczössegebe vißen mert ö tagia vag.

Az kic ennel kúlömbet hirdetnec, az Iesus Christus tökelletessege mellöl el vißnec tegedet, es az Istensegnec tellies voltat az Christusba nem mutattyac: En azt hißem hogy minden inkab ßereti az tellyest hogy nem mint az úrest, es a nagyot, hogy nem mint a kiczint, Mi dolog tahat hogy az kereztien ez lelki dologba nem oly eßes mint az testibe, hogy abba a tarhazba menne bę a kibe semmi nincz, es azt nem keresi, a kibe minden vagyon, es azt nem magaßtalliuc kibe az tellies Istenseg lakozic, Istenedett meg latod imadhatod, vele egyút lehecz, el anniera hogy hozza kötelezteteles vele egy testę vere leß.

Miczoda Isten ellen valo karomlas az, hogy tellyes Istenedet nem akarod esmerni, sőt inkab meg veted, es az Istentúl adatot vilagossagot nem akarod latni, maga Dauidal kelene mondanod Psal, 51. Occulta sapientię tuę reuelasti mihi. Sziuönc ßerint menniúnc az Christushoz ne tetoazunc idestoua az baluaniozassal, kinec meg kellet rontani az Sok Istenekröl gondolkodassal es az attya Istennec tißtesseget oltalmazni, es az Iesus Christust predicallani, ki nem pußta ember, hanem tellies isten, Illyen az te Christusod, kibe mindenestöl fogua Istennec gazdagsaga es Istensege vagyő, ki bizőniales valoba bene helyheztetet az ö méyei ßent attyatul. Es az Isten ö benne lakic, minden niomorultakat meg vigaztalt es gyogytot, mennyorßagbament, hogy helt ßerezzen nekúnc, hogi a hol ö vagyon, mies ott legyúnc Ioan: 12. 17.

Ha már az tellyes Istenseg benne lakozic, mi heya vagyon, es miczoda teuelges vagyon ez tudomanban. Amazok ßemelies Istent vallnac, mi az Istensegnec tellies voltat az Christusba mondyuc, ki Istennel oly böczúletes, hogy hogy, Isten ennelkúl czac read sem akar tekinteni. Ez zel meg kellene elęgednúnc, es meg esmernúnc, hogy az pokolbeli ördög az Chr

dög a Christus felöl valo igaz tudomant meg homalyositotta volt, idegen es hamis tudomant hozot volt be, hogy az mi feiúnket az Christus Iesust be fedezhesse, ha meg tudnoc gondolni a tellyes Istensegnec Christusba lakasat, igen igaz linean mehettúnc el az derecßent iralon, mert mind egy czelra mutat, meg lattyuc hogy valami volt, vagyon es leßen ebbe tekelletetic meg, Az ó töruenbeli czelekedetteket meg elmeriúc, es ßent Palnac amaz mondassat eßúnkbe vegyúc, Multifariam multisq; modis locutus est olim Deus Patribus, &c Nouissime locutus est per filium. Heb: 1. ößue tudnoc am itt hozni a töruent az Euangeliommal, mert finis legis Christus est. Rom. 10. Az Christus Iesus itt ez vilagon ßúletet, meg vytotta a földet, a mi testúnket fel vitte mennyorßagban Prophetakat, se Apostolokat kúldött, mert aztis mongya Matt: 5. Non veni soluere Legem sed implere, Az Melchisedech Papsagat az Christus öröcke valo Papsagaual Psal. 110, özue alkothatnoc, az kúllö orzagot az bel söuel, az elsö teremtest az másodickal, hogy ha az Istennec magyarazattyanac engednenc, meg erthetnök az igassagot. hogy kedig ez igaz legen Ez köuettkezendö predicatioban ßent Ianos irasabol meg magarazom, most legyen eleg.

XVIII. PREDICATIO.

SZent Palnac irasabol meg ertiúc ez elöt valo predicatioban, minemö Istenseget magyarazza az Christusnac, es mikeppen mutattya nekúnc, Istentöl adatot valtsagunknac lenni, Sőt egy ßoual igy feiezeki, es bodogsagunknac hogy az tellyes Istennec miuolta benne lakozic.

De hogy ezt ß: Pal nem ömagatul vötte, sem ßent irás kiuöl, nem ßol, hanem az Apostoloc irasaual egyút iar ezt meg kel bizontanunc, kire a ßent Ianos Euangelista irasat elö kel vennúuc, es elsö reßebe igy ßol.

Es az igé Istenuala.

Meg emlekezhetnec az kereßtyenec miczoda kezdetröl ßoltunc ennek elötte a ßent Ianos irasabol, tudni illic az Christus orßaganac kezdetiröl, az vyonnan valo teremtesröl, melybe az ige, az Ember Iesus Christus esmeretes volt az Istennel, noha az emberec nem esmertec, Az Ige, az az, Istennec ßaia, ßauanac ki mondoia, predicatora volt, mint ßent Ianos ßolt felöle, Filius qui est in sinu Patris ipse ennarrauit, hogy senki az iget az töb Prophetackal es. Patriarchackal. Apostolockal egybe nem

hassonlya

hassonlya,mint ha czac ollyan predicator volna mint a tôbby,azert kûl ômbseget tesen meg valastya ezigęt,minden egyeb zengô igektûl mely az Prędicatoroknac saiokba adatott, mikeppen tudni illic hogy ez Iget, ez ember Iesus Christust Istennec mongya, es azt mongya felôle Hogy ez az Ige Isten vala, hogy nyluan meg erczûk mint mondatassec ez Ige Istennec, meg kel iras serent latnunc.

Az kic a Deac nyeluet es annac follyasatertic, tudgyac azoc hogy az ige I s T E N, nem sayatkeppen valo neu, non est proprium, sed est a pellatiuum, Mert auagy az hatalmassagrol, auagy hozzanc valo io tetelcrôl neueztetic mint, Deus, â dando quod oia det colętibus se, A Gôrô gôknel Teos az hatalmassgrol, quod cuncta videat, mert mindenekbe az ô hatalmassagat es ereit mutattya, A ki ennec akar vegere menni, oluassa meg Chyliades Erasmi, ahol rend serint a Pelda besedeket elô samlallya, Homo homini Deus, Homo homini lupus, ott meg magyarazza, hogy ez ige Deus, Nem saiatkeppen valo neu, hanem vettetic az io tetemenyert es hassonlatossagert, auagy hátalmassagert. Istennec mongya embert azt a ki massal iol tesen, farkasa, ki meg ronttya. Latode hog solasnac tulaidon mogya.

Innet vagyon hogy a pokolbeli ôrdôg, kinec az Istentelenec solgalnak Deus huius seculi, kic kûlsô gyôniôrûsegbe helyheztetic meg maradasokat, Quorum Deus venter est. Phil. 3. A kitûl ember valamit var, vagy remenseget benne helyhezteti, Istenenec mondatic. Innet vagyon azis, hogy az Poganoc azokat kic velec iol tôttec, es hazaiokhoz meg muttatrac sorgalmatossagokat, mint Cicero, Lęr tulust, Istenenec monga Virgilius az Augustus Czazartol azt monga. Deus nobis hęc ocia fecit

Mikor ez Neu, Deus vetetic minden ionac kutfeyert, ki semmibe meg nem fogyatkozic, hanem mindeneket mindeneknec bôûseggel adhat, az egy igaz Istenrôl magyaraztatic, Gene: 15. Ego sum Deus tuus &c:

Ezenkeppen mikor vetetic Deus, nem mondatic mind az harom semellyrôl, Mert az teuelges, Sôt mikor minden ionac kutfeyert, hatalmassagaert bodogsagnac fô es leg nagyob okaęrt vetettetic, az neu, Deus, nem tulaidonittatic az harom semelynec, hanem az egy igaz attya Istennec, ennec nem ertęsebôl mondom hogy vagyon az teuelgesnec cka, Mert talaluan az iget, Deus, tulaidonitottac, az Attyanac, fiunac, es sent lelecnec, es ebbôl akartac bizôitâi azt, hog Essentia legê, ki iras ellê vagô.

Fôkeppen azert ez neu, tulaidonitatic az Attya Istennec, ki minden

ionac-

ionac kut fele, kitôl mindenec vadnac. Hogy ez pedig igaz legyen, sa lliunc az irasra es mutassuc meg rend serint.

Ioan. 3. 4. Igy prędical Christus vrunc az ô menniei sent atyarol, Sic Deus dilexit mundum &c:

Vocabulum Deus, quando indefinite Ponitur, complectitur tres personas, Ez ô regulaioc ha igaz, Itt semmi epitheton, az az, tulaidon neve ninczê, sem attyat, sem fiut, sem sent lelket nem neuez, hanê czac Deus, tehat az ô regulaioc serent mind az harmat, az Atyat, fiut, es sent lelket kell erteni, es vg ez harô, az negyediket az ô fiat atta erettûnc, ô maga kedig Christus vrunc ezt meg magyarazza, hogy az Isten az attya legyen, ki vgy serette ez vilagot hogy az ô egyetlen egy fiat atta erette Igy sol sent Pals Rom. 8. Itt meg latod hogy minden kegyelmesslegnec az Isten fô oka, ki hozzanc valo serętetibe azt atta eretûnc a ki neki dragab volt hogynem adna egebet.

Item Non misit Deus filium suum vt iudicet mundum. Miezoda Istê az, ki fiat el boczatta? Az atya Istê Mert nê môdatatnęc atyanac ha fia nem volna, de bizonnial ô attya, hat az attya Istêt erti itt, ha kedig az harmat erted, az atyat, fiut, es sêt lelket, hat oly Istê boczatta el fiat, ki nem attya es vgy a fiu harome lesen. Itt vagyon az botrankozas, mert nem akartac meg erteni, hogy mikor az ige, Deus, vetetic elô, hogy hogy az latharatlan isten magyaraztassec raitá. Ioan: 3 A mit latot a fyu azt mongya, Leg elôser a ki az ô bizonsag tetelet vesi, bę peczetlette hogy az Isten igaz, A ki az fiunac be vesi bizonsag tetelit, hisen annac hogy Istennec akarattyat predicallya, mert a kit az Isten el kûldôt, az ô szauat sollya, mert ânac szelelket nê mertec serêt ad. Ez mi legyê sent Pal meg magyarazza Hebr: 1. Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lętitię super consortes tuos. Ezt az attya Isten meg kente, es nem mertec serent atta neki az sent lelket: Ezt Christus vrunc ô magais meg magyarazza az Nazaretbeli Scholaba. Lucę 4. Az Deus, az Atya, kinec, fia az Iesus Christus. Ioan. 4 ezenkeppen sol Christus, Az Istê lelec, es az igaz imadôc, imadgyac lelekbe es igassagba: Itris az ô sent atyat magyarazza. Rakna az sent Ianosnac irassa essele bizonsagockal 5. 6. 8. 10. 17. 20. reseibe mind ezenrôl sol es az istent ô attyanac, magat pedig isten fianac monga lenni, Sôt vgyan azt mongya Ioan. 20. Fel megyec az ê Istenemhez es a ti Istentekhez, kit mond ô Istêenec lêni? Az ô atyat, ki nekûnkis attyanc, hat sent Pallal 1. Cor. 15. Az attyat kel vallanunc magatol valo I-

stennec-

ſtennec,ki lathatatlan,halhatatlan, oly fenieſſegebe lakic, kit ſenki nem lat Ioan:11. Tim:1.6. hanem az ő fia ielentette meg. Es meg kell ertenünc, hogy az Deus, nem trinitas harmas Iſten, hanem a mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac ſent Attya, Ezt magaſztalta,predicallotta, az Chriſtus az A poſtoloc ezt hirdettec az Prophetac erről ſoltanac azert tarcz eſedbe, tőb bizonſagokatis hozhatnec erre mint.1.Cor.8.11. Az attya Iſten mindeneket fianac adot, mindeneket laba ala vetet Matt. 11.28. Ioan:3.Pſal.8 ő magat ki vőtte 1,Cor:15. hogy az felſeget neki atta, hogy ő legyen feie az Chriſtuſnac, es mindent alaia veſſen,hogy a mely orzagot neki adott eſmet meg agya neki. Rom.1.4 6.Es valahol egyebűt talalod, Deus & Pater domini noſtri Ieſu Chriſti, Ez az ő ſolaſoknac modgya.

Niluan meg tetczic immar ezekből, hogy meg nem alhat az Sophiſtac magyarazattya, Quod nomen Deus, indefinite poſitum, ad tres perſonas refertur ſollyunc arrolis immar hogy az Ige I S T E N vala.

D E V S,ez neu, az atya Iſten kiuől,ki mindeneknec felette valo Iſten, tulaidonittatic az teremtet allatoknakis, tudni illic az Angyaloknac, es emberecknec. Pſal.81. Az Iſten meg allapęc,az Iſteneknec gyűlekezetiben. Itt a fő nepet Iſteneknec neuezi,mierthogy aual tartoznac hogy oltalmazzac az Iſten tiztelſeget. Sőt vgyan azt mongya, Dii eſtis & filii excelſi, Larodę az Iſteni neuet itt az embereknec agya. Cyruſt az Perſiabe Iſtenkiralt Eſa:41 neuezi az ő nepenec Iſtenenec.es azt mongya, hogy az el reitet kenezet meg akaria mutatni. Moſeſt Exo:7. Pharao Iſtenenec mongya a bűntetesert. Aaront Moſesnec Iſtenenec neuezi, mert hogy pelp vala nem ſolhat vala ſereuel, azert atta vala melleye tolmaczul.Innet vagyon 1.Cor:8. hogy ſent Pal azt mongya,Multi ſunt dii in cęlo et in terra, Mit ert menyben az Iſteneken, az ſent Angyalokat,kic Iſtenecknec neueztetnec, Mert az Iſtennec neue bennec vagyon,mint Exodi ſecundo,ſexto.

Hat nem iras ellen teſűnc magyarazatot,mikor az Deus neuet főkeppen,az attyanac tulaidonittyuc, mert ő a kut fő,honnet mindenec vadnac. Az ember Ieſus Chriſtuſnac az Iſteni neuet adgyuc, a hatalomert io tetelert,mellyet idueſſegűnkbe ő altala az Iſten meg tekellet,nem czactesti iokat tőtt pedig velűnc,hanem lelkieketis es valoba ez altal adgya meg.hogy pedig ezert, mondattaſſec Iſtennec meg bizonittyuc: De erre nekeresűnc mas meſtert, hanem az őnnőn ſauat halſyuc, vedd eſedbe mit mond: mikor az Sidoc azt montac volna neki. A io czelekedetert

nem kőuę

nem kőuczűnc teged, hanem a karomlaſſert, mert holot te ember vag Iſtenne tőtted magadat. Ioan:10: Mit felel Chriſtus erre?Nonne ſcriptũ eſt in lege veſtra: Quia ego dixi dii eſtis, & filii excelſi omnes. Nemde meg vagyone irua ati tőruenieznekbe hogy en azt mondottam. Iſtenec vattoc,es feienkent az felſegeſnec fiai:Ez beſedekbe nem tagadgya Chriſtus urunc az ő Iſtenſeget hanem magyarazza:Ha a feiedelmec vgymond meg erdemlic az Iſteni neuet, mennyuel inkab en meltan monthatom magamat iſten fyanaclenni, holot az atya meg ſentelt engemet es ez vilagra küldőtt, hatalmat adot ſent lelleckel fel epitet,es azt akaria hogy en altalam rontaſſec meg az pokol, ez vilag en altalam teremteſſec vyonnan,Nem mongya azt ſoholt hogy ő legyen az Excelſi'simus Deus,felſeges Iſten, anagy,hogy az a latban legyen, meganac azt ſoholt nem tulaidonittya,hanem mindenűt az ő menyei ſent attyat magaſztallya. Mint Matt:19. Nemo bonus niſi Deus,valami io en bennem vagyon,az en attyamę. Mert minden iouanac tarhaza vagyoc, Es ekeppęn magyarazza Iſtenſeget, hatalmat, hozzanc valo io tetelet es bodoglagat.

Egy az hatalmas latathatlan Atya Iſten, Ez termezet ſerint mondatic es egyedűl Iſtennec: Az Ieſus Chriſtus a ki fogantatot ſent Lelektűl es ſűletet ſűz Mariatol,Latharo Iſtennec mondatic az czodatetelekert es hatalomert, velűnc valo io teremenyert,mellveckel meg latogatot es ő benne tőkellette meg az attya Iſten az mi idueſſegűnket. Ezis hogy igaz legyen bizoniczuk meg a ſent irasbol.

Az iras az Chriſtuſt Iſtennec mongya, Ioan:20.mikor Thamas nem hitte volna,hogy fel tamadot halottaibol,niolcz nap el muluan, meg ielenec eſmeg az Apoſtoloknac es predicalla Thamaſnac &c: Vegezetre monda Thamas,En vrames en Iſtenem. kiről monda ezt ſent Tamas, az lathato es meg tapáztalhato Chriſtuſrol. Es erted immar hogy az attya Iſten magatol valo Iſten,Es ember Ieſus Chriſtus mi Iſtenűnc mi valt ſagunc, ſentſegűnc,eletűnc, fel tamadaſunknac okaa,1. Cor:1 Ioan:3 6.11 ki altal az attya Iſten mindeneket velűnc akar czelekedni,es mindeneket ebben talalunc meg. Ezokaert neueztetic Iſtennekis Rom 9. Qui eſt Deus benedictus in ſecula.Itt azt mongya Iſtennec a ki teſt ſerent ſűletett, Azonkeppen Rom.1.Ki vgymond, teſt ſerint Dauidnac maguabol vagyon,es az meg ſentelő leleknec hatalmaſſaganac altala, meg bizonitattot Iſtennec fianac lenni, Mert hatalom adatot neki mind menyben es földőn Matt.28. Es igy ſecundum internam potentiam eſt Deus,

mint

mint Tertulianus mongya, paranczol vala az ſelcknec hogy meg allyanac, es az ördögöcnec hogy az emberekből ki mennyenec Matt. 8 Minden betegſegeket meg gyogyt vala auual az hatalommal, kit az Attya Iſten neki adot vala. Innet vagyon hogy Eſaias prophetais 7. es 9. reſzben mikor az Ieſus Chriſtuſrol ſol, es Iſtennec mongya, meg valaſtya, es az lathato embert neuezi Iſtennec. Im vgymond a ſűz fogad, es fiat ſűl es az ő neue leſzen Emanuel, az az, velünc lakozo Iſten, erős Iſten &c: nem hogy egy allatba volna az attya Iſtennel, auagy azon Iſten volna, auagy a ſ. haromſagban malodic ſemely: hanem hog fogantatot es ſűletteret.

Azonkeppen magyarazza az Angyal Matt. 1. Ime fogadz mehedben es fiat ſűlz &c. Mert az Iſtennec hatalma, czoda tetelbe es minden ionac kőzlesebe vele vagyon. Ezenkeppen. Eſa. 23 Iere: 33 neuezteteic iſtennec mi igaſſagunknac, Innet vagyon hogy egy nehany helyen az iras igy ſol Saluabo eos in Deo eorum. Mert mi Iſtenűnc az Chriſtus, kit az atya iſten meg ſentelt, azt vgy imadgyuc mint ő magat, mert azon hatalomban es meltoſſagabn vagyon fel magaztaltatot. es az iſtennec iobiara ültetet.

Kereld ele az egez derec ſent iraſt mit ſol az Chriſtus felől, mind azt talalod, hog az ő menyei ſent attya, a mi fő dolog lehet, mind rea bizta hogy imadgyac őtet es higyenec ő benne. Ioan. 14: hiztekę az attya iſtembe, en benn emis higyetec. mert az attya boczatot el, Fő tiztelet ez hogy földre eſſűnc előtte, ſemeinket es ſiuőnket rea vetſűk. Ezt magyarazza ſent Pal mikor azt mongya, Phil: 2: A ki meg alaza magat a kereſztnec halalaig, azt magaztala fel az iſten, es neuet ada neki, mely minden neunec felette vagyon, hogy az Ieſusnac neuebe, menyeicknec, föld dieknec, es pokolbelieknec minden terdec meg haiolyon. Erről iria He: 1: Mikor az ő első ſűlőtet az iſten ez vilagra be hozza ezt monda, Imadgyac őtet, Iſtennec minden Angyali, Ez a kiről ſent Ianos irta Apo: 1: Meg holtam vala es fel tamattam. Ez előt borullyunc le es imadgyuk, Mert mi az attya Iſtent, meg nem eſmerhettyűc az Chriſtusnelkűl Mat: 11 Hat az egez Iſteni eſmeret Chriſtus altal vagyon, Es igaz hogy vala mit az atyatul ő neuebe kerűnc, meg adgya minekűnc Ioan: 14. 16.

Quęſtio. Ha immar ezt kellene vallani ha az irasba volna, de nincz hogy az Chriſtus azon Iſten legyen ki az attya, maga meg valaſtya, hiſzę a te Chriſtuſod azert iſtened, azert köniörgőz neki, hog az őrőc bodogſagot agya. Ez hiſzem vege kereſztienſegednec, Hat az

egy

egy allatnac es harom ſemelnec forgatáſaban, vgy eſzedbe nem veheted az atya iſten mint rendelte űdueſſegedet az Chriſtus altal. Mert ha az eg allatba agyac az te űdueſzegedet egy arant agyac harmon. az iras pedig azt mongya hogy az atya iſten az Chriſtus altal agya űdueſſegednec rend tartaſat, Chriſtuſba ſerzette meg. Latode hogy effele ketſeges beſzedből meg nem ertheted. Holot azert az atya Iſten mind ezeket az Chriſtus altal meg ſerzette, es az te Chriſtuſod vyſzen az őrőc bodogſagra, es hog ſenky teged kynę ragadhat ő kezeből, hat immar az Chriſtus altal keſzen adatyk, nem tudom, miczoda fogyatkozaſod lehet űdueſſegedbę czac hog őzve ne zuryad zauaryad az zent iraſt, es azt ne vallyad, hogy egy legyen allatba az Chriſtus az attyaual, hanem hogy Iſten Iſtentől, velagoſſag velagoſſagtol. Ha ezeket keſzen meg talalod az meg feſulte Ieſus Chriſtuſba, ky fel tamadott, es menybement, mitkeuanz egyebet, czac hogy az ellenkedő ſęl, mas ſemelt akar ele hozni, ki felől ſemmi igazat nem bizonithat: Es azert ſemmi oka nincz, miert meg veſſec tudoamniunkat, hogy ha az Ieſus Chriſtus altal akarnac iduezűlni: Legyen eleg:

XIX. PREDIKATIO.

Szent Ianos Euangeliomanac niolczadic reſzben, mondja Chriſtus vrunc a Sidoknac.

Abraham a ti attatoc, keuanta latni az en napomat, latta es örűlt raita, Mondanac azert a Sidocű neki, ötuen eztendőd meg ninczen, es Abrahamot lattad, Monda nekic Ieſus Bizony bizoni mondom ti nektec, minec előtte Abraham lenne, en vagyoc. etc:

Summa.

Chriſtus vrunc itt ez beſzedekben az karomlo Sidoknac felel meg, kic azt mongyac vala felőle, hogy őrdőngős es Samaritanus volna, miert hogy az ő beſzedenec kőuetőinec a hálaltol valo mentſeget igere, mert azt monda, a ki az ő beſzedit meg tarttya meg menekedic a haltol. El bonkodanac az Sidoc ezen, hogy nagyobat tulaid onitana maganac az Prophetaknal, kic meg holtac, noha Iſtennec igeit predicallottac. De hogy ezt meg bizonicza CHRISTUS Vrunc es

valoba az

valoba az ő karomlásocat arczul verye, Abrahamot tamaztia elevebe kynec neueuel kerkednec valá, es meg mutattya mitt kellene nekiek Abrahamba eßecbe vennyek.

Hog kedig mies meg erczűk e dolgot, es valoba Chrűs urűc magamőte set eßűncbe vehessűc. Ez első oka. Masodic. Tugac az kereztienec kik az prędikaciot hallottac, micor ßent Ianos irasat magyaraztam az Iesus christus felől, hogy azt montam hogy ez ellenkező irassal, mas Christust acarnac tanitáni es be hozni. Rend ßerent pedig az byßonsagocat ele ßamlaltuc: Colos. 1. Philiz es megfeitettűc hog az irasokat ß. Pal a meg feßűlt Iesus Chrűsrol ßolta, kinec kiuőle sékiről nő tudott prędikallani.

Ez iras miert hogy az Christust magyarazza, illik hogy meg tanollyuc, mi legyen igaz ertelme.

Imez kettőre kel azert nezni, Mikor Christus vrunc azt monta a Sidoknac, A ti Atyatoc Abraham őrömmel keuanta latni az en napomat, meglata es őrűlt, Mondanac neki a Sidoc, Męg nincz ötuen eßtendőd es latad Abrahamot, &c. Ez egez mondast egybe kell hoznunc, mert az kerdes Christus vrunc beßedere tamad, a feleletis, es ánac vegezeti. Az elsőbe ezt akaria Christus vrunc mondani, Ty Sydoc vetteketec. es annal kerkeztec hogy Abraham fiai vattoc, ezt ßabadon meg engedhetem, test ßerint hogy ő nemzetsegeből legyetec, de mint ßent Pal mondgya Rom: 9. Nem mind Abraham fiai azoc kic Abrahamtol valoc, De azoc kic az igeretnec fiai, Sőt Abrahamnac hitit es czelekedetit kellene kőuetnetec, de ellenkeztec vele, Mert ő nagy örömmel vatta a meg igert magot az Iesus Christust az igaz messiast, es minden tanaczya igyekezeti erre ment, hogy valoba azt meg elmetuen annac hitibe meg nyugodnec es az őröc bodogsagra mehetne, Ti pedig az Messiast ßentül ßembe lattyatoc, męgis nem hogy halat adnatoc az vr Istennec, de halalra keresitec, ez azon igyekeztec hogy vgyan meg öllyetec. minemő orczaual kerkettec hat. hogy Abraham fiai vattoc, mert az iambor fiu az atyanac czelekedetit kőueti.

Azert rend ßerint előßőr lassuc meg, mikeppen keuanta Abraham latni, es latta az Christus napiat.

Masodzor, Mint lőn az Iesus Christus Abraham előt.

AZ ELSŐROL.

Abraham keuanta latni es latta a Christus napiat, Mathę: 13. Lucę: 10.

Igy ßo

Igy ßoa Christus vrunc az ő tanituaninac. Bodógoc a ßemec kyk azt lattyac a mit ty lattoc. Mert mondom ty nectec, hogy sok kyralyoc es Prophetac keuantac latni, a mit ty lattoc, es hallani a mit ty hallottok de nem lattac sem hallottac. Itt kedig Abraham felől azt mongya hog keuanta latni es latta, mint kel azert ezt ertenűnc, es az ellenkező mondasocat őzue hoznunc. Mert Christus ő magaűal nem ellenkezic czyac vysely gondot bezedere. Abraham felől azt mongya moses Genes: 15. Hyn Abraham az Istennec, es ez ű neki igassagra tulaidonitatęc. Christus vrunc. Ioan. 6 Valaki enbennem hyßen lat engemet. Szent pal Hębręc. 11. Az patriarchacnac es Prophetácnac örömeket, bodogsagocat az Iesus Christusba ualo hytbe helyheztety. Tahat Abraham latta, az Iesus Christusnac napyt az az byzonnyal el hytte, hog az atya isten az ő igiretyt ßerent yőuendőbe meg aggya az Messiast, ky az pokolbeli őrdőgnec feytmeg ronta. Gen 3. 1 Ioan. 3 Es őrők bodogsagot ad. Es ekeppen ez latas nem uetetyc kűlső latasra, hanem lelkyre melybe az Istennec igiretit meg fogyuc hogy az igert dolgocat az Isten byßonnyal meg aggya. mint a testnec fel tamadasa yőuendőben lezen, de mi kyk igaz kereztienec vagyunc, lattiyuc ezt az Istennec igeyből ęs meg tanoltuk. Ezeckyel Propheta meg monta mikeppen az ő hatalmassaganac lelket boczata az czontocra es meg eleuenettek. Ezech. 37. Ezkeppen latta zent Iob Patriarcha Cap. 19. Tudom en, ug mond hogy az en meg valto lit enő ęl, es az napő meg latom. Mert oly hatalmas dolog az igaz hűtnec az ő eleuűsege az kereztienember ßyuebe, hogy az tanol valocat yelen valokka teßy, az iőuendőket mostaniacka, es az iőuendőkkel vgyel mit mostanyackal. Nem lattac az regy ßentec az Christust valoba az testbe, hanem nag ßyvek ßakadva vartac, es kőnyőrgettec hog az Isten el hozza az údőt, es az igaz údueßitőt meg aggya nekik. Esai. 45: hogy kűllőkepenis lathassac azt az údőt, melyről zent Pal ßolt Gal: 4: Cum venisset plenitudo temporis emisit deus filium suum factum ex muliere.

Immar ertyuk mikeppen illic őzue hogy a regiec lattac az Messiast tudni illic, Lelecbe, hytbe, igiretbe, meg foguā lelky ßemeckel az atya Istennec igiretit kybe meg nyugottanac. Nem lattac kűlsőkeppen, mert męg el nő yűtt volt az údőnec tellies volta, melybe az Iesus Christusnac ßűlettetni kellet.

vedd eßedbe pedig mint rendely az igiket, Abraham őrűle, Hogy latta Im myczoda örömc irattatyk Abrahamnac ezt monta vala. Genesis. 18

cinis

Cinis ſum et puluis. Lattya hogy meg kell halny: A halaltul válo meg ſabadulaſba nyncz mas modgya, hanem chak az Ieſus Chriſtus altal, ky neky meg igertettet vala: Geneſ.22: In ſemine tuo benedicentur omnes gentes terrę &c. Ez mynemő keſerűſegben volt es tuſakodasban Abraham, ez ige őruendez es meg mutattia. Mert micor az őzőn vyzbe az Iſten az elő vilagot rettenteſſen Noętol el valua el ſillieztette volna, vg lattatyc uala mint ha az iſtę el feletkezet volna Adáác tőt igireteről holot azt monta vala. Semen mulieris conteret caput ſerpętis: Gen:3. Iſ meg, ky hoza Abrahamot Chaldeabol a pogáſagbol, ſyuet meg uigaz tala es az aldot magót neky igire. Gen:12 Acto.7. Ez lelky ſaydalom vtan nag vygaſag kőuetkezeć Abrahā ſyuebe es mycor ezt varna meg nem czyalatkozec hanem az iſten meg latogata.

Michodt a Nap?

Agoſton Doctor őröctűl fogua ualo űdőt mond Cáluinus kedig azt mőgya hogy nem őröcke ualo űdő, mert az náp az igiretnec be tellyeſ ſt. ſeben vagyon, hogy meg aggya az igert magot.

Itt kęt dolgot vegűnc eſűnkbē, Egyc. noha ez neuezet zerent Abrahā rolmődatyc, de közönſeggel mīdē iſtē felő ēberecről ertetyc, kic uoltac vadnac es leznec, hogy ez kedig igaz legyē, tamazd eledbe Adamot, ki micor az nagy bűnnec miatta nagy nyomoruſagba volna kitő minalunc nal inkab erzet, Mīt a ki mind egeſſeget es mind betegſeget tud, egyket a maſikt tolmeg tuggya valaztani, de aki mīdenkor beteg vgyā azt tuggya hogy mindencor vgy kell lenni, azert Adamis ereznen lelkebē a bűnnec mergęt az elő epſegre keuankoſic vala, es nag ſiue ſakadua keuannya vala, hogy iſten modot mutatna meg ſabadulaſabā. Es micor az Iſten neki azt monda. Semen mulieris conteret caput Serpentis, ez igeretet igaz hittel hozza foga, erre nyzuen uarta az Chriſtuſt, ebbe űdueſűlt az ő maradekitual egyetembe, mert byſonyoſoc voltac, hogy ez altal boczattya meg az iſtē bűnőket kyről aldozatokatis adott, melliec kelabrazta a Ieſ Chrűſnac. ſéuedeſet. Oluaſd meg Iſaacnac, Iacobnac, hyteket es Ceréoniayokat hogy czac erre neztec, es hogy ez iſtēēc igiretit, az Patriarchac, Prophetac, az vtā az Apoſtoloc hirdettec ēnel tőb nem leſen. Azert mindenűt ſét Pal egy Iſtēt es egy Ieſus Chriſtuſt forgat, kinel kiuőle ninez iduеſſeg.

Ez volt ā regy Anyaſentegyhaznac hity, mindniaian ebbe iduezűltec, ſem-

ſemmit nem tuttac az egy allatu es harom ſemelyu Iſtenről: Laſd meg kedig mint kell varnod az Chriſtuſnac napyat, Lelky byſodálommal, igyekezettel, Chrűſodnac eſmeretyuel, az vtā, kőnyőrőgy, hogy az te lelky ſemeidet az vriſten fel nyſſa, mīt zent Pal kőniőrőg Epheſ: 1. Hog az mi vrunk Ieſus Chriſtuſnac Iſtene az dűczőſſegnec atya, agyon bőlczeſegnec es ertelemnec lelket az ő eſmeretyre. &c Hogy lathaſſad a Chriſtuſt lelky őrőmmel es leheſſen bekeſſeged, kyt ſerzett az atya Iſtennel, el veuen minden haragyat rolad, es byſonios legy benne hogy az őrő k bodogſagba reſes lez. Im erted mint latta Abraham ſemeyuel az Chriſtuſt.

Laſſuc aztis mint veſic az Sidoc az vr Chriſtus beſedet, Igen kerkednec Abrahammal, kiec peldayaba eſecbe kellet volna vēnyec az vr Chrűſt kyt nem hogy meg akarnanac eſmerny, de ikab karomlaſt ſolnac ellene mert azt mongyac, Męg őttuen eztendőd nynczen es Abrahamot lattad? Nem monda Chriſtus hogy latta. De hogy okot talallyánac az karomlaſhoz azert fortelyoznac. Ezt miuelic az Iſtentelenec az Iſtennec igeye ellen, mely nyluan az egy űduőſſegre mutat, ők ala s-fel vonzac idegē ertelemre, az karőlo Sydoknakis az termezetek. De Chrűs vrunc nem felel az karomlaſra, hanem a mit elő vőtt az diſputationac ſtatuſat az az rendyt prędikallia mindenec en altalam űdueſűltec. Valaki a fiuba hiſen annac őröc elete lezen. Ioan. 3. 6. Ez iraſt az Sydoc fel forgattiac, es a külſő lataſra magyarazzac, maga az belső es lelky lataſrol ſól. De laſſuc mīt felel meg Chriſtus az Sydocnac.

AZ MASODIKROL

Antequam Abraham eſſet ego ſum.

Szinte ittis ezen Capitulombau illjen ſolaſnac mogya vagyon: Si non credideritis quod ego ſum, moriemini in peccatis veſtris: Prędikal vala Chriſtus az Sidocnac, hogy ő volna az Meſſias, mert ſembe all vala velek: mint ha ezt mondana mas altal bűneytekből meg ſabadulaſtoc nem lezen, hanem en altalam. Tugyatoc mit irt Moſes Deut. 18. Hogy az ty Atyatocfyay közűl tamad nektek egy Propheta: &c. ky annac nem hyſen őrők karhozatra megyen, ha attol meg akartoc menekedni ſűkſig hogy el hygyetek hogy EN VAGIOCAZ MESSIAS. Ittis czodalkoztoc es nem akaryatok el hynny azt mongyatok HOGY

męg ôtuen eztendôs nem vagyoc, nem czodalkoznatoc ha tudnatoc ky vagyoc en, Abraham elôt vagyoc, mert az elsô vilagba igert vagioc, mindeneknel fellieb es eleb vagioc, es mindenec en altalam vettec ûduôssegeket. Haezt Christus az ô ôrôkke valo voltara magyarazna mint allana meg a feleleta Sydok kerdesen, es az iras fondamentoman: Semmit Christus itt nem disputal arrol, sem azt nem magyarazza mikeppen az Istennec allatyabol ßûletet, hat mint magyarazhâtod azt Christus vrunk akarattia es ertelme ellen. vedd eßedbe, ky ßol, az Ember Iesus Christus ßol, mint ez felyûl meg irt igekben oluassuk. hog nem az ô tizteseget keressy, Sôt azt monda, hogy micor az embernec fiat fel emelitec az kereztfara meg esmeritek, hogy en vagyoc. Az Apostoloc azt prędicallottac hogy az Nazaretbeli Iesus legyen az mint zent Peter acto: 2. & 10: Hunc Iesum quem vos crucifixistis, Deus, Christum et Dominum fecit &c. vgyan nyluan ki monta Christus vrunc az ô bezedet, hat masra nem veheted. Annacvtanna, nem mongya Christvs azt, Antequã Abraham esset ego erã, mert ha az ôrôcke valo voltat kel hynny, tahat azt kellet volna mondani, Hogy valęk, De azt mongya hogy vagyoc, hogy meg mutassa mostani ûdôbe az igiretnec be tellyesitesęt ô benne, ky meg igirtetett volt Abrahamnac, es az elôtt Adamnac, mert ha az ôrôkke ualo voltat akarna be hozni, hogy in diuinis ôrôctûl fogva volt mert Abraham elôtt volt, de azt, nẽ mongya, hanem hogy, az igiret ßerint meg adatott, azert mongya SVM, in pręsenti.

Sok vagyon ßellel effele mondas, Ipse est ante omnes. Colos:1. Es zent Ianos Euangeliomanac elsô reßeben, Haromzor, mongya vir, qui post me venit ãte me fuit, quia prior me erat: Minnyayã kik az iras folyasãac modgyat ertyk tudgyac, Prior, idest pręstantior. Mert noh a az Prophetac az Istennec akarattyat prędicallottac, azert alab valo renden vadnac: De fellyeb valo az Iesus Christus, mert minnyayan ennec tellyessege bôl veßûnc. Ioan.1: Es az Isten ez altal aggya az ûduôsseget.

MERT EZ A QVAESTIO. ôrdôngôs vagy, mert az Prophetac meg holtac, te pedig azt mondod, hogy az kik az te beßedidet meg tartyak meg nem halnac.

Itt Christus az ô meltosagat otalmazza, myre boczatta ôttet az Isten ez vylagra, es mitt kellyen tôle varny. Legyen eleg.

Mytt tanolank ez mostany prędikatioban, meg mondoc Leg elôßer Christus vrunk Akrahamrol mint prędikallot, es Abrahamnac hytyt mynt

mint aianlia, es meg mutattia, Abraham mint keuanta latni az ô napyat es latta, Miczoda latas legyen az, hogy myes lassuc napyat. Masodzor: mint fellele az Sidocnac karomlo beßedecre, Abraham lata az Messiast az az be telliessitette Isten az ô igiretit es meg atta a Messiast, En vagoc, az, es ime ielẽ vagoc De ßite vgiara mit meg vagõ irua. Io:1. In ppria vẽit, et sui eũ non receperunt, Nem esmertec az atya Istennec igiretit es kegyelmesseget, hanem meg ûtköztec az Christusba, mint Esaias Propheta 28. rezeben monta. es Psal 118. Azert im erted hogy Christus vrunk ez igecben nem az allatrol, sem az ôrôkke valo voltarol ßol, hanem az yo voltarol es meltosagarol, kyt az Messiastul vennûnc kell ûduessegûncre.

XX PRAEDICATIO

Szent Ianos Euangeliomanac: 17: rezebôl vegyûnc tanosagot, Christus vrunc igy kônyôrôg zent Atyanac.

Atyam. En tegedet meg dûczôitettelec ez fôldôn: az mînemô dolgot ream byztal vala meg tôkelletem. Mostis en Atyam diczôits meg te magadba, az dûczôssegel mely te nàlad volt, ez vylàg el rendelesenec elôtte.

SVMMA.

Az my vrunc Iesus Christus az atya Istennec egyetlen egy ßent fiat ki fogantatott ßent lelektôl es ßûletett ßûz Mariatol, magyarazzuc, egyûgyû keppen az egez derek ßent irasbol, mint ennec elôtteis arrol ßoltunc es meg byßonitottuc, hogy ez kyuôlis az Papa mas Christust talalt, hog ez igaz Christust laba ala nyomhatna, es mikeppen az atya Istennec meltosagat meg homaliositota, allatta es ßemellie valtoztatuan: Azonkeppen az Iesus Christustis meg homaliosituan mast hozott be, kyrôl meg erthetyûk, hogy zent Pal meltan neuezte az Papat Antichristusnac az az, Christus ellen tamadottnac.

Myert hog kedig mindenkor az irast az Papa vonta idegen ertlemre es hamis magyarazatra, es ez iras magyarazasaban az igaz ertelmet czac maganac tulaydonitotta, es azt monta hogy az ô ßiuenec ladayaba vagyon az irasnac igaz magyarazattya, es azert vonta az irast az ô isten telen velekedesenec byzonitasara, holott az egez derec ßent iras ô ellene vagyon, es az ô vallasat ronttia.

Rend ßerent az byzonsagocat ele hoztuc ez elmult prędikatioban, mi legyen az Christusnac valosaga, mikor azt mõgya Ioã: 8: Antequã Abrahã

esset.

eſſet ego ſum, Megis magyarazta önnön maga mondnan, micor az em bernec fiat fel emelitec, meg eſmeritec, hogy en vagyoc az Meſſias, kyt az atya Iſten meg igert. Eſmet, ha meg nem eſmeritec hogy en vagyok, az ty bűneitecbe haltoc meg. az az, Ha el nem hyſitec hogy en vagyoc az aldott mag, ky meg törőm az ördőget, meg kel halnotoc: Mert nem ſerzett az atya iſten az ty idueſſegetecben mas modot, hanem az en hala lomat es veremnec ki ontaſat.

Az ellenkődőknec tőb kopyaioc közőt, mellyel őklőldeznec ez fő, hogy itt azt mongya, Glorifica me pater:&c: Mely mondaſbol, mas fiut acarnac be hozni azon kyuűl ki fogantatott zent lelectől, es fűletett űz Mariatol. Innet akaryac byſonitani, de halgaſſanac rea az kereztienec, es laſſac meg zét Iaõſnac predikatioiat, hogy ſé zét Peter, ſem zent Pal, ſem zent Ianos, maſrol nem ſolnac, hanem az meg feűlt Ieſus Chriſtus rol, hogy pedig eſedbe uehęſſed, harő dolgot kell meg magyaraznunc.

Legelőſer: Kyczoda az á ky kőnyőrőg.

Maſodzor: miert kőnyőrőg.

Harmadzor: az Chrűs dűczőſege mely az atyáal uolt, mi legié az iraſbá.

Mert az Summa itt arra megyen hogy azert kőniőrőg hogy az atya Iſten az ſidalomba, halalba ne hagya, hanem abbol ky vonnya, meg di czőitſe hatalmaſſagat mutaſſa meg. fel magaztallia, es az őrőcke valo or zagat agya meg neki. Mely dolgot Phil: 2: bőuebben meg magyaraz zent Pal micor azt mongya. A ki engedelmes lőn az ő atyanác mind az kereztnec halalaig, azt az Iſté felmagaztala, es oly neuet ada neki mely mí dé neunec felette vagy, hog az Ieſus neuebe menyeiecnec, földiecnec es föld alat valocnac tęrdec meg hayolianac, es minden nyeluec vallaſt tegyenec, hogy az ur Ieſus Chriſtus: az atya Iſtennec diczőſegeben. Hal gas rea immar.

AZ ELSŐROL.

Az egez Euangeliomanac Summaya, nem czac zent Ianos iraſanak imeſt magyarazza, hogy a Ieſus Chriſtus legyen az mi kirallunc fő Papunc, es hogez az ő menyey ſent atyanac akárattya ſerent es tyztbe, tanitalanac rendiben, imatſagaban es aldozaſanac mi voltaban el yőtt: Mert az közbe iaronac ez tyzti hogy tanyczon, kőnyőrőgyen es aldozon mikeppen tanittott rendel meg irtac az Euangeliſtac, mint kőnyőrget es mint atta magat az emberi nemzetert aldozatul, arrol nag hoſu prędica cioyat,

cioyat irta meg zent Ianos Euageliomanac: 14: rezetől fogua: 17: rezé ig holott fel emeluen ſemeit kőnyőrőg zent atyanac, meg kel hat tanol nod ki legyen ez, mind kőnyőrőg, hogy meg erthęſſed minemő dűezőſeget keuan, ez igaz fondamentombol vagyon, ha mind a zent Prophe tacnac, Euangeliſtacnac, es Apoſtolocnac tanitaſocnac rendit meg kere sedis ezt mutattia as iras: Deut: 18: Eſai: 41: 59: Moſes azt mongya az meg neuezet helyen. Az Iſten vgy mond, en vtannam az tynnen atia tocſiai közul egy Prophetat támazt ty nectec, kinec beſedet ha ki nem bűczűli annac lelke ki irattatic az ő nepe közűl. Azonkeppen Esaias Propheta, Az poganocnac velagoſſagara attalac en tegedet, Ezt magya razza Chriſtus zent Iaõſnal: 8: rezeben: Ego ſum lux mundi: Micor Ch riſtus el kezte az predicallaſt: Math: 4: meg irattatot, Tunc cœpit Ieſus docere: Acto: 1 Cœpit Ieſus docere et facere: vedd eſedben. Sem zent Mathe ſem az Apoſtoloc igazat nem irtanac volna, hog ha az előtt Chi ſtus tanitott auag valamit czelekedet volna. Ha mindenecket meg irtac hol vagő, hat kit az előt miuelt, vagy tanitaſaban vagy czodatetelybe, czodatetelynek is kedzetit meg mutattia zét Ianos: 2. rezeben: Hol azt mongya: Hoc ędidit initium ſignorum Ieſus &c: Szent Pal hębr: 1: 2: őz ue uety az atya Iſtennec czelekedetit az Ieſus Chriſtus czeleke detiuel, az ő Teſtamentomot az vyal, az első rezebe azt mongya: Hogy az atya Iſté az utolſo űdőbe ſolt az ő fia altal, az űdueſſegnec pedig tőkelleteſſe ge az Chriſtus altal lőtt: Kőnyőrgeſrőlis, oluaſd meg az egez Bybliat, ha egy betűt talalz, hogy Chriſtus az ő törvenben kőniőrget valamit, ba tor meg egeſd aſeiemen. Hanem azt mongya zent Pal Hębr: 5. In dieb 9 carnis ſuę, precationes & ſupplicationes apud illum obtulit cum clamore valido et lacrymis, qui poterat ipſum amorte ſeruare &c: aldozatot ſem tőt az ő Teſtamentumba, hanem az vyba aldozta teſtet, es ky ontotta vęręt. mert azt mongya. Ez pohar vy Teſtamentumnac pohara. Az ő Teſtamentumba ezecnec peldaia uolt, Melchiſedech, Aaron, es aldoza toc ezt abraztac, mint zent Pal Hębr. 9 Col: 2: byzonittia. Valahol pe dig az pelda vagion a dolog mely Peldaztatic tanol vagyon: Nem szűk ſeg azt abrazni á hol ielen vagon az a mi abraztatic. Mihelt az Chriſtus meg adatot nekűnc el chuztanac az abrazo czelekedetec, mint a templum, mel az Chriſtuſt abrazta, kybe a tellies Iſtéſig lakot. Col. 1. Mert a Salomon templomanac á Ieſus Chriſtus volt, teſte, mint ő maga monta Ioan. 2. Deſtruite templum hoc et in triduo reędificabo illud &c. Ha pe dig vala

valami aldozatot tött volna Christus az ó töruenibe hamissat modana ß:Pal Heb:9:Vnica oblatione cõsũmauit sanctos in ęternum Egyetlen eg Aldozattyarol ßol ha az ó töruenbenis aldozot,hat nem egßer hanẽ sokßor aldozot, De latode mire vißen es mit bizonit, Im erted Az ember Iesus Christus köniörög az ö menniei ßent Attyanac,es annac ideit meg iria ßent Ianos tudni illic,halalanac elötte.

AZ MASODIC.

Lassuc immar masodzor aztis miert köniörög, Diczöicz meg en mennyei ßent attyam,auual az diczösseggel mely volt ennekem te nalad, ez vilag rendelesenec elötte &c:Mit akar Christus mondani nem keuanoc vgymond valami idegen es meltatlan dolgot, Az igassagnac,rendtartasa azt mutattya, hogy e kic az te meltossagodat keresic hogy teis magaztal lyad azokat, mint meg igerted glorificantes me glorificabo.1 Reg.2 Ebböl nekünc ket dolgot kel tanulnunc. 1 az vr Istennec czelekedetinec rẽd tartasat,fökeppẽ azoknac,kiket az vr Istẽ oly hiuatalbã helyheztetet hog Istẽnec tißteseget keresic,mert mĩdẽ feiedelẽsegnec,akar nag.akar kiczĩ legẽ ,mind arra kel nezni,hogy az Istennec orßagat es ãnac igassagat keresse, Matt: 6:Ezec mikor az ö hiuatalyokba igazan el iarnac,nem diczösseget es tiztesseget,hanẽ e Vilagtul ßidalmat talalnac,(De miuel gyözic azt meg. hogy az atya Istennec tißtessegere neznec,nem böczülliẹ e vilag meg esmeri az isten, ki az ö igassaganac es tißtessegenec magaßtaloit fel magaztallya.

2. Vegyünc eßünkben,miuel diczöitetic Christus vrunc, mit mond, A melly dolgot ream biztal, veghez vittem,meg tekelletem.Meg diczöitettelec tegedet. hat az Istennec diczöitesse az,hogy a mi hiuatalunkban el iariunc es ebben legyünc mindenkor foglalatosoc azert mongya ßent Dauid Psal:40: Es ßent Pal Heb:10: Ihol ielen vagyoc en Istenem, hogy az te akaratodat meg tökellyem:Rom:5.Az Iesus Christusnac engeßtelesebe helyhezteti az meg igazulast, Mikeppen Vgymond egy ember vetkiert az bön ala vettetünc, Azonkeppen egynec engedelmeböl sokan meg igazulunc, hogy pedig az vgy legyen hogy az ö menyei attia diczöitette,es akarattyat tökellete meg, ömaga Christus Mat:5 azt monga, minem azert iöttem hogy el ronczam a töruent,hanem hogy betellyesiczem. Hogy pedig diczöitette Christus az ö ßent attyat, es mindent

valamit czelekedet,nem ö maganac kereset neuet meg magyarazza Io:8. Non quęro gloriam meam,Est qui querat Pater.Mind tudomaniat,mĩd czelekedetit neki tulaidonittya, Ioan:7:14. Doctrina mea non est mea sed eius qui misit me patris,Item pater in me manens ipse facit opera.

Immar innet meg ertheted hogy az Christus igazan mongya az vtolso oraban,En tegedet diczöitettelec,Arra tanitot minketis hogy azt mongyuc.Mi attyanc ki uagy mennyekben,ßenteltessec the neued.Ioa:15. Ebbe diczöitetic az en Attyam es erröl esmeric meg hogy en tanituanim vattoc,hogy az ö ßent igeit halgattyatoc.

De miczoda czelekedet a kit rea bizot,es mibe diczöitette? Az hog az halalnac altala az halalt meg rontotta,es a pokolbeli ördögnec rabsagabol meg mentett,es az öröc diczösegbe helyheztetet,ezt Christus meg tökellette,mert mindenbe engedelmes lön, köniörgesebenis,mert azt monda, Atyam nem vgy legyen mint en akarom,hanem mint the.El annyera hozza ßaba magat,hog az regula mellöl el nem alla:Ez am az meg tökelles, mind tanitasaban, halalaba, fel tamadasaban,mellyet az Euangelistac meg irtac felöle, Lassac meg az kereßtienec miuel diczöitic ökis Christus peldaiaual az Istent, mert ez sockal dragalatosb,kellemetesb,Isten elött,hogynem mint tulkoknac,auagy emberektöl talaltatot aldozatoknac külsö czengö czelekedetec, holot az rettenetes dolog,melybe karomlattatic az attya Isten.

Diczöicz meg te magadba a diczösseggel mely te nalod volt &c:Nem heiaba valo diczösseget hanem az attya Istennec kutfeiböl valot ker, mert az a meg allando diczösseg, Ez vilagi diczösseg el mulando, de az mikor az mi lelki esmeretünc czendez,es igaz hiuatalonkba el iarunc, ez az igaz diczösseg. 2:Cor:1.mellyet keuannunc kel.

Itt azt mondgyac. Ihol mit mond Christus vrunc, melly diczösseg volt nalad ez vilag rendelesenec elötte, Ha ez vilagynac rendelesenec elötte volt az Christusnac diczösege, hat ö mas ßemely, Söt ha per consequens ßabad ßolni,En az contrariumot formalõ,Glorifica me &c: Ha az Atyanal volt, nem külömb ßemely volt töle, Mert a mi masba helyheztetic nem magatul vagyon az. Quod suum esse in alio habet, per se non subsistit,öc pedig azt mongyac,hogy per se subsistit, De az ö elle nec vagyon, mint ßent Ianosnalis capi.1:Verbum erat apud Deum. Ha az attya Istennel vagyon, hat ö magaba valosaga ninczen, Ennec hagyũc beket hanem ßalliunc az derec irasra mint magyazazza,meg ertyüc

Ez a diczőſeg, az ember Ieſus Chriſtus diczőſſege mely az attya Iſtennel es ő benne volt, ez vilag rendeleſe előtt miczoda? Az ő orſzaganac mege pűleſe, az igaſſagnac adaſſa az ATTYA ISTENNEC hozzanc valo io akarattyanac irgalmaſſaganac az IESVS CHRISTVSBA ki feiezeſe, hogy ez igy legyen ſalliunc ez iraſra: Oluaſd meg Moſesnec maſodic es harmadikik könyuet Egyne hanſor talalod hogy az kődbe az Iſtennec diczőſſege meg ielent. Ezt ſent Pal meg magyarazza 2: küldőt Corintusbelieknec negyedic reſzben: es azt mongya hogy az attya Iſtennec diczőſege az Ieſus Chriſtusban ielent meg, ki az attyanác irgalmaſſagat predicallotta es ab ba fenlet ki: Eſa. 60: 66: Szent Matthe hozza be 4: rezebe. Hogy mikor Chriſtus Nephtalim hataraba iart, męg ackor telliesſledet be mikor azt monta. Vilagoſogyal Ieruſalem, Mert azvrnac diczőſege te raitad felta madott. Imitt ſent Matte az ember Ieſus Chriſtuſrol mongya, Mikor el kezte volna tanitaſat, ſent Ianoſis 1: rezebe, Vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti a Patre &c: Sz: Pal Actorum nono, es Abacuc tertio: Ez fenieſſeget regen abrazatba lattac, es az vtan meg mutattatot nyluaban mint Heb: 1: előnkbe adatic, hogy az Chriſtus legyen az Atya Iſtennec diczőſegenec beliege, kibe az attya Iſtent valoba meg lathattyuc, Es tudgyuc minemő nagy diczőſſegbe legyen mint a Thabor hegé ki mutatta: Mat: 17.

De miert mongya, Ez vilagnac rendeleſenec előtte? ved eſzedbe, Azertę, hogy valami mas fiu volt volna ez Nazaretbeli Ieſus kiuől, bizon nem: miert tahat? Mert ez Ieſus Chriſtus kit nekűnc az Attya Iſten adot az időnec betelliesſitesebe, meg abraztatuan, es hatarozratuan volt az Atya Iſtennel, Ez vilagnac rendeleſſenec előtte, hogy ez legyen az igaſſag, ne vedd az en beſzedemet, hanem az Apoſtoloket, halgas rea im elő ſamlalom.

Leg előſer Szent Pal 1. Cor. 2. Nem predicalliuc vgymond ez vilag bőlczeſſeget mely meg romlando, hanem az Iſtennec bőlczeſſeget magya razzuc titokban, mely el reitetuen volt, melliet az Iſten meg hatarozot vala ez vilagnac előtte, az mi diczőſſegűnkre, mely diczőſſeget ez vilag meg nem eſmere, mert ha meg eſmertec volna ez diczőſegnec vrat meg nem feſitettec volna: Ez az bőlczeſſeg, Ezen botrankozic meg ez vilag. Ez az Attya Iſtennec diczőſſege kit helyheztettet az IESVS CHRISTVSBA: Mikeppen volt ez az attya Iſtennel, hogy mas

mas volt volna, nem. Egy az teremtő atya Iſten, mint uolt hat? meg mő gya zent Pal, In myſterio abſcondita, quam prędeſtinauit Deus in ſalutem noſtram &c: mint az Prophetac lattac Angyaly formaba emberi abrazatban, mint zent Pal mongya: 1 Cor: 10 Hęc omnia in figuris contigerűt, Mellyet meg hatarozott ez vylagrendeleſenec előtte, Latődę hog mond zent Pal, Szent Peter kedig: 1: Petri 1: Redemti eſtis nő corruptibilibus auro & argento, ſed precioſo ſanguine, ueluti agni immaculati et incontaminati Chriſti, qui prędordinatus quidem fuerat, antequam cődit' eſſet műd'. &c. Miczoda az? hog az atia iſtő ő magaba el tuegezte uolt, hogy ő magáac ő maga terécze a fűznec mehebe az maſodic Adamot, meg eleuenitő Ielecre: 1 Cor 15: kit nekűnc ſentſegűncre es űdue ſſegűncre ada, ez byzonitatec az ő Teſtácűba: 2: Reg. 22: Ennec abrazattiat meg mutatta volt Iſtő regé, melyről ſolt aző fiáac Salomonnac ezt monduan, Ad exemplar eius quod mihi Deus oſtendit, Ezt magyarazza Rom. 16. Ez az ő tőruébe az kődbe hallattatott az ſozat altal, de külső abrazattia nem lattatott hané homalyba volt az bűnnec miatta, mely közbe uetes volt Iſten közőt es mi köztunc. Azert mongya Deuter: 4: Vocem verborum eius audiuiſtis ſed formam penitus non uidiſtis, Mert az atya iſtennec formaiaba uala az Ieſus Chriſtus ki mi nekűnc fűletett es adatot Phill: 2: Epheſ: 3: micor azt mongya hogy őrő ktűl fogua az Iſtenbe el titkolt volt hogy Iſtennec bőlczeſſege ky yelenteſſec az Ieſus Chriſtuſba: Col. 1: ezent magyarazza. Rakua az iras mind az ő es vyteſtamentum ezzel, es egy arant foly egyc iras a maſicat magyarazza, es meg mutattia neked ky legyen az te Ieſus Chriſtuſod, es hogy ez velagnac előtte az ő dűczőſege az atya Iſtennel uolt. Nem ſucſig ennel toab gondolkodnod, Eleg egy Iſtent, Eg vr Ieſus Chriſtuſt eſmerned, es egy meg ſentelő lelket, ky altal be peczetelte tel az őrőc bodogſagra. &c: Legen eleg.

XXI. PRÆEDICACIO.

SZent Peter Apoſtol inti az ő ydeyebeli Kereztiéket az ſenges, igaz es artatlan eletre, hog ualoba meg mutaſſac hogy kereztienec legyenec, es az Iſtennec, es az ő ſent igeienec attac magocat, Akarya kedig őket erre vinni külőmb külőmb fele erőſſeckel, es az embery erőtl

erőtlenſegből tamadott gyarloſagocat meg acarja benecsonani, Mert kereztiene lenni, es az Chriſtuſt kőuetni nyomorusag, ſiidelem, es minden atockőuetkezic arra. Hogy azert meg ne tántoregnanac ebbe, vegy peldayul az Chriſtuſt, es igy prędical az ő elő leuelenec barmadicse zeben.

Az Chriſtus egzer ſzenuedet a mi bűneinkert, az igaz az hamis ſzakert, hogy minket Iſtennec meg engeztelne, meg ölettet vgyan teſtben de meg eleuenitetet lelecben.

SVMMA

Arra inti az hiueket zent Peter ez igecben, hogy meg ölteſſenec teſtlé ha lelecben meg acárnac eluenedni, az az, az Iesus Chriſtuſba igaz uigaz talaſt talaluy, annac vranna, meg mutattia aztis minemő lelekel epitetet fel az Chriſtus, annac hatalmaſſaga nem czac moſtani űdőbe tugya meg tartani az kereztieneket, hanem mindenkor, mint Noęt az őzőn vyzkor. Azőkeppen moſtis az hamorusagnac közepibe azon Chriſtus az ő hatalmanal meg tugya tartani: ez a ſummá.

Miert vőttem ez igiket elő? vedd eſzedbe. Mert ez mondas egyes ſő kopiaiocaz keuel hadakozo vytezecnec, es a ſzemelyes Iſten tanitoznac. Es innet azt akarjác byzonitani, hogy a maſodic ſzemely őrőcke uolt, miert hőg az mongya hogy prędicállot az tömletzbe, myert hogy ezt, hogy meg ölettet teſtbé, lelecbe meg epitetet, Lattuc azert ezeket, es iraſt iraſſal magyarazunc, es meg lattyuc hogy zent Peter ingyen ſem gondolkodot arrol, hanem ezt a mi vigaztalásunera irta.

Egzer ſzenuedet mi erettűnc az Chriſtus, az igaz az hamiſſakert. &c Chriſtuſrol prędical zent Peter, mellykről az meg feűlt Nazaretbeli Iesus Chriſtuſrol, Mert mikeppen zent Pal mongya 1 Cor, 2: Hogy egyebről nem tud prędicallani. Azonkeppen zent Peteris azon Chriſtuſrol mongya hogy egzer ſzenuedet erettűnc. Az egzer lőt aldozatrol melliet meg tőkellet emlekezic, mint, Hębr: 10: iruan vagyon es ez igiuel, Egzer ſzenuedet erettűnc, meg őttya azt a hamis velekedeſt, mellyet mondnac, at őrőcce valo maſodic zemelről, Mert ha az Közbeyaro volt volna az ő teſtamentumba, az ő tizti ez uolt hogy taniczon, kőnić rőgyen, es aldozon, mert ez harom dologba all az Közbeiaronac tyzti. Ha azert zent Peter az ő Teſtamentumbeli Chriſtuſt, es nem az vy Teſtamentűmba meg adattat hyrdetne, tehat nem mondana hogy egzer ſzenuedet, de

nem egy

ſzenuedet, De nem egyebről ſol, mi dolog tabat hogy az Prophetac es Apoſtoloc mindenkor egiarant az megfeűlt Iesus Chriſtusra mutatnac Eſaias Propheta 53 rezebe, mintha ſinte ſzemeuel nezett volna rea vgy ſol felőle monduan, Az mi bűneinket ő viſelte es ami alnokſaginkat ő hordozta, es mint a barany vgy vittetet az meſarſzekre, miert forgattyac azt, mert a mi eletűnc az Chriſtus halalaban mutattatic meg, Az őrőcke valo ſentenciatul, halalnac halalaual kel meg halnod, Az Chriſtus altal vagyon meg ſzabadulásunc, Hogy pedig ez bizonios dolog legen, Latode mit mond, Amaz igaz a hamiſſakert, ez mondaſt Eſaiasnac 53. reſzeből vőtte, ett igy ſol. Az en igaz ſolgam, az ő eſmeretiuel ſokakat meg igazit, Innet vagyon hogy ſzent palis 2. Cor. 5: azt mongya, Azt a ki bűnt nem eſmer vala, bűnnc, atocka teue az az, bűneinket rea raka hogy mi ő altala Iſtennec igaſſagal ennenc. Eſmeg Ro: 8: De peccato condemnauit peccatum &c. az az, minden haragianac ſzebeſſeget az Attya Iſten az Chriſtuſra onta, mert erettűnc meg ölette, Innet vagyon hogy az ő Teſtamentumban, az bűn ellen valo aldozatoc atoknac mondattattanac, mert az Chriſtus aldozattyaba vettetic el az atoc mi rolunc, az artatlan barannac ſzenuedesebe. No moſt nem ſoloc arrol mi vegre minelte, Itt ket dologrol ſol, egyſzer lőt aldozattyarol es miert ſzenuedet, mert nekűnc minden iot nyert, Mi vegre kellet ezt minelni, vt nos offeret Deo, hogy meg erczűk mi legyen ez mi allapatunc minekelőtte az attya Iſtennel meg engeſztelettűnc, azt mongya az iras hog Iſten meg haragut es el vetett volt előle. Masut pedig Ephes: azt mongya ſzent Pal hogy Iſten az ő fiaba ſzeretett minket ez vilagnac teremteſenec előtte:

Es ezige, mi erettűnc, arra viſzen hogy meg tapaztállyuc minemő alapadba voltunc az meg engeſztelesnec előtte, mert azt mongya az iras hogy Iſtentől tauol voltunc, haragnac fiai voltunc el tauoztunc tőle, ſzemit nem tudunc az Iſten felől Ephe. 2: De az mi Iſtenhez iutaſunknac fondamentoma az egy Iſtenbe vagyon 2. Cor: 5. Iſten vala az Chriſtusba ez vilagot maganac meg engezteluen. de hogy te meg tapaztalhaſſad minemő iot ſzerzet az Attya ISTENaz CHRISTVS altal teneked azert ſol igiaz iras, es vgymint kezen fogua vigyenec az idueſſegre, kibe te ſzemmit nem tuttal, es ſzabadulásodnac mogyat nem lattad. Ez az te kereſztienſegednec fundamentoma, es az te őrőcke valo vigaztalásodnac belyege, kire gondot kel viſelned mert immar ſzent es Iſtenhez közel vagy, Merth egy nemſzethez ſynch

ollian

ollyan közel mint az ő kereztienihez Deut:4: Azert mondgya Szent Pa lis. 2. Cor.13. Probate & tentate vos, si Christus est in vobis per fidem si non estis reprobi. Ebbe maragy meg erte nęz, az teuelgő vtra ne meny mert oly vesedelemnec ingouaniaban esel, hogy ingyen sem monthatod. hol iarz. Latode miról prędicalnac az Apostoloc mibe vagyon iduesseged, Ez iduesseges tanoslag volna, erról sokat kellene solnunc, azert erczűk meg mit vęt az vtan, mikor azt mongya hog minket istenhez uinne, *Mortificatus carne, viuificatus spiritu.*

Innet vagyon az ellenkező felnec magarazattya hogy az Christusnac ket termezetet czinalnac, meg kel azert latnunc sent Peter besedet, solę az iras ezenkiuól igy, auagy nem, meg talalliuc sent Palnalis 2. Corin 13: Nam & si Crucifixus est ex infirmitate, sed viuit ex virtute Dei. Roma:1. Ki vgymond test serint Dauidnac maguabol valo, meg bizonittatot Isten fianac lenni az meg sentelő leleknec altala halottaibol fel tamadasaba, Nem azert sol vgy hogy ket termesetet őzue kőtne, hanem a meg fesűlt ember Iesus Christusrol sol, mert tőb Christusunc ninczen, mit mond erról. Az Istennec lelket, mely ő neki nem mertec serint hanem tellyeskeppen adatot Ioan:3. magyarazza. Innet vagyon hogy az iras azt mongya hogy az ő attyanac hatalma tamasztotta fel, mert ez fel tamaztas az attya Istennec lelkenec hatalma altal lőtt, Azert mongya ő maga Ioan.10. Hatalmam vagyon az en eletemet letennem es fel vennő. Et hoc mandatum habeo a patre. Minemő meg sentelő lelket magyar az ő benne. im erted, Innet vagyon azis hogy az iraſba az test mindenkor a leleckel ellenbe vettetik, Mint Ioan:3. Quod natum est ex carne caro est, quod natum est ex spiritu spiritus est: Azonkeppen mikor sent Pal azt mondgya, Natus est ex semine Dauid secundum carnem, az testet mely serint sűletet Mariatol, Dauidnac mongya, Mert az nemzetseg az fiu agrol samlaltatic, mint meg volt paranczolua az ő tőruenben vt Frater suscitet semen fratri vgy Dauidnac nemzetsegeből valo Maria, mint miez az mi sűletesűnc serint kettőttűl vagyunc, attyanktol es annyanktol mert azoktul lesűnc, es a mit tőlőc vesűnc abbol neueztettűnc emberek nec, Azonkeppen az ember Iesus Christus az attyatul vőtt meg sentelő lelket, Mert fogantatot sent lelektől, Ez Iesus Christus teste es vere, Istennec teste es vere, es ez ember Iesus Christus Istennec fianac mondatatic, mint s. Peter malutis monga 2. Pet:1 hogy az Istenmiketis

sesesitett az ő Isteni termezetiben menniuel inkab az Iesus Christust, Ezkeppen nem az masodic semely, hanem az ember Iesus Christus bizonittatot Isten fianac lenni az meg sentelő lelec altal Rom:1: Erted azert hogy az ember Iesus Christus bizoni Isten fia. es czac egy Christusod vagyon ki neked idueſſegedre serzettetett, de ha az masodic secelyre meg, ottis lesen egy, es immittis lesen egy őzue czatlot, kit soha meg nem bizonithatnac, sőt inkab soc Istent czinalnac es az iraſt fel forgattyac:

De ha senth Peter es senth Pal mondasat, essedbe vesed, meg erted hogy az Christus te Istened, mert azt mongya az Angyal hog Emanuel, Matt.1. az mint regen meg igerte volt az Isten, hogy mi bennűnc akar lakni Levit.26. azt meg bizonitotta es a mi testűnkbe akar viseltetni, Col.1 az Istensegnec hailek a Christus:

Latode pedig mit forgatnac a Papa fiai az attya Isten őmagatol valo, es mindenic semely ő magatul valo: De hogy ez czasardsag legyen niyluan meg ertheted. Es hogy meg ne esmertesſec semelynec neueztec, mint ha az semely őmagaba allando dolog nem volna, Ez masodic semely mint mongyac, a sent haromsagban, vőtte fel az testet, mint nem volna tahat negy. Imit az igaz embersęg, megis nem harom, hanem egy, nem egy ha nem negy, mely vesekedesből soha ki nem tuttac fesélni: haborgottac benne, es azt montac, Opera ad extra sunt indiuisa, el annyęra hogy azt hirdettec hogy a sent haromsag meg testesűlt, Innet Bonauentura haromsűzet allatot peldaiul, hogy az kettei őltőzteti az harmadikat. De minekűnc nő sűksęg effele surzauarba elegyednűnc, nyluan vagyon à egez sent iras. hogy czac egy Iesus Christusrol sol, kibe idueſſegűnket elő tamaztya, es meg mutattya miczoda az Istenben ez meg sentelő lelec, ki merteknekűl vagyon az Christusban, hogy meg ielencze hatalmat, mint sent Pal mongya. Viuit ex potentia Dei. Hat nem igazat montac Ebion es Cherintus, Mi azt mongyuc hogy Istennec fia az Christus: Amit mi anni ankt ol vesűnc test, amit ő anniatul vett, test, a mi a test felet benne vagyon, Isten, mert Istensegnec tellies volta vagyon es lakozic benne, Col:2.

Im erted miczoda Christusod vagyon, ved essedbe az karomloc besedet, nem akarnac iraſt magyarazni. hanő czac azt kialttyac reanc, hog tagadgyuc a Christus Istenseget: De ninez ressserint valo Istensęg, mert az Istenel ozhatatlan, mint iruan vagyon Malach:3. Deus sum & non

mutor. De isten az te Christusod, mert az ſentelő lelec lakozic benne, el altattyac az ſegéſeget hog tagadgyuc az Iſtenſeget Chriſtusban, ha meg akarod Iſtenedet eſmerni, tekincz az Chriſtusra, kibe minden kazdagſagit meg tallalhatod, Mert ez a lathatatlan Iſtennec lathato tiköre. Col 1: Hallod azert hogy mikor az iras azt mongya, teſt ſerint, veti az lelec ellenebe, mellybe az Iſten az Chriſtuſt fel epitette, nem mas Iſten, eſſünkbe vehettyüc Col:3: hol arra inti az ſolgakat hogy engedyenec az ő teſt ſerint valo vroknac, az teſtet őſſue veti az leleckel, mert mennybe a ſolgac meg ſenteltettec, es vrockal egy vallasba vadnac, nem ſolgac ha nem egyenlő orſagra es bodogſagra neznec, ha teſtbe ſolga, Lelekbe azon bodogſagot varia Rom:9 Az Sidoc felől azt mongya: Cognati ſecundum carnem, ki rekezti az lelki attyafiakat mert igaz hit altal őzue kőteleztetünc Chriſtuſſal. Innet vagyon hogy mikor azt montac uolna neki az te rokonid kereſnec es veled ſolnanac, Mat:12, Monda Chriſtus, kiczodac az en attyamfiai es rokonim, nem egyebec, hanem a kic az en menniei Atyamnac akarattyat be töltic. Hat ved eſedbe ſent Peter ertelmet, nem ſol a ket termeſetről, ſem az őzue czatlaſrol, ſem imerről, ſem amarrol, affeleről ő nem predicalot, hanem Papa, mit a hol ſent Peter azt mongya hogy a lelekbe el ment es predicallot azt magyarazta azon, hogy Chriſtus Limbusba ment, ſok egyeb teuelgő ertelmekis volt. Ezen harmadic rezebe azt mongya hogy az halottaknac predicallott, halgas rea mit akar mondani. Ez Chriſtus lelke, mellyel az attya Iſtentől meg aiandekoztatott, ez a lelec predicallot mindenkor, pœnitentiat hirdetet az nepnec Noe ideiebe, Moſtis, predicalot kedig ketkeppen, A kic az Meſsias hitibe kimultac, azokat karhozattol meg mentette, mint Matt:27. az koporſobol fel hozta. Az hitetleneknec kedig őrőc karhozatot adott, mint Szent Iudas Apoſtol magyarazza, hogy az Iſtentelenec őrőc veſedelemre vettetnec, azt predicallya. Nemelliec eſmeg, mint Agoſton magyarazzac az Chriſtuſnac teſti lelkere, Nem ſükſſeg arra mennünc, es effele veſet ertelmet be vennünc, hanem latod mit ſol. Mint Noe ideieben az Iſtennec lelke ſolt, pœnitentiara hitta a nepet, hogy az bün mint az őrdőg meg kőtelezte őket es mint ackor meg büntettę, moſtis azt mieli, hogy valakic az Chriſtus aldozattyat meg vetic meg bünteti, Azon lelec ſolt azert az Prophetac ideiebe, Heb:1:2, Pet:1: Mint mi időnkbenis az mely lelket adot, az altal kialtyuc, Rom.8 Mi ſerelmes atyanc, Itt ſem Limbuſt ſemmit nem emleget.

Beza

Beza erről azt mongya hogy a maſodic ſemely ki az atyatul iőtt a legyen az, Es bizonittya auual, hogy az ielent meg Moſeſnec Exo.3 es azt mőta, en vagoc, Abrahamnac, Iſaknac, es Iakobnac Iſtée lehetetlen azert, vgymond, hogy Chriſtus ne legyen, Oluaſſac meg Actor.7. hogy az Iſtennec Angyalarol ſol, ki Iſtennec kőuetſeget viſelte, mint akic az Iſtennec igeit hirdetic vilagoſſagnac mondattatnac Mati.5. Azert mongya az Angyaltis Iſtennec, mert az ő kőuetſeget uiſeli. De mikor teuelgesbe eſſünc tahat czac hurczollyuc az iraſt. Ez a mit Daniel meg iőuendült, hogy oly Iſtent predicalnac kit a ſent atyac nem tüttac, Erről ſent Ianoſis irt az ő lataſaba hogy a Beſtia ki fut ez uilagra hogy imadgyac az kiralioc, es valaki nem imadgya meg egeſſec mint Papa caelekedet.

Hogy azert ebből meg ſabadulhaſſunc egy atya Iſtenünc legyen, es egy Ieſus Chriſtuſunc, ki erre vezerien az ő ſent lelkenec bénünc lakaſanac altala, ezt tanolliuc es igyekezünc az igaz hitbe vegig meg maradni. Legyen eleg.

XXII. PREDICATIO,

Ioan. iii. Es ſenki fel nem ment menyben, hanem az a ki le ſallot mennyből, az embernec fia ki menniben vagyon. etc.

Summa.

Ez igec eg rezeczkeie a predicationac, mellyet Chriſtvs vrunc Nicodemus előt tőt mikor hozzaia iőt uala eiel, es az üdueſſegnec vtara tanita, mely predicatioba meg mutata, hogy ő legyen az Iſtentől adatot doctor, es ſenki nem iduezülhet, hanem czac ő altala, főkeppen kedig az meniorſag kapuia be teuen vagyon, es meg nem nittatic külőmben, hanem ő altala, mert ő az vt es az aito. Ioa.10.14.

Miert hogy pedig ez igeket meg homalioſitottac es ſockal maskeppen magyaraztac, hogy nem mint az Iſtennec lelke magyarazta, illic minekünc igaz ertelmet az derec ſent irasbol kereſnünc es rendſerint ezekről ęrtekeznünc.

1. Mi legyen menyből ala iőni, es oda menni.
2. Miert mongya hogy az embernec fia mennyben vagyon, hogy meg mutaſſa minemő reſeſülesünc legyen ő vele.

3: Miczoda haznunc vagyon, Christus vrunknac ez dragalatos beſedeböl, mikor azt mongya, hogy ſenki menyben nem ment.

AZ ELSÖ.

HAROM dolgot mond itt Christus vrunc, kikre gondot kel viſelnünc, 1. Senki menyben nem ment, az meniben męnęs miczoda? 2 Kiczoda az aki onnet ala iöt? 3: A ki menyben vagyon, mert ha ez igeket lelki ertelemre nem veſed, egymas ellen alnac, mert a ki menyben vagyon mint megyen menyben. Azonkeppen Ioa: 6. aki menybe volt, nem a ki vagyon, amot azt mondgya a ki volt, Itt kedig a ki menyben vagyon, Magdalenanakis Ioan: 20 azt monda, Noli me tangere, Quia nondum aſcendi ad patrem, Mikor fel akara menyorzagban menni Ioan: 20. Aſcendo ad patrem meum &c. Ioan: 17. Nem vagyoc en ez vilagon, Maga ſemely ſerint itt iar vala, Ezen ſolaſnac nemę adatic elönkbe ez igekbe venio, exiui, emiſſus ſum Ioan: 13. Sciens Ieſus quod veniſſet hora ipſius vt tranſiret ex hoc mundo, ad Patrem: ibidem, Sciens Ieſus quod á Deo exiſſet, & ad Deum iret. Ioan: 16: Exiui a patre & veni in mundum, Iterum relinquo mundum, & vado ad patrem Ioan: 17 & ii cognouerunt quod tu me miſeris, Azonkeppen az el boczataſrol egynehani helyen ſol, mint Ioan 20: Mikeppen az en atyam engemet el küldöt, Azonkeppen küldlec enis titeket. Mind ezeket azert ſamlalom ele, hogy ſent Ianos ſolaſnac modgyat eſedbe vegyed az irasbol, mert ezec egy ertelmű beſedec, Nem az am menyböl ala iöni, es az attyatul ki iöni hogy az maſodic ſemely az haromſagbol iöt ki, Papa talalta ezt, nincz a ſent irasban, de mint legyen Christus urunc meg magyarazza halgas rea, Sido hit az hogy vala mi reſonnat el iöne, Mert az Iſtenſegbe nincz affele, az ö elmeneti, iöueſſe, hatalmaſſaganac ki mutataſa, mikor az atya Iſtenröl ſol az iras, ackor mondatic iöni mikor hatalmaſſagat meg mutattya auagy bűnteteſbe, auagy irgalmaſſagaban, menyböl az Christus iöueſe, nem egyeb hanem valoba meg bizonioſulni hogy az igeret ſerent el iöt es Euangeliomat, hozott, mint Ioan. 6 mikor predicallana a Sidoknac es azt mondana, En vagyoc az elö kenyer ki menyböl ala iöttem, Amazoc mondanac. Nem elmeriiűke hogy Ioſeph fia, ezt, ökis vgy magyarazzac vala mint az moſtaniac, Monda Christus, meg ne botrankozzatoc. mert ez igen meg botrankoztato tanuſag &c: Meg magyaraza nekic, es azt mőda, mennyböl ala iöni az elö kenierec miczoda, Verba que ego loquor

ſpiritus

ſpiritus & vita ſunt. Quid ſi videritis filium hominis aſcendentem ubi erat prius, az az, lelki ertelembe adgya az eletet. Hat tet toua az helyröl valo ala ſallaſt, es az emberi gondolatot veſd fęl felę, es az Iſten lelkenec magyarazattyat ved elö. Christus vrunc Luc: 20. egy kerdeſt, tön, Baptiſma Ioannis è cœlo erat an ex hominibus? Nem meręnec a Sidoc rea felelni, es magokba azt mondac, ha azt mongyuc hogy menyböl volt, azt mondgya, miert tahat hogy nem hittetec neki: Ha pedig azt mondangyuc hogy ez földröl volt, az egez köſſeg meg köuez minket. Mit akar Christus ezen magyarazni, azt, hogy menyböl lenni, nem egyeb hanem menyei hatalommal ſereztetni, es meg bizonittatni hogy az kereſtſeg az attya Iſtennec rendeleſe legyen. Azonkeppen mikor ſent Ianos ö felöle tanobizonſagot teſen hogy ö volna az Iſtennec barania, es az ö tanituani panaſolkodnanac hogy Christusis kereſtelne, Ioan: 3. Meg valaſta magat az Christuſtol, Tudgyatoc vgymond, hogy meg montam hogy neki neuekedni kel, mert ö az Meſsias, es ö altala akaria az attya Iſten az ö orzagat fel epiteni. A ki a völegeny az örül, Az attya Iſten, völegennye tötte az ö ſent egyhazan, es azt monda, Qui è ſupernis venit, ſuper omnes eſt, Qui è terra profectus eſt, & e terra loquitur, Latodę hog mennyei dolgokat magyaraz. Mindeneknec felette vagyon, mert ennec altala akaria az attya Iſten az öröc bodogſagot adni?

Touabba 1: Cor. 15. Azt mongya: Secundus Adam de cœlo cœleſtis. mondanad, hogy lehet az, hiſem a ſűznec mehebe fogantatott itt ez vilagon ſent lelektűl, miert ſol tahat vgy ſent Pal vedd eſedbe. Mert az atya Iſtennec egyetlen egy fia, az ſent Ielektűl fogantatot az ſűznec meheben, Azert mongya az ö attyat menyeinec, mi Atyanc ki vagy menyekben &c. Es mint hogy az attya ſent lelket ad, Azonkeppen az Ieſus Chriſtuſis, ki menyböl fel epitetet az Iſtennec lelkenec altala, es attya termezeti benne vagyon.

Menyeinec mondattatic, nem hogy mas ſemely iött volna ala menyböl, hanem hogy a ſűz Maria magua, mennyei leleckel tudomannyal es minden ioual fel epitetet, es Vrra lőt az egbe.

Im erted miczoda menyböl ala iöni az iras ſerent, nem czac mennyböl iött ala, hanem az menyet ide hozta es a földel özue körözte, mint Nathanaelnec monda Ioan: 1 Amen amen dico vobis: Poſthac videbitis Cœlum apertum, & Angelos Dei aſcendentes & deſcendentes ſuper filium hominis, Nemo aſcendit in cœlum, az az, Senki lelke eddeg be nem

ment

ment menybe, hanem en altal am megyen be, Immar nittatic fel, azerẽ mongya ſent Mathe 27 reſeben, hogy mikor Chriſtus fel tamada, az Iſten ſen-einec lelkec, vele egyetemben fel mentec, Ala hozta az eget, mert mi legyen az menyorzag meg magyarazta es annyera meg mutatta hogy Regnum Dei non eſt cibus & potus, ſed gaudium & pax in ſpiritu ſancto Rom:14 Hogy az Iſtennec lelkeuel reſeſit tegedet hogvaloba meg tudgyad miczoda az mennyorſag: Ez a Iacob laitoriaia ki menybe ęr fel, azert mongya hogy menybe vagyon, Mert attyanac kebelebe vagyon, annac akarattyat magyarazza es azt mongya, hogy ſok helyec vadnac Attyanac orzagaba Ioan.14 Aztis, akaria hogy a hol ő vagyon, mies ott legyűnc. Innet vagyon hogy az Euangeliſtac igy ſolnac felőle, mert igy predicallot, Agite pœnitentiam appropinquauit enim regnum cœlorum, Ez az Ieſus Chriſtus menyből ſallot ala: mert menyorzagot hozta nekűnc, es az kaput fel nituan őrőcbo dogſagot ad, Ez az oka hogy mikor el kezdettec predicatioiokat azt montac, Peruenit ad vos regnũ Dei, tekĩtuẽ a Chrũſra, ki mẽyből iőt ala, az az, mẽyorſagot hozot, őzue hozta az eget es a földet. Mert e rothadãdo teſtet fel epitte es fel vette. Ezt kellene eſűnkbe vennűne, ez ő rola az igaz tudomany es az vigaztalas, de ezt hatra hagyuan El kezdyűc, Az ige az maſodic ſemely vettefel az teſtet, es azon Iſten volt ki az Attya, de azert ſemelyben mas. Ha az ſinte vgy volnais de nincz, mir haznalnal vele, mit tőrőd feiedet azon, miert foztod meg lelkedet az igaz vigaztalaſtol, hogy te hallod hogy Chriſtuſod ala iőt es mint megyen fel, azt mongya ſent Pal Eph 4 Azon mene fel aki ala iőt, ha az Iſtenſegnec maſodic ſemelye iőt ala, hat az felis ment, kit tagadnac, mert az ſoha attyat el nem hatta de az emberſeg vitetet fel, ſent Pal kedig azt mongya hogy, Idem ille qui deſcendit, Aſcendit ſuper omnes Cœlos, az ember Ieſus Chriſtus, Hat az ſallot ala nem az maſodic ſemely, ſallot pedig, mert fogantatot ſent lelektűl, de mondatic ala iőni mert attya őtet lelkeuel fel epitette, es minden hatalmat neki adott, ki altal az eletet vehettyűc, Laſſad immar ha Iſten igeiből veſen az Bizonſagot vagy nem, oly tenger az teuelges, ki ből ſoha ki nem latnac iőni, de a kic erre gondot viſelnec, meg lattyac mint tuſakodnac egymaſſal az Doctoroc, mert az Iſtennec igeit el hattac, es az Antichriſtuſt kőuetuen hatalom adatott nekic, hogy fel forgaſſak az iraſt. Meg lattyac az kereſtyenek hogy meg magyarazom az vtan Iſtennec ſegitſegeből Et verbum caro factum eſt, es elű hozom az bizon

ſagokat

ſagokat, kickel dolgokat akariac bizonitani, es meg mutatom hogy ſoha ſem volt, ſem leſen a mit őc mondnac, Iay azoknac kic az rez ſerint valo Iſtenſſeget tanittyac es oltalmazzac.

AZ MASODIC.

MEG akaria Chriſtus vrunc mutatni ez maſodic tanoſagban, es magyarazni, minemő reſeſűleſűnc vagő nekűnc ő vele, Senkinec nẽ enget tetet hogy menyben menyen, hanem az embernec ſianac Az Ieſus Chriſtuſnak, ki teſtes vęr velűnc. Ez pedig nem ő erette hanem mi erettűnc adatot, hogy minket vele menybe vigyen, Innet vagyon hogy Heb: 2, azt mongya, Nem az Angyalokat vęue fel, hanem Abraham maguat, Azokat akarta az pokolbeli őrdőgnec rabſagabol meg menteni Abraham maguat az emberi nemzetet, es ő hozza fogadni hogy vele Iſtennec őrőkőſi legyenec Rom. 8. De az igaſſagnac ellékedői ezt igy magyarazzac, Non Angelos aſſumpſit ſed ſemen Abrahę. az az, az Maſodic ſemely a ſent haromſagban fel veue az teſtet, De ez mint magyaraztatic es az iras mint feiti meg lathatod 2. Regum:22: Dauid halat ad Iſtennec az ő venſegeben, tobzodaſnac teſti buiaſagnac nem adgya magat, hanem diczeretet ir Iſtennec mint viſelte oltalmazta űgyeben, es imezt mongya aſſumpſit & extraxit me de aquis multis, ſok haboruſſagokbol mẽg ſabadita, mikor azt tudom vala, hogy Ihon veſec ackor hozza fogada es kezẽnel fogua ki vona es meg mente, Latodę ĩmar miczoda az aſſũmere. 2 Reg:11: Touab, El kűldę az Iſten az Prophetat Ieroboamhoz meg mondata, mierthogy Salamon mellőle el allot, ő ideibe nem miuelem, de halala vtan meg ozlatom orzagat, tizenegy nemzetet neked adoc hozzam vezlec, aſſumam te ſi ambulaueris in pręceptis meis &cet: Itis aſſumam te, azt teſi valoba meg mutatom hogy en vagyoc ſabaditod meg mentlec. Az Iſrael neprőlis 2, Reg:19 azt mongya, Scis quomodo portauerim & aſſumpſerim te: 3. Reg:19. Colligã te & aſſumã te, & in requiẽ collocabo: Mikor az en kegyelmeſſegemnec ideie el iő, hozzam fogadlac, ki kereſlec egybe gyűitlec, es az en nyugodalmomba helyheztetlec: Rom.15, Aſſumite vos inuicem, ſicut Chriſtus aſſumpſit vos in gloriã Dei. az az, legẽtec igaz ſeretettel, oltalőmal egmashoz, egeneſſegbe, bekeſſegbe maragatoc, mikeppẽ az Chriſtus fel vőtt titeket az Iſtennec diczőſſegebe, hol nem akar nalatoknelkűl lenni az mi kegyes es hyű fő papunc kőzbeiaronc Chriſtuſunc, ezkeppen fogadot minket hozaia

zaia es fel vit vele egyetemben, Ez am a rezesůles, melyrôl azt mongya hogy senki menyben nem ment, hanem az embernec fia &c.

AZ HARMADIC.

HOGY mind ezeket hallad, hazna ez, Col:3: Superna quęrite vbi Christus est ad dexteram Dei sedens, Menyei dolgokat keresletec. Christus it leuen azt mondgya hogy menyben vagyon, hogy meg emlekezzel az te meg romlot testedbe hogy teis Christussal fel mentel, mint ßent Pal Ephe:2. Simul cum Christo sedere fecit &c. Hat mies ô tagiai leuen czac budosunc ez vilagon, de remensegůnc oda fel vagyon es az ô orzagat variuc, kit mi nekůnc keßitet Matt:25:Io,14: Vado paraturus vobis locũ. Az minemů tůzes fegyuerrel Cherubin Angyal paradiczom vtat meg allotta mint Gene·3. irua vagyon, az meg nyttatot, mihelt az elet mely az attyanal volt meg ielentetet, azert mondatic Christus eletnec Ioan.6.7.8.10. El annyera hogy ô maga azt mongya Ioan.12.14.17· Volo vt vbi ego sum & vos sitis &c, Vgy iary hat, hogy itt ne legy hanem menyben, mert oda valo vagy, Az te paztorod azert keres, hogy oda az akolba vigyen a honnat el teuelyettel volt, ved eßedbe hat ez mondast, Nemo ascendit in cœlum, kit az Papa fiai Communicatione idiomatum ertnek, mikor az igassagot meg akariac homalyositani tahat ßolasnac modgyat keresnec hozzaia, nem az ember vagyon menyben, hanem az ember fia, az az, Isten communicatione idiomatum. Am lassad ha az Istennec nyluan valo igeit el kell hadni emberi lelemeseęrt, es meg kel magunkat foztanunc az vigaztalastol.

Serkenniůnc fel azert, es lassuc meg az Istennec igassagat, meg lattyac az kereztienec hogy meg magyarazom ez vtan a ßent lelketis mi legẽ, es az te menyei ßent attyad minemô iot tôtt veled az Christus erdemeert es vere ki ontassaęrt, meg erczed, mert egy test es vęr leß az Christussal, mint valoba meg monta, hogy az ô iuhait el nem hadgya, hadgy beket az Sophistac sok teuelgô tudomannianac es ercz meg mint akar az Christus benned lakozni az igaz hitnec altala.

XXIII. PREDICATIO,

Psal. iio. Az te erôssegednec napian az kezdet te ueled

vagõ

uagyon. A ßenteknec feniessegébe mehemböl ßültelec tegedet az hainali czillagnac elötte. etcet.

Summa.

Ez enekbe ßent Dauid Propheta. Salamon kiralynac es az ô iôuendô kiralysaganac abrazattyaban, az mi igaz kiraliunkat az Iesus Christust magyarazza meg, annac orzagat epůletet, es elômenetet iria. Az mi hystoria ßerint kulsôkeppen Salamon kyraliba meg mutattatot, lelekben a Iesus Christusba tôkelletet meg.

Meg magyarazza pedig ez igekbe minemô nepe es serege leßen ez kiralnac orzag nepe minemů akarattal leßen hozzaia, es mint ôrôgbedic es teneßic az Iesus Christusnac nepe.

Akarom azert ez igeket meg magyaraznom, mert ez az igassag vißaltatoknac egyc az tôb fô erôssegec kôzôt, mellyel ôc az malodic ßemelynec az Istensegbe orôcke valo voltat akariac tamaztani, hogy meg ercz iec hogy pozdoria az, Mert ßent Dauid arrol nem ßolt: mint maid meg latod. Illyen rendet tarczunc azert ez mostani predicatioban bôtů ßerent meg magyarazom, es igassagat meg mutatom mind ô es vy Testamentumbol es ez igekbôlket tanosagunc leßen.

1. Minemô nepe legyen az Christus kiralnac.
2. Mint ôrôgbedic az a nęp, az Christus orzagaban es birodalmaban &c:

AZ ELSÔ.

Te véled a kezdet az te erôssegednec napyan.

Az kôzônsiges Biblianac magyarazattyaban Hyeronimusnal igy vagyon, Tecum principium. &c: De ot mint a Sydo es Gôrôg iras mutattya nem Principium nolna, hanẽ prĩcipatus, Populus tuus, Principes tui, principatus tuus, vgy ßol. Mith miuel az Christus orzaga nepe, Az te hatalmassagodnac byrodalmodnac napyan, ßabad akarat ßerint valo aldozatot teznec te neked, Populus tuus in die virtutis tuę, oblationes offeret, Ros natiuitatis tuę ex aurora. Ez az igicnec igaz ertelme az Sido es Gôrôg nyelunec tullaidonsaga zerint. Myre nęz zent Dauid es mit akar mõdani: Te Salomon kyraly kyt az hatalmas Isten az kyraly ßekbe ültetet, ellẽsegidet labayd ala vetette, az kyraly palczat kezedbe atta hog vralkodgal, Mit miel az Istẽ teveled ßabad akarat ßerĩt valo ẽgedel

mes nęp.

mes nepet ad te neked mint psal. 143: meg mongya, hogy isten az ky az engedelmes nepet alaia veti.

Exod. 15.35.36. Szabad akaratioc serent mindyayan ky ez ůstőt aranyat, es egyeb marhat adanac az Isten satoranac, ladaianac es oltaranac epůletire. Numer: 6. Azonkeppen uedd esedben hogy ittis azt mondgya. Te nekedis Salomon az te neped sabad akarat serent valo ayandekot ad, Oluasd meg .1. Paralip. 16. 19. Azt mongya az iras, hogy mikor Salomon az templomot akara epitetni, mind feiedelmec es az egez kősseg közül főő emberec sabad akarattyoc serent adanac, aranyat ez ůstőt az templum epůletire, es feyenkent fel giůluen Ierusalm templomban aldozatot tőnec: De sabad akarat serint valo aldozatrol emleke sic az iras, hogy meg ualazza az ő es vy Testamentumbeli aldozatokat, Mert azoc paranczolua valanac, ki vtã az bűntetes kőuetkezicvala, ha meg nem myeltec volna. Mint iruan vagyő. Vouete et reddite, az mely fogadast tęz az Istennec, meg allyad, Leuit, 22. 23.

Meg bysonitatott ez valoba az Iesus Christusrol, micor testi ayandekokat az Salomon templomaban hoznac vala, Tharsisbol, Sababol, męg az kyralny asonyokis kűlőmb kűlőmb fęle ayãdekokat kűldęnęc: Azonkeppen az Iesus Christus orzaganac epůletireys, mint irua vagyon, Acto. 4: zabad akarattyoc serent az kereztienec az Apostoloc laba e leibe vettetec a penzt. Latodę hogy amitt ott abrazott itt valoba meg sellyessedett.

AZ MASODIC.

Az te neped sabad akarat serint valo aldozatot tezen iffiusagodnac napyan. Ifiu uala ám Salomon micor kiralya tőnec, es a templum sentele sebe uyonnan kyrallya valaztatec es meg kenettetek. Azonkeppen az mi vrunc Iesus Christus, micor halotaibol fel tamada, az meg byzonitatęc hogy isten fya volna. Rom. Ky boczata az Apostolocat hog meg mutatna hog ő az anyazentegyhaznac feye, Az sentecnec fenyessege kedig mi legyő, Oluasd meg Psal. 28.95. Offerte domío gloiram et sanctitatem, dicite laudem nomini eius. Inti az kerezteneket, hogy sepsigeket tiztesslegeket meg esmeryec, abba győnyőrkedgyenec, es halakat adgyanac annac, ky őket az sydalombol ky uőtte, es meg sentelte az ő lelkenec altala ez tiztessiget vigiůnc ő elęiybe, AZERT MONGYA IN PVLCRITVDINIBVS SANCTITATIS.

Esaiasis

Esaiasis azt mongya. Plantatio mea sancta es, Germen iustitię, Szol az Christus orsagarol, mit zent Pal magyarazza 1. Cor. 6. Abluti estis, sanctificati estis. &c. Az te mehednec harmattia te neked lezen az te mehedből. Latodę mikeppen byzonittia meg Salomonba, hogy az ő iiusagaba, kyrallaganac ideybe oly hamar ki teryedet birodalma mint az haynaly harmat, hogy az ember meg nem mertekelheti, mely hamar sal lekat semerti, Azonkeppen az istennec hatálma czodalatoskeppen fegyuernelkűl alaia vety az kyraliokat, mert ez azert mondatott Salomonnac, Hogy nem hadokozot, de minden nepec hozza halgattac, főkeppen kedig Christűsba byzonitatot ez meg, ky mindenecnec felette vagyon, Mikeppen az egez vylag egsersmind az ő Euangeliomara tamada es minden fegyuernelkűl uitte elő az ő igeynec igassagat, es ez nagy czoda hogzent Peternec egy prędicatioyara harom ezer embert tört meg. Acto. 2. 13. Im ęrtted bőtűzerent az igiket ahol azt mongya, A te neped sabadakarat serent aldozic te neked es a te hatalmassagodnac napyan, az te gyermekid, Iffyaid leznec neked mint az haynaly harmat. De ez igiket masra vittec es magyaraztac az Iesus Christusnac őrőkke valo istenlegere, es a masodic semelnec, az egy allatu Istensigből ky iőuessere. Es mint Epiphanius mongya, ennel nagyob argumentomoc nynch, nem sűcsig hogy most en arrol solliac, mert az mostaniac czodalkoznac honnat vőttec, maga az Iesus Christus orzaga epitesenec modgyat adgya elő, hogy az igaz legyen, vegyűnc byzonsagot. Populus tuus spontaneus offeret tibi sacrificium. Miczoda akereztieni gyulekezet? Istennec nepe, mely nem bottal, haytattic őzue, hanem az hűttnec egyessegebe Istennec zent lelknec alt ala vyseltetyc, mint zent Pal sol, Rom: 8 Non spiritum seruitutis accepistis, sed dilectionis, Gal: 4. 2 Thimoth: 1: Mely Nep, Christus nepenec mődattatic mert ő annak feye: Colos: 1: Ephes: 1. Ipse est caput corporis ecclesię, Hat nem lehet ket feye, meg sem alhat az Papaglossaia Duo capita, visibile & inuisibile, amaz mondas serent. Tu es Petrus et super hanc Petram ędificabo ecclesiam meam. Io volna ha vgy monta volna, et super hunc Petrum, Megis valami palastioc lehetne kyuel meg bysonitanac, de azt monda, Super hanc Petram, Math. 16. Mellyc az a uallas, nem czac Peternec ada, hanem mind az Apostolocnac, mint Ioan. 20 Vegyetec zent lelket. &c. Istennec nepe, mert sanat halgattya, Ioan 10 Oues meę vocem meam audiunt, Latodę mihez kőtelezte Az te neped myczodanęp, SPONTANEVS az az Szabad akarat serent valo

[recto]

valo. Mert az Istennec igeie nem talalta hogy bottal, fegyuerrel, kellyen valakit az hitre erőltetni, hanem Pelagius papa talalta hogy fegyuerrel haiczac rea, ki nem io, mert Isten vralkodic az embernec ßiuen, lelkęn ő hordozza. De monthatnad. Im hallom mint iria ßent Dauid az Istennec aniaßentegyhazat, Populus eius spontaneus, ßabad akarat ßerint valo aldozatot tezen, hol latunc effelet ez vilagon, ßűkseg ezt meg ertenűnc, ha, mindenestőlfogua meg vyultunc volna. Az testnec gyarlossaga el vetetet volna, meg talalnoc, amaz maculanelkűl valo anyaßentegyhaza Istennec, kit Ephe: 6, meg irt ßent Pal, az őrőc bodogsagba leßen meg, mikor minden gyarlossag el vettetic az Istennec tagiairol, es ebből azert nem magyarazhatod hogy nincz igaz anyaßentegyhaz. Tekincz az Sidokra, oly vißa vono nęp vala mikor ki hoza őket Moses, egyne hanzor tamattanac rea, mostis minemő ßur ßauar vagyon az Papassagnac rendi kőzőt: Es a tißtęrt mellyet Isten neki adot vala: Chore, Dathan Abyron, Num. 16, partot űtenec ellene, Az vtan Isten az ő nepe kiralyssagat Dauidnac ada, minemő zurzauar lőn, az őnnőn fia Absolon rea tamada 2: Regum. 15. Salomon kiralyssaga vtan ket felę hassada az orzag, Iuda nemzetsegebe igaz tanitoc valanac, az tőb nemzetsegec kőzőt hamis Prophetac valanac, es egy mas ellen predicalnac vala, fogsagba essęc Iuda nemzetsege es igen meg nyomorodęc: Vgyan azon idő kőzben az hitbē harom fele ozlanac, egyc reze kőueti vala az Phariseusokat masodic az Saduceusokat. harmadic az Essenosokat, Mongiaę hat valaki hogy ackor Istennec nem volt nepe? senki ne mongya mert ßinte ackor gyűiti vala az Christus az ő nepet, anya ßentegyhazat. Szalliunc immar Az Apostoloc ideiereis, Peter az Sidoc ceremoniait kőueti vala az poganoc botrankozasara, El annyera hogy ßent Pal meg fedde erette, egy tarßasagba valanac ßent Peter es Barrabas, de anyera meg haborottac vala egymassal ketten, Marcus Ianos veget, hogy az vtan soha egymast nē lattac. Actor: 15: Istennec gyűlekezeti vala hißem az Corintusbeli aniaßentegyhaz de valanac ollyac kőztőc, kic tagadgyac vala az fel tamadast 1. Cor. 15: Sőt annyera valo partolas volt kőztőc, 1. Cor. 1. Hogy ki azt mongya vala hogy Palę, ki imez, ki amaz tanituania.

Azutan Ieronymus es Agoston kőzőt minemő vißa vonas volt: Az Constantinopolbeli templumba egykbe Donatistac, masikban Catolicusok valanac, Monthattyukę azert hog ackor nem volt ISTENNEC nepe

[verso]

nepe bizoni nem, Tahat meg nem haboritathatic ez mostani vetekedesbeis az aniaßentegyhaznac egyenessege, mert az lelekben vagyon, es az igaz egyenesseg mely Christusra nez, In die virtutis tuę, Ackor vagyon am mikor az ő orßagat akaria epiteni: es igassagat meg mutatni, De nē vg czelekedic mint mi keuanniuc, hanem mikor ő akaria, az ő erőssegenec napian mikor az napot el hozza, es fel gerießti az kereßtieneknec ßiueket hogy egy ßaial diczeriec az Istent. Itfiusagodnac nepe ollyan mint az hainali harmat &c: Ved eßedde az te Christusod miczoda orßagot epit, az vęnekből iffyakat czinal, az regiec el multac mint 1. Petri: 2: Quasi modo geniti infantes, mert tűzbe, vizbe, lelekbe meg vytatunc, Es mint az kűlső eletre, kűlső ßűletes vagyon, azonkeppen az lelki eletre, lelki ßűletes vagyon, Es mikeppen az testi taplalasbol erő adatic, Azonkeppē az lelkiből, Ollyan mint az hainali harmat, az az, oly hamar leßen hogy menten megyen, mint meg mutattac az nyeluec megh adasaban Acto: 2. Mert hatalmas es elő megyen es mint a ßęl valahol megyen, be tőlt mindeneket: Azonkeppen az Istennec igassaga mindeneket be tőlt, ha generationac mondodis meltan, Mert Christus vrunc renascentianac mongya Ioan: 3: es mikeppen az harmat vyonnan ßűletic az menyből, Azonkeppen az Istennec fiai vyonnan ßűlettetnec mint it magyarazza ßent Dauid populus tuus tibi sponte offeret sacrificium. &cet:

Ez igekben rőuideden mit akar ßent Dauid? Abrazatban magyarazza Salomonnac kiralysagat, es orßaga nepenec engedelmes voltat, Lelekben az Christus anyaßentegyhazat, es nepet kit hasonlatossaggal mag ataz. Az hatara hogy ez igekből az masodic ßemelynec őrőcke valo voltat ne magyarazzuc, mert az Psalmus az Christus orzaganac epűletit magyarazza, Mint Esa. 53. Meg sokasodic az ő magua mint Abrahamnac meg igere, Gen: 22. Hogy nemzetseget meg ßaporittya mint az ęgnec czillagit. Ez a Christus orzaganac előmeneti ki őrőcke tart, es a keppen sokasul mint az hainali harmat, hogy minden emberi hatalomnelkűl meg leßen, es gyarapitani akaria tulaidon ereieuel. Legyen eleg:

XXIIII. PRAEDICACIO.

Ioan: i. Mindenec ő altala lőttenec: es ő nalanelkől semmi nem

nem lőtt, valami lőtt, ő benne uala az elet, es az elet embereenec uilagoßagoc vala.

Summa.

Meg ertettec az kereßtienec kic ielen voltac, a ßent Ianosnac irasanac magyarazattyaban, mikor az első rezet Euangeliomanac el kezdettüc vala az vrnac segitsegeuel, miczoda kezdetről ßolt ßent Ianos, tudni illic, az Christus Euangeliomanac, lelki orßaganac epületinec kezdetiről, Ez az ember Iesus Christus az ige, Mester, tanito, es predicator, mint őtet neuezic az ő Apostoli, mikor neki kőniőrőgnec hogy, Attyanac akarattyat meg magyarazza mesternec mongyac. Mikeppen legyen ez Ige Istennel es miert mondatic Istennec, rend ßerent meg magyaraztuc.

Mierthogy ez magyarazat ellen lattatnac vala nemely magyarazatoc lenni es vgy mint ellenkező mondasoc mellyec az masodic ßemelt az Istensegbe bizonitanac, mintha az tőb mondasoc ez magyarazat ellen tusakodnanac, arrol valo irasokat rend ßerint meg magyaraztuc, es meg mutattuc. Nem hogy euuel ellenkeznenec sőt inkab ezent bizonittyac, es az meg feßült Iesus Christusrol ßolnac, kinec kiuőle mast nem mutatnac, hanem azt a ki fogantatot ßent lelektül es ßületőt ßüz Mariatol.

Volnanac męg tőb mondasokis, kickel az ellenkező atyafiac elnec, de ha a kereßtyenec a tőbire rea halgattanac, kőnnyen meg felelhetnek affele ellenkező mondasokra, de miert hogy syetnünc kel most az magyarazattal, az vr Isten időt ad męg a tőb dolgoknakis.

Minek vtanna meg monda hogy az ige, Isten volt, el kezdi es meg mutattya, mit kel varnunc az mi iduezitő Christusunktől, azt mongya mindenec ő altala vadnac, auagy teremtettenec, es a mi teremtetet. semmi ő nalanekül nem lőtt, Lassuc meg ez igeknec igaz ertelmet rőuidedé

Az Sophista Scholasticus Doctoroc ez igeket igy magyarazzac, mindenec ő altala vadnac, az az, Az Christus mennec es földnec teremtőie, ha kerdic, ha az egez derec ßent iras azt mongya hogy egy az teremtő atya Isten, es mindenkor meg valaßtya az fiut az atyatul, nem zuria zauaria őzue, mert az atya Isten termtő, mint Esa. 45 egyedül vagyoc en Isten es en kiuőlem tőb ninczen, Az vr Iesus Christus az mi meg valto Istenünc Ioan. 8. 10: 14: Ego non sum solus, sed pater mecum est. amot azt mongya hogy egyedül vagyon, Latodę mint valaßtya meg magat. Az atya, mondatic egy Istennec kitől mindenec vadnac. es mindennec kut

feie

feye, eredeti, az Christus, egy vrnac mondatik, ky altal mindenek meg epülnec helyre, igassagra, zentsigre, es eletre hozatatnac: Micor kerdic hogy lehet az hogy az iras meg valaztia, az Atyat teremtőnec mongya, mint ate eredod mutatya. &: Az Christust pedig teremtőnec nem mongi mert ő felőle igy ßol, Es Iesus Christusba ő egyetlen egy fiaba: &c: Hog lehet hat hog az Christusis teremtő? azt mongyac, Quatenus est essentia, est idem, sed quatenus Persona est, alius a patre. Ha fogdossod őket a beßeddel, hogy nem egy, a kitől mindenec vadnac, es ky altal, Nem egam ez: Itt azt mongyac, nem kel erről kerdez kedui hanem hund be ßemedet, es hydd el, hogy egy legyen allatyaban, de mas ßemelyben, Nem ßüksig nekünc erre mennünc, De ha meg tanollyuc az irasool, mynt mődassec a mi ß. atiāc méyei terétőnec, es hog mīdēec Chrīs altal terétettenec, vissellyünc arra gondot hogy a zent Ianos irasat meg erchük, es lassuc meg mint vadnac az Christus altal mindenec: es az Elet mint legyen az embereknec vylagossagok. &c.

Az hamis ertelemnec es Papa hamis magyarazattianac, mellyet az igaz fundamentum ellen be hozott hagyunc beket, ky az harombol egyet, es az egből harmat czinalt, Myert hogy az hamis fundamentumra rakot, es az ő Istentelen velekedeset aual akarta erőssiteni, teuelgeset ugy palastolhatta el, Az Iesus Christus felől az iras azt mongya. 1 Cor. 8. Hogy ő legyen az ur, ky altal mindenec vadnac, Nem az, kitül vadnac, Mi dolog az, mert az atya Isten my velünc igy akart czelekedni hog minec utanna az pokolbeli őrdőg, meg homaliositotta, mind eget, földet, Angya locat meg rőtötta. Né akarta Istē hog az ő tāaczaba meg fogatkozzek, es vegezese meg bomollyő, meg mutata hog ő hatalmas, bőlcz Isten, hog immar az allapatra hoßatassanac mindenec, mert arra teremtette vala az embert hogy őrőkke velle legyen, mert azt monda, hogy az mi hasonlatossaguncra teremczük, Genes. 2, Hogy fenyeskedgyec az emberi alatbā az istennec diczősege: Ezt vyonnan akara az ő fya altal teremteni, Nem mongya hogy az fyu termtet mindeneket, kit ha mondana azt kellenne vallanod, de latode sohol nem mongya. Forgasd ele az egez Bibliat, egyebet nem talaz hanem ő altala vadnac mindenec teremtetuen, Mert az atya isten ő altala epyti es teremt vyonnan, es az teręmtesnec első czelyra hozza.

Ezt nem vőuen eßecbe az Sophistac, test ßerint gondolkoduan az Christusrol

ſtuſrol es az ő orzagarol, hozzanc valo tetemenit, es kőzbeiaraſſanac erdemet meg homalioſsitottac: Ez amoka hogy annę ſok kőzbeiarot czinaltac, de ha az ſent iras Celyra tekintenęnec mint az Euangeliſta ir ia hogy az Chriſtus Iſtennec fia legyen hat mindent erre kellene vonny oc ez celra, valamit ſent Ianos ir, mi ſűkſeg volt neki az elő teremteſről ſolni, ha az meg volt irua, kit minden ember tudot, hanem ez Chriſtus felol kellet irni mert nem hiſi vala ez vilag, hogy az Nazarethbeli Ieſus Iſtennec fia legyen, es hogy az ő neuebe valo hit altal iduezűlűnc, azert akarta ſent Ianos meg bizonitani, es im hallod mint bizonittya.

Mindenec ő altala teremtettenec.

Az mindenec, vgmondnac, mindent be foglal. De ez ige, Minden, nem vettetic a ſent irasba kőzőnſſeggel mindenekęrt, hanem az minemő dolgokrol vagyon az emlekezet, azokat rekezti be azon kiuől nem rekezt ſemmit be, mint it, mindenec ő altala vadnac, es a kic vadnac ő nalanel kűl ninczenec, hat azokrol ſol, az mellyec ő altala vadnac, De mellyec a zoc? az idueſſeg, bűnnec meg boczanattya, az poganoknac az őrőc eletre meg teriteſſec, cudatetelek. Iſtennek hatalmaſſaganac meg mutataſa, Mellyeket ſent Peter es ſent Pal mongyac hogy az Ieſus Chriſtus neuebe lőttenec, vide Acta Apoſtolorum ezt bizonittya az kőuetkező ige, mellyet az ſent lelec azert vettetet oda, hogy az Sophiſtac itletet megroncza, Akic lőttec az vilagba mely őtet nem veue. Az az, Itt ez földőn iara? czodakat tőn, valamic lőttenec ő altala vadnac, Azert monda tanitaninac Chriſtus Ioan: 15. Sine me nihil poteſtis facere, valami leſen az ti predicallaſtoc, es az ige ki ſolgaltataſtoc vtan en altalam vagon, mert en vagyoc az Aniaſentegyhaznac feie.

De bizoniczuc meg, hogy ez ige, Minden, nem ſol az elő teremteſről, hanem az meg vyulaſrol 2. Cor. 5. Ecce vetera preterierunt, noua facta ſunt omnia, az Ieſus Chriſtusba valami vagyon, vy teremtet allat, miczoda az Chriſtus teremteſe, vyonnan valo teremtes lelekben meg vytas ebbe mídenec meg vyulnak. It ha, mídeneket, kőzőnſeggel veſed, Tahat az eg, föld, es ebbe valo minden elő allatoc el valtoztattakę? Nem Mert ſemmi valtozas ęzekbe nem lőtt, de leuendő 2. Pet: 3: mert ezec el mulnac. Miczoda vytas ez mindenec? Az Ieſus Chriſtus orzagara valő mídő hiuec, kicbe az Iſtenec eſmereti a hit, a ſeretet meg epűltec ő altala. Rakua az iras effele ſolaſnac mogaual. Mat. 3. őnis Iudea & Ieruſalem egrediebatur & baptiſabatur aIoãne ĩ iordane, minem mentec mind ſe

ienkent

ienkent, de czac azocra nęz kyk oda mentec, mert mind az egez Sidoſag kőzűl ſokan czűſoltac inkab Ianoſt, hogy nem mint meg kereztelkettenec volna tőle, Mert az Phariſeuſoc es tőruentudoc meg nem kereztelkettenec, Lucę 7: Azęrt ittis mindenec azoc, kicről a ſo vagyon. Ierem: 6. 8. Omnes ſtudent auaritię, mynem mind az egez vilag ſőſucny mert vadnac ollyac kyckel a termizet el költety. Larodę hogy ittis nem ſol mindenecre, hanem czac azocra kyk affęlęk. Math. 11. Venite ad me omnes: Nem miniyayan mennec Chriſtushoz, hanem ſol mindenre, mert nem minyayan mennec hozzaia. Rom. 10. Az ige, Minden azokra nęz, kik hozzaya mének, es kőnyőbſiget keuannac, Ioęl. 2. Omnis q ſuo cauerit nőę dõini ſalu' erit. Nemongya mindenecről, hanem kyk ſęgűl hyac, mert sokan nem hyznec benne, hat hogy, hyhattyac ſegytſigre. Rom. 10: ha nem eſmeric, Ebbe nem akarok mulatnom, mert nyluan vagyon hogy a, Minden, meg hataroztatic, hogy azokrol kel erteni az kikről adolog ſol, mint itt zent Ianos mongya Mindenec ő altala vadnac teremtetuen, holot az vy teremteſről ſol, mindenecről akik ebbe az vyulaſba rezeſec, hogy meg mutaſſec hogy az Chriſtus őrőcke valő aldomaſt ad az poklot meg rőtya mint meg volt igiruen, mellyec az ő tiztit nezic, es mellyekről zent Ianos el kezdette prędicacioyat. Erted im mar az derec zent iraſnac folyaſabol mykeppen legyenec, mindenec az Chriſtus altal teremtetuen, hogy te az te Chriſtuſodnac igaz eſmeretibe meg marathas, es őtet az atya Iſtentől meg valaſad, es a ſő tyzteſſiget atyanac agyad, mint ő maga mongyā, Hogy az atya Iſten legen ăudueſſeg ůnenec fundamentoma, ezen kyuűl ne haggy.

Mennyűnc tovab, es ő nalanelkűl ſemmi nem lőt. Valami lőt valami te benned vagyon, es valamyre menendő vagy meg eſmerd hogy Chriſtus altal vagy, mert az Iſten abba ſeretet es valaztot tigedet az őrőc bedogſagra mynec előtte ez vylag teremtett volna: meltan mongya hat hogy ő altala vadnac myndenec.

In ipſo vita erat, et uita erat lux hominum

Vetekednec az ellenkező Atyaſnac, ez igenekis magyarazatyaban, es vgy magyarazzac, hogy az kűlső eletűnkre es táplalaſuncra az my bennűnc vagyon, hogy az mi kűlső eletőnkben lőt legyen, De az Iſtennec es ſent Ianoſnac nyilvan valo iraſa ellen vagion, mert az mynemő elet legę meg magyarazza zent Pal Athęnaſba Acto, 17. ott igy ſola: Az atya myndenhato Iſten ky ez vylagot teremtette, ez myert hogy mennec es

földnec

földnec Istene,földből es kezzel czinalt templomba nem lakic, ő nem szükölködic semminelkül, mert nekünkis ő ad eletet es lehelletet, mint az Poetakalis bizonita. In ipso viuimus mouemur & sumus. Mit miuelt az Isten· Ez ideig sok idő túlfogua el senuette ez vilag tudatlansagat, Immar vgyan ki kialtya, hogy minden ember meg terien. Es hogy egy ember valastot, ki altal ez vilagot meg akaria itelni &c: Ihol mint magya razsa az egy Istent külső teremtesünkre, Es az Iesus Christust az belső eletre, mint ő maga mongya Ioa. 14. En vagyoc az elet, hat megg ittis teuelyednec az papai doctoroc: De szent Ianos igazan meg magyar azza. Nem kereztelő Ianos vala az elet, hané e Christus, mert őrőc eletet ad azok nac kic ő bene hisznec 1, Io. 5. A kinel az Istennec fia vagő, ánal az elet vagő Et hęc vita in filio est. It nem az külső eletről szol, hanem az őrőc eletről, Mert szent Ianos mindenűt egyarant predicallot, ne ved az en bezedemet, hanem az Christusęt, Ioan: 3. vgy szerette az Isten ez vilagot, hogy az ő egyetlen egy fiat adna hogy minden valaki ő benne hiszen el nem vęszen hanem őrőc eletet. Ved eszedbe nem testi eletet, vegyen, Io, 6. Ez az en atyamnac akarattya hogy minden valaki a fiut lattya es abba hiszen, el ne vesen hanem őrőcke elyen. Első reszebenis ezent forgattya, Meg ielentetec az őrőc eletmely az attyanal vagyon, hogy vele egy tarsalgunc legyen, Ittis az őrőc eletről szol, Azonkeppen Ionn: 14. 17 En vagyoc az fel tamadas es az elet &c, fűkeppen Ioan. 5. El iő az idű es most is ielen vagyon, hogy a kic meg holtac, az ember fianac szauat meg hallyac es elnec, Mert mikeppen az attyanac magaban vagyon elet, Azonkeppen atta az fiunakis hogy magaban legyen elete. ket okat mongya 1. Mert a ki az ő szauat hallya őrőc eletet vesen 2. hogy az testi halalba meg nem marad hanem fel tamaztatic az őrőc eletre:

Mikor mi itt az külső eletről bölczelkedűnc es ez monda st arrol magyarazzuc, hogy külső eletűnknec az Christus legyen oka, meg homalyosodic az ő akarattya, ő benne vagyon az elet, mert az attya Isten ő benne helyheztette, mint Szent Pal mongya Romanorum quinto prima Corinthiorum decimoquinto. Mint Adamban minniaian meg halunc Azonkeppen az Christusba meg eleuenedűnc, hat meg kel latnunc, miczoda az elet, az embereknec vilagossagoc, mert az halalrol valo sententia kibe fekszőnc vala, Gene: 2: Halalnac halalaual halsz meg, &c Abbol immar ki gyogyulunc, es az setetseg helyen, igaz vilagossagban fel epitetűnc az Christus altal:

Summa

Summa. Szent Ianos az Christust vilagossagnac eletnec mőgya. Soholt pedig az ő Testamentumba az mi Christusunc, vedd eszedbe magat eletnec, vilagossagnac, nem mondotta, hanem az prophetac iővendőbe az Christusrol bizonitottac, hogy az Isten adgya őtet az Poganoc vilagossagara. Esa. 49. Mellyet az Apostoloc az vy Testamentumba az meg fe szült Christusra magyaraztac, Oluasd meg Acto: 13. Erről ő magais Christus vrunc szolt Ioan. 8. Ego sum lux mundi. Amit az Prophetac iővendőbe mondottac valoba meg tellyesszedet az vy Testamentumba. Gene: 18. 19. Az mi irua vagyon, hogy az harom Angyaloc kic Abrahamhoz iővenec es meg mondac Sodomanac veszedelmet, aztis vgy magyaraztac az Papa fiai, hogy az harmadic az Christus. Ha arra kel magyarazni, az vakszaggal verę meg a Sodomabelieket? Az iras penig azt mongya felőle: Posui te in lucem gentium, &c. De lasd meg mint illenec ezec őzue, mind rea vonzac az irast, hogy az egy allatban az harom szemely ielent meg. De mi kőuesszűc az igasszagot es lassuc mint mondatic az Christus vilagossagnac, es ő benne mint vagyon az elek, Mert az a Christus hiti, mint szent Pal Galat: 2 irta, hogy elet, (az őrdőg rabszagában nem esem) az Isten fiinac hitiben, mikor az Isten azt fel geriesti bennűnc, ackor erezzűk meg. hat ezt nem az külső testi eletre kel magaraznunc, hanem az Ieleknec eletire, mellyet az Attya Isten Christusert ad az ő benne bizoenac, Legyen eleg,

XXV. PRAEDICACIO

Ioan: I. Egy ember küldetet vala Istentűl, kinec neuc vala Ianos. Ez bizonssga tételre iőue, hogy tanubizonsagot tenne az Vilagossagrol, hogy minedenec hynnenec ő altala. Az nem vala igaz vilagosag, de hogy tanubizonssagot tenne az uilagossagrol.

Summa.

Minekutanna szent Ianos Euangeliomanac első rezeben nyluan valo bizonsagot tőt volna magaztala az vr Iesus Christust, hogy meg bizonita, hogy az teremtő attya Istentől valo teremtő volna ő, az az, Az attya Isten azert boczata őtet, hogy a mit az pokolbeli őrdőg meg rontott vala, azont vyonnan meg epicze. kibe semmi nem lőtt ő nalanelkül, mint meg őda tanituaninac Ioa, 15. Emanuelnelkül semmit nę minelhettec

Valaki ketelkedhetet volna ez bizonſag felöl de hogy meg ielenteſſ-
ec,hogy ez legyen az attya Iſtennec fia felöl valo vegezeſe,Nyluan valo
bizonſagot hoz elö, melybe meg akaria mutatni hogy az legyen Iſten
nec igaſſaga.

Emlekezic pedig kereſztelö Ianoſrol,ſemelyeröl,hiuatalarol,bizonſag
teteleröl, minemö vallaſt töt az Chriſtuſrol, hogy mies a ſent Prophe-
tackal es Apoſtolockal egyetembe, olly vallaſt tegyünc mellyet ö töt t,
Melybe az mi hitünc ſabadon meg maradhat. Rendſerint azert ſolyüc.

1. Kereztelö Ianoſnac ſemelyröl es hiuatalyarol.
2: Az Ieſus Chriſtus felöl valo vallaſteteleröl,

AZ ELSÖ.

Egy ember küldetet vala Iſtentöl Iános neuö.

Nem oknekül hozza az Euangeliſta,kereſztelö Ianoſnac bizonſagtete
let es neuet elö , Mert ſidoſſagban ſelette böczületes volt az ö neue ,
Es az ö eletenec, tanitaſanac rendi, es mi volta, annyera vitte
volt az Sidokat, hogy keſec volnanac ötet Meſsiasgyanant tartani,min-
deneknec ſemei ö rea fordultac vala. Meg neuezi annakokaert ötet, es
bizonſagul veti,artatlanſaganac es igaz mondaſſanac miuoltaert , hogy
ſenki annac bizonſag tetelibe ne ketelkednec. Kiualtkeppen azt mon-
gya hogy Iſtentöl boczatatot. Az Iſten ötet erre valaſtotta vala hogy bi
zonſagot tegyen az Ieſus Chriſtus felöl: Igazat mond pedig az Euangeli
ſta hogy Iſtentöl boczatatott,mert az Prophetaknac altalais ez meg volt
iöuendüluen Eſa.40. Mala.3.Hogy ez lenne a puſtaba ſengö ſo,ki azt
kialtya hogy keſiczenec vtat az vrnac, es mint Malachias neuezi, az ö
ſine elöt el boczatatot Angyal hogy neki vtat keſiczen. Ezeket Gabri-
el Angyal Luc.1. Chriſtus vrunc Matt:11: Ianoſrol magyarazzac Iſten-
töl boczatatot, Mert Illieſnec rendi ſerint kezd predicallani,maſodzor
minemö czodatetellel hirdettetet meg ennec ſületeſe,az atya meg nemu
la az Angyal ſaua vtan, mert ketelkedic vala benne , mind addig , mig
tökelletetec . Erſebet aſony,az annya magaſtallya vala az Iſtent, es
igeretiböl kiualtkeppen czelekedetiböl meg mutattec io volta,el annye
talön kedig hogy annyanac mehebe valo mozdulaſaual meg ielentette,
hogy ö az Meſsiaſnac ſolgalattyara valaztatot.

Mit ſolliunc tanitaſarol es eletröl, mikor minden rendbeli emberek
nec tizteket eleikbe ada,Luc.3,es vegre az tudomant halalaual be peczet

le:Nagy

le: Nagy dolgoc am ezec, mellyeket kereztelö Ianoſnac ſemelybe meg
tapaſtalhatunc; mind az altal Latodę hiuatalnelkül ki boczatasnel-
kül nem predical,maga nagy ember,es tudomania igaz eleg vagyon,azt
mond a az Euangeliſta. Fuit homo miſſus a Deo nem ſaguldot ſabadon
hiuatalaba az ö keuanſaga ſerint hanem az Iſten boczata öttet,es azt ak
arta hogy ez hiuatalba legyen.

Panaſolkodic az Iſten az Prophataknal az hamis tanitoc ellen , mely
igen viſkolodot talpoc, hiuatalnelkül futottanac,be ütöttec magokat az
Nep közibe, holot az kereſztyeni gyülekezettöl ingyen hiuataloc ſem
volt.Ier.23.Ezech:34. ez ellö dolog kitſent Ianos felöl ertened kell.

Ianos neuö. Ez neu annet teſen, mint kegyelmes mert ö az Iſtennec
kegyelmeſſeget hirdeti vala azt mutatta meg hogy az attya Iſten az Chri
ſtusba meg kegyelmezet az bünoſöknec.

Hogy tanubizonſagot tenne az vilagoſſagrol.

Miczoda vilagoſſagrol? az Ieſus Chriſtuſrol ki azt monta Ioan:8, En va
gyoc ez vilagnac vilagoſſaga,valaki engemet köuet,az ſeterſegben nem
iar,arrol teſen tanobizonſſagot,hogy mindenec ö altala higyenec,az az,
hogy az Chriſtusba valo hitnec altala vegyec az öröc eletet, valakic ö
tet meg eſmeric, igaz hittel veſic bizonioſoc legyenec hogy az attya Iſ-
ten meg kegyelmezet ö nekic, es az öröc bodogſagot meg adgya.

Nem talalz ennel egyeb predicatiot az Apoſtoloc iraſabanis,valame-
nyeſer oluaſod ſent Peter es ſent Pal leuelet, es az ö predicatioiokat az
Apoſtoloc eleteröl valo könyueben,ſemmit ennel egyebet nem talalſ,
hanem hogy az meg feſült Ieſus Chriſtuſnac neuebe bünenec boczanat
tiat veſic mind azoc. valakic ö benne hiſnec Acto:10.

Tanold meg moſt,miczoda az Ieſus Chriſtusba valo hit, az Attya Iſt
enbe vgy kel hinnünc, mint mennec es földnec teremtöieben,ki minde
neknec kut feie . Az Ieſus Chriſtusba vgy hiſünc mint mi vrunkban
Iſtennec egyetlen egy fiaban kinec verenec ki ontaſſanac altal vagyon
bününknec boczanattya,es az öröc halaltul valo meg ſabadulaſunc, ö
altala vagyon az Iſtenhez ſabad vtunc, minden czelekedetünc keduet-
len ö nalanelkül mint ſent Peter mongya 1. Pet.2. Per ipſum offerimus
hoſtias ſpirituales acceptas Deo &c. Azert mondatic 1 Cor.8. Vnusdomi
nus per quem omnia. Az attya Iſten pedig,vnus deus ex quo omnia. La
todę mit valaſtya meg az iras gödot viſely azert rea hogöſve neſuriad:
Annakokaert hog niyluan meg erczüc,az attya Iſtö a mi idueſſegünenec

 kutfeie

kütfeye, mert onnet yöu az zerelem, melybe ualaztot az örök bodosag ra, közöl valo ezköze üduessegüncnec az Chrüs, kialtal üduessülünc azert mongya az iras kereztelö Ianosrol hogy byzonsagottöt az velagossagrol högy ö altala hynnenek: Nem talalod az atya isten felöl az irasba az iget, per Ipsum, ö altala De Christus felöl uagyon az ige, Erre gondot kell vyselny es az Credoba meg tanolni mynt sol az iras, es mi modon, tezen valaztast, az atya Isten es a Christus, közöt.

Nagy dolog ez amyt az Euangelista mond Kereztelö Ianos felöl, hog byzonsagot tegyen az vylagossagrol hogy ö altala hygyenec, Töb vallasitis yrya az Christus felöl. Ecce agnus dei. &c. Az ö töruenbe az mely barmokkal aldoztanac, azocnac aldozatyoc az Christust peldazrac, ki immar yelen vagyon, ez a barany ky immar a ty bynciteket aldoztatyc kynec halala oly erdemes hogy ez vylag bűneyt el vezy, es azokert eleget tezen. E vallasa kereztelö Ianosnac az Christus felöl. Többettis mö dot. En vgy mond vyzzel kereztelec, de az Messias tűzzel es lelękkel, ö az emberecnec meg vytoya es bűnöcnec meg boczatoya ö meltosagosb en nalamnal, ö az uölegeny en annac barattia vagyoc, ö neki az hyuatalba neuekedni kel de en kyssebbedö. Ioan. 3. Ezecnęl külömbet nö talalz.

Erted immar hogy igaz vallast töt Kereztelö Ianos a Christus felöl, es az Apostolockal egy arant tanitott. nem monta egykis soha, Hogy az Christus azon Isten ky az atya sem hogy mennec, földnec, teremtöye uolna, hanem hogy az velagossag legyen, mint regen az Isten meg igirte volt. Esai. 40. 42:46.61.62. Hol azt mongya, Constitui te in lucem gentium, el yöuen Christus meg magyarazza, hogy ez velagossag meg yelent. Surge illuminare Hierusalm. &c: Soha nem monta az elöt hogy en vagyoc ez vylagnac vylagossaga, hanem mykor az vakocat meg vylagösitotta. Azert monta Simeon. Lucę 2. Lumen ad reuelattonem gentium. Maraggyunc hát meg Kereztelö Ianos byßonsagtetele mellet, mert mind az Prophetac es Apostoloc byzonsag teteleys ez melle valo, kic az Iesus Christusra mutatnac: Legyen eleg.

XXVI. PRAEDICATIO Ioa. I.

Az Vala az igaz vilagossag, melymeg vylagosit minden Embert, ky ez vylęgra yű, Ez vylagon vala, ez vilagö altala teremtetec, es ez vylag ötet meg nem esmere. Summa.

Az my.

Az mi vrunc Iesus Christus felöl valo bizonsag tetelet kereztelö sent Ianosnac, Az Euangelista elö ad, es nagy meltossaggal emlekezet felöle, hogy annac fellyeb valo meltossagat a kiröl bizonsagot töttt, az az, Az Christus Iesusnac elönkbe vesse, De mikeppen az emberec hogy az igaz vton közeparant nem tudnac iarni, hanem fęl felę ki lepnec: Azonkeppen kereztelö Ianos, felölis nagyob vala az velekedes, hogy nem mint tizti mutattya vala, mert ötet mesiasnac alittyac vala, Luc. 3. Ioan. 1 Azert kerdec ha ö volnaę a Christus. Ollyan mostis ez vilag iteleti az tanitoc felöl auagy Isten gyanant böczűli, auagy laba ala niomodgya. hog pedig Ianost magaztallya, tiztit adgya elönkben, mert ö nem volt Messias hanem annac prędicatora, azert meg valastya az Christust töle, es ket dolgot mond felöle, 1. Hogy az Christus legyen az igaz vilagossag, ki minden embert meg vilagosit. 2: Hogy itt ez vilagon volt. ö altala teremtetett, es ez vilag ötet meg nem esmerte. Mierthogy ez kettötöl emlekezic mies ezekröl sollium rend serent az irasbol.

1. Mint legyen Christus ez vilagnac vilagossaga.
1. Mint teremtette ez vilagot. kit az irasbol meg ęrttuen, igaz esmeretted lehet az Christus felöl.

AZ ELSÖ.

AZ igaz vilagossagot veti elönkbe, a tellyestökęlletes vilagossagot, melly az istennec esmeretit valoba meg adgya, es ami belső semeinket felnittya, hogy az Istent es minden benne valo kenczeket meg esmeriünc es valoba meg tapastalliuc, Ez kedig mikeppen mondatic az Christus felöl. Azt meg magyarazza sent. Ianos 9. rezeben, Mikor az vakot meg gyogyta, az nap hogy fel kele Predicalani kezde, Ego sum Lux mundi, mintha azt akarna mondani. Sötetsegben ültöc ti az bűnnec miattameg vakultatoc, az Istent, nem esmeritec, ha meg akarnatoc ötet esmerni, en altalam kellene ennec meg lenni, az en tanitasomat kellene essetekbe vennetec. mert mikeppen az nap a kit lattoc, az külső teremtett allatokat külsökeppenmeg vilagosittya, az külső nap az külsölatasnac oka: Azonkeppen az belső lelki latasnac oka en vagyoc mert en altalam akaria az Isten ez vilagot meg vilagositani, hogy ötet meg esmeriec es felgerjedgyen lelkek ö hozzaia:

Minden embert kedig meg vilagosit semely valagatasnelkül, mind

mind Sidot, Gőrőgőt, tudoſt tudatlant, kazdagot, ſegent, az Atyá Iſtennec eſmeretire hozza. mindenic magyarazat igaz akar Chriſtuſra erezed, veniens, akar az emberekre, venientem, Matt, 4. Mikor Szabulőnac es Nephtalimnac hataraba iar vala Chriſtus predicalla monduan, A nep a ki ſetetſegbe űl vala nagy vilagoſſagot latta. Es a halal arnieka-ba lakozoknac vjlagoſſag tamada, Eſa. 9. Czac rőuideden ſoloc, mert á dolognac az derekara akaroc mennem. rendel mind elő ſamlaltani, emyért mondaſſec az Chriſtus vilagoſſagnac, Erről akaroc ſolnom, ha ő az igaz vilagoſſag, hát mi feienkent vakoc nagyunc, mert nem ſűkſeg ott vilagoſitani, a hol vilagoſſag vagyon. Mint alhat az meg hogy az emberec az ő termeſet ſerint valo dolgokban bolondoſkodnac, es hogy minden ember az őnnőn hitiből iduezűl. Mi ſűkſeg volt volna az vilagoſſagnac adattatni, ſenuedni, meg halni, fel tamadni, es az őrőc eletre vtatnitni, ha minden ember az ő regulaianac meg tartaſabol iduezűlhetne: Sőt inkab az Iſtennec hozzanc valo io akarattyat vegyűc eſűnkbe, az Iſtenről ſent Pal azt mongya, 1 Tim: 6. hogy oly fenieſſegben lakic kihez ſenki nem fęr, az mi bűneinknec miatta oda nem ferűnc, Ez vilagoſſag azert a meg valto Ieſus Chriſtus adator nekűnc ki termezet ſerent valo attyankfia, ő az mi termezetűnkbe adgya az vilagoſſagot. es az mi teſűnket rezeſiteni akaria az őrőc vilagoſſaggal kibe az attya Iſten lakic. Illic tahat ezűnkbe vennűnc hogy vilagoſſagnac fiai vagyunc es az ſeteſſeget el kellene hadnunc. Rom. 13. Abiiciamus opera tenebrarum & induamur arma lucis, Es mikeppen Chriſtus mongya. Iariunc az vilagoſſagnal, mig nalunc vagyon. Ioan. 12: En vilagoſſag ez vilagra iőttem valaki en vtannam iő meg nem útkőzic, hanem az vilagoſſag előtte megyen. Az Chriſtus vilagoſſag, de az vilagoſagtol, mert az attya Iſten az ő vilagoſſagat ennec atta, azert melyan monthatod, Iſtennekis, mert ez ember Ieſus Chriſtus Iſten, miert hogy az tellies Iſtenſeg ő benne lakic Col. 2. Hat Iſten Iſtentől, vilagoſſag vilagoſſagtol, mert az Iſten ki az vilagoſſag, ennec atta az vilagoſſagot hogy ő altala meheſſűnc az vilagoſſagra. Im erted rőuidedé miert mongya ſent Ianos az Chriſtuſt igaz vilagoſſagnac: Immar tudgyad mit kellyen tőle varnod, es miert kellyen halat adnod, Azon kőniőrőgy hogy ez hainali czillag fel tamagyon ſinedbe, mert ſenki az Attya Iſtent meg nem eſmeri, hanem ha az fiu meg ielenti: Mat, 11.

AZ MASODIC.

In mundo erat: et mundus per ipſum factus eſt.

Halgas rea, Haromzor veti ez iget, VILAG, előnckbe, 1: Ez vylágba vala: 2 Ez vylag ő altala teremtetet: 3: Ez vylag őtet meg nem eſmere. Miczoda vilagot teremte, a melybe vala, Szent Ianos azt mongya, hog őtet meg nő eſmerte, Mellyc vilag nő eſmerte őtet, Az Iſtentelő gonoz emberec, kic ez vilagba valanac, azoc nem eſmerec, ő maga mongazent Ianos: In propria venit et ſui eum non receperunt: Ez vylag a melly őtet meg nem eſmere abban vala, az emberec közőt vala, Ez vilagot ő teremtette. Vedd eſedbe immar, hát ez ige, Vilag, ſockeppen uetetyk, meg kel iatnunc rend ſerint.

Főkeppen harom dolgot iegyez ez ige, Vilag, Legelőzzőr yegyez, Menyet, földet, tengert es mind eſecbe valo allatokat, ky veuen az okos allatocat Angyalocat, embereket, mint actor: 17. Deus qui fecit mundũ Itt ez ige vilag, vetetic az teremtet allatokert. 1: Ioan: 2. Engdes fiaym erre intlec titeket hogy neſereſſetec ez velagot, mert a nem egyeb hanő az ſemnec kiuanſaga, es az eletnec keuelſige, mellyek mind ſemmye lez nec. MASODZOR, uetetic ez ige, vilag. ez földőn lakozo emberekert mind iſtenes es mind iſtentelenekert, mint, Ioan. 3. Vgy ſerete az Iſten ez vilagot &c. Vallyon itt mitt erteſ ez vilagon, az egetę, vagy oktalan allatocat, nem azt kel, hanem az embereket, az ő hyueit kyket meg akar menteni az őrdőg rabſagabol. Vt vnicum filium ſuum daret pro eo: &c. Latod azert hogy itt vetetyc az valaztot fiakert, kyket valaztot az Chriſtuſba, Epheſ. 1. Azonkeppen zent Ianos. 1. Ioan. 2: Fyaym ezt irom tynectec, hogy ne vetkezzetec, ha kedig vetkezendetek, ſoſolonc vagyon mi nekűnc az Iſtennel az igaz Ieſus Chriſtus, ky engeztelő az my bűnő kert, nem czac a myenkert, hanem az tellyes uilagnac bűneyert. Ittis vő vettetic az ige, mindenekert, kic ez vilagnac kezdetitől foguamind vegig voltanac es leſnec. Ioan: 1: Ime Iſtennec barania: ki ez vilagnac bűnęt el veſi, Itt azoc ertetnec, kię ez vr Chriſtusba be oltotattanac Rom: 8. Iſmeg 2: Cor. 5. Deus erat in Chriſto mundum ſibi reconcilians, Ittis az valaſtot kereſtieneket erti.

Harmadzor. ez ige, Vilag, vettetic az Iſtentelenekęrt. Ioan. 14. Engugymond Chriſtus az igaſſagnac lelket adom tinektec, kit ez vilag nő vehet: Ioan: 15: Pater iuſte, mundus te non cognouit, kiket ęrt az vilagon, Az hitetleneket kię nem veſic az iſtent. Item. Si de mundo eſſetis,

mundus vtiq; quod suum est diligeret, mert hasólo hasonlot szeret. Im erted az derec szent irasnac follyasabol, hogy az ige vjlag, nem czac egy keppen vetetic. Ez helyen pedig veteric az Istentelenekert.

EZVILAGON VALA Mint volt ez vilagon, Meg mongya masut. Es mi kőzőtűnc lakozot ez vilagon valo emberec kőzőt iart

MEG NEM ESMERE, az az, tanitasat meg vetę, Ez vilagot, kin iart, czinalta, nem mongya hogy mennyet, földőt az Christus teremtette, mert az attya Istentől mongya azt az iras, hanem Christust az a vilag, kibe ő vala, kit ő czinalt, epitett, az nem esmerte őtet.

Czinalta, teremtette, mint vetetic az Ige az irasba, sollyunc arrol. Nem tagadhattya senki hogy az Apostoloc Sidoc kőzőt nem predicallottac, Christus vrunkis ot nem iart, aztis hog amit az Apostoloc es az Euangeliستac irtac hogy nem a Sido nyelunec tulaidonsaga szerent soltac es irtac volna. Mert nem czac tulaidon sokat talalunc effel eket, de egez szentes eiatis, Mint 1. Tim. 6. Paranczolom ezt te neked az Isten előt es az Iesus Christus előt, ki egyedül halhatatlan, kiralioknac kiralya, vraknac vra, mind Sido solasnac modgya es abba megyen elő, kiralyoknac kiralya, a ki mindeknec felette vagő. Azonkeppen. 2. Tim. 1, Det illi Dnus gratiam a domino, mint Gen: 19. Pluit dominus a domino sulphur & ignem. Az en vram, az en vramnac hazat epit. Monda az vr az en vramnac Psal. 110: Mind ezec sido solasoknac modgyai. Mikor az kiraly valamit hatalmassaggal czelekedet- Az vr, az vrtol, hogy meg mongya hogy az vrassagtol sarmazot: nem hogy az irasket Istent auagy ket vrat magarazna, aző vrnac birodalmat magarazza, hog ot vagőa hatalő hőneta hatalő iőtt, Immar vedeszedbe. A Sido nyelűbe ez, amit a Schola laba solnac figurę non simplicis sed compositę. Az iget teremtes, vy teremptessert vesed, az epitest, epitessert, a küldest, boczatast, küldesert, boczatasért, hogy meg bizoniczuc mind ezeket, halgas rea.

Esa. 44. 58. 60, 64. 65. Megigere az Isten mikor az ő kegyelmesseganec szemeit reá akaria forditani, az meg romlot kőfalakat ędificabo, meg epitem, maga vy epitesért vetetic. Simplicibus vtitur pro Compositis. mikor azt mongya, ędificabo, azt erezed hogy reedificabo. Daniel 9. azt monda, mikor az 449 estendő el telic, az szent varos, Ierusalem meg epitetic, mert az Sidoknac simpliciter való igeiec ninczen. mint ő magá ez Isten meg magyarázza, Esaias, Ieremias, es Ezechiel Prophetaknal, á hol ezekről sol, ezt mongya 44: reszebe, fel tamaztom az en sol:

gamat,

gamat, beszedemet be tellyesitem es az en kőuetimnec tanaczat &c: En vagyoc ki azt mondom, Lakoztatic Ierusalem, es Iudanac varosa. Ittis simplex pro composito, suscitabo id est resuscitabo Esai. 58. Et ędificabitur in te deserta seculorum, vocaberis ędificator ęcli &c, Vyonnan valo meg epitest ielent, Mert vtanna veti 59. reszebe, edificabo & restaurabo, fel tamaztasért es meg epitesert vettetic, Miert hogy ez nyelunec mogya folyasa, De mi most az teremtesről solunc, Ez vilag mely Christust meg nem esmerte, kibe ő volt, azt mongya szent Ianos, hogy Per eum factus est Miczoda czinalas teremtes ez, vyonnan valo teremtes, Honnet bizonitom szent Pal magyarazzattyabol, ki azt mongya, Hogy mindenec Christus altal vadnac teremtetuen Ephe. 3: Azt mongya. Ennekem Palnac, ki kisseb uagyoc az Apostoloc kőzűl, adatot hogy az poganoc kőzőt predicalliam az Euangeliomat, mellyet az idő be tellyessedven az Iesus Christus felől az Isten ki adott, ki altal mindenketteremtett. Vedeszed be, az idő be tellyesiteseről az vtolso időről sol. hogy az Christus altal teremtet mindeneket, amaz semmiből valo teremptes lőth ez vilagnac kezdettiben. Leg ottan szent Pal áz Christus altal valo teremptest, azt mongya, In prędinitione seculorum hat ezt az első teremtesre nem vehettyűc, mert az kezdetben lőtt, az Christus teremptese kedig, az időnec tellyessegebe mikor az Christust az Attya Isten meg atta, ki altal az őrdőgőt meg rontotta, arrol sol szent Pal, Ne hidd hogy im en magyarazom, de az regi Doctorokis, Agoston, Ambrosius, Ieronimus, Hylarius, Chrisostomus igy magyarazztac, a mostaniac kőzűl Caluinus azt mongyá, Locus iste negari non potest quod de renouatione intelligi debeat spirjtuali. Eckeppen kel hat magyarazni, mert az első teremtes, kezdetbe imez. idő be tellyessedven lőtt.

Azőkeppé 2. Cor: 5, mindenec meg vytatanac es a regiec el multanac. Mert minő Istői tizrelet vala a Sidoc kőzőt azoc elmultanac, es lelki solgalat adator. A poganoc templomaba minemő valosoc es felelettec adattatnac vala az őrdőgőc altal, azoc el rontottanac az Christus altal, ki az halalęrtęletet ad, nem teremptőę az. Ha az Isten ki az első vilagot őzőn vissel el vesztette, es az ő hiueit meg tartotta, teremtőnec mondatic, myert nem mondhatnoc az Christustis teremptőnec. ki az meg romlatat vyonnan teremptette. Nyluan valo dolog hat, hogy az Christus teremtő Istened, mert vyonnan sül es teremt, szent igeienec es szent lelkenec altala, az halalbol ki uonson, es az őrőc bodogsagra vissen, hat iol monthatom

teremtő-

teremtőnec,de nem amaz teremtő attya Istennec, hanem annac fianac, mert senki őmaganac fia nem lehet:

Az attya Isten mennec földnec teremtőie, Az Christus az te teremptőd, mert az halalbol ki vonson, es vyonnan meg epit, lelki semet ad hogy az vilagossagot bizoniaba meg lathassad. Mas helyenis sol az iras az vyonnan teremtesről Ephe:2:ő czinalmani vagyunc az Christusba, teremtettec io czelekedetre vyonnan valo teremtes ezis, Mert az Christus czelekedetit teremtesnec mongya, mert az Christus altal vyonnan teremtettűnc, az mi menniei sent attyanac orzagara, Legem mandatorum in decretis suam abrogans, &c: Miczoda teremtes az ket embernec ő altala valo teremtesse, hogy mind az Sidoc es poganoc ő altala vyonnan űletessenec az őrőc eletre. Latodę miczoda teremtes az, vyonnan valo űletes es fel epites. Azon leuelenec 4. resben, Abiicite veterem hominem & induimini nouum, qui secundum Deum Creatus est in iustitia & sanctitate veritatis &c: Ittis vgan aző vyonnan valo teremtesről sol.

Col.1. Qui per Christum omnia, quę in cęlis & in terra sunt creauit & restaurauit. Col.3. mikor az vy ember felől sol, ezen teremtest hozza elő. Es ilyen teremtőnec mongya az iras Christus vrunkat. A kinec gőgya rea, vagő meg ertheti hog egy az teremptő, az Atya Isten, Malachię 2. Nemde egyę az teremptő Isten, Azonkeppen a hitnec aga azt vallya Az Christus vyonnan teremtő, sabadito meg valto, semmiből ő nem teremptet, hanem az attyaę az a tisztesseg, Matt.11. Luc.10. De a melliket az ő attya teremtet, azokat ő meg vytotta, mert azert küldetett volt hogy vy plantakat czinallyon, es azokat meg hintegesse verenec altala, kic neuekegyenec az menyorszagra, vy földet fundallyon a mi testűnket menniorszagba fel vigye, es az diczőssegbe helyhezteste. Ha ezt kőuetted, el ne teuelyedgyel, nem lesen harom teremtő Istened, mint Athanasiusnac az Papa fiaiual, hanem meg erted ki legyen az te Istened es Christusod, ha pedig sent Ianos ez igeket mas ęrtelembe monta volna, arczul tamadhatnal rea, mert Christus vrunc es az Apostoloc nem mondottac, hogy ő az külső mennec es földnec teremtőie, Meltan sem panasolkodhatnęc de azt mongya hogy meg nem esmerę az a vilag mellyet teremtet vala. Bizony nagy haladatlansag ez az emberektől. ime az Christus köztőc iart, czodakat tőtt, nem akartac meg esmerni hogy ereitec iütt, Nemde mostanis az Isten meltan panasolkodhatikę? hogy predicaltatya Euan-

Euangeliomat, az altal akarattyat meg akaria epiteni romlassokbol, sidal mazzac, bosormani hitnec, tőrőc hitnec mongyac, vagy a minec akariac, nem bosusagę ez Isten ellen, De vardel czac, czusologyal Isteneddel, maid meg talalod a mit keres. Az attya Istennec meltossagat meg ne rő czad, kibe Christus meg bőczűlte az te Christusodnac vęręt se tapod meg laboddal, mert el kőzelget a bűntetes.

Im erted miczoda teremtesről sol itt az iras, serkeny fel es az te Christusodat bőczűld meg, esmerd meg mi iot tőt ueled. mint iart ez vilagon mikeppen peczetlette be Atyanac tudomaniat vereuel, ezt el hiuen az őrőc eletnec fia les, meg menekedel Papatul es az ő semseni veztő serzestől, az te Christusodtul ki adot vilagossagra tekinthecz es meg esmered mit czinalt ez vilagon. Rőuideden mit tanolanc. Meg ertőc elősőr mint mondatic Christus igaz vilagossaganc, es mint uilagosittya meg az embereket kic ez vilagra iőnec, az az, űlettetnec, hogyha vilagossagra akarnac iutni ő tőle halgassanac. Masodzor, Ez Christus mint volt ez vilagon, es mint teremtette, meg magyarazoc az iras foliassa serint:

XXVII. PRAEDICACIO

Joan:I. Az ő tulaidoni kőzibe iőue, és az őuei be nem fogadac őtet, valamenien pedig őtet befogadac: hatalmat azoknac ada, hogy Isten fiai lennenec, tudni illic kic az ő neuebe hiznec.

Elő samlalta az Euangelista, az mi vrunc Iesus Christus miert adatot nekűnc. mennyei sent Attyatul mikeppen volt ez vilagon, mely őtet meg nem esmerte noha ő altala teremtettet, mi vegre czelekette az Isten ezeket az Christus altal, azt akaria az Euangelista meg magyarazni, hogy az őrőc eletet meg adgya es az őrdőg orzagat ronczya az vy teremtetet vilagba, Az őrdőg fiaibol Istennec fiait tegyen az halalbol ki vegye es vy eletre vigye, az attya Isten mit akart ő altala minelni azt predicallya.

De Minec előtte arramenne, az botrankozasnac vesi eleit. Noha vgy mond az ő nepe, kit Isten maganac valaztot, ez Iesus Christust meg vete. Azert vgyan nem fogyatkozot meg az Isten az ő hatalmassagaban, hanem veghez ment az Istennec tanacza, hogy az Iesus Christus altal akar mindeneket czelekedni, Mert noha ezec meg vettetec, de azert valakic meg esmertec es vettec tudomaniat azoknac hatalmat adot hog Isten fiai

 lennenec

lennenec, Meg aiandekozta ôket hogy a mit Adamban el veztettec, a Christusban meg talaltac. Rendſerint azert lafluc meg,

1. Kic legyenec az Christuſnac ſaiat nepei, kic kôzibe iôtt, es meg vetettec.

2. Mi legyen az Christuſt be fogadni, es hatalmat adni hogy Iſten fiai legyenec. Ezeket tanolliuc meg,

AZ ELSO.

IN propria venit &c: Feddi az Euangeliſta az Sidoknac haladatlanſagokat, az Sidoc peldaiaba ez egez vilag gonoſſagat, mert mindenkoron az Chrûſt es tudôãiat ez gôôz vilag meg vetette, Az iôueſnec igeiuel kedig nem czac ſûleteſet magyarazza, mert ez nepnec nemzetſegeböl valo, azert mongya ſaiatnac kiknec maguabol igerte vala Iſten az meſſiaſt, Sôt meg czodateteletis elônkbe akaria adni, tudomanyaual egyetembe, mellyekbe foglalatos volt az Chriſtus mig itt ez földôn iart, mellyec mind bizonſagoc voltac a felöl, hogy az Iſten az Meſsiaſt meg atta az ô igireti ſerint, Ioan. 7. meg az kôſſegis azt kialtya vala az ô ſaiaty kôzûl hogy meg atta Iſten az Meſsiaſt. Quando venerit Meſsias poterit ne his maiora miracula facere, az kôſſeg ezt vallya vala, de az fô papoc meg vettęc, kiknec fôkeppen gongyoknac kel vala lenni, hogy ôtet meg eſmernęc, mert ôc magyarazzac vala az prophetac iôuendô monda ſit. hogy be tôltenec az meſsias felöl, el iôt az idô az igeret ſerint, Męg mikor ſolgaiokat el kûltec volnais, hogy meg fogiac Chriſtus vrunkat, nem fogac meg mert azt mondac hogy ſemmi gonoſt nem ſol, hanem az Iſtennec igeit beſeli, ha nem talalunc okot hozzaia, miert fognoc meg, menyeſer vele diſputaltac meg gyôzte ôket az prophetac iraſſabol es meg bizonitotta hogy ô legyen az Meſsias, mind az altal az ô hamiſſagokban mentec elô, ez vilag az ô termezetit kôuette, es es meg bizonyoſult hogy az ô ſaiat nepei ôtet meg nem eſmerec.

Ezeket haluan mindenkor eſedben iuſſon imez ket dolog, Elſô hogy eleitöl fogua az a nep mely az Iſten nepenec neuet es tiſteſſeget viſſelte kerkeſic az any aſentegyhaznac meltoſſagaual, meg veti az Chriſtuſt. Az iraſtudoc ezzel kerkednec es diczekednec vala hogy az ITSEN temploma köztôc vagyon, Iere. 7. Az Iſten nekûnc atta tudomaniat, az ô ira

tudomanyat, az ô iraſat my magyarazzuc, es az ô ygeinec igaſſagat mi ertyûc. De nęz rea, Ihol mirt mond zent Ianos. In propria venit, et ſui eum non receperunt· &c. Hazontalankeppen vyſeltec az kereztyenſignec neuęt, mert az Iſten igaſſaganac ellenſegi uoltanac Az Chriſtus tudomanyanac helt nem attanac.

Maſodic. Nemde moſtani ûdôbenis az fôfô Scholac, kykbe Doctorokat, Meſtereket ſenteluec, ollyanokę? De addig nem, myg meg eſkeznec hogy a tudomanban elt, es mykeppen az Papalagban Roma vyſelte az anya zentegh aznac neuet, Azôkeppen moſt az ô Scholâc, mellyecbe az atya Iſtenröl, az Ieſus Chriſtuſrol az mi meg valtonctol, es a zent lelecröl meg homalyoſſodot tudomany hyrdettettyc. Ez a halyog Atyamſia kerztien a te ſemedet be ne fogya. Az any zentegyhaznac tyzteſſeges neue, es az Scholanac meltoſaga el ne idegeniczen teged hogy azt mongyad, hogy azoc kôzûl ez tudomant ſenky nem veſy. Veſedę eſedbe, Chriſtuſt ſem veuec az fô Doctoroc, hanem a ſegêy Katona. Mar. 15. Vere filius dei erat homo iſte. vallaſt tûn, Igazat prędikal, az Iſtennec Igeyet mongya azegeny kôſſeg azt kyaltya. Ioan. 7. Męg micor az Meſſias el yûys nagyob czudakat nem tehet, mint ez. Nyluã meg tapaztalhatyuc hogy az Scholaſticus Doctoroc, az lathatatlan Iſtent Rom 1. Lathato ſemelre valroztattac es kûlſô keppen abrazatban formaltac, hogy az bölczeſſegben meg bolondultac es atya Iſtent meg rutoltac, az Ieſus Chriſtuſt es az ô tudomanyat meg vetettec, kyknec venny keſlet volna azoc vettetec meg Chriſtuſt, micor ſemelben abraztac örökc valo Iſtennec magyaraztac mynt az atyat, holott ô annac fya volt.

AZ MASODIC.

Lafluc meg maſodzor miczoda Ieſus Chriſtuſrol ſol it az Euangeliſta arrol ky ez uylagon vala kit ez vylag nem eſmert. Oluaſſukę hât az ô teſtamêtûban, hogy valahol az Ieſus Chriſtus kinûl, ky fogantatott zent lelectöl, ſûletett ſûz Mariatol, Iſtennec fia iôtt volna az emberec kôzibe es meg vettetervolna az ôueytûl, Sohol az ez Bibliaban nem talalod, hogy mas Ieſus Chriſtus iôt uolna es meg uetettet volna· Forgatty ac Gen. 18: Ama z harom Angyalt kyc Abrahamhoz es Lotthoz mentec volt, Gedeonnac megy yelent, es azt magyaraztac hogy az volt az örökc valo fiu, Vedd eſedbe, nẽ mongya az iras, hogy meg uettetec, hanẽ be fogattac etelt italt attanac neki, de az mi vrunc Ieſus Chrûrol azt

mongya

mõgya Sz. Iaõs, hog az ô tulaidõy kõzibe iõue es be nẽ fogadac, hat am az mondas nemillic az my Iesus Christusuncrol, mellyet a harom Angyal felõl magyaraznac. Mert Abraham es Loth be fogattac õket, tyz tessegel voltac nekic, es az istẽnec kõuetsiget el võttec, auag azt meg kel engedni, hogy a szent atyac nem voltac ô nepe, Mert itt zent Ianos Euã gelista azt mongya hogy az õuey be nem fogattac. Nem kellene ugy hurczolni az irast, mutassanac czac egy bõtût, melybe az istennec igeye mutatna hogy az Iesus Christus az ô Testamentumba az emberec kõzy be yût uolna es be fogattac uolna. Nem illic az Isten igiye ellen okoskodnunc, es az irast az my uelekedesũnckel meg hamissitanũc, hanem nyiluan ualo irassal kel az igassagot meg mutatnunc, es az Christus tudo manyat meg erositenũnc, Sõt incab. 1: Ioan: 5. 2: Ioan: 2. Antichristus az valaki azt mongya hogy az Iesus Christus testnec elõtte yõtt, auagy meg yelentetet volna hanem azt mongya, Ez az igaz hyt valaky azt vallya hogy az Christus a testbe yõtt, valaky azt vallya hog az test elõt yõtt volna, az Antichristus, az Papa õrdõg es annac fya, mert azt talalta, de az istennec igeye nem valya, Sõt meg hytũnkis azt tartya hogy az Christus meg holt bũneynkert, es feltamadot igazulasunkert. Romanorum. 4.

Touabba, Lucę 24: Christus vrunc mynemõ mondast võt elõ, Palpate et videte, quoniam spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere, Mit akar byzonitany, Ezt hogy ô legyen az Iesus Christus ky fel tamadott halottaybol, nem ualami kũlsõ lelki allat, ha igaz volna az Papac es Conciliomoc ertelme, hogy az elõt ô tõruenben meg yelentetett, mint alhatna meg Christus vrunc mondasa, mert az Apostoloc mondhattac volna, mynt mondaz ur Iesus, hogy a lelecnec teste nincz. Lam az ô Testamẽtũban meg yelentetted magad Angyaly abrazatban, õttel es ittal, es a kyk veled forgottac, meg ẽsmertec hog te vagy az Christus. De latodę mint vesy eleyt annac az hamis velekedesnec. Lattyatokę vgymond hog nekem testem vagyon, mely meg latathatyk, nẽ lelec vagyoc, hât az test kynũl az Christusnac nynchen yelenese, az irasis az meg fesült Christus felõl zol, Tehat nekũnkis nem illic masra magya raznunc, Hanem arra ky az ô sayaty kõzibe yũue es be nem fogadac. Mert ez volt az fõ zegelet kõ. Psal, 118: Lapidem quem reprobauerunt ę dificãtes. &c Nem illic am ez, In propria venit, hanem czac az my vrunc Iesus Christusra, ky itt ez vilagon prędicallot, es az ô menyey zent atyanac.

atiãac akarattiatt meg yelẽtette. Harmadzor vegyũk eszũnk be mossây id õbe myel otalmazzuc magũcat asoc botrãkozasoc ellẽ melliec napõkẽt tãadnac Christusũc ez õldẽ iart, tãitot a nęp harõtele szakatt, ki Pharisensoc, ky Saduceusoc, ky Essenosocat kõuette. Ennelkũl az kõssegis mely Christus bezedet halgatta kerfele hasadot vala, ky azt monta felõle, hog yo tanito, ky pedig azt monta, hogy õrdõg vagyon benne, es el hitety â nepet, Ioan. 7. zent Ianos arrol mongya, In propria uenit et sui eum non receperunt. Mind az altal kynem oltatott az isten igassaganac szõuetneke, vgyan voltac tanytuany, noha iob reze el zakatt mellõle, Az Apostoloc vgã meg marattac mellette, es abegẽy kõsseg kõuette, a zõkeppen az Papa orzagbanys, AZ VRISTEN az ô hyũeyt, meg oltalmazta, meg marad az my atyãc es a Credo, Nem tuttac az Istennek hyucy az Essentiat es Personat, hanem az Baratoe az Calastromoeban disputaltac a felõl, Sõt mycor az kezdetettis hogy ekeppen zollyanac az atya Isten, teremtõ a fyu Isten meg valto, az zent lelec Isten meg zente lõ, Az Scholasticus Doctoroc disputaltac hogy lehet az Persona, Azert affęle uesekekedesec meg nem haboritotta a zegeny kõsseget: Mostis azonkeppen nẽ hagya meg altatni az vristen bennec az igassagnac gyarapodasat. Latodę hogy a my nem az fundamentomra valo el akarya egetni es rontany, hogy a my az zent irashoz ragaztatott, a honnet yõtt oda valo, legyen, es az ô fyaynac homlokokrol le akaria vetni az Papanac az Antichristusnac belyeget, hogy meg mondhassac, Cecidit Babylon, Apocal. 18. Ennel tõb immar nynczen, hanem a zentharomsagrol valo tudomany, kynec az uristen veget ery, Nem botrankozol azert meg mostis, ha efele akadalyokat el tazytaz elõled, mert hyũ az isten meg mutatya es be peczetly az õrõk bodogsagot benned: Legyen elegh.

XXVIII. PRAEDICACIO

Panazolkodec, ẽnec elõte valo prędicatiobã az ſ. Iãos Euãgelista, ã Sidoc haladatlãsaga felõl, a Christusũc vrũc az ô saiatnipe kõzibe iõtt es az oc be nẽ fogattac. Mostis az hatalmas istẽ pãazolcodic ez vilag haladatlãsagarol, es mĩdẽcor igaz ez. hog a kic az ãiazẽtęghaznac neueuel kerkednęc, azoc, az istẽ igassagãac meg vtaloy, Sũksig azert nekũnc gõdot visel nũncerre, es istẽnec igassagãac allapattyat mynẽõ volt eleitõlfogua meg mertekelnũc. mert gacorta lezẽ hog a kereztiẽsignec neue alatnag niõo urlag lõt az istẽnec igei. De ſ. Iãossal egetẽbe hagũc beket az pãazolkodasnac, hãę lassucmĩt vigaztalia az kereztiẽcket es ez kõuetkezẽdõ igikeę

Joan. 1 Valamenyen kedig ötet veuec, hatalmat ada azocnac hogy Isten fyayua lennenec kyc nem verböl, sem testnec akarattyabol, sem serfyunac akarattyabol, hanem Istentöl ßülettettenec.

SVMMA, Ez igiket az Euangelista uetti vygaztalasul mynt ha azt mondana, Az Sidoc istentelensige, nem hog meg fogtta volna az Christusnac es az ö orzaganac eppületit, de söt ikab okot adot, hogy a foros hatarbol a Sidosagbol a houa rekezteret vala, ky iött es ki aradott ez egez vilagra prędicaltatot. Az kedig oly haznos es meltosagos volt, hog mid ēecnec kyc vöttec hatalmat adot nekic Istē fyzy legyēec. Latodę e lözzer az Sidocnac atta esmeretit, kic nem fogattac, most közönseggel azocnac hatalmat adott akyc vettec sockeppen meg byzonytatott, mycor Pal el kezde kergetni akereziyeneket. Acto: 9 Es nem akara venny az Christust, es az ö tanituanit halgatni, nem hogy euel meg oltottac volna Christus igassagat, Inkab ocot adanac hogy el ozlanac, es ßellel el hyntenę: az Christus orzgāac esmeretit. De hogy mi üduesiges tanosagot vehessünc ez igicböl, Lassuc meg rend zerint ezeket:

1 Minemö haznot hozott nekünc, az my vrunc Iesus Christus es mit kellyen töle varnunc.

2 : Azt a haznot gyümölczöt, mikeppen kellien myenke tennünc.

3 · Honnet adassec az a hatalom es tehetsig hogy myenkę tegyüc.

Ezec röl ßollyunc röuideden:

AZ ELSÖRÖL

Valamennyen kedig ötet veuec

Az mi fiyua valo fogadasuncat az Christusba, ez igjcbe magyarazza az Euangelista, Hatalmat ada, vgy mond Isten fiayua lenni, az az, be fogada, es Isten fiay közibe ßālala, hogy uęle egyetenbe Isten fiay legyünc Hát ez a hazon mellyet az my Christusunctol vettünc, hogy ö altala es az ö benne valo hytbe Istēnec fiay legyünc, mynt Gal: 4: Az Isten vgy mond, az ö fyat elboczata, Miczoda fyat, azt a ki azzonyallattol ßülettettett, töruceny ala vettetett, hogy minket atol meg mentene, es a fyuy igassagnac intalmat vehetnöc, es birnoc az öröc siget. Innet vagyon hogy meg az fiuy fogadasra valo lelketis igeri az iras ö altala. Nem gondollyuc am ezt mely nagy dolog legyen, mert a homaly be fogta ßemünket De ha meg gondolnoc, volna myröl halat adnunc Istenüncnec, hogy illyen nag meltosagra vitetünc az Chrūs altal kiec mi tagiay vagūc, ez nyo morult:

morult test, minemö meltossagra vittetett ha meg gondolnoc, nagy dolgot talalnāc, Oztan lasd meg mi voltal es houa vitettetel, olyan voltal, mint Gene. 8. kibe semmi yo nincz, valami ßiuedböl ki ßarmazic czac az gonossagra hailando, Söt ollyan vagy, ki te magadtul nem hogy az czelekedetnec meg tökellesere, de meg az meg gondolasara sem vagy eleg. 2. Cor. 3. Oly vagy kinec testebe io nem lakozic Rom: 7. hanem czalardsagnac haileka, Psal: 14: Rom. 3. Söt ki Istennec akarattya es töruenie ellen tusakodol, Romanorum septimo: es ki melto volnal pokolra.

Latodę mind ezekböl Christus meg mentet, es nagy meltossagra vitt minden gondolatidnac felette ez ö iauait neked adgya, hogy vele az ör öc bodogsagban örökös legy, ki nem magaztalna az ö menyey ßent attyat, es vrunc Christüst, hozaia valo io teteyert, ki nem böczülne az Istennec ßeretetit mellyet Christusba meg mutatot, kemenb volna ßiue a könęlis, a ki ezen meg nem tudna indulni es Istennec halat adni.

Ez vilag ßerint mikor soc marhanc vagyon es magzatinc vadnac, Azon igyekezünc hogy a kit inkab ßeretünc Testamentumba annac had gyuc: Latodę minemü eßeseg vagyon bēnünc, De az Isten külömb akarattal vagyon hozzanc az Christusert, bezzeg ez vilagi kazdag emberec es nagy vrac nem akariac hogy velec oztozzunc de Christus azt akaria hogy rezesülliünc iauaiual mint ö reßesült az ö mennyei ßent attyaual Lucę 22: Sicut disposuit mihi pater, ita & ego dispono vobis, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, &c, Ez az elsö tanosag, mellyböl meg erthettiüc, miczoda gyümölcze vagyon, hogy Isten fiai löttünc

AZ MASODIC.

Ez igekböl masodzor vegyünc eßünkben, hogyha az Christus hatalmat adot hogy mi isten fiaiua legyünc, sockal inkab ö fia az menyey attya istennec. Meg valaßtatic ö mi tölünc kic ö altala fogadot fiac vagyunc ö kedig az ö mennyei ßent attyanac termezet zerint valo fia, Innet vagyon hogy az iras egyetlen egy es tulaidon fianac mongya, mert fökeppen az Isten önnönmaga hatalmassaganac, es lelkenec arniekozasanac, altala fogantatta az ßüznec mehebe, kitöl ßületetet a mi meg valto Iesus Christusunc.

Ha minekünc fiainknac mondatnac, kic mi tölünc ßarmaznac, es mi es Istennec fiainac mondattatunc, miert hogy az ö hatalmassaganelkül nem lehet męg ßüleinktöl valo ßületessünkis. Menyuel inkab meltan

meltan mondatyc Christus az ũ menyei zent atyanac fiãac, ki kiualkeppen minden emberi czelekedetnelkûl fûletetett a fûz Marianac mehebôl, es ennec fogantatasaba czac az vristen ô maga czelekedett. valaky ezt meg nem esmery, es ez ember Iesus Christust, a ky fogantatot zent lelectôl es fûletett fûz Mariatol, Istennec tulaydon fianac lenni nem hyzi, a nnac ûduesseget tetouazô gôdolatban vagyon holott az egez derec zent iras ebbe helyheztety ûdueſigûnket hogy az atya isten tulaydon fiat atta erttûnc az halalra. Rom. 8. Ky vęret az kereztfan ky ont otta es az altal ôrôc bodogſagot ſerzet.

Azert zeretem az en Christusomat hogy vęret ki ontotta, valôba fêuede es meg holt, es lelkenec altala fel indyt, hogy eletemet markaba aggyam es byzonyos legyec hogy meg ôrizi, es ôrôc eletetad. Tauol legyẽ a m it az metaphysica ratiotul, valami mas idegen fiutul, mert az meg sem holt te ereted, De ez Christus az Istennec fya meg holt es fel tamadot, menyecben ment es onnat yô itylny eleneneket es holtacat, Myert hogy ezkeppen kezitette es nyerte ęz ôrôc bodogſagot nekûnc, mel tan mongya az yras hogy hatalmat adott hogy isten fiayua legyûnc.

AZ HARMADIC.

Esmęrd meg atyamfia Kereztyen, az te Christusodat mynemô Isten, es mely hatalmas legyen, Istenę az a ky te neked az ôrôc bodogſagat agya es menyorzagba vyſẽ? Byzonyaba isten, mert senki inęl nyncz az idueszi tes, hanem czyak Istennel, Deus est qui ſaluum facit. Ha Moses, Pharaonac Istenenec mondatott az meg bûntetesbe ualo hatalomert, menni uel inkab az te Christusod Isten, az hatalomert mely nala vagyon, hogy te ô altala Istennec fia lehetz, es az ôrôc bodogſagra mehetz. Ezt forgattia Christus vrunc, Ioan. 8. Azt mongyatoc hogy en karomlast soltam, hogy magamat Istennec fianac montam. Myert az Christus Isten? mert ez Ember Iesus Christus Istennec fia, es az tellyes Istenſig lakozic ô benne. Lucę. 1. Col. 2. Isten ô mert ô neki hatalma vagyon azocat kyk benne hyznec isten fiayua tenni.

Az menyey atya isten ôtet fôue tôtte az anyazentegyhazon. Ephes. 1 Senki az Istennnel nem kedues hanem czac ez altal meg foghatatlan hatalma vagyon ennec, az ôrôc eletnec meg adasara mynt ô maga mongya, Ego do eis vitã ęternã. Itẽ Ioã. 14 Ego sũ uita, Nem erôtlẽ istẽ hâc a mi Chrũtũc, meggyôzuẽ a halalt oly neu adatot neki melmídẽ neunec felette vagô, hogaz ô neuebe mídẽ terdec meg hai o hãac. Phil. 2 miert.

keuãnec en

en mast, ha Christus az eletet nekem meg adhattia, es az atya Isten ô altala akar be vynny az ôrôc bodosagba. ky felôl az iras azt mongya, Dedit eis potestatem filios dei fieri. A ky tôbbet es mas Christust keres, el kereshety, de meg nem talallya. Meg elegzem en euel, mert ez az en id uesegemnec fundamentoma, es egy kereztyen sem keres ennel egyebet. Byzony hatalmas Christusom es Istenem vagyon ennekem, nyncz ennel az istenec kôzôt nagyôb, kit az atya isten meg sentelt, es oly hatalommal ayandekozta meg, hogy ô altala fyai legyûnc, euel elegedyûnc meg Ez elôt haragnac fyay voltunc, most Christus altal kegelemnec fyay lôttûnc.

De mynt ferûnc, ez hazonhoz kyt az Euangelista mond, His qui credunt in nomen eius. Nem mongya hog ennec es amannac, hanem azocnac, mert nyncz itt semely valogatas sem Sido sem Gôrôg. sem vr sem solga kozôt, Nyncz itt kûlômbezes, mind egyec vagyunc Christusba. Gal. 3. Mynd azocnac agya kyc hyznec az ô neuebe, hogy Istenfyay legyenec. Miczoda neue vagyon ennec? Iesus Christusnac mondatyc sokeppen, az vtan igenec, mesternec, tanytonac, Pastornac, vilagoslagnac, eletnec es az elet kesitônec, kôzbe yaronac, lelkûnc gonduyselôynec, eletnec vranac, es az halalon valo vralkodonac, az ôrôc bodosagnac adoyanac. No immar, myt mond zent Ianos errôl, azoknac hatalmat ada, kyk az ô neuebe hyznec, hât ekkeppẽ vehettyuk, hog mît az atya Istẽ ôtet ayanlotta, vg higûc. A yanlottaç hog azô Istẽ legẽ? Nẽ. Hat mykeppẽ vg aianlotta my nekûnc mynt ô aldott fi. fyatkybẽ neki kedues akaratya vagyon kibenûdveziteny akar, es azt akarya hogvgy hyggyûncbẽ ne mint egyetlen eg vrunkka, ky fogãtatott zent lelectôl es fûletett fûz Mariatol, mynt az Credoba vallod, es a mynt az ô neue meg mutattya, hogy my Istenônc, Pastorunc es eletûnc, es akarattyanac niyluan ky ye lentôyie mely altal az ôrôc bodosagra akar vynni meg nem czialatkozol pedig ebben. Latodę mit mond zent Ianos, Dedit eis potestatem filios dei fieri, iis qui credunt in nomen eius. Innet vagion hog zent Peter azt mõga. Acto, 4. Nõ est aliud nõen sub cœlo datũ inter hõines in quo oporteat saluos fieri. Ennec esmereti visẽmíket az atia Istẽnec esmeretire, es altal adatic az idueſleg Ez altal kôniôrôgherne. mehetûnc es vagũc az atia Istennec fiai. Ez az igaz hit, ezt prędik altac az Apostoloc erre muttattaç az Prophetac hog higgyûnc az IESVS CHRISSTVSBA,

amazoc.

amazoc yöuendöbe, imezec penig meg adatatba.
Ennęl külömbet tanit a Papa, azt mongya hogy egenlö keppen hygy az atyaba, fiuba, es a zent lelecbe, Hogy ez harom egy legyen, Az Apostoloc nem vgy tanitottac, hanem mynt az Credoba vagyon, Myndenhato atyaba, mennec es földnec teremtöyeben. Az Iesus Christusba pedig mynt az neue mutatrya, hogy te vylagossagod ky altal az isten iduessegedet meg agya, Iis qui credunt in nomen eius. Nem zurya özue, hanem meg tanit az Iesus Christusrol valo igaz hytre, az kynec ezen lelke meg nem nyugzik. Męnnyen az Papa vtan, Elegyche mynd özue es meg lattya mynemö rendy lezen az imatsagba, ha meg nem tartya a rendet mellyet a zent iras elöncbe ad.

Honnęt veßüc hogy Christus altal hatalmunc vagyon hogy isten fiay legyünc, meg mongya, Qui non ex sãguinibus, neq; ex voluntate carnis &c.. Valami nagy dolog vagyon bennünc elö ßamlalya, nem az vęrnek akarattyabol, kyn erty az rokonsagot, Rendely penig bezedet a Sidok hoz kepest kyk azt mongyac, Abraham a my atyanc. Ioan. 8. Myert hogy töle ßarmaztac vala azt tudgyac uala, hogy a vęr zerint valo rokõsag hozza az üduesseget. Ez velekedest rontya zent Ianos hog meg mutassa, hogy az vęr zerint valo rokonsagtol az üduesseg nem függ.

Igen mongyuk mostis, kereztyen atyatul es anyatul ßarmaztunc, kynec nagot tulaydonitnac, mint mĩdenkor ösöcktül maratt tyztessegre vagodnac. De sockal yob volna azocnac yambor eletet köuetny, hogy nẽ mynt külsökeppẽ kerkedni es azt nẽ myelni fökeppẽ az üduesig dolgaba. Ne dyczökedyünc aual, mitt haznal az rokonsag Istennec orzaganac meg nyeresebe holott bünbeßületettünc. mit zẽt Dauid mõgya, psal. 50.

Touabba mynden ügyekeßetünket, es czyelekedetünket az földhöz very, mykor azt mongya, non ex voluntate viri, hogy vagyon az, Bonum quod volo non facio, malum quod nolo hoc facio, Rom. 7. Ez testbeli ember a my ö maga termezety zerĩt, nõ potest accipere ea quę dei sunt. 1. Cor. 2. Miczoda yora valo ygykezet vagyon my bẽnünc, azt ronttya hogy a Iesus Christusba, es az ö altala valo üduessegbe mutassa eletünenec eredetyt.

Ezüncbe kellene vennünc magunkat, mynden keuelsiget le kellene ve tnünc, az my istenünc ßarnya ala kellene futnunc, es Christusnac yote tęr kellẽe vennünc, es Istẽnec fyayua valo letünket kellẽe meg gõdolnũc mert rut dolog micor nagsagosnac es nẽesnec mõdnac es rutsagosoc poroc:

oroc vagyunc. Melto azert meg esmernünc az my neuönknec meltosagat mellyet nekünc adot az atya Isten hogy ö fyay vagyunc. 1: Ioan: 3. kyt igaz hytbe attya fyuy ßeretetbe neuekeduen meg esmeryüc es örizüc ßyuönc zerint hogy az Christus altal az atya vristennec düczösegeben mehessünc, es ötet öröcke magaztalhassuc. Amen.

XXIX. PRAEDICATIO.

Joan. 1 Es az ige testè lön es lakek my közöttünc es latoc àz ö düczöseget, ug mint egyetlenegyßülöteyet az atyatól, tellyést yo keduel es igassaggal. *Summa.*

Ez meg modatot igei zent Ianosnac, attanac okot az hamis magiarazatra az Papasagnac Doctorinac kic ozlopi voltanac az Romai egyhaßnac kic minden teuelgest es zurzauart hoztac be az Christus felöl, mert igy magiaraztac, az Ige, az az àmasodic zemely az istensigbe, mely egenlo Isten az atiaual, teste lön, az az, az emberi termezetet fel vęuen, aket töböl eg ßemely lön, kybe ket termezet vagon. Ez az Ige test lön, nẽ teste, mert az istẽseg el nem valtozic, hanem tulaydõsagot meg tartotta mind kettö, de azert nem ket ßemely hanem minecutanna teste lön, az àz tulaydonsagaba meg marada, kit unione inseparabili kötöztec özue, Ez özue kötelezes utan nem kettö, hanem egy. mint az Athanasius Credoya tartya, Vnus non conuersione Diuinitatis in carnem, sed assumtione humanitatis in deum, Vnus omnino non confusione substantię, sed vnitate personę. Hog ezt ök meg otalmazhassac, külömb külömb magyarazatocat ßabtac hogy ez magyarazat helyn maradhasson, mert latac hogy semmikeppen meg nem alhat.

Mert ha harom az egy allatba vagyon, es az Ige az masodic ßemelbe, hogy lehessen hogy az tellyes istensig nem vette fel az testet? Ehez regulat ßaptac, Actiones dei ab intra, tribus personis sunt communia, patrẽ generare, filium genitum esse, Spiritum sanctum procedere, est opus ad intra, Ergo &c. Noha az tellyes allatba legyen, de azert meg valaztod De ha kerdyc, Incarnatio estne opus ab extra. quę est quicquid deus extra se cum omnibus creaturis agit, Hęc autem Incarnatio est opus ab extra Ergo est communis trib. personis: &c. Es noha az ige vötte fel a testet de mind az harom czyelekedet mert az atya Isten felyül czelekedet az

zent lelec meg arnyekozta:&c: No en nem győzem elő ſamlalni az ő ſoc fortelios tudományocat, hanem vegre euel boronaltac be, meg nē mondhatni mint lőtt ez, mert iſtennec kiualkeppen valo czelekedety, hanem hund be ſémedet es hydd el, minden Doctorocnac concluſio yok ez.

Szerelmes atyamfia kerz'yen, az te iſtened az ő eſmeretit meg nem vonta te tőled, az o igeyt nem ſacba buritotta, az ő zőt lelke altal idueſſe gedet meg magarazta, ha rea halgatūc es ertelmet acarunc venni. Ez igé niyluā valo tudomany es oly vilagos hog meg ertheted Iſtenednec akarattyat es zent Ianos mōdalat. Et verbum caro factum, hog hogy? Emlekezzel meg zent Ianoſnac iraſanac ſūdamentomarol myt acar irny, Az meg feßült Ieſus Chriſtuſt az mi Meſterunket, kit az atya iſten nekūnc adott kyről zent Ianos azt monta, Hogy atyanac kőbelebe vagyon az magyarazta meg. Latodę myert mongya, Igenec, Soc dolgocat ira felő le, mint volt az atya iſtēnel, mire ualaztatot, nem tuttuc meg ky nem monda tott, Ez az en ßerelmes fyam. Math. 3. 17: Es hatalmas vala tany taſabā es czelekedetiben: Lucę 24. meg byzōnitatott, hogiſtennec fya: Rom: 1: Itt yara ez vylagot vyonnan teremte, az őueyhőz iőue, azoc be nem fogadac, nem adanac helt az ő ßauanac, myt acart iſten euel czelekedni, es diczőſeget mint akarta mutatni, meg alazta őtet, mindennel nyomorultabba tőtte, hog ſemmi tekintet rea nem volt: Eſa. 53: es akipen acarta a'halalbol ky vonni es fel magaztalny, Moſt immar a ueget mongya meg mint lőt az Chriſtuſnac dolga Teſte lőtt, az az, mindennel el vetteteb, gyalazatoſb, nyomorultab, holot iſtennec abrazattyaban volna mi eretūnc ßegéy lőn, Qūi cum eſſet in forma dei, formam ſerui aſſumpſit Phil: 2. Qui cum eſſet diues, pauper factus eſt. 1 Cor: 8: Et verbum caro factum eſt, Ez harom mondas, egyenlő magyarazattal uetetyc, mint Eſaias mongya cap. 53. Deſpectus et nouiſſimus uirorum, maſut pedig Pſal: 22: Ego autem vermis ſum et non homo, oprobrium hominum & abiectio plebis: Iőuendőben mongya hogy vg leßen.

Verbum Caro factum eſt.

Az Sido nyelunec az ő tulaydonſaga ßerint az Teſt, gyarlo, nyomorut el vetet dolgot yegiez. Pſal: 78. Et recordatus eſt dominus, quia caro ſunt, az az gyarloc az emberec: nyomorultacel uetteteć, kyknec ereyec nynczen. Azonkepen, Eſaię 40, Omnis caro fœnum, et omnis gloria eius quaſi flos agri. Iac: 1: 1: Pet: 1: Ierem. 17. Maledictus quj confidit in homine

homie & ponit carnēbrachiū ſuū. Latodę az teſt myre vetetyc az iraſba el vetet, nyomoru es alanalo dologęrt. De miczoda zent Ianos beßede nec ertelme áhol azt mongya. verbum caro factum eſt. Micor az Chriſtus hatalmas volna, meg otalmázhatna magat az Sidoc ellen, ez vilagnac vra volna, es paranczolna az őrdőgőcnec a tengernec es a ßelecnec Math. 8. 9: birna az halallal, mint meg byzonita az vitezec le dőlenec, Ioan: 18 Micor ily hatalmas volna, teſte lőn az az, alazatos nyomorult, ſé mikeppen magat meg nem mutata, hanem atyanac akarattya zerint ßenuede es meg hala, hogy az vtā az ő diczőſege meg lattatnęc. Senki meg ne botrankozzec ez Chriſtuſba, noha meg verettetec es vgyan teſte, zegenye nyomorulta alazatoſſa lőn, minekūnc ez vigaztalasuncra uagon hog myes vele egyetembe fel vetetteſſūnc, Laſd meg Eſai. 53. halalat es fel magaztalaſat mint magyarazza, Nem ellenkeznec az Prophetac ſem mit az Euangeliſtaccal. amazoc à mit yőuendūlnec, ezec azt byzonittiac hogy meg lőt, Eſaias azt mongya hogy el vettetet lezen es fel magaztaltatyc. Az Apoſtoloc pedig lattac az ő diczőſeget, Math: 17: 2. Pet. 1. Im erted rőuideden my legyen, Verbum caro factum eſt Ky lőn erted, az egyetlen eg Chriſtus, nem mas, Mykeppen? Mert az iras mynekūnc az egyetlen egy meg feßült Ieſus Chriſtus kiuől maſt nem mutat, es ez mondas, Verbum caro factum eſt, ſenkihez nem illic hanem az meg feßült Ieſus Chriſtuſhoz. Es ſoholt nem mongya az iſtennec igeye hogy mas chriſtus lőtt volna az Iſteni abrazatban, mely magat meg úreſitette volna, ßegennye lőtt es meg diczőytettet volna es annac diczőſege ugy lattatot volnà mint ezę. Nem illic ez mas Chriſtuſra, mert ha vgy magyarazzac Verbum caro factum eſt, az az, a maſodic ßemely az iſtenſegbe, teſte lőn, el valtozec, mert a mi lezen. nyncz az allapadban, hanem a mybe moſt vagyon, mert lenni mondatic, a mybe nem volt, a mi Chriſtuſuncrolis azt mongya az iras hogy teſtę lőn, Mert aki hatalmas vala, engedelmes lőn meg hagya magat fogny, kőteztetni, vereteni, vęręt ki ontani, es halalt ßenuede, holot nem, uetkezet vala, Mert a bűnnec ſőlgya halal, ő pedig ſemmi bűnt nem tőt vala. es a my atkuncat rea veue: Igaſſag leuen hamiſſag lőn. hogy minket à hamiſſagbol meg ßabaditana. 2: Cor: 5. 1: Petri tertio. Es igy igazan mongya az zent IANOS hogy az IGETESTELőN.

Im ęrted immar ez igicnec ertelme my legyen az PROPHETAC es EVANGELISTAC ertelme ßerint, Mert kettőt irnac az Chriſtus felő

ſtus felöl mint ſületett es tanitott, es mint holt meg, mint menybe mé es mint iöuendö itiletre, ezent magyaraza ittis zent Ianos.

Lafluc meg okat myért ſol ekkeppen, az Ige teſtę lön, fökeppen vala oka ez, hog ö meg batoricza az kereztieneket, hogy meg ne botran kozzanaz az ö Chriſtuſocban, hogy a kic vöttec tudomanyat, haluan hogy meg vettetet, es teſtę, nyaualyaſſa lött, mayd eztfogyac mondany mykeppen ſegithet meg minket mint mehettünc altala, menyorzagba, myt czufolnac minket az Poganoc, bolondſag ami eletünc.

Effele botrákozaſocnac az Euágeliſta eleyt veſi es azt acarya erösiteni, noha teſte löt es my eretünc nyomoruſagot ſenuedet, de azert vgyan meg byzonytatott hogy iſtennec fya Rom. 1. Myes byzonyoſſa legünc hogy az ö teſtehez haſonlatoſſa lezünc. Ez am á mint zent Pal irya, hog ha vele együt ſenuedünc, az az teſte lezünc, megis diczöülünc. Si volumus conregnare, compatiamur. Rom. 8. Az nyomoruſagottis fel kel vénünc mint Chriſtus mongya, Qui uult me ſequi tollat crucem ſuam. Math. 16. Maſodzor. eleyt acarya venny annac, a myt á pokolbeli ördög inditott volt az hamis magyarazoc altal, Az EGENETO, Görög ige, azt tezy fuit vel factum eſt, Ez iget igy magyaraztac, hogy az maſodic ſemely az emberi teſtet fel vötte, teſte lött, az az, hogy meg mutaſſa erttünc az teſtbe ſenuedeſet, halalat es halalanac erdemet, kic meg nem acartac elmerny, mellyet teſtécc ſakaſadaual es vęre hullaſaual ſerzett.

Itt elö kellene hozznunc az Regi Philoſophuſocbol, mint magyaraztak ez igiket, de accor meg mondom, mycor ez igicnec magyrazattiat el vegezem mint hozta be az kereztyeny gyülekezetben. Legyen eleg.

AZ XXX. PRAEDJACJO.

Minec vtanna meg magyarazta volna zent IanosEuangeliſta az Ieſus Chriſtuſt annac choda tetelyt es tudomanyat mellyel az atya iſten ötet fel ekeſitette vala: meg ira es meg mutata modyat mykeppen kellet neki az ö menyey zent atyanac diczöſegebe be menuy. Lucę: 24. es meg alaztatni hogy fel magaztaltaſſec mindenecnec felette. Ez igiket vetę vtanna. Verbum caro factum eſt, Et vidimus gloriam eius, gloriam quaſi ũi geniti apatre, plenum gratia et veritate. Mely igecnec magyarazattiabã mutatattic meg az my Chrüſücnac es idueſſegicnec eppületi, mellyet mikeppen meg módã, az Antichriſt fel forditott es hãis magyarazatra vitte, es az iſtęny allatot, mint ö ſol, mely együgyü es rezre nem ozlatik

aztmeg.

azt meg változtattá es halhatatlã velekedeſeket hozott be, mert igy magyarazta, Az Ige teſte lön, az az, fel ueue az teſtet, auag az maſodic ſemely az iſtenſigbe, meg egyesüluen az emberi ſemellyel, nem kettö hané egy ſemely. Mely magyarazatot ha meg byzonithatnanac az iſten igeyböl, es valami haſonlatos mondaſt talalnanac az iraſba, ki ezt magyarazna, talam volna valami paláſtioc. De forgaſd fel az egez Bibliat, Prophetac es Apoſtoloc iraſat ez magyarazatra ſoha nem mutatnac. Tahat nekünc az iſtennec igeiec folyaſara gondot kell vyſelnünc es az iſtennec igeinec egygyü uoltat meg kel tudnunc. Mondam hog micor zent Pal azt mögya zegeny lön my eretünc: 2: Cor: 8 es verbũ caro factũ eſt egyre nez, tudni illic hogy az iſtennec igeye teſtelön, az az, alaualo zi dalmas, ky micor iſten volna, iſteni hatalommal meg ekeſitetett volna, euel nę̃ęle, hanem teſtę lön, nyomoru, alaualo, es az halal ala ada magat erettünc hog altala nyerhetnöc az öröc bodoglagot.

Ez Chriſtuſrol mondatic ám ez ky ez vilagon uolt, es kyt az Sidok meg vetenec, ez lön teſtę, ez alaztatec meg, ſemmi tekintet nem lön reamint meg monta. Eſai: cap: 53: Okatis meg mondám: myért ſol ekippen, Hogy eleyt vegye az botrankoſaſnac, mert az elöt nagy dolgocat monda felöle, Verbum erat apud Deum, mundus per ipſum factus eſt, &c, valaki ezt monthatta volna, hogy vagyon hat hogy ezkeppen vettetet meg, mindgyaraſt vtanna veti az ige teſte lön, Ez az oka miert ki nem ielentette hatalmaſſagat, Mert az attya Iſtennec vegezeſe ez volt, hogy ez nyomorult es alaualo legyen mint meg bizonitottuc, hogy a teſt neueuel el vetett dolgot ert.

Ha kedig ámarra magyarázod az megigert Ieſus Chriſtuſra mint ſ: Peter Acto: 10: Verbum ſalutis, mellyet meg igere paradiczomba, teſtę lön, valoba ſülettettec es meg adattec nekünc, Es az Iſten igereti valoba be tellyeſſedęc mint Rom. 10: monga, hogy az Chriſtus az Iſten igeretinec hatara cellya hogy valami regen igertetet, az meg bizonitatot az Ieſ Chrüſsba. Touab megé es ez igerül mitkellyé ertéünc meg magaraza. Lattuc az ö diczöſegęt ugymint egyetlen egynec, tellies kegyelemmel es igaz mondaſſal. Harom dolgot yelent az Euangeliſta ez igicben

1. Hogy az Chriſtus Ieſus a nyomorüsagba es halalba nem maradot, hanem fel magaztaltatott az dücziöſegre, mert mongya az Euangeliſta, Lattuc az ö diczöſeget.

2. Minemö legyen az Chriſtus diczöſege vgymint atyanac egyetlen

egy-

egy ſülötteyet.

3. Mytt kellyen tőle varnunc, tellyes kegyémel es igaz mondaſſal. Ez harom dologrol ſollyunc.

A ZELSŐ.

Lathato byzonſágoccal ſoctunc ſolny minden dologuac byzonſagban mert hathato es foganatoſb a ſemmel ualo byſonſag, az hallaſnal. zent Ianos meg magyarazuan az Chriſtus diczőſeget, lathato byzonſagra fog, es meg magyarazza mít magaztaltatott fel az chriſtus, azt mongya. vidimus et, habitauit in nobis, hogy meg byzonitaſſec az my meg iratatott. Leuit.26: Te en nepem lez es en te iſtened lezec, es te ueled a karoc lakni. Latodę meg byzonytatott az Ieſus Chriſtuſrol, az mongya zent Ianos, es lakozec kőztűnc, mint ha azt mondana, nem idegenről tezűnc tanobyzőſagot hogy ki mas orzagba lakott volna, hanem my kőztűnc yart, őtt es yutt my uelűnc. Acto. 10. es 1:Cor: 15. Lucę: 24: Ioan 21. Byzonittya az iras hogy fel tamadaſanac vtanna Chriſtus vellec volt es ſűlt halat, ſepes mezet őtt meg byzőitotta hozaioc valo ſere etyt. Lattuc az ő diczőſeget, nẽ czac az Apoſtoloc lattac, hãem a Sidok is, mert kőztőc prędicalt, czodakat tőt, es meg mutatta hyuatalanac meltoſagat, es hatalmat Ioan: 2: De főkeppen az Apoſtoloc, kic mindencor vęle uoltac, mint tamadott fel, menybe ment, es mint prędicallottac az Angyaloc, lattac, Micoda diczőſegről ſolitt, Matt. 17: Mar: 9: Lucę: 9 2: Pet: 1: Az harom Apoſtoloc, Peter, Iacab, es Ianos, a Thabor hegien lattac diczőſeget, kőrnyűl vette uala őket, annyera hogy el nem ſenuet hettec az fenyeſſeget. Moſes es Illyes ielen voltãac es bezellettec Chriſtuſſal az ő halala felől, mert Apoc: 19: az Chriſtuſnac byzonſag tetele, Moſes es az Prophetac iraſy, ő bẽne tellyeſettenec meg, Annac fellette, menyből az atya Iſtẽnec ſauattis hallottac, Hic eſt filius meus dilectus Ezent hozza be zent Peter, 2. Pet. 1. Nem tudatlan meſſeket beſellűnc (mynemőcben ez uilag győnyőrkedic, mint az Eſopus fabulay es egyebec aſęlec) micor nectek meg yelenttyűc az mi vrunc Ieſus Chriſtuſnak hatalmat es yőuetelytt de ſẽűnckel lattuc az ő diczőſegẽec nagy uoltat, mert vőtt vala at atya Iſtentől tyzteſſeget es diczőſeget. &c. Emlekezyc az Tabor hegyn ualo dologrol. Az diczőſeg mellyet az Apoſtoloc lattac az Chriſtuſba, az atya iſten atta neky, Onnęt felyűl ugy mond az felſiges diczőſegből, diczőſeg az Chriſtus, az atya iſtennec diczőſegetől. az Chriſtus az atya Iſtennec diczőſegetől Phil: 2: Iſten, az atya Iſtentűl

mert

mert az iras emlekezic hogy az Iſtennec diczőſſege be tőltőtte az templomot 3: Reg: 8: 9. 2. Para: 6. Ezen dologrol ſol Ioan: 12: venit vox de cęlo Et glorificaui & iterum glorificabo, Meg mutatom hogy en ſerelmes fiam vagy, ſent Peter, es Ianos egyarant teznec erről tanobizonſagot, mert ſemeckel lattac Ioan: 21: Hic eſt diſcipulus ille qui teſtimonium perhibet de his, et ſcimus quia uerum eſt teſtimonium eius. Myt tanolunc ezecből, Ezt hogy az atya Iſten az ő aldott ſent fyat meg diczőytetette, es meg byzonytotta, hogy tudomanya igaz, melybe az idueſſegnec fundaamentoma helyheztetett, hogy az atya iſten zent fyat erettűnc atta, kybe ő meg nyugoduan győnyőrkedgyec, es ualoba az őrőc idueſſeget tőle vegyűc, hogy ne tetouaz alaſſel, ketſiges ne leg, hãem elhygyed, hog ő benne tőkellette meg az atya iſten az te lelked ydueſſeget. Igy magyarazza az diczőſeget, gloriam quaſi ũigeniti a patre.

Az iget vnigeniti, ſokan az regyec kőzűl igy magyarazzac, Elſő ſülőt emberſige ſerint, egyetlen egy ſülőtt iſtenſige ſerint, mert az atya Iſten őrőktul fogua abrazuan magat az ő allattyat ontotta az ő fiaban es őrőktűl fogua ſűle, vedd eſedben. Nem ſűcſig it ſocot veſekedni! hanem laſſunc meg az iraſt, ez igenec mine mő ertelme legyen. Az Iſaacrol: Gen: 22. Ketzer mongya, uedd fel az te egyetlen egy fiadat a kit ſeretz Iſaakot, es aldozd meg nekem. Azutan micor hytyt magaztallia. Quia non peperciſti vnigenito filio tuo. Nyluan uagyon az iraſba hogy nem czac ęg fia hãẽ: 2: volt, Iſmaęl es Iſaac. az utã maſodic feleſegetőlis, Cethuratol egy nehany gyermec uolt Gen: 25. Myert mongya tahat Iſaacot egyetlen egynec, mert czodalatoſkeppen iſtennec igiretiből adatot vala Abrahamnac. es inkab ſerette a tőbbynel, es az igiret ſerint ez uolt az őrőkős. Prouerb: Salomon, kyraly, az ő annyanac egyetlen egy ſülőttenec mongya magat, maga tőb fyays valanac, Myert mondattyc hat annac, mert az ő anya főkeppen ſerette, magahoz kapczolta őtett Azonkepen Dauid egyetlenegy ſülőttenec mondattatyc, maga az ő atyanac Iſainac ő nalanelkőlis hét fia volt. 1. Reg: 16: De főkipẽ valo ſerelme ehez volt, es ez uolt az iſtẽ nepẽekis kyralyia. vedd eſedbe főkepẽ Ioã. 3. megerted, Sic de dilexit mũdũ ut filiũ ſuũ ũigẽitũ daret. az őegetlẽ egſülőt et atta, ez meg magaraztatic Io. 6 Pãis q̃ ego dabo caro mea ẽ p mũdi uita hát az ũigẽit az ẽber Ieſ chr, ki eretűc meg holt az a ki fogãtatot ſ: lelektől es ſűletett ſűz Maryatol, miert mondatic egyetlẽ ęg ſülőtnec, mert ez ualaztatott főkepen hogy az anyazentegyhaznac F E I Ele

gen

legyen, Mint Col.1: Ephe:1: Ezent bizonittya Rom:8. Ha az ő fulaidon fianac nem keduezet hanem mídyaian mi erettűnc halalra atta őtet mit nem adna aual egyetembe mi nekűnc: Ezt pedig főkeppen ſerety az atia Iſten es valaztotta maganac, ebben győniőrkődic:

Ha kedig igy magyarazod, Vnigenitus, az az, kit kiualtkeppen maganac ſűlt hatalmaſſaganac altala, mert fogantatot ſent lelektűl az ſűznec meheben, azis igaz magyarazat, Mert őis az Atya Iſtentől valo, mies ő tőle vagyonc, de kűlőmben mert attyatul es annyatul bűnben fogantatűc es ſűlettetűnc Pſal:50. Es termezet ſerit haragnac fiai vagűc Eph.2:

Ennec diczőſſeget lattuc, Mely kedues legyen az Chriſtus az attya iſtennel meg magyaraztatic, Teis kereztien immar Iſten fia vagya Chriſtus altal 1.Pet.1: Renati non ex ſemine mortali, ſed ex immortali, per ſermonem Dei viuentis & manentis in ęternum. mert ez Iſtennec a iandeka az hiueknec valaſtaſaban meg nem valtozic, mint ſent Pal mongi Rom:11. valtozhatatlan az Iſten aiandeka, nem bannia meg, viſza ſem vonſa &c: Im erted maſodzór miert mondatic vnigenitus. Es ha ec keppen nem magyarazod, meg foztod magadat amaz nagy vigaztálaſtol, mert mit haznalhat te neked az a fiu ki az allatbol ſűletet, ha Iſten azt aianlia neked a ki meg holt, es abba vagyon vigaztalaſod a ki veret ontotta ki eretted, Ioan: 10. Nagyob ſereteti ſenkinec nem lehet, mint ha barattyaert halalra adgya magat. Męg barattyertis pedig nehezen halná ember meg. Rom. 5. Ezeket azert mondom, hogy meg erczed az attya Iſtennec, es az Chriſtuſnac hozzanc nagy ſeretetit. Vęr ſerint valo atyankfiaiert mi nem agyuc halalra magunkat, de Chriſtus meg holt erettűnc, noha ellenſegi voltunc Rom. 5. Ettől vagyon az hogy az martyromoc ki ontottac vereket az Chriſtuſęrt, mert el hittec hogy az Chriſtus halalá altal az őrőc eletre mennec, Ez a vigaztalas, es ezedbe vegyed, hog ha az fiurol gődolkodol, ki ereted meg nem holt, es vęre ſynczen ſemmi haznat nem vezed. De ebbe vagyon neked vigaztalaſod hogy bizonios legy, hogy mikeppen halalra atta az attya iſten, nő akaria hogy mies az halalba maradgyunc, hanem fel vetteſſunc az őrőc eletre, Ezt ved eſedbe, miert mondaſſec az Chriſtus az attya Iſtennec egy ſűlőttenec De monthatnad. ha en czac azt vallom hogy az ember Ieſus CHRISTVS Iſtennec egyetlen egy fia, Es őrőcke valo fiunac nem vallom, hat nem leſen ISTENEM. Kerlec vedd eſedben. Latode mit mond az utan, Plenum gratia & veritate.

Tel

Tellyes, hatalmas, oly Iſtened, hogy a mi fogyatkozaſod vagyon, (No ha nem attya Iſten, hanem annac fia) arrol tehet, es te Iſtened, kibe az Iſtenſegnec tellyeſſege lakic teſt ſerint: Erről monda kereztelő Ianos, Ex plēitudine eius ōnes nos accepim' gratiā ꝑ grā. Ez a mit igert volt az attya Iſten regen Zach:13. az napokban meg nytattic az kutfő Dauid hazanac es Ieruſalembe lakoknac, Ez a kibe idueſſegűnknec minden kenczet az attya Iſten helyheztette, hogy meg ne fogon, mint Roma.5. Mikeppen egy ember vetke miat az halal, azonkeppen egy ember altal az idueſſeg, kinec kiuőle az Iſten minket eſmerni nem akar ſem lattya ſenki az Iſtent, hanem czac ez altal Mat:11. Luc:10.

Az tellyeſt, ved eſedben, iob hogy tellyes Iſtened az Chriſtus neked hogy nem mint rez ſerint valo, Az ő Teſtamentumba a mi reſz ſerint abraztatot, az vyba tellyeſſeggel meg adatot. Es Chriſtus eckeppen vettetic az prophetac ellenibe, kic arnieckban mutattac, De itt valoſſag vagon, nincz immar abrazat, hanem czac igaſſag, es ki amot rez ſerint volt itt telliesſeggel vagyon, hat minden prophetac es Apoſtoloc felet vagyon az Chriſtus, es tellyes igaſſaggal. Akarodę hogy az te Chriſtuſod neked is mindeneket adgyon, Laſd meg miert mondatic, Telliesnec kegyelemmel es igaſſaggal. ha tellyes, hat neked eleg. Im hallod mint magyarazza ſent Ianos, eſmerd meg azert Chriſtuſodnac meltoſſagat, es laſd meg mely igen űres legy minden tetemeniedben, ha fel akarz epűlni, es tellies akarz léni, hat a te Chrűſodnac tellies voltabol veg, hőnat meritettec a Prophetac es Apoſtoloc, es el higed, hog meg nő fogatkozol es mit §. Pal mőga, Si peccatū abūdauit, ſu pabūdauit grā Roman.5. Ez a te lelkednec fő vigaztalaſa, melyel Chriſtus be pecetli az őrőc bodogſagra lelkedet.

No rőuideden meg magyaraztam ſent Ianos bizonſag tetelet az igeről, es a ket fele magyarazat mibe ellenkezic. Valaki ket teremteſt nem tud az ſent irasba, az attya Iſtent mennec főldnec teremptőinec a Chriſtuſt vyonnan teremptőnec, valaki az ket Adamot nem eſmeri, es az derec ſent irasbol ki nem keresi, ſűkſeg hogy annac harom teremptőie legyen, De azert a harom ne legyen harom, hanem egy, az az, ſemmi legyen, oztan hogy ez harom egy allatban legyen, es eckeppen fel forgaſſa az iraſt. ha ki pedig vg magarazza hogy az Attya Iſten terētő, á Iſus-Chrűsvyőan terētő es az ſent lelec az őrőc eletre valo ſalagunc 2. Corrum primo. es mint legyen Attyanac es fiunac lelke, kittreank

ontot

ontot mint az Prophetac tanitnac, Ioel:2. Zach.12. Actor.2. ki altal, tanit az Isten es vigaztal, az igazan magyarazzá, es vilagossagba iar. Es ehez tarcz magadat mint Christus az Atya Istent magyarazza, vt cognoscant te solum verum Deum, Ioan: 7. Nem vgymint Athanasius, hanem mint Christus mongya, hogy valaki ô benne hiszen örökke ęl.

Nekünc ez fundamentum mellet kel meg maradnunc es Christus tanitasat követnünc, hiszem hogy sokan meg botrankoznac benünc, hogy el allottűc az regi teuelgö magyarazat mellöl, es czac az szent Prophetak es Apostoloc irasa melle allottunc, Most bizoni igen idegenec tetzic az Istennec igassaga de meg mutatya ö szent felsege, hogy ez az öröc eletnec tudomania. Akar mint dihöskögyec ez vilag, meg tugyá Christus oltalmazni az ö orzagat es annac igassagat es azoknac kic azt keresic öröc eletet es bodogsságot adni. Legyen eleg.

XXXI. PRÆDICATIO.

Marci. I: Minec utanna kereztélö Iános meg fogattatot volna Herodestol, Galileaba iöue Iesus, predicaluan az isten orzaganac Euangeliomat es monduan, be telliessedet az idö es közel vagyon az Isten orzaga, Terietéc meg, es higyetec az euangeliomnac.

Summa.

Ez beszedekben szent Marc Euangelista, igen röuideden meg mágya razza, mely helyen kezdet az Christus tanitani, mi idöbe, es mi legyen az ö tanitassanac summaia, auagy mit tanitot. hogy mies kic az Istennec gyülekeztiben tanitani akarunc, vgy mint egy bizonios czelra ez igekre nezűnc, es tanitasunknac rendęt ahoz szabiuc. Lassuc meg azert mostan az vr Istennec segitségeuel, 1: Mely helyen es mi idöben tanitott az Christus Iesus 2. Mit tanitot, hogy mies ez igaz Doctornac predicatioiat követuen az idueszegnec vtat követheszűc. A Z E L S Ö.

Iöue Iesus Galileaban.) Kereztelö Ianos az vr Istennec kiualtkeppen valo embere vala, mint Christus vrunc ezt bizonitotta, Mat.11. Lu. 7. Az asonyallotoktul szűletett emberec közül, nem tamadot nagyob Ianosnal, mondatic masodic illiesnekis Matt.17, ki arra valaztatot vala Istentöl hogy az Mesiainac vtat keszitene. Luc.1. Es hogy ötet vyaual meg mutatna Ioan.1. Es az Euangeliomot predicallana. Mikor meg fogatatot volna Ianos. Noha itt az Euangelista meg nem ielenti, mi volt oka Ianos fogsaganac. De szent Lukacz harmadic rezeben meg monga hog

Herodes kyralt meg feddette, az ö atyafyá felesegenec Herodiasnac el hozatasaert, Ezt nem türhete az kegyetlö kyraly meg fogata, es az tömlöczb en feyet vetete Math: 14: Itt szolhatnác az igaz tanitocnac szere nczeiecröl es niomorusagos allapatiocrol: Azt vely ez göoz vilag hog az prędicatorocnac fogsagaual, meg tartoztathattia az istennec igeit folyasat es elemenetit, de az igassag meg nem gyözetethetic soha öröke, Esa: 40.

Micor a dolog igy uolna meltan haraghatot volna az isten ez vilagra az ö istentelésegeert, es zent igeyt ki uehette volna közülöc, De vedd eszedben, szinte accor iöue Iesus es prędical vala. Itt immar vęsd egy mas mellę, az vristennec irgalmassagat ez vilagnac istentelésegeuel: Ez vilag meg fogdossa, meg kenozza, szankyuety, meg öly, meg egeti tömleczre veti az istennec szolgayt, be acarya szayocot dugni, hogy az igassagot ne hyrdessec, De ha egynehanyat meg ölnek bennecis, mindyarast mast allat az isten helyecben, es vtattalal az ö igassaganac gyarapodasara. Az on modon az ö töruenben az Sydoc meg ölic vala az Prophetacat, Mat 23: De leg ottan mast küld uala, meg ölec az vtan Christus vrunkatis de azert külde az Apostol ocat, hogez vilagot hynac pœnitentiara.

GALILEABA yöue Iesus: Meg neuezy a heltis hol prędicallot Chr ott kellet pedig el kezdeni Christusnac az ö tanitasat es hyuatalat, Acto: 10: mert az irasokis ez helt neueztec vala meg. Esa. 9: Math: 4: oluasd meg. Emlekezic touabba az idörölis, melybe tanitott, tudni illic micor immar kereztelö Ianos az tömlecz re vettetet volna Herodestöl. El yöue Iesus. Az messias el nē yöhetet elöb meg sē adattathatott, hanem az istennec igireti szerent, az igiret kedig az utolso idöre nezet: Gen. 49: Dan 9: Ez kereztelö Ianosnac elötte kellet el iöni hogy neki vtat keszicz en, Malach. 3: Esa, 40: Luc. 1 ott az atya isten igy szol. Ime en el küldem az enövetemet te elötted &c: az az, meg tanit tyteket arra hogy az Messi ast meg acarom adni: Be telly essedet az idö. Tanolly uc meg czecböl, hog az isten igaz es alhatatos az ö igiretiben, es a mely idöt hatarlot es rendelt volt az ö fia meg adasanac meg atta es ez vylagra külte. De ez kic ezeket meg nē gödolliac, es az Chr meg adasāac prędicalasanac hátarat es ideit meg nē tekitic, nē tudö miczoda öröke valosagrol almodoznac az ö: iras kiuil meg acariac az istēnec igeit es igiretiec igassagat hāisitāi es azocnac igasagos be telliesiteset nē hizic az Istēnec czelekedetit ęsmelyeket eleitölfogua czelekedet, öze elegitic es szauariac az chrūsnac czelekedtiuel, ezeket kiczin teuelgesnec tartyac az emberec, de nem kiczin az te-

Ha egyeb irasunc nem volnays, mellieckel az Isten esmeretynec az Christ' altal valo meg epitesere uytethetnönc, czac ezis eleg volna: &c. De ez ecröl maßor böuebbé ßollyūc.

AZ MASODIC.

Közöl vagyon az Istennec orzaga.

Ez Ige, Orzag az irasban tellyes byrodalmert vęteryc, mint ez helyeken, Iöyen el az te orzagod, Esmęg Mert tied az orzag, holot az Istennec hatal massagāac meg nyla koztatasarol ßolūc. De itt ez mostany prędicatioban külömben ertetic, tudni illic az yocrol, mellyeket az Isten közleni akar velünc. Emlekezyc azert ßent Mark arrol az Christus beßederöl, melyet zolt, Math: 25: Iöyetec el en atyamnac aldottay, biryatoc az orzagot mely ty nectec ßereztetet ez vilagnac kezdetittölfogua, Valoba meg akarya Christus ielēteni, hog ö meg rontya az ördög orzagat, es azt az orzagat agya melröl ßolt zent Pal. Rom. 14. monduan. Az istē orzaga nem etel sem ittal, de igassag es bekesseg, es zent lelecben valo öröm.

De mitt prędicallot es tanitott az Christus? az Istennec orzagarol tanitott, azt hirdette az emberecnec hogy az menyorzag kapuya meg nittatot, es az ördögöt ki acaria üzni, ki az embereken vralkodott, ö maga acar bennec uralkodni, es az ö orzaganac örömet nekyc adni bünöket meg boczatni, es az ö igiretiben meg erösiteni, es hogy az atya isten az ö örzagat acarya ßent fiaęrt nekünc adni, be tellyessedet az idö, mint ha Christus azt mondana ne aliczatoc azt hogy en magamtol yöttem. Ioan 7: Lassatoc yol meg az Prophetac iöuēdö mondasocat, es meg ertitec hogy ez az idö melybe az Messiasnac el kelletet ez vilagra yöni. Genes. 49. Azt monta Iacob elnem vetettic az byrodalom Iudatol sem az Hertzeg az ö agyekabol miglen el iöuend áz Messias. Most immar az az üdö be tölt. Ezenröl emlekezic: Daniel. 9. rezeben, Esd. 3: &c:

Mitt kell tahat myuelni? Az idö be tölt, es a Nazaretbeli Iesust Messiasnac lenni, meg esmeryetec azert. Tarczatoc pœnitentiat, es hygetec az Euangeliomnac, ez az Christus prędicatioynac röuid summaya, Esmeryetec meg büneiteket, ßallyatoc ßiuetecbē, tekīczetec meg mīdē gondolatytoc houa neznec ßiuetec lelketec mel tauol vagyon az Istentöl, es mely igen gyarloc legyetec, gondolyatoc iol meg es kyky mind tekincze meg, mely ßörnyen vetkęzic naponkent az vristen ellen, es ö soc büney mint syetic pokolra taßitani, ha isten az ö igässaga ßerint acarya itilni, söt incab.

söt inkab minden ember syessen, es az ö halalos veßedelmenec az atya vristennec kegyelmeuel es az Christus erdemeuel eleyt uegye: Azert ezt miuellie, hogy hygyen az Euangeliomnac, annac az öruendetes izenetnec, melyben az atya isten azt igeri, hogy azocnac kic hozzaia meg ternec bünöcröl meg nem acar emlekezni. Esai: 43. Psal. 102. Mich. 7. En azert ty Messiastoc akaroc lenni, es az istennec irgalmassagat ßyuetecben be oltany: Azutā meg yelentettic itt azis, mi legyen az Euangeliomnac dereka, az igaz hytt, mi uegre ualo, hogy az hyuec az altal üdueßülyenec, es ez nem tetouazo sem tekergö tudomany, mert parazt es vilagos bezeddel azt hyrdety, hog ualakic az istennec igiretibē es az Christus neuebe hißnec. Ioan: 20. abba az igaz hytben, ßent es artatlan elettel mint uegig meg maradnac: Math 24. az atya vristentöl az Christus erdemeert, öröc elettel meg ayan dekoztatnac. amen:

AZ XXXII. PRAEDICACIO.

Math. xvi Mar. Viii. Luc. ix

Jöuē Iesus Cæsarea Philippi varos tartómaniabà, es kérdi uala az ö tanytuanyt, monduan, engèmet Embernec fiat, kinec mondnac lenny az emberec. De azoc mondanac, Nemelliek kereztelö Ianosnac, nemellyek Illyesnec, nemellyec Ieremiasnac, auagy az Prophetac közül egynec. Monda nekic Jesus. Ty pedig kinec mondotoc engemet? feleluen Simon peter monda. Te wagy az Christus, az elö Istennec fya.

Summa.

Meg irattatic Legelözzör a hely, a mellic kerdes tāaztatott az Chrūstol tudni illic, Philep Kiralnac Cęsarea neuö varossanac hataraban: Harō reßben foglaltatic kedig, Elsö, közönseggel minemö itiletec legyen az ēb erecnec az embernec fyarol. Masod myt itilnec az tanytuanyoc felöle: Harmadic minemö valazt tött Christus az Apostolocnac feleletecre.

Tanusagoc

Elsö myokaęrt kerdi Christus vrunc az emberecnec ö maga felöl valo iteleteket:

Masodic: hogy ez vilagon mindencor soc feleuelekedes uolt, az hyt es az üduessleg felől.

Harmadic: Az Apostolocnac az Christus felől ualo igaz uallas tetelecről, es abbol mit kellyen tanolnunc.

AZ ELSŐ

Szent Marcnal az Christus bezede igy vagyon meg irua. Engemet kynec mondnac lenni az emberec. Szent Mathe kedig embernec fiat, kinec mődnac az emberec: Szent Lucats azonkeppen, kinec mondnak engemet az emberec. Az harom Euangelistacnac beszedecnec rendet az ert szamlalom elő, hogy meg tessec hogy embernec fianac nem mas neueztetic mít a Papa tanytuany magyarazac, hanem az egy Iesus Christus ky ember az ő termezetyert Isten az meg szenteleserth.

Masodzor, hogy az mostani uetelkedesnec fundamentoma meg esmettessec, az Christus kerdesenec rendiből. Mert még sinte mostanys az a kerdes, hogy ha az embernec fia az ember Iesus Christus legen az meg igirtetet Messias asonyallat magua, legyen az istennec fya, auagy a masodic szemely: ky az atyanac allattiabol őröktűlfogua nemzetett: Mert az Romai Doctoroknac es akic azocat kőuetic ertelmec serint, az Apostolocnac vallasoc, es az Christustol meg kedueltetett igassag, semmikippen meg nem maradhatna, holott ez ember Iesus Christus mondatyc Istennec fianac lenni, es nem az, a ky az atianac allattiabol őröktűl fogua nemzetett:

Christus kedig kerduen az ő tanituanit, a kőznep minemő itiletbe vagion felőle, né a uegre kerdi, hogy ő ualamit nem tudna, mert zent Ianos: 2: masodic rezeben azt iria Christus felől, hogy ő tudgia uala mi uolna az emberben, Sem azert hogy ez uilagi heaba valo diczőseget uadazna, de azert kerdi hogy ez okkal az ő maga felől ualo igaz uallast kiuchet ne belőlec: Sőt hogy az hamis uelekedest el tauoztatuan es rontuan utatnitna az igassagnac mely igassag fundamétum helyett maradna az urnác gyűlekezetiben, es ez modon eleytt uenne az botrankozasnac, mely ez Christus felől ualo itiletnec kűlőmbsegeben sokaknac siuket meg haboritotta vala. Mert az Christus mikeppen hogy az istentelenecnec botrankozasnac es útkősesnec kősiklaia, azonkeppen az hyűőcnec dragalotos es valaztot kő, hogy ualaki ő benne hisen meg nem gyalaztatyk Esai. 28. 1 Pet: 2:

Ez Christus peldaiaban azert soc tanosagoc adatatnac my előnchen első:

Első ez hogy az hyű kereztyenec kőzőt ketsiges dolgoc felől lehetnec es lennyes kell kerdezkedesecnec, holott nem czac egiyc felnec, hanem mind az kettőnec uallasat meg kel erteny, hogy azt a mi igaz, szent irasnac byzonsagiual meg erősitetessec, a my hamis kedig, meg uettessec, hogy ekkeppen a hamissagot el tauoztatuan, az igassagnac nalunc helye lehessen, Ez chyelekedet mint hogy istennec igeiuel egénlő: Azonkeppen az termezetnec törueny őbőlis meg erősitetic, az iol rendelt kőssig kőzőt kedig vgyan megis tartatyc. Mert mind az ket fel peresnec, bęzedenec, feleletinec es byzonsaganac ydőt es helt adnac, kyt az byrac meg ertuen yo bizonsagra törueni mondnac.

Azert ez Christusnac peldaya ellen uetkeznec elősőr azoc, kik micor az külső bekeseget feleteb szeretyk, azt acaryach hogy az tudomannac meg tyztitassa es meg uytassa felől soha ingyen se emlekezzenec, Sőt a mitt egzęr meg kedueltenec, semikeppen nem hagyac meg yobytany es meg masolny, mintha az Apostolocnac, az Pharisensoc tudomanyat, nem kellet ualtoztatni es ellenzeni: Sőt sokon uadnak hogy oly hitetlenec es babonasoc, hogy soha semmiről nem hadnanac kerdest tamaztany, inkab azt kyaltyac, hogy affele kerdesec hasontalanoc, es anyazenteghaztol regen el karhoztattanac, mint effele bezedeket hallunc naponkent az haromsag felől ualo disputatioban, azt mongyac hogy nen kell azt tudakozni, mint lehessen az egy harom es a harom egy, vgyan azt mőgac hogy hasőtalá affele kerdezkedes, bizon dolog hogy affele bőlczec a hitnec es az idueslegnec dolgaba igé eztelenec Es a Christust a mennyre tűlőc lehet, hazugsagba akariac hadni, ki ez őrőc eletnec meg niereset, az egy attia Istennec, es az ő egyetlen egy fianac igaz esmertiben helhezteti:

Ezec kőzibe valoc azokis, kic azt mongyac hogy az hamissagnac meg mutatasanelkűl, az igassagot meg erthetni, mint ha az Christus azt nem miuelhette, auagy nem tutta volna miuelni, ha esebevőtte volna, hogy az haznara es epűletire lőtt volna az kereszrieni gyűlekezetnec. De mikeppen az Christus kerdi az Apostolokat az kőssegnec hamis velekedesec felől, az vtan mikor az igassagot meg mongyac, Isten serint valo dolognac mongya, Azonkeppen az emberi velekedeseket az iras kiuől hamissaknac, a melliec kedig igazac, vgy mint menniei dolgokat meg kel erősiteni.

Annakutanna ez peldabol aztis tanolhattiuc, hogy valakic kőzőnseges tisztbe vadnac, meg ne vtalliac egyebeknec ő magoc felől valo itiletecket

ket, Sőt vgyan illikis meg kerdezni, az tiſteſſeg keuanaſt es fel ſualkodaſt le teuen mit mondnac es ſolnac az emberec felőlünc, Auegre hogy meg tudgyuc miczoda diczeretes auagy ſidalmas dolog mi bennünc, mert az mi bennünc termet negedſſeg miatt, az minen vetkeinket igen nehezen eſmerhettyűc meg, De az mas embernec bűneinec meg lataſaban igen ſemeſec vagyunc az mienkben kedig vakoc, Amint ſoktac mődani hogy nem lattyuc mi vagyon az iſaknac az hatolſo feliben: Ezekről peldakatis hozhatnanc, de nem arrol kezdettűnc moſt ſolni, Azert maſorra hagyuc azt a beſedet:

AZMASODIC

Az Chriſtuſnac kerdeſere ſabadon es tiztan felelnec az Apoſtoloc, es az oknac velekedeſeket mongyac meg nem a kic boſuſoc es hamis iteletben voltanac az Chriſtus felől, hanem a kik tiſteſeges ertelemmel ſoltanac felőle: De azoknac iteletekis nem egyarantvalo, czac ebben egyeſſec hogy az meg holtac közűl veltec hogy valaki tamadot fel. Mert ez a velekedes immar regen el hatalmazot vala az Sidoc közőt, hogy az meg holt embereknec lelkec mas teſtben megyen, es ez volt az oka, hog nemellyec azt veltec hogy Chriſtus vrunc, kereztelő Ianos legyen Matt: 14: Luc: 9. Nemellyec az Prophetianac hamis ertelmeből Illieſnec veltec. Mert ertettec, Malachias Prophetanac harmadic rezeből, hog Illies az előt el iő minekelőtte es az vrnac nagy es rettenetes napia el közel getne, auagy kedig az lelknec buzgoſſagaert,, melliel az embereknec bűnőket meg feddette: No valamint vagyon, azt mongyac vala az Chriſtus felől hogy ő nem Meſsias volna, hanem az fő prophetac közzűl egy. Ezec kedig mégis iob es tiztab ertelemben voltac, ſőt az igaſſagot tudakoztac, az Chriſtus taniteſat halgatac es bőczűltec, De az iraſtudoc es Phariſeuſoc mint itiltenek felőle, az Euangeliſtac iraſabol meg tetzic mert nemellyec Alch Ioſeph fianac, nemellyec Samaritanuſnac, nemellyec hitetőnec es őrdőngőſnec montac es egyeb fele kiſſebſeggel illettec. Ezekből ki nem lattia menny kűlőmbezes es haſonlas volt a nep közőt ha ſinte az ſidoknac ſoc fele vetekedeſekről nem ſolnākis, kic közűl nemelliec Phariſeuſoc, Sadduceuſoc, es eſſeuſſoc voltanac.

Ez peldaban bizonios tanuſagunc adatic, hogy ez vilagon az hit es az idueſſeg felől mindenkor ſok fele velekedeſec voltanac. eztke digſen

dig ſenki ne chodallya, miert hogy az iſtenis igy ācar minket probalni es az ualaztattacat meg keſerteni, mert az teſt nem erti azt a mi az iſtennec zent lelkēec dolga, oka ez, hogy az emberi meltoſagnac, az helyeennec es egyeb dolgocnac tekinteti, az emberecnec ſemeket be kenyk es az emberec ſocfelę ſaggattyac, es ez vilag mindēcor rakua volt kűlőmb kűlőmb fele vetekedeſeckel. Azert byzoniara igē eztelē emberec azoc, kic az mi időncbevalo vyſauonaſockal meg haboritatnac, es a hit dolgaban közőnſeges egyeneſeget keuannac es uarnac, maga ez vilag ſoha egy hiten nem uolt, acar mind ſapolodgyec ember abban, ſoha az teſt az ő dolga mellől el nem al, es az emberec inkab ſeretyc az ſetetſiget az uelagoſſagnal. Ioan. 3. es ha egēetlenſegnelkűl valo anyazenteghazat kereſűnc, ſoha meg nem talallyuc, es ha meg talalliukis emberi itilet ſerent ſoha igaz anyazenteghaznac nem mondanoc. Adam a mi elſő atyanc az vriſtentől az aldot magfelől ualo itiletet meg erte, es ki mődhatna hog iſtennec kedueben nem uolt, es hogy ők iſtennec nepey nem uoltanac, De az ő ſyay közőt nem czyac egyenetlenſeget lathattal volna, hanem męg egy mas uerebenis keuerettec, azert ki mondana hogy az iſtennec igaz aniazentegyháza nem lőttenec volna. Gen: 4:

Mit ſolhatunc az iſtennec neperől az Sidocrol minemő uerſengeſec es viſa uonaſoc uoltanac azoc közőt, es mely ſoc gyacor gyűleſegeckel faraztottac egymaſt. Azt iria Moſes negyedic könyuenec tizenhatodic rezeben, hogy az Leui nemzetſegből Chore, Dathan, es Abyrő az ő partos feleckel egyetemben ő ellene tamattanac volt: Azt kellę azert mondunc, hog az Sidoc iſtennec nepey nem uoltanac, tauol legyen az.

Annac utanna micor az Prophetac tanitottac az vriſtennec nepet, es Dauid kyraly ęlneky az iſtennec ſiue ſerent valo ſolgaya uala, menny ſoc vyſauonaſoc uoltāac naponkent, es halala utan miczoda haboruſagoc kőuetkeztec, az kereztyenſeg dolgaba minemő ualtozas uolt, es hamis iſteni tizteletec ſereztettenec, Danban es Bethelben, Azonkeppen az Prophetac es tanytoc ellen ualo tamadaſoc, Azutan eſmeg az Chriſtuſnac ſűleteſe előt es annacutanna minemő dolgoc lőttenec azocat moſt elő nem ſamlalom.

Szent Peter es zent Pal mind ketten az Chriſtus tāytuani męgis zēt Pal ſemtőlſēbe meg feddette az Petert mít meg oluaſhatod: Gal: 2 rezeben. Kerlec uedd eſedben minemő kűlőmbezeſec uoltanac az Chorī thuſbeli gyűlekezetben, micor azt mondottac, En Palē uagoyc, en Apollosę

ollosę, en Peterę. 1. Cor. 1. azt kellę azert mondanunc, hogy azoc kőzőt nem uolt az vristénec giúlekezeti, miert hog egyenetlenec uoltanac őn nőn kőzőttőc, ha zent Pal azt mongya hogy Christus az anyazentegha zat meg ßentelte, es az hyueket neuezy hyuatalos zentecnec: Ephe. 5: 1 Cor. 1: Szúcsig azert hogy ez vilagnac hamis itilete ellen el hygyúc hogy mind enny ueßekedes es kúlőmbezes kőzőt marad az uristénec giúleke zeti: Mert a ßeplőnelkúl ualo anyazentegyhaz, melyről zent Pal emleke zic. Ephes. 5: itt ez uilagon kúlőmben nem lezen hanem czac kezdes ße rint, de tőkelletessen el uegeztettyc az őrőc eletben:

AZ HARMADIKROL.

Christus vrunc megis azon kerdesben uagyon, es azt tudakozza az ő tanytuanytol, mit ęrtnec felőle, es ő maga peldayaual arra tanit, hogy az hitnec dolga mellet nem kell czac lassu beßeddel el mennúnc, azt sem kell kerdezkednúnc, hogy ez uilagnac nagiob reze, miczoda hitet tart annal incab mas embernec velekedeseben nem kell meg altalkodnunc acar mely meltosagbeli legyen, Mert ha annac vgy kellene lenni, az Si doc meg ęrtec uolna Herodesnec az ő kyralyocnak meltosagaual, ky ch ristust kereztelő Ianosnac itilte lenni, Math. 14. Luc. 9:

Annac felette, ez tanituaniocnac peldaioc arra tanittia az parazt es ir as tudatlan embereket, kic felől azt itelic hogy az iduesseg tudomanya hoz, es az hitnec dolgahoz semmi kőzőc ninczen, hogy magocnac mét seget nem talalnac, ha gondot nem viselnec iduesegecre, sőt azt keuan- nia az uristen tőlőc hogy hitecről tugyanac vallast tenni, es a ßabad aka rat ßerent ualo tudatlansagot nem kell otalmazni, miert hogy az igaz é- ber az őnnőn hitiből ęl. Abacuc 2: Rom. 1. es mindennec keznec kel lenni, az ő hytiről meg felelni mint zent Peter tanit 1: Pet. 3:

Halgassuc azert az Apostoloc feleletit, kic minden haladeknelkúl az ő ertelmeket meg mongyac, mert mint feiekent az Apostoloc kepeben fe lele Peter a mind zent Marc irta, Te vagy amaz Christus auag amint ßét Mathe mongya: Te uagy az Christus az elő istennec fia. Azert ez uallas az Apostolocnac a Christus kerdesere ualo feleletek, mely meg magy arazza, ki legyen az embernec fya, tudniillic az Christus, az meg igirte- tett Messias auagy az aßonyalatnac magua, es az meg igirtetet Messias az istennec fya, mert nem ember az ő atya es azert mondatattik istennec fianac lenni. &c:

AZ XXXIII. PRAEDICACIO.

hogy

Hogy az Apostolocnac az Iesus Christus felől ualo uallas tetelekből, melről ezelőtt ualo prędicatioban az vristennec segitseuel ßoltunc, údue segúncnec fundamentomaban meg erőssedhessúnc, es az igaz vallasban mind uegig meg maraduan yduezúlhessúnc, Szúkseg hogy az Christus- nac neuezetit meg tanollyuc, es ez mostani tanosaguncnac rendiben ez ecről ßollyunc.

Tanosagoc.

Első: Mi legyen ez ige, Christus:
Masodic. Hogy ez Christus istennec fya legyen:
Harmadic. Miocaęrt legyé ez Chrūs isténec fya es nem mas ezékiuől:

AZ ELSŐ.

Ez neuezet, Christus, Gőrőgúl vagyon, es az Sidoc Messiasnac mon gyac, mely mind ket igęt az Deakoc meg kenetetnec hyyac, Az meg ig- ert iduezitőt kedig gyacor helyen az zent irasban regenten, az zent lelec igy neueztette, hogy a mitt emberecnec ő benne kellene keresnyec meg mutatna, az vristennec rendelese ßerint az ò tőruenben meg kenetetnec vala a Papoc es kyralyoc, kic ezőkaęrtis gyacorta Christusocnac auag meg kenteknec mondatnac, mint meg tetzic imez helyeken: 1: Reg: 24. Esai. 45. Psal. 104. es egiebúttis. Micor azert az emberi nemzetnec meg igirt úduezitőt az zent irasoc Christusnac, auagy meg kentnec hyyac, meg magyarazzac, hogy ez adatott my nekúnc az istentől hogy mi ßaba ditonc, Papunc es kyralyunc legyen: Ez fellyeb ualo, es meltosagosb az tőb Papocnal es kyralyocnal, mert nem czinalt olayal hanem vigasag- nac olaiaual kenettetett meg fellyeb az ú tarsaynal. Psal: 145. Hęb: 1.

Az Christus azert uagy az Messias, az emberi nemzetnec meg igert úduesitőynec es kőzbeyaronac mondattatic, mikeppen az zent irasnac byzősagi nyluan meg mutattiac:

Math. 1: Az Iesus Christusnak, Dauid fyanac, Abraham fyanac, né zetsegeről ualo kőnyű, Ez byzonsag azt uallya hogy az Christus legien az meg igirt kőzbeyaro, mert Dauidnac es Abrahamnac adattattanac az igeretec az aldott mag felől,

Ioan: 6: My hyttúc es meg esmertúc hogy te uagy az Christus az isten nec fya: Itt az Apostoloc azt uallyac, hogy az Christus legyen ez uilag- nac meg igert iduezitőye es isténec fya:

Ioan:7. Az kőfleg kőzűl ſokan hyuenec ő bénc, es azt mongyác uá la, micor az Chriſtus el yőuend, uallion nagyob czodakat tezéç, hogy nem mint ez Ieſus tezen, Ez kőfleg ſauabol meg tetzic, hogy ők oly er telébé voltáac, hog az Chrűs az éberi nézetnec meg igert iduezitőie legé, Ioã:11: Bizőiara vrã é meg hitté hog te uag az Chr° az elő iſténec fia kyez uilagra iőttel. Ezeket kedig niluabã meg erthettiűc, hog ha az Papocnac es kyralyocnac tizteket meg tudakozzuc, mellieket mid meg talalűc az Chrűſbã. Az Papocnac elſő tiztec az tãitas uolt, mint meg vagon irua Malachias Propheta kőnyuéec: 2, rezebé. Az Papnac aiaki meg őrizic az tudomant, es az tőruent az ő ſayabol kergied, mert a ſeregecnec vranac kőuethe. Moſes Deut: 31. rezebé ezt oluaſſuc. meg ira azert Moſes ezt a tőruét es ada a Papocnac az Leui fyaynac, kic hordozzac uala az ur fri ginec ladayat, es mind az Iſraęl kőzőt ualo uęn nepecnec, es meg paran czola nekik monduan, het eztendőutan, az ſabadſagnac eztendeyben, az Satorocnác innepen, micor feyenkent az Iſraęl nepey fel gyűlnec, hog be mutaſſac magocat az te vrad iſtened előt, az helyen mellyet valazt az vr, el oluaſd ez tőruennec igeyt, mind az tellyes Iſraęl nepe hallaſara.

Maſodzor. Vgyan azon Papoc dolga volt, hogy aldozzan ac az nep- ert, es kűlſő czelek edettel meg ſentellyec azocat kic ualami tőruen ellé valo rutſaggal, meg ferteztettéec uoltmint meg oluaſhatod. Hębr. 7.

Harmadzor. Az Papocnac tiztec ez uolt, hogy kőnyőrőgyenec es eſe dezzenec a nepęrt, es azokert kic az vriſtent magocra haragytottac volt.

Az kyralnac tizti kedig az, hog az ő orzaga nepet az ellenſegnec ke gietlenſegeből meg mencze, meg otalmazza, őket yo tőruenbe tarcza, ig aſagot es itiletet zolgaltaſſon, es adomanyaual meg gazdagicza. Mind ezeket az Chriſtus bőſegeſé meg ſerzette, mert ő az mi Meſterűnc es Do ctorunc, ki az ő menyey atyatol my nekőnc ayanlattatott, es akarya az atia iſté hog őtet halgaſſuc mert ő altala ielentette meg az ő tudomanyat mít Chűs urűc mőta: Ioã. 7: Az en tudőaniő né eni, hané az atyáę ki égéet küldőtt: Es ő az ieles Propheta, kiről Moſes iőuédűlt Deut: 18: ki mikeppé hog az tãitaſnac gőgiat viſelte micor itt ez földőn yart: Azőke pé moſtãis az ő lelkéec aiãdekit bőſegeſé mi reãc őnti, mít ſ: Pal byzőitia Epheſ: 4. Az Chrűs adott, vgmőd, néellieket Apoſtolocat, néellieket pr ophetacat, néellieket Euãgeliſtacat, néelieket pedig paztorocat es Doct orocat à ſétecnec meg tőkelleſere à ſolgalatnac dolgara, az Chrűs teſtéec epűletire, miglé mít feiékét az hitnec egieſegere es az iſtã fiãac eſmeretire yutűc ãnac.

Annak felette az Chrtſtus teſtenec aldozattyaual mindnaiunknac bű nęt az Iſten el tőrlőtte, es minket maganac meg engeztelt He: 10. 2. Cor. 5. Ez az ő ſent lelkeuel, minden ő benne hiűket meg ſentel. Es moſt az attya Iſtennec iobian űluen mindenkor eſedezic erettűnc, es mint ég győzhetetlen kiraly ez vilagra iűt, es amaz erőſſnec, tudni illic az őr- dőgnec, hazaba be ment őtet meg győzte, es az ő ſégueret, az az, az em bereket kicben ő azoknac veſedelmere vralkodot, el vőtte, Matt. 12 Lucę 11. Es őket meg ſabadituan moſtis őriſi es az ő iuhait kezeből ki nem hadgya ragadni, Ioan. 10 Azon Chriſtuſnal vagyon az őrőc eletnec ige ie, Ioan. 6: arra tanittya, Matt. 5: 11: Azonkeppen iteletet es igaſſagot ſol galtat, mikor azokat kic őtet tiztelic, melto iutalmockal meg aiandeko zza, es az Iſtenteleneket, meg erdemlet bűnteteſſeckel meg ſaniargattya, mert az attya Iſten, minden iteletet ő kezebe boczatot, Ioan: 5. Es iőué dőben az egnec ſőlhőibe eliőuen, meg itili az eleuenecket es az holtakat Azonkőzbe, az ő benne hiűket, minden menyei aldomaſaual meg kazdagittia menyekben, es ſemmibe nem hadgya meg fogyatkozni. Mind ezeket előſőr az Chriſtusnac neuezetiben be foglallya ſent Peter mikor azt mongya, Te vag az Chriſtus. AZ MASODIC.

Nyluan meg tetzic maſodzor, ez ſent Peter vallaſabol hogy ez Chri- ſtus Iſtennec fia legyen, Ez miert hogy az Antichriſtus az ő tanit- uani altal ellenzi es haborgattya, ket Chriſtuſt hozot be az Iſtennec gi lekezetiben, őrőcke valot es idő ſerint ualot, es ez igaz egyetlen egy Chriſtuſt meg tagatta, es le niomotta, mikor őtet nem tulaidonkeppen mondotta Iſtennec fianac lenni, Amaz őrőcke valot kedig ki az atya- nac ſemellyeből ſűletet, tulaidonkeppen: De hogy meg ertheſſűc ny luã mit tanit ez dolog felől az Iſtennec igeie, Leg előſer a ſent iraſnac bőtű ſerít valo bizőſagit ſãlalliuc elő Az vtã, aző iſtennec igeiből, ez mellę niluã valo vallaſokat mutatűc, hog e vallaſnac igaſſaga niluã meg teſſec. Mat. 1 Ioſeph Dauidnac fia, ne fely hozzad venni a Mariat a te felſeged- et, mert a mi ő benne ſűlettetett a ſent lelektől vagon, fiat ſűl kedig, es neuezed az ő neuet Ieſusnac, mert ő ſabaditya meg az ő nepet az ő bűnőktűl: Ez kedig mind meg lőt, hogy be telliesednec, a mi meg mon datotaz vrtol a propheta altal ki eckeppen ſol: Ime a ſűz terhes leſen, es fiat ſűl es neueztetic az ő neue Emanuelnec az az velűnc valo Iſtennec. Mat: 21: Egy peldaban, Chrűs vrunc meg magarazza ki legé az Iſtéec fia. nem amaz lathatatlan, ſenuedhetetlen es meg halhatatlan, a maſodic ſem ely hanem az a ki meg fogattatott, es meg ölettetet, mert azt mongya V.

ſolzor közikbe küldc az ő fiat, móduan, ne talam meg bőczűlic az en fiamat, Az ſőlőmiuesec kedig mondanac önnönköztőc, latuan az czalados ember fiat: Ez az örökös, iertec őllyűc meg őtet, es nekűnc marad az örökſeg, es meg foguan őtet, ki vetec az ſőlőből, es meg ölec: Azt hiſzem hogy ſenkinec abba ketſege ninczen, hogy az czalados embernec fian, nem az Chriſtus ertetnec az ſőlő miueſeken az ſidoc közőt az nep neceley, Az fiu vtolſor küldetet volt el, Azert nem öröktűlſogua, ez vtolſor küldetet fia, az örokös a Chriſtus a ki erettűnc meg feſiteter.

Matt:22: Chriſtus vrunc azt kerdi az Phariſeuſoktol hog ki fia legyen a Meſsias, Azt bizonittya kedig hogy ő legyen az, mierthog Dauid lelkebe őtet vranac mondotta, es ő nagob Dauidnal, mert ő neki mas atya vagyon tudni illic az Iſten: Azert a Chriſtus mi kiralyunckaes papuncka ſenteltetet, es az ember Ieſus Chriſtus mikőzbeiaronc es Iſtennec fia.

Marc:14: Az ſazados vitez es az tőbbi kic az kereſtfara meg feſitet et Chriſtuſt őrizic vala, ezt monda, Ez ember biſony Iſtennec fia vala: Laſd meg kiről ſol az ſazados, es kit neuez Iſtennec fianac, nem maſt ha nem azt a ki az kereztfan fűg vala es meg hala.

Mar.3. Es mikor az fertelmes lelkec az Chriſtuſt latnac elcibe borul nac vala, es kialtuan ezt mongyac vala Te vagy az Chriſtus az Iſtennec fia, Et igen meg feniegette őket, hogy őtet meg ne nilatkoztatnac. Sokan az gonoz lelkeknec bizonſag teteleben ketelkedhetnenec, ha az Chriſtus meg nem feniegette volna őket: hogy őtet meg ne ielenczec, Es ha az Attya Iſtentől nem adatot volna ez neu a Ieſusnac, Hogy az ő neueben minden mennyeicknec, földicknec es pokolbelicknec terdec meg hajolyon,. Azon Euangeliſtanal tőbbetis talalz, 5. rezeben. Mar 14. Eſmeg a fő Pap meg kerde őtet monduan, Te vagyę az aldot Iſtennec fia: Es kedig móda neki en vagoc, es meg lattyatoc hog az ębernec fia az Iſténec iobiā űlſes el iő az egnec felhőiuel, a fő pap biző hog maſt nē ertet, hanē azt a Nazaretbeli Ieſuſt, a ki előtte ſembe all vala, es ki legē az Iſténec fia, a Chrűs feleleti meg mutatya, az embernec fia a ki az Iſténec iobiāac erőſſegē űl, Laſd meg az Apoſtoli credot. Io. 1. Nathanael egigū es alnoksagnekűl valo ferfiu, a lathato Iel Chrűs felől tanubiző ſagot tezē, móduā, Meſter, Te vag amaz Iſténec fia, Te vag amaz Iſrael kiralya: A Meſsiaſt a meg kęetet kiralt neuezi Iſténec fianac. Io: 9 Chrűs vrűckerduē a meg gogult vakot hiſzę vgmőd az Iſténec fiabā ezt ſelele, kiczoda vrā az hog ő bēne higec, móda neki Ieſus Latradis őtet, es az a veled beſel:

Ioan.

Ioan:10. Az igaſſagnac meſtere az Chriſtus Ieſus igy ſola az Sidoknac, Ti azt mongyatoc hogy en karomlaſt ſoloc miert hogy azt mondot tam hogy iſtennec fia vagyoc, ha az en atyamnac czelekedetit nem miuelem, ne higyetec ennekem, Ha kedig ázokat miuelem, es ha nem hiſtec ennekem, akar czac az czelekedeteknec higyetec, hogy meg eſmerietec, hogy az attya en bennem vagyon, es en az Atyaban. Ketfele erőſſe ggel bizonittya meg Chriſtus vrunc hogy ő Iſtennec fia legyen. Elſő mert az ő attyanac czelekedetit czelekedi, Maſod, mert az attya ő benne vagyon, az ő ſent lelke altal, mint eſt maſut ſ: Ianos magyarazza. ebből eſmeriűc meg hogy ő benne lakunc, es ő mi bennűnc, mert az ő lelkeből adott mi nekűnc, az Chriſtus kedig az Iſtennec lelket vette merte knelkűl Ioan, 1.3. Es azert lakic vala ő az attyaban, es az attya ű benne, az engedelmeſſegnec, ſeretetnec es az leleknec egyeneſſege altal. .2 Cor. 1 Mert Iſtennec fia a Ieſus Chriſtus, ki ti köztetecmi altalunc predicaltatott. Azonkeppen 1. Co: 2. es Ac: 26: azt monga ſ. Pal, hog ő az meg feſűlt Chrűs kiuől maſt nē predicallot. 1: Io. 4, es 5. reſzebē valaki azt vallangya hog a Ieſus Iſtēnec fia, az Iſtē abbā lakic, es ő az Iſtenben. kiczoda kedig az a ki meg gőzi e vilagot hanem czac a ki azt hiſi, hogy a Ieſus Iſtēnec fia. E bizonſagokat a ſ. irasbol bőtű ſerint elő ſamlaltuc, kiből nyluan meg tetczic, hogy a Chrűs nem aző eg Iſtē ki az attya, allattyabā, de az atya Iſtennec igaz es egyetlen egfia, Moſt immar laſſuc meg a bizőſag te teleketis mellyec vgan ezent bizonittyac ki keuanna nyluabbā valo es e rősb bizőſagot, Az atya vriſtē bizőſagtetelenęl, ki Mat. 3: Mar 1. Lu: 3 a Chrűs felől tanubizőſagot tőt az ő kereſtſegenec idein, móduā, Ez azen ſerelmes fiā: Laſd iol meg ki felől módatic ez es ki meg muttatatic IS TENNEC fianac lenni tudni illik az a lathato ember a ki meg kereztelkedec. Azőkeppē a Thabor hegenis az ő meg diczeűleſenec ideien, aző ſozat hallatot, Mat: 17: Mar: 9. Lu 9. Es ved eſedbe ki legen az a ki meg diczőitetet, hog az iſtennec fiat valoba meg eſſmerheſſed:

Az Atya Iſtennec bizonſſag tetele vtan, nagyob nē lehet a Chrűſnac tanobizonſſag tetelenel: ő kedig maga felől ſemmit egebet hinni nem paranczol, hanem hogy ő Iſtennec fia legen es a kic azt hiſic őrőc eletet igert azoknac: Io. 3: 5. 6. es ſok helyen egebűt.

Harmadzor, a mint ez tanoſagbol meg tetzic, e hit e kereztyeni gyűlekezetnec fundamentoma, es ez vallaſſęrt mondatic ſ. Peter, bodognac lēni Es az a vallas, nemteſtnec es vęrnec czelekedeti hanem az menniei atya Iſten lelknec dolga.

Ide

Ide valoc minden hiueknec vallastetelec, mellyec az Istennec igeieben elő ſamlaltatnac, mellyec kőzűl egynehaniat Peldaiul elő adunc.

Matt.14: Az kic kedig az haioczkaban valanac, el iőuenec es imadac őtet monduan, Bizonnyal Istennec fia vagy: Ime latod, kit imattanac, tudni illic azt a ki az viſeken iar vala, ez azonrol teznec vallast hogy Istennec fia legyen:

Ioan.6. Vram kihez mennyűnc, az őrőc eletnec igey vadnac nalad, es mi hiſűc es meg eſmertűc hogy te vagy az Istennec fia: Ket dolgot ielentnec az Apostoloc Christus felől, Első hogy őrőc eletnec igeie legyen nala, Masod hog meg eſmertec hogy ü legyen Istennec fia. Acto 8. Es mikoron mennenec az vton, iőuenec egy viſre, es monda a ſereczyen ferfiu, Imhol a viz, ki tiltathat me engemet hogy meg ne mosagataſſam monda Philep nekie, ha tellies ſiuből hiſ, meg engettetic: es feleluen monda, hiſem hogy az Iesus Christus Istennec fia legyen: kit vall Istennec fianac lenni a komornic? Bizoniaba nem egyebet, hanem azt kiről Esaiaſnal oluas vala, mint az Barany vitetet az meg őleſre.

Gal.2: Acto.13: Pal Apostol az egyeb Apostolockal ezt a hitet predicallotta monduan, mies a Iesus Christusban hiſűnc hogy meg igazullűc a Christus hitiből, es nem a tőruyennec czelekedetiből. Eſt vallyac az Apostoloc az ő conciliomokban es Acto.15

AZ HARMADIC.

Aſent iraſnac igaſſagat ſűkſeg ſeműnc előt viſelnűnc, hogy ezt e fiut, mely minekűnc adatot es ſűletőt apolgaſſuc az attya Isténec paranczolattya ſerint, es ne hagyuc magunkat mashoz ki nem az, el ragaduan vytetni mely dolgot hogy meg mielheſſűc, ez harmadic reſeben meg mutattyuc, hogy ez Christus az Istennec fia, es nem mas:

Leg előſer az Istennec igaſſaganac tudokozaſſaban, ſűkſeg minekűnc az istennec ki ielentet akarattyara, es az ő akarattyanac vilagos es nyluan valo magyarazattyara neznűnc, ha kedig az Istennec ki ielentet akarattyara tekintűnc, Az első embernec eſetinec vtanna az Isten aſonia latnac maguarol tűn igeretőt Ge.3: mely igiretet Annac vtanna gyakorta meg vytot a Patriarchaknac, mikeppen Gene.12:13 15:22.24.26:28.35.48 meg vagyon iruan Ezt ez igiretőt, mikeppen hogy tőtte, azonkeppen vnta

talā meg erősitette, es kűlőmb kűlőmbfele arniekokkal ő tőr uēbē meg abraztatta. Ezt ez igirt magot mikeppē meg atta: es mikorő, mynemű choda teteleckel meg byzonytotta es meg erűſitette, az zent iras mind e zeket oly niyluan meg magyarazza, hogy ſenki nem ketelkethetik az Isten felől, hog az ő igiretiben hamis volna: ha kedig rendel ezeket elő ſamlalod meg tetczic az igaſſag, es mindenecről a Prophetacnac az ő yőuendűleſeket talalod. Igirtetic a Meſſias hogy ſűletik az utolſo űdők ben, meg iratatic az vy Teſtamentumban a ſűznec neue, es nemzetſige, eletinec rendi es alapattia: Meg magyaraztatic a Propheta, es az igaſſag meg mutattatic: Az Angyaloc nagy őrőmmel hyrdetyc ſűleteſet, es meg yelentic a helt ahol ſűletőt, meg yelentic az űdőt es a napot, Dauidnac uaroſat Nazaretőt es haboruſagat Aegyptuſba valo futaſat es ő net valo meg tęreſet, es mind ezeknek be tellyeſſedeſere a Prophetacnac bizonſagi uettettetnec: Mit mongyunc kedig tanitaſarol, czodateteliről, kinſenuedeſeről, halalarol, feltamadaſarol, es menybe ualo felmeneſeről? Nem de mind ezec czodateteleckel erősitetenekę meg, es Angyalocnac es ēberecnec bizonſagteteliuel peczeteltetteneke meg? Hol emlekezic az istennec igeye, es hol uagyon az istennec ki yelentőt akarattia a maſic fiurol, ki az atyanac allattyabol nemzetettic őrőktűl fogua, ki ez vylagra boczatando volt, hogy ez ember Iesus Christuſt az ſemylnec egieſſegebe be uegye? Hol uadnac arrol Prophetacnac yőuendő monda ſoc, es azocnac betellyeſedeſec? Hol az Angyalocnac es emberecnec tanobyzonſagtetely? Soholt ſemmi nynchen, myt monthatunc tahat egyebet, hanem hogy az maſodic ſemilnec nemzeſe Istennec igeyenec kiuűle gondoltatot dolog legyen.

Maſodzor. Ha ez Christuſnac kiuűle, mas erőcke ualo fyat uallunc, Peter Apaſtalnac az ő uallaſa meg nē alhat, mert őrőktől fogua valo fiu nem kenettetőt hanem ő a kenő, lehetetlen dolog azert hogy Peter Apaſtal vallaſa hamis legyen, Mert a Christus ki az igaſſag, ő rola azt mōgia, Enes mondom teneked hogy te uagy az Peter es ez kőſyklan epitem az en ſentegyhazamat, es a pokolnac kapuy nem hatalmaznak ellene.

Harmadzor. azt ualliuc igaz magarazatnac lenni, mely a hűtnec regulaia ſerent uagyon, a mint Pal Apostol ſol: Rom:12. Az igaz hűtnec regulaianac ellene vagyon kedig, mikoron mas fiu hozattatic be ennec kiuűle ki fogantatot ſent lelectől es ſűletőt ſűz Mariatol. Auagy ki ez előt lőt

volna, auagy ezzel,auagy vele ozue ſerkeztetet volna, ki Iſtennec fiuk don fia volna.

Negyedſer miert hogy az Prophetaknac es az Apoſtoloknac fundamentoman vagyunc epitetuen, abban a fundamentomban kel meg maradnunc, ha az igaz aniaſentegyhaznac kiuüle mas rendbeli tudomant nem akarunc kouetni, hogy az atoc raitunc ne eſſec, kiról Pal Apoſtol azt mongya,Atoc legyen valaki egyeb Euangeliomot tanitand. Sokat kedig nem tamaztatic elönkbe az latathatlan fiu, De az lathato es tapintalhato,1.Ioan.1.Eph.1.Heb.1.

Ötödſor,Ami valczagunkert oly fiu kiuantatic vala, ki ſenuethetet, meg feſitethetet,ſót meg halhatot es feltamathatot, es a halalnac alatta azt,akinec a halalnac hatalma vala, meg ronthaſſa: Ama kedig a ki örökül fogua az attyanac alattyabol ſületet, ſemmit ezekbe nem czelkezedöt: Miert tehat amaſt aki ami idueſſegünkre ſükſeges, el hagyta, Ezt kit minekünc ſem ſent iras nem aianlya, ſem kedig az ö etzerlöt al dozattyaual a ſenteket örökemeg nem tekellette,illyen ſorgalmatoſſag gal kereſſünc? Ami leg fellyeb valo dolog kedig, ez az attya Iſtennec minden ö akarattyat be töltette, minden paranczolattyat meg tekillette, mindeneket ſenuedöt, mindeneket meg gyözet. ö benne vagyon a mi remenſſegünc, ö benne a mi hitünc, ö altala ami idueſſegünc es meg igazulaſſunc,ö az igaz vilagoſſag,az vt, igaſſag,es elet: ö meg valto, ö a közbeiaro Iſtenközöt es emberek közöt: ö benne engezteltetöt meg az Iſten ö benne nyugut meg az Iſtennec tellies ſent lelke,ö altala engeſztel tetöt meg az attya Iſtennec haragya, ö altala vagyon menetelünc az attya Iſtenhöz, es az öröc eletre. ö nekie adatot minden hatalom föld es menyben,es minden itilet,eleueneken es holtakon. Mert mikeppen hogy alazatos es el vettetöt teſtbe iöt ez vilagra idueziteni es meg tartani a mi el uezet volt, Azonkeppen azon teſtbe dichöſegelen el yö halalatlanokat es hitetleneket itilni·Ennec hitiben es neueben helyheztet tęc a ſét Prophetac es á Patriarcak az ö idueſſegecnec remenſigęt, mely leuendö idueziteöiec vala, kinec neueben a ſent Apoſtolocenny loc yegieket, czodakat,es hatalmaſſagocat chelekettenec. kinec neueben es hitiben a ſent Martiromoc az ö vereket nag batorſaggal ki ontottac es minden kenokat alhatatoſon ſenuettenec, miert hog ö elöſer az ö eletiket ta az ö ualczagokert es az ö vęret kiontotta az ö bünekert ökes adnya es kiontania az öueket nem ellenzettęc.

Hat-

Hatodzor, miert hogy a ſent iras ket fiat, a ſemilnec egyeſſegeuel ſerkeztetet nem eſmer ,ez czynalmant kyuel mas fiu ez igaz fiura be hozatatic, meg uettyűc, mert ez az egy es azon lathato ez meg fezittötet iſtennec fianac oztaſſa es el valaztaſſa, āikeppē ezt Irenęus lib: 3 meg irta, el haguan azert azt a tudomant, melliet ſenki az Apoſtoloc keſűl ſem az Apoſtoloc tanituani keſűl nem tudot, ſem nem gondolt, mert az egez ſ. iras ſemit egyebet nem igyekezik tanitani, hanem czac hogy az meg feſűlt Ieſus Chriſtuſt iſtennec fianac higűc lenny, ki halalra adatatot a mi bűneinkert, es fel tamaztatot meg igazulaſunkerth.

Hetedzer meg bizonitatic hogy ez Chriſtus legien elö iſtennec fya,es nem mas, mert minec elötte a Meſſias el boczattatnęc, az Prophetacnac iűuendűleſec ſerent, maſodic Illieſnec, az az Kereztelö Ianoſnac a mint a Chriſtus magyarazza, ellöl kellet el küldetni: Ianos kedig nem uolt az öröktűlfogua ualo fiunac, ki lathatatlan es maſodic ſemely az iſtenſegbē elötte iaroia, mert uyaual mutatuan ez Chriſtuſt mondotta, Ez utannā iöt, es meltoſagoſb nalamnal: Es ime az iſtennec barannia ki el uezy ez uelagnac bűnęt: Barannac neuezi, hog meg mutaſſa hogy az aldozatocnac az ö arnieki es abrazati ebben tellyeſſettenec be· Ez uilagnac bűnet mongya hogy el ueſi, mert a mint Pal Apoſtol 2. Corinthiorum .5. magyarazza, Azt a ki bűnt nem tudot, bűnnè töte erettűnc, hogy mi iſtennec igaſſaga lennönc ö altala.

Nyolcyadzor. Ez az iſtēnec fya ayanlattatik minekűnc,es az egez ſent iraſban ez tamaztatik ,ki hatalmat athat az ö benne hyuöknec hog iſtennec fiay legyenec. Ioan:1. Mely dolog ſemmikeppen nem lehetöt uolna, ha az fönek atagockal nemynemű haſonlatoſſaga nem löt uolna, es ha azt a hatalmat az atya iſtentöl nem vötte uolna, mellyet mi belönc öntötte, es uelünc közlötte.

Vallyuc azert nagy batorſaggal igaz iſtennec fyanac lenni ez Ember Ieſus Chriſtuſt, es elegedyünc meg uele , es ezt ez tyzteſeget czac ö neki e adgyuc: A Papa Chriſtuſat kedig, az erökke ualot, ki maſodic ſemely az haromſagban, ueſűc meg mint Antichriſtuſnac talalmaniat, es agiaſ kodaſat.

AZ XXXIIII. PRAEDICACIO.

SZENT IANOS EVANGELIOMANAC ELSö RESZEBöL

Maſod nap latta Ianos hogy Ieſus ö hoßa iöne es monda, Ime iſtennec barannia,ki el ueſi ez velagnac bűnet,ez a ki felöl mondottam

en utannam iö eg ferfiu ki böchůletesb en nalamnal: mert elsöb auagy nagyob en nalamnal·

SVMMA.

Ez igecben kereztelö Ianos bizonsag tetele magyaraztatic meg az meg igirt Messias felöl az Iesus Christus felöl, melyben meg mutattia mi legyen az Christus, es mi uegre adatatot minekůnc az atia Istentöl, es mi nemů iocat kellyen minekůnc ö tölle varnunc.

TANVSAGOC.

Elsö kiczoda az a Christus melyröl Ianos uallast tezen.
Masod az mi meg igaßulasuncnac rendi mellic.
Harmad: Az Christus meltosaga es böchůleu felöl:

AZ ELSÖROL.

Pal Apostol 1: Corinth: 8: Ephes 4: es egyeb helyeken minekůnc Eg vr Iesus Christust mutat, mely az ó Testamentumban kůlen kůlenkippen meg abraztatot, azvy testamentomba kedig meg adatot es ugyã ki feyez tettet es meg mutattot, Genesis 3, Azzonyalat maguarol emlekezic Pal Apostol az Abrahamnac maguarol töt igiretet meg magyarazza, es az Christusban mutattia meg. Gal. 3: Hogy kedig közönseggel a magon Abrahamnac maguarol ne ßollyón euuel es meg bizonyttatic, mert Isaacbã nem Ismaelben hyuatatot Abrahamnac az ö magua, a mit az ó Testamentom magnac neuez, ßent Ianos az uy testamentomban Igenec, uelagossagnac, eletnec, barannac, elö keniernec, viznec, utnac, igassagnac, neueßi, mind ezec ez neuezetnec ugyã czac azon eg Christusra neßnec, mely az ó Testamentomban yöuendůltetett, az uy Testamentumban kedig meg adatott mikeppen Peter Apostol az apostoli czelekedetröl irt kön ůnec 10. reßeben magyarazza, Ennec az Christusnac teßnec tanubizonsagot, Ennec mögia nẽ masnac ez elöt ki volt uolna, auag eßel ößue czatlatatot volna az ki ennec elötte öröktůlfoguan uolt uolna auag annęlkůl ßůlettet uolna hogy ez igaznac lenni talaltassec eckippen bizonittatic.

Szent Ianos ö maga Euãgeliomanac uegeben azt mongia, Ezec azert irattattanac meg, hogy higgyůc, hogy az Iesus az Christus istennecsia es ezt hůuen öröc eletůnc legyen az ö neueben. Az Iesus Christusrol irt amikeppen az töb Euangelistac es ezt ö istennec fyanac mongia lenni, azon hat az ki az Angialtol Iesusnac neueztetet meg annianac meheben, es fogantatot ßent lelektöl es meg kenettet hog mi kirallunc es fů Papunc legien Christusnac neueztettet, errůl irta ßent Ianos az ů euã

az ö Euangeliomat nem ualami egyebröl ki ez elött uolt volna, ezen keßdi el ezen uegezi el erröl ßol az ö elsö leuelenec elsö reßeben, Az mi kezdetben uala az mitt hallottunc az mitt ßemeinkkel lattunc, es az mi keßeinckel meg tápaztaltunc az eletnec igeie felöl. Önnön maga Euangeliomanac 15: reßeben meg magarazza mint kellyen minekůnc ez bizonsagot ertenůnc, tů kedig tanubyzonsagot teßtec en felölem mert közdettůlfogua uelem uoltatoc, euuel az Christussal iartanac ezt lattac es keßeckel tapogattac az mely Betlehembẽ ßůletet az ßůztöl, ennec az kezdetti az ö orßaganac es byrodalmanac ki mutatassa, ezen Ige Christust magyarazza az latasrol irt könyuenec 19. reßeben micor azt mongia, Fel ölteztetet uala uerben martot ruhaual es az ö neue hiuattatic uala Istennec igeienec.

Azonkeppen ha a ßent Ianos Euangeliomanac folyasat es az elölyaro igeket mind ez bizonsagit meg tekinttiůc ezen erössitetic meg, mert ez kereztelö Ianosnac bizõsaga nem kůlömböz az Euangelistacnac bizonsagatol, mert minec utanna az Christusnac meltosaga es tiztifelöl bö beßeddel irt uolna mint ßinte addig, meg bißonsagot teßen hogy latta öttet telliest kegyelemmel es igassaggal, nem czac az ö maga ßemlatamast ualo bizonsaggal akarya tamaztani az meg mondot iesus Christusrol ualo bizonsagtettelt, hanem kereztelö Ianosnac es uallasat elö hoßa, melyböl niyluan uagion. Hog az Ige Isten nem egyeb az istennec barannianal ennec az Kereztelö Ianosnac czelekedetit az Sidockal az Iesus Christus felöl elö ßamlallya az elsö reßenec uegiglen.

Ha ekkippen irasanac minden reßeit egbe uettiůc, nem tallalunc mas Christust sem ualami Logost az mely az Iesus elöt lött uolna, auag a mely logos az Iesus elöt lött uolna: Semmit nem tudot ßent Ianos a logosfelöl auagy az bölczöseg felöl, mely az Iesus elöt löt uolna, auag a mely Christussa lött uolna, semmit affelet az ö irasaban nem talalunc, Szůksegkeppen hat köuetközic hog ennel az Christusnal mely istennnec barannia egyeb ne se talaltassec.

Szent Ianos az ö irasaban, soholt annac az logosnac mely az Christus elöt löt uolna, semminemů czodatetelit sem czelekedetit meg nem iria elö sem ßamlalya az Christusnac czelekedetiröl emlekeßic, de azocrol melliec lötenec az tanituaniocnac ßemei elött, ha ualamelyec lötenec uolna az ö testamentumban uallion ßent Ianos auagy az töb Euangelistac azokrol nem emlekeztec volna, bizon ßent Ianos Euangeliomanac 20.

reßeben

reßeben micor ezt mondgia, Bisonnial soc czodacat tőt Iesus az ő tanitnani előt, Vtanna uetette uolna az ő testamentumban kedig meg tőbbe ket mellyec az Apostoloctol nem latatattanac, sem az Cana Galileaban valo czodatetelet elsőnec nem mondhatta volna ha annac előtte valami egyeb czodatetelt lőttenec volna az ő testamentomban: Pal Apostol sem mondana igaßat a Sidocnac irt leuelenec.2. reßeben. Hogy ha az Igemely az Angyaloc altal mondatot ki meg erősitetet es ha minden tőrue telenseg es engedetlenseg igaz fißetesnec iutalmat vőtte mikeppen tauoz hattiuc el mi hogy ha oly ű duessegűnket utallyuc meg, melynek ki prędicallassanac kezdetti az urtol uagyon, es mi bennűnc meg erősitetet azoc altal kic ő tőlle hallottac.

Ha ez előt ualo mas Christus lőt uolna, mikeppen alhatna meg az ßét Ianos leuelenec az ő Euangeliommal ualo egienlőseg, holot fűkeppen ezt tanittya hogy az Iesus Christus, es hogy az Christus istennec fia es az ki hißi hogy az Christus istennec fia istentől ßületet es ő uilagot meg győzi, azt a logost kinec Christussa kellet uolna lenni soholt elő nem hoßa, es a Iesusson kezdi el az Christusnac esmeretit nem az logosson: Azonkeppen prędicallot Pal Apostol hogy az Iesus Christus uolt, es Apollo az irasnac follyasabol bizonitotta hogy az Iesus Christus. Es ßent Ianos Antichristus lelkenec mongia lenni kic az ő kezdetit nem uallia c, hogy testben lőt uolna, testről es hustol keßdi el nem az előtt ualo allapatrol.

Lassuc meg kereztelő Ianosnac vallastetelet es rendßerent magyarazuc meg az igiket. Ki feießesnec es ki mutatasnac igeien keßdi el az uallastetelt. Ime az istennec barannia, mint ha azt mondana, az mely Messiasrol en eddig uallast őrtem es melyről oly meltosagos es nagy dolgokat magyaraztam, mellyet tűnectec ßűcsig meg esmernetec ime az ielen uagyon, melyről az Prophetac iőuendűltenec es mely abrazatocban es peldazatocban az ő testamentumban előncben helyheztettet, eckeppen ez igeczke, (Ime) az halgatocat az Christusnac esmeretire indittia fel vgyan nagy őrőmmel, mert Ianosnac ßiue őruendőz uala holot ielen latna azt, melyről az előt sokot ßolt es prędikallot vala, mikeppen asocnac ßokot lenni, kic regtől feguakeuanttac azt meg tekelleni a mit regen igirteneg es a mellyet lattnac hogy mind ő nekiec mind egyebecnec haznocra es űduősségecre vagion.

Masodzor Istennec Barannianac neuesi az aldozatocra ualo tekintetben;

ben, mert ackort az Sido nep istennec paranczollattiabol mindennap kett barant aldoz uala reguel es estue, es ezt ßűntelen ualo aldozattnac neueztec uala annac felette az husueti innep uala melyben az meg őlettet barannac az ő vere az aitonac felső küßepere hintettet, hogy Aegyptusban vőt io tetemenyecről meg emlekeznenec holot az isten az ő első ßületeket meg otalmazta hogy az verekedő Angyaltol meg ne őletetnenec, mind ezecről Pal Apostol azt mondgia hogy abrazatban lőttenec es mitt iegzettenec ezec Isaias Propheta meg magyarazta, holot az Christusrol ekkeppen ßol, Mint egy yu vittetet az meßar ßekre es mint egy Baran, mely az ő ßaiat nem nittia az őttet nyrő előtt, Nem sokon ui seltenec erre gondot holot kőzőnseggel oly uelekedesben uoltanac hogy efele aldozatockal tiztitattnac meg az bűnec, de kereztelő Ianos ez igeeben istennec barannia meg muttattia hogy ezec ezac peldazo abrazati uoltanac az Christusnac, es hogy az Christus az mi bűnűnc ellen ualo igaz aldozat lenne, istennec barannianac kedig azert neuezi, hogy meg mutassa hogy ő istentől ő magatol erre rendelttetet legyen, es hogy kedues es eleg tőue aldozat leßen ő melyert az atia isten minekűnc meg keduez.

Euuel ez uallas tetellel egyenlő Pal es Peter Apostolnac az ő bisonsagec, mert Pal Apostol azt mondgia, Hogy az mi husueti baranniunc az Christus mi erettűnc aldoztatot, Peter kedig azt mondgia hog mi meg ualtottunc nem arannion anag ezűsten, hanem ez Christusnac ug mint artatlan es ßeplőnelkűl ualo Barannac draga uereuel. Kőuetkezic kereztelő Ianosnac uallasteteleben: ki el ueßi ez uilagnac az ő bűnet.

Az elvetelnec igeieuel ket dolgot iegez, Leg előßer hogy az bűnt mel nec neheßsegeuel meg terheltetuen niomorgatatunc halalra es ßidalomra ő magara uőtte es ekeppen mi erettunc bűnne lőtt, es bűn ellen ualo aldozat a mikeppen Pal Apostol ßol. es Esaias Propheta holot ezt mongia ő uiselte az mi gyarlosagincat es az mi faidalmincat ő hordozta, es az mi meg feddessűnknec bűntetesse ő rea harittatot.

Masodzor. az el ueuesnec igeie iegzi ezt hogaz mi bűneinczől ki tiztulunc es azoc el uetetnec, nem hogy azockőzűl egy sem maradna my bennűnc, hanem hogy azocban kic az Christusban be oltatuan vadnac igaz hűttnec altala azoc az bunnec karhozatra es ueßedelemre ne legyenec ielen ualo keppen mondgya (EL VESZI) hogy az CKRISTVSNAC ielen ualo io tetemenit meg mertekelhessűc es ebbő

az bisodalomban meg marathassunc hog ő az mi bűneinket elueszy isten nec igaßagara tezen hogy semminemű ßeny es uettec az mi belső meg vyult emberűnkben ne maradgion:

Vtolsor. Ez uallastetelben meg magyaraztatic az Christus mitt ueßen el azt mondgia, Ez uilagnac bűnet, az bűnnec neueßetiuel mindencket be foglal melliec az istennec akarattiaual ellenkeßnec, es minket az ő tar sasagatol es az ő orßaganac bodogsagatol el ualaztnac, es meg mutattiac mi legyen az mi termeßet ßerent ualo romlassunc es ualami az termeßetnec romlassabol kűuetkeßic. Ez uilagnac mongia el ueßi bűnőt hog meg mutassa hogy az emberec minnyaian bűnőssőc, es hogy az Christusert min den ßemely ualagatasnelkűl az atia irgalmas azochoz kic ő benne biznac, mikeppen Pal Apostol es ßol. Ninczen kűlőmseg az Gőrőg auagy Sidokőzűtt, kőrniűlmetelkedes auagy kőrniyulmetelkettlenseg kőzt rabkőzet es ßabadoskőzet hanem mint eggiec uagyunc az Christusban.

AZ MASODICROL.

Kereztelő Ianos hogy minket az Christushoz uiheßen, az ő bizonsag tetelet az ingyen ualo bűnűnenec boczanattyarol kezdi el es Christusnac kiualkeppen ualo io tetemenyt ßamlallya elő, micor azt mondgia I me istennec Barannia ki el ueßi ez uilagnac bűnet, ezokaert ez mondasbol imezt tanollyuc meg, hog az mi hitűnenec igassaga istűnel ualo meg bekelteteßűnc mely bűnűnenec boczanattiaban vagion helyheztetuen. Legelőßer es ezt kel meg tanolnunc, hog az istennec haraggia mindenec feyen vagyon miglen az bűnben uacmerőkeppen meg maradnac. Esaias Propheta ezt nyluű ualokepű meg magiarazta holot azt mondgia nű rő uidűlt meg az istűnec keße, hog meg nem tarthatna, meg sem neheßedet az ő fűle hogy meg ne halgatna, de az tű alnacsagtoc hasonlast tőttenec tű kőzettetec es az tű istentekőzet es az tű bűneitec reitettec el az ő orczaiat tű tőletec hogy meg ne halgasson.

Ez mondasbol ertyűc hog az uetec es az bűn az emberec kőzet es istű kőzet ualo hasőlas, es istűnec orczaiű ac el forditassa nűislehet mas kepű mert idegű az ő igasagatol az bűnel ő nekie reßesűlese legiű, Innet uagő hog Pal Apostol azt mondgia hogy az ember ellensege addig az istűnec miglen az Christus altal az kegielében be uittetic, az kiket azert az uristen az ő reßesűlesében be vißen, igaßitani akaria azt, mert sem kegyelmeben be sem uihetti sem ő magahoz foglalni, holot őtet bűnőst leuen igaßa nem teßi, ő kedig maskeppen nem teßen hanem az

bűnnec

bűnnec ő boczanattya altal. hogyha azokat kiket az Isten az Christus altal ő maganac meg engeßtelt az ő czelekedetekből itilet, vgyan ackor es bűnőssecnec talalod lűni, holot kedig hogha űduőzűlni akarnac az bűntől meg ßabadultoknac es tißtaknac kel lenniec.

Bizon dolog hat az, kiket az isten őmaganac foglal az ő lelkenec alala, hogy maskeppen nem igazulnac meg, hanem hogy az isten az ő bűnecnec ßenniet el tőreluen őket meg igazittya hogy ez az meg igasulas egy ßoual meltan mondatassec bűnűknec boczanattya, niluan meg bizonittatic kedig ez Pal Apostolnac ime ez mondasbol, Isten vala az Christusban meg engeßteluen ő maganac e uilagot, nem tulaidonituan az emberecnec az ő vetkeket, es mi nalunc az meg engeßtelesnec igeiet le tőtte ez vran kedig az ő kőuetsegenec summaiat elő ßamlállya monduan, azt a ki bűnt nem tud vala mi ertűnc bűne tőue hogy mi istennec igassaga lennűc ő altala.

Ez igekbű Pal Apostol az igassagot es meg ű geßtelest egűlőkeppű veßi, tudni illic, hog istűnel valo meg bekellessűnc, legű igassagűc, a mi igassagűc kedig legű istűnel valo meg bekellessűc, mikepű igazulűc es bekellűc meg a mi istenőnkel arra es meg tanit mikor azt monga, hog az bűnt nű tulaidonittya az emberecnec: Szűkseg hat hogy minden kereßtien emberkersegnelkűl meg tanollya hogy az istenelőt valo meg igaztulas nem egyeb, hanem az bűneknec ingyen valo meg boczatassa, es azoknac nem karhozatra valo tulaidonitas Pal, Apostol az Romabelieknec irt leueleben. Dauid Prophetanac peldaiabol ezent bizőittya, mikor azt a ferfiat bodognac mondgya lenni kinec meg boczatatnac bűnei kinec el fedeztettenec, es kinec nem tulaidonittya az vr az alnokssagokat. Szent Dauid harmicz kettődic enekeben az bodogssag uettetic az meg igazulassert miert hogy az bodogssag bűnnec boczanattyaert vettetic, mely az meg igazulas, eckeppen ßol kereßtelő Ianosnac attya Zacharias, Hog az űduőssegnec tudomaniat meg adna az ő bűnőknec boczanattyara, az űduőssegnec tudomaniat meg magyarazza mi legyen, tudni illic az mi bűneinknec boczanattiat, Pal Apostol az Apostoli czelekedetről irt kőnyuenec 13. reßeben, ezent bizonittya Tuttotokra adom at iamsiai kereßtienec tinektec hog ez altal hirdetetic ti nektec bűneteknec boczanattya mindenektől melliekből meg nem igaßulhattatoc az Mosesnec tőruennye altal minden a ki ebben hißen meg igazul.

Ez

Ez rõuideden az mi meg igazulasunknac summaia mely meg bizonitatic ez igecben, Ime istẽnec Barãnia ki el uezi ez uelagnac bũnętt, mert a Christus esedessenec altal es az igassaganac velũnc ualo közlessenec altala igazulunc meg, mert az tõuẽ bũnne az az bũn ellen ualo aldozatta az ki bũnt nem tõtt vala hogy mi ő altala istennec igassaga lennõnc, nyluã uagion hogy az igassag mas keppen mi bennũnc nem talaltatic hanem menyeben az Christusnac igassaga az ő lelkenec altala miuelũnc reszesũltetic Rom· 5. ezen byzonittatic Mykeppen (ugmond) eg embernec engedetlensegenec miatta minnyaian bũnõsöcke lõttũnc: azonkeppen eg embernec engedelmesege altal nag sokan meg igazulunc, az Christusnac engedelmeben helyheztetny az mi igassaguncat nem egyeb, hanem meg bizonitattni hogy ezert uagiunc mi igazoc, hog az Christus engedelmeuga adattic minekũnc mint ha saiat mienc volna. Kõuetkeszic kereztelő Ianos bizonsagtetelnec masodic resze.

XXXV. PRAEDICACIO.

Masodic resze bizonsagtetelenec az Christus meltosagarol es bõchũletiről uagyon, melyben sũma szerẽt mindeneket be foglal holot az Christust uallya mindenkeppen ő nalanal nagyobnac lenni, melyből imez kő uetközic hog kereztelő Ianos czac előliaro kõuette legẽ az Messiasnac.

Tanusagoc.

Első. hog kereztelő Ianos ůdőszerent elsőb Christusnal.

Masod az Christus diczőssegeben es meltosagaban nagyob kereztelő Ianosnal.

AZ ELSőRőL

Kereztelő Ianosaz Christust ferfiunac neuezi, de olynac mely bõczũletesb, es nagob ő nalanal, hog kedig az Christus ferfiunac mondatassec nem idegen ez istennec igeyehőz. Christus vrunc önnön maga szent Ianosnac niolczadic reszeben eckeppen szol, Engemet embert auagy ferfyat ki tũnectec az igassagot meg mondom igiekeztec meg őlni. Esaias kedig 53: reszeben, Banatnac es niyaualanac ferfiunac neuezi. Peter APostol az Apostoli chelekedetről irt kõuenec 2. reszeben Az Christust oly ferfiunac neuezi mely istentől meg byzonittatic chodatetelleckel es hatalmas chelekedeteckel. Szent Lucats Euangeliomanac 24 reszeben, Az Nazãretbeli Iesus felől ki ferfiu vala hatalmas propheta mind czelekedetiben mind beszedeben isten előt es mind az egez nep előt.

Hogy

Hogy kedig az Messias ferfiunac neueztetic nincz bizonios oknelkűl, mert az istennec igeie az Prophetac annac lenni meg iõuendűltec: Zacharias Propheta irasanac. 6. reszeben eckeppen szol, Ime neuekedő auagy fel tamado ferfiu az ő neue es ő alatta tamad fel es az vrnac az ő templomat meg epiti, innet vagyon hogy gyakorta embernec fianac neuesztetic Dauid neuekedessenec es nõuessenec, melynec gyũmölczenec, Valoban azert az istennec igeie meg valasztya az Christust az egy attya istentől es ezt az mi közbeiaronkat előnkbe tamasztya, mert ha az mi feiũnc mi hozanc hassonlatos nem uolna, es, egenlő termezetű mi uelũnc: Semmikeppen minekũnc ę uele reszesűlesűnc nem lehettne mikeppen Pal Apostol szol mert a ki meg szẽtel es kic meg szẽteltetnec mid ẽgből ualoc ezokaert nem szegenli őtet attiafiainac neuezni, Toabba, miert hogy az ő szolgai reszesűltenec testben es uerben azonkeppen ő es rezt tőt ő nekiec hogy az halalnac altala azt meg rontana kinec az halalon birodalma uala. Hogy ha essele termezet szerent valo reszesűlesűnc nem uolna minekũnc az mi feyűnkkel az Christussal semmikippẽ nem űduezűlhettnẽc, mert ű tőle szarmaszic az elett es eleuenseg mi belőnc ő az igaz szelő tő melyben mint veszőc be oltatuan syrt es eleuensiget uesűnc.

Ez az Istẽ fiainac az ő dicsőssegec es meltosagoc melyel az ő feyectől es kőszbeiarectol fel epitettẽec kiraliocca es fő Papoka szẽteltetẽec es az Christus altal az istẽi termeszettel reszesűltẽec, es az ő testẽec meltosaga melliel istẽnec tẽplőa szẽteltettẽec hog uelagosskodiãac es szẽeskediẽec az vrnak hazabã mit az giemãt es Saphir draga kõuec sőt icab hog az istẽ ő bẽnek lakozec ő ckedig az istẽbẽ, Sũma hog elualhatatlã keppẽ az Christus lelkẽnec altala kőteleztetuẽ legiũnc az mi istẽũnchőz es mickũnc ne arthasső az pokolbeli ördőg es midẽ ellẽsigũnc sőt icab hog mi ő altala ki mi bennũnc vralkodic giőszedelmessec lehessűc· Masodzor hog az Christus ferfiũac neueztetic iez a hasznа hogmien magũcat midẽ teuelgesectől mid regiectől es mostãiactol es meg otalmaszhassuc, mert az Christus biző ẽber es valobã Abrahãnac es Dauidnac maguabol szűletet, az istẽ kőzőt es mikőzőt tũnc az eg közbeiaro az ẽber Iesus Christus magiaraztatic Pal Apostoltol es Hębr: 4: Oly fő papũc muttatic ki midẽbẽ az bintől meg ualua mi hoszãc hasőlo, ki az ő uerẽec ki őrasãac altala az mi szebeiket meg giogitotta ezt a ferfiat es mi attyãcfiat szũcsig meg esmernũnc mert ez altal iuttotrũc uiszőtac az atia istẽnec kegelmebẽ, ez altal uagiő hog istẽnec fiaiua lőttũc az haragnac fiaiból, miert hog az istennec fia bizon ferfiu es ẽber, ez altal nigaztaltatuan batorkodunc es az istennec haragia es itileti ellen niluan

nyluan valo paiſunc es otalmunc hogy legyen batorſſaggal vallyuc, eu uel bizonitatic meg am az gyöniörüſſeges attyafiuſſag mellyet minekünc Chrũs vrũc az önné ſaiaual aianl mikor azt mõga. Fel megec az en atyãhoz es az ti atyatokhoz az en Iſtenẽhöz es az ti iſtẽtekhöz, eckeppẽ erösitettünc meg hogmienc az mennieknec orſaga es az bodogſag, mert az attya Iſtennec örökösi vagyunc az Chriſtuſnac kedig örökös tarſai, mikeppen azert az elſö ferfiu es Adam az ö engedetlenſſegenec miatta niomoruſagban es nyaualaban eitet mindniaiunkat, azonkeppen ennec engedelmeböl nagy ſokon igaſſacka leſünc,

Vegezetre kereſtelö Ianos holot ezt az ferfiut böcz ületeſnec es nagyobnac neuezi ö nalanal meg röttya az moſtaniaknac es teuelygeſeket kic ezt az ferfiut az az, az emberſſeget amint öc magyarazzac vgyan czac ſemminec alittyac lenni, auagy az Iſtenſſegnec czac öſközenec mongyac lenni, auagy amint MELIVS Peter az Debreceni Synatban monta hog haſſonlo legyen az Matthias kiraly gubaiahoz melyben az Vamos ötet meg fogta,, ez Chriſtuſnac nagy ſidalmara vagyon, es gyalazattyara effele karomloc el higyec hogy meg lattiac kit iakdoſtanac,

AZ MASODICROL.

Kereſtelö Ianos böczületesbnec vallya lenni es nagyobnac ö nalanal az Chriſtuſt: ez mikeppen legyen laſſuc meg. Leg elöſör nagyob es böczületesb az Chriſtus Ianoſnal mert az attya Iſten az ö Meſsiaſſat erre rendelte es helyheztette hogy mi Iſtenünc es Iehouanc legyen mikeppen Hieremiaſnac. 23. es 31. reſeben magyaraztatic, Ime el iönec az napoc azt mongya az Iehoua es fel tamaſtom Dauidnac igaz neueke deſet vralkodic az kiral, bölcz leſen, itiletet es igaſſagot ſolgaltat ez földen. Az napokban Iuda üduözül es Iſrael batorſſagoſſon lakozic es ez az ö neue melliel neuezteric Iehoua az mi igaſſagunc, Valoban Iehoua kedig mert mindenec ö benne allapodnac meg.

Maſodzor ez az ferfiu iſtennec barania böczületesb es nagyob kereſtelö Ianoſnal mert keſitetet es rendeltetet az Iſtentöl hogy ö benne es ö altala az iſtẽt latnoc es az ö akarattyat meg eſmernöc meg eſmerũ ö bẽne hĩnenc hiuẽ kedig az öröc eletet vẽöc ez az oka miert a Chrũs az ö teſtamentũbã, Iſtẽnec ſiuenec es abrazattyanac neuezteric ſãtalã helickẽ Szent Dauid 79. enekeben, eckeppen ſol. Vram mutaſd meg minekünc az te orczadat es iduezülünc negyedic enekeben, az te orczadnac vilagoſſaga mi reanc fel meczetet örömet attal az en ſüuemben. Az Papoc kedig

az o teſtamentumban micor az nepet meg acartac aldani ezt montac az vr az ö orczayat mutaſſa meg tü nectec, Innet uagyon hogy Chriſtus vrunc Philepnec ezt monda Az ki engemet lat az en atiamat lattia.

Harmadzor böczületeſb es nagiob az Chriſtus ianoſnal, mert az iſtẽnec diczöſegenec fenye tellyeſſeggel uilagoſkodic az Chriſtuſban, innet uagion, hogy az Sidocnac irt leuelenec elſö reſeben magyaraztatic az Chriſtus ez az ö diczöſegẽec fenye es az ö miuoltanac belyege Eſaiaſnac 60. 66: reſeben ekkeppen magiaraztatic, Kel fel es uilagoſkodgi al Hieruſalem, mert el iöt az te uilagoſſagod, es az urnac diczöſege fel tã adot raitad. mert ime az ſötetſegec be borittiac az földet es a felhö az nepeket, neked kedig fel tãad az ur es ãnac az ö diczöſege te bẽned lattatic meg. Habacuc Prophetanac harmadic reſeben, Az ö fenyeſſege ollian leſen mint az uelagoſſag. Pal Apoſtol az maſodzor küldöt Chorintuſbeliecnec irt leuelenec harmadic es negyedic reſeben eckeppenſol. Mi kedig minnyaian fel fedeztettet orczaual az urnac dücziöſeget tekintuen azon kepre ualtoztattunc meg, fenyeſſegröl fenyeſſegre ugy mint az urnac lelketöl. Ezt az iſtennec dücziöſeget magyarazza ſent Ianos es: 12: reſeben ez igecben, Ezeket mõda Iſaias micor az ö diczöſeget meg latta es ö felüle ſolt,

Negyedzer. nagyob az Chriſtus kereztelö Ianoſnal, mert az Chriſtus elſö pelda es ki mutatot abrazat azocnac melliec teremtettenec es czinal tattanac az attia iſtentül ez az oka miert Pal Apoſtol az Chriſtuſt iſtennec kepenec neueſi. Eph: 4. Coloſ: 3: Moſes elſö könyuenec elſö reſeben, micor azt iria Hogy az elſö embernec teremteſſeben az iſten eckeppen ſolt. Teremczünc embert az mi kepüncre es haſonlatoſſaguncra az a kep es haſonlatoſſag az a pelda es abrazat az Chriſtus az uy teſtamentomban meg adatot mely altal mindenec teremtettenec es melyert mindenec uadnac.

Öttödzör. nagiob az Chriſtus Kereztelö Ianoſnal, mert az Chriſtus Iſtennec mindẽ czelekedetinec meg tekeltetеſſe es az töruiennec uege melyben az atia iſten meg niugzic, es melyre ualo tekintetben mindeneket czelekedic iſtennec minden igireti ebben tellyeſſettenec be Pal Apoſtol bizonnittia 2 Corint: 1: Mert az iſtennec ualamenenny igireti uagyon ö benne uadnac: azocaert ö altala mondgiac az Ament es iſtennec az mi diczöſegüncre, az Romabeliencc irt leuelenec 15: reſeben, azt mondom hogy az Ieſus Chriſtus az körniülmeteleſnec ſolgaia uolt az iſtennec

igaſſagaert hogy az atianac tőtt igireteket meg erősitene: Hogy kedig az tőruennec uege es czellia legyen: Szent Ianos Euangeliomanac első reſzben bizonittia, Az tőruien es az Prophetac Ianoſic tartottanac. Romabelieenec irt leuelenec 10: reſzben: Mert az tőruennec uege az Chriſtus minden az ki hiſen igaſſagara. Ebben niugzic meg az atia iſten: Math: 3: 17 C.ol:1. es ez altal diczőittetic ő meg: Iohan: 17.

Hatodzor. nagyob az Chriſtus ferfiu Kereztelő Ianoſnal mert ő altala teremtettenec az uy egec es földec, mikeppen az iſten őnnen maga Iſaias Prophetanac altala meg iőuendűltette hogy az Meſſiaſnac orſagaban vy földet es menyet acar teremteni, es Pal Apoſtol. 2 Cor. 5: meg magyarazza, Hogy az Chriſtus Ieſuſban uagion az vy teremtet alat es hog az regiec el multanac es mindenec meg vyultanac ez teritti meg az mi fű ueinket es uyt meg az ő lelkenec altala, es peczetli be az űduőſſeget my bennűnc, ez a mitt Ianos ő felőle val hogy lelecken es tűſben kereztell.

Hetedzer: Nagyob es bőczűleteſb az Chriſtus Kereztelő Ianoſnal, mert az Chriſtus az atia iſtennec gaſdagſaginac magaſſaga melyſege, hoſ uſaga, minden iſteni bőlczeſegnec es ertelemnec kinczei ő benne uadnac ſőt incab az iſtenſegnec tellyes uolta ő benne lakozic.

Niolczadzor: nagiob es bőczűleteſb az Chriſtus Ianoſnal mert az Chriſtus fel magaztaltatott mindenec felette es az atia iſten őttet az ő iobyara űltette egyenlőue tőuen őtet ő maganac; Hęb 1: Ephe: 1: Phil: 3: Hierem: 30: Zach: 13: Meltan mondgia hat az Chriſtuſt nagiobnac lenni ő nalanal mies kereztelő Ianoſſal egyetembe uallaſt tegyűnc es az Chriſtuſt minden patiarchacnal es Prophetacnal Angyaloknal diczőſegeſnek lenni eſmeriűc ſőt őttet mind minek űnc adatot Iehouat es iſtent imadyuc es tiztelliűc, mertmas neu ez eg alat nem adatot melyben űduezűlhetűnc hanem czac ez Chriſtuſnac az ő neue.

Ezeket kiket az Chriſtuſrol elű ſamlaltam biſonioſoc es fondamentum ſerent uadnac, minket az mi űduőſſegűncben meg epitnec, es az Chriſtuſnak hoſanc ualo io tetemenyt ky muttattiac mitt kellyen mynekűnk ő tűle kernűnc es űarnunc arra tanitnac, ſemmi haſnűc es tanuſagunc abbol nynczen, hogy ha az Chriſtuſrol ſinte az uallanoc hogy a zon Iſten uolna allattiaban ky az atya es maſodic ſemely az ſent haromſagban a mikeppen az Sophiſtac ſolnac.

XXXVI. PRÆDICACIO.

Szent

SZENT IANOS EVANGELIOMANAC ŐT TŐDIC RESZEBŐL.

Ezokaert űldőzic uala az Sidoc Ieſus. mert ezeket innep nap czelekedi uala, Ieſus kedig felele ő nekiec Az en atiam mind eddig czelekedic es enis czelekedem. Summa.

Ez igecben az Chriſtus menti őnnőn magat az Sidocnac karomlaſoc ellen, mely kett reſben fűg, előſer az innepnec meg ſegéſſeben oltalma ſa magat: maſodzor mikeppen legyő iſtenhőz egyenlő meg magarazza:

Tanuſagoc.

Első: Az Sidoc innepenec meg feiteſſeről.

Maſod: mikeppen munkalkodic az atiaual az Chriſtus:

AZ ELSŐROL.

Az innepnec meg tőrőſe felől uadolaſat hogy Chriſtus türunc vg mint meltatlant meg uetti oknelkűl nem miueli, mert mi legyen az innep es mi uegre ſerſette az attia iſten azt meddic kellet kedig tartani azt akarta meg mutatni, mert az iſten az innepnec meg zenteleſſeben, az kűlső rabataſmunkat tiltotta uala meg de iſtennec tiztelſſegere az kereztieni giulekezetnec epűletire ualocat meg nem tiltot, tudni illic, meg engettetet az kőrniűlmetelked es az aldozat, es egyeb efele dolgoc mellyec az egyhaſi ſolgalatban keuantattnac uala, nem uetkeſet hat Chriſtus urunc az innep napon ualo gyogiuſaban, meg ſem feitette, mert ualaki iſtenec tiztelſſegere ualo dolgocba foglalta őnnőn magat ſémikepő meg nő feiti az inepet.

Niyluan nem kiczin okanac kel lenni, hogy Chriſtus urunc az tőrűnec egyeb minden reſzeit meg magyarazta, es niyluan ualo bizonſagocat tőtt hog, nem arra iőt hogy azt meg feicze, hanem beteliſicze, mind az on altal az innep napocon gyogitot es czodacat tőtt, es mindenkeppen az Phariſeuſoc hamis uelekedeſec ellen tuſſakodot, es nyluan tanitott hogy annac meg tartaſſara es kűlső keppen ualo tiztilettire ſenki ne kőteleztesſec, ſőt incab hog az iſten ſiainac az ő czelekedettec es tiztelettec ſűntelen ualo inneples legyen, az hamiſſagnac czelekedetinec meg uetteſſeben, az ioknac pedig kőuetteſſeben, es gyacorlaſocban. Eſaias: 66: reſzben eckeppen bizonittia: Eggic holnap az maſicbol kőuetkezic, es eggic innep az maſicbol, minden teſt el yő hog az en ſinem előtt imatkozec azt mőgia az Iehoua. Ez dolognac meg erősiteſſere ualo ez es, hog

tiztelete

tizteletesb, es meltosagosb uolt az kőrnyűlmetelkedes az innepnel mert ßent Ianosnac 7: reßeben, Ha az kőrniűlmetelkedest ueßi az ember innep nap es euuel Mosesnec tőruennie meg nem feittettic mitt bißonkottoc en ream, miert hogy az egez embert meg gyogitottam innep nap. Ne ittillyetec kűlső ßemelyre, hanem igaz legyen a tű itiletec hogy ha immar az kőrnyűlmetelkedes mely az innepnel nagyob uolt meg feyttettet menyeuel incab az innep.

Bißonnial czodalkozhattunc es meltan hogy Christus urunc mikepé ßent Marc masodic reßeben Euangeliomanac iria, ő magat az innepnec uranac lenni mondgia es hogy az innep az emberert, rendeltettet nem az ember az innepert azert az ßabados ember ßabadon elhêt az innepel: Iollehet az Sido nepnec ugy mint tőruien ala es rabsag ala uettettetnec neműnemű tőruiennec igaiual űdő ßerent meg terheltettenec, mellyet el sem uiselhettenec. Acto: 15: Vgan ottan Christus vrunc arra tanit hogy Dauidnac az ő ßolgay tiztac uoltãac el anniera hogy ßabadon ehettenec az ladanac kenyerecben, melyben ßabad nem uala enni hanem az Papoenac. Innep nap micor az tanituanioc az buza sőtt tőrsőlicuala, meg otalmaßa őket hogy minket meg tanittana, hogy az isten minket Papoea ßentele es az inepeken uracka rendelt, es főkeppen hog mind ezec kűlsőkeppen minket nem kőtteleztettnec:

Vegeßetre ide ualo es ezent bizonittia a mitt Christus vrunc az őkőr es ßamarnac ittatassa felől, az iuhnac meg keresesse felől es veremből ualo ki uonassa felől prędical, semmi Sido ßerßesecről oly gyacorta nem ßolt mint az innepről es annac tiztilettiről, ezt kedig nem oknelkűl, mert mikepen az Sidoc az istennec paranczolattianac palastia alat soc babana sagokat ßerzettenec uala es ragaztottanac uala az innephőz: azonkeppen meg latta űdőuel minemű uagsagbol es babonasagbol inneplessec lennéec azon Sidocnac ßokasoc ßerent, mert kűlen kűlen sele uegeßesec kel es rendeleseckel terheltec meg az hűueket az Papac. Pal Apostol niyluã keuannia hogy az istennec fiait senki meg ne ittilye auagy az Sabatum felől auagy ualami innep napnac reße felől.

Az Sidocnac innepet auagy Sabbatumat mellyet az isten paradiczőban meg ßentele. Gen. 2: Az mi meg ßenteleßűncnec bißonsagtetele es ie leuolt: Exod: 31 es Ezech. 20: sőtt abrazattia az iőuendő uilagossagnac es igassagnac melyben meg bizonittatott hog mi kic őrőcke ualo ßentelessel meg ßenteltettűnc, ennec utanna az bűnes es az rabsagnac czelekedettiben

ttiben foglalatossoc ne lennenc sőt incab hog meg őletettuen az mi regy ő Adamunc az uy ember mi bennűnc mindennap innepellyen az mi tellyes eletűnc sőt incab mi magunc es ßent Sabbatumoc uagyunc: Esai: 58 mikepé azert az tőruénec testi es kűlső dolgay nem uisselic abrazattiat ualãi egyeb kűlső es testi dolgocnac, hãé lelki dolgocnac: azőkeppé nẽ ßűksig miekűnc ualãi testi inepet keresnűnc hãé lelkit az lelki niugod alomaltal meliben meg ßűnűnc az testnec az ű czelekedetitől: Esai: 58 mi immar a Christusnac niugodalmaban be uittetűnc, Hęb. 4. hogy ßűntelen ualo innepűnc legen, es meg haluan az bűnnec az igassagnac eliűnc,

AZ MASODIKROL

Ez igecben az en atyam mind eddig munkalkodot enis munkalkodõ nem arra tanit Christus urunc, hogy attiaual egyetemben ő teremtette uolna menyet es földet, most kedig atiaual egyetemben es arra gondot viselne mint az atia, iollehet igaz ez hogy az Christus gondot uyssel az ő hiueyről es attul az gõduisselestől ßemmikippen ki nem rekeztettic mind azonaltal ez mondasnac nem ez az ertelme. Mire akar hat ez igikkel tanittani minket Christus urunc? Ha ez mondasnac igaz ertelmere akarunc menni, Leg előßer meg kel gondolnunc, honnet adatot ok Christus urnnenac ez mondasra: Innep nap az kortt gyogitotta uala meg Christus, ezt az ő czelekedetit feddig es karomlyac uala az Szerzetes Sidoc ugy mint ellenkőzőtt az istennec paranczollattiaual, melyben meg tiltattot uolna hogy az ember az napsemmi kűlső czelekedetben es munkaban őnnen magat ne foglalna: Erre felel ez igikkel űdueßitőnc es otalmaßa magat, mint ha azt mondana, Tű ug uadoltoc engemet mint ha meg tőrtem uolna az innepet, nem engemet fettec tű most hanem az en attiamat es őttet en uelem egyetemben karomlottoc, mert ő czelekedet eddig es munkalkodot ezert munkalkodom enis, mert betegeket gyogittani istennec hatalmanac czelekedette, mellyet en most mueltem, mert en semmit nem műelec, hanem czac azokat mellyeket az en atiam műel es czelekedic, Ezokaert az en atiam en uelem egyetemben gyogittotta meg ezt a beteget, holot en en magamtol sémit nem műelec, hanem az en elő atyam en bennem czelekezic, az en atiamra kel incab tekintenetec hogy nem mint en ream. Hogy kedig igaz magyarazat legyen ez az kő uetkezendő, igec es meg mutattiac es ezen Euangeliomnac az ő folyassa: Byzzonnial mondom tű nectec az fiu ő magatol sémit nem műelhet hãé az mitt latt hogy az atia műel, mert mellieket az ő atia czelekedic, hason

latos

latoskeppen czelekedic az ő fiaes Ioan.5. En en magamtul ſemmit nem czelekedem, hanem mikeppen az en atyam tanitot engem, ezeket mondom. Ioan:8. az czelekedetec mellicket en az en attyamnac neuebben czelekedem azoc tanubizonſagot teſznec en felőlem, ha az en attyamnac czelekedetit nem miuelem ne higyetec en nekem, ha kedig azokat műuelem es ennekêm hinni nem akartoc higyetec az czelekedetteknec hogy meg eſmerietec es el higyetec hogy az atyam en bennem vagyon, es en az en attyamban: Ioan 10: nem hiſziteke hogy en az en atyamban es attyã en bennem legyen, a minemű beſzedeket en tinektec mondoc nem en magamtol mondom az en attyam a ki en bennem vagyon auagy lakozic ő czelekedi ezeket Ioan:14. En attyam tegedet diczőittettelec ez földön az minemű czelekedetet es műkat ennekem hattal vala hogy meg műelnem azt megtek ellettem. Ezekből az bizonſagokbol leg előſzernyluan vagyon, hogy Chriſtus vrunc az Sidoknac vadlaſoc ellen mi denkor euuel otalmaſta önnen magat hogy az ő czelekedeti es czodateteli nem őuei hanem az ő menniei ſzent atyac nem azt hog ő eleitől fogua mindeneket az ő menniei ſzent attyaual teremtet volna mert egyedül ő attyat vallya menynec földnec teremtőienec lenni né önné magat.

Maſodzor es vtolſzor euel es bizonittatic hogy ez e mondas ſemmikeppen nem illic az elő teremteſre mert Moſes elő könyuenec 2. reſzeben azt mondgya az iras. Es meg ſzűnec az iſten minden ő czelekedettitől It kedig Chriſtus vrunc azt mondgya Mind eddig czelekedic az en atyam külömbőz hat az elő czelekedet es munkalkodas az maſodiktol mert amaz meg ſzűnt e kedig mind vilag vegezetiglen meg marad, Tanulliuc meg hat ez igekből mikeppen legyen az atya Iſten mindenecknec feie es az ő Chriſtuſnac iſtene. 1. Cor: 3: es 11. Az Chriſtus kedig mikeppen vőtt erőt es mindeneket az ő mennyei ſzent attyatol es mikeppen mindeeknec felette fel magaſztalta őtet mindeneket ő altala czelekedic minden ereiet es hatalmat ő neki atta es ő altala akaria meg mutatni Matt.28. Ioan. 17. hogy meg bizonitaſſec hogy az ő attya mind eddig czelekedic ő es vele egyetembe, mert hatalma es ereie ſohőnec ninczen ő nekie hanem czac az ő menniei ſzent attyatol.

A Sz. LELEKRŐL VALO PRÆDICACIO.

Elő Iſaias Prophetanac negyedic reſzeből.

MIKOR az Vr el moſongya Syon leaninac rutſagit es Ieruſalemnec közepiből az itiletnec es tűznec lelke altal ki tiſztittya vereket akor az ur

az vr Syő hegénec midé helyé es midé ő gűlekőzeti kődet es tűzet terét nappal, eiel kedig a tűznec vilagoſſagat mely langollyon, mert minden dűczőſegé otalő leſzés az vrnac ſatora az melegſeg ellé ualo arnyekoſz aslezé, a ſzapor es eső ellé ualo niugodalő, es meg maradas-SVMMA

Ez igecben rőuideden meg mutattic mikeppen ſzenteltettűnc meg tudnia illic az mi bűneinknec el moſſogataſſaual, melyben leg előſzer eſzűncben kel uennűnc ki legyen az a ki meg moſſagat, kic moſſagatattnac, minemű tiztaſag kőuetkőſzec az moſſogatas utan, minemű moſſagato uyſzec legyenec eſzec, es mi uegre moſſagattattunc meg rend ſzerent eſzec magyarazztatnac meg. TANVSAGOC·

1 Az ige LELEC minemű ertelemmel uetettic az iraſban.

2. Mikeppen ualaztattic meg az ő es uy teſtamentumban az ige Lelecz

AZ ELSŐKŐL·

Szűkſeg minekűnc az mi menyei ſzent atiánac hoſzanc ualo io akarattiat mi uoltat es termeſzetit meg mertekelnunc es eſmernűnc, mely holot oly fenyeſſegben lakic kihőz ſoha ſenki nem ferhet, es ő magaban lathattatlan, önnen magat mi uelűnc meg eſmertetti es ő ki legyen meg mutattia, az többiről hogy moſt ne emlekeſzűnc az ő eltérő es hathato ereiet az ſzent lelket külen külen fele neuezetteckel mellyec ez termezetnec folyaſabol uettettenec magyarazta meg, hog ezecnec mely meg fog hatoc külſőkepen az bőlczőcnec es lelkiecnec ertelmere uiheſſen, ide ualo az lelecnec es az ő igeie.

Az ige Lelek mind az harom nielnecben tudni illic az Sidobã, Gőrőgben, es deacbã, melyben az iſténec könyue meg irattot bőſegeib ertelemel uetettic hog nem mint ez magyar nyelben, mert ennec folyaſſa ſzerét mi aziget lelec ertyűc az ẽberbẽ ualo okoſkodo fő reſzeről nem az iſténec hathato ereieről es hatalmaſſagarol né ſzűkſeg kedig oly uelekedeſzbẽ lénűnc, hog mikepen mi teſtből es lelecből alkottatunc őſzue, hogy ſzőkepẽ az iſten az ő allatiabol es lelkeből alkottatot uolna őzue mert ő maga az atia iſten lelec, es mondattatic hog minekűnc az ő lelket adga micor az ő lelki ereyt mi uelűnc es az kegélmet mi uelűnc. közli. Eſai: 44. Mi bennűnc es meg uallaztatric az okos lelec eſz az lelec mellyet az iſten az ő hűuienec ad, mert az okos lelecki mi bennűnc uagon, iſténec rendeleſſe ſzerent anianctol atianctol az fogãataſban adattic, az iſténec kedig meg ſzételő lelke az ualaztatocnac adatic onnet fellyűl az uilagoſſagnac attiatol: Iacobi :1.

Leg előßer azert az ige (Lelec) az zent irasban uettetic ßelert, mint az ő es uy testamentumban, mely ßel az lathato egnec moßgassa mindē ingo allatocat meg mondhatatlan es meg foghatatlankeppen indittuan es moßgatuan, Christus vrunc ßent Ianosnac harmadic reßeben eckepē ßol, Az Lelec auag a ßel ahon acaria ott fu senki nem tudia honnet iő es hoa megyen, az ßelnec az ő termezetit es tulaydonsagit magyarazza hog meg foghatatlan es meg tilthatatlan legyen mert ezt senki sacban be nem rekeztheti mikepen az uißet es rostaual nem merhetti. Moses első kőny uenec 8. reßeben mondattatic hog az Iehoua erős ßellet auag lelkett tamaztot az őßen uiznec fel ßaraztassara ez ê ßel iollehet kűlső mozgatas uolt, mely az földet meg ßaraztotta, mind azon altal amaz meniyey ßelnec abrazattia es hassonlatossaga muttatott meg mely Pűnkőst napyan az taniuaniokat meg fuualuan es mozgatuan, azocnac ßugassockal az egez föld beteluen minden baluanioßocat mellyel ez uilag el borult uala fel ßaraztott es az Euangeliomnac kegyelmet es aldasat az őrőc halaltul ualo meg ßabadulassunctol ki teryeztette.

Hasonlittattic ezokaert az istēnec meg foghatatlan ereie az ßelhőz ne minemű egyenlőssegert, mert mikeppen a ßel lathatattlan es meg foghatatlan ingodoßas, mindeneket minden meg tartoßasnelkűl mozdituan, azonkepen az isten meg foghatatlan es lathatattlākeppen az ő hatalmāac altala azocnac ßűuőket fel indittia kiket ő maganac ualazt Christus urūc magyarazattia ez ß: Ianosnac harmadic reßeben.

Masodzor: Nem czac ez kűlső lahato egnec inditassa es moßgassa mō datatric lelecnec auag ßelnec, hanem minden elő allatocnac belső inditassa es elette, lelecnec auagy ßelnec igeieuel mondattatic ki, Moses első kőnuenec 6: reßeben. Be menenec Noçhoz az barkaban ketten ketten mīden fele allatockőßül kicben lelec uala: Hiobnac. 17: reßeben, Minden hus lelket ki boczata, esminden emberec kicnec orocban az eletnec ßelle fuall, Innet uagyon hogy minden teremtett allatocban ßűntelen ualo lelegzetes es fuallas uagyon ez az elet auagy lelegzetes kűlőmbez az ökos lelectől, mely az emberecben uagyon, mert az az elet es lelegzetes az oktalan barmocban es talaltattic es az uerben helyheztettic, amaz kedig czacaz okos emberecre es Angyalocra.

Ez lelegzettnec es fuallasnac ő igeieuel el CHRISTVS vrunc es mikor az ő taniytuaninac az ßent lelket adgia micor ßent Ianosnac hußadic reßebē

reßeben, ezt mondgya. Vegyetec az zent lelket kinec meg boczattiatoc bűneket meg boczatua leßnec ő nekiec, kicnec meg tartandgiatoc meg tartatua leßnec ő nekiec, mely czelekedetben az Christus az ßent lelecnec termeßetit es ereiet akarta meg magyarazni, tudni illic, mikepen az belső lelegzetes es moßgas eletőncnec oka: azonkeppen isten ßerent ualo eletűncnec az ő lelke az mi eletűncben ßűntelen ualo lelegßetet uőtte az Christus az ßentlelecnec tulaidonsaganac magyarazattiaban, hog meg bißonittana, hogy a ßentlelec az istemben, es ő tőle ualo ßarmaßasban semmi egyeb ne legyen hanem az isteni termezetnec es elettnec az ő ereie, mely micor mi belőnc őntettic nē az mi eletűnc ßerēt elűnc, hanē az istentől adatot elett ßerent, Innet uagyon hogy Pal Apostol azocat neuezi istennec fiainac kic lelek ßerent iarnac, az az oly eletben foglalliac őnnen magocat mely istenhőz illendő es azocat mongya hog Christusse kic az ő lelketől uiseltettnec es hordoztatnac, az az Christus eletenec abrazattiat hordozzac es uisselic es Christus ő elettec leuen őc ő benne elnec. Iohan: 6. es Gal: 2.

Mikepen azert az ßel e uilagnac lelkenec neueztettic, es az mi elettűnknec moßgassat es indulattiat az iras lelecnec auagy lelegzettnec neuezi Hiob: 27. azonkipen az isten auag az ßelnec hassonlatosagaual auagy az az mi eletűncnec belső moßgatassabol uőtt abrazattal őnnőn magat es az ő czelekedetit acaria előncbe teryezteni, mert az isten őnnőn maga lelec es minden eletnec letelnec es moßgasnac oka Acto 14. 17: 1: Chor: 8 Ephes: 4. mely ő maganac minden fohazkodasocnelkűl auagy ualtoßasnelkűl az ő ereyet es hatalmat kőzőlhetti es mindēnek elettet adhat hiuan azocat az kic nem uadnac hogy legyenec, mikeppen ßeműnkel latiuc, hogy az nap es annac a melegsige az istennec rendelesse ßerent kűlen kűlen allatocnac termessere es neuekedesere okot ad.

Harmadzor azert az ßelnec auagy az lelecnec az ő igeie az ßent irasbā uettettic az erőert mellyet az isten oztagat minden teremtett allattinac melyben acarya hogy legyenec es elyenec, Innet uagyon hogy micor az első ember teremtettnec hogy fualtattot ő beleie az elettnec lelke, a mint Moses bizonittia ßem latomast es kűlső kippen czelekede ezeket az Christus, micor lehellesseuel az ßent lelket ada az Christus az Apostolocnac, az a ia isten felől nem ßűcsig hűnnűnc hogy kűlsőkeppen fuallot uolna, holot ő neki kűlső teste nynczen sem semmi kűlső tagoc.

az iras

az iras kedig ug ſól az atia iſten felől, hogy az ő hatható ereyet melliet ki öntet az embernec teréteſſeben eſűnczben uchetſűc. Melyben az darab ſart meg eleuenitette es ertelmeſſe tőtte, nem czac az embert terem tette kedig az ő ereienec hatalma altal, hanem mind menyet földet es mi deneket kic menybe es földön uadnac: Szent Dauid 33: enekebe ezt biz onittia. Hogy az Iehouanac igeieuel erősitettenec meg az egec, es az ő lel kenec ſaianac altala uagion az ő ereyec: Viſontag 103: enekeben, Ki bo czatod az te lelkedet es teremtetnec, az az, az te eletednec ereiet ki bocz atot es teremtetnec. Hiobnac 26: reſeben, Az ő hatalmaſſagaban hirtelő az tengerec egybe giűltenec es az ő bölczeſſegeuel rontotta meg az keuelt, az ő lelke ekeſitette meg az egeket.

Szűcſeg kedig itt è helijen eſűncbe uennűnc micor az Iſtenec czelekedeti az ű lelke altal eckeppen minden teremtet alatocra ki teriednec, az neuezet (ſent auag meg ſentelő) melleie nem uettetic, mert azocban az e let meg nem ſenteltettic, hanem czac az ő ereiéec altala hordoztattic es uiſeltettic, mert amaz mondas kőſönſeges, ő bene elűnc, moſgunc es ua gyunc. Ez az első modgia es rendi az iſtennec lelkenec uelűnc ualo kőſle ſlenec es reſeſűleſnec tudnia illic amaz közönſiges meg eleuenites es mi den teremtett allatocnac taplalaſſa es meg tartaſſa.

Maſodic rendi es modgia, micor ſayatkepen az emberecnec nem czac eletet ad, hanem az eletnec ekeſſiteſſere bölezőſiget es tudomāt, noha űdő ſerent, mint Saul kiralnac űdő ſerent ualo Prophetalaſnac lelket nem meg ſentelesnec: Ezenkepen epitte fel az Iehoua az Bezelabeelt tar ſaiual egyetembe az Satornac epűlettire. Exod: 31: Nem ſol az iras ott a helyen az meg ſentelesnec lelke felől, hanem az kűllő űdő ſerent ualo meſterſegről mellyel moſtani űdőben es ſokan meg ayandekoztatnac az Poganoc közet, bölcz Philoſophuſoc, es Poetac es termeſetnec felette ualo indulatocat önnen magocban eſecben uőttec, es niyluan uallottac hogy iſtennec kiualkepen ualo illeteſnelkűl egy ſem lehetet ez ieles em berecben.

Harmadic rendi es modgia az iſtennec lelkenec uelűnc ualo közleſſe es reſeſűleſe imez, melyben nem czac meg eleueniti es taplallya az emb ert es kűllő bölezeſſeggel meg aiandekozza, hanem ugan termezetit meg tiztittia meg uyttia es vyonnan ſűli az őrőc eletre: Ebben az czelekederben micor az ſent lelket meg merttekelliűc meg ſentelő lelecnec mondattatic AZ ISTENNEC LELKE, miert hogy az iſten ő maga

ſent

ſent kinec ez lelke az iſten az ő fiaban az ő tarſaſagara ualazt ő tőploma ſenteli es az ő fianac elő tagiaiua rendeli hogy giűmölczet terem czenec es az igaſſagnac czelekedetiben hőuelkegyenec mikeppen Pal Apoſtol bizonittya, az kiket el rendelt el es hitta, kiket el hiuot, meges igaſittotta, kiket meg igazitot azokat megis diczőittette. ennec az ſent leleknec meg aiandekozaſaert kőniőrőg vala Dauid Propheta mikor azt monda Tiſta ſűuet teremcz en benem en Iſtenem, es az igaz ertelemnec lelket vycz meg en bennem.

Miert ſamlallyuc rend ſerint ezeket elű hogy meg erczűc es eſűnkben veheſſűc, az papa tudomanianac hamiſſagat mert ő az ſent lelekből az ő agyaſſkodaſſa ſerint harmadic ſemelyt gondolt az Iſtenſſegbenes ő magabol iſtennec mondotta lenni, mert mikeppen mi bénűnc es az mi e letűnkben ez mindennapi mozgas es lelegzetes nem kűlőmb ſemely mi tőlűnc kikben ez vagyon hanem lelkűnknec ereie es hatalma, mely ez czelekedetekben meg bizonittatic, azonkeppen az lelecaz iſtenben auag az ki iſtentől ſarmazic valoban meg ertheſſűc es meg tanulhaſſuc, hog az ő ereienec es hatalmaſſaganac az teremtet allatokban ſokeppen valo reſeſűleſſe es ki öntesse. Emellet ſűkſeg meg tanulnunc hogy mindenek nec előtte es mozgaſſa eskiualtkeppen valo ereie az iſtentől az ő lelkenec altala vagyon, az valoſratokban kedig be peczeteltesſben, es meg vytasban az őrec eletre 2. Chor. 1.

AZMASODIKKOL.

Maſodzor eſűnkben kel vennűnc hogy az ige lelec az ő Teſtamentomban neha neminemű neuezetteckel ekeſittettic meg, neha kedig czac puſtan önnen maga mondattatic ha az vrnac az ő könyuet az bibliat meg oluaſſod főkeppen az Iehouanac lelkenec neueztetic es ritkan vetetic az ige ſent mellieie, mert ez a meg ſenteles főkeppen az vy Teſtamentomra neſ, melyben az igaz meg ſenteles meg tekeltetet az Chriſtus verenec ki ontaſſanac altala.

Az ő Teſtamentomban gyakorta talalod meg, hogy az Iſtennec lelke ki boczattatot ereſrettet, de az kőſenſeges teremtet allatoknac taplalaſara, es meg tartaſſara de az belső erőnec meg adaſſaban es az Chriſtus orſaganac fel epiteſeben, annac meg tekelteteſſe az vy teſtamentomra mutat mint Ioelnec maſodic reſeben, Leſen az vtolſo időkben es ki öntőc minden tiſtre az en lelkemből. Eſaie 4.44.55. Ezec. 36. ki öntendő vagoc viſeket az ſarazra es az en lelkemet az ti ſiuetekbe.

Az ő

Az ô testamentumban mikeppen Pal Apostol ßol Rom. 6. Az felelẽnec lelke rabsagra adatot, az uy testamentomban kedig az fiusagra ualaztasnac az ô lelke ßeretetre czendessegre es io lelki esmerettre, melyben bizuast folyamunc az mi menyey ßent attianchoz es azt kialtiuc Mi ę des atianc, Innet uagyon hogy ßent Ianosnac hettedic reßeben mondattatic, Hogy a ßent lelec nem uala mert az Christus meg nem dúczôittetet vala, nẽ hogy nem uolt uolna mert ez az istemben erôctúl foguan uolt, hanem hogy eckipen az uy testamentomban igireti ßerent meg ki nem ôntettet uolt es meg nem adatot volt es ez az kúlômsbeg az uy testamẽtomnac es onac es istennec lelkenec meg ßenteleseben meg kiualkeppen meg nem erôsitettet uolt, de ez kúlúmbsegrôl masodzor bôsegesben ßol iunk.

AZ MASODIC PRAEDICACIO. AZ SZENT LELECRÔL.

Nem ßol minekúnc az isten idegen es ertelemnelkúl ualo nyeluen, hanem az ô czelekedetinec magyarazattiaban termeßetbôl uôtt igikkel es meg tapaztalhato kúlsô dolgocnac igickel accar az lathattatlãocnac es lelkiecnec az ú ertelmere uinni, Innet uagon hog az ô ßent lelketôl tanituan míket kúlôn kúlôn neueßeteckel ekesiti meg tudni illic, hogy túznec, uiznec, olainac, kenetnec, mondgia ôttet lenni, ez mostani pręcicatioban azert magyarazzuc meg miert mondattatic meg massogato uißnec minden bunecbôl es tiztalansagbol.

Tanusagoc.

Elsô miert mondattatic az Szent lelec minden tiztattalansagbol ualo ki mosso uiz.

Masodzor. holot az bûnnec ßennye mindenkeppen el nem uettetik mikeppen mondgia itt Esaias Hogy az Sion Leanianac rutsagat el acarya tôrleni es az uert Ierusalemnec kôßepibôl ki tiztitani.

AZ ELSÔROL.

Az istennec lelke itt e helyen mossagato uyßhôz hasonlittatic hog az istennec czelekedetinec ereie az ô lelkenec altala meg byßonitassec, mert az istennec lelke az kúlsô indulatocban es czelekedetben eckeppen muttatic meg mikeppen az uiz az kúlsô termezet ßerent ualo allatocban. Lassuc meg azert mi haßna uagyon az uiznec, kúlsô eletnec rendiben hog

ennec

ennec belsô czelekedetitt es ereiet meg esmerhessuc es tápaztalhassuc az mi lelkúncben:

Emlekezic az iras az uizrôl az teremtesnec kezdettiben, mert micor rend ßerent mindenecnec teremteset elô ßamlalia azt mongya, hog az uißeket melyec mindeneket be borittottanac uala el ualaztotta az fôldtôl hog ekkepẽ mind az mẽyecnec mind az fôldẽ termú allatocnac ug mint anyat yelentene lenni az uizet, Ez uilagi bôlcz Philosophusoc es uallyac hogy az teremtet allatocnac elettec az neduessegbẽ uagyon helheztetuen mert micor az fúuecben az termezet ßerent ualo neduesseg ki ßarad, az emberecben es egyeb oktalan allatocban es meg fogyatkozic az elet es utolso romlas kôuetkezic:

Mikepen azert az elettnec oka az neduessegbẽ heliheztettic, az õkepẽ mindenecnec neuekedessecbẽ es taplalasocban, ezen ôntezes es neduesseg keuantattic termezet ßerent lattiuc hog ezeket czelekedi az uiz kúlsôkepen, Ha kedig az istennec lelkenec belsô czelekedetit meg mertek elliúc, ezeneket elsôben meg talalliuc, mert az istennec lelke auag az titkos lehelesse az eletnec oka mi bennúnc, De fôkepẽ az lelki eletnec meg adassa, mely az elôttis az barom vasarmellet ualo toban meg abraztatot zent Ianosnac ôttôdic reßeben. Az zent lelec azert ualoban am az menyei uiz istennec aldomassa ilhesse es lehelesse mellyel a mi ßaraz es aßu el meinc az istennec uelúnc ualo czelekedetinec es io tetemenynec elmelke deser efel idittatnac, melyben mind kúlsô mind belsô emberúnc fel indittatic neueltettic es ôtteztetic az iocnac keuansagara es azocban ualo giarapodassara,

Ez az menyei eso istennec bûseges aldomassa mint Esaiasnac 44. reßeben irua uagon, mely ha menybôl az atia istentôl nem adattatic az mag meg nem nô, az ßôlô es meg nem uiragzic, es az istennec igeiẽec mi bennúnc semmi ereie es gyúmôlcze nem leßen, hogy kedig a uiznec igeieuel ez magyaraztassec az istennec igeieben niyluan uagyon Esaias: 44: reßeben igy ßol, Ki ôntem az uißeket az ßomiuhoßocra es az folyassocat az ßaraßra (menten meg magyarazza mit erczen az uißeken) ki ôntem az en lelkemet az te magodra es az en aldasomat az te czontaidra: Ezen Esaiasnac: 55: Minnyaian kic ßomiuhoztoc iôyetec azuißecre es kicnec ninczen ezústec siessenec iôijetec el es egyetec, Ezeket Christus urunc ß: Ianosnac 4: es 7: reßeben meg magyarazza, es meg mutattia hogy az elô uiz legyen az ßent lelec es annac az ô aiandeki:

masod

Masodzor: lattiuc az külső uiznec tulaidonsagat ebben helyheztetuő hogy tiztitasra es mossogatasra valo ereie legyen, belsőkepen az istennec lelke az mi lelki esmeretűncnec sennyeit el mossa: Heb: 10: minket kic bűnben fogantattunc es termezet serent haragnac uagűk fiai az bűn ből ki tiztit meg mossagatuá az igasságnac plátaiua sétel, sőt icab az Christusnac iegiesseue sentel hog meg sethettetlenec es maculanelkűl ualoc legyűnc ő elette: Ephes: 6: 2: Cor: 6: Esai: 54:

Harmadzor: az külső uiznec termezeti ez hogy az somiusagot meg olcza belsőkepen az istennec lelke az mi somiusagincat mellyet mi bűnünc inditot az istennec haragya az bűn ellen el oltya es itat az istennec kegy elmessegeuel mellyet az Christus altal mi hosanc az mi menyiei sent attyanc ki yelent es bizonitt: Ezt kedig az iras őttesésnec őigeiuel magyaraz meg, hogy ennec az ő bőseget es czelekedetinec mi uoltat előncben tamasa.

AZ MASODIKROL

Kerdes tamad itt e helyen, miert hogy az Propheta azt mondgia. Az Sion Leaninac rutsagit el mossom es Hierusalemnec közőpiből az uereket ki tiztitom, mikepen alhasson meg ez meg tiztitas, holot senki ninczen bűnelkűl es sékinec az ő sénie meg nem tiztult a uetkectűl, nehot az iras tyztacnac mond es ueteknelkűl ualocnac, Minden ugy mond az ki sűletet az istembőlnem uetkesic: Vizontag az ki azt mongia hogy bűnelkűl ualo ő magat meg czallya az istent hasugga akarya tennit Masut kedig az iras azt mondgia, Szentec uattoc meg mossogattuan es meg tiztittatuan uattoc.

Ez irasnac ellenkesese könyen meg egyenessitettic hogy ha az irasnac folyasat esűncben uesűc, mert az iras kett egymassal ellenkeső embert tamazt előncben, amaz regi földi es testi embert, az vy es belső embert. Az külső emberen ertettic ez külső test es lelec melyben ez eltetesnec mozgasnac es erzekősegnec az ő ereie uagon. Az belső emberen ertettic az elme mellyet Pal Apostol az embernec lelket mongya lenni, Előser küldet Chorintusbeliecnec masodic reseben, Holot ekepen sol: Vallyő kiczoda az emberec közzűl tuggya azt mi uagyon az emberben hanem czac az embernec lelke mely ő benne uagyon. Az ő es regi embernec el meie kedig a mennieben meg nem uytatot az Messiasnac lelke altal testi embernec mondattic es meg nem ertheti azocat mely istőne, Ezent Christus urunc testnec es vernec az ő neueuel magyaraz meg es hogy nembirya men-

ria mennyecnec orsagat, niyluan bizonnittia, ennec az ő bőlczesege földi es testi bőlczesegnec neueztetic es kic euuel meg ekesitettenec mondatattnac ez uilag serent auagy test serent bőlcznec lenni, mint Christus vrunc mondgia, A ki az földből iőt földi es földieket bezel, azocaert az külső es ő emberen ertettic az test es a lelec, az belső es uy emberen az elme es istentől adatot lelec ennec bizonsagara ualo a mint Pal Apostol az Sidocnac irt leuelenec negyedic reseben mond, Az istennec igeie ollyá mint az ket elő tőr mely elhat az elmenec es lelecnec osslassocca elbe hat az külső elet auagy lelec incab őzue serkeztettet az testel es testi lelegzettekkel eltetti, az istennec lelke kedig mikepen az testnec termesetiől tauolb uagyon anyeual közelb az istenseghőz, mert ez tűz mi meg uyulasuncac es istennel ualo resesűlesűncnec modgya es formaia.

Az vy ember külőmbőz az őtul, mert ez lelki es menyei ember istennec lelketől sűlettet uy eletre, igasságra, es bőlczesegre, Az vy emberbő az külső embernec helye ninczen, meg ez uilagon el, hanem az elmenec uagyon helye, mellyet Pal Apostol belső embernec neuez, mert am az külső es ő ember melyben az halalos keuansagnac helye es űlesse uadnac ez uilagon Christusnac lelketől az őrőc es menyey eletre meg nem tekeltettic, hanem naponkent incab meg romol, az belső kedig naponkent meg uyul, hogy azert az irasnac egyenetlensiget őssue hozhassuc sűcsig e ket embert meg magyaraznunc:

Az ő es külső embernec eredeti az első Adamtol uagyon, mely földből földi teremtetet elő lelecre, az az külső eletre az vy embernec kedig az masodic Adamtol uagyon eredeti mely az minekűnc meg igirtettet es meg adatot MESSIAS kinec lelketől sűlettetic nem földi hanem menyei, nem testi hanem lelki ember kinec sűletesseről az iras azt mondgia ISTENTÓL SZŰLETET, es hatalmat adott nekic istennec fiaiua lenni, az uyonnan sűletesnec altala nem teremtetet termesetnec altala, hanem ISTENI termezetnec altala, melyről CHRISTVS urunc igy sol, Hanem ha valaki vyonnan sűletrendig VISZNEC ES LELECNEC ALTALA MENYECNEC ORSZAGABAN be nem mehet.

Masodzor külőmbez ő ket ember az eledellel es taplalassal, Eggyc ez uilagi es testi eledellel taplaltattic, az masodic menyiey es lelkiuel, az eledelről Moses aztirya, Ime minden fűueket melyec magot teremte-

nec eled

nec eledelůl attam tů nectec, az lelki eledelrôl kedig emlekeßic ônnen maga az lelki Adam, micor azt mondgia. En uagyoc az eletnec kenyere Moses kedig nem czac az kenyerel el az ember hanem minden igiuel mely az istennec ßaiabol ßarmaßic, mikepen azert az vy EMBER istennec igeieböl ßůlettetic, a mikepen iruan uagyon. Szůlt minket az igassagnac igeieuel, Azonkepen auual taplaltattic es neuekedic meglen az Christus eletinec tekelletessegere uittettic, az istennec igeie ßinte ugy az az lelecnec eledele, mikepen az testi kenyer ez kůlsô eletnec, mikeppen az kigyoc legeltetnec fôldel mint iruan uagyon: Fôldet eßel az te eletednec napyaiglan, az mehec az uiragockal az ôkrek fůuel, azonkeppen az ßentecnec elmei eltettnec az igassagnac igeiuel. Mert minden azzal taplaltattic a miböl ßarmazot, mint az embernec teste mely fôldböl uagyon, taplaltattic az gyůmölczeuel mellyeket az fôld teremt, Azonkeppen az elmec mellyec az istennec lelketôl vyonnan ßůlettettenec az igassagnac Mesteretôl az Christustol neueltettnec az menyei es ôrôc eletre, mikepen Christus urunc mondgia: EN VAGYOC AZ VT, az igassag es az elet:

Harmadzor az ô es vy ember meg ualaztattnac egy mastul az ertelemnec es elmeretnec uilagossagaual, az eggic el az ô erßekenlegenec es termeßet ßerent ualo uilagossagnac ertelmeuel, az erkôlczegnec es kůlsô emberi tarsasag kôzet tiztnec uisselesseben es minden dolgainac el rendeleseben az kůlsô rend tartast kôueti.

Az masodic az istennec uilagossagatol uiseltettic melyrôl Dauid ekepen ßol. Az te uilagossagodban lattiuc meg az uilagossagott az mely e uilagon az hůttnec uilaga az iôuendô uilagban az diczôsegnec uilagossaga leßen, mely hůttnec uilagossagaban meg muttatattic az fiusagra ualaztott lelec, Melyrôl Pal Apostol ekepen ßol: Az fiusagra ualaztot lelkett uettůc ki altal ezt kialtyucmi ędes atyāc, Az diczôsegnec kedig vilagossagabā tekelletes fiusagra ualo ualaztas muttatattic meg, melyrôl Pal Apostol eckepen ßol, Meg mi nalunc es az lelecnec elsô sengey leuen fohazkodunc mi maguncban, az fiusagra ualo ualaztast uaruan es az mi testůnknec ualtsagat, ez fiusagra ualo ualaztast az istennec fiai meg talalliac micor az hůttnec altala meg uilagositattnac es igaz hůttnec altala bißoni osoc leßnec, hogy az ô testec az fôldnec porabol fel tamaztattnac es az Christusnac důczôsiges testehôz egenlôytettnec:

Negyedzer kůlômsig uagyon az ket embernec indulattiocbanes, Az regi es fôldi ember ez uilagnac, es euilagban ualo allattocnac keuansagatol uisseltettic, melyben az keuansag uralkodic az bůnnec az ô tôruiēne uralkoduā es uiaskoduā ůdô ßerēt ô raita Ennec az testi ēbernec az ô gômôlczi, atudatlāsag, istēnec meg utalassa, ßaiat ßēelynec ßeretetti es egyeb echôz ualo gyůlôsig, fôsuenseg, keuelseg, irigsig, kep mutatas, es egyeb indulattoc mellyec az istennec tôruennieuel ellenkeznec, Ez ellen kedig az vy es lelki ember, gyôniôrkedig isteni es attia fiuy ßeretettel, hůttel yosagos czelekedettel, ßilitsiggel, mertekletessigel engedelēmel, bekesseggel ualo tůressel ez iôuendô eletnec remensegeuel es az ielen ualocnac meg utalasaual mely kůlômbezes meg mutattia hogy mindencor mas czellia es hatara uagyon.

Ôttôdzer azert es utolßor e ket ember meg ualaztattic egy mastul hogy eggic halal ala uettetet minden ô erßekensegiuel egyetemben, az masic kedig az eletnec ôrekesse Pal Apostol bizonnittia ezt, az testnec indulattia az halal, az lelecnec kedig az elet az eggic naponkent romol es ualtozic istennec sententiaia ßerent, Fôldböl uetettel es fôlde kel lenned: Az masodic kedig az veßedelômböl ßabados az mennyei orzagnac fenyessegere az Messiasnac halhatatlan lelkeböl ßůlettet: Ekeppen hogy ô altala az ô ember es az diczôsegre es az mi kiraliūcnac az Christusnac eletere fel tamaztassec, melyrôl Pal Apostol ekkepen ßol. Hogy ha annac az ô lelke ki fel tamaztotta az Hiesust hallattaibol tů bennetec lakozic, az ki fel tamaztotta az Christust hallottaibol meg eleuenitti az tů hallando testeteket az ô lelkeert mely tů bennetec lakozic:

Ez ô es uy embernec kůlemsegeböl meg esmerthettni minemů hadakoßas legyen ezeckôzet mellyet az istēfelôc ô magocbā meg tapaztalnac Pal Apostol ô magarol es mindenecrôl kic ez romlando es uetkes testben elnec ezt mondgia. Erßec oly tôruient en magamban micor iott acarnec czelekednem hogy az gonoz ßerkeztettett legyen en hoßam, mert az belsô ember ßerent gyôniôrkedem az istennec tôruennieben, de mas tôruent erßec az en tag aiban, mely ellenkeßic az en elmēnec tôruiēie ueles mely rabba tezē ēgemet az bůnnec tôruēnienec, mely az en taga imban uagyon. Bizzonniaual ez e uiaskodas nem haßontalan es oknel kůl ninczen az istennec hiueiben, mert ez istennec kiualkepen ualo bôlc hesegeböl uagyon hogy az lelket az mi testůncben meg proballia mikint az aran az tůzben meg probaltattic.

Niyluan uagyon immar ezecbôl hogy az kic istentôl fûletettnec meg mossagatatnac hogy bûnelkûl uadnac, Vizontag az bûnben uádnac es bûnt czelekednec kic az ò embernec az ô keuansagabã elnec, azonkeppen az vy es belsô ember be tellyesiti az tôruient az ó ember nem tellyesiti es lehetetlen ô neki, es az ô uißaltatas es ellenkeßes az emberben meg marad mind addig meg az lelec gyôßedelmes leßen az testenmely gô ßedelemnec elsô sengeyt it e uilagon mi bennûnc meg tapaztallûc es erßûnc a mas VILAGON kedig tekelleteskeppen byrunc es my magunc ban meg erôsittetic.

HARMADJK PREDICACIO AZSENT.

lelekrôl.

Esaias Propheta termeßetbôl uôtt igeuel magyarazza meg az istennec lelket, hog ennec az ô ereyet es tulaydonsagit eßûncben uehessûc es mi maguncban meg tapaztalhassuc, El kedig itt e helyen az tûznec ô igeieuel, hogy azert mi uilagosban az ßẽt lelecrôl ualo tudomãt meg erthessuc es tanulhassuc harom dologrol ßollyunc.

Tanusagoc.

Elsô miert hasonlittatic az ßent lelec az tûzhôz.
Masodzor az tûznec minemû tulaidonsagi legyenec.
Harmadzor felelet az ellen uetesre.

AZ ELSÔRÔL.

Az Pokolbeli ôrdôg az emberi nemzetnec ßiuecben az eserben az keuansagnac tûzet geryeztette fel el anniera hogy giergyedes es langol az gonossagra es minden uettecre, ez ellen az isten uizontag tûzet tamaztott es ennec meg egetesre meg eniztô tûznec mondattatic amaz az istennec igassaganac ki mutatassara, melyben az tôruennec sententiaia ßerent meg egetetic az bûn, De az HIESVS CHRISTVSTOL fel geryeztetett tûz sokkal sebes az ô irgalmassaganac ki mutatassara, mikeppen ßent Lucatznac tizenôttôdic reßeben ßol: TÛSZET BOCZATOCE VILAGRA es senki meg nem tilthattia, hogy ne egyen.

Ez az vy testamentomnac tûße, irgalmassaganac tûße az ô ßent lelke mellyel fel geryezti ßûuûnket lelkûnket hogy egiyûnc es geryedeßûnc hogy kedig az vy TESTAMENTOMNAC lelke tûznec neueuel neueztessec niyluan ualo bißonsagoc erôsitic az ó testãentũbã az aldozatoc meg

megemiztô tûz, mely az Christust mienkke teßi es ugy mint ßûuûnket fel geryezti, Pûnkest napyan az tûzes nyeluec. Kereztelô Ianos az Christusrol hogy tûzzel es uißel kereztel: Lucę 24: Actor: 1. lasd meg Isai, 6 Ierem. 23:

AZ MASODIKROL.

Az tûßben fôkepen harom dolgot lattunc, elsôtt az meg melegitesnec az ô ereyet es a meg emißtesben ualo sebesseget, az eltetô alatoc kôzet sẽ minem talaltattic mely nagyob hatalommal melegitene, meg emiztene es tizticza mint a tûz, Lattiuc ezeket niyluan ßemeinckel, ßinte ollyan leg elôßer az istennec lelkenec ereie mi bennûnc, hathatokepen es hatalõmal fel indit es hait, hogy nagy bußgoßaggal minden ellen uetes es bantasnelkûl az istennec igeienec prędicallasabã el iarhassûc: Mikeppen az agyucban lattiuc az tûznec sebessege mikepen haittia az golobist es mely hathato, Azonkeppen ßol az Isten Hieremiasrolis Hieremię elsô reßeben.

Masodzor Lattiuc az tûzben az uiz kûlsôkepen az minemû ßennyet el mossogat, hog azt a tûz belsôkipen meg emizti, ßinte ollyan az menyei tûßes, mert belsôkepen az hûuecnec termeßetit meg ualtoztattia es sẽ mikipen az emberi lelemeniecnec es istennec tizta igeienec ôzue elegitesset semmikipen el nem ßenuedhetti, hanẽ mint az pozdoriat meg emizti.

Harmadzor: az tûzben meg ualaztasnac ereie muttatic meg, melyrôl Pal Apostol 1: Chor 3: bôsegesen ßol, hogy az tûz mindennec tudomanyat es czelekedetit meg proballia es meg ualaztia, Ezenkepen lattiuc ez mostani ûdôcben es, hogy a tûz fel geryeztettet az hûuôcnec az ô ßiuecben, kic nem ßidalommal es karomlassal az egatia istenrôl es az ô aldot SZENT FIAROL ualo igassagat meg ualaztiac es meg tiztittiac az Papaiy lelemeniectôl.

AZ HARMADIKROL.

Itt e helyen kerdes tamad mikepen azon egy istennec lelke kûlômbôßô es egy massal ellenkezô neuezettekkel ekesitettic, mert az tûz es az viz mindenestôl fogua egymassal uiaskodnac: Felelet: Mikepen az isten ez kûlsô elettnec ßûcseget kûlen kûlen kepen tamaztia, mert ennec taplalasara keuantatic neha melegsig neha hidegsig, neha kedig egyeb, allattocnac es kôßesûlesse mellyeket az isten nem czac egyben rekeztet hanem mindenicnec tulaydon es kûlen termezeti uagyon, AZ TÛZ MELEG ES SZARAZTO SOHA NEM HIDEG es neduess.

nedueſſitő, az uiz kedig ſoha nem meleg es ſarazto, hanem hideg es ned ues, ezec az iſtentől ugy uadnac rendeltetuen az kűlső eletnec taplalaſſa ban, hogy mindenic az ő termezetinec tulaydőſaga ſerent ſolgallion, de az lelki eletnec az ő taplalaſaLā, es czelekedetiben. azon iſtennec egy lel ke czelekedi mind ezeket mint tűz es uiz gianant uagyon, es minden ſűcſeginc ellen ualo ſegitſeg es taplalas, innet uagyon hogy az Regyec az ſent lelket Septiformiſnac az az het formaionac neueztec, Pal Apo- ſtol kedig kűlen kűlé ő czelekedetit ſamlalya elő előſer kűldet Chor:12 reſeben: Nem ugy mint ő magatul ualo czelekedő ſemelynec, hanem ug mint iſtentől boczatatot es indittatot erőnec, mikepé az igicből niyluan uagyon: Ezeket mind azőeg lelec czelekedi, az előtt ez igec uadnac az on egy iſten ki mindenecket mindenecben czelekedic, nem azert hogy az ſent lelec ő magatol ualo iſten uolna es mindeneket mindenecben ű ma gatul czelekednec, hanem hogy az atya iſten az ő lelkenec altala chyelek ezic mert aző lelecnec altala, nēelnec az bőlczeſegnec igeie adattic nēel ynec az ertelemnec, azhűttnec, az hathato czelekedetteenec az iő uendő mondaſnac az lelkecnec megualaztaſſanac es amint az igickőuetkeſnec.

Semmikepen azert az lelecben ő magaban az ellenkeſős nem talaltatic, hanem az iſtennec ereie kűlen kűlenkepen bizonittatic meg az huőc nec uigaztalaſocra uilagoſitaſocra meg uyulaſſocra, az iſtēteleecnec meg kemienitesſecre es uakultataſocra.

NEGYEDIK PREDICACIO AZSENT lelekről.

Szent Ianos első leuelenec maſodic reſeben ezt mondgia. Tű bennet ec kedig az kenet mellyet ő tőle uettetec meg maradgion, es nem ſűkſig hogy tűreket ualaki taniczon, hanem mikepen az ő kenete tűreket minde necről meg tanit, ezigicben az ſent lelket es annac aiandekat magaraz za az Euangeliſta.

EGY TANUSAG.

Miert mondatatti c az ſent lelec olainac auagy kenetnec.

MAGYARAZAT.

Az iſten az ő kegyelmeſſegenec neduesſegeuel meg őtezuen minket az eletnec gyarapodaſara gyűkereztett es neuel az ő lelkenec altala mellyet ezokert olainac es kenetnec neuez az iſtennec igeie, nem czac az Sido nem

ſo nemſetnel kedig, hanem egyeb nemzetecnelis kic bőczűleteſſec uol tanic e uilagon az olayfanac agay mellyec ſemlatomaſt uiſeltettenec be keſlegnec es egeneſſegnec bizonios ielenec iriltenec lenni, mely ſokas minden ketſignelkűl az Noenac Hiſtoriaiabol uőttetet, micor az őſen niſnec uege fele az Galamb az olay fanac agat ſaiabā hozta az Barcabā.

Nem haſontalan es heaban ualo dolog uolt ez, hanem iſtennec nagob kegyelmeſſeget es io keduet ayanlotta minckűnc az Chriſtus orſagabā tudni illic hogy ez Chriſtus altal es uyonnan ualo teremteſnec atia al- tal (mikepen az Noahes az maſodic uilagnac atia) meg ſabdatiot min- ket az iſtē az haragnac es halalnac őſé uiſetől, melynec niyluā ualo biző ſagat mutatta meg micor az galābnac altala az az, az ő lelkēec altala be őn tette az mi ſiuűncben, őremet es bekeſſeget ez az oka, miert immar az iſtennec orſaga ſem etel ſem ital hanem őrem es bekeſſeg lelecbē, es hog immar nem az felelemnec hanem az fiuſagra ualaztaſnac lelket uőttűk, melyben az mi edes atiancat neueſűc. Ezocaert az mi iſtenűnckel ualo meg bekeſegűnenec iele ez az olay ug menyből az mi ſiuuncben behely heztettet mert bizonnial az iſtennec lelke az mi lelkűnenec bizonſagott teſen hogy iſtennec fiai uagyunc ezt az bizonſag tetelt kedig ſenki ő mā gaban ſem erſi ſem tapaztallia, hanem azoc kic az eletnec kőnyueben be uadnac iratatituan.

Az kenet kedig az ő Teſtamentumban iſtennec rendeleſſeből uolt melyel a meg ſentelesben eltenec mert az iſten micor auagy az kőſſeg közűl helytartot akart maganac ualaztani, auagy az ő ſolgalattiara ua- lo edenieket akart meg ſentelni mind ezeket olayual kentec meg, Sum ma haromfele rendbeli emberec kenetettenec meg az kiralioc, Prophe tac, es Papoc hog az iſtennec ſolgalnanac lelki es teſti tizteletben, mike pen kedig az vrnac ſatora Moſeſtől epitetett minden edenniuel egyeté ben meg kenetett: Laſd meg maſodic kőnyuenec: 40: reſeben:

Mire ualoc ez iſtennec czelekedetti, erre hogy ezeckel az iſten abraz- tattni acarta mikepen az ő olayaual es bőſeges aldomaſaual mellyeket az Iheſus Chriſtuſban maganac ualaztott, mellyet tellyeſſegel meg kent be peczetlette es meg kente mind azocat hogy ő templomi edeni kirali, Prophetai es Papyai legyenec. 1 Pet: 2: Apoc: 5: 1 Chor: 3: Mikepē kedig keſiteſſec az meg ſētelő olay es fűſtelgő ſerſāoc. Moſes maſodic kőny- uenec: 30 reſeből niyluan uagyon: Es meg kenni auagy meg fűſtelni ſa bad nem uolt hanem czac az kirali ocat, Prophetacat, es Papocat mel-

lyel

lyel meg yelentettet hogy czac azoc kedueſſec es kellemeteſſec az iſten nel kicez menyei es iſtéi olaiac ſagat be uóttec kic né teſt ſerét hãem le lec ſerét iarnac es iſténec fiainac hiuatatnac, es hogſémit iſté eleiben nõ kellyen uinnúnc hanem cyac azt a mi az õ lelketõl ſarmazot mert az mi huſbol uagyon ſúletettuen huſſ az mi kedig lelecbõl lelec az, az iſten lelec ſemminemõ teſti dolgocban hat gyõniõrúſige õ neki nem lehet. Pal Apoſtol az hiueket Chriſtus io illattianac mongya lenni: 2: Cor: 3:

Az mi meg ualtonc es úduesitõnc az Chriſtus neueztettic az kenetrõl mert Eſaiaſnac 11: es 61: reſzben az atya iſten igirte, hogy az õ lelke nectellyes uoltaual õtet meg akarya kenni, De nem külſõ olayual es kenettel, hanem az bõlczeſegnec, tanacznac, ertelemnec, erõſſegnec es iſteni felelemnec lelkeueles ezokert mondatatic õ iſten kenetenec, az az kit az iſten meg kent ez az õremnec az õ olaya melrõl 45: enekeben Dauid Propheta azt mongya hogy az õ feletarſainac felette meg kenetet mi den az mi lelecre, minden io ſag es gyõniõrúſiges illat es erõ mind ezec mint egy kinczes ladaban az Chriſtuſban talaltattnac meg ide ualo Pal Apoſtolnac bizonſag tetele hogy az Chriſtuſban iſteni bõlczeſſegnec es iouoltanac minden draga kinczei be rekeztuen uadnac: Onnet kenette túnc mi meg, mert ha ez iok õ benne nem uolnanac ſegenec es ehec uolnanc, mert nem õ magaert kenetettet meg, hanem hogy mi mindyaian az õ bõlczeſſegebõl uennenc, ez az oka miert nem mertec ſerét hanem tellyeskepé adatott õ nekie az ſent lelec, Ez kutfõbõl ſarmazic az külen külen aiandekocnac oſtogataſſa hogy Chriſtuſnac kedues illattia legiũnc, mikepen Iacob Eſaunac ruhaia alat Pal Apoſtol azt mondgia az kik Chriſtuſſe az õ lelketõl uiſeltetnec es hordoztatnac.

Ahron Papnac az õ peldaiaban meg abraztatot ez kenetnec draga uolta melynec feiere micor az ſent olay õttetet feierõl le folt ſacallara ſacalarol az ruhanac premere esannac gyõniõrúſiges illatia az eges giülekezetet meg uidamitotta. Azonkeppen az urnac lelke mellyel az Chriſtus meg kenetet az õ tagyaira, es tagyainac minden reſzire ki foltt az iſtentõl rendeltettet mertec ſerent, hogy azert rõuideden mind ezeket egy ſummaban be foglallyam, Az ſent lelec menyei kenet auagy olay mellyel meg ualaztatunc az õrdõgnec tiztatalanſagatol, hogy iſtennec ſaiat edeni legyũnc es az mi lelki eſmeretũncben meg czendeſitetũnc es meg lagittatunc, mikepen az olai az ſebeket meg lagittia, Touabba minket es kedueſſe tezen az iſtennel, miert hogy az Chriſtus illattia mi bennũnc

uagyon holot kedig kenetnec mondatſatic nem az ki meg kent Mert mi kepen Pal Apoſtol ſol maſodzor Corintuſbeliecnec elſõ reſzben, Ki kedig meg erõſit tũueletec az Chriſtuſban, ki minket megis kent iſten az es az õ lelkenec ſalagyat atta az mi ſiuũncben.

ÕTÖDJK PRÆDICACIO.

SENT IANOS Euangeliomanac XIIII. reſzebõl.

En kedig kõniõrgec atiamnac es mas vigaztalot ad tũ nectec, hogy mind õrõcke tũ ueletec meg maraggion, az igaſſagnac lelket, mellyet ez uilag nem uehet mert õtet nem lattia ſem tudgia tũ kedig eſmeritec, mert tũ nalatocmarad es tũ bennetec leſſen.

Summa.

Chriſtus urunc az ſent lelket az õ elmeneteliben es euuel uigaztallia az tanituaniocat es azoc kepeben minden hũnõket, hogy az uigztalo ſent lelket az atiattol õ nekiec meg acaria nierni, es ki legyen az es mi uegre aggia õ nekiec meg mondgia.

Tanuſagoc.

Elſõ: Minemũ külõmbſig legyen az uy teſtamentomban adatot iſtennec lelke közet, es az ò teſtamentumban adattott közet.

Maſod: Kicnec adattic es mi uegre adattic.

AZ ELSÕRÕL.

Pal Apoſtol az Epheſus uaroſbeliecnec irt leuelenec 5. reſzben hogy mi legyen az lelec, es az mi hitũnenec agaban eg ſent lelket uallunc, itt kedig Chriſtus urunc mas uigaztalot es lelket igir az õ tanituaninac, nem azert hogy mas es tõb ſent lelec egynel uolna, hanem hogy az külõmbſiget az iſtennec lelkenec czelekedetiben az vy es ò teſtamentom közet meg mutaſſa, ekepen ſol Pal Apoſtol es a Romabeliecnec irt leuelenec 8. reſzben mert nem uõttettec az rabſagnac lelket felelemre, hanem uõttetec az fiuſagra ualaztaſnac lelket melyben kialtiatocedes atianc, ez igicbenes az külõmbſig meg muttattic es ertelem adattic mely legyen az mas lelec es uigaztalo mellyet az Chriſtus igir az õ taniytuaninac az Galatiabeliecnec irt leuelenec 4: reſzbẽ: Mikoron az údõnec be tellyeſitteſſe el iõtt uolna el boczata az õ fiat hogy az fiuſagnac az õ igaſſagat uennõc, Hat az údõnec be tellyeſlitteſſenec elõtte õſſenſeges nem uolt az fiu

ſagra

ſagra ualaztaſnac az ő lelke hanem neminemű külső dolgocnac abrazat tiaban muttatot meg, miglé az Chrüs meg adatot es meg diczőitetet mikepen ſent Ianos Euangeliomanac: 7: reſebé megbiſonittattic: Meg nem uala a ſent lelec mert az Chrüs meg né diczőitetet ua'a, Ennec magyarazattiara ualo a mitt Szent Lucatz Euangeliomanac: 24. reſeben irr, Ime az en atiamnac igiretit el boczatom tű nectec, De miczoda igiret uolt az, Az iſtennec lelkenec el boczataſſarol, auagy mas uigaztalo leleenec, meg adaſſa felől, mely az menyorſagnac titkait ki ielenczes es uy onnan ualo embereket ſüllyen, mert az Apoſtoli czelekédetről irt kőn uenecimez talaltattic: Ianos kedig uiſben moſſagattatot, melyről az Prophetachal külé külen igiretec talaltattnac mint Eſai: 4: Hier: 21 Ezechielis: harmincz hatodicban:

Az ő teſtamentombeli Lelec az ſolgalatnac lelke uolt, melyben az hitt es remenſig az iőuendő dolgocat foglalta nem az ielen ualocat, nem maſkepen uartac az őreckſiget mint az kűſdet gyermeckec kicnec igaſſagocuagyon ugyan az attyay ioſaghoz mind azon altal az erőtlenſignek miatta nem biriac, azert ugyan oly kedueſſec mint az őregec az ő ſüleiecknel, Ezeket Pal Apoſtol ekkeppen meg magyarazza. Galatiabeliecnec irt leuelenec 4. reſeben. Legelőſer hatt külőmbőz az ő Teſtamentombeli lelec az vy teſtamentumbelitől, hogy amoť az ſolgalatnac lelkeuolt rabſagra, az vy teſtamétombā kedig az fiuſagnac az ő lelke ſere tettnec indulattiara.

Maſodzor külőmbőz az ő es vy teſtamentombeli lelec, mint az arnyec az teſtől es uilagoſſag az ſeretſigtől, az ő teſtamentumban külső kenetſecnec rendiuel abraztattanac meg es ritkan talalni az ő teſtamentomnac iraſliban, hogy az lelec melle az ſentelesnec igeie rendeltettnec, mert ez meg ſenteles ualoban az Chriſtus lelkenec altala lőtt, honnet ő mi igaſſagunenac es meg ſentleſűnenec neueztetic, Ezecből nem kőuetkezic hog az regieenel, auagy a ſent lelecnem lőtt uolna, auagy nem űdueſűlec uolna, mert accor az iſtennec ugy uolt kedues es kellemetes, hogy effele ſolgalatnac lelke allat es külső abrazatocnac es arnieko cnac dolgaban hordozza es uiſſellie őket, mind azon altal az iőuendő eletnec es őrőcſignec iutalmatol ki ne rekeſe őket. Semmikepen hat az iſtennec ualaztati az ő Teſtamentőban es meg az kiſdetſignec allapattiaban uoltanac es ki nem rekeztettnec az iőuendő űdueſſegtől, az külőmſig az biroda lőbā né ānac ell uetelebé talalttattic meg: Mert midéic ueſic az vy teſt

amen

ſtametumbeliec ugy mint keſelbec az ő Teſtamentumbeliec vgy mint tauolb ualoc.

Harmadzor az külemſig az aiādekocnac mertekeben talaltattic meg az ő teſtamentumban ritkan es bizonios ſemeliecnec adatot, az zent lelec az vy teſtamentumban kedig ki teriedet es bőſegeſſen ki ontattot es az Prophetiacnac beteliieſſiteſſe meg lattatot: Peter Apoſtol bizonnitia ezt első predicatioban, Né reſegec ezec mint tű uelitec, holot az napnac czac harmadic ora legen, hanem az a mit Ioel Prophetatol mondatatott. Es leſen az űtolſo napocban azt mondgia az Iehoua ki őltec az en lelkemből minden huſra, es az tű fiaitoc iőuendűt mondnac es az tű leanitoc es Iſſiaitoc lataſſocat lattnac. es az tű ueneitec almocat latnac az en ſolgaimra es ſolgalo leanimra az en lelkemből ki őntec es iőuendőt mő dnac. Eſaiaſnac: 35. 42 Ezechielnec. 36. ezen bizonittatic: Hogy haez igaz nem uolna ſemmikepen az külőmſig az ő es vy teſtamentum közet meg nem marathatna, Melliet Pal Apoſtol az ő leueleben gyakorta forgat Chriſtus vrűenac es az ő diczőſige es beſedenec igaſſaga meg nem al hatna, melyben meg igiri, hogy mas vigaztalo ſent lelket acar adni minekűnc mely őrűkke mi uelűnc meg maragion, Sem Pal Apoſtol mondaſſa melyben az Chriſtuſt euuel magaztallia, hog meg eleuenitő lelecre adatatott. 1. Chor: 15:

Summa az Chriſtuſnac az uy teſtamentumban meg adaſſa es meg ielenesſe minden dicőſeget es iocat hoz minekűnc, es meg ualaztia az ő Teſtamentumban Moſes ſolgalattianac altala adatot lelket az vy teſtamentomnac lelketől melyben meg igaſuluan be peczeteltettunc az őrőc eletre: Mikepen az vy Teſtamentumban az mi őrőglegűncnec ſalaggianac es peczetinec mondatattatic az ű lelkenec tellyes uoltabol mindniaian kegyelmet kegyelemert ueſőnc es ű bele oltattunc, hogy az halalos bűn őcben meg ne halliunc, ſőtt incab az lelecnec altala azocat meg őluen az igaſſagnac eliűnc.

AZ MASODIKROL

Leg előſer ez uilagot es az tanituaniocat egybe uetti, Ez uilagrol azt mondgia, mellyet nem uehet az tanituaniocrol, Tű eſmeritec tű nalatocmarad es tű benneiec leſen, Rettenetes mondas es ueſedelmes az iſtelenecnec, ha meg gondolliuc, mikepen azocki rekeztetnec az űduőſſegtől es az Chriſtuſtol minec utanna az ő lelket ſem ueſic ſem eſmeric, mert Pal Apoſtol Rom: 8: azt iria Az kinel az Chrüs lelke ninczen az nē

Chriſt

Christusse, nem czoda kedig hogy ez uilagi emberec, az az kic mindenestöl fogua ez vilagnac attac önnen magocat, hogy azoc az istennec lelket sem esmeric sem uesic, mert mindeestül fogua ellékezic az ö ternefet teckel es czelckedetiuel, mert az isténec lelke menyei, imez kedig földi es testi, Imez sent es tizta amaz kedig sentelen es tiztatalan, amaz az igaz mondasnac lelke, Imez kedig az hasugsagnac es czalardsagban kepmutatasban göniörkedic, Annac felette ez testi ember nem gyöniörkedic azocban az mellyec az isten lelkec, miert hog azoc nem külü erfekésegeuel anagy az testnec ertelmeuel fogatatnac meg, hanem czac hittel uizontag ezt az ö tanituauinac igiri, Tü esmeritec öttet mint ha azt mödana, Erßittec magatocban annac ereyet, mert az en atyam az ö lelkenec altala uütt tütöket erre, Hogy engemet köuettnetec nicor tütöket hittalac, hogy en uelem eddig meg marattattoc, hogy engemet ferettec es az en tudomaniomban gyöniörkettec, es hogy idegenec uattoc ez uilagtol niyluan meg muttattiatoc: Ezocaert az istennec aiandeka a sent lelec neuekedic tü bennetec es mind uegig meg marad ez igicböl azert fücsig eßüncben uennünc kicnec adatic a sent lelec es mi uegre adattic az Christus tanituaninac.

Az isten felöcnec es feretöcnec söt incab a mit Christus vrunc sent Lucatznac 6. reßeben tanit az kic az meniey ati atol keric. Adatic kedig e uegre hogy mi bennünc legyen es maraggion, az ö mi bennünc ualo maradassa es lakassa az mi meg uyulasunc, mert az atya isten az Christus altal azert adgia hogy ö altala vyonnan sületesünc es meg vyulyunc az ö esmeretinec vilagosságat uegyüc es az ö felelmenec es fererettinec tüzet mellyec az bünnec elötte az emberben ualanac, es az bünnec altala meg romlottanac az Christus altal ezecnec elsö sengei esmeg fel epitettnec itt ez uilagon az mas vilagon kedig ugyan dezmaiat el uehettüc, es ualoban meg uyulunc sinröl sinre öttet lattuan es meg esmeruen.

Masodzor: Az ö mi bennünc ualo lakassa es meg maradassa ezert uagion, hogy az mi erötlensegünket et gyarlosagincat meg tamasa es erösicze, minden kesserüsegüncben es niaualyaincban meg uigaztallion, es busgo köniörgesre fel indiczon, Mikepen az isten Zacharias Prophetaaltal meg igirte uolt Dauidnac hazara es Hierusalemnec lakoira ki öntem ugy mond az kegyelemnec es köniörgesnec lelket, mert az istennec fiainac az sent lelec adattic, hogy az ö siuecben az mi atyancat fel indicza, mint külsö belsö bizonios yele uagyon hat az mi bennünc lakozo

sent

sent lelecnec, belsö ielec elsö micor hüttel bününcnec boczanattiat ue süc es az közbeiaro Christusban meg niugzunc az istemben öremec es bekessegec uagyon az ur Iesus Christusert, ki ö erettec meg fesült es feltamadot, ez lelki esmeretnec az ö bekessege es öröme micor az hüuöcnec süuöcben uagyon es ereztettic niyluan ualo bennünc lakozo sent lelecnec iele, es euuel legelöser meg bizonittatic hog isténec fiay uagüc es az ö lelke mi bennünc lakozic, mert hüttnec altala meg igasultatnan bekessegünc uagon az istennel az mi urunk Iesus Christusnac altala: Rö 5. Az istennec orsaga nem etel semital, hanem igassag, bekessig, es lelki örem, Az testi ember meg nem gyözhetti az bün ellen ualo istennec haragyat, hanem ketsigben esik mikepen Saulban, Iudasban es egyeb istételenecben niyluan uagyon.

Masodic belsö iele, hogy ha az lelecnec az test ellen ualo tussakodasoc ereßed istenhöz es az ö igeiehöz ualo ferettettit az köniörgesre ualo bußgosagot, mert az lelecnec erfekensige elet es bekessleg es kic niseltetnec az istennec lelketöl azoc istennec fiai.

Harmadic es leg nagyob iele az ualaztasnac ö magua, mellyet az isten az ö hiueynec siuöcben be önt es mellyel be peczetli az öröc eletre, mely leg elsö iele, ha istennec az ö rendeleset es uegeßeset uesüc: Ha kedig mi bennünc ualo bizonsagott es meg mondot ielecböl az öröc eletre ualo ualaztasbol meg bizöittatunc. Ez belsö ieleckiuül mas fele külsö ielec es talaltattnac az mi bennünc lakozo sent lelecnec, mely az ö gyümölczeuel es külsö czelekedettekel önnen magat meg mutattia, mint uallast téni az meg esmert igassagrol. Mikepen Dauid Propheta mondgia, Hüttem es azert soltam, Szüuel hiznec az igassagra saial tesünc uallast az üdüössegre. Az istennec igeienec ki teryeztesse segitsegül ualo hiuas, halaadas az attiasiuy ferettett, engedelemmel, bekessegel ualo türes, tiztasag merekletesseg, igassag, igaz mondas, effele iosagos czelekedettec mellyeket Pal Apostol Gal 6. elö samlal:

Szücsig azert hogy tellyes eletüncnec rendiben, ezen ügyeközzünc hogy az meg esmert es el uött sent lelket meg örisüc es meg tarcuc, es Pal Apostolnac intesse serent io uitezkedessünc legyen, az hüttött es az io lelki esmeretet meg tarczuc, meg ne somoriczuc az mi bennünc lakozo s: lelket retteneteses saruas bünöckel, ha kedig az pokolbeli ördög meg czal ualaha Dauiddal egetöbe az mi istéünc nec sine elötte boruluá

eckepé köniö

kōniōrgūnc tiztá ßiuet teremcz en bennem en iſtenem es az igaz ertelem nec lelket vycz meg en bennem, Elne ueſſ engemet az te orczadnac elōle es a te ßent lelkedet el ne ued en tōlem: Ad meg ennekem az te ūduō ſlegednec ōremet es az ßabadſagnac lelkeuel ōreſſicz meg engemet minden ßūcſigūncben. Higyūnc Chriſtus urunctol ki adot igiretnec Menni euel incab az en mennyei attiam aggia az ßent lelket azocnac kic ōttet keric. Keriūc azert hogy az uigaztalo ßent lelket adgia minekūnc aduan azt mi bennūnc gyūrekezteſſe, hogy az attal meg taniczon mitt kellyen ū tōle kernūnc mellyecknelkūl fōkepen ßūkōlkōdūnc: AMEN:

HATODIC- PRAEDICACIO

AZ APOSTOLI CHIELEKEDETRŌL IRT KŌNYVENEC ōttōdic reßebōl.

Egy Ananias neuō ferfiu uala az ō feleſeguel egetemben az Saphiraual ßantofōldet adot el kinec araban az ō feleſege tudaſſaual el tìtkolt uala, es egy rezet annac a penznec el hozuan az Apoſtoloc laba eleybe uette. Monda kedig Peter Anania, Mìert tōltette be a Satan ßiuedet hogy haßudnal a ßent lelec ellen, es el teuitenel a mezōi fōldnec arrabol. Nem de ha meg tartottad uolna, tyed lōtt uolnaē Es hogy el attadis, nem de birtokodba ualaē Miockaert chyeleketted ezt ßiūedben Nem emberecnec haßuttal, hanem az iſtennec.

Summa.

Ez igicben ßent Lucatz meg mutattia, hogy az iſtennec gyūlekezetiben kepmutatoc legyenec, mellyeket az iſten meg ßokot būntettni mikepen Ananias es Saphiranac telen ualo peldaiabol meg tetczic.

Tanuſagoc.

Elſō Ananiaſnac az ō uetkerōl.
Maſod. Peter Apoſtol itileti Ananiaſnac czelekedettirōl;
Harmad Ananias būntetesſerōl.

Az elſō

AZ ELSŌRŌL.

Az kep mutataſnac es iſtentelenſignec az ō chelekedetit az iſtennec lelke egūgyū, es niyluan ualo beßeddel ßamlallia elō: Eg neminemū Ananias neuō ferfiu az ō feleſegeuel Saphiraual ōrōſiget el ada es annac az araban el lopa auagy eltitkola az ō feleſiginec tudaſſara, egy rezet kedig elū hozuan az Apoſtoloc laba eleibe helyheztette, Hogy ha ez beßedet ualoban meg nem mertekelliūc uagy būnnec ezt nem allittiuc lenni, az ōreckſiget el adni, holot ez mind iſtennec mind kedig ez uilagnac es tōruennie ßerent meg engettettic, es az el adaſbā ſem minemū czalardſag felōl emlekezet nem lezen, a mellet az iſten ſem tilttya meg, hog marham nac egy rezet az minen magunc ßūcſegūncre meg nem tartthatnac, holot Pal Apoſtol az elſō leueleben kit Thimoteuſnac kūldet ōttōdic reßeben meg az Poganocnal es gonozbocnac mondgia azocat kic az ō hoßa ioc ualocka gondōt nem uiſelnec, e mellet niyluan az iſtennec giūlōkez tiuel iol czelekedic ualaki az ō marhaianac, nem hog nagyobic de leg kiſſebic rezet adgia es kōzli. Hogy kedig ez e czelekedet iſten ellen nag uettec lōtt legyen niyluan uagyon az būntetesbōl, ßūcſig hat hogy nem czac kūlſōkepen az mi lōt meg mertekelliūc, hanem ez būnnec az ō giūkeret es fondamentomat meg eſmeriūc: Ez Annanias a mint czelekedetti mutattia kepmutato uala, hūttet es attiafiuy ßerettetet tettet uala, mellyel mint iſtenet mind kedig az kereztieni giūlekezetet meg acarya uala czalni, mert ez tizteſleg keuano ember lata minemū diczirетet es tizteſſeget talalt uolna ō maganac, Az Ioſes bō oztagataſſaual, azocaert hog ō es magaztaltattnec haßonlo dolgot ō hoßa acar uala czelekedni, de miert hogy e mellet fōßuen uala, iōuendō ßūcſigre ō maganac es feleſigenec eggic rizet meg tarta hogy allatomban ugyan igaz kereztieni gyūlekezetnec tagyainac lenni mondatattnec.

Ananiaſnac ez czelekedetibē kūlen kūlen fele uetkec talaltatnac, Leg elōßer ßerniū kep mutato, es a miben kūlſōkepen tetteti ōnnen magat belſōkepen ſokkal kūlōmb talalttattic az ō ßiueben es elmeieben, a mellet hitettlen es niyluan meg mutattia hogy iſtemben ſemmi bizodalma ninczen, mely minden uetkecnec kutfeye, hogy az ōrōcſeg aranac eggic rizet meg maraztia, euuel niyluan meg mutattia, Hogy az Chriſtus igiretinec nem hißen, mellyecben igirte az ō ielen uoltat az ō hūueinec minden ßūcſegecben. Matth 6: 28: mely igiretnec ha hitt uolna az kōuetkezendō ßegenſigtōl meg nem felemlet uolna czalardſaggal kedig az ō dolgat nem palaſtolta uolna.

Ez hūtt.

Ez hütetlenſiggel eggyüt az iſtennec utalaſſa kapczoltattott Ananiaſnac az ő czelekedetiben, oly kedig a minemüt Dauid Propheta tulaidonitazocnac kic az ő ſiuecben azt mondgiac, Ninczen iſten, auagy ſé mi gond uiſeles az emberi nemzetre: Pſal:14:54. Nem ueli kedig az mi kepen minden kepmutatocnac ſokaſoc hogy iſtennel uagyon ügy, hanem czac embereckel, mert ſemmikepen ezt nem merezlette uolna müelni ha el hihette uolna, hogy az iſten legyen az emberec minden czelekedetinec meg mertekleie es meg latoia. Emellet az kereztieni gyülekezet ioßaganac orua es lopoya, mert ezt az iſten hüueyuel el acarya hittettni hogy az őrökſignec tellyes arat oda atta uolna, mellyet egyzer ayanlot uolna az iſtennec es az ő gyülőkezetinec taplalaſſara. Toab ez az Ananias minden hamis kereztienecnec peldaia kic ekepen akaryac az Chriſtuſt uallani, hogy abban ők ſoha ſemmi kart ne uallyanac, lattuan hogy ualamely nemzet közett az Chriſtuſnac igaſſaga predicaltatic felnec hogüdőuel ualtozas lezen, Ekepen rendelic dolgocat hogy ha ualami bontokozas eſnec, ugyan azert meg nefogatkoßanac es a miat niyaualiabā ne iuſſanac, Igyekeznec effelec ket vrat ſolgalni, tudni illic az Chriſtuſt es e uilagot mely ugyan lehettettlen mikepen Chriſtus vrunc ſent Matthenac 6: reßeben bizonnittia: Effele emberec ez uilagtol bőlczecnec itiltetrnec holot ualoban Ananiaſoc, kicnec ſiuec igieneſt az vral nincz-en, Iollehet az iſtennec giülekezetihőz neminemü io czelekedetet mutattanac üdő ſerent: De mind azon altal, hogy az kereztienſignec palaſtia allat kereſkednec a mint Pal Apoſtol ſol el ſakattanac es meg tagattac az igaz hütett.

Szükſig azert az uetkeket nem czac kiuül meg tekintenünc hanem ő magocban vgyan meg mertek elnünc, mert a mit mi ingyen uettecnec lé ni nem alittunc az iſtennec lelke ualoban meg mutattia es meg feddi, holot kedig az bűn ő magaban hißelkedic az embernec mi ſucſig az lagittani es ualamikenegeteſſeckel arra ocot adni. Innet uagyon hogy az iſtennec lelke az Prophetac altal mindencoron feddette az bűnt es annac ſerniü uoltat ki mutotatta az iſtennec giülekezetinec taplalaſſara rendeltettet ioßagocnac, nē hogy ualami reßet adnac meg az moſtani Annaniaſoc, ſőt inczab mindeneſtől fogua el ragadiac es az ő aitaioc előt feküſegen Lazarnac czac egy morſolekat ſem adgiac, hogy az iſtennec igaz itileti es bűnteteſſe rőuid nap őket be boricza es el ſullyeſſe.

az maſ

AZ MASODIKROL

Peter Apoſtolnac itileti Annanias felől ez igecben muttattattic meg miert tőltette be az ördőg az te ſiuedet hogy haßudnal aſent lelecnec auagy ſent lelket, es az őrőcſignec arabol el tagadnal, nem de magadnac meg tartthattot uolna es nem de eladuan ez te hatalmadban uolt uolnac? mi dolog hogy ezeket helyheztetted az te ſiuedben nem haßuttal az emberecnec, hanem az iſtennec. Ez Peter Apoſtolnac itiletiben legelőßer tudakoznunckel, honnet ertette meg Peter Apaſtal Annaniaſnac az ő czalardſagat minden kerſignelkül az iſtennec lelke ielentette meg ő nekie, mert feleſigenec az kőuetkezendő igecben azt mondgia, mi dolog ez hogy tűn köztettec meg egyeneſſettettec ezen hogy az urnac lelket keſertenettec: Szent Lucatz azert ezt acarta ielenteni, hogy az Apoſtoloc nem ő magatol es ő kepecben Peter Apoſtol ſolt, hanem az iſtennec ueßerleſſeből, es haßuduan Ananias az Apoſtolocnac nem haßudot az Apoſtolocnac, hanem az iſtennec ki az ő lelkenec altalá ſolt az Apoſtoloc altal es ő altaloc mondatot ſententiat, hogy ha az iſtennec lelke, az halando embernec ſaia altal oly igen niyluan tugia az kepmutatonac es küllőkipen ſentſigeſnec meg mutatni az ő bűnenec ſerniü uoltat. Vallyon mikepen alhattiac meg az el uettetec az iſtennec ſouat es itiletit mi cor az itilő ſec eleibe iőnec biſonnial ſockal retenetesb lezen, es az meg emiztő tűzet ſemmikipen meg nem alhattiac, De laſſuc meg Peter Apoſtolnac itiletit Ananias felől.

Micor azt mongya Annaniaſnac az ördőg ſiuedet be tőltette auagy el foglalta ördőg rabyanac iteli őtet lenni, Bizonnial egy ſinczen közülünc kinec ſiue ſűntelen nem furdaltattic az ördőgnec tűzes nilaitol, es kicnec külen kűlen fele keſirtettec nem bantanac elmeyeket, mind azon altal tellyes ſiueket el nem foglallya, mert micor az ördőg mindeneſtől fogua el foglallya az embernec az ő ſiuet az iſtennec lelke onnet kirekeztettic es az ördőg lelkenec adattatic hatalom es meg maradas, Haſudni kedig az ſent lelecnec auagy a ſent lelket nem egyeb hanem tetettni kep muttato kepen hogy a ſent lelec ő nala es legyen, mint ha az igaſſagat ſeretne es azt beßellene, holot kedig hamiſſagot es czyalardſagot kőuet auagy nem igaßot mond: Mint ha az iſten az ő lelkenec altala mſdeneket nem tudna viſgalni auagy minden el reittettitkokat nem erteneczent bizonittiac az kőuetkezendo igec, Es nem ēberecnec haßuttal

hanem

hanem istennec mert effele kepmutattoc azt tudgyac hog mikepen emberec elött tudgyac palastolni az ö gonossagocat, Azonkepen az isten elött es mikepen bűntetesnelkűl hasudoznac emberec elöt, azonkepen isten elöt es hasudozhattnac, De bisonnial sokan kűlömben uagyon mert az mit azemberec nem lattnac semtudnac az isten iol lattia es tudgya es hasudni az emberecnec kic az istennec itiletit forgattiac nem az emberecnec hasudnac, hanem az istennec kinec itiletiben es igassagaban, auagtiztinec gyacorlassaban uadnac foglalatosoc.

Ez igieböl az ellenkezö fel bizonittani akarya hogy a szent lelec ö magatol ualo isten legyen, miert hog Peter Apostol azt mondgia, Hasuttal az szent lelecnec, itt kedig nem emberecnec, hanē istennec hasuttal, Azert ez köuetközic belöle, hogy a szent lelec isten legyen: Ha ugyan ualoban meg tekinttiuc Peter Apostolnac beszedenec folyassat semmikepen erre az ertelemre nem mehettünc, Mert nem az a kerdes itt a helyen, hogy ha az Szent lelec isten legyen, hanem ha Annanias hasuduan az Apostoloc elött hasudott legyen cziac az Apostolocnac auagy az istennec ö maga, kinec köuetsigeben foglalatosoc ualāac, mert mikepen Pal Apostol 2 Corinth: 5: sol az Apostoloc felöl Istennec köuetseget tiztit es meltossagat uisselic es hordozzac, es hasudni es meg uetni az Apostolocat nem egyeb hanem az istent meg uettni es annac hasudni, ki az ö szolgay altal es lelke altal az igassagott hirdetti es prędicaltattia ö altaloc, Mikepen Christus urunc niyluan sol: Az ki tűteket halgat engemet halgat az ki tűtöket meg uöt engemet uöt meg. Azonkepen Pal Apost. 1: Thess: 4: azont magyarazza: Azocaert az ki minket meg uett nem embert uett meg, hanem az istent ki az ö szent lelket atta mi nekönc: Hogy ez igaz magyarazat legyen, mind az elöl iaro igec mind kedig az köuetkezendöc meg mutattiac, az ki az keuettet meg uetti, es az kiraly leuelet, nē mondattattic az köuettet auagy kiraly leuelet meg uettni, hanem azt a ki az köuettet el küldette es az kiralt önnen magat az ki az leuelben akarattiat es paranczollattiat be iratta: Azonkeppen az ki az szent lelecnec hasud mondattattic az istennec hasudni mert a szent lelec az istentöl az Christus altal boczattattic es küldettettic.

Köuideden azert hogy effele solasnac modgyat be boronallüuc es a szent irasnac folyasat meg ertheszűc ezt mondom, hog a szent lelec az atianac es Christusnac lelke, nem hog az attianac es fiunac szemelye uolna anag az haromsagban harmadic szemely, es micor az irasban mondattattic az

szent lelec solni, czelekedni, hallani, tanitani, köniöregni, nem egyebre acar tanittani, hanem hogy az isten az ö lelkenec altala czelekedic füleinket az hallasra kesiti, tanit köniörögni es mind effelec, A lelec oztogat mint Pal Apostol önnön maga magyarazza: 1: Chor: 12: Az isten az ö lelkenec az Christus merteke szerint mindenecnec oztogat az ö szabad acarattia szerint. Ezen igaznac lenni meg bizonittattic az Sidocnac irt leuelenec: 2: reszben.

AZ HARMADIK ROL.

Az istennec rettenetes itileti az kep mutatoc ellen magyaraztattic ezi gicben. Ananias haluan a beszedeket le esnen meg hala (auagy lelegzeni meg szűnec, Ananiasnac bűntetesse az halal mely az istentelenecben az iövedö öröcke ualo halalnac bizonsaga es elöl iaro köuette, ez kedig az isten igeienec ereie es hatalma szerint uagyon es lezen, hogy ualoban meg bizonitassec az mitt Pal Apostol az Euangeliomnac predicallasa felöl mond, Nemelliecnec halalnac illattia halalra, nemellyecnec kedig eletnec illattia eletre. Az istennec igeieben ki adatott sententia az eluetes felöl igaz es meg bizonittatic gyacorta külsökepen es micor az istentelenec szerniükepen bűntetnec meg ez uilagban, gyacorta kedig micor az istennec igeienec ereie szűueket meg rettenti es kettsigben eitti.

Effele peldac uala micor az istennec igeieböl elöncben adatatnac meg emlekezzűnc az Euangeliomban ki muttatot rettegesserül es azocnac sullioszagocról, mert nem olyanac mint az ö töruebeliec, melliec testi nio morusagocrol es uesedelmecröl solnac, hanem öröcke ualoc es az öröcke ualo uesedelmet es halalt muttattiacky, fökepen az mi az istennec igeieben, minden kep mutatocnac attiarol mondattatic, tudniillic Hogy az istentelent az ö lelkenec saiatal meg öly, ezen bizonittattic meg minden ö tagyaiban es, mert ualakic meg uettik az istennec üduösseges igeiet szűcsig hogy azocnac uesedelmecre legyen, es az kic az Christustol ö nekiec adatot eletet uenni nem acaryac szűksig, hog az halalt meg kostol lyac. Mi dolog ez hógy itt e helyen testi halalnac bűntetesseuel iar az Apostol, hat az Apostolocnac es az kic azocnac tudomaniat köueti testi es külsö bűntetessel vethettic meg az engedetleneket: Felelet, Az külsö seguer es sablya es külsö bűntetes el uetetett az tanitoctol, a mi itt Ananiassal czelekettetic istennec kiualkeppen ualo dolga nemis czelekedic Petet semmit külsökardal, hanem igeuel mely minekűnc es meg engette

ttic hogy az istentelensiget es kep mutatast meg fedgiük mindenecbē
ncha az isten ezuilag ßerent es az ő igeienec erősseget meg mutattia, ne
ha kedig örecke ualo bűntetesseckel latogattia meg azert ugyan az ő ige
ienec igassaga meg marad. Sűcsig azert hogy minen magüncat az isten-
nec hatalmas keze alat meg alazuc, es az ő igeichőz ęgedelmesseget mut
tassunc, az mi bűneinket ne fedezzűc, sőt ineab azocat meg esmeruen az
mi testi erőtlensegünket meg sirassuc, es arrol panazolkodiunc, hog az ő
segitsiget alkolmatos űdőben uehessűc, es ő altala rettenetes uesedelem
től meg otalmaztassunc.

HETEDIC PRAEDICACIO.

I. CHORINTIORVM. XII:

Az aiandekocnac kedig oztogatassi uadnac, de azon egy lelec, az ki ßolgaltatassocnac oßtogatasi uadnac, de azon egy vr, erőnec es hatalomnac oztogatasi uadnac, de azon egy isten, ki mindeneket mindenecben czelekedic, mindennec adattic az lelecnec meg yelenesse haßonra, Eggicnec kedig az lelec altal az bőlczesegnec igeie adattic az mesicnac az esmeretnec igeie adattic, azon egy lelecnec altala, Harmadicnac az hütt azon egy lelegben nemelynec az meg gyogitasnac aiandeki azon lelecben, nemelynec az erőnec batatmassagi, nemelynec iőuendő mondassoc, nemelynek az lelkecnec meg ualaztassoc, nemelnec az nieluecnec külen külennemeiy, nemelynec az nyieluecnec magyarazatti, mind ezeket czelekedi azon egy Lelec oztagatuan, kedig mind enécket, mindennec az ő akarattia ßerent. Summa.

Ez igicbē Pal Apostol mitt czelekedic az isten az ő lelkenec altala az hűnőcben meg mutattia, es az isten lelkenec külen külen fele czelekede tit es ereytt elő ßamlalya: TANVSAGOC.

Első az aiandekocnac oztogatasi honnet legyenec:

Masod mi uegre adatatnac:

Harmad mineműec es hanselec legyenec:

AZ ELSŐKŐL

Pal Apostol ez igicben legelőßer ime rendet mutattia meg, hog a kű

len külen aiandekocnac az atya isten legyen első es fő oka azon egy i-
sten czelekedic mindeneket myndenecben, s-mitt erezen az egy istenen
ezen leuelnec nyiolczadic reßeből es Ephesumbeliecnec irt 4. reßeből
nyiluan meg tetczig, mert ki feiezetkepen az atia istenről magyarazza es
es az Christust az egy urat rendelte minckűnc, ki az ő hiuenec feye es
ura kinec merteke ßerent mindniaian meg aiādekoztatűc, Erről azt mőga
Az ki ßolgaltatasnac oztogatasi uadnac, az ki ßolgaltatasban, erti az hi
uőc kőzet az istennec igeienec hirdetesset es predicallassat az ßentsiggec
kel egyetemben, holot az Christus ennec az gyűlőkőzetnec feye es ez ki
ßolgaltatasnac vra. Meltan mondgya Pal Apostol hogy az ki ßolgaltatas-
nac oztogatasanac egy vra legien, mert ennec az vrnac az ő bősigeből ue
ßűnc minnyaian kegyelmet kegyelemert, hogy ez a magyarazat igaz le-
gyen: Es az egy vrán az Ihesus Christus magiarazttassecnyiluan uagyon
ezen Pal Apostolnac irasibol 1. Chor: 8. Ephes: 4. Es egy vr Iesus Chri-
stus kinec altala mindenec uadnac: Harmadzor neueztettic az (egy lelec)
mert noha külē külenkepen czelekedic es soc fele ereie lattattic az istē
nec az ő lelke altal, ugyan azert nem soc lelkec uadnac, hanem czac egy
ßent lelec, mellyet bősigesen az isten az Christus altal mi reanc őnt, es
az lelec mondattic oztogattattni mindennec az ő akarattia ßerent, mert
ez az atia ISTEN kinec lelke, ez az ő lelke altal mindenecnec az ő ke
dueßerent oztogat ayandekokat, mert eckepen ßol előßer Pal Apostol, az
hathato czelekedetecnec oztogatasi uadnac, azon egy isten kedig ki eze
ket mindenecben czelekedi, ezen isten adgya mindenecnec az lelecnec
meg ielenesit, micor az utan az kőuetkezendő igicbē azt monga: Mind
ezeket czelekedi azon egy lelec oztogatuan mindennec az ő kedue ßerēt
nem ronttia meg az első beßeder, sőt incab azt erősiti, mert azert mon-
dattic oztogatni azon ęg lelecaz ő acarattia ßerent hoglatthato ereyet az
isten ez lelecnec altala mutattia es meg bizonnittia: Ekipen ßol az Ro-
mabeliecnec irt leuelenec 12. reßeben, Az mikepen az isten mindenecnec
oztagattia az hűttnec merteke ßerent, Az Ephesumbeliecnec irt leuelen
ec 4. reßeben: Mindennec kedig mi kőzzűlűnc adatot az kegyelem az
Christus meg aiandekoßasanac merteke ßerent.

Summa Pal Apostolnac itt e helyen tanitassa az egez derec ßent irasnac
főllyassal egyenlő, holot tanittattic hogy minden io aiandec onnet fell-
yűl az vilagossagnac attiatol uagyon, Ha ualaki ßűkőlkedic bőlczesignel
kűl az istentől keryen ki mindenecnec bősigesen ad, Christus vrunc ar

ratanit, hogy az ő neueben keryűnc az attiatol, sőt igiretet tezen, hogy az ő menyey attya adgya az ő sent lelket mindenecnec kicő tőlle keric niyluan uagyon hat, hogy ő atya isten legen, honnet mindenec uadnac auagy ki mindeneket mindenecben czelekezic, Es ő vr Iesus Christus legyen ki altal mindenec uadnac, auagy az ki altal az kisolgaltatasnac oztogatasi legyenec es egy sent lelec legen, mely altal az istennec ioay mi bőnűnc meg erősitetnec es be peczeteltettnec. Eph: 2: Chor. 1

Ez niyluan ualo istennec igassagat meg tagadiac, es Pal Apostol besedenec, es az tellyes sent irasnac follyasat felforgattiac ualakic az sent lelket az haromsagban harmadic semelynec es ő magatol ualo istennec magyarazzac lenni, sőt incab az atya istent az ő tiztelegetől meg fozttiac, es az sent lelket ő lelkenec lenni nem esmeric, mely altal hatalmas ereyet az hiűőcben az ő akaratia serent meg akarya mutattni: Mert ez igicnec ertelmeazon egy lelec oztagat mindennec az ő akaratia serent, hogy nem ez legyen, az az, az sent lelec isten oztogat mindeneket, hanem az isten az ő lelkenec altala, meg bizonittattic az Sidocnac irt leuelenec 2: reseből, Mikeppen tauoztatthattunc mi el az istennec igassaga serent valo bűnteteset, hogy ha oly űduősseget utalunc meg, melynec ki magyarassanac kezdetti, az urtol uagyon azoc altal kic hallottac es mi bennűnc meg erősitetet tanubizonsagot tűuen az isten ieleckel es czodatteleckel kűlen kűlen fele hatalmassagockal, es az sent lelecnek oztogatasokkal az ű akarattia serent, az istene az igenec meg erősitesse es az sent lelec aiandekinac oztagatasi az ő akarattia serent.

Miert hogy az ellenkező fel ez mondasbol es egyebecből az sent lelecnec meg ualaztatot harmadic semelyt es ő magatol ualo istensiget bizonittani es tamaztani acaryac, Rend serent mind azocat elő samlalom es mindenic erősegnec utan feleletemet helyheztetem.

Az ellenkező felnec első tamassoc.

Az Euangeliomban paranezoltatic az Apostolocnac, hogy kereztellyenec auagy mossagassanac: Atyanac, Fiunac, es Szent Lelecnec neuebe melyből niyluan uagyon, hogy az harom tudni illic az attia, a fiu, es a sent lelec egy isten legyen allattiaban, harom semelyeben, auagy kűlőmbező tulaydonsagban.

Felelet: kőuetkezesből nem istenec igeieből,űtt es foldoztatott okozkodas ez, mert ez meg mondot igicben: Mossogassatoc őket Attyanac, fiunac

fiunac, es sent lelecnec neueben: Semmikepen nem kőuetkőzic hogy az harom egy allatu egyenlő hatalmu es meltosagos isten legyen, mert az ige Neu sem allatert sem egélő hatalomert, sem meltosagert sem semelynec kűlembeztetesseert nem uettettic hanem esmeretert uetettic itt e helyen mint sent Ianosnac: 17: resben. Az te neuedet meg ielentettem az embereknec, az az arra tanitottam hogy meg esmernec hogy te uagyen atyam, es en altalam ő kegyelmes atyoc, Ezocaert kereztelkedni, Attianac, fiunac, es sent lelecnec neueben nem egyeb, hanem uallast tenni hogy az atya isten immar nem mint az ő Testamentomban az tőruennec follyassa serent bűntessé es haragyat mutassa hozzanc, hanem hogy immar atyancki minden iott mi uelűnc czelekedni az fiunac ő neueben kereztelkedni nem egyeb hanem meg esmerni, es uallast tenni hogy e Iesus Christus atya Istennec fya, ki altal meg engeztelettűnc az mi istenűnckel, es kinec uere ki ontassa az mi bűneinenec boczanattia, Szent lelec neueben kereztelkedni, nem egyeb hanem hinni, es uallast tenni, hogy az atya isten az Christus altal serzet űduősseget az ő lelkenec altala mű bennűnc be akarya peczetleni, es ez ő ereye altal uisselni es hordozni, hogy az meg serzet űduősseg meg ne bontokosec, hanem mind uegig erősseu mi bennőnc meg maragyon: Ephes: 2: Chor. 1 Luc 24: Actor. 1: 1 Chor: 6: es sintalan soc helyeken az sent irasban. Ez igicből azert kereztellyetec őket atyanac, fiunac, es sent lelecnec neueben, Semmikepen meg nem bizonittathattic az ő allattu es harom semelyű isten, keuesbe kedig hogy a sent lelec az harmadic semely uolna auagy ő magatol ualo isten.

Masodic tamaz

Az Christus kereztsegeben, mikepen Szent Lucats bizőnittia galamb kepen sal az fiura az sent lelec kőuetkőzic hat hogy az sent lelec meg ualaztot semely legyen az attiatol es fiutol es ő magatol ualo isten.

Felelet: Az Euangelistac ott a helyen isten lelkenec neuesic nem sent lelec istennec, mű es hatt kőuetkezest nem farraghattunc az istennec niyluan ualo igeye ellen az ellenkező fel muttassa meg az irasban ez solasnac formaiat sent lelec isten: Hogy ez kedig ő galab, sent lelec isten ne lőtt legyen allatiaban, auagy az harősagban ualo harmadic semely az ellenkező felnec es meg kel engedni, mert minden ő tanito Mesterec egenlő kepen uallyac, hogy az galamb az sent lelecnec kűlső iele es abrazattya

uolt

nolt, mert kůlemb az galamb kůlemb az ſent lelec, hogy kedig azert ne ſallot legyen az Chriſtusra hogy az harmadic ſemelyt az ſent haromſag ban iegyeſe es megualaſa az attiatol es fiutol, niyluan uagyon az iſtennec igeieből, Mert Iſaiasnac 11: reſeben, Az atya iſten az meg igirt Meſ ſiastol imezt mondgya, Es meg nyugzic ő raitta az Meſſiaſnac lelke az bőlczeſſegnec es ertelemnec lelke, az tãacznac es erőſſegnec az kegyeſſe gnec es tudomannac az ő lelke:&c: Hogy azert meg bizonitaſſec hogy ez legyen az Meſſias es ualoban, az atya iſten őtett meg kente az ő lelken ec altala, Ime ez bizonittattic meg az vy Teſtamentumban hogy ez leg- yen az Meſſias az iſtennec fia, melyben az kegyelmet es kegyeſſeget, es iſtennec mindẽ ioait meg talalyuc, mikepen azert az őſen viz utan az Galamb az olayfanac agat ugy mind iſtennec bekeſſegenec es meg ſűnt haragyanac külső kőuette es iele, azonkepen ez galamb az Chriſtus ke- gyeſſegre es bekeſſegre ualo meg keneſſenec bizonſag tetele, Ezent az at ya iſtennec az ő bizonlagtetele, es meg erősiti. Szent Ianos Euangelio- manac első reſeben ekepen uagyon irua: Es Ianos byzonſagott tőn mő duan, Miert hogy lattam hogy a ſent lelec ő rea ſalla, vgy mint egy gal ambot menyből ala ſaluan es ő raitta marada en őttet nem eſmerem ua la, hanem az ki engemet el boczata hogy uizben kereztellyec az monda ennekem az kire latod hogy az lelec ala ſal es ő raita meg marad az a ki ſent lelecben kereztel, es en lattam es tanubizonſagott tőttem, hogy ez az iſtennec fya.

Mi mondathattic niyluaban ẽnel hogy nem azert lattattic az ſent le- lec galambkepen az Chriſtus felet, hogy harmadic ſemelyt mutaſſon az harőſagban, hanem hogy meg bizonitaſſec hogy az Nazaretbeli Ieſus kitt az attya meg kent az ő lelkenel, legyen az Meſſias az iſtennec fia az űduőſſegnec az ő igeie hogy az ő bőſigeből minnıaian neheſſűnc es meg elmerheſſűc hogy ű legen az Chriſtus az meg kenetett kiben mű es meg kenettűnc es meg ſenteltettűnc, hogy az mi feiőnenec az Chriſtuſnac i- gaz es elő tagyay leheſſűnc:

Harmâdic tamaßoc,

Sz: Ianos Euãgeliőaban im ezeket oluaſſuc kerẽ az atiat es mas uigaz taloth oczat tű nectec Az fiu az atianac kőniőrőg es az uigaztalo el bocz attattic: Vizontag az a ſent lelec az enymből veſen. Ebből hatt az kő- uetkőzic, hogy az ſent lelec harmadic ſemely legyen auagy tulaydonſag az ſent

az ſent haromſagban: Felelet: Nem azert mongya Chriſtus Vrunc hog mas vigaztalot boczatt hogy mas uagtőb iſten uolna, hanem azert hog meg bizonitaſſec hog az Chriſtus meg eleuẽitő lelecre adatatot es a kűl őmbſiget meg mutaſſa az uy Teſtamentomban az hűuőcnec adatott ſent lelecnec aiandeka kőzőt az ő Teſtãentőatol: Sőttincab az ellẽkező felnec uallaſſa ellen erős mondas ez mert ha mas a uigaztalo nem iſten, mert az iſten mindenűtt ezt kialttya czac egyedűl uagyon es en es en kiűű- lem mas auagy tőb iſten ninczen: Eſai: 42: 43: 45: Azonkepen az enym ből uezen, hatt nem iſten mert az iſten ſenkitűl ſemmit nem uezen ha- nem mindennec ad. Laſd meg Rom: 11: az az ſent lelec kitt en az en atiã toll tű nectec meg nierec nem tanit tűtőket kűlőmben a mint en tűtőket tanittottalac, mert az en tudomaniom nem enym hanem az en attiamẹ az ki engemet el boczatot, azont akarya az en atyam az ő lelkenec altala tű benetec meg erősiteni.

Negyedic tamaßoc.

Szent Ianos az ſent lelec felől ezt mongya mindeneket az kiket mon dottam tű nectec eßetecbe iutottia es meg tanit tűtőket arra, Maſſutike dig a mellyeket hallott arra meg tanitt tűtőket, ha az hűuőket tanittia es hall niyluan ualo kepen meg ualaztatott ſemely az atyatol es fiutol:

Felelet: Semmikepen nem kőuetkőzic, mert micor az iras azt monga hogy az ſent lelec tanit ezt magyarazza hogy az iſten az ő lelkenec altal tanit mint Chriſtus vrunc ſent Ianoſnac 6: reſeben bizonnitttia Eſaias nac 54: az iſtennec igeie es tanit es meg terit műnket mind azon altal nem ſent lelec az az ige, hanem iſtennec lelke altal irattot: Azonkepen az ẽg es az főld mondattattattic hallani az iraſban eg ſem azert ezeckő zet ſent lelec.

Őttődic tamaßa az ellenkező felnec.

Chriſtus vrunc ekipen ſol, Micor el iő az Szoßolo mellyet tű nectec kűldec amaz igaſſagnac lelke ki az atyatol ſarmazic, ha az atyatol ſarm azic es a fiutul boczattatic niyluan ualo kepen meg valaztatot ſemely:

Felelet: Az iſtennec lelkenec az hűuőckel ualo reſeſűleſſe magyaraz tattic meg ez igieben, nem az ſent lelecnec ſemelyes uolta, es a mi nemű igikel mondatattic az Gőrőgben, nem ſarmaßas hanem el kűldes es bo czatas mert az iſtẽ az CHRISTVSERTES AZ CHRIST VS ALTAL adgya minekőnc AZ ő LELKET AVAGY EL

boczattia, az istennec czelekedetti rendel es moddal uagyon, az czelekedettnec uagyon meg ualaztassa nem az semelyecnec az istensigben: Ez zec sókepen a mellyeckel az sent lelecnec hypostasisat semelyet, indiuiduumott auagy tulaydonsagat bizonittani akariac, Lassuc immar istenseget miuel akariac bizonittani:

Elsö tamassoc. az ellenkezö felnec.

Pal Apostol az elsö Chorintusbeliecnec. 12: rebeben azt irya, Az aiandekocnac oztogatasi uadnac, azon egy lelec kedig az hathato czyelekedettecnec oztogatasi uadnac azon egy isten kedig, oztogattni es adni lelki eröket es aiandekokat, nem egyeb, hanem czelekedetre ualo hatalmat adni, Ezokaert hogy az sent lelec mondattattic aiandekokat oztogatni, es az isten mindeneket mindenecben czelekedni, nyluan uagyon hogy az sent lelec isten ki mindeneket czelekedic.

Felelet: Mondattattic az sent lelec oztogattni mindenecnec az ö akarattia serent, es az isten czelekedni mindeneket mindenecben nem azert hogy az sent lelec ö magatol ualo isten nem uolna, mert ugy semmikepen nem lehettné istennec lelke, hanem hogy az isten az ö lelkenec altala czelekedic mindeneket, niyluan uagyon ezen Pal Apostolnac irassabol mert azt mondgá nemellyecnec adattic az bölczöseg ezen lelecnec altala es ezt é mondatt Pal Apostol Hebr: 2: meg magyarazta, hogy ez czelekedö akarat istene sent lelec aiandekinac külen külen, oztogatasiual:

Masodic tamassok.

Pal Apostol: 1 Chor: 3: Ezt mongya tü uattoc az istennec temploma es az istennec lelke lakozic tü bennettec, hogy ha ualaki az istennec templomat meg söplösiti az isten azt felforditia, Semmikepen nem illic, hog teremtett allatnac temploma legyen, mert ez cyac az isteni termezetnec tulaydona holott kedig mi sent lelec templomanac hiuattatunc niyluã uagyon hogy az sent lelec isten legyen.

Felelet: Istennec templomanac hiuattatunc, nem azert hogy az sent lelec isten lakozic mi bennünc, hanem hogy az isten az ö lelkenec altala lakozic mi bennönc, hog ez igaz legyen Ezen Pal Apostol hattodic rebeben, eckepen sol: Nem tuggyattokkę hogy a tü tagaittoc sent lelecnec temploma ki ti bennetec uagon, es nem uattoc tünnen magatoc sabadsagaban. Masodzor küldöt Chorintusbeliecnec. 6: rebeben, Mert tü uattoc az elö istennec templöma, mint az istẽ mondgya, mert en ö közettec lakozom es ö közettec iaroc es ü istẽec lezec es ö en nepeim leznec.

Ez

Ez meg mondot bizonsagoc az ellenkezö felnec könetkösset meg feittik es meg ronttiac, mert nem azert mondattattunc isten lelkenec templomanac, Hogy ez legyen uallassunc hogy az sent lelec ö magatol ualo isten legyen mint az atya, hanem hogy az istennec mi bennünc lakozo ereyet meg tapaztallyuc es ualoban meg ereszüc, hogy ha istennec fiay uagyunc az ö lelkeböl adot mi nekünc, es annac altal uisseles hordozminket ez az ö mi bennüncualo lakassa es mi meg sentelessünc ez hüttnec altala süüünknec meg tiztitassa, hogy ö TEMPLOMI lehessünc fel epitesse.

Harmadik tamässoc.

Az teremtesnec hatalmasaga tulaydonittattic az Szent lelecnec, Mikepen sent Dauid 33: enekeben irua uagyon: Az Iehouanac igeieuel erö sitettenec meg az egec, es az ö lelkenec saiaual minden ö hatalmassagoc Vizontag: Boczasd ki az te lelkedet es teremtettnec es meg vytod az földnec sinet az Christus testenec teremtesse felöl az süznec meheben, az mi ö benne uagyon sent lelectöl uagyon, Az vinac lelke salte read es az magassagbeli istennec ereye meg arniekoz tegedet: Ezokaert könetközic hogy a sent Lelec isten legyen, mert az teremtesnec ereie es hatalma tulaydonittattic ö nekie. Felelet az teremtesnec hatalma es ereie nem tulaidonitatic az sent Lelecnec ugy mint ö magatnac soholt az irasban, Ezokaert sem mondatthattic ö magatol ualo istennec hanem tulaydonittattic az egy teremtö atya istennec, ki az ö lelke auagy ereye es hatalmassaga altal mindeneket teremtet, kitt en nem tagadoc sött incab uallocc es bizonittoc, Semmikepen azert könetkezesböl ninckel aztfaragnunc az kitt az istennec niyluan ualo igeieben nem talaluuc, es az bizonsagoc kic tamaztattanac ez ellen uetesben, semmit egyebet nem bizoniittnac hanem hogy az isten az ö lelkenec altala mindeneket teremtett mely tagadhatattlan, Ezt kellene az elléközö felnec bizöittani, hog az sent lelec az irasban valahon istennec neueztettnec auagy hogy az iras ualahon ötet azon egy teremtö istennec neuezne allattiaban, auagy masnac semelieben auagy tulaydonsagban.

Negycdic TAMASZOC.

Ezen Chorintusbelieenec irt leuelenec 2. rebeben. Az istennec lelke mindeneket uisgal, es ekipen akar az Apostol okoskodni, az mi az éber bẽ uagö senki azt nẽ tudga, hãem az ẽbernec lelke ki az ẽberbẽ uagö az onkepen

keppen az mi istene senki nem tudgya, hanem czác istennec lelke, mind ha azt mondana, minemű hasonlatossaga uagyon az emberhöz az lelcn ec: azonkeppen az lelecnec es az ő istenöhöz kinec lelke, nyiluan uagyő kedig, hogy az lelec az emberben az emberi termezethöz hasonlo, Szúc sig hat hogy az istennec lelke es hasonlo legyen az ISTENNEC terme zetihöz.

Felelet: ez é bizonsag mutattia sinte meg az ellenkező felnec az ő hamis ertelmet, mert ha az lelec az istenben uagyon az, mikepen Pal Apostol sol, semmikepen ő magatol ualo isten nem lehet, mert az mi masbá uagyon nem ű magatol uagyon az, e mellet ha az istennec lelke mindeneket uisgal auagy az isten az ő lelkenec altala, semmikepen ebből nem kőuetkőzic, hogy ő magatol ualo isten legyen, sem tagattattic senkitől hogy az istennec lelke isteni termezetű nem uolna, miert hogy az Isten ő maga lelec, de ebből ezt faragni, hogy harmadic semely auagy ő maga tol ualo isten tagattatic, ug mint az iras ellen ualo uelekedes.

Öttödic tamaßoc.

Pal Apostol az Phillippi varosbeliecnec irt leuelenec: 3: reszben ezt mongia: Lassatoc meg az ebeket, lassatoc meg az gőoz munkasocat, lassa toc meg az darabolocat, mert mi uagunc az kőrnyulmetelkedes lel ecbé solgaluan az istennec: Itt é mondasban azt irya Agoston Doctor, Isteni tiztelet tulaydonittattic az sent lelecnec, Ezokaert isten az sent lelec: Felelet. Pal Apostol é mondasban nem arra tanit, hogy az sent lelec ist en legyen, hanem Christus vruncnac tanittassa serent: Iohan: 4: azt mő dgya, Hogy az atya istennec lelekben solgalnac, mikeppen arrol paran czolat uagyon hogy őtet lelecben es igassagban solgalliuc.

Hattodic tamaßoc.

Basylius Doctor az sent lelecről az minemű könyuet irt Didymus Do ctor euuel bizonnittiac, hogy az sent lelec isten, hogy azon egy űdőben külen külen helyeken leh et, mely semmikipé teremtett alathoz nem illic Felelet: Az isten az ő lelkenec altala uagyon mindenűt es mindenecben az ű hatalmat meg mutattia, es az iras nem mongya hogy a sent lelec ő magatol mindenűt legyen: Semmikepen hat ebből nem kőuetkezic hog ő magatol ualo isten es harmadic semely legyen.

Hettedic tamaßoc.

Szent Ianos első leuelenec. 4: reszben ezt monga: Ebbé esmeriűc meg hogy

hogy Christus mi bennűnc lakozic es mi ő benne, hogy az ő lelkeből vőttűnc, azert ebből kőuetkezic hogy az Szent lelec isten legen: Felelet Szinte ebből kőuetkezic hogy a sent lelec isten ne legen, mert ha Isten uolna, Christus az ő lelkeből minekűnc nem adhattna, mert ezt az aian dekott az ő attiatol nem uehette volna, hanem a sent lelec ő maga es ő magatol czelekedne mind ezeket.

NYOLCZADIC TAMASZOC.

Az zent Lelecnec altala ualaztattunc istennec fiaiua, De ualaztatni ist ennec fiaiua senkitől nem lehet, hanem czac istentől: Ezocaert az zent lelec isten. Felelet az isten az ő lelkenec altala ualazt minket ő fiaiua az Christusban es az ő fiainac lelket adgya minekűnc, melyben őttet mi attiancnac mondgyuc lenni: Gal. 4: Hogy kedig az isten ualazt minket fiaiua bizonnittia zent Pal: Ephes: 1: Rom: 9: es tőb helyeken:

KILENCZEDIC TAMASZOC,

Az Apostoli czelekedetről irt könyuenec 13: reszben iruan uagyon Monda Sz: lelec Külen ualassatoc ennekem Pal es Barrabast az solgalat nac munkaiara melyre ualaztottam őket, Valaztatni az isteni solgalatra istennec dolga, kőuetkezic hut, hogy a sent Lelec isten legyen: Fele let, Az isten az ő lelkenec altala solt, es hatta, hog Palt es Barrabast az eg hazi solgalatra, es az Pogaiioc közet ualo predicallasra ki boczassac ezt bizonittia Pal Apostol. 1: Chor: 15: Ephes: 4. es egyeb sochelyeken, Es micor az iras azt mondgia, Hog solt a sent lelec ekkepen sűcsig erten- űnc hogy az isten az ő lelkenec altala solt mikepen: 1: Thess 4:

Tizzedic tamaßoc.

Az Apostoli czelekedetről irt könyuenec 20. reszben, Pal az lelki pa storocat es egyhazi solgacat ekkepen inti, Vigyazzatoc az egez nyaian melyen az sent L E L E C űrőket Pispekecnec rendelt, hog igazgassa toc az istennec gyűlekezetit: Czac istene kedig Pispekeket es Paztoro kat ualaztani: Ezocaert az sent lelec az ki ualaztia az Pispekeket isten az: Felelet, miert hog az kilenczedic tamazra ualo feleletben meg ma gyaraztam, mikepen mondattattic az sent lelec ualaztani egyhazi solgal latra tudni illic, hogy az ű lelkenec ereienec altala inditta fel es igazga ttia, es az hiuatalocban uisselli, nem kőuetkőzic ebből hogy az sent le- lec istē legen, holot mindenűt az iras az atianac es fiunac lelkēec neuesi.

Tizzeneggyedic tamaßoc.

Dauid Prophetaaz Soltarkönyuebē ekepé sol: Meg hallom mit sol az u

Az ur az iſten en bennem auágy en altalam: Dauidban kedig az ſent lelec ſolt, kõuetkezic hat hogy a ſent lelec iſten: Felelet: az ur az Iehoua iſten ſol, mert az ò Teſtamentumban ſoc es kûlenkepen ſol, hol az ô lelkenec altala, hol Angyali altal, hol Prophetai altal, Az uy teſtamentûba pedig az ô fianac altala, Az ò Teſtamentomban az Prophetac iob reſét ekepen ſolnac, Ezt mongya a Seregecnec ura Iſtene: Chriſtus urunc kedig Szent Ianoſnac öttödic reſeben tagadgia hogy ualaha az ò Teſtamentomban az ô attia ſolt uolna, Bizzonnial hat a micor az iras azt mongia hogy az Seregecnec vra iſtene ſolt, ezt kel raitta ertenûnc, hogaz iſten az ô lelkenec altala ſolt, holot kedig az iras azt mondgia, hogy a ſent lelec ſolt, nem egyebet ad elûncben, hanem hogy az iſten az ô lelkenec altala ſolt, mert mindenec az egy atya iſtentôl uadnac es mindenecnec ez kuttfeye.

Tizen köttödic tamaſoc.

Moſes maſodic könyuenec 4: reſeben, Micor az iſtennec kõuetſiget fel nem acarya uenni es menti magat hogy akadozo nyielue uolna: Ezt mondgiac ô neki. Vallyon ki adott ſat az embernec ki teremtette az nemat es az Sûketet, ſ-ki az uakott es a latot, hanem ezac en, Azocaert az te ſadban leſecen, mely igicben meg muttattic hogy az iſtennec az ô ſolgaiyban ez czelekedetti, hogy ſancat nyieluûnket igazgaſſa: Chriſtus urunc kedig ezt meg magyarazza, Nem ti uattoc kic ſoltoc, hanem az atyamnac lelke tû bennetec. Ezocaert kõuõ kezio hog a ſent lelec iſten mert ezec az czyelekedettec czac iſtennec tulaydonitattnac. Felelet: Az vy Teſtamentum az ô Teſtamentomnac uilagoſſaga es magyarazoia, hogy az ô Teſtamentomban mondatattic, hog az iſten ad az vacnac ſemet es az nemanac ſöt, az vy Teſtamentomban Chriſtus vrunc meg magyarazza, hogy az ô atyanac lelke altal ſolunc, mikepen az ò Teſtamentombã es az Prophetac, Ez é módas ſöt incab az ellenkezõ felnec erõſſeget ronttia, mert az Iſraelnec ura es Iſtene, ki Moſeſnec ſolt az ò Teſtamentomban az mi vrunc Ieſus Chriſtuſnac ſent atya, mikepen Chriſtus urunc ônnön magamagyarazza: Ez kedig ſol minckûnc micor az ô lelkenec altala az ô akarattiat minckûnc ielenti es az ô ereyenec altala fel inditt az ſolaſra, tanitaſra, es köniórgeſre.

Tizen harmadic tamaſoc.

Az Apoſtoli credoban ugy uagyon irua: Hiſec es ſent lelecben, nem hiſûnc kedig egyebben, hanem czac az iſtembẽ, mert ſenkiben egyeben nem

nem kel hinûnc, Enecokaert kõuetkezic hog az ſent lelec iſten legyen:

Felelet: Ha az iſtennec igeieben az ſent Bibliaban ualahon meg muttathattnac hogy az ſent Lelecben kellene hinnûnc meltan mondatattnec harmadic iſtennec kiben hinnûnc kellene, De ſoholt az ſ: iraſban az nem talaltattic, ezokaert iras kiuûl ſolnac es forgatiac ezt, hog kedig az Apoſtoli credora kennic azt hogy abban az talaltattnec Hiſec ſent lelecben kôltet dolog es hamiſſag, mert az Conciliomocrol ualo iraſban niyluan meg bizonittattic Hogy az Nicœnumbeli Synatban uegezttec azt. Hogy ſent lelecben es higgyûnc, Az utan kedig hogy ſokan tamottanac ez ellen, kûlen kûlenſele uegeſeſec lõttenec, Tudni illic az Conſtantinopolbeli Synatban hozza adattatott, Hogy Mi vruncban es meg eleuenitõncben, mely igickel egyenlõue tõttec az atyahoz es az fiuhoz es õzue futuan az Barattoc es az Papoc keztec az Gloria Patrit kialtani, es mindenût az zent Haromſagot fel tamaztani: Ezec fõkepen az ellenkezõ felnec erõſſegi mellyel ſent lelecnec iſtenſeget bizonnitani acaryac de mely igen erõtlenec legyenec niyluan uagyon azocnal kic nem az emberectol talalt velekedeſſecre, hanem az iſtennec igeienec follyaſſaraneznec kõuetkezic az maſodic tanuſag:

AZ MASODICROL.

Az aiandekoknac kutfeyet Pal Apoſtol ez igicben muttatta meg azon egy iſten ki mindenecket mindenecben czelekedic mi uegre kedig imezeben, mindenecnec kedig adattic az lelecnec meg ieleneſſe haſonra: Hog e kedig az atya iſten legyen Pal Apoſtol az Epheſumbeliecnec irt leuelenec 4: reſebõl bizonnittia ez igicbõl niyluan uagyon az egy urrol az Ieſus Chriſtuſrol emlekezic az ſ. lelecrõl is azutã kedig az egy iſtenrûl az atyarol honnet mindenec uadnac, Mindenec azert noha kûlen kûlõkeppen oztogatattnac ugyan azert azon egy kuttfõbol ſarmaznac, mert ez ionac oztogataſaban akarya az iſten meg muttattni, hogymegfoghatatlan iocnac kuttfeye legen ô es miert hogy niyluan uagyon mindenecnel, es az atya iſtennec meltoſſagat erõſiti, Szükſig ebben elmelkednûnc es Pal Apoſtolnac tanitaſſa ſerent meg ualaztanunc mert egyenlõkeppen ez a czelekedett mind haromnac nem tulaydonittattic, az atya iſtene az ô fya az egyetlen egy ur, õue a ſ: lelecis, erõl egyédûl mongya ugy mint fõ ocrol hogy mindennecben czelekezic: De laſſuc mi uegre czelekezic az iſten haſonra mondgya ez é haſon mind az egyeneſſegben

mind

mind kedig az iocnac ki teryeztesben muttattic meg: mikepen azert az isten az bekessegnec es egyenessegnec ura es istene. azonkepen az ô aiandekit es azert adgya az emberecnec, hogy az bekessegnec es egyenessegnec ôzkôzi legyenec. Innet uagyon hogy ezen Pal Apostol az Ephesum varosbeliecnec irt leuelenec negyedic reßeben igy tanit: Szorgalmatossô tarczatoc meg az Lelecnec egyesseget az bekessegnec kôtôlebē, egy test egy lelec mikepen hiuataluan uattoc egy remensegnec hiuattalliara, Eg vr, egy hûtt, eg kereztsig, eg isten, az mi vrunc Iesus Christus atya mely mindenecnec felette es mindenecben uagyon.

Hogy kedig az haßon az ki teryeztesben es ßaporadasban muttatatic meg, innet es niyluan uagyon, hogy azocat az aiandekokat nem czyac saiatkepen mû erettûnc aggya, hanem az kereztyeni gyûlôkôzetnec epûlettiert, Szûksig azert hogy mindenûncnec az ô neki adatot aiandeckal elyen, semmi kedig nem talaltattic mely oly igen artalmas uolna az istennec gyûlôkôzetiben mint hogy idegen, es mas ember ayandekit erôslackal maguncnac ueßûc, auagy az istentôl minekûnc adatokat egyebbekel nem kôzlûnc. mikepen azert mindenec ê ßeles uilagon teremtetuen uadnac az istentôl az kûlsô emberi eletnec tapl lassara: Azonkèpen az ô iouayt az isten az ô hûueynec oztogattia az ô gyûlôkôzetenec epitessere, nemmelto ezocaert hogy az emberec ezekert keuelysigben essenec es ezekel kûlsô kepen kereskedyenec, haßonra ualo meg yelentesnec neueßi mert az hûuôcben ualo lakozo Szent lelec e fele czyelekedetteckel es meg ielenesseckel muttattia meg ônnen magat, es az istentôl ô nekiec adatott aiandekokat ki feyeßi, ez az oka hogy ez leuelnec kezdettiben az Chorintusbeliec felôl azt irya Pal Apostol. Immar mindenecben meg gazdagultattoc ô altala az Iesus Christusnac bizonsagtetele meg erôsitetetetû bennettec, es Pal Apostol ezt acarya mondani, Semmikepen tûtôkett ez meg ne haboriczon, hogy az isten az ô lelkenec altala kûlen kûlenkepen oztogattia az ô aiandekit, mert mindenicnec az ô ayandeka az epûlettre nez, mely egyenessegnel es bekessegnelkûl semmikepen meg nem maradhat. Ez ellen uetkeznec ualakic az aiādekocnac bôsigesb uoltaert felfualkoduan uißa uonast es haborusagott tamaztnac az istennec gyûlô kezetiben, Az Ephesum varosbeliecnec irt leuelenec negyedic reßebôl ßepen irattatott meg, Nemellyeknec ugy mond Apostollokka adot, Prophet

phetaca, Euangelistaka, Pastoroca, tanitoka, az ßentecnec epûletire az ßolgalattnac czelekedettire ugyan ottan meg muttattic, ezec az aiandekoc meddig ßolgalyanac, mert azt mondgya miglen mindnyaian elô mēniûnc az hûtnec egysegbē es az isten fiāac elmeretibē tekellettes ferfiuua az Christus tellyes eletinec merteke ßerent.

Vegezetre hog ezt mondgya hogy az lelecnec meg ielenesse mindennec adattic hazonra erretanittattunc hogy az istennec ßabad czelekedettire haggyuc, hog ha egybôl auagy ßocbôl, uagy aiandecbol a uagy ki czinbôl acaryac az ô hiueyt fel epitteni, micor es kic altal mert ez czac ô czelekedetti hogy az lelecnec meg yelenesset mindennec hazonra adgya:

AZ HARMADIKROL

Minemûec es hanfelec legyenec az istennec aiandeki, mellyeket ô oztagat az ô lelkenec altala fôkepen niyolcz rendben ßamlalya elô, az elsô az bôlchessegnec es az ertelemnecigeie, auagy beßede, az bôlczessegnec igeien ertettic az igassagnac tudomanya, az ertelmen kedig az hamis az igaztol az io az gonozrol meg ualaztassa, az bôlczesseg az mellyel az Christus az ô Apostolit meg aiandekozta mind az igaz tudomannac hirdetesseben mind kedig annac az hamis ellen ualo otalmasaßaban, mikepen meg igirte, hog ßaiat es bôlczesseget acar ô nekiec adni, az ertelē kedig az tanitasban ualo elemenetel es gyarapodas az meg ualaztasnac ayandeka, az mi feyûncben az Christusbā mikepē Esaias tizeneggyedic reßebē irua uagyon, Ez meg bizonittatot tekelleteskepen, mi bennônc pedig reß ßerent: Ez az elsô ayandeka az istennec mellyet az ô lelkenec altala oztagat az acarattia ßerent:

Az masodic rendben az hûttnec ô ayandeka helyheztettic mellyen az Magyarazoc tussakodnac, nemellyec az vallas tetelrôl mely keuantrattic az Kereztienectûl az haborusagnac ideiebē, Nemellyec kedig az czoda tetelnec az ô hûttûrôl, nemellyec kedig az meg igazulasnac az û hûttûrôl, akkar mellicrôl magyarazzûc mindenic istennec ayandeka, es az lelkenec altala ualo czelekedet, mert az Christusban ûduôzitô hûttet uenni es uallani, nem emberi erôtôl uagyon, hanem az istennec lelkenec eryetôl mint Peternec Christus vrunc meg monda, Test es vèr te neked eztmeg nem ielentette, hanem az en menyieyi atyam. Nemtagadhattiuc kedig hogy az hûtt istennec aiandeka ne legyen, mert ha termezet

ßerent

bennünc uolna es az isten az ő lelkenec altala ezt nem czelekedne mű bennünc mindnyaian egy arant hűh ettnenc es az istennec igeienec helt adnanc, de lattyuc hogy külömben uagyon, kenferittetünc azert Pal Apostollal uallast tennünc, hogy azon leleenec altala adattic az hűtt, tanittattunc ez masodic rendben, hog az mi okossagincat es akaratuncat meßaballazzuc es semmit azocnac ne tuladoniczunc, holot hinni es uenni az istennec igassagat ő aiandeka legyen.

Harmadic rendben az meg gyogitasnac ayendeka ßamlalttattic mely az Christusnac elő gyülökezetiben sokot dolog uala, hog minden korsagbol es betegsigből az emberec meg ßabadulnac uala, mely istennec aiandeka meg az hűtőlenecet es az Euangeliomnac halgattassara es uetellere uonßa uala, es ez az istennec aiandeka az hűtetlenecnec sűcsiges uala mi ert hogy az Poganoc közet ualo oruoßocne hogy az kereztienecket segittetec uolna, sőt incab halalra kergettec őket a mellet socsogyatkoßa soc ualanac az hiuőcnec mely az betegsegre okot attanac, az istē azert cű uel akarta az ű hűueynec niomorusagit lagitani es őket segitteni, nem czac kedig bettegsegecből gogyttiac uala az Apostoloc az embereket, hā em ugán halalbol es fel tamazttiac uala. hog mostani űdőben oly nyluan ualo keppen nem talaltattic az meg gyogitasnac az ő aiandeka, nem czoda, mert az Apostolocnac az ő tudomaniocstol el tanoztunc, es az istennec ayandekat nem bűczűllyűc meg sem akaryuc elmerni.

Negyedic rendben az hatalmassagocnac ereye talalttattic mely nem egyeb hanem az istennec igeienec altala ualo bűntetesse az gőoßocnac es istentelenecnec, peldanc uagyon erről az Apostoli czelekedettről irt kő nyueben mikepen Peter Apostol Ananias es Saphirat hertelen hallalal meg bűntette. Pal kedig az bűes baios Elimast, Meg istennec ez ayandeka bőuelkedic uala az istennec hiuey közet nem keuanttatic uala sem mi külső feguer es hatalom az bűntetesben, hanem az istennec igeicből ki adatot sententia az hűtetlenec ellen eleg hatalmas es rettenettes uala, ez hogy meg ßűnec az kereztyenec közet az Antichristus az Papa külső atkot tā azta es külső hatalmat es erőt ragaztamellcie tudni illic az fey delmecnec az ő fegueret, Ezeket kedig mostā es az kereztienec közűl so kā kőuetic hog meg atkozuā az igassagot az külső birodalomtol ketnec segitseget, Ezecnelkül kedig mind el lehettnenc, hogy ha az Apostolokat kőuetnőc az ő tudomaniocban meg maradnanc.

Öttődic rendben helyheztettic az Prophetia auagy iőuendő mondas melymost nem az ő Testamentomban hanem istennec igeienec el reytet ertelmenec es magyarassasnac rendiert uetettic melyßűcsigesaz istennec gyűlőkőzetiben es minemű ayandekoc uolt ez ezen leuelenec 14: niyluan vagyon.

Hattodic rendben helyheztettic az lelkecnec meg ualaztassa, mely istnec ayandeka, oly hog meg mutattia kic uisseltettnec és hordoztatnac az istēnec igaz es io lelketől kic kedig az Pokolbeli ördőgtűl. mely meligen sűcsiges dolog legyen az istennec gyűlőkőzetiben Christusnac amaz intesseből nyiluan uagyon, holot arra tanit hogy az hamis Prophetactol magűcat meg ottalmassuc, kic mi hozzanc iuhnac ruhazattiban iőnec belől kedig ragadozo Farkasoc. Pal Apostol kedig az Thessalobelieket erre inti, Hog az Prophetiacat meg ne uessec, es az lelkeket meg ne soyczac, Mikepen kellyen kedig az lelkeket meg itilni es probalni: Szent Ianos az ő első Leuelenec masodic, negyedic es öttődic reszbē meg mutattia tudni illic, kic ez Ihesust Christusnac uallyac lenni, igaz lelkec, kic nem uallyac hamissoc, kic uallyac hogy az testben yőtt nem test előtt vagy test kiuil, igaßac Masodic probaiat es meg uetti Christus VŐRVNC holot azt mongya, HOGY az gyűmőlczecből elmeric meg őket:

Ez istennec ayandeka lattattic rez serent meg fogyatkoztattnac lenni, holot icab az Atyacnac Conciliomocra es Emberecnec magyarazattiocra tekintnec az emberec, hogy nem mint az istennec niylvan valo igeiere, mihelt kedig ez az homaly es felhő az mi semeinből el uettettic az irasnac igaz ertelme es az lelkecnec meg ualaßtassa mieckűnc meg adattatic:

Hettedic rendben helyheztettic az nyeluecnec külen külen fele nemeyi, nem oknelkül ßamlalttatic kedig ez elő, miert az istennec gyűlőkezetiben felette igen sűcsiges uolt, előßer ez aiandek mert az tanitasnac rendiben, keuesen uoltanac kic gyacorlattac őnnen magocat es kic ez uilagon serte serent prędicallottac uolna az Euangeliomot, hogy azert az Istennec el uegezet akarattia serent az egez vilagon az Euangeliom prędicaltattnec külen külen fele nyeluecnec es solasnac mogyait atta az ő Apostolinac megmost es mindenestől fogua meg nem fogyatkozot ez istennec ayandeka, holot az Sido, Görőg, es Deac nyeluec soc helyekē most es bőlcz es tudos Embereket tamazt, hogy meltan Pal Apostollal

valhassuc, hogy ez nyieluecnec külömbsige istennec aiandeka legyen:

Niyolczadic rendben helyheztettic az nyeluecnec magyarazzattia, ez ebben külömböz az hettedictül, hogy noha nemely külen külen nyeluekken ßolhatt mint azon altal akarattiat es ertelmet ki nem tudgya feiezni, fökepen kedig uettetic ez az ertelem ßerent valo magyarazattert, mert sokã uadnac kic röuideden külen külen nyielueken magyarazattot tudnac tenni, mind azon altal oly ertelemmel nem tudgyiac az kösseg eleybe adni, hog ualoban meg ertthetnec: Azert ez es ßaml altattic az istennec ayandeki közze hogy bö beßeddel es io ertelemmel mind ezeket meg tudgyac magyarazni. Röuid mondassoc talaltatnac mind az ö es vy testamentumban, mellyeket az irasnac follyassabol böuueb beßeddel meg kel magyaraznunc ezt a ki ertelemmel es haßonnal müelly az istennec lelke uele uagyon, es ö czelekedic ö benne.

Mikepen lehessen ez Pal Apostol az ö Thimoteussat arra meg tanitia monduan: Szorgalmatos leg az oluasasban es tanitasban ekepen tartod meg mind tennen magadat, es azocat kic tegedet halgattnac: Intettic ez igicben Thimotheus hogy az tudomant az oluasasbol vegye, es a mit oluas az irasnac folyassabol meg magarazza: Sokan uadnac kic az istẽnec igeienec igassagat ertic de a mellet kic azt a mitt erttnec semmikepen ki nem tudgyac feyezni es magyarazni, meltan hat az istennec aiandeki kö ße ßamlaltatic az niyeluecnec magyarazattia. Az Atya Isten az ö Chaistussa altal az lelkenec ayandekit örögbicze mü bennünc es tekellye meg az ö igiretit. A MEN

AZ ELSÖ RESZENEC VTOLSO PREDJCATIOA ES VEGE.

Pal Apostol masodzor Chorintus beliecnec xiii reßeben.

Az mi vrunc Jhesus Christusnac kegyelme, az istennec ßeretetti es az ßent leleknec reßesülesse legyen tü veletec mindnaian.

Amen.

SVMMA.

Ezigickel Pal Apostol be boronallya az ö leuelet es minden lelki iocnac meg adasat keuannya ö nekiec mikepen es kictöl adassanac meg mutattia tudni illic az Atya istentöl az Christus altal mely az ßent lelecnec uelünc

uelünc ualo reßesülesseben muttatic meg, Ezigiket az Papasagban, az ß. Haromsagrol magyaraztac, Ezocaert ßücsig meg lattnunc, es mire ezecben tanittatunc meg esmeryüc:

Tanusagoc.

Elsö uagyon è ßent haromsag? es ha ßücsig hünnünc?

Masod mit kell vallanunc. az haromrol tudni illic az Atyarol, Fiurol es ßent Lelecröl.

AZ ELSÖRÖL:

Pal Apostol ez igicben, meg ualaztya az Atyat az Fiutol, mellyecnec altala reßesül ünc a ßent leleckel, es ez igicben azt a harmat semmikepẽ egy Istennec nem mongya lenni, hogy iras kiuül ßent Haromsag istent tamaztana: Legelößer azert ezt niyluan ualo beßeddel meg kel bizonittanunc, hogy Haromsag Isten ninczen.

Legelößer mind az ö es vy Testamentombol niyluan uagyon, hogy czac egy legyen az Atya Isten menynec földnec teremtöye ki az ö fiat a Messiast az ördögnec meg rontassara es minden nepecnec meg aldassar a igirte, es meg atta, mellyet az utan az meg adatot Christus önnön maga egyed ül egy (ö magatol ualo Istennec) igaz istennec neuez nem czac kedig ö istenenec, hanem mienecnec es söt incab ezt oly igen magaztallya es predicallya, hogy ezen kiuül töb istent ~~nem~~ esmerni nem akar, Ez oly igen erös es bizon hogy ugyan nag uakmerösegnec kel itilnünc, hog ez uilag arra mehettet es mostansaggal arra megyen. hogy Haromsag Istent mer vallani, arczal tamaduan az ö Istenenec vallas tetele ellen, es az ö Christussat meg haßutaluan, ki egy Atya Istenröl predicalit, harmat mondani es uallani, auagy haromsag Istent tamaztani hol egynec esmerettire uittetnünc.

Masodzor: mikepen az teremtest es minden egyeb czelekedetteket az ö Testamentomban az egy Atya Istennec tulaydonit tarsnelkül, mikepen Esyiasnac: 44: reßeben. Iobnac. 9. Szent Mathenac 11: 19. Marcnac 10: 13 Az Apostoli czelekedetröl irt könyünec 4: 14: 17. Az Sidocnac irt leuelenec elsö es masodic reßeben, Azonkepen ezt Haromsag Istennec tulaydonittani nem egyeb hanęm ez egy Atya Istent az ö tiztessegetöl meg foztani es eg teremtö istemböl harmat faragni es az iras ellen az kerztyeneckel vallattni.

Harmadzor: Holot ez a Haromsag isten mely allatban es ßemelyben foglaltattic az ö Testãẽtõban nem hallattatot soha, az ö testãentõbã sẽki

nem

nem üduezülhettet, mert erröl senki uallast nem tött, sem homaliosonsé niyluan erröl bizonsag nem talaltattic, Semmikepen kedig nem illic sol nunc sem tanittannnc az istennec gyülekezetiben, hanem czac az ö igeie nec folliassa serent, mutassac meg hatazert az Haromsag Istent, az sent Bibliaban, es heltadüc ö nekiec, holot ezt nem müelhettictarczak magocnac az Haromsag istent, es engedyec minekünc az egy Atya Istent es ennec az ö fiat az Ihesus Christust kiben helyheztetuen uagyon az öröc elet.

Negyedzer sücsig meggondolnunc, minec utánnā, ez hamis haromsag isten az Antichristustol az istennec gyülöközetiben be uittetet hogy ez egez vylag meg haboritotott es minden vysa voniasra ok adatattot santalan soc ver ontattatot ki, soc Atyacat, Corciliöocat hozot be, kü len külensele kereztfogasocat es Regulacat, melyben az iras sacban burittatot, es meg homalyositatott feguerrel es örösackal otalmaztator, Elö ser az ket isten, az vtan saz öztendöuel az harmadic hozza tetettet es fel emeltetet, Az Sidockal az vy Testamentomat meg gyülöltete es az egez kereztiensiget el oltatta az haromsag Isten, es vy istennec talalmanya. Mikepen soc resben az Alchorannac bizonnittatic okot adot, hogy az igaz hütt mellöl el sacadot, es mitt sollyac egyeb niyaualliacrol kic ennec hamis ertelmeböl tamattanac.

Az kereztyen embernec sinte eleg üduössegere azt tartani es uallani a mi az istennec igeieben elöncbe adattic, De miertt hogy az Haromsag Isten eleibe nem adattic, semmikepen nem sücsig az hinnünc, ha ugyan volna ez holot ninczen, mert azt hünni az a mü üduösegünere nem keuantatic, mikepen Christus vruncnac es az sent Apostolinac az ö bizösagi es uallas tetele az üduössegnec fondamentómarol meg bizonnittiac: Szent Iāosnac harmadic resben ekepen sol Christus vrunc: Ekepen szerette az isten ez vilagot hog az ö egyetlen egy fiat adna ö erette, hogy mi den ki hissen ö benne el ne karhozzec hanem az öröc elettet uenne, ha todic resben kedig. Ez kedig az en Atyamnac akarattya, az ki engemet el boczattot, hogy minden az ki az fiat lattya es hissen ö benne uegye az öröc eletet es en az utollo napö feltamaztom ötet: Tizzennegyedic resben: Hiztec e az istenben en bénem es higyetec: Tizéhettedicbé Ez az öröc elet hogy tegedet egyedül igaz istennec elmeryenec lenni ES KIT EL BOCZATTOTTAL AZ IHESVST CHRISTVS

nac

nac lenni. Szent Matthenac. 23: resben, Egy az tü Attiatoc es egy az tü Mestereted az Christus: 1 Thim. 2: Egy az isten es ég az kozbeiaro az isten közet es az emberec közet az Ember Iesus Christus. Szent Istuannac micor az egec meg niylatkozanac nem latta egyebet hanem az Iesust hogy az magassagbeli istennec iobyan allana: Pal Apostol kedig mindenüt az egy Atya Istenröl es ennec az ö zent Fiarol az Ihesus Christusrol emlekezic. Ha azert az ö Testamentomban az igaz hüuöc ebben az ualasban ki multāac, hog hüttec az egy isten es remensigel uarttac az iöuendö hüttben berekeztuen remenseg alat üduezültenec, az vy Testamentumban kedig az Apostoloc mint Pal Apostol bizonnitta az egy atya istenhöz ualo meg teresst es az Ihesus Christusban ualo hüttet prędikallottac es ebben muttattac meg az üduesseget es ennec az ö hütti eleg hatalmas es erös uolt az üduessitesre: Ezocaert ha ugyan uolna ez az haromsag isten, mely az irasbau nem talaltattic, ugyan nem uolna sücsig az hinnünc, es hinni azt az mi üduössegünere semmit nem haznallna.

AZ MASODICROL

Mondhattaa ualaki. Lam az iras haromrol emlekezic tudni illic az Atyarol, az Fiurol, es az Szent Lelecröl: Felelet Haromrol emlekezic de az harombol nemfarag sem formal Haromsag Isten mely az egy allatban harom egyenlö Isten nagy semely uolna, hanem mint Pal Apostol itt sol. Az Atya istennec sereteti az Ihesus Christusnac kegyelme az sent lelecnec resesülesset, az Istenen erti az Atyat; mikepen Christus vrunc önnön maga magyarazza. Az isten ug szerete ez vilagot, hog az ö egyetlen egy fiat adna erette, Az Romabeliecnec irt leuelenec 5: resben: Ayanlya az isten az ö szeretetit mi hozzanc, holot micor mü bünösec uolnanc üdö szerent az Christus mi erettünc meg holt. Szent Ianos elsö leuelenec negyedic resben. Ebben yelent meg az istennec szeretteti mü hosanc, mert az Isten az ö egyetlen egy fiatküldte ez vilagra hogy ö altala elyünc: Az Iesus Christusnac kegyelme, Nem amaz malodic semelynec mely öröctülfogua az atyanac allatiyabol születtetett, ki az sent irasban nem talalttattic, hanem ennec ki mi erettünc fel feszittetet es meg holt, MELYBEN KEGYELMET TALALVNC, ES MELYBEN VAlezagunc es bek essegünc uagyon az Szent Lelecnec resesülesse mellyet az ATYA AZ FIVALTAL MINEKÖNC AD, ES MI VELVNC

resesi

reßessiti ,mert az kic istennec fiai ebben elmertetnec meg hogy rezt tött az ő lelkeben uelec es nem haromsag isten, hanem egy Attia istennec el meretti az meg feßült Iesus Christusban ualo kegyelem, az sent lelecnec refelülesse nem harmadic semelyről auagy istenről ualo uallas tetel.

Rouidedé azert è Pal Apostolnac uallassa serent es az egez derec sent irasnac folyassa serent meg kel ualaztanunc az mi uallassuncat az Papasocnac es Poganocnac uallassatol.

Azuallas tetelnec Sommaya.

Hißünc egy istemben, mely nem az ßent Haromsag, hanem á maz atya kiből mindenec uadnac es mi ő benne: 1 Chor: 8. ki egyedül fő, felsiges es magassagbeli. Iudç. 1: Lucç: 1: Actor: 7: czac egyedül lat hatattlan, egyedül bölcz es egyedül hatalmas es ő magatol ualo: 1. Thim 1: Rom. 16: Esaiç: 43. es 44: czac egiedül: mindenecnec felette ualo Istē Ephes: 4: Egyedül igaz isten. Iohan: 17: Egyedül IEHOVA atya kinel töb ninczen: Esai. 45. Egyedül az mi igaßulassuncnac kuttfeye es uilagossagnac atya: Titum tertio: Iacobi: primo: Mindenecnel nagyob: Ioan 10: Egedül atya, es Christusnac feye. 1: Chor. 11. Es azon Christusnac atya es istene. Iohan. 20. Ephes 1: Matth: 27.

Ebben azert ez egy Magassagbeli Istemben Christusnac Atyaban mē ynec földnec teremtöyeben: Acto: 4.14: 17. erős hüttel hißünc. Legel lőßer, miert hog czac egedül semmi kesleritesből, hanē czac seretetinec es irgalmassagnac ki mutatassabol hoßaia fogadot minketes az üdőzitő Christust atta mi nekünc. Romanorum tertio. Ephesū uarosbeliec irt leuelenec első es masodic refeben. Col: 1. 2. Thim 1. Valakic ezt az igassagot nem uallyac egy istemből harmat faragayc es az atya istent az ő meltosagabol meg foztyac, sött inczab ugyan semmi uallast nemteznec az egy attya istenfelől, Mikeben MELIVS PETERNEC uallassabol Varadi Predicatorocbol, es az töb SOPHISTAC uallassibol ni yluan vagyon.

Hißünc es Ihesusban Christusban, mi egy vruncban kincc alta la mindenec uadnac ,első Chori ntusbeliecnec irt leuelenec nyolczadic refeben. Magassagbeli Istennec fiaban mely ember Dauidnac maguabol ki hozzatatott. Az Apostoli czelekedetről tizenharmadic refeben, Ezt ISTEN FIANAC LENNI MEG BYZZONNITTATTOT az meg sentelő Lelecnec altala hallottaybol ualo fel tamadassaban

Ez az

Ez az atya istennec ereieuel arni ekoztatuan fogantatot sent lelectől az szüz Marianac meheben, Lucç: 2: Matth: 1: mely Christusban az atya isten az utolso üdőbē ő magat meg ielentette: Ezt ez istēnec fiat aző istét ki az atya sem allattiaban, sem termezetiben nem uallyüclenni, mert ugannac fia nem lehetne, hanem uallyuc őtet IGE ISTENNEC lenni, az atya istennel auagy Istent Istentől, ki minden ő istēsiget es hatalmat az ő menyicy sent atiatol uőtte, Kissebnec mondgyuc az menyeben mindenet az ő atya ő neki ádot, hogy az elet ő benne legyen mint az atyaban egyenlőue tötte es az őuet ő nekie minden istenlegenec valtoßasnelkül es darabolasnelkül.

Ezt a Christust azert uallyuclenni amaz egyetlen egy fianac kiről az attya Isten menyből tanubizonsagott tött. Matth: 3: 17: Lucç: 3: Es a kittregenten Paradiczomban aßonnyalat maguabol az Atya Isten Adamnac meg igirt volt: Gen: 3: Annac uttanna Abrahamnac agyekabol az Patriarchacnac: Gen: 12: 18: 23: 26. Actor: 3 Eccl: 44: Dauidnac kedig az ő maguabol: Erről az egyetlen egy felől minden Prophetac iőuendültenec ez a kitt az Apostoloc az utan ferfiunac, embernec, masodic Adamnac neueznec: Acto: 2. 1. Thim: 2 1: Chor: 15: Ez az Christus ki felől az Prophetac iőuendültenec mellyet az atya isten az üdőnec be tellyesslitesben meg adott, mellyet kereztelő Ianos vyaual muttattott monduan. Ime istennec baranya ki el ueßi ez uilagnac bűnet. Ezokaert azt az lathato Christust mongyuk az atyatol egyetlen egy születetnec lenni. Iohan 1: Egyetlen egy mi közbeiaroncnac: 1. Thim: 2. Eleuenecnec es holtocnac birayanac es itileiőnec: 2. Thim. 4. Az isten gyülökezetinec feyenec. Ephes. 1. es .5 Col: 1. őrőcke diczirendő Istennec Rom. 9: kitimadunc es tiztelünc az atya Istennec az ő paranczollattia ßerent. Hębreorū primo: Iohan. 5:

Valakic ezen kiuül uagy az őröctülfoguan ualo születessert vágy az a llatban ualo egyenlőslegert az CHRISTVST ISTENNEC mongyac lenni, iras kiuül mondgyuc hogy solnac, es az CHRISTVS igaz Istenseget meg tagaggyac, miert hogy EGY AZ ISTEN ES az Istenseg az ATTYAE mely az CHRISTVSNAC mertecnelkül adattatot.

Hißünc

A PREDIKACIOCNAC

Hißünc aßent lelket az atyanác es fiunac lelket lenni: Matt 3: 12. Lucę: 4. Rom: 8. 1 Chor: 2:3. 2. Chor. 3 Gal: Ephes. 3 Phillip. 1: Acto: 2: Es nem hißünc az ſent lelecben, mert erre nem az iſtennec igi e tanit az ſent Biblia hanem, az Ni cœnumbeli Concilium, Ez a ſent lelec az attyatol ſarmazic. Iohan: 15: es a fiunac altala adattic az hűuőcnec: Titum 3: Ki az attiatol adattic hogy gonduncat uiſſellye es ſoſolőc legyen Iohan. 14. Tanitonc Lucę 12: es lelki ayandekocnac oztagatoia 1. Chor: Hebr: 2:

Miert hogy az iras ezt ſohot niyluan iſtennec nem neueſi emberi okoſkodas utan indulni nem merűnc, es őtet iſtennec neuezni es ugy mint iſtent imadni, miert hogy erről az iſtennec igeieben ſem paranczollattunc ſem peldanc ninczen erről, es az Chriſtuſtol előncben adattot kőniyőrgeſnec formaiaual meg elegediűnc.

Dicziretteſſec Az Atyá Iſtén az Chriſtus által, ki minket naponkent uilagoſit es az ő igeiénec igaz ertelmere viſſen, Kőniőrgők ő nekie, hogy az ő kegyelmeſſeget tőlem meg ne vonnya, ſőt incab adgyon erőt, hogy az őſſent gyűlőkőzetiben naponkent munkalkodhaſſam es epytheſſec.

Amen.

TYPOGRAPHUS LECTORI S. P.

Az meniyeben lehettet bizony el akarttunc az nyomtatasban valo vetkeket el tauoztatnunc, De ugyan nem lehetet mikepen az utan eszüneben uettüc, Mindazon altal, azocat tendel elő akartuc szamlalni, Hogy az iobbitas es emendalas meg lehessen azoctol kienec atra keduce uagyon.

Az nyomtatasban esset vetkeket é kepen iobiczad meg:

Az 9. Leuelenec: 16: lineaban, oluas menni az menkiert.

Az 10 leuelenec masodic reßeben: 18 linea: az mellyet utan, tőd hozza igirt volt.

Az 21. leuel: masodic reß: 15: lin. az hogutã az igiczket en tőd hozza

25: leuel: masodic reß: 23: lineaban seregben oluas seregeben.

31: leue: masodic reßeben. 14: lineaban annacert oluas ãnal nynczen

47. leuel: mas: re. 12 lin: hãiagotert hãisagot az kőuetűncert kőuetnűnc

3: leuelenec első reßeben, ßinte a uegin ßöniegetert oluas ßenyegeckel.

55: leuelenec első reßeben: 14 lineaban lelecnec oluas lelkeknec.

58: leuelnec 28. lineaban egynekert oluas eggyec:

65: leuelnec huzon kettedic lineaban istapaban oluas istapyaban.

74: leuelnec masodic reßen tizedic lineaiabã menyeiecert menyeieckẽ.

75: leuel 3: lin: istőünckert ol: istőecnec birodalmaert kedig birodalmot

79: leuelenec masodic reßeben. 12. lineaiaban ezecről oluas ezectől.

90: leuelenec masodic reßenec 12 lineaiaban hűß oluas hiße?

91. leuelenec masodic reßeben 12: lineaiab. oluasd Dauidnac Danielert

100: leuelnec masodic reßeben nemzeteket oluas nemzetec:

108 leuelenec masodic reßeben. 14 kedig lineaiaban, ekepen oluassad, az tellyes istenseg benne lakozic, es annac az formaiaban micor volna.

105: leuelenec masodic reßeb. linea: kedig 28: keneczesert ol. kenierhőz

13: leuel maso: rezẽ lin: kedig masodiciabã rekeztetnec ol: rekeztetűnc

119: leuelenec első reße. 23: lin: es bodogsagűcnac ol: ez bodogsaguncat

123. leuelenec első lineaiaban az ßoert oluas ßol:

125. leuelenec masodic reßeben, 24 lineaiaban uagyert oluas uagyon.

128 leuelnec masodic reßeben 31. lineaiaban atert oluas az.

141. leuelnec masodic reßenec 34: lineaiaban Simpliciter ualo igikert oluas compositumoc auagy kőtteből őzue ßerkeztettet igec ninczen:

161: leuelnec masodic reßeben. 23. lineaiab: neuezetnec oluas neuezetec

171. leuelnec mas: reßeb: 22 linea: tiztalãsagbol oluas tiztatalãsagbol

137.

132. leuelenec első reßeben. 7. lineaiaban oluas anyatert anyat

176. leuelenec első reßeben lin: meg ßabdatiert oluas meg ßabaditot aző

leuelnec: 16. lineaiaban bekessegűncnec oluas bekelesűncnec.

173. leuelenec első reßeben. 13: lineaiaban az ő elmeneteliben (tőd hoßa ez igiket) az Apostolocnac.

Albæ Fuliæ

M. D. LXIX.

PER GREGORIUM VAGNERUM